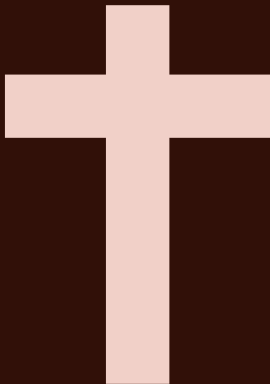

Soso Kitaabuie:
Tawureta, Yabura,
Inyila

The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso
Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila The Holy Bible in the Sosu language of Guinea (Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

copyright © 2015 Mission Evangélique Réformée Néerlandaise et les Traducteurs
Pionniers de la Bible

Language: Susu

Contributor: Mission Evangélique Réformée Néerlandaise

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons
Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format,
provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for
use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective
copyright owners.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan
2022

f1d08866-ea3e-5b9b-b506-e7690c5c61d2

Contents

Matiyu	1
Maraki	59
Luki	95
Yaya	157
Xεεραε	xa
taruxui	201
Roma	253
Korinti I	280
Korinti II	304
Galati	320
Efese	330
Filipi	340
Kolosi	346
Tesaloniki I	352
Tesaloniki II	358
Timote I	362
Timote II	369
Tito	374
Filemon	378
Eburu	380
Yaki	398
Piyeri I	405
Piyeri II	412
Yaya I	417
Yaya II	424
Yaya III	426
Yude	428
Waxayi	431

Inyila Isa Annabi Matiyu naxan seβexi Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Kitaabui naxan xili «Inyila Isa,» a dɔxɔ naani na a ra. Namijɔnmɛ naani nan taruxuie seβe Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra naxee lanxi Inyila Isa nan ma. E xili ne Matiyu, Maraki, Luki, nun Yaya.

Isa keli xanbi dunija, Annabi Matiyu naxa yi Kitaabui seβe, a xa Isa xa dunijeigiri birin masen alako mixie xa a kolon, a Isa findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na. A a seβe Gireki xui ne, kɔnɔ muxu bara a madangi Soso xui alako Sosoe fan xa nɔ a fahaamude.

Isa xa kaabanako gbege seβexi yi Kitaabui kui alako mixie xa a senbe kolon, Ala senbe naxan fixi a ma. A furemae rayalan ne, a jinne ragbilen mixie fɔxɔ ra. Annabi Matiyu bara wa mixie xa Isa xa kawandie fan kolon. Isa to mixie xaran Ala xa masenyi ra, e naxa a kolon, a a nɔndi yati yati nan masenma. A dɔnxɔe ra, yi Kitaabui Isa faxa ki nan dentegɛ sama nun a keli ki faxe ma.

Na birin nɔma fahaamui fide won ma, won xa a kolon nde na Isa ra. Won lɔnni naxan sɔtɔma yi Kitaabui kui, a nɔma won malide won

ma dunijeigiri kui, a man nɔma won malide aligiyama. Ala xa a lu won xaxili ma. Amina.

Inyila Isa Annabi Matiyu naxan seβexi

*Isa benbae
(Luki 3:23-38)*

¹ Isa, Ala xa Mixi Sugandixi naxan fatan Dawuda nun Iburahima bɔnsɔe ra, a benbae xilie nan yi ki:

² Iburahima naxa Isiyaga sɔtɔ.

Isiyaga naxa Yaxuba sɔtɔ.

Yaxuba naxa Yuda nun a taarae nun a xunyae sɔtɔ.

³ Yuda naxa Peresi nun Sera sɔtɔ, Tamari xa die.

Peresi naxa Xesiron sɔtɔ.

Xesiron naxa Arami sɔtɔ.

⁴ Arami naxa Aminadabo sɔtɔ.

Aminadabo naxa Naxason sɔtɔ.

Naxason naxa Salimon sɔtɔ.

⁵ Salimon naxa Boosu sɔtɔ, Raxabi xa di.

Boosu naxa Obedo sɔtɔ, Ruti xa di.

⁶ Obedo naxa Yisayi sɔtɔ.

Yisayi naxa Dawuda sɔtɔ.

Mangɛ Dawuda naxa Sulemani sɔtɔ

Uriya xa gine saabui ra.

⁷ Sulemani naxa Robowami sɔtɔ.

Robowami naxa Abiya sɔtɔ.

Abiya naxa Asa sɔtɔ.

⁸ Asa naxa Yehosafati sɔtɔ.

Yehosafati naxa Yehorami sɔtɔ.

Yehorami naxa Yusiya sɔtɔ.

⁹ Yusiya naxa Yotami sɔtɔ.

¹ Isa bari Beteleemu taa nan kui, Yudaya bōxi ma, mangε Herode xa pamanε. Na waxati, karamōxō ndee naxa fa Darisalamu keli sogetede biri ra, ² e naxa maxōrinyi ti, e naxε, «Yuwi-fie xa mangε naxan baxi baride, a na minden? Muxu faxi nε muxu xa fa suyidi a bε, barima muxu bara a xa tunbui to sogetede biri.»

³ Mangε Herode to na fe mε, a tan nun Darisalamuka birin naxa kōntōfili. ⁴ A naxa serexedubε kuntigie nun seriye karamōxōe malan, a xa e maxōrin Ala xa Mixi Sugandixi barima dennaxε.

⁵ E naxa a yaabi, «A barima Beteleemu taa nan kui, Yudaya bōxi ma, barima namijōnme a sebexi,

⁶ «I tan Beteleemu, naxan na Yudaya bōxi ma,

i tide mu xurun Yudaya taa xungbee ya ma,

barima mangε fama kelide i tan Beteleemu nε,

naxan n ma Isirayila jama rapεrema,

alo xuruse demadonyi xurusee rapεrema ki naxε.»»

⁷ Na kui, Herode naxa na karamōxōe xili gundo ra, a e maxōrin tunbui minixi waxati naxan ma. ⁸ Na dangi xanbi, a naxa e xεε Beteleemu yi xεeraya ra, «Wo siga, wo xa sa wakili yi diyōrε fenfe ra. Wo na a to, wo xa fa n nakolon alako n fan xa sa suyidi a bε.»

⁹ Karamōxōe to gε mangε xui ramede, e naxa siga. E man naxa tunbui to, e sa naxan to sogetede biri ra.

Tunbui naxa jεrε e ya ra han a naxa ti diyōrε yire xun ma. ¹⁰ E to tunbui to, e naxa sεεwa ki fanyi ra. ¹¹ E naxa so banxi kui, e naxa diyōrε to a nga Mariyama yi ra. E naxa e magoro bōxi, e suyidi diyōrε bε. Na tεmui, e naxa sanbasee ramini e xa kote kui, e xεema, surayi fanyi, nun miri labundε fi diyōrε ma. ¹² Na dangi xanbi, Ala to nu bara e rakolon xiye kui a a mu lanma e xa gbilen Herode yire, e naxa gbilen e xa bōxi ma kira gbete ra.

Isa xaninfe Misira

¹³ Karamōxōe siga xanbi, Marigi xa malekε naxa mini Yusufu ma xiye kui, a a masen a bε, «Keli. Diyōrε nun a nga xanin Misira bōxi ma. Wo xa lu menni han n wōyenma i bε tεmui naxε, barima Herode diyōrε fenma nε alako a xa a faxes.» ¹⁴ Yusufu naxa keli kōε ra, a diyōrε nun a nga xanin Misira. ¹⁵ E naxa lu menni han Herode naxa faxes, alako Marigi naxan masen namijōnme saabui ra, a xa kamali,

«N bara n ma di xili, a xa keli Misira.»

Herode diyōrεε faxafe

¹⁶ Herode to a kolon a karamōxōe bara a madaxu, a bōjε naxa te a jaaxi ra. A naxa yaamari fi, di xεeme birin xa faxes Beteleemu nun a rabilinyi birin, naxee mu nu jε saxan sōtō sinden. A na nate tongo na karamōxōe xa tunbui to tεmui nan ma. ¹⁷ Na kui, Annabi Yereimi xa masenyi naxa kamali,

18 «Xui nde bara me Rama, wa xui nun sunnunyi gbege na a ra. Raxele wama a xa die nan ma fe ra, a mu tinxi mixi yo xa a madundu barima die mu a be sonon duniye.»

Isa nun a barimixie gbilenfe

19 Herode to faxa, Marigi xa maleke naxa mini Yusufu ma xiye kui Misira boxi ma. 20 A naxa a masen a be, «Keli, diyore nun a nga tongo, i xa gbilen e ra Isirayila boxi ma, barima naxee nu waxi diyore faxafe, e bara faxa.» 21 Yusufu naxa keli, a naxa diyore nun a nga tongo, e gbilen Isirayila boxi ma. 22 Konɔ Yusufu to a me a Araxelusi nan findixi Yudaya mange ra a baba Herode joxoe ra, a naxa gaaxu sode naa. Ala to woyen a ra xiye kui, a naxa siga Galile boxi ma, 23 a sa sabati Nasareti. Na raba ne alako namijonmee xa masenyi xa kamali, naxan a masenxi, «A xili falama ne, «Nasaretika.»»

3

Annabi Yaya kawandi tife (Maraki 1:2-11, Luki 3:1-22, Yaya 1:19-34)

1 Na waxati Annabi Yaya Xunxa naxa kawandi ti folo Yudaya gbengberen yire. 2 A nu a masen, «Wo tuubi, barima Ala xa mangeya nini bara makore.» 3 Annabi Esayi nu Annabi Yaya nan ma fe falafe, a to a masen,

«Mixi nde a xui itema gbengberen yire,

«Wo kira yailan Marigi be, wo kirae matinxin a ya ra.»»

4 Noxome xabe donma nan nu ragoroxi Yaya ma, beleti kiri daaxi nu xirixi a tagi. A nu baloma katoe nun wula kumi nan na. 5 Darisalamukae, Yundayakae, nun mixi naxee birin nu sabatixi Yuruden xure rabilinyi, e nu sigama a yire. 6 E nu e xa yunubie masenma kene ma, Yaya fan nu e xunxama Yuruden xure xora Ala xa fe ra.

7 Konɔ Annabi Yaya to Farisenie nun Saduseni gbege to fa ra e xa e xunxa ye xora, a naxa a masen e be, «Wo tan boximase bonsoe! Nde wo rakolonxi wo xa wo gi Ala xa xone ma naxan na fafe? 8 Wo xa fe fanyi nan naba naxan a masenma a wo bara tuubi. 9 Wo naxa a fala wo yete ma, «Ibrahimima nan na muxu benba ra,» barima Ala noma yi gemee mafindide Ibrahimima xa die ra. 10 Beera jan na wurie sanke ma a xa e bilie sege. Wuri naxan yo mu bogi fanyi raminima, a sege ma ne, a woli te i. 11 N tan wo xunxama ye nan xora wo xa tuubi xa fe ra, konɔ naxan fama fade n xanbi ra, na senbe gbo n tan be. Na binye mu na n tan yi ra hali a xa sankiri maxaninfe ra. A tan nan Ala Xaxili Seniyenxi ragoroma wo ma, a tan nan wo xunxama te ra. 12 A xa segerenyi suxuxi a yi ra, a maale nun a lagi yegetima naxan na lonyi ma. A maale

rasoma a xa bili kui, kɔnɔ a lagi tan ganma te ra naxan mu xubenma.»

Isa xunxafe

(*Maraki 1:9-11, Luki 3:21-22, Yaya 1:32-34*)

¹³ Na temui Isa naxa keli Galile, fafe ra Yaya yire Yuruden xure, alako Yaya xa a xunxa ye xɔɔra. ¹⁴ Kɔnɔ Yaya mu nu tinxi na fe ra. A naxa a fala, «N tan nan hayi a ma i tan xa n xunxa ye xɔɔra, kɔnɔ i tan nan fa faxi n tan xa i xunxa ye xɔɔra?» ¹⁵ Isa naxa a yaabi, «Yakɔsi, a xa raba yi ki, barima a lanma won xa fe birin naba a seriye ki ma.» Na kui, Yaya naxa tin a ra. ¹⁶ Isa xun to xa, a naxa te ye xɔɔra, koore naxa rabi, a naxa Ala Xaxili Seniyenxi to goro ra a ma alo ganbe. ¹⁷ Xui nde naxa me keli koore ma, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan yi ki naxan n kenenxi ki fanyi ra.»

4

Sentane katafe a xa Isa ratantan

(*Maraki 1:12-13, Luki 4:1-13*)

¹ Ala Xaxili naxa Isa xun ti gbengberenyi ma alako Ibulisa xa sa kata a xa a ratantan. ² Isa to nu bara sun xi tongo naani, kɔɛ nun yanyi, kaame nu na a ma. ³ Maratantanma to maso a ra, a naxa a fala a be, «Xa Ala xa Di nan i ra, yaamari fi yi gemee xa findi taami ra.» ⁴ Isa naxa a yaabi, «A sebexi Kitaabui kui, «Mixi mu baloma taami gbansan xa ra. Ala xa masenyi birin

findixi baloe nan na adama be.»»

⁵ Ibulisa naxa a xanin Darisalamu, taa seniyenxi, a a ti Ala xa horomobanxi fari, yire itexi. ⁶ A naxa a fala a be, «Xa Ala xa Di nan lanxi i ma, tugan, barima a sebexi, «Ala yaamari fima ne a xa malekee ma i xa fe ra,» «e e belexee rasoma ne i bun ma, e i ralaxun alako i sanyi naxa din gemε ra.»»

⁷ Isa naxa a yaabi, «Iyo, kɔnɔ a man sebexi Kitaabui kui, «I naxa i Marigi Ala mato.»»

⁸ Ibulisa man naxa a xanin geya itexi fari, a fa dunjina mangeya birin masen a be, e nun e xa dariye. ⁹ A naxa a fala a be, «N yi birin fima ne i ma xa i suyidi n be, i n batu.» ¹⁰ Isa naxa a yaabi, «Sentane, keli be! A sebexi Kitaabui kui, «I xa i Marigi Ala gbansan nan batu, i xa suyidi a keren nan be.»» ¹¹ Na woyenyi dangi xanbi, Ibulisa naxa keli a xun. Malekee naxa e maso Isa ra, e a senbe so.

Isa a xa wali folofe Galile boxi ma

(*Maraki 1:14-20, Luki 4:14-15*)

¹² Isa to a me a Yaya bara sa geeli, a naxa gbilen Galile boxi ma. ¹³ A naxa keli Nasareti taa kui, a sa sabati Kaperenam, taa nde naxan nu na baa de ra, Sabulon nun Nafatali boxi ma. ¹⁴ Na naxa raba alako Annabi Esayi xa masenyi xa kamali,

¹⁵ «Sabulon nun Nafatali boxi,

naxee na kira ra sigafe baa
de ra Yuruden naakiri,
wo findixi Galile boxi nan
na naxan na si gbete
belexe.

¹⁶ Namane naxan doxoxi
dimi kui,
e bara naiyalanyi belebele
to.

Naxee doxoxi faxe xa dimi
kui,

naiyalanyi bara mini e be.»

¹⁷ Keli na temui ma, Isa
naxa kawandi ti folo, a nu
a fala, «Wo tuubi, barima
Ala xa mangeya niini bara
makore.»

*Isa a foxirabire singee xil-
ife*

*(Maraki 1:16-20, Luki 5:1-
11)*

¹⁸ Isa to nu jerefe Galile
baa de ra, a naxa xeme
firin to e na yelee wolife.
Yexesuxuie nan nu e ra,
Simon, naxan xili Piyeri, a
nun a xunya Andire. ¹⁹ Isa
naxa a fala e be, «Wo bira n
foxo ra. Temui dangixi wo
nu yexe nan suxuma, konoo
yakosi n a niyama wo xa nu
mixie nan soto n be.» ²⁰ E
naxa e xa yelee lu na keren
na, e bira Isa foxo ra. ²¹ E to
siga, e naxa xeme firin gbete
to, Sebede xa di Yaki nun a
xunya Yaya. E nu na yelee
madegefe kunkui kui e baba
Sebede fe ma. Isa naxa e xili,
²² e fan naxa kunkui nun e
baba lu na keren na, e bira
Isa foxo ra.

*Isa mixie kawandife nun
furemae rayalanfe*
(Luki 6:17-19)

²³ Na xanbi Isa naxa Galile
boxi birin isa folo. A nu
mixie xaranma e xa salidee

kui, a nu e kawandi Ala
xa mangeya niini xa xibaaru
fanyi ra, a nu furema mooli
birin nayalan jama ya ma.
²⁴ A xili naxa te Siriya boxi
birin ma. Mixie naxa fa
furema mooli birin na a xon
ma. E nu fama mixie ra
naxee nu na toofofe a jaaxi
ra, pinne nu naxee foxo ra,
bira fure nu na naxee ma,
a nun namatee. Isa nu e
birin nayalanma. ²⁵ Nama
gbegbe naxa bira a foxo ra
kelife Galile boxi ma, Taa Fu
boxi, Darisalamu, Yudaya,
nun boxi naxan na Yuruden
naakiri ma.

5

Isa xa kawandi geya fari

*(Maraki 3:13, Luki 6:12-
13)*

¹ Isa to jama to, a naxa
te geya fari, a a magoro. A
foxirabiree naxa e makore a
ra. ² A naxa masenyi ti folo
e be.

Ala seewe fima naxee ma
(Luki 6:20-26)

³ «Seewe na mixie be naxee
e yete magoroma,
barima e fama ne sode Ala
xa mangeya niini bun
ma.

⁴ Seewe na mixie be naxee
wama,
barima e fama ne madun-
dude.

⁵ Seewe na mixie be naxee
dipema,

boxi findima e tan nan ke ra.

⁶ Seewe na mixie be naxee
wama tinxinyi xon,
alo kaameto wama donse
xon ma ki naxe,

barima e a soto ma ne.

⁷ Seewe na mixie be naxee
kinikinima e booree
ma,

barima Ala kinikinima ne e fan ma.

⁸ Σεεωε na mixie be naxee boje fiixe,

barima e Ala toma ne a xa fonisireya kui.

⁹ Σεεωε na mixie be naxee lanyi fenma e nun mixie tagi,

barima e xili falama ne Ala xa die.

¹⁰ Σεεωε na mixie be naxee jaxankataxi tinxinyi xa fe ra,

barima e soma ne Ala xa mangeya niini bun ma.»

¹¹ «Σεεωε na wo be e na wo konbi, e na wo jaxankata, e na wule nun fe kobi mooli birin fala wo xun ma n ma fe ra. ¹² Wo xa jalexin, wo xa seewa, barima wo baraayi gboma ne ariyanna. Beenun wo xa bari, e namijonmee fan jaxankata na ki ne.»

Foxe nun naiyalanyi

(Maraki 9:50, 4:21, Luki 14:34-35, 8:16, 11:33)

¹³ «Wo maniyaxi foxe nan na yi dunja adamadie ya ma, konɔ xa foxe mexemexenyi bara ba, a fa mexemexenma di? A tide yo mu na kore, fo a woli tande, mixie jere a fari. ¹⁴ Wo maniyaxi naiyalanyi nan na yi dunja adamadie ya ma. Taa naxan doxoxi geya fari, na mu noma noxunde.

¹⁵ Lanpui mu radexema a xa doxo debe bun ma. A doxoma lanpui doxose nan fari alako a xa banxi kui iyalan birin be. ¹⁶ Wo xa naiyalanyi fan xa yanba na ki adamadie ya ma, alako e

xa wo xa kewali fanyie to, e wo Baba matoxo naxan na ariyanna.»

Annabi Munsu nun namijonmee xa seriye

¹⁷ «Wo naxa a majoxun a n faxi ne n xa Tawureta Munsu nun namijonmee xa seriye ba a i. N mu faxi e bade xe, n faxi ne alako n xa e rakamali. ¹⁸ N xa nondi fala wo be, danmi koore nun boxi na na, hali sigire keren mu bama Ala xa seriye ra, fo a birin kamali. ¹⁹ Na kui, mixi yo Ala xa yaamari keren matandi, na yaamari xurun kiyoki, a man fa mixi gbete ratantant na kui, a kanyi fan xili xurunma ne birin be Ala xa mangeya niini bun ma. Konɔ mixi yo Ala xa seriye rabatu, a mixi gbete xaran na ra, na kanyi xunnakeli nan sotoma Ala xa mangeya niini bun ma. ²⁰ N xa a fala wo be, xa wo xa tinxinyi mu dangi seriye karamoxoe nun Farisenie gbe ra, wo mu soma Ala xa mangeya niini bun ma abadan.»

Faxe tife, xone, nun lanyi

(Maraki 11:25, Luki 12:57-59)

²¹ «Wo a kolon wo benbae yamari naxan na, «Wo naxa faxe ti. Faxeti makiitima ne.» ²² Konɔ n tan xa a fala wo be, naxan yo boje na te a ngaxakerenyi xili ma, na kanyi makiitima ne. Naxan na a fala ngaxakerenyi be, «I tan dugula», na kanyi makiitima ne kiitisa xungbee ya i. Naxan na a fala a be, «I tan

xaxilitare!», na kanyi wolima ne yahannama te xɔɔra.»

²³ «Na kui, xa wo bara siga serexe bade, wo fa ratu a wo ngaxakerenyi xɔɔxi wo ma fe nde ma, ²⁴ wo xa wo xa serexe lu serexebade fe ma sinden, wo siga wo ngaxakerenyi yire. Wo xa lanyi xiri wo nun wo ngaxakerenyi tagi, wo fa gbilen wo xa serexe bade.»

²⁵ «I xa kata wo nun i kalamuma xa lan sinnanyi ma, wo na kira xɔɔn ma temui naxe. Xa na mu a ra a i xaninma kiitisa yire, kiitisa fan i so kosibili yi ra, na fan i sa geeli. ²⁶ N xa nɔndi fala i be, i mu minima menni fo i kɔbiri birin fi han batanka dɔɔxɔe.»

Yene nun mixi ratantanse (Matiyu 18:8-9, Maraki 9:43, 9:47-48)

²⁷ «Wo a kolon wo benbae yamari naxan na, «Wo naxa yene raba.» ²⁸ Kɔɔn n tan xa a fala wo be, naxan yo a ya ti gine nde ra mile kui, na kanyi bara ge yene rabade a bɔɔɔe kui. ²⁹ Xa i yirefan ya findima i ratantanse ra, a ba na, a wɔle. Fate yire nde bafe na, na fisa dine i fate gundi birin wolife yahannama. ³⁰ Xa i yirefan belexe findima i ratantanse ra, a bolon, a wɔle. Fate salonse nde bolonfe, na fisa dine i fate gundi birin wolife yahannama.»

Xeme nun gine fatanfe (Matiyu 19:7-9, Maraki 10:4-5, 10:10-12, Luki 16:18)

³¹ «A man masenxi ne, «Naxan wama meefe a xa

gine ra, a xa fatan keedi so a yi ra.» ³² Kɔɔn n tan xa a fala wo be, naxan yo mee a xa gine ra, xa a xa gine mu yene xa rabaxi, na kanyi bara a niya na gine xa findi yenela ra a na dɔɔxɔ xeme gbete xɔɔn ma temui naxe. Xeme naxan fan na gine dɔɔxɔma e meexi naxan na, a fan bara findi yenela ra.»

Marakali

³³ «Wo a kolon wo benbae yamari naxan na, «Wo naxa wo xa marakali kana, wo xa a rakamali ne Marigi be.» ³⁴ Kɔɔn n tan xa a fala wo be, wo naxa wo kali feo! Wo naxa wo kali koore ra, barima Ala xa kibanyi nan a ra. ³⁵ Wo naxa wo kali bɔxi ra, barima Ala sanyi tide na a ra. Wo naxa wo kali Darisalamu ra, barima Mange Xungbe xa taa nan a ra. ³⁶ Wo naxa wo kali wo yete xunyi ra, barima wo mu nɔma xunsexe keren nafugade, wo mu nɔma a fɔɔɔode. ³⁷ Wo xa nɔndi fala. Xa iyo nan a ra, wo xa a fala «iyo». Xa ade nan a ra, wo xa a fala «ade». Sese sa na xun ma, a fatanxi Sentane nan ma.»

Gbeɔɔxɔe

(Luki 6:29-30)

³⁸ «Wo a kolon wo yamari naxan na, «Wo xa ya ɔɔxɔ ya ra, wo xa pinyi ɔɔxɔ pinyi ra.» ³⁹ Kɔɔn n tan xa a fala wo be, wo naxa mixi kobi gere. Xa mixi nde wo xere garin, wo xa boore seeti fan ti a be. ⁴⁰ Xa mixi nde wama wo xaninfe kiiti banxi, alako a xa donma ba wo yi ra, wo xa wo xa guba fan lu a yi.

⁴¹ Xa mixi nde wo karaxan wo xa a mati jere kui kilo keren, wo xa a mati kilo firin. ⁴² Naxan na i makula, i xa a ki. Naxan wama se nde yofufe i ma, i naxa tondi a be.»

Yaxuie xanufe

(Luki 6:27-28, 6:32-36)

⁴³ «Wo a kolon wo yamarixi naxan na, «Wo xa wo boore xanu, wo xa wo yaxui xon.» ⁴⁴ Kono n tan xa a fala wo be, wo xa wo yaxuie xanu, wo xa Ala maxandi mixie be naxee wo naxankatama. ⁴⁵ Na kui, wo findima wo Baba xa die ra naxan na ariyanna, naxan kuye ibama tinxintosee nun tinxintaree be, naxan tune ragoroma mixi fanyie nun mixi kobie be. ⁴⁶ Xa wo sa mixie gbansan nan xanuma, naxee wo fan xanuxi, wo baraayi mundun sotoma na kui? Hali duuti maxili kobie na mooli rabama. ⁴⁷ Xa wo sa wo ngaxakerenyie gbansan nan xeebuma, wo munfe rabafe naxan findi fe neene ra na kui? Hali kaafirie na mooli rabama. ⁴⁸ Na kui, wo xa tinxinyi nun marafanyi xa kamali, alo wo naxan toxi wo Baba ra naxan na ariyanna.»

6

Mixi kife

¹ «Wo naxa fe fanyi raba mixie ya tode ra e xa wo xa tinxinyi to, xa na mu a ra wo mu baraayi yo sotoma wo Baba ra, naxan na ariyanna. ² Na kui, i ne mixi kima, i naxa a sigi sa dunija birin

be alo filankafuie a rabama ki naxe salide nun taa ma, alako mixie xa e matxo. N xa nondi fala wo be, e bara ge e xa wali sare birin sotide. ³ I ne mixi kima i yirefanyi ra, koola naxa a kolon. ⁴ I xa mixi ki suture nan na. Na kui, i Baba Ala naxan gundo birin kolon, a fama ne na sare ragbilende i ma.»

Ala maxandife

(Luki 11:2-4)

⁵ «Wo ne salima, wo naxa lu alo filankafuie naxee salima, e tixi salidee kui nun kira de ra alako mixie xa e to. N xa nondi fala wo be, e bara ge e xa wali sare birin sotide. ⁶ Kono i tan ne salima, siga i xa banxi yire nde noxunyi kui, i naade ragali, i Ala maxandi naxan mu toma. Na kui, i Baba Ala naxan gundo fe birin toxi, a fama ne i sare fide.»

⁷ «Wo ne Ala maxandima, wo naxa wo xa woyenyi rawuya fufafu, alo kaafiri naxee laxi a ra a e xa duba suxuma e xa woyenyi radi-ganxie nan saabui ra. ⁸ Wo naxa lu alo e tan, barima wo Baba Ala wo hayi kolon beenun wo xa a maxandi.»

⁹ «Wo lan wo xa sali yi ki ne:

«Muxu Baba naxan na ariyanna,
dunija birin xa i xili seniyenxi kolon.

¹⁰ I xa mangeya xa fa.

I sago xa raba dunija ma, alo a rabama ariyanna ki naxe.

¹¹ Baloe fi muxu ma to loxo, muxu hayi na naxan ma.

12 Diṣe muxu xa yunubie ma,
alo muxu fan diṣexi mixie haakee ma ki naxe, naxee bara fe kobi niya muxu ra.

13 I naxa muxu ti maratantanyi kira xon,
i xa muxu ratanga Sentansa ma.

I tan nan gbe na mangeya, senbe, nun binye ra abadan.

Amina.»

14 «Xa wo diṣe mixie haakee ma, wo Baba naxan na ariyanna, a fan diṣema ne wo ma, 15 konḡo xa wo mu diṣe mixie ma, wo Baba naxan na ariyanna, a fan mu diṣema wo xa yunubie ma.»

Sunyi suxufe

16 «Wo ne sunyi suxuma, wo naxa wo yatagi ixonḡo alo filankafuie e yatagi ixonḡoma ki naxe, mixie xa a kolon a e na sunyi. N xa nonḡi fala wo be, e bara ge e xa wali sare birin sotode. 17 Konḡo i tan ne sunyi suxuma, i xa ture sa i xunyi ma, i i yatagi maxa, 18 alako mixie naxa a kolon a i na sunyi. Na kui, i Baba Ala naxan mu toma, naxan man gundo fe birin toxi, a fama ne i sare fide.»

Harige

(Luki 11:33-36, 16:13)

19 «Wo naxa wo harige malan dunija ma, nimasee nun xorixori a xun nakanama dennaxe, xa na mu a ra muṣetie noma a muṣade banxi kui dennaxe. 20 Wo xa wo harige malan ariyanna ne, nimasee nun xorixori mu kanari sama dennaxe, muṣetie fan mu

muṣe tima dennaxe. 21 Wo harige na dennaxe, wo boṣe fan luma naa ne.»

22 «Ya nan na fate xa lanpui ra. Xa i ya fan, i fate birin iyalanma ne, 23 konḡo xa i ya mu fan, i fate luma dimi nan kui. Na kui, xa i xa naiyalanyi bara findi dimi ra, na dimi ifofo de!»

24 «Mixi yo mu noma lude marigi firin xa yaamari bun ma, barima a fama marigi keren xonde, a boore maxanu. A xirima keren na, a boore rabolo. Wo mu noma Ala nun naafuli batude temui keren.»

Kontofili

(Luki 12:22-32)

25 «Na nan a toxi, n xa a fala wo be, wo naxa kontofili baloe xa fe ra wo hayi na naxan ma yi dunijeigiri kui, xa na mu a ra, dugie xa fe ra wo naxee ragoroma wo fate ma. Wo xa dunijeigiri tide mu gbo donse be? Wo fate tide mu gbo dugie be? 26 Wo xonie mato kooṣe ma. E mu sansi sima, e mu xe xabama, e mu donse ragatama bilie kui, konḡo wo Baba naxan na ariyanna, a e baloma. Wo tan mu dangi na xonie ra? 27 Nde noma hali xi keren sade a xa simaya xun a xa kontofili saabui ra? 28 Munfe ra wo kontofilima wo xa sosee xa fe ra? Wo sansi fuge tofanyie mato, e minima wula sansie ma ki naxe. E mu walima, e mu woliḡese yailanma, 29 konḡo n xa a fala wo be, hali mange Sulemani xa dariye birin kui, a xa sosee mu nu tofan alo na sansi fuge keren. 30 Xa Ala

sansi mɛɛnima yi ki nɛ, sansi naxan na na to, tina a gan, a mu mɛɛnima wo fan ma? Wo xa danxaniya xurun!»

³¹ «Na kui, wo naxa kɔntɔfili a falafe ra, «Muxu munse donma? Muxu munse minma? Muxu munse ragoroma muxu ma?»

³² Kaafirɛ birama na fe mɔɔli nan tun fɔxɔ ra. Anun, wo Baba naxan na ariyanna, a a kolon wo hayi na na se birin ma. ³³ Na kui, wo xa Ala xa mangɛya niini nun a xa tinxinyi nan singe fen, a na se dɔnxɔɛ birin fan fima nɛ wo ma. ³⁴ Wo naxa kɔntɔfili tina xa fe ra, barima tina a jɔxɔ sama a yete xɔn. Lɔxɔɛ birin nun a xa tɔɔrɛ nan a ra.»

7

Wuri fupɛ nun xebenyi
(Luki 6:37-42)

¹ «Wo naxa wo yete findi wo boore adama kɛwalie makiitima ra, alako kiiti naxa kana wo fan na Ala yi. ² Wo mixi makiitima ki naxɛ, wo fan makiitima na ki nɛ. Wo maniyase naxan nawalima booree bɛ, na nan nawalima wo fan bɛ.

³ Munfe ra i wuri fupɛ toma i ngaxakerenyi ya ma, a fa li i mu xebenyi toxi naxan na i tan yete ya ma? ⁴ I nɔma a falade i ngaxakerenyi bɛ di, «A lu n xa wuri fupɛ ba i ya ma,» xa a sa li xebenyi nan na i tan yete ya ma? ⁵ I tan filankafui, xebenyi nan singe ba i yete ya ma. Na ba xanbi, i nɔma nɛ se igbede a fanyi ra, alako i xa wuri fupɛ ba i ngaxakerenyi fan ya ma.»

Se sɛniyenxi sofe baree yi
ra

⁶ «Wo naxa se sɛniyenxi so baree yi ra, xa na mu a ra e e ya rafindima nɛ wo ma, e wo maxin. Wo naxa gɛmɛ to-fanyie woli xɔsɛ bun ma, xa na mu a ra e e maboronma nan tui.»

Baba Ala maxandife
(Luki 11:9-13)

⁷ «Wo maxandi ti, wo a sɔtɔma nɛ.

Wo fenyi ti, wo a toma nɛ. Wo naadɛ kɔnkɔn, a rabima nɛ wo bɛ.

⁸ Mixi naxan birin maxandi tima, a a sɔtɔma nɛ.

Mixi naxan fenyi tima, a a toma nɛ.

Mixi naxan naadɛ kɔnkɔnma, a rabima nɛ a bɛ.»

⁹ «Babɛ mundun na wo ya ma naxan xa di taami maxɔrinma a ma, a sa gɛmɛ so a yi ra? ¹⁰ Xa na mu a ra, a bɔximase so a yi, a xa di na a maxɔrin yete ma? ¹¹ Xa wo tan mixi kobie fata se fanyie fide wo xa die ma, wo Baba Ala naxan na ariyanna, a dangi wo ra pon! A fe fanyie fima nɛ a maxandimae ma.»

Mixi lanma a xa naxan naba a boore adama bɛ
(Luki 6:31)

¹² «Wo wama mixie xa naxan birin naba wo bɛ, wo fan xa na nan naba e bɛ. Tawureta Munsa nun namijɔnmɛɛ xa Kitaabuie birin nalanxi nan na ki.»

Naadɛ ixutuxi nun a igbe
(Luki 13:23-24)

¹³ «Wo xa so naadɛ ixutuxi nan na, barima naadɛ igbe mixi rasigama gbaloe nan ma. Kira naxan mixi

xaninma gbaloe ma, a jere mu xonɔ. Mixi gbegbe soma naade igbe nan na, mixi gbegbe gbaloe kira nan sux-uma. ¹⁴ Kɔnɔ naade ix-utuxi rabima kisi nan ma. Kira naxan mixi xaninma kisi ma, a jere xonɔ. Mixi mu gbo naxee na naade nun na kira toma.»

Wuri bili kolonma a bogi nan ma

(Luki 6:43-44)

¹⁵ «Wo wo yete ratanga wule falee ma naxee e yete findixi namijonmee ra. E fama woyenyi joxunme ra wo ma, kɔnɔ e janige mu fan feo! ¹⁶ Wo e kolonma e xa kewali nan ma. Kusu bama baagi bili kɔn na? Xore bama tunbe bili ma? ¹⁷ Sansi fanyi bogi fanyi nan naminima, sansi kobi fan bogi kobi nan naminima. ¹⁸ Sansi fanyi mu noma bogi kobi raminide, sansi kobi fan mu noma bogi fanyi raminide. ¹⁹ Sansi naxan mu bogi fanyi raminima, a segema ne, a woli te i. ²⁰ Na kui, wo na mixie kolonma e xa kewali nan ma.»

Naxee mu Ala sago rabama

(Luki 6:46, 13:25-27)

²¹ «Mixi naxee a falama n be, «N Marigi, n Marigi,» e birin xa mu soma Ala xa mangeya niini bun ma, fo naxee n Baba sago rabama naxan na ariyanna. ²² Na loxo mixi gbegbe a falama ne n be, «Muxu Marigi, muxu Marigi, muxu mu woyen xe i xili ra? Muxu mu jinnee keri xe i xili ra? Muxu mu kaabanako gbegbe raba xe i

xili ra?» ²³ Na temui n nee yaabima ne, «N mu wo kolon feo! Wo tan fe kobi rabae, wo keli n ya i.»

Banxiti firin xa taali

(Luki 6:47-49)

²⁴ «Na kui, mixi naxan na n ma masenyi rame, a fa a rabatu, na kanyi maniya xaxilima ra naxan a xa banxi bili ti fanye ma. ²⁵ TUNE naxa fa, xuree naxa banbaran ye, foye naxa mini a nu banxi mabonbo, kɔnɔ banxi mu bira, barima a nu tixi fanye nan fari. ²⁶ Kɔnɔ mixi naxan n ma masenyi rame, a mu a rabatu, na kanyi maniya mixi xaxilitare ra naxan a xa banxi tixi meyenyi fari. ²⁷ TUNE naxa fa, xuree naxa banbaran ye, foye naxa mini a nu banxi mabonbo, banxi fan naxa bira, a kana a jaaxi ra.»

²⁸ Isa to ge yi fe birin masende, jama naxa kaaba a xa xaranyi ma, ²⁹ barima a mu nu luxi alo e xa seriye karamoxoe. A tan nu woyenma mange senbe nan na.

8

Isa kune kanyi rayalanfe

(Maraki 1:40-45, Luki 5:12-14)

¹ Isa to goro geya fari, jama gbegbe naxa bira a foxo ra. ² Kune kanyi nde naxa a maso Isa ra, a suyidi a be, a a fala a be, «N Marigi, xa i tin, i noma n naseniyende.» ³ Isa naxa a belexe itala, a a sa kune kanyi ma, a a fala a be, «N

tinxi. Findi mixi seniyenxi ra.» Kune fure naxa ba a ma keren na. ⁴ Isa man naxa a masen a be, «I naxa yi fe fala mixi yo be. Siga i sa i yete dentegge serexedube be, i serexe ba alo Annabi Munsa a yamarixi ki naxe. Na findima seedeɲoxɔya nan na e be.»

Sɔɔri xunmati xa danxaniya

(Luki 7:1-10)

⁵ Isa to so Kapere namu, sɔɔri mixi keme xunmati naxa fa a yire, a a maxandi, ⁶ «Marigi, n ma walike saxi banxi, a bara namata, a ɲaxankataxi ki fanyi ra.» ⁷ Isa naxa a fala a be, «N xa siga, n xa sa a rayalan.» ⁸ Sɔɔri mixi keme xunmati naxa a yaabi, «Marigi, na binye mu na n yi ra i tan xa so n ma banxi kui. I xa yaamari gbansan nan fi, n ma konyi yalanma ne. ⁹ N a kolon barima n fan na mange ndee nan xa yaamari bun ma, sɔɔri ndee man na n fan yi, naxee na n ma yaamari bun ma. N na a fala sɔɔri nde be, «Siga,» a sigama ne. N na a fala, «Fa,» a fama ne. N na n ma konyi nde yamari, «Yi fe raba,» a a rabama ne.»

¹⁰ Isa to na sɔɔri xa masenyi me, a naxa kaaba, a fa a fala a foxirabiree be, «N xa nondi fala wo be, n mu yi danxaniya mooli toxi Isirayila boxi dede. ¹¹ N xa a fala wo be, mixi gbege fama ne keli sogetede nun sogegorode biri, e e dege e nun Iburahima, Isiyaga,

nun Yaxuba Ala xa mangeya niini bun ma. ¹² Kɔɔ mangɛ xa die tan wolima ne tande dimi kui, wa nun jinyi raxinyi na dennaxe.» ¹³ Na temui Isa naxa a fala sɔɔri mixi keme xunmati be, «Siga, a xa raba i be alo i laxi a ra ki naxe.» Na waxati kerenyi yati, sɔɔri xa konyi naxa yalan.

Isa mixi gbege rayalanfe
(Maraki 1:21-34, Luki 4:31-41)

¹⁴ Na dangi xanbi, Isa naxa siga Piyeri xɔnyi. A naxa Piyeri bitanyi ginema to, a saxi, a fate wolenxi ki fanyi. ¹⁵ Isa to a belexe suxu, fure naxa a bejin keren na. A naxa keli, a fa kuri so e be.

¹⁶ Nunmare temui, e naxa fa mixi gbege ra Isa xɔn ma jinne nu naxee foxɔ ra. A naxa jinnɛ keri a xa woyenyi ra, a furemae birin nayalan. ¹⁷ Na kui, Annabi Esayi xa masenyi naxa kamali, naxan seboxi, «A naxa won ma toore ba won ma, a won ma furee doxo a xun.»

Birafe Isa foxɔ ra
(Luki 9:57-62)

¹⁸ Isa to jama gbege to a rabilinyi, a naxa a foxirabiree yamari e xa baa igiri. ¹⁹ Seriyɛ karamoxo nde naxa a maso Isa ra, a a fala a be, «Karamoxo, i siga dede, n na i foxɔ ra.» ²⁰ Isa naxa a yaabi, «Xulumase xima a yili kui. Xɔni xima a tee kui. Kɔɔ dede mu na Adama xa Di be a a xunyi sama dennaxe.»

²¹ A fɔxirabirɛ nde fan naxa a fala a bɛ, «Marigi, a lu n xa siga n baba ragatade sinden.» ²² Kɔnɔ Isa naxa a yaabi, «Bira n fɔxɔ ra. A lu faxamixie xa e xa faxamixie ragata.»

Isa foye belebele raxarafe
(Maraki 4:35-41, Luki 8:22-25)

²³ Isa naxa baki kunkui kui, a fɔxirabirɛ naxa bira a fɔxɔ ra. ²⁴ Foye belebele naxa keli baa ma, mɔrɔnyi nu fa sa kunkui kui. Kɔnɔ Isa taŋ nu na xife. ²⁵ A fɔxirabirɛ naxa fa a raxunu, e a fala a bɛ, «Marigi, won nakisi, won faxafe nɛ yi ki!» ²⁶ A naxa e yaabi, «Wo gaaxuxi munfe ra? Wo xa danxaniya xurun!» A naxa keli, a foye nun baa yamari, baa naxa xinbeli yen! ²⁷ A fɔxirabirɛ naxa kaaba, e e bore maxɔrin, «Mixi mɔɔli mundun lanxi yi ma? Hali foye nun baa, e a xui rabatuma.»

Ninne kanyi rayalanfe
(Maraki 5:1-20, Luki 8:26-39)

²⁸ E to naakiri li Gadara bɔxi ma, mixi firin naxa mini gaburi longori ra jinnɛ nu naxee fɔxɔ ra, e sa Isa ralan. E nu magaaxu ki fanyi, mixi yo pan mu nu nɔma dangide na biri. ²⁹ E naxa sɔnxɔ, «Ala xa Di, i waxi munse xɔn ma muxu bɛ? I faxi be muxu jaxankatade nɛ beenun a lɔxɔɛ xa a li?» ³⁰ Xɔsɛ gali nu na e demadonfe na longori. ³¹ Ninne naxa Isa mayandi, «Xa i sa muxu kerɛ, muxu raso yi xɔsɛ gali.»

³² Isa naxa a fala e bɛ, «Wo siga.» E naxa mini na xɛmɛ firinyie, e so na xɔsɛ i. Xɔsɛ gali birin naxa goro e gi ra tentenyi ra, e sa sin baa ma, e madula. ³³ Naxee nu na xɔsɛ demadonfe, e naxa e gi. E to so taa kui, e naxa dentɛgɛ sa fe ma naxan dangixi, e a fala taakae bɛ jinnɛ gbilenxi na xɛmɛ firin fɔxɔ ra ki naxɛ. ³⁴ Na temui taa birin naxa mini Isa ralande. E to a to, e naxa a mayandi a xa keli e xa bɔxi ma.

9

Namate rayalanfe
(Maraki 2:1-12, Luki 5:17-26)

¹ Isa to baki kunkui kui, a naxa baa igiri, a so a xɔnyi taa kui. ² Mixi ndee naxa fa namate nde ra Isa xɔn ma, a saxi dagi ma. Isa to e xa danxaniya to, a naxa a fala namate bɛ, «N ma di, limaniya tongo, i xa yunubie bara xafari.» ³ Na kui, seriye karamɔxɔ ndee naxa a fala e bɔjɛ ma, «Yi xɛmɛ na Ala rasɔtofe nɛ yi ki.» ⁴ Kɔnɔ Isa to nu e xa mapɔxunyi kolon, a naxa a masen e bɛ, «Munfe ra mapɔxunyi kobie na wo bɔjɛ ma? ⁵ Wɔyenyi mundun sɔɔneya, a falafe «I xa yunubie bara xafari,» ka a falafe «Keli, i xa i jɛrɛ?» ⁶ N xa a masen wo bɛ a Adama xa Di nɔma yunubi xafaride dunɔna ma.» Isa naxa a masen namate bɛ, «Keli, i xa i xa dagi tongo, i xa siga i xɔnyi.» ⁷ Namate naxa keli, a siga a xɔnyi. ⁸ Nama to

na to, e naxa gaaxu, e nu fa Ala matɔxɔ, naxan na senbe mɔoli fixi adamadie ma.

Matiyu birafe Isa fɔxɔ ra
(Maraki 2:13-17, Luki 5:27-32)

⁹ Isa to keli na, a naxa xeme nde to naxan xili Matiyu, a dɔxɔxi duuti maxilide. Isa naxa a fala a be, «Bira n fɔxɔ ra.» Matiyu naxa keli, a bira a fɔxɔ ra.

¹⁰ Lɔxɔ nde Isa nun a fɔxirabiree nu na e degefe Matiyu xɔnyi. Duuti maxilie nun yunubitɔe gbege naxa fa, e birin naxa e dege fɔlɔ yire keren. ¹¹ Farisenie to na to, e naxa Isa fɔxirabiree maxɔrin, «Munfe ra wo karamɔxɔ nun duuti maxilie nun yunubitɔee e degema yire keren?» ¹² Isa to na me, a naxa a fala, «Mixi yalanxi hayi mu na seriba ma. Furema nan hayi na seriba ma. ¹³ Wo siga, wo sa fahaamui soto yi masenyi ma, «Hinne rafa n ma dangife serexe ra.» N mu faxi tinxintɔee xa xilide. N faxi yunubitɔee nan xilide.»

Isa maxɔrinfe sunyi ma
(Maraki 2:18-22, Luki 5:33-39)

¹⁴ Na temui Annabi Yaya fɔxirabiree naxa fa Isa yire, e a maxɔrin, «Munfe ra muxu tan nun Farisenie sunyi suxuma, kɔnɔ i fɔxirabiree tan mu sunma?» ¹⁵ Isa naxa e yaabi, «Ginefenyi xa futixiri xulunyi, a booree nɔma sunnunde a na e fe ma temui naxe? Lɔxɔe fama, ginefenyi bama ne e yi ra. Na waxati

tan, e sunyi suxuma ne. ¹⁶ Mixi yo mu dugi fori lonpoma dugi neene ra, xa na mu a ra na dugi neene xuntunyi nan dugi fori ibendunma, dugi ibɔɔ dangi a singe ra. ¹⁷ Mixi man mu weni neene sama lebe fori kui, xa na mu a ra na weni neene na funtu, weni lebe fori bulama ne, weni fili, a sase fan kana. Weni neene sama lebe neene nan kui, alako weni yo, weni sase yo, e birin xa ragata a fanyi ra.»

Ginedimedi rakelife faxe ma

nun gine gbete rayalanfe
(Maraki 5:21-43, Luki 8:40-56)

¹⁸ Isa to nu na na fee masenfe e be, mange nde naxa fa, a suyidi Isa be, a a fala a be, «N ma di gine baxi faxade ya, kɔnɔ xa i siga, i naxa i belexe sa a ma, a man kelima ne.» ¹⁹ Isa naxa keli, e nun a fɔxirabiree naxa bira na mange fɔxɔ ra.

²⁰ Na temui, gine nde naxan xa kike wali mu nu a itima je fu nun firin bun ma, a naxa fa Isa xanbi ra, a a belexe din a xa donma sanbunyi ra, ²¹ barima a nu a falafe a yete ma, «Xa n nɔ n belexe dinde Isa xa donma gbansan na, n yalanma ne.» ²² Isa to a mafindi, a gine to, a naxa a fala a be, «N ma di, limaniya, i xa danxaniya bara i rayalan.» Keren na, gine naxa yalan.

²³ Isa to so mange xɔnyi, a naxa pama li naa, e sɔnxɔfe, xule femae fan bara fa jɔn

yire. A naxa a fala e be, ²⁴ «Wo siga, barima yi ginɛdimɛdi mu faxaxi. A na xife nɛ.» E naxa yo a ma, e a mayele. ²⁵ A to jama ramini tande, a naxa so banxi kui. A naxa ginɛdimɛdi bɛlɛxɛ suxu, ginɛdimɛdi naxa keli. ²⁶ Na xibaaru naxa yensen na yire birin na.

Isa dɔnxui firin nayalanfe

²⁷ Isa to keli mɛnni, dɔnxui firin naxa bira a fɔxɔ ra, e nu e xui ite a bɛ, «Dawuda xa Di, kinikini muxu ma!» ²⁸ Isa to so banxi, dɔnxuie naxa e maso a ra. A naxa e maxɔrin, «Wo laxi a ra a n nɔma wo rayalande?» E naxa a yaabi, «Iyo, Marigi.» ²⁹ Isa naxa a bɛlɛxɛ sa e ya ma, a a fala e bɛ, «Wo waxɔnfe xa raba wo bɛ alɔ wo laxi a ra ki naxɛ.» ³⁰ E yae naxa rabi keren na. Isa naxa a matintin e ra a xɔrɔxɔɛ ra, «Mixi yo naxa yi fe kolon.» ³¹ Kɔnɔ e to mini, e naxa siga Isa xa fe fala ra na bɔxi yire birin.

Boboe rayalanfe (Luki 11:14-15)

³² Isa nun a fɔxirabirɛɛ to nu kelifɛ naa, mixi nde naxa fa xɛmɛ nde ra a xɔn ma pinne nu bara naxan findi boboe ra. ³³ Isa to na pinne kerɛ, boboe naxa wɔyɛn. Nama naxa kaaba, e a fala, «Yi fe mɔoli singe mu nu to Isirayila bɔxi ma.» ³⁴ Kɔnɔ Farisenie tan naxa a fala, «A pinne kerɛma pinne mangɛ nan saabui ra.»

Isa kinikinife jama ma
(Maraki 6:6, 6:34, Luki 8:1)

³⁵ Isa naxa tae birin jɛrɛ, a xungbe nun a xuri. A nu mixie xaranma e xa salidee kui, a nu e kawandi Ala xa mangɛya xa xibaaru fanyi ra, a nu furema mɔoli birin nayalan. ³⁶ A nu jama toma tɛmɛi naxɛ, a nu kinikinima e ma, barima sɛnbɛ nun limaniya birin nu baxi e yi. E nu luxi nɛ alɔ yɛxɛɛ naxɛɛ makantama mu na. ³⁷ Na kui, a naxa a fala a fɔxirabirɛɛ bɛ, «Xɛ xaba wali belebele nan na, kɔnɔ walikɛɛ tan xurun.» ³⁸ Wo xɛ kanyi maxandi alako a xa walikɛɛ rasanba a xa xɛ xabade.»

10

Isa xa xɛɛra fu nun firinyie
(Maraki 3:13-19, Luki 6:12-16)

¹ Isa naxa a fɔxirabirɛ fu nun firinyie xili, a nɔɛ so e yi ra alako e xa nɔ pinne keride mixie fɔxɔ ra, e man xa nɔ furema mɔoli birin nayalande.

² Na xɛɛra fu nun firinyi xilie nan ya: a singe, Simɔn, naxan man xili Piyɛri, nun a xunya Andire, Sebede xa di Yaki, nun a xunya Yaya, ³ Filipu nun Barotolome, Tomasi nun Matiye duuti maxili, Alifa xa di Yaki nun Tadayo, ⁴ Simɔn naxan xili Seloti, nun Yudasi Isikariyoti naxan Isa yanfa.

Isa a xa xεera fu nun firinyie xεεfe
(Maraki 6:7-13, Luki 9:1-6)

⁵ Isa naxa yi xεμε fu nun firinyie xεε yi yaamari ra: «Wo naxa siga mixie yire Yuwifie mu naxee ra, wo naxa so Samarikae xa taae kui. ⁶ Wo xa siga Isirayilakae nan xon, naxee luxi alo yεxεε lōexie. ⁷ Wo xa kawandi ti kira xon a Ala xa mangeya niini bara makōre. ⁸ Wo xa furemae rayalan, wo xa faxamixie rakeli, wo xa kune kanyie raseniyen, wo xa jinnεe keru. Wo kixi ne, wo mu sese fi. Wo fan xa mixi ki na ki. ⁹ Wo naxa xεema, gbeti, xa na mu a ra kōbiri xanin wo xun ma. ¹⁰ Wo man naxa gbōnfōe, donma firin nde, sankiri, xa na mu a ra xuli xanin wo xun ma. A lanma baloe xa fi walike ma.»

¹¹ «Wo na so taa naxan kui, wo xa mixi fanyi nde fen naxan wo yigiyama, wo lu naa han wo siga taa gbete. ¹² Wo na so mixie xōnyi, wo xa e xεebu. ¹³ Xa na fōxōe mixie fan, Ala xa wo xa duba suxu e xa fe ra. Kōnō xa naakae mu fan, Ala naxa na duba suxu. ¹⁴ Xa mixie mu tin wo rasenede, xa na mu a ra e tondi e tuli matide wo xa masenyi ra, wo ne kelima na banxi xa na mu a ra na taa kui, wo xa menni bende rakōnkōn wo sanyie ra. ¹⁵ N xa nōndi fala wo be, kiiti sa lōxōe, kiiti fanma Sodoma nun Gomora taakae ra dangife na taa mixie ra.»

Isa fōxirabiree fama

jaxankatade

(Maraki 13:9-13, Luki 12:11-12, 21:12-19)

¹⁶ «Wo wo tuli mati, n na wo xεεfe ne alo yεxεε naxee soma wula baree tagi. Na kui, wo xa kōota alo yere, wo yuge xa fan alo turunna xōni. ¹⁷ Wo xa wo yete matanga mixie ma, barima e wo soma ne kiitisae yi ra, e wo bōnbōma ne sebere ra e xa salidee kui, ¹⁸ e wo xaninma ne gominae nun mangee yire n ma fe ra. Na kui, wo findima ne n ma seedee ra e tan be, a nun si gbete be. ¹⁹ E na wo so nee yi ra, wo naxa kōntōfli wo xa masenyi xa fe ra, wo naxan falama nun wo a falama ki naxe, barima na birin fima ne wo ma na waxati yati. ²⁰ Wo tan xa mu wōyenma, wo Baba Ala Xaxili nan wōyenma wo saabui ra.»

²¹ «Mixi fama a ngaxakerenyi yanfade, a a sa mixie belexe, e xa a faxa. Babe fan na mōoli niyama a xa di ra, die fan kelima ne e barimae xili ma, e xa e faxa. ²² Mixi birin fama wo xōnde n xili xa fe ra, kōnō naxan na wakili han a rapōnyi, na kanyi kisima ne. ²³ Xa e wo jaxankata yire nde, wo xa wo gi, wo siga taa gbete. N xa nōndi fala wo be, wo mu gema Isirayila taa birin ijereede a fa lu Adama xa Di mu fa.»

²⁴ «Taalibi mu dangima a karamōxō ra, konyi fan mu dangima a marigi ra. ²⁵ A lanma taalibi xa lu alo a karamōxō, konyi fan xa lu

alo a marigi. Xa ƒoxɔɛ xunyi xili fala jinne Belesɛbulu, e naxan falama a xa ƒoxɔɛ mixie xun ma, a jan dangima na ra.»

Gaaxufe Ala ya ra

(Maraki 8:38, Luki 9:26, 12:2-9)

²⁶ «Wo naxa gaaxu mixie ya ra, barima fefe ɔɔxunxi mu na naxan mu fama makenɛnde, gundo yo mu na naxan mu fama kolonde.

²⁷ N naxan falama wo be kɔɛ ra, wo xa na masen yanyi ra. Wo naxan mema makɔyikɔyi ra, wo xa dunɔpa birin nakolon a ra.

²⁸ Wo naxa gaaxu mixie ya ra naxee nɔma mixi fate bɛnde nan tun faxade, a fa li e mu nɔma wo nii tan masotɔde. Wo xa gaaxu Ala nan ya ra, naxan nɔma fate bɛnde nun nii sɔntɔde yahannama. ²⁹ Turunna firin xa mu sarama batanka keren na? Kɔnɔ hali xɔni di keren mu birama bɔxi ma xa wo Baba Ala sago mu a ra.

³⁰ Wo xunsexɛ yati kɔntixi. ³¹ Na kui, wo naxa gaaxu, barima wo tide gbo dangi turunna xɔni gali ra.»

³² «Mixi yo naxan n kolonma a Marigi ra adamadie ya xɔri, n fan na kanyi kolonma n Baba ya xɔri ariyanna. ³³ Kɔnɔ naxan na tondi n kolonde a Marigi ra adamadie ya ma, n fan tondima nɛ na kanyi rakolonde n Baba ra naxan na ariyanna.»

Isa ƒoxirabirɛɛ nun tɔɔrɛ

(Luki 12:51-53, 14:26-27, 9:23-24, Maraki 8:34-35)

³⁴ «Wo naxa a maɔɔxun a n faxi bɔɔnesa nan na dunɔpa. N mu faxi bɔɔnesa xa ra, n faxi santidɛgema nan na.

³⁵ N faxi fatanyi nan na di xɛmɛ nun a baba tagi, di gine nun a nga tagi, mamadi nun a mama tagi. ³⁶ Mixi ngaxakerenyie nan findima a yaxuie ra. ³⁷ Mixi naxan a baba nun a nga xanuma dangife n tan na, na kanyi mu daxa a xa lu n sɛɛti ma. Mixi naxan a xa di xanuma dangife n tan na, na kanyi mu daxa a xa lu n sɛɛti ma. ³⁸ Xa mixi naxan mu tin tɔɔrɛ nun faxɛ ra, a mu bira n ƒoxɔ ra, na kanyi mu daxa a xa lu n sɛɛti ma. ³⁹ Mixi naxan wama a yetɛ rakisife, na kanyi lɔɛma nɛ. Naxan a yetɛ ralɔɛma n tan ma fe ra, na kanyi kisima nɛ.»

Isa ƒoxirabirɛɛ rasɛnɛfe

(Maraki 9:37,41, Luki 9:48, 10:16, Yaya 13:20)

⁴⁰ «Mixi naxan na wo rasɛnɛ, a n tan nan nasɛnɛxi. Mixi naxan na n nasɛnɛ, a n xɛɛma nan nasɛnɛxi. ⁴¹ Mixi naxan na namipɔnme rasɛnɛ a xa namipɔnmeɔpa ma, a baraayi sɔtoma nɛ alo namipɔnme. Mixi naxan na tinxintɔɛ rasɛnɛ a xa tinxinyi ma, a baraayi sɔtoma nɛ alo tinxintɔɛ.

⁴² Mixi naxan na hali ye xinbeli pɔɔti ya keren fi yi mixi xuri keren ma a to findixi n ƒoxirabirɛ ra, n xa nɔndi fala wo be, na kanyi mu ganma a baraayi ra muku.»

11

Annabi Yaya xa maxorinyi (Luki 7:18-35)

¹ Isa to ge yi yaamarie fide a foxirabire fu nun firinyie ma, a naxa keli menni, a siga Yuwifie xa taae alako a xa mixie xaran, a e kawandi.

² Annabi Yaya to Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe me geeli kui, a naxa a foxirabire ndee xee Isa ma. ³ E naxa a maxorin, «I findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na naxan lanma a xa fa, ka muxu xa mixi gbete nan mame?» ⁴ Isa naxa e yaabi, «Wo fe naxan mexi nun wo fe naxan toxi, wo sa na dentege sa Yaya be. ⁵ Donxui se toma, namatee perema, kune kanyie yalanma, tulixorie fe mema, faxamixie kelima, fuxarilae kawandima xibaaru fanyi ra. ⁶ Seewe na mixi be naxan mu siikema n ma fe ra.»

⁷ Annabi Yaya foxirabiree to siga, Isa naxa jama maxorin Yaya xa fe ma, «Wo siga munse matode wula i? Kale, foye naxan namaxama? ⁸ Xa na mu a ra, wo siga munse matode? Dugi tofanyi kanyie? Dugi tofanyi kanyie toma mange banxie nan kui. ⁹ Wo fa siga munse matode? Namijonme? Iyo, n xa a fala wo be, a jan dangi namijonme ra. ¹⁰ A tan nan xa fe sebexi Kitaabui kui, «N fama n ma xera rasanbade i ya ra alako a xa kira yailan i be.» ¹¹ N xa nondi fala wo be, gine yo mu di bari naxan dangi

Yaya Xunxa ra. Kono n man xa a fala wo be, mixi naxan na Ala xa mangeya niini bun ma, a xurun kiyoki, a fan dangi Yaya ra. ¹² Kabi Yaya Xunxa xa waxati han to, Ala xa mangeya senbe nan tun sotoma. Senbema nan luma a niini bun ma. ¹³ Namijonme birin nun Tawureta Munsa bara Ala xa mangeya niini xa fe fala han Annabi Yaya waxati. ¹⁴ Xa wo tinma nondi ra, wo xa a kolon Kitaabui to a fala a Annabi Eliya gbilenma fa ra, a nu Yaya nan ma fe falafe. ¹⁵ Xa wo tuli fe mema, wo xa wo tuli mati yi masenyi ra.»

¹⁶ «N noma to mixie misaalide munse ra? E maniyaxi dimedie nan na naxee doxoxi taa kui, e nu a fala e booree be, ¹⁷ «Muxu bara xule fe wo be, kono wo mu fare boronxi. Muxu bara jon beeti ba, kono wo mu sunnunxi.»

¹⁸ «Annabi Yaya to nu sunma, e naxa a fala a xa fe ra, «Ninne na a foxo ra.» ¹⁹ Adama xa Di to fa, a tan mu tondi sigade xulunyi yire. Na kui, e bara a fala, «Furi jaaxi siisila mato! E nun duuti maxilie nun yunubitoe nan a ra!» Kono xaxilimaya kolonma a kewali nan ma.»

Taa danxaniyatarae xa gbaloe

(Matiyu 10:15, Luki 10:12-15)

²⁰ Na temui Isa naxa xono mixie ma naxee nu sabatixi taae kui a kaabanako gbege rabaxi dennaxe, barima e mu tuubi. ²¹ «Gbaloe na

wo be, Korasinkae! Gbaloe na wo fan be, Betesayidakae! Kaabanako naxee raba wo tagi, xa nee sa raba Tire nun Sidon ne nu, a a lima e tan bara tuubi nu a rakuya, e sunnun donma ragoro e ma, e te xube maso e ma e xa tuubi tonxuma ra. ²² Na nan a ra n xa a fala wo be, kiiti sa loxoe xoroxoma wo tan ma dangi Tirekae nun Sidonkae ra. ²³ I tan Kaperenamu go, i joxo a ma a i tema han ariyanna kui? Ade, i ragoroma ne han yahan-nama, barima kaabanako naxee raba i tagi, xa nee sa raba Sodoma ne nu, a a lima na taa mu sontoma nu. ²⁴ Na nan a ra, n xa a fala wo be, kiitisa loxoe xoroxoma wo tan ma dangi Sodomakae ra.»

Fafe Isa ma
(Luki 10:21-22)

²⁵ Na temui Isa naxa a fala, «Baba Ala, koore nun boxi Marigi, n bara i tantu i to yi fee noxunxi lonnilae nun xaxilimae ma, i e masen dimedie be. ²⁶ Iyo, n Baba, n bara i tantu barima i kenefefen nan ya.»

²⁷ «N Baba bara fe birin taxu n na. Mixi yo mu Ala xa Di kolon, fo Baba Ala. Mixi yo mu Baba Ala kolon, fo Ala xa Di, a nun Di nu tin a masende naxan be. ²⁸ Wo fa n ma, wo tan naxee taganxi, kote binye naxee xun, n xa malabui fi wo ma. ²⁹ Wo xa n ma karafoe nan nagoro wo kon ma, wo xa findi n ma taalibie ra, barima n boje beexi, a mu

tema. Na kui, wo boje malabui sotoma ne, ³⁰ barima n karafoe naxan nagoroma wo kon, a mu xoroxo, n kote naxan doxoma wo xun, a mu binya.»

12

Malabu loxoe xa seriye
(Maraki 2:23-28, Luki 6:1-11)

¹ Na waxati, malabu loxoe ma, Isa nu perefe xee tagi. Kaame to nu a foxirabiree suxuxi, e naxa mengi tonsoe ndee ba, e xa e don. ² Farisenie to na to, e naxa woyen Isa be, «A mato, i foxirabiree na malabu loxoe seriye matandife.» ³ A naxa e yaabi, «Wo mu nu a xaran Dawuda naxan naba kaame to a suxu, a tan nun naxee nu na a foxo ra? ⁴ A so ne Ala xa banxi kui, a taami don naxan fixi Ala ma, hali a to mu daxa a tan nun a foxirabiree xa na don, fo serexedubee. ⁵ Wo man mu nu a xaran Tawureta Munsa kui, a serexedubee walima malabu loxoe horomobanxi kui, kon e mu yunubi sotoma na kui? ⁶ N xa a fala wo be, naxan na wo yire be, a tide gbo horomobanxi be. ⁷ Xa wo fahaamui sotoxi sebeli ma nu, naxan a masenxi, «Hinne rafan n ma dangife serexe ra,» wo mu tinxintoe tojeregema nu. ⁸ Adama xa Di nan na malabu loxoe marigi ra.»

⁹ Isa to keli menni, a naxa so e xa salide kui. ¹⁰ A naxa xeme nde li naa, naxan belexe tuuxi a ma. E naxa Isa maxarin, «A daxa mixi xa furema rayalan malabu

λῶξε?» E nu katafe ne e xa nɔ Isa kalamude. ¹¹ Isa naxa e yaabi, «Xa wo xa yeχee nde sin yili kui malabu λῶξε ma, nde na wo ya ma naxan tondima a ratede? ¹² Adama tide gbo dangi yeχee ra pon! Na nan a ra, fe fanyi rabafe daxa malabu λῶξε ma.» ¹³ Na kui, a naxa a fala belexe tuuxi kanyi be, «I belexe itala.» A naxa a itala, a naxa yalan alo a belexe boore. ¹⁴ Kɔnɔ Farisenie to mini, e naxa e malan, e xa sa kira fen Isa faxafe ma.

Isa, Ala xa walike sugandixi

¹⁵ Isa to na kolon, a naxa keli naa. Mixi gbegebe naxa bira a fɔxɔ ra. A naxa furema birin nayalan, ¹⁶ a naxa e ratɔn e naxa a xa fe fala mixie be. ¹⁷ Na kui, Annabi Esayi xa masenyi naxa kamali, a to a masen, ¹⁸ «N ma walike sugandixi nan ya, n xanuntenyi naxan nafanxi n boje ma. N nan n Xaxili ragoroma ne a ma, a fan tinxinyi masen sie be. ¹⁹ A mu sɔnxɔe ratema, a mu gbelegbelema, mixi yo mu a xui itexi mema taa kui. ²⁰ A mu kale kɔnkɔrɔnxi girama, a mu lanpui dexe xuri raxubenma, han a tinxinyi xunnakelima temui naxe. ²¹ Si birin e xaxili tima ne a xili ra.»

Xaxili Seniyenxi matan-dife

(Maraki 3:20-27, 7:16-17, Luki 11:14-23, 6:44-45)

²² Mixi nde naxa fa xeme nde ra Isa xɔn jinne nu bara naxan findi dɔnxui nun boboe ra. Isa naxa a rayalan, a ya naxa se to, a tuli naxa fe me. ²³ Nama birin naxa kaaba, e nu e bore maxɔrin, «Dawuda xa Di xa mu yi ra?» ²⁴ Farisenie to e xui me, e naxa a fala, «Yi xeme jinne kerima jinne mange Belesebulu nan saabui ra.» ²⁵ Isa to e xaxili ma fe kolon, a naxa a masen e be, «Namanε yo a yete gere lantareya kui, na jamane xun nakanama ne feo! Taa fan, xa na mu a ra denbaya, xa e e yete gere lantareya kui, e mu xanma. ²⁶ Xa Sentane Sentane keri, a na a yete nan gerefe. A xa mangeya fa xanma di? ²⁷ Xa n tan jinnεe kerima Belesebulu nan saabui ra, wo tan xa mixie e kerima nde saabui ra? Na kui e tan nan yati wo makiitima. ²⁸ Kɔnɔ xa n tan jinnεe kerima Ala Xaxili nan saabui ra, na nan na ki Ala xa mangeya niini yati nan bara wo li. ²⁹ Mixi nɔma sode senbema xa banxi kui, a a harige ba a yi ra, xa a mu a xiri sinden? Kɔnɔ xa mixi banxi kanyi xiri, a nɔma ne a harige birin mujade.» ³⁰ «Mixi naxan mu birama n fɔxɔ ra, a tixi n kanke ne. Naxan mu n malima mixi malande, a na mixie rayensenfe ne. ³¹ Na nan a toxi, n xa a fala wo be,

adamadie xa yunubie nun marasotōe birin nōma ne xafaride, kōno Ala Xaxili rasotōfe tan mu xafarima mixi be muku.³² Mixi na Adama xa Di rasoto, na yunubi nōma ne xafaride a kanyi be. Kōno mixi na Ala Xaxili Seniyenxi rasoto, na yunubi mu nōma xafaride na kanyi be dunija, a mu nōma xafaride aligiyama.»

³³ «Xa sansi findi a fanyi nan na, a bogi fanyi nan naminima. Xa sansi findi a kobi nan na, a bogi kobi nan naminima. Sansi kolonma a bogi nan ma.

³⁴ Wo tan bōximase bōnsōe, wo mu nōma wōyen fanyi falade, barima wo bōje kobi. Mixi bōje rafexi naxan na, na nan minima a de i.

³⁵ Fe fanyi to ragataxi mixi fanyi bōje kui, a fe fanyi nan naminima. Fe kobi to ragataxi mixi kobi bōje kui, a fe kobi nan naminima.³⁶ N xa a fala wo be, kiitisa lōxōe, adamadie dentēge sama ne wōyen kobi birin ma naxee mini e de i.³⁷ I wōyenyi naxan falama dunijeigiri kui, na nan kiiti fanma i ra, na nan kiiti kanama i ra.»

Annabi Yunusa xa tōnxuma

(Matiyu 16:1-4, Maraki 8:11-12, Luki 11:29-32)

³⁸ Na xanbi, seriye karamōxōe nun Farisenie naxa wōyenyi tongo, e a fala Isa be, «Karamōxo, muxu wama i xa kaabanako nde tofe, a xa findi tōnxuma ra muxu be.»³⁹ Isa naxa e yaabi, «To mixie kobi, e bara

gbilen Ala fōxo ra. E wama tōnxuma makaabaxi tofe, kōno tōnxuma yo mu fima e ma bafe Annabi Yunusa xa tōnxuma ra.⁴⁰ Annabi Yunusa xi saxan, kōe saxan nadangi yeXe xungbe furi kui ki naxe, Adama xa Di fan xi saxan, kōe saxan nadangima na ki ne bōxi bun ma.⁴¹ Kiiti lōxōe, Ninewekae tima ne e nun to mixie, e seedejōxōya ba wo xili ma, barima e tan tuubi ne Annabi Yunusa xa kawandi saabui ra, a fa li naxan na wo yire yi ki be, a tide gbo Annabi Yunusa be.

⁴² Kiiti lōxōe, Seeba mange gine fan tima ne e nun to mixie, a seedejōxōya ba wo xili ma, barima a tan fa ne kelife yire makuye Sulemani xa lōnni ramede, a fa li naxan na wo yire yi ki be, a tide gbo Sulemani be.»

Ninne gbilenfe a lingira fori

(Luki 11:24-26)

⁴³ «Ninne na gbilen mixi fōxo ra, a sigama yire maxare ne lingira gbete fende, kōno a mu a toma.

⁴⁴ Na temui a a falama a yete be, «N xa gbilen n ma banxi kui n kelixi dennaxe.» A na gbilen menni a a lima ne na banxi makōxi, a raxunmaxi a fanyi ra, jinne gbete yo mu na.⁴⁵ Na temui, a sigama ne a sa fa jinne solofere gbete ra naxee jaaxu a be, e birin so na banxi kui, e sabati naa. Na kui, na mixi xa fe jaaxuma ne dangife a singe ra. Na nan mōoli rabama to mixi kobie be.»

Isa nga nun a xunyae

(Maraki 3:31-35, Luki 8:19-21)

⁴⁶ Beenun Isa xa gɛ wɔyɛnde ɲama bɛ, a nga nun a xunya xɛmɛmae naxa fa, e ti tande, e nun Isa xa dɛ masara. ⁴⁷ Mixi nde naxa a fala a bɛ, «I nga nun i xunyae na tande, e wama wo xa dɛ masara.» ⁴⁸ Kɔnɔ Isa naxa na kanyi yaabi, «Nde findixi nga ra? Nde findixi n xunyae ra?» ⁴⁹ Na tɛmui Isa naxa a bɛlɛxɛ ti a fɔxirabirɛɛ ma, a a masen, «A mato, n nga nun n xunyae nan ya. ⁵⁰ Mixi yo naxan n Baba sago rabama naxan na ariyanna, na kanyi nan findixi n xunya xɛmɛma, n maagine, nun n nga ra.»

13

Xɛ rawali xa taali

(Maraki 4:1-20, Luki 8:4-15)

¹ Na lɔxɔɛ, Isa naxa mini banxi, a sa dɔxɔ baa dɛ ra. ² ɲama gbegebe to malan a yire, a naxa sa dɔxɔ kunkui kui, ɲama naxa lu baa dɛ ra. ³ A naxa fe wuyaxi masen e bɛ taalie ra.

A naxa a masen, «Wo wo tuli mati. Xɛ rawali nde nan mini sansi xɔri garansande. ⁴ A to nu sansi xɔri garansanma, xɔri ndee naxa bira sankira xɔn, xɔnie naxa fa, e e don gbiki. ⁵ Xɔri ndee fan naxa bira gɛmɛ yire, bɛndɛ mu gbo dɛnnaxɛ. Nee naxa bula mafuren na, barima na bɛndɛ mu tilin. ⁶ Kɔnɔ soqe to xɔnɔ, na sansie naxa ragan, e xara gben, barima sanke

mu nu na e bɛ. ⁷ Sansi xɔri ndee fan naxa bira tunbɛ kunsie tagi. Tunbɛ kunsie naxa gbo, e sansie ixɛten, e e kana. ⁸ Sansi xɔri ndee fan naxa bira bɛndɛ fanyi ma. Na xɔrie tan, e keren keren birin naxa sansi tɔnsɔɛ ramini, ndee naxa xɔri kɛmɛ ramini, ndee xɔri tongo senni, ndee xɔri tongo saxan. ⁹ Xa wo tuli fe mɛma, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

¹⁰ Isa fɔxirabirɛɛ naxa e maso a ra, e a maxɔrin, «Munfe ra i wɔyɛnma ɲama bɛ taali ra?» ¹¹ Isa naxa e yaabi, «Ala bara fahaamui fi wo ma wo xa a xa mangɛya niini gundo kolon, kɔnɔ na fahaamui mu fixi mixi gbɛtɛɛ tan ma.

¹² Mixi fahaamuxi xa fahaamui xun masama, kɔnɔ mixi fahaamutare, hali a naxan ɲaɲɔxun a gbe ra, na fama bade a yi ra. ¹³ Na nan a toxi n wɔyɛnma mixie bɛ taali wɔyɛnyi ra, barima e ya se toma, kɔnɔ e mu a igbɛma, e tuli fe mɛma, kɔnɔ e mu a fahaamuma. ¹⁴ Na kui, Annabi Esayi xa masenyi bara raka-mali e xa fe ra, naxan a masenxi,

«Wo fe mɛma,
kɔnɔ wo mu a fahaamuma.
Wo fe toma,

kɔnɔ wo mu a igbɛma.

¹⁵ Yi ɲama bɔɲɛ bara xɔrɔxɔ. E bara e tuli dɛsɛ, e bara e ya raxi,

alako e ya naxa fa fe igbɛ, e tuli naxa fa fe mɛ,
e bɔɲɛɛ naxa fa fe kolon,
e naxa fa e ya rafindi n ma n xa e rayalan.»

16 «Kɔnɔ jɛlɛxinyi na wo tan bɛ, barima wo yae se igbɛma, wo tulie fe mɛma. 17 N xa nɔndi fala wo bɛ, namijɔnmɛ nun tinxintɔɛ gɛgɛbe bara wa e xa fee to wo naxee tofe, kɔnɔ e mu e to. E bara wa e xa fee mɛ wo naxee mɛfe, kɔnɔ e mu e mɛ.»

18 «Wo wo tuli mati, wo xa fahaamui sɔtɔ xɛsa xa taali ma. 19 Mixi na Ala xa mangɛya niini xa masenyi mɛ, a mu a fahaamu, Sentanɛ fama nɛ na masenyi bade a bɔjɛ ma. Na kanyi misaalixi sansi xɔri nan na naxan biraxi kira xɔn ma. 20 Sansi xɔri naxee bira gɛmɛ yire, nee misaalixi mixi nan na naxan Ala xa masenyi mɛma, a a suxu mafuren sɛɛwɛ ra. 21 Kɔnɔ sanke to mu na a bɛ, a xa danxaniya mu buma. Tɔɔrɛ nun jaxankatɛ na a li Ala xa masenyi xa fe ra, a gbilenma Ala xa fe fɔxɔ ra keren na. 22 Sansi xɔri naxan bira tunbe kunsie tagi, na misaalixi mixi nan na naxan Ala xa masenyi mɛma, kɔnɔ yi dunija kɔntɔfili nun naafuli xɔli a suxu han a Ala xa masenyi bɛpin. Na kui, Ala xa masenyi mu nɔma a bɔjɛ masarade. 23 Sansi xɔri naxan bira bɛndɛ fanyi tan ma, na misaalixi mixi nan na naxan Ala xa masenyi mɛma, a a fahaamu, a a bɔjɛ masara. Na sansi xɔri a bogi raminima nɛ, nde xɔri kɛmɛ ramini, nde tongo senni, nde tongo saxan.»

Nooge jaaxi xa taali

24 Isa naxa taali gbɛtɛ masen e bɛ, «Ala xa mangɛya luxi nɛ alɔ xɛmɛ naxan a xa xɛ garansan sansi xɔri fanyi ra. 25 Kɔnɔ mixie nu xife tɛmɛui naxɛ, a yaxui naxa fa, a jooge jaaxi xɔri garansan sansi fanyi xɔri longori ra, a siga. 26 Sansie to bula, e te han e dendenyi bara mini fɔlɔ, walikɛɛ naxa jooge jaaxi fan to sansie longori ra. 27 E naxa xɛ kanyi maxɔrin, «Marigi, i mu sansi xɔri fanyi xa garansan i xa xɛ ma? Na jooge jaaxi fa kelixi minden?» 28 A naxa e yaabi, «N yaxui nde nan na rabaxi.» Walikɛɛ naxa a maxɔrin, «I wama muxu xa sa a tala?» 29 A naxa a fala, «Ade, xa na mu a ra sansi fanyi fan talama nɛ jooge jaaxi fɔxɔ ra. 30 Wo xa a lu e birin xa mɔ han xɛ xaba lɔxɔɛ. Na tɛmɛui n a falama nɛ xɛ xabae bɛ, wo jooge jaaxi nan singe tala, wo a raxiri alako a xa gan. Kɔnɔ wo sansi fanyi tan xaba, wo a xɔri ragata n ma bili kui.»

Konde xɔri nun lɛbini xa taalie

(Maraki 4:30-32, Luki 13:18-21)

31 Isa naxa taali gbɛtɛ masen e bɛ, «Ala xa mangɛya maniyaxi konde xɔri nan na, mixi naxan si a xa daaxa. 32 A xɔri xurun sansi xɔri birin bɛ, kɔnɔ a na mɔ, a bili xungbo bɔxi sansi birin bɛ. A findima wuri bili nan na, xɔnie fama e tɛɛɛ sade naxan salonyie kɔn na.»

33 Isa naxa taali gbete masen e be, «Ala xa mangeya maniyaxi lebini nan na, gine naxan sa farin busali tagi xun ma, na fa farin birin nate.»

*Isa nun taali woyenyie
(Maraki 4:33-34)*

34 Isa naxa na fe birin masen jama be taalie ra. A pan mu nu masenyi yo tima e be a mu a fala taali daaxi. 35 Na kui, namijonme xa masenyi naxa kamali, «Taali woyenyie nan minima n de i. N fee masenma ne naxee nu noxunxi kabi dunija daa temui.»

Isa nooge jaaxi xa taali tagi rabafe

36 Na temui, Isa naxa keli jama xun ma, a so banxi. A foxirabiree naxa e makore a ra, e a fala a be, «Nooge jaaxi xa taali tagi raba muxu be.» 37 A naxa e yaabi, «Naxan sansi fanyi garansanma, na misaalixi Adama xa Di nan na. 38 Xe misaalixi dunija nan na. Sansi fanyi misaalixi mixie nan na, naxee na Ala xa mangeya niini bun ma. Nooge jaaxi misaalixi Sentane xa die nan na. 39 Yaxui naxan nooge xori garansan, a misaalixi Ibulisa nan na. Xe xabe misaalixi dunija rajonyi nan na. Xe xabae misaalixi malekee nan na. 40 Na nooge jaaxi talama ki naxe, a woli te i, dunija rajonyi fan luma na ki ne. 41 Adama xa Di fama a xa malekee xeede, e mixi ratantanyie nun mixi kobie ba

mixi gbete ya ma, naxee na Ala xa mangeya niini bun ma. 42 E e wolima ne te mankanε xora, wa nun jin maxinyi na dennaxe. 43 Na temui tinxintoe tan yanbama ne alo soge e Baba xa mangeya niini bun ma. Xa wo tuli fe mema, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

Harige xungbe xa taalie

44 «Ala xa mangeya man luxi ne alo naafuli xungbe naxan nu noxunxi xe ma. Mixi nde to mini a ma, a naxa gbilen a noxun na, a siga jalexinyi kui. A naxa a sotose birin mati a fa na xe sara.»

45 «Ala xa mangeya man luxi ne alo yule naxan diyaman tofanyi fenfe. 46 A to diyaman hagige keren to, a naxa sa a sotose birin mati, a fa na diyaman sara.»

YeLe xa taali

47 «Ala xa mangeya man luxi ne alo yeLe naxan bara sa baa ma, a yexe mooli birin suxu. 48 YeLe to rafe, mixie naxa a mabendun baa de ra. E naxa doxo, e yexee mayegeti, e a fanyie sa paanie kui, e a jaaxie wole. 49 Dunija rajonyi luma na ki ne. Malekee fama mixi kobie nun mixi tinxinxie mayegetide, 50 e mixi kobie woli te mankanε xora, wa nun jin maxinyie na dennaxe.»

Lonni fori nun a neene

51 Isa naxa e maxorin, «Wo bara na birin fahaamu?» E naxa a yaabi, «Iyo.» 52 A naxa a masen e be, «Na nan a toxi, seriye karamoxo

naxan bara fahaamui soto Ala xa mangeya niini xa fe ma, a luxi alo banxi kanyi naxan se neene nun se forie raminima a harige ya ma.»

Nasaretikae tondife lade

Isa ra

(Maraki 6:1-6, Luki 4:16-30)

⁵³ Isa to ge na taalie masende, a naxa siga, ⁵⁴ a sa so a xonyi, a mxoxi dennaxe. A to na mixie xaran e xa salide kui, e de naxa ixara. E naxa e bore maxorin, «Yi xeme yi lonni sotoxi minden? A noxi yi kaabanako fee rabade di? ⁵⁵ Kamuderi xa di xa mu yi ki? A nga xa mu xili Mariyama? A xunya xa mu findi Yaki, Yusufu, Yuda, nun Simon na? ⁵⁶ A xunya ginemae fan mu na won ya ma be? A fa yi birin sotoxi minden?» ⁵⁷ Na kui, e naxa xono a ma, e tondi lade a ra.

Isa naxa a masen e be, «Namijonme binyaxi yire birin fo a xonyi, a ngaxakerenyie tagi.» ⁵⁸ A mu kaabanako gbegbe raba naa e xa danxaniyatarepa xa fe ra.

14

Annabi Yaya xa faxe

(Maraki 6:14-29, Luki 9:7-9)

¹ Na waxati, Galile mange Herode naxa Isa xa fe me. A naxa a fala a xa mixie be, ² «Yaya Xunxa nan kelixi faxe ma. Na nan a toxi noe na a yi a xa kaabanakoe raba.»

³ A na fala ne, barima a tan Herode nu bara yaamari

fi Yaya xa suxu, yolonxoniyi xa sa a ma, a xa sa geeli Herodiyasi xa fe ra, a taara Filipu xa gine. ⁴ Yaya nu a falama Herode be, «A mu daxa i xa yi gine tongo.» ⁵ Herode nu wama Yaya faxafe ne, kono a nu gaaxuxi jama ya ra, barima e nu laxi a ra a namijonme nan nu Yaya ra.

⁶ Na temui, e to nu Herode bari je xungbilenyi xulunyi tife, Herodiyasi xa di gine naxa fare boron mixie be. A naxa rafan Herode ma ⁷ han a naxa a kali a a na sese maxorin a ma, a a fima ne a ma. ⁸ Herodiyasi xa marasi ma, a xa di naxa a fala Herode be, «Yaya Xunxa xunyi so n yi ra pileti ma.»

⁹ Mange naxa nimisa, kono a xa marakali nun a xa xoree xa fe ra, a naxa yaamari fi e xa Yaya xunyi so na ginemedi yi ra. ¹⁰ A naxa mixie xee geeli, e xa Yaya xunyi bolon a de i. ¹¹ E naxa fa a xunyi ra pileti ma, e a so ginemedi yi ra. Ginemedi fan naxa a xanin a nga xon ma. ¹² Yaya foxirabiree naxa sa a fure tongo, e sa a ragata, e naxa sa na dentege sa Isa be.

Isa donse fife xeme mixi wulu suuli ma

(Maraki 6:30-44, Luki 9:10-17)

¹³ Isa to na fe me, a naxa keli menni kunkui kui, a siga a kerenyi ma wula i. Nama to a kolon, e fan naxa keli e xa taee, e siga a foxo ra e sanyi ra. ¹⁴ Isa to goro kunkui kui, a naxa jama

gbegebe to naa. A naxa kinikini e ma, a e xa furemae rayalan.

¹⁵ Nunmare to so ƒoɔ, Isa ƒoxirabirɛe naxa e maso a ra, e a fala a be, «Won na wula ne yi ki, kɔe fan bara so. Nama rayensen alako e xa siga donse sara taee kui.» ¹⁶ Isa naxa e yaabi, «Hali e mu siga. Wo tan nan xa donse fi e ma.» ¹⁷ Kɔnɔ e naxa a fala a be, «Taami gundi suuli nun yeɛe firin gbansan nan na muxu yi ra.» ¹⁸ A naxa a fala e be, «Wo fa nee ra n xɔn ma be.» ¹⁹ Isa naxa jama yamari e xa e magoro na jooɛe xinde ma. A naxa na taami suuli nun na yeɛe firin tongo, a a ya rate koore ma, a fa Ala nuwali sa. A naxa taamie igira, a fa e so a ƒoxirabirɛe yi ra, e xa e itaxun jama ma. ²⁰ Nama birin naxa e dege han e wasa. Donse donxɔe xuntunyie to matongo, debe fu nun firin nan nafe. ²¹ Mixi naxee e dege, xeme wulu suuli jɔndɔn nan nu e ra, bafe ginɛe nun dimɛe ra.

Isa jerefe ye fari

(Maraki 6:45-52, Yaya 6:15-21)

²² Na xanbi Isa naxa a fala a ƒoxirabirɛe be, a e xa baki kunkui kui, e xa siga a ya ra naakiri ma, a tan xa nu jama ragbilɛn. ²³ Isa to ge jama ragbilende, a naxa te geya fari a kerɛnyi ma, alako a xa Ala maxandi. Kɔe naxa a li naa, a kerɛn. ²⁴ A a lixi kunkui nu bara makuya xare ra, mɔɔnyie nu na a mabɔnbɔfe ki fanyi

ra barima foye ya nu rafindixi a ma.

²⁵ Subaxe ma, Isa jerefe baa fari. ²⁶ A ƒoxirabirɛe to a to jere ra ye fari, e naxa gaaxu ki fanyi. E naxa gbelegebele, e a fala, «Tubari nan a ra!» ²⁷ Kɔnɔ Isa naxa a masen e be kerɛn na, «Wo naxa kɔntɔfili, n tan nan a ra. Wo naxa gaaxu.» ²⁸ Piyeri naxa a yaabi, «Marigi, xa i tan nan a ra, yaamari fi n xa siga i yire ye fari.» ²⁹ Isa naxa a fala a be, «Fa.» Piyeri to goro kunkui kui, a naxa jere ye fari sigafe ra Isa yire. ³⁰ Kɔnɔ a to foye belebele mato, a naxa gaaxu, a madula ƒoɔ. A naxa gbelegebele, «N Marigi, n nakisi!» ³¹ Isa naxa a belexe itala kerɛn na, a Piyeri suxu. A naxa a masen a be, «I xa danxaniya xurun. I siikɛxi munfe ra?» ³² E to baki kunkui kui, foye naxa raxara. ³³ Isa ƒoxirabirɛe naxee nu na kunkui kui, e naxa suyidi Isa be, e a fala, «Ala xa Di yati nan lanxi i ma.»

Isa Genesareti furema birin nayalanfe

(Maraki 6:53-56)

³⁴ E to ge baa igiride, e naxa so Genesareti. ³⁵ Naakae to a kolon Isa nan a ra, e naxa na rabilinyi mixi birin nakolon. Mixie naxa fa furemae birin na Isa xɔn. ³⁶ E nu a mayandima furemae xa e belexe din a xa donma sanbunyi gbansan na. Furema birin naxee na raba, e birin naxa yalan.

15

Ala xa seriye nun adama xa naamunyi

(Maraki 7:1-23)

¹ Fariseni nun seriye karamoxo ndee naxa fa Isa yire kelife Darisalamu. E naxa a maxorin, ² «Munfe ra i foxirabiree luma forie xa naamunye matandi ra? E mu e belexe raxama beenun e xa e dege alo forie xa naamunye a masenxi ki naxe.» ³ Isa naxa e yaabi,

«Munfe ra wo tan Ala xa seriye matandima wo xa naamunye xa fe ra? ⁴ Ala bara a masen, «Wo xa wo baba nun wo nga binya.» A man bara a masen, «Mixi yo naxan na a baba nun a nga konbi, a lan ne na kanyi xa faxa.» ⁵ Kono wo tan naxe, xa mixi nde a fala a baba xa na mu a nga be, «I nu lanma i xa naxan soto n na i malise ra, n bara a fi Ala ma,» ⁶ hali na kanyi mu fefe raba a baba be. Na kui, wo Ala xa seriye matandima wo xa naamunyi saabui ra.

⁷ Wo tan filankafuie! Annabi Esayi nondi yati nan masen wo xa fe ra,

⁸ «Yi jama n binyama e de ne,
kono e boje makuya n na pon!

⁹ E xa sali fufafu nan a ra, barima e mixi xaranma adamadie xa mapoxunye nan na

alo na mapoxunye findixi n tan ma seriye nan na.»

¹⁰ Isa naxa jama xili, a a masen e be, «Wo wo tuli mati, wo xa fahaamui soto.

¹¹ Se naxan soma mixi de kui, na xa mu a findima mixi seniyantare ra. Naxan minima a de kui, na nan a findima mixi seniyantare ra.»

¹² Na temui Isa foxirabiree naxa e maso a ra, e a fala a be, «I mu a kolon i xa masenxi bara Farisenie raxono?» ¹³ Isa naxa e yaabi, «N Baba naxan na ariyanna, a sansi birin talama ne a tan mu naxan sixi. ¹⁴ Wo e lu na. Donxui nan na e ra naxee donxui rapere. Xa donxui donxui rapere, e firin birin birama ne yili kui.»

¹⁵ Piyeri naxa a fala a be, «Yi taali tagi raba muxu be.» ¹⁶ Isa naxa a yaabi, «Han ya wo fan mu fahaamui soto? ¹⁷ Wo mu a kolon a se naxan birin soma mixi de kui, a goroma furi nan kui, a fa mini fate i?

¹⁸ Kono masenxi naxan minima mixi de kui, a kelima a boje nan ma. Na nan noma a findide mixi seniyantare ra. ¹⁹ Barima mapoxun kobie, faxe tife, yene, langoeja, mure, tojege, mixi xili kanafe, nee birin fatanma mixi boje nan na. ²⁰ Nee nan mixi findima mixi seniyantare ra, kono mixi a degefe a belexe raxatare ra, na xa mu a findima mixi seniyantare ra.»

Kanaan gine xa danxaniya

(Maraki 7:24-30)

²¹ Isa naxa keli menni, a siga Tire nun Sidon boxi ma. ²² Kanaan gine nde naxan kelixi na longori, a

naxa fa Isa yire a a xui ite, «Marigi, Dawuda xa Di, kinikini n ma. Ninne bara n ma di gine jaxankata feo!»
²³ Kɔnɔ Isa mu sese fala a be. A foxirabiree naxa e maso Isa ra, e a fala a be, «Yi gine keru, a na gbelegbelefe won foxo ra.»
²⁴ Isa naxa a masen, «N xexxi Isirayila bonsoe gbansan nan ma, naxee luxi alo yexee loxie.»
²⁵ Kɔnɔ gine naxa fa a suyidi a be, a a fala, «Marigi, i xa n mali!»
²⁶ Isa naxa a yaabi, «A mu lan taami xa ba dimedie yi ra, a sa baree bun ma.»
²⁷ Gine naxa a fala, «Marigi, i nɔndi, kɔnɔ hali baree, e donse xuntunyi nde sotoma naxan birama e kanyi xa tebili ra.»
²⁸ Na kui, Isa naxa a masen a be, «Gine, i xa danxaniya gbo! I waxonfe bara raba i be.»
 A xa di gine naxa yalan keren na.

Isa neme fife xeme mixi wulu naani ma (Maraki 8:1-10)

²⁹ Isa to keli menni, a naxa jere Galile baa de ra han a naxa geya li. A naxa te geya fari, a doxo.
³⁰ Nama gbegbe naxa fa a yire naa, e fa namatee ra, a nun donxuie, mabenye, boboe, nun furema gbete gbegbe ra. E naxa furemae sa Isa bun ma, a fan naxa e rayalan.
³¹ Nama to a to boboe woyenma, mabenye yalanma, namatee jere ma, donxuie se toma, e naxa kaaba. E naxa Isirayila Marigi Ala matoxo.

³² Isa naxa a foxirabiree xili, a a masen e be, «N bara kinikini yi jama ma, barima xi saxan nan yi ki, e na n yire be, kɔnɔ donse mu na e naxan donma. N mu wama e xa gbilen e xonyi kaame ra e ma, xa na mu a ra e tozoma ne kira xon ma.»
³³ A foxirabiree naxa a maxorin, «Won donse sotoma yi jama gbegbe be minden? Won na wula ne yi ki.»
³⁴ Isa naxa e yaabi, «Taami gundi yeri na wo yi?» E naxa a fala, «Solofere, a nun yexe xunxuri ndee.»

³⁵ Isa naxa a fala jama be e xa doxo boxi.
³⁶ A naxa na taami gundi solofere nun na yexee tongo, a Ala nuwali sa. A to e igira, a naxa e so a foxirabiree yi ra, e xa e itaxun jama ma.
³⁷ Nama birin naxa e dege han e wasa. Donse donsoe fan naxa matongo han debe solofere naxa rafe.
³⁸ Xeme mixi wulu naani nan e dege, bafe ginne nun dimee ra.

³⁹ Isa to ge jama ragbilende, a naxa baki kunkui kui, a siga Magadan boxi ma.

16

Farisenie nun Sadusenie xa danxaniyatareja (Maraki 8:11-21)

¹ Farisenie nun seriye karamoxoe naxa fa Isa yire. E to nu wama gantanyi safe a be, e naxa a maxorin a xa tonxuma makaabaxi nde masen e be kelife koore ma.
² Isa naxa e yaabi, «Nunmare na a li wo naxe, «Kuye fanma tina, barima koore igbeelixi.»
³ Kuye ne

iba wo naxe, «Tune nun foye minima ne to, barima koore igbeelixa, nuxuie ifofo.»
 Wo fata koore jingi tagi rabade, kono wo mu fata yi waxati fee tan tagi rabade.
 4 To mixie kobi, e bara gbilen Ala foxo ra. E wama tonxuma makaabaxi tofe, kono tonxuma yo mu fima e ma bafe Annabi Yunusa xa tonxuma ra.»

Na xanbi Isa naxa keli e xun ma, a siga.

5 Isa foxirabiree naxa giri naakiri ma, e neemu taami ma. 6 Isa naxa a masen e be, «Wo wo yete ratanga Farisenie nun Sadusenie xa lebini ma.» 7 Isa foxirabiree naxa na fe mato, e fa a fala e bore be, «A na falaxi ne barima won mu faxi taami ra.» 8 Isa to nu e xa maroxunyi kolon, a naxa a masen e be, «Wo taami fe falama wo bore be munfe ra? Wo xa danxaniya xurun. 9 Han ya wo mu xaxili soto? Ka wo neemuxi ne taami gundi suuli to xeme wulu suuli wasa? Wo to na taami donxoe matongo, wo debee yeri rafe? 10 Ka wo man neemuxi ne taami gundi solofere to xeme wulu naani wasa? Wo to na fan donxoe matongo, wo debee yeri rafe? 11 Munse a toxi wo mu a kolon a n mu taami fe xa falafe wo be? Wo xa wo yete ratanga Farisenie nun Sadusenie xa lebini ma.» 12 Na kui, e naxa a fahaamu a Isa mu a falaxi xe e be a e xa e yete ratanga taami lebini daaxi ma. A nu a falafe ne e xa e yete ratanga Farisenie nun

Sadusenie xa xaranyi ma.

Isa findixi nde ra?

(Maraki 8:27-30, Luki 9:18-21)

13 Isa to Sesareya Filipi boxi li, a naxa a foxirabiree maxorin, «Mixie munse falama Adama xa Di xa fe ra? Nde lanxi a ma?» 14 E naxa a yaabi, «Ndee a falama Annabi Yaya Xunxa. Ndee a falama Annabi Eliya. Ndee a falama Annabi Yereimi, xa na mu a ra namiponme gbete.»

15 Isa naxa e maxorin, «Kono wo tan naxe a di? Nde n na?» 16 Simon Piyeri naxa a yaabi, «Ala xa Mixi Sugandixi nan na i ra, Abadan Ala xa Di.» 17 Isa naxa a fala a be, «Seewe na i be, i tan Yunusa xa di Simon, barima ibunadama xa mu na masenxi i be. N Baba naxan na ariyanna, na nan a masenxi i be. 18 N xa a fala i be, i findixi Piyeri nan na, naxan falaxi geme.» N nan na ma danxaniyatoe pama tima na geme nan fari. Hali faxe, a mu noma n ma pama ra. 19 N Ala xa mangeya saabi soma ne i yi ra. I na tonyi doxo fe naxan ma dunjia, Ala naxan na ariyanna, a fan tonyi doxoma ne na fe ra. I na tin fe naxan na dunjia, Ala naxan na ariyanna, a fan tinma ne na fe ra.» 20 Na temui a naxa a matintin a foxirabiree ra, a e naxa a fala mixi yo be, a a tan nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra.

Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe

(Maraki 8:31-33, Luki 9:22)

17

²¹ Keli na temui ma, Isa naxa a tagi raba folo a foxirabiree be, a fo a xa siga Darisalamu, a xa toore gbegebe soto Yuwifie xa forie, serexedube kuntigie, nun seriye karamoxoe ra, e a faxa, konoo a man xa keli faxe ma a xi saxan nde ma. ²² Piyeri to a bendun, e sa ti e xati ma, a naxa so woyenfe Isa ra, a a fala a be, «Ala xa i tanga na ma, n Marigi! Na fe mooli mu i sotoma feo!» ²³ Isa naxa a ya rafindi Piyeri ma, a a fala, «Keli n ya i, i tan Sentane! I katafe ne i xa n natantan, barima i xaxili mu tixi Ala fee xa ra, a tixi adama fee nan na.»

Birafe Isa foxo ra

(Maraki 8:34-9:1, Luki 9:23-27)

²⁴ Na temui Isa naxa a masen a foxirabiree be, «Xa mixi wa birafe n foxo ra, a xa a yete waxonfe gere, a xa tondi a yete ma, a tin toore nun faxe ra, a bira n foxo ra. ²⁵ Mixi naxan wama a yete rakisife, na kanyi loema ne. Naxan a yete raloe ma n tan ma fe ra, na kanyi kisima ne. ²⁶ Dunija birin sotoe munse fanma mixi ma, xa a sigama yahannama? Fe mundun na, mixi noma a xa ariyanna masarade naxan na? ²⁷ Adama xa Di fama fade a Baba xa noere kui, e nun a xa malekee. Na temui a mixi birin sare fima ne, kankan nun a kewali. ²⁸ N xa nondi fala wo be, mixi ndee tixi wo ya ma be, naxee mu faxama fo e Adama xa Di to fa ra a xa mangeya kui.»

Isa norofe

(Maraki 9:1-13, Luki 9:28-36)

¹ Xi senni dangi xanbi, Isa naxa Piyeri, Yaki, nun Yaki xunya Yaya xanin e doroo ma geya itexi nde fari. ² Menni Isa naxa masara, a noroo e ya xori. A yatagi naxa yanba alo soqe, a xa sosee naxa fiixe alo naiyalanyi. ³ Na temui, Annabi Eliya nun Annabi Munsa naxa mini foxirabiree ya xori, e naxa e to e nun Isa woyenfe.

⁴ Piyeri naxa a fala Isa be, «Marigi, fe fanyi nan a ra muxu to na be yi ki. Xa i wa, n lingira saxan yailanma be, keren i gbe, keren Annabi Munsa gbe, keren Annabi Eliya gbe.» ⁵ A nu woyenfe temui naxe, nuxui yanbaxi naxa goro e xun na, xui nde fan naxa mini nuxui kui, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan yi ki naxan n kenenxi ki fanyi ra. Wo wo tuli mati a ra.» ⁶ Foxirabiree to na xui me, e naxa gaaxu ki fanyi, e e yatagi rafelen boxi ma. ⁷ Konoo Isa naxa a maso e ra, a a belexe sa e ma, a a fala, «Wo keli. Wo naxa gaaxu.» ⁸ E to e ya rakeli, e mu mixi yo to fo Isa.

⁹ E to nu na gorofe geya fari, Isa naxa a matintin e ra, «Wo fe naxan toxi, wo naxa a fala mixi yo be, han beemanun Adama xa Di xa keli faxe ma.» ¹⁰ Isa foxirabiree naxa a maxorin, «Munfe ra seriye karamoxoe a falama a fo Annabi Eliya nan singe

xa fa?» ¹¹ A naxa e yaabi, «Nɔndi nan a ra. Annabi Eliya nan singe fama yati, a fe birin yailan. ¹² Kɔnɔ n xa a fala wo be, Annabi Eliya nan bara fa, kɔnɔ e mu a kolonxi, e bara e waxɔnfe birin niya a ra. E man fafe Adama xa Di tɔɔrɔde na ki ne.» ¹³ Na kui, Isa fɔxirabirɛe naxa a kolon a a nu na Yaya Xunxa nan ma fe falafe e be.

Ninne kerife naxan nu dimedi fɔxɔ ra

(Maraki 9:14-32, Luki 9:37-45)

¹⁴ E to pama yire li, xeme nde naxa fa Isa xɔn, a a xinbi sin a bun ma, ¹⁵ a a fala, «Marigi, kinikini n ma di ma, xaxili fure a paxankataxi ki fanyi. A luma bira ra te xɔɔra, a nun ye xɔɔra. A na rabama han. ¹⁶ N bara fa a ra i fɔxirabirɛe xɔn, kɔnɔ e mu nɔxi a rayalande.» ¹⁷ Isa naxa e yaabi, «Wo tan bɔnsɔe danxaniyatate, wo kobi! N xa lu wo sɛeti ma han mun temui? N xa ti wo bun ma han mun lɔxɔe? Wo fa na di ra n xɔn.» ¹⁸ Isa naxa jinne yamari, jinne naxa gbilen dimedi fɔxɔ ra, dimedi naxa yalan keren na.

¹⁹ Isa fɔxirabirɛe naxa e maso Isa ra, e a maxɔrin e doro ma, «Munfe ra muxu tan mu nɔ na jinne keride?» ²⁰ Isa naxa e yaabi, «Wo xa danxaniya nan xurun. N xa nɔndi fala wo be, xa danxaniya na wo be, hali a xurun alo konde xɔri, wo na a fala yi geya be, «Keli be, i i masiga menni,» a masigama ne. Fefe

mu na wo mu noma naxan nabade. ²¹ Kɔnɔ yi jinne mɔoli tan mu kerima fo Ala maxandi nun sunyi saabui ra.»

Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe sanmaya firin nde

(Maraki 9:30-32, Luki 9:43-46)

²² Isa fɔxirabirɛe to malan Galile, Isa naxa a fala e be, «Adama xa Di sama ne mixie belexe, ²³ e a faxa. A xa faxe xi saxan nde ma, a man kelima ne faxe ma.» A xa woyenyi naxa a fɔxirabirɛe nimisa ki fanyi.

Isa nun Piyeri hɔrɔmɔbanxi duuti fife

²⁴ Isa nun a fɔxirabirɛe to so Kapere namu, hɔrɔmɔbanxi duuti maxilie naxa Piyeri maxɔrin, «Pe, i karamɔxɔ mu hɔrɔmɔbanxi duuti fima?» ²⁵ Piyeri naxa e yaabi, «Iyo, a a fima.» Piyeri to so banxi, Isa nan singe woyen a be, «Piyeri, i a toxi di? Dunija mangɛe duuti maxilima nde ma, e xa die ka mixi gbetɛe?» ²⁶ Piyeri naxa a yaabi, «Mixi gbetɛe.» Isa fan naxa a masen, «Na kui, mangɛe xa die tan mu duuti fima. ²⁷ Kɔnɔ alako won naxa yi mixie raxɔnɔ, i xa siga baa de ra, i kɔnyi woli. I na yexe naxan singe suxu, a rate, i a de rabi. I kɔbiri kole toma ne a de kui. I xa na so duuti maxilie yi ra, a xa findi won firin ma duuti ra.»

18

Mixi naxan tide gbo

(Maraki 9:33-37, Luki 9:46-48)

¹ Na temui Isa foxirabirɛɛ naxa e maso Isa ra, e a maxorin, «Nde binyaxi dangi birin na Ala xa mangɛya niini bun ma?»

² Isa naxa dimɛdi nde xili, a a ti e tagi, ³ a a masen e bɛ, «N xa nɔndi fala wo bɛ, xa wo mu wo yete magoro, wo lu alɔ dimɛdie, wo mu soma Ala xa mangɛya niini bun ma. ⁴ Na kui, mixi yo naxan a yete magoroma alɔ dimɛdi, na nan findixi mixi xungbe ra dangi birin na Ala xa mangɛya niini bun ma.

⁵ Mixi yo naxan yi dimɛdi mooli rasenema n xili ra, na kanyi bara n tan yete yati rasenɛ.»

Mixi ratantan saabui

(Maraki 9:42-48, Luki 17:1-2)

⁶ «Mixi yo yi mixi xuri keren natantan, naxan danxaniyaxi n ma, a fisa na kanyi bɛ gemɛ binye xa xiri a kɔn ma, a rasin baa ma.

⁷ Gbaloe na dunija mixie bɛ e xa maratantanyi xa fe ra. A feere mu na tan, fo maratantanyi xa mini, kɔnɔ gbaloe na mixi bɛ naxan findima na saabui ra. ⁸ Xa i belexɛ, xa na mu i sanyi findi i ratantanse ra, a bolon, i a wɔlɛ. I sofe ariyanna i belexɛ, xa na mu i sanyi bolonxi, na fisa i bɛ dinɛ i belexɛ firin nun i sanyi firin luxi na, kɔnɔ i woli yahannama, tɛ mu xubenma dennaxɛ. ⁹ Xa i ya findi i

ratantanse ra, a ba na, i a wɔlɛ. I sofe ariyanna i ya keren kanaxi, na fisa i bɛ dinɛ i ya firin lu na, kɔnɔ i woli yahannama.»

Yɛxɛɛ lɔxi xa taali

(Luki 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹ «Wo naxa yo yi mixi xuri sese ma, barima n xa a fala wo bɛ, e xa malekɛɛ n Baba yatagi toma temui birin, naxan na ariyanna.»

¹² «Wo a toxi di? Xa yɛxɛɛ kemɛ na mixi nde yi ra, keren fa lɔɛ e ya ma, a mu na yɛxɛɛ tongo solomanaani nun solomanaani luma xɛ geya fari, a siga na kerenyi fende? ¹³ N xa nɔndi fala wo bɛ, xa a sa a to, a pɛlexinma nɛ na yɛxɛɛ kerenyi xa fe ra, dangife yɛxɛɛ tongo solomanaani nun solomanaani boore ra, naxee mu lɔɛ. ¹⁴ A na na ki nɛ fan, wo Baba naxan na ariyanna, a mu tinma yi mixi xuri sese xa lɔɛ.»

Haake bafe

¹⁵ «Xa i ngaxakerenyi bara haake soto i ra, siga, wo firin xa sa lu yire keren, i xa a masen a bɛ a tantanxi ki naxɛ. Xa a sa i xui mɛ, i ngaxakerenyi bara ragbilen i ma. ¹⁶ Kɔnɔ xa a tondi i xui mɛde, i xa mixi keren xa na mu mixi firin fen, wo birin xa siga a yire alako kiiti xa sa seede firin, xa na mu seede saxan xui ma. ¹⁷ Xa a tondi nee fan xui mɛde, na fe masen danxaniyatɔɛ jama bɛ. Xa a tondi danxaniyatɔɛ jama xui fan mɛde, a xa lu wo bɛ alɔ kaafiri, xa na mu a ra, duuti maxili. ¹⁸ N xa

a fala wo be a nondi ki ma, wo na naxan xiri dunija, a xirima ne koore fan ma. Wo na naxan fulun dunija, a fulunma ne koore fan ma. ¹⁹ N man xa a fala wo be, xa mixi firin lan fefe ma wo ya ma yi dunija ma, e Ala maxandi, n Baba naxan na ariyanna, a na fe rabama ne e be. ²⁰ Mixi firin, xa na mu a ra mixi saxan nu malan n xili ra dede, n na e ya ma.»

Dijefe ngaxakerenyi ma nun dijetaɽeɽa xa taali

²¹ Na temui, Piyeri naxa a maso Isa ra, a a fala a be, «N Marigi, n lanma n xa dije n ngaxakerenyi xa haake ma sanmaya yeri? Han sanmaya solofere?» Isa naxa a yaabi, ²² «N xa a fala i be, sanmaya solofere xa mu a ra de! I xa dije a ma sanmaya solofere doxo tongo solofere.»

²³ «Ala xa mangeya maniyaxi mange nde nan na, naxan nu wama a xa kobiri fe ya ibafe a tan nun a xa walikee tagi. ²⁴ A to a folo, e naxa fa a xa walike nde ra a xon, mange xa doni nu naxan ma han gbeti kilo wulu keme saxan, kilo wulu tongo naani. ²⁵ Konyi to mu nu noma a xa doni fide, a xa mange naxa yaamari fi, a tan yo, a xa gine yo, a xa die yo, e nun a harige birin xa mati alako na doni xa fi. ²⁶ Na walike naxa a igoro boxi, a suyidi mange be, a a maxandi, «Yandi, dije n ma. N fama i xa doni birin fide.» ²⁷ Na kui, mange naxa kinikini a xa walike ma, a

dije na doni birin ma, a a xa walike rabepin.»

²⁸ «Kono a tan walike to mini, a naxa a boore walike nde to a xa gbeti kilo tagi doni nu na naxan ma. A naxa bagan a ma, a a konyi dekun, a sonxo a ra, «N ma doni fi!» ²⁹ A boore naxa suyidi a be, a a maxandi, «Yandi, dije n ma. N i xa doni fima.» ³⁰ Kono a naxa tondi. A naxa a raso geeli kui, a xa lu menni han a xa ge doni fide.»

³¹ «A boore walikee to na to, e naxa kinikini. E naxa na birin dentege sa mange be naxan nu e birin xun ma. ³² Na kui, mange naxa na walike singe xili, a a fala a be, «I tan walike kobi! I to n mayandi, n tan dije ne i xa doni birin ma. ³³ A di, a mu lanma xe nu i fan xa kinikini i boore ma, alo n kinikinixi i tan ma ki naxe?» ³⁴ A xa mange to xono a ma, a naxa a so kosibilie yi, e xa a sa geeli, e xa a paxankata han a xa ge doni birin fide.»

³⁵ «N Baba naxan na ariyanna, a na nan niyama wo fan na, xa wo mu dije wo ngaxakerenyi ma wo boje birin na.»

19

*Futi nun fatanyi
(Maraki 10:1-12)*

¹ Isa to ge yi fe birin masende, a naxa keli Galile boxi ma, a siga Yudaya boxi nde ma naxan nu na Yuruden naakiri ma. ² Nama gbege naxa bira a foxo ra naa, a fan naxa furemae ray-alan.

³ Farisenie naxa fa a yire alako e xa gantanyi te a be. E naxa a maxorin, «A daxe xeme xa mee a xa gine ra fe birin ma?» ⁴ Isa naxa e yaabi, «Kitaabui naxan masenxi wo mu nu a xaran? Fe folo folo ra, Daali Mange naxa xeme nun gine daa, ⁵ a fa a masen, «Na kui, xeme kelima a baba nun a nga xun ma, a a xa gine xa futi xiri, e firin findi keren na.» ⁶ Na nan a toxi, mixi firin xa mu e ra sonon, e firin bara findi keren na. Ala bara naxee xiri e boore ra, adama naxa nee rafatan.»

⁷ E man naxa Isa maxorin, «Munfe ra fa Annabi Munsa a yamarixi, xeme naxan wama meefe a xa gine ra, a lan a xa fatan keedi so a yi ra, a mee a ra?» ⁸ Isa naxa e yaabi, «Wo bojree nan xoxoxo, na nan a niyaxi Annabi Munsa naxa feere fi wo ma, wo xa no meede wo xa gine ra, konoo a mu nu na na ki xe a folo ra. ⁹ N xa a fala wo be, naxan yo mee a xa gine ra, xa a xa gine mu yene xa rabaxi, a fa gine gbete doko, na xeme bara yene raba.»

¹⁰ Isa foxirabiree naxa a fala a be, «Xa a na na ki ne xeme be a xa gine mabiri ra, hali a mu gine doko.» ¹¹ Isa naxa a masen e be, «Birin xa mu noma yi masenyi suxude, fo Ala a feere fi naxan ma. ¹² Wo a kolon, xeme ndee bari ki nan a niyaxi e mu noma gine dokode. Ndee na na e e banaxi ne. Ndee fan na, e nate nan tongoxi e naxa gine doko Ala xa wali

xa fe ra. Mixi naxan noma yi masenyi suxude, a xa a suxu.»

Isa nun dimedi xunxurie
(Maraki 10:13-16, Luki 18:15-17)

¹³ Na temui mixie naxa fa dimedie ra Isa xon, alako a xa a belexe sa e ma, a duba e be. Konoo a foxirabiree naxa woyen na mixie ma. ¹⁴ Na kui, Isa naxa a masen, «Wo a lu dimedie xa fa n yire. Wo naxa tonyi doko e ma, barima naxee maniyaxi e ra, nee nan na Ala xa mangeya niini bun ma.» ¹⁵ A naxa a belexe sa e ma, a duba e be. Na xanbi, a naxa siga.

Segetala bannaxi
(Maraki 10:17-31, Luki 18:18-30)

¹⁶ Segetala nde naxa fa Isa xon, a a maxorin, «Karamoko, a lan n xa fe fanyi mundun naba alako n xa abadan kisi soto?» ¹⁷ Isa fan naxa a maxorin, «I n maxorinma fe fanyi ma munfe ra? Ala keren peti nan fan. Xa i wama i xa kisi, Ala xa seriye nan nabatu.» Xeme naxa a maxorin, «Ala xa seriye mundue?» ¹⁸ Isa naxa a yaabi, «I naxa faxe ti. I naxa yene raba. I naxa muje ti. I naxa mixi tojrege. ¹⁹ I baba nun i nga binya. I xa i ngaxakerenyi xanu alo i yete yati.»

²⁰ Segetala naxa Isa yaabi, «N bara na birin nabatu. Munse fa luxi?» ²¹ Isa naxa a masen a be, «Xa i wama i xa ge kamalide i xa kewalie kui, siga, sa i sotose birin mati, i a kobiri fi setaree ma. Na kui, i fama bannaya sode

ariyanna. I na na raba, fa, i bira n fɔxɔ ra.» ²² Segetala to na me, a naxa siga sunnunyi kui, barima harige gbegbe nu na a yi ra.

²³ Isa naxa a masen a fɔxirabiree be, «N xa nɔndi fala wo be, naafuli kanyi sofe Ala xa mangeya niini bun ma a xɔrɔxɔ. ²⁴ N man xa a fala wo be, jɔxɔme so jɔxun senbe yale ra, dine bannamixi sofe Ala xa mangeya niini bun ma.» ²⁵ E to na me, Isa fɔxirabiree de naxa ixara ki fanyi ra, e maxɔrinyi ti, «Nde, fa nɔma kiside?» ²⁶ Isa naxa e mato, a fa a masen, «Adama mu nɔma a yete rakiside, kɔnɔ Ala tan nɔma fe birin na.»

²⁷ Na kui, Piyeri naxa a fala a be, «A mato, muxu bara keli se birin xun ma, muxu bira i fɔxɔ ra. Munse fa luma muxu be?» ²⁸ Isa naxa e yaabi, «N xa nɔndi fala wo be, dunija fe birin na masara a neene ra, Adama xa Di naxa magoro a xa nɔre kibanyi kui, wo tan n fɔxirabiree fan magoroma ne kibanyi fu nun firin kui, wo fa Isirayila bɔnsɔe fu nun firin makiiti. ²⁹ Mixi yo naxan na sa keli a xa se nde xun ma n tan ma fe ra, a findi banxie ra ba, xunyae ba, taarae ba, baba ba, nga ba, bɔxie ba, na kanyi nee jɔxɔ keme keme nan sɔtɔma, a man abadan kisi sɔtɔ ke ra. ³⁰ Yarerati wuyaxi fama findide xanbiratie ra, xanbirati fan findi yareratie ra.»

20

Wali sare xa taali

¹ «Ala xa mangeya misaalixi xe kanyi nan na, naxan mini subaxe ma alako a xa walikɛe tongo a xa xe walife ra. ² E to lan a ma feɛpen keren xa wali sare xa findi gbeti kɔbiri kole keren na, xe kanyi naxa walikɛe xee a xa xe yire. ³ A man to mini geesege, soge to nu bara mate, a naxa walike gbete li, e tixi taa kui, wali yo mu e yi. ⁴ A naxa a fala e be, «Wo fan xa siga walide n ma xe ma. N wali sare tinxixi fima ne wo ma.» ⁵ E fan naxa siga. Xe kanyi man naxa mini yanyi tagi, a walike gbete man tongo. Nunmare, a man naxa mixi gbete soto. ⁶ A donxɔe ra, leeri ndee beenu kɔe xa so, a naxa mini, a walike gbete li, e tixi. A naxa e maxɔrin, «Feɛpen, wo tixi be, wo mu walife. Munfe ra?» ⁷ E naxa a yaabi, «Mixi yo nan mu muxu tongoxi walide.» Xe kanyi naxa a fala e be, «Wo fan xa siga walide n ma xe yire.»»

⁸ «Nunmare to so, xe kanyi naxa a fala a xa walike xunyi be, «Walikɛe xili, i xa e sare fi. A folɔ donxɔe rasoe ma, a rapɔn a singe ma.» ⁹ Naxee wali folɔxi leeri ndee beenu kɔe xa so, kankan naxa gbeti kɔbiri kole keren soto. ¹⁰ Na kui, walikɛe naxee singe tongo, nee to fa e jɔxɔ a ma a e kɔbiri sɔtɔma dangi booree ra, kɔnɔ e fan naxa gbeti kɔbiri kole keren soto. ¹¹ E

to a rasuxu, e naxa woyen xe kanyi ma, ¹² e a fala, 'Yi walike donxoe, e waxati keren gbansan nan walixi, konɔ i bara wali sare fi e ma naxan nun muxu gbe lan. Anun, muxu tan nan fexenxi wali ra soge xone bun!' ¹³ A naxa mixi keren yaabi e ya ma, 'N boore, n mu fefe kobi niyaxi i ra. Won mu lan gbeti kobiri kole keren xa ma? ¹⁴ I gbe tongo, i siga. N tan nan waxi a xon yi walike donxoe xa wali sare xa lan i gbe ma. ¹⁵ N mu noma n waxonfe rabade n ma kobiri ra? Ka i toonxi ne n to fe fanyi rabaxi mixi gbete nde be?' ¹⁶ Na kui, xanbi-ratie fama findide yareratie ra, yareratie fan findi xanbi-ratie ra.»

Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe sanmaya saxan nde

(Maraki 10:32-34, Luki 18:31-34)

¹⁷ Isa nun a xera fu nun firinyie to nu tefe Darisalamu, Isa naxa e xun lan, a fa a masen e doro be kira xon ma, ¹⁸ «Wo a mato, won na tefe Darisalamu ne yi ki. Adama xa Di sama ne serexedube kungtie nun seriye karamoxoe belexe, e a makiiti a xa faxa, ¹⁹ e a so kaafirie yi ra. E a mayelema ne, e a bonbo sebere ra, e fa a mabanban wuri magalanbuxi ma, konɔ a xa faxe xi saxan nde ma, a man kelima ne faxe ma.»

Yaki nun Yaya nga xa maxandi

(Maraki 10:35-45, Luki 22:25-27)

²⁰ Na temui Sebede xa die nga naxa fa Isa yire, a nun a xa die. A naxa suyidi a be, a xa a maxandi fe nde ma. ²¹ Isa naxa gine maxorin, «I wama munse xon?» A naxa a fala Isa be, «I xa tin, i na i xa mangeya soto, n ma yi di firinyie xa doxo i seeti ma, keren i yirefanyi ma, boore i koola ma.» ²² Isa naxa a masen di firinyie be, «Wo mu a kolon wo fe naxan maxorinfe. N fafe toore naxan tode, wo tinma na ra?» E naxa a yaabi, «Iyo, muxu tinma a ra.» ²³ Isa naxa a masen e be, «Wo fan yati fama jaxankate sotide alo n tan, konɔ doxo fe n yirefanyi nun n koola ma, na mu fatanma n tan xa ra. Na na mixie nan be, n Baba naxee sugandixi.»

²⁴ Isa foxirabire fu donxoe to na fe me, e naxa xono na ngaxakerenyi firin ma. ²⁵ Konɔ Isa naxa e xili a yire, a a masen e be, «Naman mangee mixie yamarima a xoxoxoe ra, e e senbe raminima mixie ma alako e xa mangeya xa kolon. ²⁶ Konɔ a naxa lu na ki wo tan tagi. Mixi naxan wama a tide xa gbo wo ya ma, a xa findi wo xa konyi nan na. ²⁷ Mixi naxan wama findife wo xa yarerati ra, a xa findi wo xa konyi nan na. ²⁸ Wo xa lu ne alo Adama xa Di. A tan mu faxi xe mixie xa wali a tan be. A faxi ne alako a tan nan xa wali mixie be, a xa mixi gbege xunsara a

xa faxe saabui ra.»

*Dɔnxui firin nayalanfe
Yeriko
(Maraki 10:46-52, Luki
18:35-43)*

²⁹ Isa nun a fɔxirabiree to mini Yeriko, nama gbege naxa bira a fɔxɔ ra. ³⁰ Dɔnxui firin nu dɔxɔxi kira de ra. E to a me a Isa na dangife, e naxa e xui ramini, «Marigi, Dawuda xa Di, kinikini muxu ma!» ³¹ Nama naxa wɔyen e ma, e xa e sabari, kɔnɔ e jan naxa e xui ite dangi a singe ra, «Marigi, Dawuda xa Di, kinikini muxu ma!» ³² Isa naxa ti, a e xili, a e maxɔrin, «Wo wama n xa munse raba wo be?» ³³ E naxa a yaabi, «Marigi, muxu wama muxu yae xa se to.» ³⁴ Isa naxa kinikini e ma, a a belexe sa e yae ma. Keren na, e yae naxa se to, e naxa bira Isa fɔxɔ ra.

21

*Isa sofe Darisalamu
(Maraki 11:1-11, Luki
19:28-40, Yaya 12:12-16)*

¹ Isa nun a fɔxirabiree to makɔre Darisalamu ra, e naxa Betifage li, Oliwi geya mabiri. Isa naxa a fɔxirabiree firin xee, ² a a fala e be, «Wo xa so taa kui naxan na yare. Wo nefɛ so naa, wo sofale gine nde lima a xirixi naa, a xa di na a fe ma. Wo xa e fulun, wo fa e ra n xɔn ma. ³ Xa mixi nde fa wo maxɔrin, wo xa a fala a be, «Marigi nan hayi na e ma. A e ragbilenma ya.»

⁴ Na rabaxi ne, alako namijɔnmɛ xa masenyi xa kamali, naxan a falama, ⁵ «Wo a fala Siyoni di gine be, «A mato, i xa mange na fafe i ma.

A fama yete magore kui, a dɔxɔxi sofale nun a yɔre fari.»

⁶ Isa fɔxirabiree naxa siga, e sa Isa xa xɛɛɛɛɛ raba. ⁷ E to fa sofale nun sofale xa di ra, e naxa e xa donmae sa e fari, Isa fa a magoro sofale fari. ⁸ Nama gbege naxan nu na, e fan naxa e xa donmae itala kira xɔn ma, ndee fan naxa fense sege, e nee fan sa kira xɔn ma Isa binyafe ra. ⁹ Nama naxee nu jerefe Isa ya ra, a nun naxee nu jerefe a xanbi ra, e birin nu e xui itefe, e a fala, «Tantui na won Nakisima be, Dawuda xa Di!

Baraka na a be naxan fafe Marigi xili ra!

Tantui na won Nakisima be naxan na koore ma!»

¹⁰ Isa to so Darisalamu, taakae birin naxa kaaba, e nu maxɔrinyi ti, «Nde yi ki?» ¹¹ Nama naxa e yaabi, «Annabi Isa nan yi ki, naxan kelixi Nasareti, Galile bɔxi ma.»

*Isa sigafe hɔrɔmɔbanxi
kui*

*(Maraki 11:15-19, Luki
19:45-48, Yaya 2:13-22)*

¹² Isa naxa so hɔrɔmɔbanxi kui, a sarematie nun saresoe birin kerri naxee nu na na. A naxa kɔbiri masaree xa teebilie a nun ganbe matie xa dɔxɔsee rabira, ¹³ a a masen e be, «A sebeɛxi, «N ma banxi xili falama ne, salide

banxi, kɔnɔ wo tan bara a findi mujɛtie dɔxɔde ra.»

¹⁴ Dɔnxuie nun namatɛe naxa fa Isa xɔn hɔrɔmɔbanxi kui, a naxa nee rayalan. ¹⁵ Kɔnɔ sɛrɛxɛdubɛ kuntigie nun seriye karamɔxɔe tan naxa xɔnɔ ki fanyi e to Isa xa kaabanakoe to, e man to dimɛe to e xui itema hɔrɔmɔbanxi kui, «Tan-tui na won Nakisima bɛ, Dawuda xa Di!» ¹⁶ E naxa a fala Isa bɛ, «I mu e xui mexi?» Isa naxa e yaabi, «Iyo. Wo fan mu nu a xaran Kitaabui kui a to sɛbɛxi, I bara a niya dimɛdie nun diyɔrɛe xa i matɔxɔ?» ¹⁷ Na temui, Isa naxa keli e xun taa kui, a siga Betani, a kɔɛ radangi naa.

Isa xɔrɛ bili dankafe
(Maraki 11:12-14,20-25)

¹⁸ Na kuye iba, Isa to nu gbilenfe taa kui, kaame naxa a suxu. ¹⁹ A to xɔrɛ bili nde to kira ra, a naxa a maso a ra kɔnɔ a mu bogi yo to a kɔn na, fo a burexɛe. Isa naxa a fala xɔrɛ bili bɛ, «I tan mu bogima sɔnɔn!» Xɔrɛ bili naxa xara keren na. ²⁰ Isa fɔxirabirɛe to na to, e naxa kaaba, e a maxɔrin, «Yi xɔrɛ bili xaraxi a ikɔrɛxi ra di?» ²¹ Isa naxa e yaabi, «N xa nɔndi fala wo bɛ, xa danxaniya na wo bɛ, wo mu siike, wo nɔma nɛ yi fe mɔɔli nabade n naxan nabaxi xɔrɛ bili ra. Kɔnɔ dangi na ra, xa wo a fala yi geya bɛ, «Keli be, i sa sin baa ma,» a rabama nɛ. ²² Na nan a ra, xa danxaniya na wo bɛ, wo

fefe maxandi Ala ma, wo a sɔtɔma nɛ.»

Isa walima nde xa yaamari ma?

(Maraki 11:27-33, Luki 20:1-8)

²³ Isa man naxa so hɔrɔmɔbanxi kui. A to nu na mixie xaranfe, sɛrɛxɛdubɛ kuntigie, nun Yuwifie xa forie naxa fa a yire, e a maxɔrin, «I yi fee rabama nde xa yaamari ma? Nde yi senbɛ fixi i ma?» ²⁴ Isa naxa e yaabi, «N fan xa wo maxɔrin fe keren ma. Xa wo n yaabi, n a falama nɛ wo bɛ n yi fee rabama naxan ma yaamari ma. ²⁵ Yaya nu mixie xunxama ye xɔɔra nde xa yaamari ma? Ala nan a xɛɛxi ba, ka adama?» Na kui, e naxa so wɔyɛnfe e bore tagi, «Xa won na a yaabi, won naxɛ, «Ala,» a a falama nɛ won bɛ, «Munfe ra wo mu fa la a ra?» ²⁶ Kɔnɔ xa won na a yaabi, won naxɛ, «Adama,» won gaaxuma nɛ jama ya ra, barima birin Yaya mapɔxunxi namijɔnme nan na.» ²⁷ Na kui, e naxa Isa yaabi, «Muxu mu a kolon.» A fan naxa a masen e bɛ, «N fan mu a falama wo bɛ n yi fee rabama naxan ma yaamari ma.»

Di xɛmɛ firinyie xa taali

²⁸ «Wo yi taali toxi di? Di xɛmɛ firin nu na xɛmɛ nde yi. A naxa a fala di singe bɛ, «N ma di, siga i sa wali xɛ ma to.» ²⁹ Di naxa a yaabi, «N tondi.» Kɔnɔ na dangi xanbi, a xaxili naxa masara, a siga walide. ³⁰ Babe to na

yaamari fi a xa di firin nde fan ma, a naxa a yaabi, «N Baba, awa, n sigafe.» Kɔnɔ a mu siga. ³¹ Yi mixi firinyie ya ma, nde a baba sago rabaxi?» E naxa a yaabi, «Na di singe.» Isa man naxa a masen e be, «N xa nɔndi fala wo be, duuti maxilie nun langoe singe soma wo be Ala xa mangeya niini bun ma. ³² Annabi Yaya fa ne kira tinxinxi masende wo be, wo mu fa la a ra. Kɔnɔ duuti maxilie nun langoe tan la ne a ra. Hali wo to na to, wo mu tin nate masarade, wo xa la a ra.»

Bɔxi rawali kobie xa taali (Maraki 12:1-12, Luki 20:9-19)

³³ «Wo wo tuli mati taali gbete fan na. Xe kanyi nde naxa weni bilie si. A naxa tete rabilin bɔxi ra, a baye ti, a yili ge weni bogi bunduma dennaxe. Na xanbi, a naxa na heri bɔxi rawalie ma, a fa biyaasi. ³⁴ Weni bogi ba temui to a li, bɔxi kanyi naxa konyi ndee xee bɔxi rawalie xɔn ma, e xa a gbe weni bogi so a yi ra. ³⁵ Kɔnɔ bɔxi rawalie naxa na konyie suxu. E naxa keren bɔnbɔ, e boore faxesa, e boore magɔnɔ gemee ra. ³⁶ Bɔxi kanyi man naxa konyi gbete xee dangi a singe ra. Bɔxi rawalie naxan naba boore ra, e naxa na raba nee fan na. ³⁷ A donxɔe ra, bɔxi kanyi naxa a mapɔxun, a a fala, «E n ma di tan binyama ne.» Na kui, a naxa a xa di xee bɔxi rawalie xɔn ma. ³⁸ Kɔnɔ e to bɔxi kanyi xa di to, e naxa a

fala e bore be, «Yi nan na ke tongoma ra. Wo fa, won xa a faxesa alako a ke xa findi won gbe ra.» ³⁹ E to a suxu, e naxa sa a xanin tete xanbi ra, e a faxesa.»

⁴⁰ «Na kui, bɔxi kanyi na siga e yire, a munse rabama na bɔxi rawalie ra?» ⁴¹ E naxa Isa yaabi, «A na bɔxi herie sɔntoma ne a jaaxi ra, a a xa bɔxi so bɔxi heri gbete yi, naxee a mabiri soma a yi ra a waxati ma.»

⁴² Isa naxa e yaabi, «Wo mu nu yi masenyi xaran Kitaabui kui?

«Banxitie mee game naxan na,

a bara findi tuxui game hagie ra.

Marigi fɔxi nan a ra.

Fe makaabaxi nan ya won be.»

⁴³ «Na nan a toxi, n xa a fala wo be, wo bama ne Ala xa mangeya niini bun ma, si gbete fa raso naa naxan birama Ala xa yaamarie fɔxɔ ra. ⁴⁴ Naxan na bira yi game ma, a kanyi magirama ne gbesexu. Yi game na bira naxan fan ma, a kanyi butuxunma ne.»

⁴⁵ Serexedube kuntigie nun Farisenie to a xa taalie me, e naxa a kolon a Isa nu na woyenfe e tan nan ma fe ra. ⁴⁶ E nu katafe e xa a suxu, kɔnɔ e nu gaaxuxi pama ya ra, barima pama nu laxi a ra, a namijonme nan na Isa ra.

22

Futixiri xulunyi xa taali (Luki 14:15-24)

¹ Isa man naxa so woyenfe e be taalie ra. A naxa a masen, ² «Ala xa mangeya misaalixi mangɛ nan na, naxan xulunyi ti a xa di xa futi xirife ma, donse fanyi gbegebe donma dennaxe. ³ A naxa a xa konyie xee e xa mixie xili, yi fe binye nu bara ragbilen naxee ma, kono na mixie mu tin fade. ⁴ Mange man naxa konyi gbeteɛ xee, e xa a fala na mixi maxilixie be, «Wo ya ti, donse bara ge rafalade, n bara n ma ninge borogexie faxa, fe birin bara ge yailande. Wo fa n ma di xa futixiri xulunyi.» ⁵ Kono e mu xerae danxun. Ndee naxa siga e xa xe yire, ndee fan naxa siga e xa yuleya rabade. ⁶ Naxee lu, e naxa mangɛ xa konyie suxu, e e naxankata, e e faxa.»

⁷ «Mange naxa xono, a a xa soorie xee, a e xa na faxatie birin faxa, e e xa taa gan. ⁸ Na dangi xanbi, a naxa a fala a xa konyie be, «N ma di xa futixiri xulunyi xa fe birin bara ge yailande. Donsee birin nafalaxi, kono mixi naxee nu maxilixi, a mu daxa e xa na binye soto. ⁹ Na kui, wo xa siga taa kui, wo sa mixie xili wo naxee yo toma naa, e xa fa n ma di xa futixiri xulunyi.» ¹⁰ Konyie naxa mini kirae ma, e naxa mixi birin xili e xa fa. Mixi fanyi yo, mixi kobi yo, e birin naxa fa futixiri xulunyi, mangɛ xonyi naxa rafe pama ra.»

¹¹ «Mange to so na mixi maxilixie ya ma, a naxa

xeme nde to xulunyi donma mu nu ragoroxi naxan ma. ¹² A naxa a fala a be, «N ma di, i soxi be di, i to mu maxixi a xulunyi ki ma?» Kono xeme mu no yaabi yo fide. ¹³ Na kui, mangɛ naxa a fala a xa walikɛe be, «Wo a sanyie nun a belexee xiri, wo a woli tande dimi kui, wa nun jin maxinyi na dennaxe.» ¹⁴ Mixi gbegebe maxilixi, kono naxee sugandixi, e xurun.»

Gantanyi tefe Isa be duuti xa fe ra

(Maraki 12:13-17, Luki 20:20-26)

¹⁵ Na temui, Farisenie naxa sa e malan, e nate tongo e gantanyi tema Isa be ki naxe, e xa a masoto woyenyi kui. ¹⁶ E naxa e foxirabiree nun Herode xa mixi ndee xee Isa xon. Nee naxa a fala Isa be, «Karamoxo, muxu a kolon nondi fale nan i ra. I mixie xaranma Ala xa kira ra a nondi ki ma. I mu gaaxuma mixi yo xon, barima i mu mixi rafisama e booree be. ¹⁷ Na kui, a fala muxu be, i a toxi di? A lanma ka a mu lanma muxu xa duuti fi Roma mangɛ ma?» ¹⁸ Isa to nu e xaxili kobi kolon, a naxa e yaabi, «Wo tan filankafuie, wo katafe n masotode munfe ra? ¹⁹ Wo kobiri kole masen n be duuti fima naxan na.» E naxa gbete kole ramini a be. ²⁰ Isa naxa e maxorin, «Nde xili nun nde misaali na yi kobiri kole ma yi ki?» ²¹ E naxa a yaabi, «Roma Mangɛ.» A fan naxa a fala e be, «Wo mangɛ gbe ragbilen mangɛ

ma, wo Ala fan gbe ragbilen Ala ma.» ²² E to a xa yaabi me, e naxa kaaba. E naxa keli a xun, e siga.

Sadusenie Isa maxorinfe faxamixie xa marakeli ma

(Maraki 12:18-27, Luki 20:27-40)

²³ Na loxoere kerenyi, Sadusenie naxa fa Isa xon. E tan nan a falama a faxamixie mu kelima faxe ma. E naxa Isa maxorin, ²⁴ «Karamoxo, Annabi Munsa a masen ne, «Xa xeme nde taara faxes, a naxa a xa gine lu a mu di yo bari, a na xunya nan na gine doxoma, alako a xa bonsore fi a taara ma.» ²⁵ Na kui, xeme nde naxa di xeme solofere soto muxu ya ma be. A xa di singe naxa gine doxo, a faxes, a mu bonsore yo lu. A xanbiratoe naxa a xa kaape gine tongo, ²⁶ konon na fan naxa faxes, a mu bonsore yo lu. Na nan man naba na fan xanbiratoe ra, a nun na mixi naani donxoere birin. E birin naxa faxes, e sese mu bonsore lu. ²⁷ A donxoere ra, gine fan naxa faxes. ²⁸ Na kui, marakeli loxoere, na gine to doxoxi yi mixi solofere birin xon ma, a findima nde gbe ra?»

²⁹ Isa naxa e yaabi, «Wo na tantanyi kui, barima wo mu Kitaabui kolon, wo mu Ala senbe fan kolon. ³⁰ Mixie na keli faxes ma marakeli loxoere, xeme mu gine doxoma, gine fan mu doxoma xeme xon. E luma ne alo malekee na ariyanna ki naxe. ³¹ A falafetan, a faxamixie mu kelima faxes ma, Ala naxan masen

wo be, wo mu nu a xaran? ³² A a masen ne, «N tan nan na Marigi Alatala ra, Ibu-rahima, Isiyaga, nun Yaxuba naxan batuma.» Faxamixie xa mu Ala batuma, fo mixi jije.» ³³ Nama to Isa xa yaabi me, e naxa kaaba a xa fasari ma.

Yaamari naxan tide gbo a birin be

(Maraki 12:28-34, Luki 10:25-37)

³⁴ Farisenie to a me a Isa nu bara Sadusenie de balan yaabi fanyi ra, e naxa e malan. ³⁵ Ala xa seriye lonnila nde nu na e ya ma. Na naxa kata Isa masotode maxorinyi ra, a naxe, ³⁶ «Karamoxo, yaamari mundun tide gbo a birin be Tawureta Munsa kui?» ³⁷ Isa naxa a yaabi, ««I xa i Marigi Ala xanu i boje birin na, i nii birin na, a nun i xaxili birin na.» ³⁸ Na nan tide gbo, a findi yaamari singe nan na Ala xa seriye birin ya ma. ³⁹ A firin nde maniya na singe ra, «I xa i ngaxakerenyi xanu alo i i yete xanuxi ki naxe.» ⁴⁰ Tawureta Munsa nun namijonmee xa seriye birin gbakuxi yi yaamari firin nan na.»

Dawuda nun Ala xa Mixi Sugandixi

(Maraki 12:35-37, Luki 20:41-44)

⁴¹ Farisenie to nu malanxi naa, Isa naxa e fan maxorin, ⁴² «Wo Ala xa Mixi Sugandixi xa fe toxi di? Nde xa di a ra?» E naxa a yaabi, «Dawuda nan xa di a ra.» ⁴³ Isa fa e maxorin, «Munfe

ra fa, Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, Dawuda yete naxa Ala xa Mixi Sugandixi xili «N Marigi»? A tan Dawuda naxa a masen,

⁴⁴ «Marigi bara a masen n Marigi be,

“I magoro n yirefanyi ma, han beemanun n xa i yaxuie ragoro i sanyi bun.”»

⁴⁵ «Xa Dawuda yete yati naxe a be «N Marigi», a tan Ala xa Mixi Sugandixi noma findide Dawuda xa di ra di?»

⁴⁶ Mixi yo mu no yaabi yo fide. Folo na loxe ma, mixi yo mu suusa maxorinyi tide Isa ma sonon.

23

Diinela kobie

(Maraki 12:38-40, Luki 11:38-52, 20:45-47)

¹ Isa naxa a masen nama nun a foxirabiree be,

² «Sebelitie nun Farisenie mixie xaranma Annabi Munsa xa seriye nan na. ³ Na kui, wo xa nu e xui rabatu, wo jere a ma. Konɔ wo naxa e wali foxi tan naba de, barima e naxan falama, e mu na xa rabama. ⁴ E kote binyee raxirima, e e sa mixie fari, konɔ e tan mu tinma e malide hali e belexesole keren na. ⁵ E e xa kewalie birin nabama alako mixie xa e to. E e xa sebee rabelebelema e naxee xirima e tigi nun e belexe ra. Luuti denbexie naxee singanma donma sanbunyi ra Ala xa fe ma, e nee rakuyama han a dangi a i.

⁶ E na siga e degede mixi xonyi malanyi na dennaxe, xa na mu e na so salide banxi, binye doxode rafan

e ma ki fanyi. ⁷ E na siga taa kui, a rafan e ma mixie xa e xeebu binye ra, e na a fala e be, «Karamoxo.»

⁸ «Konɔ mixie naxa a fala wo tan be «Karamoxo,» barima karamoxo keren peti nan na wo be, wo fan birin findixi ngaxakerenmae nan na. ⁹ Wo naxa yi dunija adamadi xili «N Baba,» barima Babe keren peti nan na wo be, wo Baba naxan na ariyanna. ¹⁰ Mixie man naxa a fala wo tan be «Mange,» barima Mange keren peti nan na wo be, Ala xa Mixi Sugandixi. ¹¹ Naxan na mixi xungbe ra wo ya ma, a xa findi wo xa walike nan na. ¹² Naxan na a yete igbo, a xa fe fama ne igorode. Naxan a yete magoroma, a xa fe fama ne itede.»

¹³⁻¹⁴ «Konɔ gbaloe na wo be, wo tan seriye karamoxoe nun Fariseni filankafuie, barima wo naade balanma mixie ya ra alako e naxa so Ala xa mangeya niini bun ma. Na kui, wo tan yete mu soma, wo man mu tinma mixi gbete fan xa so naa naxee waxi sofe.»

¹⁵ «Gbaloe na wo be, wo tan seriye karamoxoe nun Fariseni filankafuie! Wo baa igirima, wo boxi birin isa alako wo xa mixi keren naso wo xa dine, konɔ a na so, wo a findima yahannama di nan na, naxan kobi doxo firin wo tan na.»

¹⁶ «Gbaloe na wo be, wo tan yarerati donxuie! Wo a falama, «Xa mixi a kali horomobanxi ra, fefe mu a ra, hali a kanyi mu a xui

rakamali. Kɔnɔ xa mixi a kali xɛɛma ra naxan na hɔrɔmɔbanxi kui, fo a kanyi xa a xui rakamali teku.»
 17 Wo tan dɔnxui xaxilitaree! Mundun tide gbo, xɛɛma, ka hɔrɔmɔbanxi naxan xɛɛma findixi se seniyenxi ra?
 18 Wo man a falama, «Xa mixi nde a kali serexebade ra, fefe mu a ra hali a kanyi mu a xui rakamali. Kɔnɔ xa mixi a kali serexe ra naxan na serexebade fari, fo a kanyi xa a xui rakamali teku.»
 19 Wo tan dɔnxuie! Mundun tide gbo, serexe, ka serexebade naxan serexe findixi se seniyenxi ra?
 20 Na kui, naxan yo na a kali serexebade ra, a bara a kali na ra, a nun serexe fan naxan birin saxi a fari.
 21 Naxan yo na a kali hɔrɔmɔbanxi ra, a bara a kali na ra, a nun naxan fan sabatixi a kui.
 22 Naxan yo na a kali ariyanna ra, a bara a kali Ala xa kibanyi ra, a nun naxan fan magoroxi a kui.»

23 «Gbaloe na wo be, wo tan seriye karamɔxɔe nun Fariseni filankafuie! Wo sansi xunxurie farile bama, alɔ salaxui, sulɔni, nun digiyanyi, kɔnɔ fe naxee findixi a hagigee ra Ala xa seriye kui, alɔ tinxinyi, kinikini, nun danxaniya, wo gbilenxi nee nan fɔxɔ ra. A lanma ne nu wo xa na seriye hagigee rabatu, wo man mu neemu na seriye xunxurie dɔnxɔee ma.
 24 Yarerati dɔnxuie! Wo minse rasensenma kuli di xa fe ra, wo fa jɔxɔme gundi gerun!»

25 «Gbaloe na wo be, wo tan seriye karamɔxɔe nun Fariseni filankafuie! Wo pɔɔti nun pileti fari maxama, kɔnɔ e kui rafexi baloe naxan na, wo a sɔtɔxi muje nun wasatareya nan saabui ra.
 26 I tan fariseni dɔnxui! Pɔɔti nun pileti kui raseniyeɛn sinden, na temui a fari fan seniyenma ne.»

27 «Gbaloe na wo be, wo tan seriye karamɔxɔe nun Fariseni filankafuie! Wo maniyaxi gaburie nan na, naxee fari ratofanxi, kɔnɔ e kui rafexi faxamixi xɔrie nun seniyentareja mɔɔli birin na.
 28 Wo fan, mixi na wo to, e wo mapɔxunma tinxintɔee nan na, kɔnɔ wo bɔje kui rafexi filankafuija nun kobija ra.»

29 «Gbaloe na wo be, wo tan seriye karamɔxɔe nun Fariseni filankafuie! Wo gaburi fanyie yailanma namijɔnmee be, wo tinxintɔee xa gaburie raxunmama,
 30 wo a fala, «Xa muxu nu na dunija ma muxu benbae waxati, muxu mu kafuma e ma nu namijɔnmee faxafe ra.»
 31 Na kui, wo bara seederɔxɔya ba wo yete xili ma, a falafe ra a wo findixi namijɔnmee faxee xa die nan na.
 32 Wo wo benbae xa kewalie rakamali yire!
 33 Wo tan bɔximase bɔnsɔe, wo ratangama yahannama ma di?»

34 «Na kui, n xa a fala wo be, n fafe namijɔnmee, lonnilae, nun karamɔxɔe xeede wo yire, kɔnɔ wo ndee faxama ne, wo jan

nee ndee mabanbanma ne wuri magalanbuxie ma. Wo ndee bonboma ne sebere ra wo xa salidee kui, e man siga taa yo kui, wo birama e foxo ra e jaxankatafe ra. ³⁵ Na nan a ra, tinxintoe xa wuli naxan ifilixi dunije, a birin luma wo tan nan ma, kelife Habila ma doxo Berekiya xa di Sakari ra, wo naxan faxa horomobanxi nun serexebade tagi. ³⁶ N xa nondi fala wo be, yi jaxankate birin fama ne to mixie sotode.»

Isa sunnunfe Darisalamu xa fe ra

(Luki 13:34-35)

³⁷ «Darisalamu, Darisalamu, taa naxan namijonmee faxama, naxan Ala xa xerae magonoma. Sanmaya wuyaxi n bara wa i xa die malanfe n yire, alɔ tɔxɔe a xa die rasoma a gabutenyi bun ma ki naxe, konɔ wo naxa tondi! ³⁸ Na kui, Ala bara keli wo xa banxi xun ma. ³⁹ N xa a fala wo be, wo mu n toma sonon, han wo a falama temui naxe, «Baraka na mixi be naxan fafe Marigi xili ra!»»

24

Horomobanxi xa kane
(Maraki 13:1-2, Luki 21:5-

6)

¹ Isa naxa mini horomobanxi kui. A nu sigafe temui naxe, a foxirabiree naxa e maso a ra, e woyen a be a xa horomobanxi mato a nun banxie naxee na a rabilinyi, e ti ki to tofanxi. ² Konɔ Isa naxa a masen e be, «Wo yi birin toxi? N xa nondi fala

wo be, yi geme keren mu fama lude a boore fari be, a birin nabirama ne.»

Dunija rajonyi tonxumae
(Maraki 13:3-23, Luki 21:7-24)

³ Isa nu magoroxi Oliwi geya fari temui naxe, a foxirabiree naxa siga a yire, e a maxorin e doro ma, «Na fe sa rabama mun temui? A man sa kolonma tonxuma mundun ma a i fa waxati nun dunija rajonyi bara makore?» ⁴ Isa naxa e yaabi, «Wo menni wo yete ma, mixi yo naxa fa wo ratantan. ⁵ Mixi wuyaxi fama n xili falade e yete xun ma a falafe ra, «N tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra.» Na kui, e fama mixi gbegbe ratantande.»

⁶ «Wo gere fe mema ne, wo gere ndee xili me, konɔ wo naxa kontofili, barima fo na fe moolie xa raba. Na xa mu findima dunija rajonyi ra sinden. ⁷ Sie kelima ne e boore xili ma, jamanee e boore gere. Kaame sinma ne boxi wuyaxi ma, boxi fan seren yire gbegbe. ⁸ Na fe birin findima mantoorolie fole nan na.»

⁹ «Na temui, mixie wo soma ne mangasanyi yi, e xa wo jaxankata, e wo faxa. Sie birin wo xonma ne n xili xa fe ra. ¹⁰ Danxaniyatɔe gbegbe birama ne tantanyi kui na waxati, e e booree yanfa xonnanteya kui. ¹¹ Wule fale gbegbe fan e yete findima ne namijonmee ra, e mixi gbegbe ratantan. ¹² Kobija gboma ne han

mixi gbege xa xanunteya xinbeli, ¹³ kɔnɔ naxan na a tunnabɛxi han a raɲɔnyi, na kanyi kisima nɛ. ¹⁴ Ala xa mangɛya niini xibaaru fanyi kawandima nɛ dunɪɲa birin kui, a findi seedeɲɔxɔya ra sie birin bɛ. Na xanbi, dunɪɲa raɲɔnyi fama a lide.»

¹⁵ «Wo tan naxee na yi xaranfe, wo wo tuli mati de! Wo na se haramuxi ɲaaxi to kasare na naxan xanbi ra, a tixi yire seniyeɲxi kui, Annabi Daniyeɪli naxan ma fe fala, ¹⁶ wo tan naxee na Yudaya, wo lanma wo xa wo gi geyae fari. ¹⁷ Naxan na tande, a naxa so sese tongode a xa banxi kui. ¹⁸ Naxan na xɛ ma, a naxa gbilen a xa xinbeli donma tongode. ¹⁹ Na waxati findima gbaloe nan na furuginɛe nun dingɛe bɛ! ²⁰ Wo Ala maxandi na naxa wo li ɲeme temui, xa na mu a ra malabu lɔxɔɛ. ²¹ Barima tɔɔre a lima na waxati ma naxan maniyɛ singe mu nu to kabi dunɪɲa daa, a man mu gbilenma to ra abadan. ²² Xa Marigi mu a ragirixi nu nde xa ba na xi kɔnti ra, adama yo mu kisima nu. Kɔnɔ a nde bama a kɔnti ra mixi sugandixie nan ma fe ra.»

²³ «Na waxati, xa mixi nde sa a fala wo bɛ, «A mato, Ala xa Mixi Sugandixi na be», xa na mu a ra, «Ala xa Mixi Sugandixi na menni», wo naxa la a ra. ²⁴ Barima wule faleɛ fama Ala xa Mixi Sugandixi xili falade e yetɛ xun, xa na mu e e yetɛ findi namɪɲɔnmɛe ra. E fama

tɔnxuma makaabaxie nun kaabanakoe raɓade alako e xa Ala xa mixi sugandixie ratantan, xa e sa noma. ²⁵ Wo wo tuli ti, n bara a masen wo bɛ beenun a waxati xa a li.»

²⁶ «Na kui, xa e sa a fala wo bɛ, «A mato, a sa na wula i», wo naxa siga de! Xa e sa a fala wo bɛ, «A mato, a na banxi kui be», wo naxa la a ra de! ²⁷ Adama xa Di na fa, a luma nɛ alɔ seyamakɔnyi naxan yanbama koore ma kelife sogetede han sogegorode. ²⁸ «Binbi na lu dennaxe, yubɛe sa e malanma menni nɛ.»»

Isa xa gbilenyi nun xɔre bili xa miɛaali
(Maraki 13:24-31, Luki 21:25-33)

²⁹ «Na ɲaxankate waxati dangi xanbi, «soge ifɔɔroma nɛ, kike yanbɛ bama nɛ, tunbuie birama nɛ bɔxi, se naxan birin na koore ma e sɛrenma nɛ.»»

³⁰ «Na temui, Adama xa Di xa tɔnxuma minima nɛ koore ma. Dunɪɲa bɔnsɔɛ birin sunnunma nɛ. E Adama xa Di toma nɛ fa ra nuxui kui senbɛ nun nɔre ra. ³¹ A a xa malekɛe xɛɛma nɛ han dunɪɲa dande, e xa sa a xa mixi sugandixie malan sara xui ra keli dunɪɲa tunxun naani birin ma.»

³² «Wo xɔre bili mato miɛaali ra, wo xa xaxili sɔtɔ. A salonyi na ɲingi, a burɛɛ nɛɛnɛ mini, wo a kolonma ɲeme temui bara makɔre.

³³ Adama xa Di fafe fan na na ki nɛ. Wo na yi fe birin to, wo xa a kolon a a bara

makore, a jan tixi naade ra. ³⁴ N xa nondi fala wo be, to mixie mu dangima fo na fe birin naba. ³⁵ Koore nun boxi dangima ne, konon ma masenyi tan mu dangima abadan, a mu kanama muku.»

Duniya rajonyi waxati kolonfe

(Maraki 13:32-37, Luki 17:26-30, 17:34-36, 12:41-48)

³⁶ «Mixi yo mu a kolon yi fee sa rabama loxe nun waxati yo ma. Hali maleke naxee na ariyanna, e mu a kolon, Ala xa Di fan mu a kolon, fo Baba Ala keren peti. ³⁷ Adama xa Di fa loxe luma ne alo Annabi Nuha xa waxati. ³⁸ Beenun na banbaranyi belebele xa duniya li, mixie nu e degema, e nu e minma, e nu ginεe doxoma, e nu e xa die fima xemee ma, han Annabi Nuha so kunkui kui loxe naxe. ³⁹ E mu nu kontofilixi fefe ra, han banbaranyi naxa e li, a e birin xanin. Adama xa Di fafe fan nabama na ki ne. ⁴⁰ Xa xemee firin na xe ma na waxati, keren tongoma ne, boore lu naa. ⁴¹ Xa gine firin na se dinfe mulunyi keren kui, keren tongoma ne, boore lu naa. ⁴² Na kui, wo naxa yanfa, barima wo mu wo Marigi fa loxe kolon. ⁴³ Wo xa a fahaamu a fanyi ra, xa banxi kanyi a kolon ne nu mujeti fama temui naxe kee kui, a mu xima nu, alako mujeti naxa no sode axonyi. ⁴⁴ Na nan a ra, wo fan xa wo tagi ixiri, wo naxa yanfa, barima Adama xa Di fama

waxati nan ma wo joxo mu naxan ma.»

⁴⁵ «Nde luma alo konyi naxan findixi xaxilima dugutege ra? A marigi bara a ti a xa banxi walikεe birin xun ma, a xa donsee taxun e ra a waxati. ⁴⁶ Nelexinyi na na konyi be, naxan marigi a lima na wali ra. ⁴⁷ N xa nondi fala wo be, na marigi a harige birin taxuma ne na konyi ra.»

⁴⁸ «Kono xa na konyi findi a kobi ra, a a falama ne a yete ma, «N marigi buma ne fafe ra,» ⁴⁹ a fa a boore konyie bonbo folo, a nu lu a dege ra, a a min, e nun siisilae. ⁵⁰ Loxo nde fama, a tan konyi mu naxan kolon, a joxo man mu loxe naxan ma, a marigi gbilenma ne. ⁵¹ A na fa, a na konyi jaxankatama ne a jaaxi ra, konyi gbaloe soto e nun filankafuie, a woli wa nun jin maxinyi na dennaxe.»

25

Ginedimedi fu xa taali

¹ «Na waxati, Ala xa mangeya luma ne alo ginedimedi mixi fu, naxee e xa lanpuie tongo sigafe ra ginedoxoe ralande, e xa sa lan a xa futi xiri ma. ² Na ginedimedi ya ma, suuli, xaxilitaree, suuli, xaxilimae. ³ Naxee findi xaxilitaree ra, e naxa e xa lanpuie xanin, konon e mu ture xanin e xun naxan sama lanpuie kui. ⁴ Naxee tan findi xaxilimae ra, kankan naxa ture bitire xanin a xun, a nun e xa lanpuie.»

⁵ «Γινεδοῦσε το bu fafe ra, xi xōli naxa ginēdimēdie suxu, e naxa xi. ⁶ Κῶε tagi, sōnxōe xui naxa mini, «Γινεδοῦσε bara fa! Wo sa a ralan!» ⁷ Γινēdimēdie naxa keli, e e xa lanpuie yailan. ⁸ Xaxilitaree naxa a fala xaxilimae bē, «Wo muxu ki wo xa ture nde ra, barima muxu xa lanpuie na xubenfe.» ⁹ Κῶε xaxilimae naxa e yaabi, «Ade, a mu won birin nalima. Wo siga ture matie xōn wo xa sa wo gbe sara.» ¹⁰ Nee to siga ture sarade, ginēdoῦσε naxa fa. Ginēdimēdi naxee nu bara ture sa e xa lanpuie kui, nee tan naxa bira a fōxō ra, e so futixiri xulunyi, naade fa balan e xanbi ra.»

¹¹ «Na dangi xanbi, ginēdimēdi xaxilitaree fan naxa fa, e a fala, «Marigi, marigi, naade rabi muxu bē.»

¹² Κῶε a naxa e yaabi, «N xa nōndi fala wo bē, n mu wo kolon.»

¹³ «Na kui, wo naxa yanfa, barima wo mu na lōxōe nun na waxati kolon.»

Harige taxuxi xa taali
(Luki 19:11-27)

¹⁴ «A luma ne alō xeme nde naxan nu fafe biyaaside. A naxa a xa konyie xili, a a harige taxu e ra. ¹⁵ A naxa xēema kilo suuli so konyi keren yi, a firin so boore yi, a keren so a saxan nde yi ra. A to kankan bēre so a yi, a naxa biyaasi.»

¹⁶ «Xēema kilo suuli taxu konyi naxan na, a naxa siga keren na, a xa sa na harige rawali. A naxa xēema

kilo suuli gbete sōtō geeni ra. ¹⁷ Xēema kilo firin taxu konyi naxan na, a fan naxa na harige rawali, a xēema kilo firin gbete sōtō geeni ra. ¹⁸ Κῶε xēema kilo keren taxu konyi naxan na, a tan naxa sa yili ge, a a marigi xa kōbiri nōxun na kui.»

¹⁹ «A to bu han, konyie marigi naxa gbilen e yire alako e xa dēntēge sa a bē. ²⁰ Xēema kilo suuli taxu konyi naxan na, a naxa fa a marigi harige ra, a a fala, «N marigi, i xēema kilo suuli nan taxu n na. A mato, n bara kilo suuli man sa a xun geeni ra.» ²¹ A marigi naxa a fala a bē, «I nuwali. Konyi dugutēge nan i ra, walike fanyi. N to harige dondoronti taxu i ra, i mu lanlanteya kana, n fa harige gbege nan taxuma i ra. Fa n xōnyi, wo nun i marigi xa lu sēewe kui.»

²² «Na xanbi, xēema kilo firin taxu konyi naxan na, a fan naxa fa, a a fala, «N marigi, i xēema kilo firin nan taxu n na. A mato, n bara kilo firin man sa a xun geeni ra.» ²³ A marigi naxa a fala a bē, «I nuwali. Konyi dugutēge nan i ra, walike fanyi. N to harige dondoronti taxu i ra, i mu lanlanteya kana, n fa harige gbege nan taxuma i ra. Fa n xōnyi, wo nun i marigi xa lu sēewe kui.»

²⁴ «A dōnxōe ra, xēema kilo keren taxu konyi naxan na, a fan naxa fa, a a fala, «N marigi, n a kolon i xa fe maxōrōxō. I sansi xabama, i mu naxan garansan. I

sansi bogi bama, i mu naxan si. ²⁵ N gaaxu ne. N naxa sa i xa xεema kilo keren noxun yili kui. A mato, a tan nan yi ki. I harige sese mu loxi.» ²⁶ A marigi naxa a yaabi, «I tan konyi kobi tunnaxone! I nu a kolon a n sansi xabama, n mu naxan garansan, n man sansi bogi bama, n mu naxan si? ²⁷ A lan ne nu i n ma kobiri so kobiri rawalie yi ra, alako n na fa i yire temui naxe, i n harige ragbilen n ma, geeni saxi a xun ma. ²⁸ Na kui, wo xεema kilo rasuxu a yi, wo a so konyi yi ra, xεema kilo fu na naxan yi, ²⁹ barima a na naxan yo yi ra, a gbe xun masama ne, a gbo ki fanyi. Kono a mu na naxan yi ra, hali naxan di na a yi, na yati bama ne a yi ra. ³⁰ Wo yi konyi fufafu woli tande dimi kui, wa nun jin maxinyi na dennaxe.»

Kiiti donxoe

³¹ «Adama xa Di na fa a xa nore kui, a nun a xa malekee, a a magoroma ne a xa kibanyi noroxi kui. ³² Si birin malanma ne a ya ra. A mixi mayegetima ne alo xuruse demadonyi yexese nun sie mayegetima ki naxe. ³³ A yexese tima ne a yirefanyi ma, a sie fan ti a koola ma.» ³⁴ «Na temui, mange a falama ne mixie be naxee na a yirefanyi ma, «Wo fa, n Baba naxee barakaxi. Wo fa mangeya soto wo ke ra, mangeya naxan yailanxi wo be kabi dunipa fole. ³⁵ Barima kaame to nu n ma, wo naxa n ki donse. Ye xoli

to nu n ma, wo naxa n ki ye. Xone to nu n na, wo naxa n yigiya. ³⁶ N mageli to nu a ra, wo naxa dugie fi n ma. N to nu furaxi, wo naxa fa meeni n ma. N to nu saxi geeli, wo naxa fa n yire matode.»

³⁷ «Na temui, tinxintoe a maxorinma ne, «Marigi, muxu i to kaame kui mun temui, muxu fa i ki donse, xa na mu ye xoli ra, muxu fa i ki ye? ³⁸ Muxu i to xoneya ra mun temui, muxu fa i yigiya, xa na mu i mageli ra, muxu fa dugie fi i ma? ³⁹ Muxu i furaxi to mun temui, xa na mu i saxi geeli, muxu fa siga i yire matode?» ⁴⁰ Mange e yaabima ne, «N xa nondi fala wo be, wo naxan yo raba n ngaxakerenyi mixi xuri nde be, wo a rabaxi n tan nan be.»

⁴¹ «Na xanbi, a a falama ne mixie be naxee na a koola ma, «Wo wo makuya n na, wo tan mixi dankaxie, wo sa so te xora naxan yailanxi Ibulisa nun a xa malekee be, naxan mu xubenma abadan. ⁴² Barima kaame to nu n ma, wo mu n ki donse. Ye xoli to nu n ma, wo mu n ki ye. ⁴³ Xone to nu n na, wo mu n yigiya. N mageli to nu a ra, wo mu dugie fi n ma. N furaxi to nu a ra, n man to nu saxi geeli, wo mu fa meenide n ma.»

⁴⁴ «Na temui, e fan a maxorinma ne, «Marigi, muxu i to mun temui kaame na i ma, xa na mu ye xoli, xa na mu i findixi xone ra, xa na mu i mageli ra, xa na mu i furaxi, xa na mu i saxi geeli, muxu fa tondi i

malide?»⁴⁵ Mangle e yaabima ne, «N xa nɔndi fala wo be, wo mu naxan yo raba n ngaxakerenyi mixi xuri nde be, wo tondixi a rabade n tan nan be.»⁴⁶ Naxankate nan nagataxi na mixie be abadan, kɔnɔ tinxintɔee tan abadan kisi nan sɔtɔma.»

26

Yanfanteya Isa be

(*Maraki 14:1-2, Luki 22:1-2, Yaya 11:45-53*)

¹ Isa to ge yi fe birin masende, a naxa a fala a foxirabiree be, ² «Wo a kolon, xi firin nan luxi Sayamaleke Dangi Sali xa a li. Na temui, Adama xa Di sama ne mixie belexe e xa a banban wuri magalanbuxi ma.»

³ Na waxati, serexedube kuntigie nun Yuwifie xa forie nu malanxi Kayafa xɔnyi, serexedube kuntigie xunyi. ⁴ E naxa lan a ma e xa Isa suxu yanfanteya saabui ra, e xa a faxa. ⁵ Kɔnɔ e naxa a fala, «Won naxa a suxu sali lɔxɔe, xa na mu a ra pama a xunyi ikelima ne.»

Gine nde fe fanyi rabafe Isa be

(*Maraki 14:3-9, Yaya 12:1-8*)

⁶ Isa to nu na Betani, Simɔn kune kanyi xɔnyi, ⁷ gine nde naxa fa a yire. Labunde ture nu na a yi ra, naxan sare xɔrɔxɔ ki fanyi. A nu saxi a bitire tofanyi kui naxan nu rafalaxi alabatira gemɛ ra. Isa nu na teebili ra temui naxe, gine naxa fa, a na labunde ture

ifili Isa xunyi ma. ⁸ Isa foxirabiree to na to, e naxa xɔnɔ, e a fala, «Yi birin makanaxi munfe ra? ⁹ Xa yi labunde ture sa mati nu, kɔbiri gbegebe nan sɔtɔma nu a xa fe ra, na fan nɔ fide setaree ma.»

¹⁰ Isa to nu a kolon e naxan falafe e bore be, a naxa a masen e be, «Wo na yi gine toɔrofe munfe ra? Kewali fanyi nan yi ki, a naxan nabaxi n be. ¹¹ Setaree luma ne wo ya ma temui birin, kɔnɔ n tan mu luma wo yi ra be abadan xe. ¹² Yi gine to labunde ture saxi n fate ma, a a rabaxi n fure ragatafe nan xa fe ma. ¹³ N xa nɔndi fala wo be, Ala xa xibaaru fanyi sa kawandima dede dunija birin kui, yi gine xa kewali xa fe fan falama ne, mixie xa e ratu a xa fe ma.»

Yudasi xa yanfanteya

(*Maraki 14:10-11, Luki 22:3-6*)

¹⁴ Na temui, Yudasi Isikariyoti, naxan nu na Isa foxirabire fu nun firinyie ya ma, a naxa siga serexedube kuntigie xɔn ma, ¹⁵ a e maxɔrin, «Wo munse soma n yi n xa Isa sa wo belexe?» E fan naxa gbeti kole tongo saxan so a yi. ¹⁶ Keli na temui ma, a naxa so waxati fenfe a nɔma Isa sode e yi ra temui naxe.

Sayamaleke Dangi Sali

(*Maraki 14:12-21, Luki 22:7-13, 22-23, Yaya 13:21-30*)

¹⁷ Taami Lebinitare Sali to a li, a lɔxɔe singe ma, Isa foxirabiree naxa sa a maxɔrin, «I wama muxu

xa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala i be minden?»

¹⁸ A naxa e yaabi, «Wo siga taa kui xeme nde xon, wo a fala a be, «Karamoxo naxe a a xa waxati bara makore. A wama Sayamaleke Dangi Sali rabafe i xonyi, a nun a foxirabiree.»

¹⁹ Isa foxirabiree naxa a raba alo Isa e yamari ki naxe, e Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala.

²⁰ Nunmare to so, Isa nun a foxirabire fu nun firinyie nu na teebili ra. ²¹ E nu e degefefe temui naxe, a naxa a masen, «N xa nondi fala wo be, mixi keren na wo ya ma naxan fama n yanfade.» ²² Na naxa e sunnun ki fanyi, kankan naxa a maxorin, «Kono n Marigi, n tan mu a ra de, ka?» ²³ A naxa e yaabi, «N nun naxan bara belexe ragoro paani keren kui, na kanyi nan n yanfama. ²⁴ Adama xa Di sigama ne alo a xa fe sebexi ki naxe, kono gbaloe nan na Adama xa Di yanfama be. A fisa na kanyi be hali a mu bari nu.» ²⁵ Yudasi naxan nu fafe a yanfade, a naxa Isa maxorin, «Karamoxo, n tan mu a ra de, ka?» Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi.»

Marigi xa serexe tonxuma
(Maraki 14:22-26, Luki 22:14-20, Korinti I 11:23-25)

²⁶ E to nu e degefefe, Isa naxa taami tongo. A to tantui rasiga Ala ma, a naxa taami igira, a a so a foxirabiree yi ra, a a masen e be, a naxe, «Wo n ko, wo a don. Yi findixi n fate nan

na.» ²⁷ Na dangi xanbi, Isa naxa tonbili fan tongo. A man to tantui rasiga Ala ma, a naxa tonbili so e yi ra, a a fala e be, «Wo birin xa a min. ²⁸ Yi findixi n wuli nan na, saate wuli naxan baxi mixi gbegbe be e xa yunubie xafarife ra. ²⁹ N xa a fala wo be, n to yi weni minma, n mu yi minma sonon, han won birin man sa a minma loxo naxe n Baba xonyi ariyanna.»

³⁰ E to ge beeti bade, e naxa te Oliwi geya fari.

Isa a falafe Piyeri be a a yete rasanma ne a ma

(Maraki 14:27-31, Luki 22:31-34, Yaya 13:36-38)

³¹ Na temui Isa naxa a masen e be, «Wo birin gbilenma ne n foxo ra to koe ra, wo mee n ma fe ra, barima a sebexi, «N xuruse demadonyi faxama ne, yexese fan yensen.» ³² Kono n na keli faxe ma, n sigama wo ya ra Galile.» ³³ Piyeri naxa a fala a be, «Hali birin gbilen i foxo ra, n tan mu gbilenma i foxo ra.» ³⁴ Isa naxa Piyeri yaabi, «N xa nondi fala i be, to koe yati, beenun konkore xa a rate, i i yete rasanma ne n ma sanmaya saxan.» ³⁵ Piyeri man naxa a yaabi, «Hali won birin nan sa faxama, n mu n yete rasanma i ma!» Isa foxirabire birin naxa na woyen keren fala.

Isa Ala maxandife Getesemani

(Maraki 14:32-42, Luki 22:39-46)

³⁶ Na dangi xanbi Isa nun a fɔxirabirɛɛ naxa siga yire nde, dennaxɛ xili Getesemani. Isa naxa a fala e bɛ, «Wo dɔxɔ be. N tan xa siga mɛnni Ala maxandide.»

³⁷ A naxa Piyeri nun Sebede xa di firinyie xanin a xun ma. Sunnunyi nun kɔntɔfili to Isa bɔɲɛ suxu, ³⁸ a naxa a masen e bɛ, «Sunnunyi bara nɔ n bɔɲɛ ra alɔ a xa n faxa. Wo lu be, kɔnɔ wo naxa xi.»

³⁹ Isa naxa a masiga dondoronti, a a yatagi rafelen bɔxi ma, a Ala maxandi, «N Baba, xa a sa nɔma rabade, i xa n natanga yi paxankate ma. Kɔnɔ n sago naxa raba, i tan nan sago xa raba.» ⁴⁰ A to gbilen a fɔxirabirɛɛ yire, a naxa e li e na xife. A naxa a fala Piyeri bɛ, «I mu nɔxi waxati keren xi xɔli kanade n ma fe ra?» ⁴¹ Wo naxa xi. Wo Ala maxandi nɛ alako wo naxa bira tantanyi kui. Marɔxun fanyi na adama bɛ, kɔnɔ a fate bɛndɛ tan sɛnbɛ mu na.»

⁴² Isa man to a masiga e ra, a naxa gbilen Ala maxandi ra, «N Baba, xa yi paxankate mu nɔma bade n yi ra, fo n xa tin a ra, i sago nan xa raba.» ⁴³ A to gbilen a fɔxirabirɛɛ yire, a man naxa e li e xife, barima xi xɔli nu bara nɔ e ra. ⁴⁴ A naxa e lu naa, a siga sanmaya saxan nde, a sa Ala maxandi na maxandi kerenyi ra. ⁴⁵ Na tɛmui, a naxa gbilen a fɔxirabirɛɛ yire, a a masen e bɛ, «Wo xife nɛ? Wo na wo malabufɛ han ya? Wo a mato, waxati

bara a li. Adama xa Di fafe sade yunubitɔɛɛ bɛlɛɛ. ⁴⁶ Wo keli, won xɛɛ. Wo a mato, n yanfama bara fa.»

Isa suxufe

(*Maraki 14:43-50, Luki 22:47-53, Yaya 18:3-12*)

⁴⁷ Isa jan mu nu gɛxi wɔyɛnde, Yudasi, naxan nu na a fɔxirabirɛɛ fu nun firinyie ya ma, a naxa fa e nun pama gbegebe, santidɛgɛmaɛ nun gbɛngbetɛɛ suxuxi e yi ra. Sɛrɛxɛdubɛ kuntigie nun Yuwifie xa forie nan nu e xɛxi. ⁴⁸ Isa yanfama nun na pama nu bara lan a ma, a a xa Isa matɔnxuma e bɛ. A nu bara a fala e bɛ, «N na mixi naxan sunbu, a tan nan na ki. Wo na suxu.» ⁴⁹ Na kui, Yudasi naxa a maso Isa ra keren na, a a fala, «Karamɔxɔ, i nuwali,» a fa a sunbu. ⁵⁰ Isa naxa a masen a bɛ, «N boore, i faxi naxan nabade, a raba.» Na tɛmui, na mixie naxa e maso Isa ra, e a suxu. ⁵¹ Isa fɔxirabirɛɛ nde naxa a xa santidɛgɛma ramini, a sɛrɛxɛdubɛ kuntigi xa konyi tuli bolon. ⁵² Isa naxa a fala a bɛ, «Santidɛgɛma raso a tɛɛ i. Naxan yo na findi a xa geresose ra, na kanyi fan faxama santidɛgɛma nan saabui ra. ⁵³ Ka i ɲɔxɔ a ma a n mu nɔma n Baba xilide, a malekɛɛ rasanba n ma keren na, naxɛɛ dangi malekɛɛ gali fu nun firin na?» ⁵⁴ Kɔnɔ xa na raba, Kitaabuie xa masenyie fa kamalima di? Barima e a masenxi nɛ a fo a xa raba yi ki nɛ.»

⁵⁵ Na xanbi, Isa naxa a fala pama bɛ, «Wo to minixi

n xili ma santidɛgema nun gbengbeta suxuxi wo yi ra, suute nan na n na? Lɔxɔ yo lɔxɔ, n dɔxɔxi hɔrɔmɔbanxi kui, n kawandi tima, wo mu n suxu. ⁵⁶ Kɔnɔ yi birin nabaxi nɛ alako namijɔnmɛɛ naxan sɛbɛxi Kitaabui kui, a xa kamali.»

Na xanbi, Isa fɔxirabirɛɛ birin naxa e gi a xun ma.

Isa tife Yuwifia kuntigie ya

i

(*Maraki 14:53-65, Luki 22:54-55,63-71, Yaya 18:12-24*)

⁵⁷ Mixi naxee Isa suxu, e naxa a xanin sɛrɛxɛdubɛ kuntigi Kayafa xɔnyi, seriye karamɔxɔɛ nun forie nu malanxi dɛnnaxɛ. ⁵⁸ Piyeri fan, a nu biraxi Isa fɔxɔ ra, kɔnɔ a ndedi nu makuyaxi nama ra. A naxa bira a fɔxɔ ra han a so sɛrɛxɛdubɛ kuntigie xunyi xa tɛtɛ kui. A naxa dɔxɔ hɔrɔmɔbanxi kantamae fɛ ma, alako a xa a mato Isa xa fe dangima ki naxɛ.

⁵⁹ Sɛrɛxɛdubɛ kuntigie nun Yuwifia xa kiitisa dɔnxɔɛ birin, e nu wule seede nde nan fenfe naxan bama Isa xili ma, e sa nɔma a faxade naxan ma. ⁶⁰ Kɔnɔ e mu se to, hali tɔɔnɛgeti gbege to fa. A dɔnxɔɛ ra, xɛmɛ firin naxa fa, ⁶¹ e a fala, «Yi xɛmɛ a fala nɛ, «N tan nɔma Ala xa hɔrɔmɔbanxi kanade, n man fa a ti xi saxan bun ma.»» ⁶² Sɛrɛxɛdubɛ kuntigi xunyi naxa keli, a Isa maxɔrin, «Pɛ, i mu e yaabima? Yi xɛmɛ munsɛ safe i xun ma yi ki?» ⁶³ Kɔnɔ Isa mu sese fala. Sɛrɛxɛdubɛ kuntigie

xunyi naxa a fala a bɛ, «N bara i yamari i xa i kali Ala Nijɛ ra, i a fala muxu bɛ xa i findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na, Ala xa Di.» ⁶⁴ Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi. N man xa a fala wo bɛ, keli yi waxati ma, wo fama Adama xa Di tode, a dɔxɔxi Ala Sɛnbema yirefanyi ma, wo a toma fa ra nuxuie kui.»

⁶⁵ Na kui, sɛrɛxɛdubɛ kuntigi naxa a yɛtɛ xa donma suxu, a ibɔɔ xɔnɛ ra, a a fala, «A bara Ala rasɔtɔ! Won hayi na seede gbɛtɛɛ ma yire? Wo bara a mɛ a Ala rasɔtɔxi ki naxɛ. ⁶⁶ Wo kiiti toxi di?» E naxa a yaabi, «A lanma a xa faxa nɛ.» ⁶⁷ Na tɛmui, e naxa dɛye bɔxun Isa yatagi, e kamui sin a ma. Ndeɛ naxa a dɛ ragarin, e nu a fala, ⁶⁸ «I tan, Ala xa Mixi Sugandixi, namijɔnmɛɛra raba! A fala ba, naxan i bɔnbɔxi!»

Piyeria a yɛtɛ rasanfe Isa ma

(*Maraki 14:66-72, Luki 22:56-62, Yaya 18:15-18,25-27*)

⁶⁹ Piyeri nu dɔxɔxi tande, sɛrɛxɛdubɛ kuntigi xa tɛtɛ kui. Konyi gine nde naxa a makɔrɛ a ra, a a fala, «I tan, wo nun Isa Galileka birin nan nu a ra.» ⁷⁰ Kɔnɔ Piyeri naxa a matandi birin ya xɔri, a a fala, «N mu a kolon i na fefe falafɛ!» ⁷¹ Piyeri to mini fɔlɔ tɛtɛ naade ra, konyi gine gbɛtɛɛ nde naxa a to, a a fala mixie bɛ naxee nu na naa, «Yi xɛmɛ naxan yi ki, e nun Isa Nasaretika nan nu a ra.» ⁷² Piyeri man

naxa a matandi, a a kali, «N mu na xeme kolon!» ⁷³ A mu bu, naxee nu tixi naa, e naxa e maso Piyeri ra, e a fala a be, «Nondi nan a ra, a tan mixi nde nan yati i ra, barima i woyenma alo Galileka.» ⁷⁴ Piyeri naxa so a kalife, a a fala «Ala xa n danka! N tan mu na xeme kolon feo!» Na fala xanbi, konkore naxa a rate. ⁷⁵ Piyeri naxa ratu fa Isa xa woyenyi ma, «Beemanun konkore xa a rate, i i yete rasanma ne n ma sanmaya saxan.» Na kui, a naxa mini, a sa wa han.

27

Yuwifie Isa xaninfe Pilati xon

(Maraki 15:1, Luki 22:63-71, Yaya 18:28-32)

¹ Kuye to iba, serexedube kuntigie birin nun Yuwifie xa forie to nu malanxi, e naxa nate tongo e xa Isa faxa. ² E to Isa xiri, e naxa a xanin gomina Pilati xon.

Yudasi xa faxe

³ Yudasi, Isa yanfama, a to a to e bara Isa makiiti a lan a xa faxa, a naxa nimisa a xa yanfanteya xa fe ra. A naxa na gbeti kole tongo saxan nagbilen serexedube kuntigie nun forie ma, ⁴ a a fala, «N bara yunubi raba! Xeme naxan faxama yi ki, seniyentoe nan a ra, a fa li n tan nan a yanfaxi!» E naxa a yaabi, «Na mu muxu tan matoxi. Na i tan nan matoxi.» ⁵ A to gbeti kolee woli horomobanxi kui, Yudasi naxa siga a

yetε gbakude wuri kon na. ⁶ Serexedube kuntigie to gbeti kolee matongo, e naxa a fala, «A mu daxa muxu xa yi gbeti kolee sa horomobanxi xa kobiri xun ma, barima nii sare nan a ra.» ⁷ E to woyen, e naxa feje yailanyi xa xe yire sara na kobiri ra, na xa findi gaburi yire ra xone be. ⁸ Na nan a toxi, han to na xe xili falama «Wuli Boxi.» ⁹ Na kui, Annabi Yeremi xa masenyi naxa kamali, a to a masen, «E naxa gbeti kole tongo saxan tongo, Isirayilakae ndee sare naxan saxi a xun, ¹⁰ e feje yailanyi xa xe sara na kobiri ra, alo Marigi n yamari ki naxe.»

Isa tife Pilati ya i

(Maraki 15:2-15, Luki 23:2-5,13-25, Yaya 18:28-19:16)

¹¹ Isa to ti gomina Pilati ya i, gomina naxa a maxorin, «I tan nan findixi Yuwifie xa mange ra?» Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi.» ¹² Konon serexedube kuntigie nun forie nu a tojege ma temui naxe, Isa mu yaabi yo fi. ¹³ Na temui Pilati naxa a maxorin, «I mu yi fee mexi e naxan birin safe i xun ma yi ki?» ¹⁴ Konon Isa mu e xa woyenyi yo yaabi. Na naxa gomina kaaba ki fanyi.

¹⁵ Ne yo je, sali temui, gomina darife nan nu a ra, a xa geelimani keren nabepin jama be, e na wa naxan yo xon. ¹⁶ Na waxati, geelimani nde nu na, birin nu naxan kolon a xa paaxupa

ma. A nu xili Barabasi.
 17 Nama to malan, Pilati naxa e maxorin, «Wo wama n xa nde rabɛnin wo bɛ, Barabasi ba, ka Isa, naxan xili falama Ala xa Mixi Sugandixi?»
 18 Pilati nu a kolon a sɛrɛxɛdubɛ kuntigie nu Isa saxi a bɛlɛxɛ tɔnɛ nan ma.
 19 Ba na ra, a to nu dɔxɔxi kiiti sade, a xa gine naxa xɛɛra rasiga a ma, a a fala a bɛ, «I naxa so yi tinxintɔɛ xa fe kui fefe ma, barima n bara xiye sa a xa fe ra, xiye naxan bara n tɔɔɔ to ki fanyi.»

20 Kɔnɔ sɛrɛxɛdubɛ kuntigie nun Yuwifie xa forie naxa jama kui iso e xa Barabasi maxorin Pilati ma, Isa tan xa faxa.
 21 Gomina man naxa e maxorin, «Yi mixi firin ya ma, wo wama n xa mundun nabɛnin wo bɛ?»
 E naxa a yaabi, «Barabasi!»
 22 Pilati fan naxa e maxorin, «N xa munse raba Isa ra, naxan xili falama Ala xa Mixi Sugandixi?»
 Nama birin naxa a yaabi, «A banban wuri magalanbuxi ma!»
 23 A man naxa e maxorin, «Munfe ma? A fe jaaxi mundun nabaxi?»
 Kɔnɔ e tan sɔnxɔɛ nan tun xun masa, «A banban wuri ma!»

24 Pilati to a to a a mu nɔxi fefe ra, jama fan nu waxi kelife a ra, a naxa ye tongo, a a bɛlɛxɛ raxa e ya xori, a a fala e bɛ, «Yi xɛmɛ faxafe mu na n tan ma de! A luma wo tan nan ma.»
 25 Nama birin naxa a yaabi, «A xa faxe wuli xa lu muxu nun muxu xa die xun ma!»
 26 Na kui, Pilati naxa Barabasi rabɛnin

e bɛ. A naxa yaamari fi sɔɔrie xa Isa bonbo sɛbɛrɛ ra. Na xanbi, a naxa Isa so e yi e xa sa a banban wuri magalanbuxi ma.

Sɔɔrie Isa mayelefe
(Maraki 15:16-20, Yaya 19:2-3)

27 Rɔma sɔɔrie to Isa xanin gomina xɔnyi, e naxa e boore sɔɔrie birin xili, e gali naxa ti a rabilinyi.
 28 E naxa Isa xa sose ba a ma, e mangɛ guba gbeeli ragoro a ma.
 29 E naxa tunbee mafilin, e e yailan mangɛ katanyi maniyɛ ra, e a sa a xun ma. E naxa wuri raso a yirefanyi bɛlɛxɛ kui, e a mayele, e nu e xinbi sin a bun ma, e nu a fala, «I kena, Yuwifie xa mangɛ.»
 30 E naxa dɛye bɔxun a ma, e na wuri ba a yi, e nu a xunyi bonbo a ra.
 31 E to gɛ Isa mayelede, e naxa mangɛ guba rate a ma, e a gbe dugi ragoro a ma, e fa a ramini e xa sa a banban wuri magalanbuxi ma.

Isa banbanfe wuri magalanbuxi ma
(Maraki 15:21-32, Luki 23:26-43, Yaya 19:17-27)

32 E to nu minife taa ra, e naxa Sirenika xɛmɛ nde to naxan nu xili Simɔn. Sɔɔrie naxa a yamari, a tan xa Isa xa wuri magalanbuxi xanin.
 33 E to yire li naxan xili Gologota, na nan falaxi e xa xui, «xunkonkota yire,»
 34 e naxa weni so a yi, seri saxi naxan xun, kɔnɔ a to a nemunnɛmun, a mu tin a minde.

35 E to ge a mabanbande wuri ma, e naxa kanda bun a xa dugie xa fe ra, alako e xa a kolon kankan naxan sotoma. 36 Na dangi xanbi, e naxa doxo a kantade.

37 E to nu wama birin xa a kolon e a banbanxi fe naxan ma, e yi seбели nan gbaku a xun ma, «Isa nan ya, Yuwifie xa mange.» 38 Na temui, e naxa suute mixi firin fan banban wuri magalanbuxie ma Isa fe ma, keren a yirefanyi ma, boore a koola ma.

39 Mixie nu dangima Isa konbi ra, e nu e xunyi lintan a ma, 40 e a fala, «I tan naxan horomobanxi rabirama, i man fa a ti xi saxon bun ma, i yete rakisi! Xa Ala xa Di nan i ra, goro wuri kon na!» 41 Serexedube kuntigie, seriyε karamoxoe, nun Yuwifie xa forie fan nu a mayelefe, e nu a fala, 42 «A bara mixi gbeteε rakisi, kon a mu noma a yete tan nakiside. Isirayila mange xa mu a ra? A xa goro wuri kon na be ya, alako muxu xa la a ra. 43 A bara a xaxili ti Ala ra, a man fa a fala, «N findixi Ala xa Di nan na.» Yakosi, xa a rafanxi Ala ma, a xa a rakisi!» 44 Suute naxee nu banbanxi a fe ma, e fan nu Isa konbife na ki ne.

Isa xa faxe

(Maraki 15:33-41, Luki 23:44-49, Yaya 19:28-30)

45 Yanyi tagi, dimi naxa sin boxi birin ma leeri saxon bun ma. 46 Na waxati ma, Isa naxa gbelegbele senbe ra, «Eloyi, Eloyi, lema sabaxatani?» Na nan falaxi e xa xui, «N Marigi Ala, n Marigi

Ala, i n nabejinxi munfe ra?» 47 Mixi naxee nu na naa, e to a xui me, e naxa a fala, «A na Annabi Eliya nan xilife!» 48 Mixi nde naxa a gi, a sa dunkobi rasin weni xone xora, a a so wuri de i, a fa a ti Isa be alako a xa a min. 49 Kon booree naxa a fala, «Wo a lu, won xa a mato xa Annabi Eliya fama a rakiside.» 50 Isa man naxa a xui ite senbe ra, a fa laaxira.

51 Na waxati, dugi xungbe naxan singanxi horomobanxi kui, a naxa iboo firin na, keli a fuge han a laabe. Boxi naxa seren, gemεe naxa iboo, 52 gaburie fan naxa rabi. Seniyentoe laaxiraxi gbegebe naxa keli faxe ma, 53 e mini gaburie kui. Isa to keli faxe ma, e so ne Darisalamu, taa seniyenxi kui, e fa mini mixi wuyaxi ma. 54 Soori mange nun a boore soorie naxee nu Isa kantafe, e to boxi xa serenyi to, a nun naxan naba Isa faxa temui, e naxa gaaxu ki fanyi, e a fala, «Nondi nan a ra yati, Ala xa Di nan nu yi xeme ra!»

55 Gine wuyaxi fan nu na naa, e ndedi makuyaxi Isa yire ra, e yi fe birin matoma. E nu bara bira Isa foxo ra kelife Galile boxi ma, e nu a mali. 56 Mariyama Magidalaka nu na e ya ma, a nun Mariyama Yaki nun Yusufu nga, a nun Sebede xa die nga.

Isa xa maragate

(Maraki 15:42-47, Luki 23:50-56, Yaya 19:38-42)

57 Nunmare to so, Ari-
mateka bannamixi nde naxa
fa naxan nu xili Yusufu. Isa
foxirabire nde nan nu a fan
na. 58 A naxa siga Pilati
yire, a Isa fure maxandi a
ma. Pilati naxa yaamari fi
e xa a so a yi ra. 59 Yusufu
naxa Isa fure tongo, a a
mafilin kasange fanyi kui,
60 a a bele gaburi neene kui,
naxan nu gexi geme kui a
tan Yusufu be. A to geme
xungbe mapindigilin, a a
dɔxɔ gaburi de ma, a naxa
siga. 61 Mariyama Magi-
dalaka nun boore Mariyama
nu na naa, e dɔxɔxi gaburi
ya ra.

Sɔorie tife Isa xa gaburi kantade

62 Malabu lɔxɔe see rafala
lɔxɔe kuye iba, serexedube
kuntigie nun Farisenie naxa
siga Pilati yire. 63 E naxa a
masen a be, «Mange, muxu
ratuxi a ma yi wule fale, bee-
nun a xa faxa, a a fala ne, «Xi
saxan dangi xanbi, n kelima
ne faxe ma.» 64 Na kui, i xa
yaamari fi a xa gaburi xa
makanta han a xi saxan nde,
alako a foxirabiree naxa fa
a fure muja, e fa a fala
nama be, «A bara keli faxe
ma.» Xa na sa raba, wule
dɔnxɔe dangima ne wule
singe ra.» 65 Pilati naxa e
yaabi, «Awa, n bara sɔorie
so wo yi. Wo sa gaburi
makanta alɔ wo wama a xon
ma ki naxe.» 66 E naxa siga,
e sa tonxuma sa geme ma
naxan nu na gaburi de ma,
alako xa gaburi fa sa rabi, a
kolonma ne. E naxa sɔorie
lu naa, na kantafe ra.

28

*Isa xa marakeli faxe ma
(Maraki 16:1-10, Luki
24:1-12, Yaya 20:1-10)*

1 Malabu lɔxɔe kuye iba,
sande lɔxɔe subaxe ma,
Mariyama Magidalaka nun
boore Mariyama, e naxa siga
gaburi matode. 2 Na temui,
bɔxi naxa seren senbe ra,
barima Marigi xa maleke
nde nu bara goro keli koore,
a geme mapindigilin, a
a ba gaburi de ma, a fa
dɔxɔ a fari. 3 Maleke nu
yanbama alɔ seyamakonyi,
a xa sosee nu fiixe fɔen.
4 Sɔori naxee nu na kantafe,
e naxa gaaxu han e seren,
e lu alɔ faxamixie. 5 Kɔnɔ
maleke naxa a masen ginɛ
be, «Wo naxa gaaxu, barima
n a kolon wo na Isa nan
fenfe, e naxan banban wuri
magalanbuxi ma. 6 A mu be,
a bara keli faxe ma, alɔ a
a fala ki naxe. Wo fa, wo
a mato a nu saxi dennaxe.
7 Wo man xa siga mafuren,
wo sa a masen a foxirabiree
be, «A bara keli faxe ma. A
na sigafe wo ya ra Galile. Wo
a toma menni ne.» A tan nan
na ki, n bara a ragbilen wo
ma.»
8 Ginɛ naxa e xulun, e
keli gaburi yire, gaaxui nun
seewe gbegbe ra, e siga e gi
ra na xibaaru masende Isa
foxirabiree be. 9 Kɔnɔ Isa
naxa e ralan, a e xebu, «Wo
mama.» E to e maso a ra, e
naxa suyidi a be, e a sanyie
suxu. 10 Isa naxa a masen e
be, «Wo naxa gaaxu. Wo sa a
fala n ngaxakerenyie be e xa
siga Galile. E n toma menni
ne.»

Sɔɔrie nun Yuwifi kuntigie wule xabufe

¹¹ Ginɛ nu sigafe tɛmɔi naxɛ, sɔɔri nde naxee nu gaburi kantafe, e naxa so taa kui. Fe naxan birin naba, e naxa sa a dɛntɛgɛ sɛrɛxɛdubɛ kuntigie bɛ.

¹² Nee nun forie fan to e malan yire keren, e naxa nate tongo, e kɔbiri gbegbe fi sɔɔrie ma ¹³ yi yaamari ra, «Wo xa yi nan fala, ‹Isa fɔxirabirɛɛ nan fa kɔɛ ra, e a fure mɔpa muxu nu na xife tɛmɔi naxɛ.› ¹⁴ Xa a sa li gomina naxa yi fe mɛ, muxu sa wɔyɛnma a bɛ alako sese naxa wo to.» ¹⁵ Na kui, sɔɔrie naxa kɔbiri rasuxu, e fe birin naba alo a falaxi e bɛ ki naxɛ. Na masenyi naxa yensen yɛ Yuwifie tagi. Han to na fe mɛma.

Isa xɛɛɔaya fife a fɔxirabirɛɛ ma

(*Maraki 16:14-18, Luki 24:36-49, Yaya 20:19-23, Taruxui 1:6-8*)

¹⁶ Isa fɔxirabirɛ fu nun kerenyie naxa siga Galile bɔxi ma, e te geya fari Isa dɛnnaxan masɛn e bɛ. ¹⁷ E to a to, e naxa suyidi a bɛ, kɔnɔ e man nu siikɛxi. ¹⁸ Isa naxa a maso e ra, a a masɛn e bɛ, «Sɛnbɛ birin bara so n yi ra koore nun dunɔpa ma. ¹⁹ Na kui, wo xa siga, wo sa si birin findi n fɔxirabirɛɛ ra. Wo xa e xunxa ye xɔɔra Baba Ala, a xa Di, nun a Xaxili Seniyɛnxi xili ra. ²⁰ Wo xa e tinkan n ma yaamari birin nabatude. Wo a mato, n na wo fɛ ma tɛmɔi birin, han dunɔpa rapɔnyi.»

Inyila Isa Annabi Maraki naxan seβexi Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Kitaabui naxan xili «Inyila Isa,» a dɔxɔ naani na a ra. Namijɔnmɛ naani nan Inyila Isa xa taruxui seβe Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra. E xili ne Matiyu, Maraki, Luki, nun Yaya.

Annabi Maraki yi Kitaabui seβe ne je tongo saxan jɔndɔn Isa faxa xanbi. A naxa Isa xa dunijeigiri birin masen alako mixie xa a kolon, a Isa findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na. A a seβe Gireki xui ne, kɔnɔ muxu bara a madangi Soso xui ra alako Sosoe fan nɔma a fahaamude a fanyi ra.

Isa xa kaabanako gbege seβexi yi Kitaabui kui alako mixi xa a senbe kolon, Ala naxan fixi a ma. A furemae rayalan ne, a jinne ragbilen mixie fɔxɔ ra. Annabi Maraki bara wa mixie xa Isa xa xaranyi fan kolon. Isa to mixie xaran Ala xa masenyi ra, e naxa a kolon, a a nɔndi yati yati nan kawandima. A dɔnxɔe ra, yi Kitaabui dentegɛ sama Isa faxa ki naxe, a man kelixi faxe ma ki naxe.

Na birin nɔma fahaamui fide won ma, won xa a kolon nde na Isa ra. A lonni naxan fixi won ma yi Kitaabui kui, a nɔma won malide won ma dunijeigiri kui, a man nɔma won malide aligiyama. Ala

xa a raso won xaxili ma. Amina.

Inyila Isa Annabi Maraki naxan seβexi

*Annabi Yaya kawandi tife
(Matiyu 3:1-12, Luki 3:1-22)*

¹ Inyila Isa fɔle nan ya, naxan Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe masenma, naxan findixi Ala xa Di ra. ² A seβexi Annabi Esayi xa Kitaabui kui,

«N fama n ma xɛera rasanbade i ya ra,

a xa kira rabɔɔ i be.

³ A a xui itema gbengberenyire,

«Wo kira yailan Marigi be, wo sankirae matinxin a ya ra.»»

⁴ Na kui, Yaya Xunxa naxa to gbengberenyi ma. A nu kawandi tima mixie be, e xa e xunxa ye xɔɔra tuubi ra, alako Ala xa e xa yunubie xafari. ⁵ Yudayakae nun Darisalamuka birin nu sigama a yire. E nu e xa yunubie masenma kene ma, Yaya fan nu e xunxama Yuruden xure xɔɔra. ⁶ Nɔxɔmɛ xabe

donma nan nu ragoroxi Yaya ma, beleti kiri daaxi nu xirixi a tagi. A nu baloma katoe nun wula kumi nan na. ⁷ A nu kawandi tima, a nu a fala, «Naxan fama fade n xanbi ra, na senbe gbo n tan be. Na binye mu na n tan yi ra, n jan xa n felen a xa sankiri luuti yati fulunde.

⁸ N tan bara wo xunxa ye xɔɔra, kɔnɔ a tan Ala Xaxili

Seniyenxi nan nagoroma wo ma.»

Isa xunxafe

(*Matiyu 3:13-17, Luki 3:21-22, Yaya 1:32-34*)

⁹ Na waxati ma, Isa naxa fa keli Nasareti, Galile bɔxi ma, Yaya naxa a xunxa Yuruden xure xɔɔra. ¹⁰ A fefe te ye xɔɔra temui naxe, a naxa koore to rabi ra, Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro a ma alo ganbe. ¹¹ Xui nde naxa me keli koore ma, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan na i ra. I n kenenxi ki fanyi ra.»

Sentane katafe a xa Isa ratantan

(*Matiyu 4:1-11, Luki 4:1-13*)

¹² Na xanbi Ala Xaxili naxa Isa xanin gbengberenyi ma. ¹³ Xi tongo naani bun ma, a nu na gbengberen yire, Sentane nu katafe a ratantande. Wula subee nu na naa. Malekee naxa a bun ti.

Isa xa wali fɔle nun a foxirabire singee

(*Matiyu 4:12-22, Luki 4:14-5:11*)

¹⁴ Yaya sa xanbi geeli, Isa naxa siga Galile bɔxi ma Ala xa xibaaru fanyi kawandi ra. ¹⁵ A nu a masenma, «Waxati sugandixi bara a li, Ala xa mangeya niini bara makore. Wo tuubi, wo la Ala xa xibaaru fanyi ra.»

¹⁶ A to nu dangife Galile baa de ra, a naxa Simɔn nun a xunya Andire to, e yele wofife, barima yexesuxuie nan nu e ra. ¹⁷ Isa naxa a fala e be, «Wo bira n fɔxo ra. Temui dangixi, wo nu yexe nan sotoma, konɔ yakosi n

a niyama wo xa nu mixie nan soto n be.» ¹⁸ E naxa e xa yele lu na keren na, e bira Isa fɔxo ra. ¹⁹ E to dangi na ra dondoronti, a naxa Sebede xa di Yaki nun a xunya Yaya to, e nu na yele madegefe e xa kunkui kui. ²⁰ Isa naxa e xili keren na, e fan naxa e baba Sebede nun walikere lu kunkui kui, e bira Isa fɔxo ra.

Isa pinne kerife

(*Luki 4:31-37*)

²¹ Isa nun a foxirabiree naxa so Kaperenam. Malabu loxo ma, Isa naxa so salide kui, a kawandi ti folo. ²² Mixie naxa kaaba a xa xaranyi ma, barima a mu nu luxi alo e xa seriye karamoxoe. A tan nu woyenma mange senbe nan na. ²³ Na waxati yati, xeme nde pinne nu naxan fɔxo ra, a naxa sonxo rate folo e xa salide banxi kui, ²⁴ «Isa Nasaretika, i waxi munse xon ma muxu be? I faxi muxu sontode ne? N a kolon mixi naxan lanxi i ma. Ala xa Seniyentoe nan na i ra.» ²⁵ Isa naxa woyen a ma a xoxoxoe ra, «I sabari. Gbilen yi xeme fɔxo ra.» ²⁶ Ninne naxa xeme raketun a ra, a sonxo, a fa gbilen a fɔxo ra. ²⁷ Birin de naxa ixara, e nu fa e bore maxorin, «Munse yi ki? Xaranyi neene a nun senbe! Hali pinnee, a e yamarima, e a xui rabatu.» ²⁸ A mu bu, a xili naxa din Galile bɔxi yire birin na.

Isa Simɔn bitanyi nun furema gbegbe rayalanfe

(*Matiyu 8:14-17, Luki*

4:38-41)

²⁹ E to mini salide kui, Isa nun Yaki nun Yaya naxa siga Simōn nun Andire xōnyi. ³⁰ Simōn bitanyi ginema nu saxi, a fate wolenxi. E naxa a xa fe fala Isa be keren na. ³¹ Isa naxa a maso gine ra, a a belexe suxu, a a rakeli. Fure naxa a bejin, a naxa e bun ti folo.

³² Nunmare to so, soqe naxa dula, mixie naxa fa furemae birin na a xōn, a nun jinnē biraxi naxee foxo ra. ³³ Taa birin naxa e malan naade ra. ³⁴ A naxa furema gbege rayalan, fure mooli wuyaxi nu naxee ma. A naxa jinnē gbege fan keru mixie foxo ra, kōno a mu tin jinnē xa wōyen, barima e nu a kolon.

Isa kawandi tife Galile boxi ma

(Matiyu 4:23, Luki 4:42-44)

³⁵ Subaxe ma, Isa naxa keli, a naxa mini wula i Ala maxandide. ³⁶ Simōn nun a booree ya koto naxa mo Isa fende. ³⁷ E to a to, e naxa a fala a be, «Birin na i fenfe.» ³⁸ Isa naxa e yaabi, «Won xee taa gbete naxee na be rabilinyi alako n xa kawandi raba menni fan, barima n faxi na nan ma.» ³⁹ A naxa siga Galile boxi birin ma, a nu kawandi ti e xa salide banxie kui, a nu jinnē fan keru mixie foxo ra.

Kune kanyi rayalanfe

(Matiyu 8:1-4, Luki 5:12-14)

⁴⁰ Kune kanyi nde naxa fa Isa yire, a a xinbi sin a bun

ma, a a mayandi, «Xa i tin, i noma n naseniyende.» ⁴¹ Isa naxa kinikini a ma. A naxa a belexe itala, a a sa kune kanyi ma, a a fala a be, «N tinxi. I xa seniyen.» ⁴² Kune fure naxa ba xeme ma keren na, a naxa seniyen. ⁴³ Isa to a ragbilen, a naxa a matintin a ra ⁴⁴ yi masenyi ra, «I naxa yi fe fala mixi yo be. Siga i sa i yete dentegē serexedube be, i serexe ba i xa seniyenyi xa fe ra, alo Annabi Munsa a yamarixi ki naxe. Na findima seederōxōya nan na e be.» ⁴⁵ Kōno xeme to siga, a naxa so yi fe tagi rabafe birin be, a nu a xibaaru rayensen ye. Na naxa a niya Isa mu no sode taa kui sōnon kene ma. Fo a to nu sa luma taa fari ma mixi yo mu sabatixi dennaxe. Mixie fan nu kelima yire birin fafe ra a yire.

2

Namate rayalanfe

(Matiyu 9:1-8, Luki 5:17-26)

¹ Xi ndee to dangi, Isa man naxa gbilen Kaperenamū, mixie fa a me a a na banxi. ² Nama gbege naxa fa a yire, banxi kui naxa rafe, tide naxa jon tande birin ma. Isa naxa e kawandi Ala xa masenyi ra. ³ Mixi ndee naxa fa namate ra Isa xōn. Xeme naani nan nu a xanife. ⁴ Kōno nama to nu gbo, e mu nu noma e makorede Isa ra. Na kui, e naxa banxi fari yire nde maba Isa yailanyi. E naxa namate ragoro menni ra a xa sade fari. ⁵ Isa to e xa danxaniya

to, a naxa a fala namate be, «N ma di, i xa yunubie bara xafari.» ⁶ Seriyε karamoxo ndee nu dɔxoxi naa, e naxa e xaxili rapere, ⁷ «Yi woyenma yi mooli ra munfe ra? A na Ala rasotofe ne yi ki! Nde noma yunubie xafaride, bafe Ala keren na?» ⁸ Isa naxa e xa mapoxunyi kolon a xaxili ma keren na. A naxa a fala e be, «Munfe ra yi mapoxunyi mooli na wo bope ma?» ⁹ Woyenyi mundun sooneya, a falafe yi namate be, «I xa yunubie bara xafari, ka a falafe a be, «Keli, i xa sade tongo, i jere?» ¹⁰ N xa a masen wo be a Adama xa Di noma yunubi xafaride dunija ma.» Isa naxa a masen namate be, ¹¹ «N naxe i be, keli, i i xa sade tongo, i siga i xonyi.» ¹² A naxa keli keren na, a a xa sade tongo, a mini birin ya xori. Nama birin de naxa ixara, e nu fa Ala matoxo, «Han to muxu singe mu nu yi jondon to.»

Lewi birafe Isa foxo ra

(Matiyu 9:9-13, Luki 5:27-32)

¹³ Isa man naxa goro baa de ra. Nama birin naxa fa a yire, a nu e kawandi. ¹⁴ A to nu dangife, a naxa Alifa xa di Lewi to, a dɔxoxi duuti maxilide. A naxa a fala a be, «Bira n foxo ra.» Lewi naxa keli, a bira a foxo ra.

¹⁵ Loxo nde Isa nun a foxirabiree nu na e degefe Lewi xonyi. Duuti maxilie nun yunubitoe gbegbe fan nu na, e birin nu e degefe yire keren, barima na mixi

mooli wuyaxi nu bara bira Isa foxo ra. ¹⁶ Seriyε karamoxo naxee nu na Farisenie ya ma, e to Isa to a dege ra e nun duuti maxilie nun yunubitoe, e naxa a foxirabiree maxorin, «Munfe ra Isa nun duuti maxilie nun yunubitoe e degema yire keren?» ¹⁷ Isa to na me, a naxa e yaabi, «Mixi yalanxi hayi mu na seriba ma. Furema nan hayi na a ma. N mu faxi tinxintoe xa xilide. N faxi yunubitoe nan xilide.»

Isa maxorinfe sunyi ma

(Matiyu 9:14-17, Luki 5:33-39)

¹⁸ Annabi Yaya foxirabiree nun Farisenie to nu na sunyi, mixie naxa fa Isa maxorinde, «Munfe ra Yaya foxirabiree nun Farisenie foxirabiree sunyi suxuma, kono i gbee tan mu sunma?» ¹⁹ Isa naxa e yaabi, «Ginefenyi xa futixiri xulunyi, a booree noma sunyi suxude a na e fe ma temui naxe? Xa e nun ginefenyi na a ra, e mu noma sunde. ²⁰ Loxoe fama, ginefenyi bama ne e ya ma. Na waxati tan, e sunyi suxuma ne. ²¹ Mixi yo mu dugi fori lonpoma dugi neene ra, xa na mu a ra na dugi neene xuntunyi dugi fori ibendunma, dugi iboo dangi a singe ra. ²² Mixi yo man mu weni neene sama lebe fori kui, xa na mu a ra na weni neene na funtu, weni lebe fori bulama ne. Na kui, weni yo, lebe yo, a kanyii ganma ne e birin na.

A lan ne weni neene xa sa lebe neene nan kui.»

Malabu loxo xa seriye
(*Matiyu 12:1-21, Luki 6:1-*

11)

²³ Malabu loxo nde, Isa nun a foxirabiree nu perefe sankira ma xee tagi. E to nu dangife, a foxirabiree naxa mengi tonsoe nde ba folo. ²⁴ Na kui, Farisenie naxa woyen Isa be, «Munfe ra e na malabu loxo seriye matandife?» ²⁵ Isa naxa e yaabi, «Wo mu nu a xaran Dawuda naxan naba kaame to a suxu, a tan nun naxee nu na a foxo ra? ²⁶ A so ne Ala xa banxi kui, Abiyatari nu findixi serexedube kuntigi ra temui naxe, a taami don naxan fixi Ala ma, a nde so a foxirabiree fan yi ra, hali a to mu nu daxa mixi yo xa na don, fo serexedubee.» ²⁷ Isa man naxa a masen e be, «Malabu loxo na mixi nan be, mixi xa mu daaxi malabu loxo be. ²⁸ Na kui, Adama xa Di findixi Marigi nan na hali malabu loxo xun ma.»

3

Fe fanyi rabafe malabu loxo ma

(*Matiyu 12:9-21, Luki 6:6-11*)

¹ Isa man naxa so salide kui. A naxa xeme nde li naa, naxan belexe tuuxi a ma. ² Farisenie nu e ya tixi Isa ra e xa a mato xa a a rayalanma malabu loxo ma, alako e xa no a kalamude fe nde ma. ³ Isa naxa a fala xeme be naxan belexe tuuxi a ma, «Keli, i fa ti be, jama

tagi.» ⁴ A naxa e maxorin, «A daxa fe fanyi nan xa raba malabu loxo, ka fe jaaaxi? Nii rakisife nan daxa ka nii sontofe?» Kono mixi yo mu a yaabi. ⁵ Isa xonoxi naxa e mato, a boje tooroxi ki fanyi barima kinikinitare nan nu e ra. A naxa a fala xeme be naxan belexe tuuxi a ma, «I belexe itala.» A naxa a itala, a belexe naxa yalan. ⁶ Farisenie naxa mini keren na, e tan nun Herode foxirabiree naxa sa malanyi raba Isa xili ma. E naxa kira fen folo Isa faxafe ma.

Nama malanfe Isa yire

(*Matiyu 4:23-25, 12:15-16, Luki 6:17-19*)

⁷ Isa naxa keli naa e nun a foxirabiree, e naxa siga baa de ra. Nama gbegebe naxa bira e foxo ra kelife Galile, Yudaya, ⁸ Darisalamu, Idumeya, Yuruden naakiri, a nun Tire nun Sidon nabilinyie. Nama nu bara a me Isa nu na fee naxee rabafe. Na nan a to e gbegebe naxa fa a yire. ⁹ Isa naxa a fala a foxirabiree be, e xa kunkui nde xiri a be baa de ra, alako jama naxa fa a xeten. ¹⁰ Barima a to nu bara mixi gbegebe rayalan, furemae birin nu katama e xa e belexe din a ra. ¹¹ Ninne nefe Isa to, e nu birama a bun ma, e nu gbelegebe, «Ala xa Di nan na i ra.» ¹² Kono Isa naxa tonyi doxo e ma e naxa mixie rakolon a xa fe ma.

Isa foxirabire fu nun firin sugandife

(*Matiyu 10:1-4, Luki 6:12-16*)

¹³ Na xanbi, Isa naxa te geya fari. A naxa mixie xili a waxi naxee xɔn, e fan naxa fa a fe ma. ¹⁴ A naxa foxirabire fu nun firin sugandi, alako e xa lu a seeti ma, a man xa e xee kawandi rabade, ¹⁵ a man xa senbe fi e ma pinne kerife ra mixie foxo ra. ¹⁶ A mixi fu nun firin nan sugandi: Simɔn, a naxan xili sa Piyeri, ¹⁷ Yaki, Sebede xa di, nun Yaya, Yaki xunya, (a naxa yi firinyie fan xili sa Bowanerige, na nan falaxi «sesarinyi xa die»), ¹⁸ Andire, Filipu, Barotolome, Matiyu, Tomasi, Alifa xa di Yaki, Tadayo, Simɔn Kanaanka, ¹⁹ nun Yudasasi Isikariyoti naxan Isa yanfa, a a sa mixi kobie belexe.

Xaxili Seniyenxi rasotofe
(*Matiyu 12:22-33, Luki 11:14-23, 12:10*)

²⁰ Na xanbi, e naxa gbilen banxi, kɔnɔ pama man naxa e malan e yire. E jan mu nɔ e degede. ²¹ Isa xa mixie to a me, e naxa siga a foxo ra, barima e nu a falafe, «A bara daxu.»

²² Seriyε karamoxo naxee keli Darisalamu, nee fan nu a falafe, «A pinnee kerima pinne mange Belesebulu nan saabui ra.» ²³ Isa naxa e xili, a taali sa e be, «Sentane noma Sentane keride?» ²⁴ Xa jamanε a yete gere lantareya kui, na jamanε mu xanma. ²⁵ Xa denbaya fan a yete gere lantareya kui, na denbaya mu xanma. ²⁶ Sentane fan, xa a a yete gere lantareya kui, a xa fe

bara jɔn, a a yete kanama ne. ²⁷ Wo xa a kolon, mixi yo mu noma sode senbema xa banxi kui, a a harige ba a yi ra, xa a mu a xiri sinden. Na temui, a noma ne a harige birin mujade.»

²⁸ «N xa nɔndi fala wo be, Ala dipema ne adamadie xa yunubi nun marasotɔε birin ma, ²⁹ kɔnɔ mixi naxan Ala Xaxili Seniyenxi rasotoma, na yunubi tan mu noma xafaride na kanyi be abadan.» ³⁰ Isa yi fe birin masen ne e be, barima e nu a falafe ne, «Ninne kanyi na a ra.»

Isa xa denbaya
(*Matiyu 12:46-50, Luki 8:19-21*)

³¹ Isa nga nun a xunya xememaε naxa fa, e ti tande, e mixi xee Isa xilide. ³² Nama nu doxoxi Isa rabilinyi. E naxa a fala a be, «I nga nun i xunyaε na tande, e wama wo xa de masara.» ³³ Isa naxa e yaabi, «Nde findixi n nga nun n xunyaε ra?» ³⁴ A naxa a ya rage mixie tagi naxee nu doxoxi a rabilinyi, a fa a masen, «A mato, n nga nun n xunyaε nan ya. ³⁵ Mixi yo naxan Ala waxɔnfe rabama, na kanyi nan findixi n xunya xemema, n maagine, nun n nga ra.»

4

Xε rawali xa taali
(*Matiyu 13:1-23, Luki 8:4-15*)

¹ Isa man naxa kawandi ti folo baa de ra. Nama gbege to e malan, a naxa

sa dɔxɔ kunkui kui, nama naxa lu baa de ra. ² A naxa fe wuyaxi masen e be taalie ra. A xa kawandi kui, a naxa a masen e be, ³ «Wo wo tuli mati. Xe rawali nde nan mini sansi xori garansande. ⁴ A to nu sansi xori garansanma, xori ndee naxa bira sankira xon, xonie naxa fa, e e don gbiki. ⁵ Xori ndee fan naxa bira geme yire, bende mu gbo dennaxe. Nee naxa bula mafuren na, barima na bende mu tilin. ⁶ Kɔnɔ soge to xonɔ, na sansie naxa ragan, e xara gben, barima sanke mu nu na e be. ⁷ Sansi xori ndee fan naxa bira tunbe kunsie tagi. Tunbe kunsie naxa gbo, e sansie ixeten, e e kana, e mu bogi yo ramini. ⁸ Sansi xori ndee fan naxa bira bende fanyi ma. Na xorie tan, e keren keren birin sansie naxa tonsɔe ramini, ndee naxa xori tongo saxan namini, ndee xori tongo senni, ndee xori keme.» ⁹ Na xanbi, a naxa a masen, «Xa wo tuli fe mema, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

¹⁰ Isa to lu a xati ma, a foxirabire fu nun firinyie a nun naxee nu na a rabilinyi, e naxa a maxorin a xa taalie ma. ¹¹ A naxa a masen e be, «Ala bara fahaamui fi wo ma wo xa a xa mangeya niini gundo kolon, kɔnɔ mixi gbetee tan fe birin mema taali woyenyie nan na, ¹² alako

«E xa fe to a fanyi ra, kɔnɔ e naxa a igbe.

E xa fe me a fanyi ra, kɔnɔ e naxa a fahaamu.

Na rabaxi ne alako e naxa fa e ya rafindi Ala ma, Ala fa dije e ma.»

¹³ A naxa e maxorin, «Wo to mu fa yi taali kui kolonxi, wo taali gbetee kolonma di? ¹⁴ Xe rawali naxan sansi xori garansanma, a maniya mixi ra naxan Ala xa masenyi kawandima. ¹⁵ Mixi ndee maniyaxi na sansi xorie ra naxee bira kira xon. E nefee Ala xa masenyi me, Sentane a ba e xaxili ma. ¹⁶ Sansi xori naxee bira geme yire, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa masenyi mema, e a suxu mafuren seewe ra. ¹⁷ Kɔnɔ sanke to mu na e be, e xa danxaniya mu buma. Tɔɔre nun jaxankate na e li Ala xa masenyi xa fe ra, e gbilenma ne Ala xa fe foxɔ ra keren na. ¹⁸ Sansi xori naxee bira tunbe kunsie tagi, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa masenyi mema, ¹⁹ kɔnɔ yi dunija kontɔfili, nun naafuli xoli, nun fe gbetee xoli nan e suxuma han e Ala xa masenyi bejin. Na kui, Ala xa masenyi mu noma e boje masarade. ²⁰ Sansi xori naxee bira bende fanyi tan ma, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa masenyi mema, e man a suxu, a e boje masara. Xori keren bogi tongo saxan naminima, ndee bogi tongo senni, gbetee fan bogi keme.»

Lanpui xa taali

(Luki 8:16-18)

²¹ Isa man naxa a masen e be, «Lanpui noma dɔxode debe bun ma, xa na mu sade bun ma? A mu

dɔxɔma lanpui dɔxɔse xa fari? ²² Barima se naxan birin nɔxunxi, fo a birin xa makenen. Se naxan birin findixi gundo ra, fo a birin xa sa kenɛ ma. ²³ Xa wo tɔli fe mɛma, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

²⁴ Isa man naxa a masen e bɛ, «Wo wo ɔxɔ sa n ma masenyi xɔn. Wo maniyase naxan nawalima boore bɛ, na nan nawalima wo fan bɛ, Ala man nde sa a xun. ²⁵ Fahaamui kanyi xa fahaamui xun masama, kɔnɔ fahaamutare, hali a naxan di maɔxunxi a gbe ra, na fama bade a yi ra.»

Sansi xɔri xa taali

²⁶ Isa man naxa a masen, «Ala xa mangɛya maniyaxi xɛmɛ nan na naxan sansi xɔri garansanma xɛ ma. ²⁷ Xa a xife, xa a mu xife, kɔɛ nun yanyi, sansi bulama nɛ, a te, kɔnɔ a tan mu a kolon na rabama kiyoki. ²⁸ Bɔxi nan sansi ramɔma a yetɛ ma. A bulama nɛ sinden, a te, a tɔnsɔɛ mini, a xɔri fa rafe. ²⁹ A nɛfɛ mɔ, a kanyi a xabama nɛ, barima a xaba temui bara a li.»

Konde xɔri xa taali

(*Matiyu 13:31-35, Luki 13:18-19*)

³⁰ Isa man naxa a masen, «Won nɔma Ala xa mangɛya misaalide munse ra? Won nɔma a xa fe masende taali wɔyɛnyi mundun na? ³¹ A maniyaxi konde xɔri nan na. A nɛ sima bɔxi temui naxɛ, a xɔri xurun bɔxi sansi birin bɛ, ³² kɔnɔ xa a bara bula, a findi a ra, a bili nun a salonyie gboma dangife sansi

birin na, xɔnie nu fa e tɛɛ sa a kɔn na, niini bun ma.»

³³ A nu mixie kawandima yi taali wɔyɛnyi mɔɔli gbege nan na e xaxili bere ra. ³⁴ A jan mu nu masenyi yo tima e bɛ xa taali daaxi xa ma ra. Kɔnɔ xa e nun a fɔxirabirɛɛ doro bara lu a ra, a nu a birin tagi rabama nɛ e bɛ.

Isa foye belebele raxarafe

(*Matiyu 8:23-27, Luki 8:22-25*)

³⁵ Nunmare to so na lɔxɔɛ kerenyi, Isa naxa a fala a fɔxirabirɛɛ bɛ, «Won xɛɛ naakiri ma.» ³⁶ A fɔxirabirɛɛ naxa keli jama xun, e Isa xanin kunkui kui a nu naxan kui. E naxa kunkui gbɛtɛɛ fan xanin. ³⁷ Foye belebele naxa keli baa ma, mɔɔnyɛ nu fa sa kunkui kui. ³⁸ Kɔnɔ Isa tan nu na xife kunkui xɔrɛ ra, a xunyi saxi xunsase ma. A fɔxirabirɛɛ naxa fa a raxunu, e a fala a bɛ, «Karamɔxɔ, i mu kɔntɔfilixi won faxafe ra?» ³⁹ Isa to xunu, a naxa xaapɛ foye ma, a fa baa yamari, «Dundu! I raxara!» Foye naxa iti, baa naxa raxara yen! ⁴⁰ Isa fa e maxɔrin, «Wo gaaxuxi munfe ra? Han ya danxaniya mu na wo bɛ?» ⁴¹ E fan naxa gaaxu ki fanyi, e nu a fala e bore bɛ, «Nde lanxi yi ma? Hali foye nun baa, e a xui rabatuma.»

5

*Isa jinnɛɛ kerife
Gadaraka fɔxɔ ra*

(*Matiyu 8:28-34, Luki 8:26-39*)

1 Isa nun a fɔxirabirɛe naxa fa naakiri ma, Gadara bɔxi ma. 2 Isa to goro kunkui kui, xɛmɛ nde naxa fa a ralande, jinne nu naxan fɔxɔ ra. A nu kelixi gaburie yire, 3 barima a nu sabatixi menni nɛ. Mixi yo mu nu nɔma a xiride sɔnɔn, hali yɔlɔnxɔnyi ra. 4 Sanya wuyaxi, e nu bara wure balan a sanyie ma, e yɔlɔnxɔnyi balan a bɛlexɛ fan ma. Kɔnɔ a nu yɔlɔnxɔnyie bolonma nɛ, a wuree fan birin igira. Mixi yo mu nu na naa naxan nɔma a ra. 5 Kɔɛ nun yanyi a nu na gaburie yire nɛ, a nun geyae fari. A nu gbelegbelema, a nu a yetɛ maxɔnɔ gɛmɛ ra.

6 A to Isa to keli yire makuye, a naxa a gi, a sa suyidi a bɛ. 7 A naxa gbelegbele, «Isa, i tan Ala Xili Xungbe Kanyi xa Di, i wama munse xɔn ma n bɛ? N bara i mayandi Ala xa fe ra, i naxa n jaxankata.» 8 Isa nu bara a yamari, «I tan jinne, gbilen yi xɛmɛ fɔxɔ ra.» 9 Isa man naxa a maxɔrin, «I xili di?» A naxa a yaabi, «N xili nɛ Gali, barima muxu gali nan a ra.» 10 A naxa Isa mayandi ki fanyi, a a naxa e kerɛ na bɔxi ma.

11 Xɔsɛ gali nu na e dɛmadonfe geya nde ma. 12 Ninne naxa Isa mayandi, «Muxu raso yi xɔsɛe alako muxu xa lu e fate.» 13 Isa naxa tin. Ninne naxa gbilen na xɛmɛ fɔxɔ ra, e so xɔsɛe. Xɔsɛe naxa goro e gi ra tentenyi ra, e sin baa ma.

E wulu firin nan nu a ra. E birin naxa madula, e faxa.

14 Naxee nu na xɔsɛe dɛmadonfe, e naxa e gi. E naxa sa na fe fala taakae nun daaxakae bɛ, mixie fan naxa siga na fe matode. 15 E to Isa yire li, e naxa na xɛmɛ to jinne gali nu naxan fɔxɔ ra, a dɔxɔxi, sose ragoroxi a ma, a bara xaxili sɔtɔ. Na naxa e gaaxu. 16 Naxee nu bara a to Isa jinnɛe kerixi xɛmɛ fɔxɔ ra ki naxɛ, a nun naxan naba xɔsɛe ra, e naxa a tagi raba e birin bɛ. 17 Na xanbi, naakae naxa so Isa mayandife alako a xa keli e xa bɔxi ma.

18 Isa to nu bakife kunkui kui, jinne nu xɛmɛ naxan fɔxɔ ra, a naxa Isa mayandi a e birin xa lu a ra. 19 Kɔnɔ Isa mu tin, a a fala a bɛ, «Gbilen i xɔnyi, i xa mixie yire. Sa dentɛge sa e bɛ, Marigi fe naxan birin nabaxi i bɛ, a nun a kinikinixi i ma ki naxɛ.» 20 Xɛmɛ naxa siga, a sa na bɔxi isa fɔlɔ, naxan xili Taa Fu. Isa naxan birin nabaxi a bɛ, a naxa a tagi raba naakae bɛ, birin naxa kaaba.

Ginɛdimɛdi rakelife faxe ma

nun ginɛ gbɛtɛ rayalanfe (Matiyu 9:18-26, Luki 8:40-56)

21 Isa man to giri naakiri ma kunkui kui, jama gbege naxa e malan a yire baa dɛ ra. 22 Salide yarerati nde naxa fa a xɔn naxan xili Yayiru. A to Isa to, a naxa suyidi a bɛ. 23 A naxa a mayandi ki fanyi, «N ma di ginɛ na a nii magagafe!

Yandi, fa i fa i belexe sa a ma alako a xa yalan, a xa kisi.»²⁴ Isa naxa siga a foxo ra. Nama gbegebe fan naxa bira Isa foxo ra, e nu fa a xeten.

²⁵ Gine nde nu na e ya ma naxan xa kike wali mu nu a itima je fu nun firin bun ma.²⁶ A nu bara tooo seriba wuyaxi yi, a a harige birin so e yi ra, kono a mu fisa. A xa fure xun nu masama nan tui.²⁷ A to nu bara Isa xa fe me, a naxa so jama tagi, a fa Isa xanbi ra, a a belexe din a xa donma ra.²⁸ Barima a nu bara a fala a yete be, «Xa n no n belexe dinde Isa xa donma ra gbansan, n yalanma ne.»²⁹ A xa kike wali naxa dan keren na, a naxa a kolon a fate ma a a bara yalan.³⁰ Isa naxa a kolon keren na a senbe nde bara mini a fate yi kaabanako rabafe ra. A naxa a ya rafindi jama ma, a maxorinyi ti, «Nde a belexe dinxi n ma donma ra?»³¹ A foxirabiree naxa a fala a be, «I mu jama toxi e i xetenfe ki naxe? I man nu fa maxorinyi ti, «Nde dinxi n na?»»³² Kono Isa naxa a ya rage a xa a kanyi kolon.

³³ Gine to a kolon fe naxan a sotoxi, a naxa gaaxu han a seren. A naxa suyidi Isa be, a nondi birin fala a be.³⁴ Isa naxa a fala gine be, «N ma di, i xa danxaniya bara i rayalan. Siga bonesa kui, i xa tooe bara ba i ma.»

³⁵ Isa to nu woyenfe, mixi ndee naxa fa kelifa salide yarerati xonyi, e a fala a be, «I xa di gine bara faxes. Hali i mu karamoxo tooo sonon.»

³⁶ Kono Isa mu e xui danxun. A naxa a fala salide yarerati be, «I naxa gaaxu. I tan xa la Ala ra tun.»³⁷ Isa mu tin mixi yo xa bira a foxo ra, fo Piyeri, Yaki, nun Yaya, Yaki xunya.³⁸ E to salide yarerati xonyi li, Isa naxa mixie li, e wafe, e gbelegbelefe.³⁹ A to so banxi kui, a naxa e maxorin, «Wo wafe munfe ra? Wo gbelegbelema mun ma? Yi dimedi mu faxaxi. A na xife ne.»⁴⁰ Kono e tan naxa so a mayelefe.

Isa to e birin namini, a naxa so dimedi saxi dennaxe, a tan nun a foxirabiree, a nun di baba, nun a nga.⁴¹ Isa naxa a suxu a belexe ma, a a fala a be, «Talita kumi». Na nan falaxi e xa xui, «Ginedimedi, n naxe i be, keli!»⁴² Ginedimedi naxa keli keren na, a a jere. A je fu nun firin nan nu a ra. Naxee nu na, e naxa kaaba ki fanyi, e birin de naxa ixara.⁴³ Isa naxa a matintin e ra, a e naxa yi fe tagi raba mixi yo be. A naxa a fala e be e xa donse fi temedi ma.

6

Nasaretikae tondife lade Isa ra
(*Matiyu 13:53-58, Luki 4:16-30*)

¹ Isa naxa keli menni, a siga a xonyi, a moxi dennaxe. A foxirabiree naxa bira a foxo ra.² Malabu loxoe, a naxa mixie kawandi folo salide kui. Mixi gbegebe naxa a xui me. E de naxa ixara, e e bore maxorin, «Nde yi masenxi yi be?»

A lonni mundun sotoxi yi ki? A noxi yi kaabanako fee rabade di? ³ Kamuderi xa mu a ra, Mariyama xa di? Yaki, Yusufu, Yuda, nun Simon taara xa mu a ra? A xunya ginemaefan mu na won ya ma be?» Na kui, e mu la a ra, e xono a ma.

⁴ Isa fan naxa a masen e be, «Namijonme binyaxi yire birin, fo a xonyi, a baribooree, nun a ngaxakerenyie tagi.» ⁵ Isa mu no kaabanako yo rabade naa, fo a to a belexe sa furema keren keren ma, a e rayalan. ⁶ Isa naxa kaaba e xa danxaniyatarena ma.

Isa a foxirabire fu nun firinyie xefe

(Matiyu 10:5-42, Luki 9:1-6)

⁷ Isa naxa a foxirabire fu nun firinyie xili, a e xee firin firin na. A naxa no fi e ma e xa no jinnnee keride mixie foxo ra. ⁸ A naxa a fala e be, «Wo naxa sese xanin wo xun ma, hali taami, gbomfoe, nun kobiri. Wo xuli gbansan nan xanin. ⁹ Wo sankirie so, kono wo naxa donma firin xanin wo xun.» ¹⁰ A naxa a fala e be, «Wo na so banxi naxan kui, wo xa yigiya menni ne han wo sigama yire gbete temui naxe. ¹¹ Xa mixi ndee tondi wo rasenede, e mu e tuli mati wo ra, wo ne kelima naa, wo xa menni bende rakonkon wo sanyie ra, a xa findi seedenoxoya ra e be, wo bara e rabolo.»

¹² Na kui, Isa foxirabiree naxa siga kawandi tide mixie be alako e xa tuubi.

¹³ E naxa jinnnee keri mixi gbegebe foxo ra. E naxa ture sa furema gbegebe ma, e e rayalan.

Annabi Yaya xa faxe

(Matiyu 14:1-12, Luki 9:7-9)

¹⁴ Galile mange Herode naxa yi fe me, barima Isa xili nu bara te, a din yire birin na. Ndee nu a falama, «Yaya Xunxa nan kelixi faxe ma. Na nan a toxi noe na a yi a xa kaabanakoe raba.» ¹⁵ Gbetee fan nu a falama, «Annabi Eliya na a ra.» Ndee fan nu a falama, «Namijonme nan a ra naxan luxi alo namijonme dangixie.» ¹⁶ Kono Herode to Isa xa fe me, a naxa a fala, «N Yaya naxan xunyi bolon, na nan kelixi faxe ma.»

¹⁷ A na fala ne, barima a tan Herode yati nan mixie xee Yaya suxude, yolonxonyi xa sa a ma, a xa sa geeli Herodiyasi xa fe ra, a taara Filipu xa gine, Herode naxan doxo. ¹⁸ Yaya nu a falama Herode be, «A mu daxa i xa i taara xa gine tongo.» ¹⁹ Na naxa a niya Yaya naxa rapaaxu Herodiyasi ma, a naxa wa a xa faxe xon. Kono a faxe feere mu nu na a be, ²⁰ barima Herode mu nu susama Yaya ra. A nu a kolon mixi na a ra, naxan tinxin, a man seniyen. Na na a toxi, a nu a makantama. Herode nu a tuli tima Yaya ra temui naxe, a nu kontofilima a xa woyenyi ra, kono a man nu rafan a ma a xa nu a tuli mati a ra.

21 Λοχο nde, Herodiyasi naxa fεερε σοτο Yaya faxafe ma. Herode naxa ηεlexin xulunyi ti a bari λοχοε igbilenyi xa fe ra. A naxa mixi binyee xili, a xa σοοrie xa mangεε, a nun Galile βοχι mixi xungbee. 22 Herodiyasi xa di ginε to so mεnni, a fare boron mixie βε, a naxa rafan Herode nun a xa xοηεε ma. Mange naxa a fala yi ginεdimεdi βε, «I wama naxan yo xοn, a fala n βε n xa a fi i ma.» 23 A naxa a kali, a a fala a βε, «I na naxan yo maxοrin n ma, n na soma nε i yi ra, hali a findi n ma mangεya σεeti ra.» 24 Ginεdimεdi naxa mini a sa a nga maxοrin, «A lan n xa munse maxοrin a ma?» A nga naxa a yaabi, «Yaya xunyi.» 25 Ginεdimεdi naxa a xulun mafuren sigafe mangε yire, a a fala a βε, «N wama a xοn ma nε, i xa Yaya xunyi so n yi ra pileti ma keren na.» 26 Mange naxa nimisa na ma ki fanyi, kοno a xa marakali nun a xa xοηεε xa fe ra, a mu no tondide a βε. 27 A naxa σοοri xεε keren na, a xa sa fa Yaya xunyi ra. Σοοri naxa siga geeli kui, a sa Yaya xunyi bolon a δε i. 28 A naxa fa a xunyi ra pileti ma, a na so ginεdimεdi yi ra. Ginεdimεdi fan naxa a xanin a nga xοn ma. 29 Yaya φοxirabireε to yi fe mε, e naxa sa a fure tongo, e a ragata.

Isa donse fife xεmε mixi wulu suuli ma
(Matiyu 14:13-21, Luki

9:10-17)

30 Xεεrae man naxa naralan Isa yire. E fe naxee raba, e kawandi naxee ti, e naxa a birin dentεge sa a βε. 31 Isa naxa a fala e βε, «Won xεε yire madunduxi alako won doro xa lu yire keren, wo xa wo malabu.» A na fala nε, barima mixie xa fa nun sigε gbo e yire. E ηan mu nu noμα e yeτε σοτοde, e xa e δεge. 32 Na kui, e naxa baki kunkui kui, e doro xa siga wula i.

33 Mixi wuyaxi naxa e to siga ra, e naxa e kolon. E gbege naxa keli na taae, e e gi e sanyi ra han e tan singe sa so Isa nun a φοxirabireε nu sigafe dennaxε. 34 Isa to goro kunkui kui, a naxa ηama gbege to naa. A naxa kinikini e ma, barima e nu luxi nε alo yeχεε naxee makantama mu na. A naxa e kawandi folo fe gbege ra.

35 Nunmare to so folo, Isa φοxirabireε naxa e maso Isa ra, e a fala a βε, «Won na wula nε yi ki, kοε fan bara so. 36 Nama rayensen alako e xa siga taae nun daaxae naxee na be rabilinyi, e xa sa donsee sara.» 37 Kοno Isa naxa e yaabi, «Wo tan xa donse so e yi.» E tan naxa a fala a βε, «Xa muxu sa taami sara yi ηama birin βε, na kοbiri sigama han walike xa kike solomasaxan sare!» 38 A naxa e maxοrin, «Taami yeri na wo yi ra? Wo sa na mato.» E to a mato, e naxa a yaabi, «Taami suuli, a nun yeχε firin.»

³⁹ A naxa yaamari fi mixi birin ma, e xa e magoro e xunde xunde ma jooge xinde fari. ⁴⁰ Na kui, mixie naxa siga dɔxɔ ra e keme keme nun e tongo suuli suuli ma. ⁴¹ Isa naxa na taami suuli nun na yexe firin tongo, a a ya rate koore ma, a fa Ala nuwali sa. A naxa taamie igira, a fa a so a foxirabiree yi ra, e xa e itaxun jama ma. A naxa na yexe firinyie fan itaxun birin ma. ⁴² Nama birin naxa e dege han e wasa. ⁴³ Taami nun yexe donxɔe to matongo, debe fu nun firin nan nafe. ⁴⁴ Mixi naxee taami don, xeme wulu suuli nan nu e ra.

Isa jerefe ye fari
(Matiyu 14:22-33)

⁴⁵ Na xanbi, Isa naxa a fala a foxirabiree be, e xa baki kunkui kui, e giri naakiri ma. E xa siga a ya ra Betsayida, a tan xa nu jama ragbilen. ⁴⁶ A to ge a jungude jama ma, a naxa te Ala maxandide geya fari.

⁴⁷ Kɔe to so, kunkui nu na baa tagi. Isa keren nan nu na xare ma. ⁴⁸ A naxa a foxirabiree to e na toɔɔfe a naaxi ra laala bade, barima foye ya nu rafindixi e ma. Subaxe, Isa naxa fa a foxirabiree ma, a jerefe baa fari. A gbe mu nu luxi a xa dangi e ra, ⁴⁹ e fa a to jere ra ye fari. E naxa a mapɔxun tubari ra, e sɔnxɔe rate, ⁵⁰ barima e birin nu Isa toxi, e birin gaaxuxi. Kɔnɔ Isa naxa a masen e be keren na, «Wo naxa kontofili, n tan nan a ra. Wo naxa gaaxu.»

⁵¹ Isa naxa te e xa kunkui kui, foye fan naxa a raxara. E birin naxa kaaba, e de ixara. ⁵² E mu nu taamie xa kaabanako fe fahaamuxi, barima e xaxili mu nu ra-bixi.

Isa furema gbegbe rayalanfe Genesareti
(Matiyu 14:34-36)

⁵³ E to ge baa igiride, e naxa so Genesareti boxi, e kunkui xiri naa. ⁵⁴ E to goro kunkui kui, mixie naxa Isa kolon keren na, ⁵⁵ e naxa na boxi birin isa. E nu Isa xili mema dede, e nu fama e gi ra furemae ra a xɔn, e saxi e xa sadee ma. ⁵⁶ Isa nu soma daaxa nun taa yo kui, mixie nu furemae sama a ya ra yire makenɛnxie, e a mayandi e xa e belexe din a xa donma sanbunyi gbansan na. Furema birin naxee na raba, e birin naxa yalan.

7

Ala xa seriye nun Adama xa naamunyi
(Matiyu 15:1-20)

¹ Farisenie naxa e malan Isa yire, e nun seriye karamɔxɔ ndee naxee nu bara fa kelife Darisalamu. ² E naxa a to, a foxirabiree ndee e degema e belexe seniyentaree ra, e mu e raxaxi naamunyi ki ma.

³ Farisenie nun Yuwifi birin ne e degema fo e e belexe raxa sinden e xa naamunyi ki ma naxan fatanxi e benbae ra. ⁴ Xa e keli jama yire, e mu e degema sinden, fo e ge e maxade a diine ki ma. Naamunyi wuyaxi man na

e yi ra, alɔ tɔnbili, tunde, nun paani maxa ki.

⁵ Na kui, Farisenie nun seriye karamɔxɔe naxa Isa maxɔrin, «Munfe ra i fɔxirabirɛe mu biraxi forie xa naamunyiɛ fɔxɔ ra, e nu e dege e belexe seniyentaree ra?» ⁶ Isa naxa e yaabi, «Wo tan filankafuie, Annabi Esayi nɔndi yati nan masen wo xa fe ra a xa Kitaabui kui,

«Yi pama n binyama e de ne, kɔnɔ e bɔɔe makuya n na pon!

⁷ E xa sali fufafu na a ra, barima e mixi xaranma adamadie xa manɔxunyiɛ nan na

alɔ na naamunyiɛ nan findixi n tan ma seriye nan na.»

⁸ «Wo bara Ala xa seriye beɓin, wo bira mixie xa naamunyi fɔxɔ ra.»

⁹ Isa man naxa a masen e be, «Wo fataxi de! Wo gbilenxi Ala xa seriye nan fɔxɔ ra alako wo xa bira wo gbe naamunyi fɔxɔ ra!

¹⁰ Annabi Munsala bara a masen, «Wo xa wo baba nun wo nga binya.» A man bara a masen, «Mixi yo naxan a baba nun a nga konbi, a lan ne na kanyi xa faxe.» ¹¹ Kɔnɔ wo tan naxe, xa mixi nde a fala a baba xa na mu a nga be, «I nu lanma i xa naxan sɔtɔ n na i malise ra, n bara a fi Ala ma,» ¹² hali na kanyi mu fefe raba a baba nun a nga be. ¹³ Na kui, wo Ala xa seriye matandima wo xa naamunyiɛ saabui ra, wo man fa nee nan masenma wo xa die be. Wo na fe mɔoli

gbegbe nan nabama, bafe yi ra.»

¹⁴ Isa man naxa pama xili, a a masen e be, «Wo birin xa wo tuli mati n na, wo xa fahaamui sɔtɔ. ¹⁵⁻¹⁶ Donse naxan keli a fari ma, a so mixi fate i, a sese mu na naxan nɔma a kanyi findide mixi seniyentare ra. Fe kobi naxee kelima mixi bɔɔe ma, nee nan a kanyi findima mixi seniyentare ra.»

¹⁷ Isa to bara keli pama xun, a so banxi, a fɔxirabirɛe naxa a maxɔrin yi taali woyenyi ma. ¹⁸ A naxa a masen e be, «Yaxa wo fan mu fahaamui sɔtɔ? Wo mu a kolon, a donse yo

keli a fari ma, a so mixi fate i, na mu nɔma a kanyi findide mixi seniyentare ra? ¹⁹ Barima na mu soma bɔɔe xa kui, a goroma furi ne, a fa mini mixi fate i.» Na kui, Isa a masen ne, a donse birin seniyen. ²⁰ A man naxa a masen, «Fe kobi naxan kelima mixi bɔɔe ma, na nan a kanyi findima mixi seniyentare ra. ²¹ Barima xaxili kobi fatanma mixi bɔɔe nan na, alɔ langoɓa, muɓe, faxe tife, ²² yene, wasatareya, jaaxui, yanfanteya, jengeya, tɔɔne, konbi, yete igboe, nun daxuna. ²³ Na fe kobie birin kelima mixi bɔɔe nan ma, e a kanyi findi mixi seniyentare ra.»

Siriya Fenisiya gine xa danxaniya
(Matiyu 15:21-28)

²⁴ Isa naxa keli menni, a siga Tire bɔxi ma. A naxa so

a yigiyade. A mu nu wama mixi yo xa a yire kolon, kɔnɔ a mu nɔ a nɔxunde. ²⁵ Gine nde nu na, jinne nu naxan xa di gine fɔxɔ ra. A to Isa xa fe me, a naxa fa a yire, a suyidi a be. ²⁶ Yuwifi xa mu nu yi gine ra, a nu barixi Siriya Fenisiya ne. A naxa Isa mayandi, a xa jinne keri a xa di gine fɔxɔ ra. ²⁷ Isa naxa a yaabi, «A lu dimɛe nan singe xa e dege, barima a mu lan taami xa ba dimɛdie yi ra, a sa baree bun.» ²⁸ Gine fan naxa a yaabi, «Marigi, i nɔndi, kɔnɔ baredi naxee na teebili bun ma, e fan dimɛe xa donse donma naxan birama bɔxi.» ²⁹ Isa naxa a fala a be, «I xa yaabi xa fe ra, siga, jinne bara gbilen i xa di gine fɔxɔ ra.» ³⁰ Gine to gbilen a xɔnyi, a naxa a xa di li a saxi sade ma, jinne bara gbilen a fɔxɔ ra.

Isa tulixɔri boboxi rayalanfe

³¹ Isa naxa keli Tire bɔxi, a dangi Sidon, a gbilen Galile baa mabiri, Taa Fu bɔxi ma. ³² E naxa fa tulixɔri nde ra a xɔn ma, wɔyɛnfe xɔrɔxɔxi naxan ma, e Isa mayandi a xa a belexe sa a ma. ³³ Isa naxa tulixɔri tongo pama yire, e sa ti e xati ma. Isa naxa a belexesolee raso tulixɔri tulie kui, a a yete kan deye sa a nɛnyi ma. ³⁴ A naxa a ya rate koore, a a jɛngi rate a belebele ra. A fa a fala tulixɔri be, «Efafata!» Na nan falaxi e xa xui, «I xa rabi!» ³⁵ A tulie naxa fe me keren na, a nɛnyi fan

naxa keli, a naxa wɔyɛn fɔlɔ a fanyi ra.

³⁶ Isa naxa e yamari, a e naxa yi fe fala mixi yo be. Kɔnɔ hali Isa to nu tɔnyi dɔxɔma e ma kiyoki, e tan nu sigama a xa xibaaru fala ra nan tui. ³⁷ E nu bara kaaba ki fanyi, e nu a fala, «A fe fanyi mɔoli birin nabama! A a niyama tulixɔri xa fe me, boboe fan xa wɔyɛn!»

8

Isa donse fife xeme mixi wulu naani ma
(Matiyu 15:32-39)

¹ Na saxanyi, pama gbegebe man nu bara e malan. Donse to mu nu e yi ra, Isa naxa a fɔxirabiree xili, a a masen e be, ² «N bara kinikini yi pama ma, barima a xi saxan nan yi ki, e na n yire. Donse yo mu e be yi ki. ³ N na a fala ya, e xa siga e xɔnyi kaame ra e ma, e tɔɔrɔma ne kira xɔn ki fanyi. Ndee na e ya ma, e kelide makuya.» ⁴ Isa fɔxirabiree naxa a yaabi, «Taami sɔtɔma di yi wula kui naxan yi pama wasama?» ⁵ Isa naxa e maxɔrin, «Taami gundi yeri na wo yi?» E naxa a yaabi, «Solofere.»

⁶ Isa naxa a fala pama be e xa dɔxɔ bɔxi. A naxa na taami gundi solofere tongo, a Ala nuwali sa. A to e igira, a naxa e so a fɔxirabiree yi ra, e xa e itaxun pama ma. E fan naxa a raba na ki. ⁷ Yexe lanma ndee fan nu na e yi ra. Isa to Ala nuwali sa e xa fe ra, a naxa a fala, a e fan xa

itaxun. ⁸ Nama naxa a dege han e wasa. Donse dɔnxɔɛ fan naxa matongo han debe solofere naxa rafe. ⁹ Mixi wulu naani jɔndɔn nan nu na naa. Isa to e ragbilen, ¹⁰ a naxa te kunkui kui keren na, e nun a fɔxirabirɛɛ naxa siga Dalamanuta bɔxi ma.

Farisenie nun Sadusenie xa danxaniyatarepa
(Matiyu 16:1-12)

¹¹ Farisenie naxa fa, e nun Isa naxa wɔyɛn folɔ. E to nu wama a matofe, e naxa a maxɔrin a xa tɔnxuma makaabaxi nde masen e be kelife koore ma. ¹² Na naxa Isa bɔjɛ tɔrɔ ki fanyi. A naxa a masen, «Munfe ra yi waxati mixie n maxɔrinma tɔnxuma makaabaxi ma? N xa nɔndi fala wo be, tɔnxuma yo mu fima yi waxati mixie ma.» ¹³ Na xanbi a naxa keli e xun ma, a man baki kunkui kui girife ra naakiri ma.

¹⁴ A fɔxirabirɛɛ nu bara nɛɛmu fade taami nde ra e xun. Taami gundi keren peti nan nu na e yi ra kunkui kui. ¹⁵ Isa naxa yi matintin e ra, «Wo wo yete ratanga Farisenie nun Herode xa lebini ma.» ¹⁶ E naxa so wɔyɛnfe e bore be na fe ma, a a na falaxi ne barima taami mu na e yi ra. ¹⁷ Isa to e xa wɔyɛnyi kolon, a naxa a masen e be, «Wo taami fe falama wo bore be munfe ra? Han ya wo mu xaxili sɔɔ, wo mu fe fahaamu? Wo xaxili mu rabixi? ¹⁸ Ya na wo be, kɔnɔ wo mu se toma. Tuli na wo be, kɔnɔ wo mu fe mɛma. Wo nɛɛmuxi ne? ¹⁹ N taami

gundi suuli itaxun mixi wulu suuli ma dennaxe, wo debe yeri rafe taami dɔnxɔɛ ra?» E naxa a yaabi, «Fu nun firin.» ²⁰ «N man to taami gundi solofere itaxun xɛmɛ wulu naani ma, wo debe yeri rafe taami dɔnxɔɛ ra?» E naxa a yaabi, «Solofere.» ²¹ A fa e maxɔrin, «Han ya wo mu fahaamui sɔɔ?»

Dɔnxui rayalanfe

²² E to so Betesayida, mixie naxa fa dɔnxui nde ra Isa xɔn, e a mayandi a xa a belexe sa a ma. ²³ Isa naxa dɔnxui belexe suxu, a mini a ra taa fari ma. A naxa a deye sa a ya ma, a a belexe sa a ma, a fa a maxɔrin, «I se nde toma?» ²⁴ Dɔnxui naxa a ya rabi, a fa a fala, «N bara mixie to jɛre ra, kɔnɔ e luxi alɔ wuri bilie.» ²⁵ Isa man naxa a belexe sa a ya ma. Dɔnxui to a ya rabi sɔnɔn, a nu bara yalan, a se birin igbɛma a fanyi ra. ²⁶ Na tɛmui, Isa naxa a fala a be, «Gbilen i xɔnyi keren na, hali i mu so taa kui.»

Piyeri Isa kolonfe Ala xa Mixi Sugandixi ra
(Matiyu 16:13-20, Luki 9:18-21)

²⁷ Isa nun a fɔxirabirɛɛ man naxa mini sigafe ra taa naxee na Sesareya Filipi rabilinyi. Kira xɔn, Isa naxa a fɔxirabirɛɛ maxɔrin, «Mixie munse falama n ma fe ra? Nde lanxi n ma?» ²⁸ E naxa a yaabi, «Ndee a falama, Annabi Yaya Xunxa. Ndee a falama, Annabi Eliya, xa na mu a ra namijɔnmɛ gbete.» ²⁹ Isa man naxa e maxɔrin,

«Kɔnɔ wo tan naxɛ di? Nde n na?» Piyeri naxa a yaabi, «Ala xa Mixi Sugandixi nan na i ra.»³⁰ Isa naxa a matintin e ra, a e naxa a xa fe fala mixi yo bɛ.

Isa a xa faxɛ nun marakeli xa fe masenfe

(Matiyu 16:21-28, Luki 9:22)

³¹ Isa naxa a masen fɔlɔ e bɛ, a fo Adama xa Di xa tɔɔrɛ gbegebe soto. Yuwifɛ xa forie, sɛrɛxɛdube kungtie, nun sɛriyɛ karamɔxɔɛ mu lama a ra, e a faxa, kɔnɔ xi saxan dangi xanbi, a man kelima nɛ faxɛ ma.³² A naxa yi wɔyɛnyi birin masen e bɛ a fiixɛ ra. Piyeri to a bendun, e sa ti e xati ma, a naxa so wɔyɛnfe Isa ma, a xa ba na mɔoli falafe.³³ Kɔnɔ Isa naxa a ya rafindi a fɔxirabirɛɛ ma, a fa a fala Piyeri bɛ, «Keli n ya i, i tan Sentanɛ! I xaxili mu tixi Ala fee xa ra, a tixi adama fee nan na.»

³⁴ Na xanbi, Isa naxa pama xili a nun a fɔxirabirɛɛ, a a masen e bɛ, «Xa mixi wa birafe n fɔxɔ ra, a xa tondi a yetɛ ma, a tin tɔɔrɛ nun faxɛ ra, a bira n fɔxɔ ra.»³⁵ Mixi naxan wama a yetɛ rakisife, na kanyi lɔɛma nɛ. Naxan a yetɛ ralɔɛma n tan ma fe ra a nun n ma xibaaru fanyi xa fe ra, na kanyi kisima nɛ.³⁶ Dunija birin sɔtɔɛ munse fanma mixi ma, xa a sigama yahannama?³⁷ Fe mundun na, mixi nɔma a xa ariyanna masarade naxan na?³⁸ Naxan yo yaagima n tan nun n ma wɔyɛnyi xa

fe ra yi waxati mixi kobie nun yunubitɔɛɛ tagi, n tan Adama xa Di fama n Baba xa nɔrɛ kui tɛmɛi naxɛ n nun malekɛ sɛniyɛnxie, n fan yaagima nɛ na kanyi xa fe ra.»

9

¹ Isa man naxa a masen e bɛ, «N xa nɔndi fala wo bɛ, mixi ndee tixi wo ya ma be, naxee mu faxama fo e Ala xa mangɛya niini to fa ra senbe kui.»

Isa nɔrɔfe

(Matiyu 17:1-13, Luki 9:28-36)

² Xi senni dangi xanbi, Isa naxa Piyeri, Yaki, nun Yaya xanin e doro ma geya itexi nde fari. Menni Isa naxa masara, a nɔrɔ e ya xɔri.

³ A xa sosee naxa fiixɛ a mɔoli nde ra naxan mu toma dunija ma.⁴ Annabi Eliya nun Annabi Munsa naxa mini fɔxirabirɛɛ ya xɔri, e naxa e to naa e nun Isa wɔyɛnfe.

⁵ Piyeri naxa a fala Isa bɛ, «Karamɔxɔ, fe fanyi na a ra muxu to na be yi ki. Muxu xa lingira saxan yailan, keren i gbe, keren Annabi Munsa gbe, keren Annabi Eliya gbe.»⁶ Piyeri na fala nɛ a to mu nu sese kolon a naxan falama, barima a tan nun a booree nu bara gaaxu ki fanyi ra.

⁷ Na xanbi, nuxui naxa goro e xun ma, xui nde naxa mini nuxui kui, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan yi ki. Wo wo tuli mati a ra.»⁸ Na ikɔrɔxi ra, Isa fɔxirabirɛɛ to

e ya rage, e mu mixi yo to e yire fo Isa.

⁹ E to nu na gorofe geya fari, Isa naxa a matintin e ra, e fe naxan toxi e ya ra, e naxa a fala mixi yo be, han beemanun Adama xa Di xa keli faxe ma. ¹⁰ E naxa na ragata e xaxili ma, e nu e bore maxorin, «A to a fala a a kelima faxe ma, na munse masenxi?»

¹¹ E naxa Isa maxorin, «Munfe ra seriyε karamoxoe a falama a fo Annabi Eliya nan singe xa fa?» ¹² A naxa a masen e be, «Nondi na a ra. Annabi Eliya nan singe fama yati, a fe birin yailan. A man sebexi munfe ra, a fo Adama xa Di xa toore gbegebe soto, mixie a mabere? ¹³ Kono n xa a fala wo be, Annabi Eliya nan bara fa, kono e bara e waxonfe birin niya a ra, alo a xa fe sebexi ki naxe.»

Isa jinne kerife dimedi foxo ra

(Matiyu 17:14-23, Luki 9:37-45)

¹⁴ Na xanbi, e naxa sa foxirabire booree li, e nun seriyε karamoxoe nu na xoroxofe e xa woyenyie kui, nama gbegebe fan nu na e rabilinyi. ¹⁵ Nama fefe Isa to, e naxa kaaba, e e gi, e xa sa a xεebu. ¹⁶ Isa naxa e maxorin, «Wo nun yee na woyenfe yi mooli ra munfe ma?» ¹⁷ Xeme nde naxa a yaabi nama tagi, «Karamoxo, n faxi n ma di xeme nan na i xon, barima jinne na a foxo ra naxan bara a de bobo. ¹⁸ A na keli a ra dede, a a rabirama ne

boxi, a de xunfe nu fa mini, a nu a jinyi raxin, a fate birin xoroxo a ra. N bara i foxirabiree mayandi e xa yi jinne keru a foxo ra, kono e mu no.»

¹⁹ Isa naxa e yaabi, «Wo tan danxaniyatara bonsoe, n xa lu wo seeti ma han mun temui? N xa ti wo bun ma han mun loxoε? Wo fa na di ra n xon.» ²⁰ E naxa fa a ra a xon. Jinne to Isa to, a naxa di rabira keren na, a nu fa a mapindigilin boxi, a de xunfe nu mini. ²¹ Isa naxa a baba maxorin, «Yi rabama a ra kabi mun temui?» A naxa a yaabi, «Kabi a dimedi temui. ²² Sanmaya wuyaxi yi jinne a rabirama te xora, xa na mu ye, alako a xa a faxa. Kono xa i noma fe nde ra, muxu mali. Kinikini muxu ma!» ²³ Isa naxa a masen a be, «I naxe, xa n noma. Fefe mu na naxan mu noma rabade mixi be xa danxaniya na a be.» ²⁴ Di baba fan naxa a xui ite keren na Isa mayandife ra, «Danxaniya na n be, kono n mali n ma danxaniyatara xa fe ra!»

²⁵ Isa to jama to, e fafe e gi ra, a naxa woyen jinne ra, «I tan jinne naxan bara yi di de bobo, i a tuli xori, n bara i yaamari, gbilen a foxo ra, i man naxa a tooro soton!» ²⁶ Jinne naxa sonxo, a di raketun a ra a jaaxi ra, a fa gbilen a foxo ra. Di naxa lu alo a faxaxi ne. Mixi gbegebe naxa a fala, «A bara faxa.» ²⁷ Kono Isa naxa a suxu a belexe ma, a a rakeli, di fan naxa ti.

²⁸ Isa to so banxi, a

fɔxirabirɛɛ naxa a maxɔrin e doro ma, «Munfe ra muxu tan mu nɔ na jinne keride?»²⁹ Isa naxa a masen e be, «Yi jinne mɔoli tan kerima mixi fɔxɔ ra Ala maxandi nan tun na.»

Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe sanmaya firin nde

(Matiyu 17:22-23, Luki 9:43-46)

³⁰ E naxa keli menni, e Galile bɔxi igiri. Isa mu nu wama mixie xa a yire kolon, ³¹ barima a nu na a fɔxirabirɛɛ xaranfe ne. A naxa a masen e be, «Adama xa Di sama ne mixie belexe, e a faxes. A xa faxe xi saxan dangi xanbi, a man kelima ne faxes ma.» ³² Kɔnɔ a fɔxirabirɛɛ mu a xa wɔyenyi fahaamu, e man mu suusa a maxɔrinde.

Mixi naxan tide gbo

(Matiyu 18:1-5, Luki 9:46-48)

³³ E naxa so Kaperenamumu. E man to so banxi kui, Isa naxa e maxɔrin, «Wo nu na wɔyenyi mundun kira xɔn?» ³⁴ Kɔnɔ e mu sese fala, barima e to nu wɔyenna e bore be kira xɔn, e nu wama a kolonfe ne naxan tide gbo e ya ma. ³⁵ Na kui, Isa to a magoro, a naxa yi mixi fu nun firin xili, a a masen e be, «Xa mixi yo wa findife yarerati ra, fo na kanyi xa findi birin xa xanbirati ra, a findi birin hayi fanma ra.»

³⁶ Isa naxa dimedi nde tongo, a a ti e tagi. A naxa dimedi dɔxɔ a san ma, a fa a masen a fɔxirabirɛɛ be,

³⁷ «Mixi yo naxan yi dimedi mɔoli rasenema n xili ra, na kanyi bara n tan yete yati rasene. Mixi yo n nasene, na kanyi mu n tan gbansan xa rasenexi. A bara n xema fan nasene.»

Findife Isa fɔxirabirɛɛ ra
(Luki 9:49-50)

³⁸ Yaya naxa a fala a be, «Karamɔxɔ, muxu bara xeme nde to a jinne kerima mixi fɔxɔ ra i xili saabui ra. Muxu bara kata a xa ba na ma, barima a mu biraxi won fɔxɔ ra.» ³⁹ Isa naxa a masen, «Wo naxa a raton, barima mixi yo kaabanako raba n xili saabui ra, na kanyi mu noma fe jaaxi falade n ma fe ra mafuren. ⁴⁰ Na kui, mixi naxan mu a ikelixa won xili ma, a kanyi na won be ne. ⁴¹ Mixi yo wo ki ye n xili ra wo to biraxi Ala xa Mixi Sugandixi fɔxɔ ra, n xa nondi fala wo be, na kanyi mu ganma a barayyi ra muku.»

Maratantanyi saabui

(Matiyu 18:6-9, Luki 17:1-2)

⁴² «Mixi yo yi mixi xuri keren natantan, naxan danxaniyaxi n ma, a fisa na kanyi be gema binye xa xiri a kɔnyi ra, a rasin baa ma. ⁴³⁻⁴⁴ Xa i belexe findi i ratantanse ra, a bolon. I sofe ariyanna i belexe keren bolonxi, na fisa i be dine i belexe firin luxi na, i fa siga yahannama, te mu xubenma dennaxe. ⁴⁵⁻⁴⁶ Xa i sanyi findi i ratantanse ra, a bolon. I sofe ariyanna i sanyi keren bolonxi, na fisa i be dine i

sanyi firin luxi na, i fa woli yahannama. ⁴⁷ Xa i ya findi i ratantanse ra, a ba na. I sofe ariyanna i ya keren kanaxi, na fisa i be dine i ya firin luxi na, i fa woli yahannama, ⁴⁸ kuli mu faxama dennaxe, te fan mu xubenma.»

(*Matiyu 5:13, Luki 14:34-35*)

⁴⁹ «Te sama ne mixi birin ma, alo foxe sama donse ma ki naxe. ⁵⁰ Foxe findixi fe fanyi nan na, konon xa foxe mexemexenyi bara ba, a fa mexemexenma di? Foxe xa lu wo i, wo xa lu bopesa kui wo bore tagi.»

10

Futi nun fatanyi

(*Matiyu 19:1-9, Luki 16:18*)

¹ Isa naxa keli menni, a siga Yudaya boxi a nun Yuruden naakiri ma. Nama gbegebe man naxa e malan a yire, a fan naxa e kawandi folo, alo a nu darixi a ra ki naxe.

² Farisenie naxa fa Isa yire alako e xa gantanyi te a be. E naxa a maxarin, «A daxa xeme xa mee a xa gine ra?» ³ Isa naxa e yaabi, «Annabi Munsa wo yamari munse ra?» ⁴ E fan naxa a yaabi, «Annabi Munsa a fala ne, a xa xeme wa meefe a xa gine ra, a xa fatan keedi nan nafala, a fa mee gine ra.»

⁵ Isa naxa a masen e be, «Annabi Munsa yi yaamari sebexi ne wo be wo xaxili to xoxo. ⁶ Konon dunija folo folo ra, Ala naxa xeme nun gine daa. ⁷ «Na kui, xeme

kelima a baba nun a nga xun ma, a a xa gine xa futi xiri, ⁸ e firin findi keren na.» Na nan a toxi, mixi firin xa mu e ra sonon, e firin bara findi keren na. ⁹ Ala bara naxee xiri e boore ra, adama naxa e rafatan.»

¹⁰ E to so banxi, Isa foxirabiree man naxa a maxarin na masenyi ma.

¹¹ Isa naxa a masen e be, «Mixi yo mee a xa gine ra, a sa gbete doko, a kanyi bara yene raba. ¹² Xa gine fan mee a xa xeme ra, a sa doko xeme gbete kon, a fan bara yene raba.»

Isa nun dimedie

(*Matiyu 19:13-15, Luki 18:15-17*)

¹³ Mixie nu fafe dimedie ra Isa kon, alako a xa a belexe sa e ma, konon a foxirabiree naxa woyen na mixie ma.

¹⁴ Isa to na fe to, a naxa konon, a fa a masen a foxirabiree be, «Wo a lu dimedie xa fa n yire. Wo naxa tonyi doko e ma, barima naxee maniyaxi e ra, nee nan soma Ala xa mangeya niini bun ma. ¹⁵ N xa nondi fala wo be, mixi naxan mu tinma Ala xa mangeya niini ra alo dimedi, na kanyi mu soma Ala xa mangeya niini bun ma feo!»

¹⁶ A naxa dimedie doko a san ma, a a belexe sa e ma, a duba e be.

Segetala bannaxi

(*Matiyu 19:16-30, Luki 18:18-30*)

¹⁷ Isa to nu bara kira suxu, xeme nde naxa fa a gi ra a foxo ra, a a xinbi sin a bun ma. A naxa Isa maxarin, «Karamoko fanyi,

a lan n xa munse raba alako n xa abadan kisi soto ke ra?»¹⁸ Isa naxa a masen a be, «Munfe ra i n xilima karamoxo fanyi? Mixi yo mu fan. Ala keren peti nan fan.¹⁹ I seriye kolon: «I naxa faxe ti. I naxa yene raba. I naxa mupe ti. I naxa mixi tojpege. I naxa fu mixi ma. I baba nun i nga binya.»

²⁰ Xeme naxa Isa yaabi, «Karamoxo, n bara na birin nabatu kafi n dimedi temui.»²¹ Isa naxa xeme mato, a naxa a xanu. A naxa a masen a be, «Fe keren nan fa luxi i be. Siga, se naxan birin na i yi ra, i sa a mati, i a kobiri fi setaree ma. Na kui, i fama bannaya sotide ariyanna. I na na raba, fa, i bira n foxo ra.»²² Xeme to na woyenyi me, a naxa siga sunnunyi kui, barima harige gbege nu na a yi ra.

²³ Isa naxa a ya rage a rabilinyi, a fa a masen a foxirabiree be, «Sofe Ala xa mangeya niini bun ma, a xoxoxo naafuli kanyie be ki fanyi!»²⁴ A foxirabiree naxa kaaba a xa woyenyi ma, konso Isa man naxa a masen e be, «N ma die, sofe Ala xa mangeya niini bun ma, a xoxoxo ki fanyi!»²⁵ Noxome so joxun senbe yale ra, dine bannamixi sofe ra Ala xa mangeya niini bun ma.»²⁶ Isa foxirabiree de naxa ixara ki fanyi ra, e nu e bore maxorin, «Nde fa noma kiside fa?»²⁷ Isa naxa e mato, a fa a masen e be, «Adama mu noma a yete rakiside, konso Ala tan noma fe birin na.»

²⁸ Piyeri naxa woyen folo Isa be, «A mato, muxu bara keli se birin xun ma, muxu bira i foxo ra.»²⁹ Isa naxa a masen, «N xa nondi fala wo be, mixi yo naxan na keli a xa se nde xun ma n tan nun n ma xibaaru fanyi xa fe ra, a findi banxi ra ba, xunyae ba, taarae ba, baba ba, nga ba, die ba, boxie ba,³⁰ na kanyi fama na birin joxoe keme keme nan sotide. Foxoe yo, xunyae yo, taarae yo, babae yo, ngae yo, boxie yo, a e sotoma yi dunja ma a nun jaxankate ra, a man fa abadan kisi soto aligiyama.»³¹ Yarerati wuyaxi fama findide xanbiratie ra, xanbiratie fan findi yareratie ra.»

Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe sanmaya saxan nde

(Matiyu 20:17-19, Luki 18:31-34)

³² Isa nun a foxirabiree naxa kira suxu tefe Darisalamu, Isa tixi e ya ra. A foxirabiree nu kontofilixi, naxee fan nu biraxi e foxo ra, nee fan nu gaaxuxi. Isa man naxa a foxirabiree fu nun firin xun lan, a so fe tagi rabafe e be naxan fama a tan lide.³³ A naxa a masen, «Wo a mato, won na tefe Darisalamu ne yi ki. Adama xa Di sama ne serexedube kuntigie, nun seriye karamoxoe belexe, e a makiiti faxe kiiti ra, e a so kaafirie yi ra.»³⁴ E a mayelema ne, e deye boxun a ma, e a bonbo sebere ra, e man fa a faxa. Konso a xa

faxe xi saxan dangi xanbi, a man kelima ne faxe ma.»

Sebede xa die xa maxorinyi

(Matiyu 20:20-28, Luki 22:24-47)

³⁵ Na xanbi, Sebede xa die, Yaki nun Yaya, e naxa e maso Isa ra, e a fala a be, «Karamoxo, muxu wama a xon ma ne, muxu na fe naxan yo maxorin i ma, i xa na raba muxu be.» ³⁶ Isa naxa e maxorin, «Wo wama n xa munse raba wo be?»

³⁷ E naxa a yaabi, «Tin muxu be, keren xa doko i yirefanyi ma, boore fan xa doko i koola ma i xa nore kui.» ³⁸ Isa naxa a masen e be, «Wo mu a kolon wo fe naxan maxorinfe. Wo noma tinde toore ra, alo n tan tinma a ra ki naxe? Wo noma tide toore ya i naxan fafe n lide?» ³⁹ E naxa a yaabi, «Muxu noma.» Isa fan naxa a fala e be, «Wo fan yati fama jaxankate sotode alo n tan. Wo fan fama tide n ma toore bun ma naxan fafe n lide. ⁴⁰ Kono dokofe n yirefanyi nun n koola ma, na mu fatanma n tan xa ra. Na na mixie nan be, a ragataxi naxe be.»

⁴¹ Foxirabire fu donxoe to na fe me, e boje naxa te folo Yaki nun Yaya ma. ⁴² Isa naxa e xili a yire, a a masen e be, «Wo a kolon, naxee kolonxi jamanε mangεε ra, e mixie yamarima a xoxoxe ra, e e senbe raminima e ma alako e xa mangeya xa kolon. ⁴³ Kono a naxa lu na ki wo tan tagi. Mixi naxan wama a tide xa gbo wo ya ma, a xa findi wo malima

nan na. ⁴⁴ Mixi naxan wama findife wo xa yarerati ra, a kanyi xa findi birin xa konyi nan na. ⁴⁵ Hali Adama xa Di a faxi na nan ma. A mu faxi xe mixie xa wali a tan be. A faxi ne alako a tan nan xa wali mixie be, a xa mixi gbege xunsara a xa faxe saabui ra.»

*Isa Yeriko donxui ray-
alanfe*

(Matiyu 20:29-34, Luki 18:35-43)

⁴⁶ E naxa so Yeriko. Isa nun a foxirabireε man to nu kelife naa, e nun jama gbege, Timeyo xa di xeme Baritimeyo nu dokoxi kira de ra kule matide. Donxui nan nu a ra. ⁴⁷ A to a me a Isa Nasaretika nan nu dangife naa, a naxa so a xilife a xui itexi ra, «Isa, Dawuda xa Di, kinikini n ma.» ⁴⁸ Nama naxa woyen donxui ma a a xa a sabari, kono a jan naxa a xui ite dangi a singe ra, a nu xili ti, «Dawuda xa Di, kinikini n ma.» ⁴⁹ Isa naxa ti, a a fala, «Wo a xili.» E naxa donxui xili, e a fala a be, «Limaniya! Keli, Isa na i xilife!» ⁵⁰ Donxui naxa a xa donma binye wole keren na, a keli, a tugan, a siga Isa yire. ⁵¹ Isa naxa a maxorin, «I wama n xa munse raba i be?» Donxui naxa a yaabi, «Karamoxo, n wama ne n ya xa se to.» ⁵² Isa naxa a masen a be, «Siga, i xa danxaniya bara i rakisi.» A ya naxa se to keren na, a fa bira Isa foxo ra kira xon.

11

Isa sofe Darisalamu

(*Matiyu 21:1-11, Luki 19:28-44, Yaya 12:12-16*)

¹ E to makɔre Darisalamu ra, e na Betifage nun Betani yire li, Oliwi geya mabiri, Isa naxa a foxirabire mixi firin xεε, ² a a fala e be, «Wo xa so taa kui naxan na yare. Wo nefε so naa, wo sofale lanma lima a xirixi na, mixi singe mu nu dɔxɔ naxan fari. Wo xa a fulun, wo fa a ra n xɔn ma. ³ Xa mixi nde fa sa wo maxɔrin, «Wo a fulunfe munfe ra,» wo xa a yaabi, «Marigi nan hayi na a ma. A a ragbilenma ya.»

⁴ E to siga, e naxa a li sofale lanma xirixi naade nde seeti ma kira de ra. E to a fulun, ⁵ mixi naxee nu tixi naa, e naxa e maxɔrin, «Wo munse rabafe, wo to yi sofale lanma fulunxi?» ⁶ E naxa e yaabi alo Isa a masen e be ki naxe. Nee fan naxa e lu e xa siga. ⁷ E to fa sofale lanma ra Isa xɔn, e naxa e xa donmae sa a fari, Isa fa a magoro a ma.

⁸ Mixi gbegebe naxa e xa donmae itala kira xɔn ma, ndee fan naxa fense sege, e nee fan sa kira xɔn ma Isa binyafe ra. ⁹ Nama naxee nu jerefe Isa ya ra, a nun naxee nu jerefe a xanbi ra, e birin nu e xui itefe, e a fala, «Tantui na won Nakisima be!

Baraka na a be naxan fafe Marigi xili ra!

¹⁰ Baraka na won Baba Dawuda xa mangeya be naxan na fafe!

Tantui na won Nakisima be naxan na koore ma!»

¹¹ Isa to so Darisalamu, a naxa siga hɔrɔmɔbanxi kui. A to ge naa rabilinyi birin matode, e nun a foxirabire mixi fu nun firinyie naxa siga Betani, barima kɔe nu bara so.

Isa xɔre bili dankafe
(*Matiyu 21:18-22*)

¹² Na kuye iba, e to nu kelife Betani, kaame naxa Isa suxu. ¹³ A to xɔre bili nde to, a ndedi makuyaxi e ra, a burexe na a kɔn na, a naxa sa na mato, xa a nɔma a bogi nde masɔtode. Kɔnɔ a to makɔre xɔre bili ra, a mu sese li a kɔn na fo a burexe, barima xɔre bogi temui mu nu a lixi. ¹⁴ Isa naxa a fala xɔre bili be, «Mixi yo naxa i tan bogi don sɔnɔn!» A foxirabiree fan naxa a xui me.

Isa sarematie kerife hɔrɔmɔbanxi kui

(*Matiyu 21:12-17, Luki 19:45-48, Yaya 2:13-16*)

¹⁵ E to siga Darisalamu, Isa naxa so hɔrɔmɔbanxi kui, a sarematie nun saresoe kerifolo, naxee nu na naa. A naxa kobiri masaree xa teebilie nun ganbe matie xa dɔxɔsee rabira. ¹⁶ A man mu tin mixi yo xa dangi hɔrɔmɔbanxi sansanyi kui, e na findi e xa kote maxanin kira ra. ¹⁷ A naxa e kawandi, a a masen, «A mu sebexi xe, «N ma banxi xili falama ne, si birin ma salide banxi?» Kɔnɔ wo tan bara a findi mujetie dɔxɔde ra.»

¹⁸ Serexedube kuntigie nun seriye karamɔxɔe to yi fe me, e naxa fεere fen folo e nɔma Isa faxade ki naxe. E nu

gaaxuxi a ya ra, barima a nu jama birin de ixarama a xa kawandi ra. ¹⁹ Nunmare to so, Isa nun a foxirabirɛɛ man naxa keli taa kui.

Xɔɛ bili xare nun Ala maxandife

(Matiyu 21:20-22)

²⁰ Na kuye iba, e to nu dangife, a foxirabirɛɛ naxa xɔɛ bili to a bara xara han a sanke. ²¹ Piyeri to ratu, a naxa a fala Isa be, «Karamɔxɔ, a mato, i xɔɛ bili naxan danka, a bara xara gben.»

²² Isa naxa a masen e be, «Wo xa danxaniya Ala ma. ²³ N xa nondi fala wo be, xa wo a fala yi geya be, «Keli be, i sa sin baa ma,» xa na kanyi mu siike a boɛ ma, a la a ra, a naxan falaxi a rabama ne, na fe rabama ne na kanyi be. ²⁴ Na nan a ra, n xa a fala wo be, wo na Ala maxandi fefe ra, xa wo la a ra a wo bara a soto, wo a soto ma ne. ²⁵⁻²⁶ Wo na ti Ala maxandide temui naxe, xa fe nde na wo nun mixi nde tagi, wo xa diɛ a ma, alako wo Baba naxan na ariyanna, a fan xa diɛ wo xa yunubie ma.»

Isa walima nde xa yaamari ma?

(Matiyu 21:23-27, Luki 20:1-8)

²⁷ E man naxa so Darisalamu. Isa to nu a jerefe hɔɔmɔbanxi kui, serexedube kuntigie, seriye karamɔxɔe, nun Yuwifie xa forie naxa fa a yire, ²⁸ e a maxɔrin, «I yi fee rabama nde xa yaamari ma? Nde yi

senbe fixi i ma, i xa yi fee raba?» ²⁹ Isa naxa e yaabi, «N fan xa wo maxɔrin fe keren ma. Xa wo n yaabi, n a falama ne wo be n yi fee rabama naxan ma yaamari ma. ³⁰ Yaya to nu mixie xunxama ye xɔɔra, Ala nan a xɛxi ba, ka adama? Wo n yaabi.»

³¹ Na kui e naxa so woyenfe e bore tagi, «Xa won na a yaabi, won naxe, «Ala,» a a falama ne won be, «Munfe ra wo mu fala a ra?» ³² Kɔnɔ won na a yaabi, «Adama,» na fan findima fe nan na won be.» E nu gaaxuxi jama nan ya ra, barima birin Yaya mapɔxunxi namijonme yati nan na. ³³ Na kui, e naxa Isa yaabi, «Muxu mu a kolon.» Isa fan naxa a masen e be, «N fan mu a falama wo be n yi fee rabama naxan ma yaamari ma.»

12

Bɔxi rawali jaaxie xa taali

(Matiyu 21:33-46, Luki 20:9-19)

¹ Isa man naxa so taali woyenyie falafe e be, a a masen, «Xeme nde naxa weni bilie si. A naxa tete rabilin bɔxi ra, a baye ti, a yili ge weni bogi bunduma dennaxe. Na xanbi, a naxa na heri bɔxi rawalie ma, a fa biyaasi.»

² «Weni bogi ba temui to a li, bɔxi kanyi naxa konyi nde xɛɛ bɔxi rawalie xɔn ma, e xa weni bogi nde so a yi ra.

³ Kɔnɔ, bɔxi rawalie naxa na

konyi suxu, e a bɔnbɔ, e a ragbilen a belexe igeli ra.»

4 «Bɔxi kanyi man naxa konyi gbete xee e xɔn ma. E naxa na fan bɔnbɔ a xunyi ma, e a konbi a mayaagixi ra. 5 Bɔxi kanyi man to mixi gbete xee, e naxa na tan faxa. Bɔxi kanyi mixi wuyaxi gbete xee ne e xɔn ma na ki. E naxa ndee bɔnbɔ, e ndee faxa.»

6 «Bɔxi kanyi xa di xanuxi kerenyi nan nu fa luxi. A dɔnxɔe ra, a naxa na xee e xɔn ma, barima a nu bara a fala, «E n ma di tan binyama ne.» 7 Kɔnɔ yi bɔxi rawalie naxa a fala e bore be, «Yi nan na ke tongoma ra, wo fa, won xa a faxa alako ke xa findi won gbe ra.» 8 E naxa a suxu, e a faxa, e fa a woli tete xanbi ra.»

9 «Na kui, bɔxi kanyi munse rabama fa? A sigama ne naa, a bɔxi rawalie faxa, a a xa bɔxi so mixi gbete yi. 10 Wo mu nu yi masenyi xaran Kitaabui kui?

«Banxitie mee geme naxan na,

a bara findi tuxui geme hagiye ra.

11 Marigi foxi nan a ra.

Fe makaabaxi nan ya won be.»

12 A nu woyenfe naxee be, e naxa a kolon a Isa yi taali woyenyi masenxi e tan nan be. E nu katafe e xa a suxu, kɔnɔ e nu gaaxuxi jama nan ya ra. Na kui, e naxa keli a xun, e siga.

Gantanyi tefe Isa be duuti xa fe ra

(Matiyu 22:15-22, Luki 20:20-26)

13 E naxa Fariseni nun Herode foxirabire ndee xee Isa xɔn alako e xa gantanyi te a be, e xa a masoto woyenyi kui. 14 E to siga a yire, e naxa a fala a be, «Karamɔxɔ, muxu a kolon nɔndi fale nan i ra. I mu gaaxuma mixi yo xɔn, barima i mu mixi rafisama e booree be. I mixie xaranma Ala xa kira nan na a nɔndi ki ma. A lanma ka a mu lanma muxu xa duuti fi Rɔma mange ma? Muxu xa a fi, ka muxu naxa a fi?»

15 Isa to e xa filankafuija kolon, a naxa e yaabi, «Wo katafe n masotode munfe ra? Wo fa gbete kobiri kole keren na n xɔn ma, n xa a mato.» 16 E to fa keren na, a naxa e maxɔrin, «Nde xili nun misaali na yi kobiri kole ma yi ki?» E naxa a yaabi, «Rɔma Mange gbe.» 17 Isa naxa a fala e be, «Wo mange gbe ragbilen mange ma, wo Ala fan gbe ragbilen Ala ma.» E fan naxa kaaba Isa xa fe ma.

Sadusenie Isa maxɔrinfe faxamixie xa marakeli ma

(Matiyu 22:23-33, Luki 20:27-40)

18 Sadusenie, naxee a falama a faxamixie mu kelima faxe ma, e naxa fa yi maxɔrinyi ra Isa xɔn ma, 19 «Karamɔxɔ, Annabi Munsa yi nan sebe muxu be Kitaabui kui, «Xa xeme nde taara faxa, a naxa a xa gine lu a mu di yo bari, a na xunya nan na gine

dɔxɔma, alako a xa bɔnsɔe fi a taara ma.»²⁰ Na kui, xeme nde naxa di xeme solofere soto. A xa di singe naxa gine dɔxɔ, a faxa, a mu bɔnsɔe yo lu.²¹ A xanbiratoe naxa na kaape gine tongo, kɔnɔ a fan naxa faxa, a mu bɔnsɔe yo lu. Na nan man naba na fan xanbiratoe ra.²² Yi mixi solofere birin, e sese mu bɔnsɔe lu. A dɔnxɔe ra, gine fan naxa faxa.²³ Na kui, marakeli lɔxɔe, na gine to dɔxɔxi yi mixi solofere birin xɔn ma, a sa findima nde gbe ra?»

²⁴ Isa naxa a masen e be, «Wo mu Ala xa Kitaabui kolon, wo mu Ala senbe fan kolon. Wo xa tantanyi kelide xa mu na ki?»²⁵ Mixie na keli faxe ma marakeli lɔxɔe, xeme mu gine dɔxɔma, gine fan mu dɔxɔma xeme xɔn. E luma ne alo malekee na ariyanna ki naxe.²⁶ A falafe tan, a faxamixie mu kelima faxe ma, wo mu nu Annabi Munsa xa Kitaabui xaran, wuri bili xa fe falaxi dennaxe? Ala a masen ne a be, «N tan nan na Marigi Alatala ra, Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba naxan batuma.»²⁷ Faxamixie xa mu Ala batuma, fo naxee baloxi. Na tan findixi wo be tantanyi nan na.»

Yaamari naxan tide gbo a birin be

(Matiyu 22:34-40, Luki 10:25-37)

²⁸ Seriyɛ karamɔxɔ nde naxa a maso e ra, a a tuli mati e xa wɔyenyi ra. A to a to a Isa bara yaabi fany fi, a naxa a maxɔrin,

«Seriyɛ mundun tide gbo seriyɛ birin ya ma?»²⁹ Isa naxa a yaabi, «A singe nan yi ki, «Isirayila, i tuli mati, won Marigi Ala, Marigi keren peti na a ra.³⁰ I xa i Marigi Ala xanu i bɔpe birin na, i nii birin na, i xaxili birin na, a nun i senbe birin na.»³¹ A firin nde nan yi ki, «I xa i ngaxakerenyi xanu alo i i yete xanuxi ki naxe.» Seriyɛ gbete yo mu na naxan dangi nee ra.»

³² Seriyɛ karamɔxɔ naxa a fala Isa be, «I nɔndi, karamɔxɔ. I bara nɔndi masen a Ala keren peti nan a ra, a boore mu na, fo a keren.³³ Mixi xa a xanu a bɔpe birin na, a xaxili birin na, a nun a senbe birin na. Mixi man xa a ngaxakerenyi xanu alo a a yete xanuxi ki naxe. Nee rabatufe dangi serexe gan daaxi nun serexe birin na.»³⁴ Isa to a to, a a bara xaxilimaya yaabi fi, a naxa a masen a be, «A gbe mu luxi i xa so Ala xa mangeya niini bun ma.» Na xanbi, mixi yo mu suusa Isa maxɔrinde sɔnɔn.

Dawuda nun Ala xa Mixi Sugandixi

(Matiyu 22:41-46, Luki 20:41-44)

³⁵ Isa naxa kawandi ti folo hɔrɔmɔbanxi kui. «Munfe ra seriyɛ karamɔxɔe a falama, a Ala xa Mixi Sugandixi findixi Dawuda xa di nan na?»³⁶ Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, Dawuda yete a masen ne, «Marigi bara a masen n Marigi be,

“I magoro n yirefanyi ma, han beemanun n xa i yaxuie ragoro i sanyi bun.”»

³⁷ «Dawuda yete yati a falama a be, «N Marigi». Dawuda fa noma findide a baba ra di?»

Nama gbegebe nu e tuli matima a ra, a xa kawandi nu rafaan e ma.

Diinela kobie

(Matiyu 23:1-39, Luki 11:37-52, 20:45-47)

³⁸ Isa naxa a masen e be a xa kawandi kui, «Wo wo yete ratanga seriye karamoxoe ma. A rafaan e ma e xa e manere guba xungbe ragoroxi e ma, mixie xa nu e xebu taa kui binye xebuie ra. ³⁹ E wama doxofo salide safe singee, e man xa binye soto xulunyi. ⁴⁰ E kaape ginnee harige mupama. E salima a xonkuye ra, alako mixie xa e to. Gbaloe naxan nagataxi e be, a gbo ki fanyi.»

Kaape gine xa hadiya

(Luki 21:1-4)

⁴¹ Isa naxa doxo salide kui, a ya rafindixi kobiri kankira ma, a nu mixie mato e kobiri sama a kui ki naxe. Bannamixi wuyaxi nu kobiri gbegebe safe. ⁴² Kaape gine misikiine fan to fa, a tan naxa kobiri kole firin sa naxee yusi mu gbo. ⁴³ Na kui, Isa naxa a foxirabiree xili, a a masen e be, «N xa nondi fala wo be, yi kaape gine misikiine xa kobiri saxi gbo dangi birin gbe ra naxee bara kobiri sa kankira kui. ⁴⁴ E tan xa hadiya kelixi e xa naafuli nan kui, konon yi

kaape gine tan xa hadiya kelixi a xa baloe nan kui.»

13

Hoxomobanxi xa misaali
(Matiyu 24:1-2, Luki 21:5-

6)

¹ Isa to mini hoxomobanxi, a foxirabiree keren naxa a fala a be, «Karamoxo, yi banxie mato, e tixi geme xungbe naxee ra, e ti ki man tofanxi ki naxe!» ² Isa naxa a yaabi, «I yi banxi belebelee toxi? Yi geme keren mu luma a boore fari be, a birin nabirama ne.»

Maratantanyi, toore, nun jaxankate

(Matiyu 24:3-14, Luki 21:7-19)

³ Isa to nu magoroxi Oliwi geya fari, a ya rafindixi hoxomobanxi ma, Piyeri, Yaki, Yaya, nun Andire naxa a maxorin e doro ma, ⁴ «Na fe sa rabama mun temui? A man sa kolonma tonxuma mundun ma a a fafe rabade?»

⁵ Isa naxa so woyenfe e be, «Wo wo meeni. ⁶ Mixi wuyaxi fama n tan xili falade e yete xun ma a falafe ra, «N tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra!» Na kui, e fama mixi gbegebe ratantande. ⁷ Wo na gere fe me, wo na gere nde xili me, wo naxa kontofili, barima fo na fe molie xa raba. Na xa mu findima dunija raponyi ra sinden. ⁸ Sie kelima ne e boore xili ma, jamanee e boore gere. Boxi fama ne serende yire wuyaxi, kaame fan sin boxi ma. Na birin

findima mantɔɔrɔli fɔle nan na.»

⁹ «Wo xa mɛɛni wo yete ma, barima e wo soma ne kiitisae yi ra, e wo bonbo salide banxie kui. Wo tima ne gominae nun mangɛe ya i n tan ma fe ra, wo findima ne n ma seedee ra e tan be. ¹⁰ Fo xibaaru fanyi xa kawandi si birin be sinden. ¹¹ E na wo xanin wo maki-tide temui naxe, wo naxa kontɔfili wo xa masenyi xa fe ra beenun wo xa a ti. Ala na wɔyenyi naxan yo fi wo ma na waxati ma, wo xa na nan fala, barima wo tan xa mu wɔyenma, Ala Xaxili Seniyenxi nan fama wɔyende.»

¹² «Mixi fama a ngaxak-erenyi yanfade, a a sa mixie belexe, e xa a faxa. Babe fan na mɔoli niyama a xa di ra, die fan kelima ne e barimae xili ma, e xa e faxa. ¹³ Mixi birin fama wo xonde n tan ma fe ra, kɔnɔ naxan na a tunnabexi han a rajɔnyi, na kanyi kisima ne.»

Se haramuxi jaaxi

(Matiyu 24:15-28, Luki 21:20-24)

¹⁴ «Wo tan naxee na yi xaranfe, wo wo tuli mati de! Wo na se haramuxi jaaxi to kasare na naxan xanbi ra, a tixi yire a mu lan a xa ti dennaxe, wo tan naxee na Yudaya na temui, wo xa wo gi geyae fari. ¹⁵ Naxan na tande, a naxa so sese tongode a xa banxi kui. ¹⁶ Naxan na xe ma, a naxa gbilen a xa xinbeli donma tongode. ¹⁷ Na waxati findima gbaloe nan na furuginɛe

nun dingɛe be! ¹⁸ Wo Ala maxandi na naxa wo li jeme temui! ¹⁹ Barima toore a lima na waxati ma, naxan maniyɛ singe mu nu to kabi Ala naxa dunija daa, a man mu gbilenma to ra abadan. ²⁰ Xa Marigi mu a ragirixi nu nde xa ba na xi konti ra, adama yo mu kisima nu. Kɔnɔ a nde baxi a konti ra mixi sugandixie nan xa fe ra.»

²¹ «Xa mixi nde sa a fala wo be, «A mato, Ala xa Mixi Sugandixi na be», xa na mu a ra, «Ala xa Mixi Sugandixi na menni,» wo naxa la a ra. ²² Barima wule false fama Ala xa Mixi Sugandixi xili falade e yete xun, xa na mu e e yete findi namijɔnmɛe ra. E fama tonxuma makaabaxie nun kaabanakoe rabade alako e xa Ala xa mixi sugandixie ratantan, xa e sa noma. ²³ Wo mɛɛni wo yete ma. N bara fe birin masen wo be beenun a waxati xa a li.»

Adama xa Di gbilenfe

(Matiyu 24:29-31, Luki 21:25-28)

²⁴ «Na paxankate waxati dangi xanbi, «soge ifɔɔroma ne, kike yanbe bama ne, ²⁵ tunbuie birama ne bɔxi, se naxan birin na koore ma a serɛnma ne.» ²⁶ «Na temui Adama xa Di toma ne fa ra nuxui kui, senbe nun nɔre ra. ²⁷ A a xa malekee xɛɛma ne dunija tunxun naani birin na, e xa sa a xa mixi sugandixie malan keli seeti han seeti.»

Xore bili xa misaali
(*Matiyu 24:32-35, Luki*
21:29-33)

²⁸ «Wo xore bili mato misaali ra, wo xa xaxili soto. A salonyi na jingi, a burexe neene naxa mini, wo a kolonma ne jeme bara makore. ²⁹ Adama xa Di fafe fan na na ki ne. Wo na yi fe birin to raba ra, wo xa a kolon Adama xa Di bara makore, a jan tixi naade ra. ³⁰ N xa nondi fala wo be, to mixie mu dangima fo na fe birin naba. ³¹ Koore nun boxi dangima ne, konon ma masenyi tan mu dangima abadan.»

Dunija rajonyi waxati kolonfe
(*Matiyu 24:36-44*)

³² «Mixi yo mu a kolon yi fee sa rabama loxo nun waxati yo ma. Hali maleke naxee na ariyanna, e mu a kolon, Ala xa Di fan mu a kolon, fo Baba Ala keren peti. ³³ Wo meeni wo yete ma, wo naxa yanfa, barima wo fan mu a kolon yi fee sa kamalima temui naxe.»

³⁴ «A maniyaxi xeme nan na, naxan na sigafe biyaasi. A na keli a xa foxoe xun, a na birin taxuma a xa konyie ra, a kankan ti a xa wali de, a man a fala naade kante be, a a naxa yanfa. ³⁵ Na kui, wo naxa yanfa. Xa foxoe kanyi gbilenma nunmare nan na ba, xa na mu koe tagi, xa na mu konkore deya singe, xa na mu geesege, wo mu a waxati yo kolon. ³⁶ Xa a fa wo terenna, a naxa a li de wo wife! ³⁷ N naxan falama wo

be, n na nan a falama birin be: Wo naxa yanfa!»

14

Yanfanteya Isa be
(*Matiyu 26:1-5, Luki 22:1-6*)

¹ Xi firin nan nu luxi beenun Sayamaleke Dangi Sali xa a li, naxan man xili falama Taami Lebinitare Sali. Serexedube kuntigie nun seriye karamoxoe nu na feere fenfe e xa Isa suxu yanfanteya saabui ra, e xa a faxa. ² E naxa lan a ma, «Won naxa a suxu sali loxo, xa na mu a ra jama a xunyi kelima ne.»

Gine nde labunde ture safe Isa ma
(*Matiyu 26:6-13*)

³ Isa to nu na Betani, Simon kune kanyi xonyi, a a degefe teebili ra, gine nde naxa fa. Narada labunde ture nu na a yi ra, naxan sare xoxoxo ki fanyi. A nu saxi a bitire tofanyi kui naxan nu rafalaxi alabatira geme ra. Gine to bitire de rabi, a naxa labunde ture sa Isa xunyi. ⁴ Konon mixi ndee nu na naa, e naxa xonon, e a fala e bore be, «Yi labunde ture makanaxi yi mooli ra munfe ra? ⁵ Xa a sa mati ne nu, a sare noma dangide walike xa je keren wali sare ra, na kobiri fan non fide setaree ma.» E boje naxa te gine xili ma.

⁶ Konon Isa naxa a masen, «Wo yi gine lu na. Wo na a toxofe munfe ra? Kewali fanyi nan yi ki, a naxan nabaxi n be. ⁷ Setaree luma

ne wo ya ma temui birin. Wo na wa a xon ma temui yo, wo noma fe fanyi rabade e be, konon n tan mu luma wo yi ra be abadan xe. ⁸ Yi gine naxi naxan na, a na nan nabaxi. A labunde saxi n ma n ma maragate loxoe nan ma fe ra. ⁹ N xa nondi fala wo be, Ala xa xibaaru fanyi sa kawandima dede dunjpa birin kui, yi gine xa kewali xa fe fan falama ne, mixie xa e ratu a xa fe ma.»

Yudasi xa yanfanteya

(Matiyu 26:14-16, Luki 22:1-6)

¹⁰ Na temui, Yudasi Isikariyoti, naxan nu na Isa foxirabire fu nun firinyie ya ma, a naxa siga serexedube kuntigie yire, e xa woyen alako a xa Isa sa e belexe. ¹¹ E to a me, e naxa jalexin ki fanyi ra, e kobiri laayidi tongo a be. Na kui, Yudasi naxa so waxati fenfe a noma Isa sade e belexe temui naxe.

Sayamaleke Dangi Sali

(Matiyu 26:17-25, Luki 22:7-34)

¹² Taami Lebinitare Sali to a li, a loxoe singe, yexeyore bama serexe ra loxo naxe, Isa foxirabiree naxa a maxorin, «I wama muxu xa sa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala i be minden?» ¹³ A naxa a foxirabire mixi firin xee, a a fala e be, «Wo siga taa kui. Wo naralanma xeme nde ra, ye feje doxoxi a xun. Wo xa bira a foxo ra. ¹⁴ A na so dennaxe, wo xa a fala na banxi kanyi be, «Karamoxo wama a kolonfe a noma Sayamaleke Dangi

Sali donyi donde dennaxe, a tan nun a foxirabiree.»

¹⁵ A fama banxi kui xungbe masende wo be koore ra, se birin yailanxi naa a fanyi ra. Wo xa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala menni.» ¹⁶ A foxirabiree naxa siga, e so taa kui, e fe birin li alo Isa a masen e be ki naxe. E naxa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala.

¹⁷ Nunmare to so, Isa nun a foxirabire fu nun firinyie naxa fa. ¹⁸ E nu na e degefe teebili ra temui naxe, Isa naxa a masen, «N xa nondi fala wo be, wo tan naxee na wo degefe n fe ma yi ki, mixi keren na wo ya ma naxan fafe n yanfade.» ¹⁹ A foxirabiree naxa sunnun folo, kankan nu fa Isa maxorin, «N tan mu a ra?» ²⁰ Isa naxa e yaabi, «A kanyi na wo tan mixi fu nun firinyie ya ma, n nun naxan belexe ragoroma paani keren kui. ²¹ Adama xa Di sigama ne alo a xa fe sebexi ki naxe, konon gbaloe nan na Adama xa Di yanfama be. A fisa na kanyi be hali a mu bari nu.»

Marigi xa serexe tonxuma

(Matiyu 26:26-30, Luki 22:14-20, Korinti I 11:23-25)

²² E to nu e degefe, Isa naxa taami tongo. A to tantui rasiga Ala ma, a naxa taami igira, a a so a foxirabiree yi ra, a a fala e be, «Wo n ko, wo a don. Yi findixi n fate nan na.» ²³ Na dangi xanbi, Isa naxa tonbili fan tongo. A man to tantui rasiga Ala ma, a naxa tonbili

so e yi ra, e birin naxa a min.
²⁴ Isa naxa a masen e be, «Yi findixi n wuli nan na, saate wuli naxan baxi mixi gbegebe be. ²⁵ N xa nɔndi fala wo be, n to yi weni minfe yi ki, n mu yi minma sɔnɔn, han won birin man sa a minma lɔxɔ naxe Ala xa mangeya niini bun ma.»

²⁶ E to ge beeti bade, e naxa te Oliwi geya fari.

Isa a falafe Piyeri be a a yete rasanma ne a ma

(Matiyu 26:31-35, Luki 22:31-34, Yaya 13:36-38)

²⁷ Isa naxa a masen a foxirabiree be, «Wo birin gbilenma ne n foxɔ ra, barima a sebexi, «N xuruse demadonyi faxama ne, yexee fan yensen.» ²⁸ Kɔnɔ n na keli faxe ma, n sigama wo ya ra Galile.»

²⁹ Piyeri naxa a fala a be, «Hali birin gbilen i foxɔ ra, n tan mu gbilenma i foxɔ ra!» ³⁰ Isa naxa Piyeri yaabi, «N xa nɔndi fala i be, to kɔe yati, beenun konkore xa a rate deya firin, i i yete rasanma ne n ma sanmaya saxan.» ³¹ Kɔnɔ Piyeri naxa a fala senbe ra, «Hali won birin nan sa faxama, n mu n yete rasanma i ma!» Isa foxirabire birin naxa gbilen na woyen keren fala ra.

Isa Ala maxandife Getesemani

(Matiyu 26:36-46, Luki 22:39-46)

³² Na dangi xanbi Isa nun a foxirabiree naxa siga yire nde, dennaxe xili Getesemani. Isa naxa a fala e

be, «Wo dɔxɔ be. N tan xa sa Ala maxandi.» ³³ A naxa Piyeri, Yaki, nun Yaya xanin a xun ma. Naxankate nun kɔntɔfili naxa Isa boje suxu. ³⁴ A naxa a masen e be, «Sunnunyi bara nɔ n boje ra alo a xa n faxa. Wo lu be, kɔnɔ wo naxa xi.»

³⁵ Isa naxa a masiga dondoronti, a a yatagi rafelen boxi ma, a Ala maxandi na waxati xa makuya a ra, xa na sa noma rabade. ³⁶ A naxa Ala maxandi, «N Baba, i noma fe birin na. I xa n natanga yi naxankate ma. Kɔnɔ n sago naxa raba, i tan nan sago xa raba.» ³⁷ A to gbilen a foxirabiree yire, a naxa e li e na xife. A naxa a fala Piyeri be, «Simɔn, i xife ne yi ki? I mu noxi waxati keren xi xɔli kanade n ma fe ra? ³⁸ Wo naxa xi. Wo Ala maxandi ne alako wo naxa bira tantanyi kui. Manɔxun fanyi na adama be, kɔnɔ a fate bendɛ tan senbe mu na.»

³⁹ Isa man to a masiga e ra, a man naxa Ala maxandi na maxandi kerenyi ra. ⁴⁰ A to gbilen a foxirabiree yire, a man naxa e li e xife, barima xi xɔli nu bara nɔ e ra. Yaabi yo mu nu e yi Isa be.

⁴¹ Isa man to gbilen e yire a sanmaya saxan nde, a naxa a fala e be, «Wo xife ne? Wo na wo malabufe han ya? A tan nan na ki, waxati bara a li. Adama xa Di fafe sade yunubitɔee belexe. ⁴² Wo keli, won xee. Wo a mato, n yanfama bara fa.»

Isa suxufe

(Matiyu 26:47-56, Luki 22:47-53, Yaya 18:3-11)

⁴³ Isa jian mu nu gexi woyende, Yudasi, naxan nu na a foxirabire fu nun firinyie ya ma, a naxa fa keren na e nun jama, santidegema nun gbengbeta suxuxi e yi ra. Serexedube kuntigie, seriyε karamoxε, nun Yuwifie xa forie nan nu e xεxi. ⁴⁴ Isa yanfama nun na jama nu bara lan a ma, a xa Isa matonxuma e be. A nu bara a fala e be, «N na mixi naxan sunbu, a tan nan na ki. Wo a suxu, wo a xanin, wo a kanta.» ⁴⁵ Yudasi fεfe fa, a naxa a maso Isa ra, a a fala a be, «Karamoxε,» a fa a sunbu. ⁴⁶ Na kui, jama naxa Isa suxu.

⁴⁷ Mixi nde nu tixi naa, a naxa a xa santidegema ramini, a serexedube kuntigi xa konyi tuli bolon. ⁴⁸ Isa naxa a masen e be, «Wo to minixi n xili ma santidegema nun gbengbeta suxuxi wo yi ra, suute nan na n na? ⁴⁹ Loxo yo loxo, n nu na wo ya ma, n nu kawandi ti horomobanxi kui, wo mu n suxu. Kono naxan sebexi Kitaabui kui, fo a xa kamali.» ⁵⁰ Na xanbi, Isa foxirabireε birin naxa e gi a xun ma.

⁵¹ Segetala nde fan nu na naxan nu biraxi Isa foxo ra, dugi nan gbansan nu felenxi a ma. E naxa a suxu, ⁵² kono a naxa mini a xa dugi kui, a a gi a mageli ra.

Yuwifie Isa makiitife

(Matiyu 26:57-68, Luki 22:63-65, Yaya 18:12-24)

⁵³ E naxa Isa xanin serexedube kuntigie xunyi xon. Serexedubeε kuntigie,

Yuwifie xa forie, nun seriyε karamoxε birin nu malanxi naa. ⁵⁴ Piyeri nu bara bira Isa foxo ra, kono a mu nu a makorema a gbe ra. A naxa bira a foxo ra han a so serexedube kuntigie xunyi xa tete kui. E nun horomobanxi kantamae naxa doxo te ra, e nu fa e maxara. ⁵⁵ Serexedube kuntigie nun Yuwifie xa kiitisa donxεε birin, e nu seede fenfe Isa xili ma, alako e xa a faxa, kono e mu se to. ⁵⁶ Mixi gbege naxa fa Isa tojεgeεde, kono e xa wulee mu nu lanma e boore ma. ⁵⁷ Mixi ndee to keli wule seede bade a xili ma, e naxa a fala, ⁵⁸ «Muxu a xui mexi ne, a a falama, «N yi horomobanxi rabirama ne, adama belexe naxan tixi, n gbete ti xi saxan bun ma, naxan mu tixi adama belexe ra.» ⁵⁹ Kono hali na woyenyi kui, e xa seedejoxoya mu nu lanxi a boore ma.

⁶⁰ Na kui, serexedube kuntigie xunyi naxa keli jama tagi, a Isa maxorin, «Pe, i mu e yaabima? Yi xemee munse safe i xun ma yi ki?» ⁶¹ Kono Isa mu yaabi yo fi, a mu sese fala. Serexedubeε kuntigi xunyi man naxa a maxorin, «I tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra, Batu Mange xa Di?» ⁶² Isa naxa a masen, «N tan nan na a ra. Wo fama Adama xa Di tode, a doxoxi Ala Senbema yirefanyi ma, wo a to fafe ra nuxuie kui.»

⁶³ Na kui, serexedubeε kuntigi naxa a yete xa donma suxu, a iboo xone ra, a a fala, «Won hayi na

seede gbetɛe ma yire? ⁶⁴ Wo bara a mɛ a Ala mabɛxuxi ki naxɛ! Wo kiiti toxi di?» E birin naxa a fala a lanma a xa faxa nɛ. ⁶⁵ Ndee naxa dɛye bɔxun fɔlɔ a ma. E naxa a ya maxiri, e nu a madin, e nu fa a fala a bɛ, «Namijɔn mɛɲa raba! A fala ba, naxan i bɔnbɔxi!» A to sa kɔsibilie bɛlɛɛ, nee fan naxa a bɔnbɔ.

Piyeri a yete rasanfe Isa ma

(*Matiyu 26:69-75, Luki 22:55-62, Yaya 18:15-25*)

⁶⁶ Piyeri nu na tete kui tɛmɛi naxɛ lanbanyi, sɛrɛxɛdubɛ kuntigie xunyi xa konyi gine keren naxa fa. ⁶⁷ A to Piyeri to, a a maxarafe tɛ ra, a naxa a igbɛ, a a fala, «I tan, wo nun Isa Nasaretika birin nan nu a ra.» ⁶⁸ Piyeri naxa a matandi, a a fala, «N mu a kolon i na fefe falafe!» A naxa mini tete kui. ⁶⁹ Kɔnɔ konyi gine man to a to, a man naxa wɔyɛn fɔlɔ mixie bɛ naxee nu na naa, «A xa mixi nde nan ya.» ⁷⁰ Piyeri man naxa a matandi. A mu bu, naxee nu na naa, e man naxa a fala Piyeri bɛ, «Nɔndi na a ra, a tan mixi nde nan yati i ra, barima Galileka nan i ra.» ⁷¹ Kɔnɔ Piyeri naxa so a kalife, a a fala «Ala xa n danka! Wo yi xɛmɛ naxan ma fe falafe, n tan mu a kolon feo!» ⁷² Konkore naxa a rate keren na a dɛya firin nde. Piyeri naxa ratu fa Isa xa wɔyɛnyi ma a bɛ, «Beemanun konkore xa a rate dɛya firin, i i yete rasanma nɛ n ma sanmaya

saxan.» Na kui, a naxa so wafe.

15

Isa xaninfe Pilati xɔn

(*Matiyu 27:1-2,11-26, Luki 23:1-7,13-25, Yaya 18:28-19:16*)

¹ Kuye to iba, sɛrɛxɛdubɛ kuntigie, Yuwifie xa forie, seriye karamɔxɔɛ, nun Yuwifie xa kiitisa donxɔɛ birin, e to nu bara gɛ e xa malanyi ra, e naxa Isa xiri, e a xanin Pilati xɔn.

² Pilati naxa Isa maxɔrin, «I tan nan findixi Yuwifie xa mangɛ ra?» Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi.»

³ Sɛrɛxɛdubɛ kuntigie naxa fa Isa tɔɔɲɛgɛ fe gbege ma.

⁴ Pilati man naxa a maxɔrin, «I mu e yaabima? I mu a mexi e fe naxan birin safe i xun ma?» ⁵ Kɔnɔ Isa mu yaabi gbete yo fi sɔnɔn. Pilati fan naxa kaaba na ma.

⁶ Nɛ yo ɲɛ, sali na a li, Pilati dari fe nan nu a ra, a xa geelimanɛ keren nabɛɲin jama bɛ, e na wa naxan yo xɔn. ⁷ Na waxati, geresoe ndee nu na geeli naxee nu bara keli mangasanyi xili ma. Naxasi to bira, e nu bara faxɛ ti. Xɛmɛ nde nu na e ya ma naxan nu xili Barabasi. ⁸ Awa jama naxa fa Pilati xɔn, e a maxɔrin, a xa a raba e bɛ, alɔ a darixi a ra ki naxɛ. ⁹ Pilati naxa e maxɔrin, «Wo wama n xa Yuwifie xa mangɛ bɛɲin wo bɛ?» ¹⁰ Pilati nu a kolon a sɛrɛxɛdubɛ kuntigie nu Isa saxi a bɛlɛɛ tɔɔnɛ nan ma.

¹¹ Kɔnɔ sɛrɛxɛdubɛ kuntigie naxa jama kui iso,

alako Pilati xa Barabasi nan bejin e be. ¹² Pilati man naxa e maxorin, «Wo fa wama a xon ma n xa munse raba yi xeme ra, wo naxan ma, a Yuwifie xa mange?» ¹³ Nama man naxa sonxo, «A banban wuri magalanbuxi ma!» ¹⁴ Kono Pilati naxa e maxorin, «Munfe ma? A fe naaxi mundun nabaxi?» Kono e tan sonxoe nan tun xun masama, e nu a fala, «A banban wuri magalanbuxi ma!» ¹⁵ Na kui, Pilati to wa pama boje rafanfe e ma, a naxa Barabasi rabejin e be. A naxa yaamari fi soorie xa Isa bonbo sebere ra. Na xanbi, a naxa Isa so e yi e xa sa a banban wuri magalanbuxi ma.

Soorie Isa mayelefe

(Matiyu 27:27-31, Yaya 19:2-3)

¹⁶ Soorie naxa Isa xanin gomina xonyi, na tete kui, e e boore soorie birin xili. ¹⁷ E naxa mange guba gbeeli ragoro Isa ma, e fa tunbee mafilin, e e yailan mange katanyi maniyε ra. E naxa na sa a xun ma, ¹⁸ e nu a xeebu, «I kena, Yuwifie xa mange.» ¹⁹ E nu a xunyi bonboma wuri ra, e deye boxun a ma, e e xinbi sin, e suyidi a be. ²⁰ E to ge Isa mayelede, e naxa mange guba rate a ma, e a gbe dugi ragoro a ma, e fa a ramini e xa sa a banban wuri magalanbuxi ma.

Isa banbanfe wuri magalanbuxi ma

(Matiyu 27:32-44, Luki 23:26-49, Yaya 19:16-24)

²¹ Sirenika xeme nde nu na dangife kira ra, a kelixi daaxa. A nu xili Simon, Alesandire nun Rufu baba. Soorie naxa a yamari, a xa Isa xa wuri magalanbuxi xanin. ²² E naxa Isa xanin yire dennaxan xili falama Gologota, na nan falaxi e xa xui, «xunkonkota yire». ²³ E naxa weni so a yi, miri seri saxi a xun, kono a mu tin a minde. ²⁴ E naxa a mabanban wuri magalanbuxi ma, e kanda bun a xa dugie xa fe ra, alako e xa a kolon kankan naxan sotoma. ²⁵ E nu a banbanfe temui naxe, geesege tagi nan nu a ra. ²⁶ E to nu wama birin xa a kolon e a banbanxi fe naxan ma, e yi sebeli nan gbaku a xun ma, «Yuwifie xa mange.»

²⁷⁻²⁸ E naxa suute mixi firin fan banban wuri magalanbuxie ma Isa fe ma, keren a yirefanyi ma, boore a koola ma. ²⁹ Mixie nu dangima Isa konbi ra, e nu e xunyi lintan a ma, e a fala, «Ee, i tan naxan horomobanxi rabirama, i man fa a ti xi saxan bun ma, ³⁰ i yetε rakisi! Goro wuri magalanbuxi kon na!» ³¹ Serexedube kuntigie nun seriye karamoxoe fan nu a mayelefe, e nu a fala, «A bara mixi gbeteε rakisi, kono a mu noma a yetε tan nakiside. ³² Isirayila mange xa mu a ra, Ala xa Mixi Sugandixi? A xa goro wuri magalanbuxi kon be ya, muxu xa a to, muxu xa la a ra.» Naxee nu banbanxi a fe ma, nee fan nu Isa konbife ne.

Isa xa faxe

(Matiyu 27:45-56, Luki 23:44-49, Yaya 19:28-30)

³³ Yanyi tagi to a li, yanyi xare ra, dimi naxa sin bɔxi birin ma lɛeri saxan bun ma. ³⁴ Na waxati ma, Isa naxa gbelegebele senbe ra, «Eloyi, Eloyi, lɛma sabaxatani?» Na nan falaxi e xa xui, «N Marigi Ala, n Marigi Ala, i n nabɛpinxi munfe ra?» ³⁵ Mixi naxee nu na naa, e to a xui mɛ, e naxa a fala, «Wo a mato, a na Annabi Eliya nan xilife!» ³⁶ Mixi nde naxa a gi, a sa dunkobi rasin weni xɔnɛ xɔɔra, a a so wuri dɛ i, a fa a ti Isa be alako a xa a min. A naxa a fala, «Wo a lu, won xa a mato xa Annabi Eliya fama a ragorode.» ³⁷ Isa naxa a xui ite senbe ra, a fa laaxira.

³⁸ Na waxati, dugi xungbe naxan singanxi hɔrɔmɔbanxi kui, a naxa ibɔɔ firin na, keli a fuge han a laabe. ³⁹ Sɔɔri mange naxan nu tixi Isa ya i, a to Isa laaxira ki to, a naxa a fala, «Nɔndi nan a ra yati, Ala xa Di nan nu yi xeme ra!» ⁴⁰ Gine ndee fan nu na naa, e ndedi makuyaxi Isa yire ra, e yi fe birin matoma. Mariyama Magidalaka nu na e ya ma, a nun Salome, a nun Mariyama, Yaki lanmadi nun Yusufu nga. ⁴¹ Isa nu na Galile temui naxe, yi ginɛ nan nu birama a foxo ra, e nu walie raba a be. Gine gbete gbege fan nu na naa naxee nu bara Isa mati han Darisalamu.

Isa xa maragate

(Matiyu 27:57-61, Luki 23:50-56, Yaya 19:38-42)

⁴² Nunmare to so, beenun malabu lɔxɔɛ xa folo, ⁴³ Yusufu Arimateka naxa siga Pilati xɔn. Yuwifie xa kiitisa binye nde nan nu a ra naxan nu Ala xa mangɛya niini mamefe. Limaniya kui, a naxa sa Pilati maxandi Isa fure ma. ⁴⁴ Pilati naxa terenna a kolonfe ra a Isa jan bara faxa. A naxa sɔɔri mange xili, a a maxɔrin na fe ma. ⁴⁵ Sɔɔri mange fan to a rakolon a Isa bara faxa, Pilati naxa Isa fure so Yusufu yi ra. ⁴⁶ Yusufu to kasange sara, a naxa Isa fure ragoro wuri magalanbuxi kɔn, a a kasange, a fa a bele gaburi kui, naxan nu gexi gɛmɛ kui. Na xanbi, a naxa gɛmɛ xungbe mapindigilin, a a dɔxɔ gaburi dɛ ma. ⁴⁷ Mariyama Magidalaka nun Mariyama Yusufu nga, e naxa a to e Isa ragatafe dennaxe.

16*Isa kelife faxe ma*

(Matiyu 28:1-15, Luki 24:1-12, Yaya 20:1-20)

¹ Malabu lɔxɔɛ to ba a ra, Mariyama Magidalaka, Mariyama Yaki nga, nun Salome, e naxa labunde ture sara alako e xa a sa Isa fure ma. ² Sande lɔxɔɛ, kuye baxi ibade, e naxa kurun gaburi yire ra. ³ Kira ra, e naxa e bore maxɔrin, «Nde gɛmɛ bama won be gaburi dɛ ma?»

⁴ Γεμε naxan nu dɔxoxi gaburi de ma, a nu xungbo ki fanyi. Kɔnɔ e to e ya rasiga, e naxa a to γεμε bara ba naa. ⁵ E to so gaburi kui, e naxa segetala nde to a dɔxoxi yirefanyi ma, guba fiixe ragoroxi a ma. E naxa gaaxu. ⁶ A naxa a fala e βε, «Wo naxa gaaxu. Wo na Isa Nasaretika nan fenfe, e naxan banban wuri magalanbuxi ma. A mu be, a bara keli faxe ma. Wo a mato, e nu a saxi menni ne. ⁷ Kɔnɔ wo siga, wo sa a fala a fɔxirabiree βε, a nun Piyeri, a Isa na sigafe wo ya ra Galile. Wo a toma menni ne alo a a masen wo βε ki naxe.» ⁸ Ginee naxa mini gaburi kui, e siga e gi ra, e kaabaxi fo e serenna. E mu sese fala mixi yo βε, barima e nu bara γε gaaxude.

Isa minife mixie ma a nun a xa te koore
(Matiyu 28:9-10, Yaya 20:11-18)

⁹ Isa to keli faxe ma sande lɔxɔe kuye iba, a mini Mariyama Magidalaka nan singe ma, a jinne solofere keru naxan fɔxɔ ra. ¹⁰ Mariyama naxa siga Isa xibaaru falade mixie βε e nun naxee nu a ra. E birin nu sunnuxi, e man nu wafe Isa xa jɔnfe ma. ¹¹ E to a me a a Isa jipe to ne, e mu la a ra.

(Luki 24:13-35)

¹² Na fee dangi xanbi, Isa naxa mini kepa gbete ra a fɔxirabire mixi firin ma, e to nu na daaxa nde kira xɔn. ¹³ Nee fan naxa gbilen yi fe tagi raba ra booree βε, kɔnɔ e mu la nee fan xui ra.

¹⁴ Na xanbi, Isa naxa mini a fɔxirabire fu nun keren ma, e nu e degefe teebili ra temui naxe. Isa naxa woyen e ma e xa danxaniyatarepa nun xaxili xɔrɔxɔya xa fe ra, barima e mu nu laxi mixie ra naxee Isa to, a to nu bara keli faxe ma.

(Matiyu 28:16-20, Luki 24:44-53)

¹⁵ Isa naxa a masen e βε, «Wo siga dunipa birin kui, wo daali birin kawandi xibaaru fanyi ra. ¹⁶ Naxan na danxaniya n ma, a xunxa ye xɔɔra, na kanyi kisima ne. Kɔnɔ xa naxan mu danxaniya n ma, na kanyi bɔnɔma ne. ¹⁷ Naxee na danxaniya n ma e yi kaabanako fee rabama ne n xili ra. E fama ne jinne keride mixie fɔxɔ ra, e xui neene falama ne, ¹⁸ e bɔximasee suxuma ne e belexe ra e mu e xin, e sefi minma ne se mu e to, e e belexe sama ne furemae ma, furemae yalan.»

¹⁹ Na kui, Marigi Isa to γε woyende e βε, a naxa te koore ma. A naxa sa a magoro Ala yirefanyi ma. ²⁰ E tan naxa siga kawandi tide yire birin, e nun Marigi naxa wali. Marigi naxa feere fi e ma, e xa tonxuma makaabaxie raba, mixie xa la e xa kawandi ra.

naxan seβexi

Inyila Isa Annabi Luki naxan seβexi Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Kitaabui naxan xili «Inyila Isa,» a dɔxɔ naani na a ra. Namijɔnmɛ naani nan Isa xa taruxui seβe Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra. E xili Matiyu, Maraki, Luki, nun Yaya.

Luki naxa yi Kitaabui seβe jɛ tongo saxan jɔndɔn Isa xa faxe xanbi. A naxa Isa xa fe birin mato alako a xa dentegɛ kamalixi ya xaran dunja be. A naxa a seβe Gireki xui ra. Muxu bara a madangi Soso xui ra alako Sosoe nɔma a kolonde a fanyi ra.

Yi Kitaabui xa masenyi singe findi Isa bari ki nan na. Ala bara Isa xɛɛ dunja ginɛdimɛdi Mariyama saabui ra. Isa xa dunjeigiri kui, a naxa xaranyi gbegebe ti mixi be. A man naxa kaabanakoe gbegebe raba. Luki na birin masenxi nɛ a xa Kitaabui kui. A dɔnxɔɛ ra, a dentegɛ sama nɛ Isa xa faxe, nun a xa marakeli xa fe ra.

Na birin nɔma won nakolonde nde na Isa ra. A lonni naxan fixi won ma yi Kitaabui kui, a nɔma won malide dunjeigiri kui. Ala xa na raso won xaxili ma. Amina.

Inyila Isa Annabi Luki

*Annabi Luki xa masenyi
fɔle*

¹ Mixi wuyaxi bara kata e xa dentegɛ sa fee ma naxee dangixi muxu tagi. ² E a seβexi nɛ alɔ muxu fan a mexi mixie ra ki naxe, naxee a birin to kabi a fɔle, e man fa findi xibaaru fanyi xa masenyi kawandilae ra. ³ Na kui, n fan to bara na fe birin mato ki fanyi naxee rabaxi kabi a fɔle, n bara a mapɔxun fe fanyi ra, n xa a birin seβe i be, n ba Teyofilo. ⁴ N yi rabaxi nɛ, alako i xa a kolon, a i xaranxi naxan na, a findixi nɔndi nan yati ra.

*Maleke xa masenyi
Annabi Yaya xa fe ra*

⁵ Yudaya mange Herode xa waxati, serɛxɛdube nde nu na naxan xili Sakari. A nu na Abiya xa serɛxɛdube lanxunde nan kui. A xa gine Elisabeti fan kelixi Haruna bɔnsɔɛ nɛ. ⁶ E firin birin nu tinxin Ala ya i. E nu jɛrɛma Ala xa seriyɛ nun yaamari birin ma seniyenyi kui. ⁷ Di yo mu nu na e yi ra barima Elisabeti mu nu nɔma di baride, e firin birin man nu bara fori.

⁸ Sakari xa lanxunde wali temui to a li, a naxa serɛxɛdube walie suxu Ala ya i. ⁹ Alɔ serɛxɛdubɛɛ nu darixi a ra ki naxe, Sakari booree nu bara a sugandi Ala xa mali ra, a tan nan xa so hɔrɔmɔbanxi kui surayi gande Ala ya i. ¹⁰ Surayi gan temui, jama birin nu na salife tande.

11 Na temui, Marigi xa maleke nde naxa mini Sakari ma surayi serexebade yirefanyi ma. 12 Na naxa Sakari terenna, a naxa a gaaxu ki fanyi. 13 Kono maleke naxa a masen a be, «Sakari, i naxa gaaxu, barima Ala bara i xa duba suxu. I xa gine Elisabeti fama di xeme sotode i be. I xa a xili sa Yaya. 14 Na findima seewe nun jlexinyi nan na i be, mixi gbege fan jlexinma ne a barife ra, 15 barima a binye sotoma ne Ala ya i. A mu weni nun sese gbete minma naxan mixi siisima. Ala Xaxili Seniyenxi luma ne a ma kabi a na a nga teege temui naxe. 16 A Isirayila di gbege ragbilenma ne e Marigi Ala ma. 17 Senbe nun Ala Xaxili Seniyenxi fima ne a ma alo a fi Annabi Eliya ma ki naxe. Marigi a xema ne a ya ra, a xa babae boje rafindi e xa die ma, a yunubitoe ya rafindi tinxintoe xa fahaamui ma. A sigama ne jama xon ma Marigi ya ra alako a xa e ya rafindi a ma.»

18 Na kui, Sakari naxa maleke maxarin, «N yi fe kolonma di? N tan bara fori a nun n ma gine.» 19 Maleke naxa a yaabi, «Yibirila nan n tan na, naxan tima Ala ya i a xa yaamari rabafe ra. A n xexi ne yi xibaaru fanyi masende i be. 20 Na kui, a mato, i boboma ne, i mu no woyende han yi fee sa rabama loxo naxan ma, barima i mu laxi n ma masenyi ra, naxan sa kamal-

ima a waxati.»

21 Nama to nu na Sakari mamefe tande, e naxa kontofili Sakari bufe ma horomobanxi kui. 22 A to mini a mu no woyende e be, e naxa a kolon a a laamatunyi nan toxi horomobanxi kui. A boboxi ra a nu katafe a xa masenyi ti e be a belexe ra.

23 Sakari to ge a xa serexedube wali ra, a naxa siga a xonyi.

24 Na waxati dangi xanbi, Sakari xa gine Elisabeti naxa teege. A naxa a ya manoxun mixie ma kike suuli. A naxa a fala, 25 «Marigi yi nan nabaxi n be, a to a ya ragoroxi n ma a xa fonisireya kui! A bara yaagi ba n ma, mixie tagi.»

Maleke xa masenyi Isa xa fe ra

(Matiyu 1:18-25)

26 Elisabeti xa teege to kike senni li, Ala naxa maleke Yibirila xee Galile boxi taa nde ma, naxan xili «Nasareti». 27 A a xee ginedimedi nde nan xon ma, xeme nu bara naxan xa kote doxo. Na xeme nu fatanxi Dawuda bonsoe ne, a nu xili Yusufu. Ginedimedi fan nu xili Mariyama. 28 Maleke to siga a xon, a naxa a masen a be, «I kena, i tan Marigi hinnexi naxan na. Marigi na i fe ma!»

29 Mariyama naxa ifu na woyenyi ma. A mu nu a kolon yi findixi xebui mooli yo ra. 30 Maleke naxa a masen a be, «Mariyama, i naxa gaaxu, barima Ala bara hinne i ra. 31 A mato, i fama

tεεγεde di xεμε ma. I na a bari, i xa a xili sa Isa. ³² A binyε sotoμα, a xili fala Ala Xili Xungbe Kanyi xa Di. Marigi Ala fama ne a benba Dawuda xa mangeya fide a ma. ³³ A findima ne Yaxuba bonsεe xa mange ra abadan, danyi yo mu luma a xa mangeya ma.» ³⁴ Mariyama naxa maleke maxorin, «Yi fe noma rabade di, n to fa findixi ginεdimedi nan na?»

³⁵ Maleke naxa a yaabi, «Ala Xaxili Seniyenxi nan fama i ma, Ala Xili Xungbe Kanyi senbe fa i xun ma. Na nan a toxi, i fama yi di naxan baride, a findima seniyentεe ra, a xili fala Ala xa Di. ³⁶ A mato, i barenxi Elisabeti fan bara tεεge di xεμε ma a xa foripa kui. E nu a xili falama dibaritare, konε a furi kike senni nan a ra yi ki. ³⁷ Sese mu na Ala mu noma naxan nabade.»

³⁸ Mariyama naxa a yaabi, «Marigi xa konyi nan n na. A xa raba n be alo i a falaxi ki naxe.» Na xanbi, maleke naxa keli a xun ma.

Mariyama sigafe Elisabeti xonyi,

nun Mariyama xa masenyi

³⁹ Na temui Mariyama naxa siga mafuren taa nde Yudaya geya yire. ⁴⁰ A to so Sakari xonyi, a naxa Elisabeti xεebu. ⁴¹ Elisabeti to Mariyama xa xεebui me, diyore naxa a ramaxa a tεεge, Ala Xaxili Seniyenxi fa goro Elisabeti ma. ⁴² A naxa a fala a xui itexi ra,

«Ala bara baraka sa i ma dangi gine birin na, a bara baraka sa i xa di ma naxan na i tεεge. ⁴³ N tan yi hεeri sotoxi di, n Marigi nga xa fa n xonyi? ⁴⁴ A mato, n to i xa xεebui me, n ma diyore bara a ramaxa n tεεge sεewe ra. ⁴⁵ Sεewe na i be, i tan naxan laxi a ra a Marigi xa masenyi kamalima ne, a naxan masen i be.»

⁴⁶ Mariyama naxa fa a masen,

«N nii birin Marigi matoxoma!

⁴⁷ N xaxili bara sεewa Ala n Nakisima ra,

⁴⁸ a to a ya ragoroxi a xa konyi magoroxi ma.

Keli yi waxati ma han waxati naxan birin sa fama, mixie n xili falama ne «sεewatεe»,

⁴⁹ barima Senbe Kanyi bara fe xungbee raba n be.

A xili seniyen.

⁵⁰ A kinikinima waxati birin mixie ma, naxee gaaxuma a ya ra.

⁵¹ A xa walie bara a senbe masen.

A bara yete igboe rayensen.

⁵² A bara mangεe ba e xa kibanyie kui,

a mixi magoroxie xa fe ite.

⁵³ A bara kaametεee rawasa se fanyi ra,

a bannamixie rasiga e yi igeli ra.

⁵⁴ A bara a xa konyi Isirayila mali,

a mu neemuxi kinikinide a ma.

⁵⁵ A kinikinima ne Ibu-rahima nun a xa die ma abadan,

alo a a fala won benbae be ki naxe.»

56 Mariyama naxa lu Elisabeti yire kike saxan jɔndɔn, a fa gbilen a xɔnyi.

Yaya bari ki

57 Elisabeti xa di bari temui to a li, a naxa di xeme sɔtɔ. 58 A dɔxɔbooree nun a barenɔye to a me a Marigi bara kinikini a ma ki fanyi, e nun Elisabeti naxa seewa.

59 A xi solomasaxan lɔxɔe, mixie naxa fa diyɔre sunnade. E nu waxi di xili safe a baba Sakari xun ma, 60 kɔnɔ a nga naxa a fala, «Ade, a xili sama ne Yaya.» 61 E naxa wɔyen a be, «Mixi yo mu na i xa mixie ya ma yi xili na naxan xun ma.» 62 E naxa tɔnxuma raba di baba be e xa a kolon a wama a xili xa sa ki naxe. 63 Sakari to walaxe maxɔrin, a naxa a sebe, «A xili Yaya.» E birin naxa kaaba. 64 Keren na, Sakari nenyi naxa keli, a wɔyen, a so Ala tantufe. 65 E dɔxɔboore birin naxa gaaxu na fe ma. Yudaya geya bɔxi birin ma, mixie nu na fee nan ifalama. 66 E to a me, birin nu e jɔxɔ saxi yi fee xɔn ma, e nu a fala, «Yi di findima nde ra?» E a kolon Marigi belexe nu na a xun ma.

Sakari xa masenyi

67 Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro a baba Sakari ma, a naxa yi masenyi ti Ala xili ra,

68 «Tantui na Ala be, Isirayila Marigi Ala!

A bara fa a xa mixie xunmatode, a e xunsara.

69 A bara Marakisima Senbema rakeli

a xa konyi Dawuda bɔnsɔe ya ma,

70 alɔ a nu a masenxi ki naxe temui dangixi,

a xa namijɔnmɛ seniyentɔe saabui ra.

71 A a masen ne, a a won nakisima won yaxuie yi ra,

a won ba won xɔnmae birin belexe.

72 A bara kinikini won benbae ma,

a bara ratu a xa saate seniyenxi ma.

73 A laayidi nan tongo won benba Iburahima be,

74 a a won bama won yaxuie belexe,

alako won xa nɔ a batude bɔɔesa kui,

75 won xa nɔ jereɔe seniyenyi nun tinxinyi kui,

won jere a ya i won ma simaya lɔxɔe birin.

76 I tan, n ma di,

i xili falama ne Ala Xili Xungbe Kanyi xa Namijɔnmɛ,

barima i sigama ne Marigi ya ra kirae yailande a be,

77 alako Marigi xa mixie xa kisi kolon,

e naxan sɔtɔma e xa yunubie na xafari.

78 Na kisi kelima won Marigi Ala xa kinikini xungbe nan ma.

A naiyalanyi xɛema won ma keli ariyanna,

79 alako a xa yanba mixie be naxee na dimi kui, naxee dɔxɔxi faxe xa dimi kui,

alako a xa won naɔere bɔɔesa kira xɔn.»

⁸⁰ Na kui, di naxa mo, a nu senbe nun xaxili soto. A naxa sabati wula i han a a yete masen Isirayila be loxo naxe.

2

*Isa bari ki naxe
(Matiyu 1:18-25)*

¹ Na temui, Roma mange xungbe Ogusutu naxa yaamari fi dunija birin xa xili sebe raba. ² Yi xili sebe singe raba temui naxe, Kirinyusi nan nu findixi Siriya gomina ra. ³ Birin naxa siga a bari taa a xili sebede.

⁴ Yusufu fan naxa keli Nasareti, taa naxan na Galile boxi ma, sigafe ra Beteleemu, mange Dawuda baride naxan na Yudaya boxi ma. Yusufu siga naa ne, barima a nu kelixi Dawuda bonsore nun a xabile nan kui, ⁵ a siga a xa sa a xili sebe, e nun Mariyama, a nu bara naxan xa kote doxo. Mariyama tegegi nan nu a ra. ⁶ E nu na menni temui naxe, Mariyama di soto temui naxa a li, ⁷ a fa a xa di singe bari, di xeme. A naxa a mafilin dugi kui, a a sa xuruse degede kui, barima yigiya fanyi mu nu na e be.

Maleke xa masenyi xuruse demadonyie be

⁸ Menni xuruse demadonyie ndee nu na wula i, xurusee kantade koe ra. ⁹ Marigi xa maleke nde naxa mini e ma, e naxa Marigi xa nore to yanba ra e rabilinyi. E naxa gaaxu ki fanyi ra. ¹⁰ Maleke naxa a masen e be, «Wo

naxa gaaxu barima n faxi xibaaru fanyi nan masende wo be, naxan findima seewe xungbe ra jama birin be. ¹¹ To, wo Rakisima, Ala xa Mixi Sugandixi, a bara bari Dawuda xa taa kui. Wo Marigi nan a ra. ¹² Wo a kolonma yi tonxuma nan na, wo diyore lima a mafilinxi dugi kui, a man saxi xuruse degede kui.»

¹³ Maleke ge woyende tan mu a ra, maleke gali naxa fa boore fe ma. E nu Ala matoxofe, e nu a fala, ¹⁴ «Matoxofe na Ala be han koore ma! Borena na adamadie be dunija ma, a hinnexi naxee ra!»

¹⁵ Malekee to keli e xun ma tefe ra koore ma, xuruse demadonyie naxa a fala e bore be, «Won xee Beteleemu, won xa sa yi fe mato naxan nabaxi naa, Marigi bara naxan masen won be.»

¹⁶ E naxa siga e xulun na, e Mariyama nun Yusufu li, e nun diyore, a saxi xuruse degede kui. ¹⁷ E to na to, e naxa fe birin tagi raba, maleke naxan masen e be na di xa fe ra. ¹⁸ Mixi naxee xuruse demadonyie xui me, e birin naxa kaaba e xa woyenyi ma. ¹⁹ Mariyama fan naxa yi fe birin nagata a bore ma, a nu a joxo sa a xon. ²⁰ Xuruse demadonyie naxa gbilen Ala matoxo ra, e nu a tantu fe birin ma e bara naxee me, e man bara naxee to. E a birin lixi ne alo a masen e be ki naxe.

²¹ Xi solomasaxan to kamali, diyore naxa sunna. A

xili naxa sa Isa, maleke nu bara xili naxan masen a nga be beenun a xa tege a ma.

Isa sigafe Darisalamu a yore ra

²² Marasenyenyi waxati to kamali Annabi Munsa xa seriyε ki ma, Yusufu nun Mariyama naxa Isa xanin Darisalamu, a xa masen Marigi be, ²³ alo a sebexi ki naxe Marigi xa seriyε kui, «Wo di xeme singe birin fima n tan nan ma.» ²⁴ E man siga ne e xa sa serexe ba alo a sebexi Marigi xa seriyε kui ki naxe, «ganbe firin, xa na mu a ra kolokonde lanma firin.»

²⁵ Xeme nde nu na Darisalamu, naxan xili Simeyon. Diinela tinxinxin nan nu a ra, naxan nu Isirayila Rakisima mamefe. Ala Xaxili Seniyenxi nu na a xun ma. ²⁶ Ala Xaxili Seniyenxi nu bara a masen a be, a a mu faxama fo a Marigi xa Mixi Sugandixi to. ²⁷ Ala Xaxili Seniyenxi naxa a niya a xa siga hromobanxi kui. Isa barimae fan to so naa e xa di ra, alako e xa Ala xa seriyε rabatu a xa fe ra, ²⁸ Simeyon naxa Isa rasuxu, a a sa a kanke ma. A naxa Ala matoxo, a a masen,

²⁹ «Marigi, i bara fa i xa laayidi rakamali n be to,

i xa konyi xa taa masara bojesa kui,

³⁰ barima n ya bara i xa kisi to,

³¹ i naxan xexxi adamadie birin ya xori.

³² Naiyalanyi nan a ra

naxan Ala makenenma si gbeteε be,

a findi nore ra i xa Isirayila jama be.»

³³ Isa baba nun a nga to a me naxan masenxi a xa fe ra, e naxa kaaba. ³⁴ Simeyon to duba e be, a naxa a fala Isa nga Mariyama be, «Ala bara janige tongo yi di xa fe ra. Isirayilakae xa fe gbege magoroma ne a saabui ra, ndee fan xa fe itema ne. A findima tonxuma nan na, konon mixi wuyaxi fama ne a matandide. ³⁵ Na kui, mixi gbege boje ma fee fama makenende. I tan fan, sunnunyi fama i boje tunbade alo santidegema.»

³⁶ Namijonme gine fori fan nu na, naxan xili Anna. A xa simaya nu bara masiga ki fanyi. Fanuweli xa di nan nu a ra kelife Aseri bonsoe. A nu bara doxo xeme taa a ginedimedi ra, konon je solofere dangi xanbi, a xa mori naxa laaxira. ³⁷ Kabi na temui, a nu bara lu kaape kui han a xa simaya nu bara je tongo solomasaxan nun naani li. A mu nu kelima hromobanxi kui, a nu Ala batu naa, koe nun yanyi, sunyi nun sali ra. ³⁸ Na waxati kerenyi, Anna naxa fa naralan Isa nun a xa mixie ra. A naxa so Ala matoxofe, a nu fa yi di xa fe fala birin be, naxee nu e ya tixi Ala ra Darisalamu xunsarafe ra.

³⁹ Yusufu nun Mariyama to ge fe birin nakamalide alo Marigi xa seriyε a masenxi ki naxe, e naxa gbilen Nasareti, e xonyi Galile boxi

ma. ⁴⁰ Di naxa mo, a nu senbe soto, a xa lonni xun nu siga masa ra ki fanyi. Ala xa hinne nu na a xun ma.

Isa sigafe Darisalamu a dimedi temui

⁴¹ Ne yo je, Isa barimae nu sigama Sayamaleke Dangi Sali rabade Darisalamu. ⁴² Isa je fu nun firin soto je naxan na, e birin naxa te sali rabade Darisalamu alo e darixi a ra ki naxe. ⁴³ Sali loxoee birin to dangi, Isa barimae naxa biyaasi folo gbilenfe e xonyi, konoo e xa di Isa naxa lu Darisalamu, e tan mu a kolon. ⁴⁴ E nu bara a mapoxun a a na e biyaasibooree ya ma. E to ge feenjen keren jere rabade, e nu a fenfe e barenyie nun e booree ya ma. ⁴⁵ Konoo e to mu a to, e naxa gbilen Darisalamu a fende. ⁴⁶ Xi saxan dangi xanbi, e naxa fa a to horomobanxi kui karamoxoe ya ma, a a tuli matife e ra, a nu maxorinyi tife e ma. ⁴⁷ Naxan birin nu na Isa xui mefe, e nu kaabama a xa xaxili fanyi nun a xa yaabie ma.

⁴⁸ A barimae to a to, e fan naxa kaaba. A nga naxa a fala a be, «N ma di, i yi fe mooli rabaxi muxu ra munfe ra? N tan nun i baba kontofilixi nan i fenxi yi ki.» ⁴⁹ A naxa a fala e be, «Wo n fenma munfe ra? Wo mu a kolon fo n xa n Baba xa wali raba?» ⁵⁰ Konoo e mu fahaamui soto a xa woyenyi ma. ⁵¹ Na temui, Isa naxa bira e foxo ra gorofe ra Nasareti, a nu e sago raba. A nga naxa yi fe birin nagata

a boje ma. ⁵² Isa naxa mo lonni nun hinne ra. A naxa rafan Ala nun mixie ma.

3

Annabi Yaya kawandi tife (Matiyu 3:1-12, Maraki 1:2-11)

¹ Roma mange xungbe Tiberiyo nu na a xa mangeya je fu nun suuli nde kui. Ponsi Pilati nan nu findixi Yudaya gomina ra. Herode nan nu findixi Galile mange ra, a taara Filipu fan nu findixi Itureya nun Tirakoniti boxie mange ra. Lisaniya nan nu findixi Abilen mange ra. ² Anani nun Kayafa nan nu findixi serexedube kuntigie ra. Na waxati, Ala xa masenyi naxa fa Sakari xa di Yaya ma, a to nu na wula i. ³ Na kui, a naxa siga kawandi rabade Yuruden xure longori birin. A nu kawandi tima mixie be, e xa e xunxa ye xora tuubi ra, alako Ala xa e xa yunubie xafari. ⁴ A sebexi Annabi Esayi xa Kitaabui kui, «Mixi nde a xui itema gbengberenyi ma, <Wo kira yailan Marigi be, wo sankirae matinxin a ya ra.

⁵ Fole birin nafema ne. Geya xungbe nun a lanma, a birin igoroma ne. Kira madalinxin tinxinma ne, kira paaxi yailanma ne.

⁶ Adamadi birin fama ne Ala xa kisi tode.»

⁷ Na kui, jama to nu sigama Yaya xon ma a xa e xunxa ye xora, a naxa a fala e be, «Wo tan boximase bonsoe! Nde wo rakolonxi

wo xa wo gi Ala xa xone ma naxan na fafe? ⁸ Wo kepa xa wali fanyi ramini alo wuri bili fanyi bogi fanyi raminima ki naxe, bogi naxan a masenma a wo bara tuubi. Wo naxa a fala wo yete ma, «Ibrahimana nan na muxu benba ra,» barima fere na Ala yi a xa yi gemee mafindi Ibrahimana xa die ra. ⁹ Beera nan na wurie sankee ra a xa e bilie sege. Wuri naxan yo mu bogi fanyi raminima, a fonma ne, a woli te i.»

¹⁰ Nama naxa a maxarin, «Muxu xa munse raba fa?» ¹¹ A naxa e yaabi, «Donma firin na naxan yi ra, a kanyi xa keren fi boore ma, se mu na naxan yi. Donse na naxan yi ra, a kanyi fan xa a raba na ki.» ¹² Duuti maxilie fan naxa fa e xunxade ye xora, e a maxarin, «Karamoxo, a lanma muxu xa munse raba?» ¹³ A naxa e yaabi, «Wo naxa duuti xun masa dangi yaamari ra.» ¹⁴ Sori ndee fan naxa a maxarin, «Muxu tan go? A lanma muxu fan xa munse raba?» A naxa e yaabi, «Wo naxa mixi yo muja, wo naxa mixi yo tojege. Wo xa wo wasa so wo wali sare nan na.»

¹⁵ Mixie naxa e xaxili ti Yaya ra, e nu e mapoxun, a temunde Ala xa Mixi Sugandixi na a ra. ¹⁶ Yaya naxa a fala e birin be, «N tan wo xunxama ye nan xora, kono naxan fama n xanbi ra, na senbe gbo n tan be. Na binye mu na n tan yi ra, n jan xa a xa sankiri luuti yati fulun. A tan nan Ala Xaxili

Seniyenxi ragoroma wo ma, a tan nan wo xunxama te ra. ¹⁷ A xa segere suxuxi a yi ra, a maale nun a lagi yegetima naxan na lonyi ma. A maale rasoma a xa bili kui, kono a lagi tan ganma te ra naxan mu xubenma.» ¹⁸ Yaya man nu mixie rasima a mooli wuyaxi ra, a nu e kawandi xibaaru fanyi ra.

¹⁹ Kono Yaya to woyen mange Herode ma, a taara xa gine Herodiyasi xa fe ra, a nun a nu bara fe jaaxi naxan birin naba, ²⁰ Herode man naxa yi fe kobi keren sa na birin xun: A naxa Yaya sa geeli.

Isa xunxafe ye xora

(Matiyu 3:13-17, Maraki 1:9-11, Yaya 1:32-34)

²¹ Nama birin to nu bara e xunxa ye xora, Isa fan naxa a xunxa ye xora. A to nu Ala maxandife, koore naxa rabi, ²² Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro a ma alo ganbe. Xui nde naxa keli koore ma, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan na i ra. I n kenengi ki fanyi ra.»

Isa benbae

(Matiyu 1:1-17)

²³ Isa to je tongo saxan jondon soto, a naxa a xa wali folo. Mixie nu laxi a ra Yusufu xa di nan a ra.

Yusufu findixi Heli xa di nan na,

²⁴ Heli findixi Matahatai xa di nan na,

Matahatai findixi Lewi xa di nan na,

Lewi findixi Meliki xa di nan na,

Meliki findixi Yannayi xa di
 nan na,
 Yannayi findixi Yusufu xa di
 nan na,
 25 Yusufu findixi Matahisa xa
 di nan na,
 Matahisa findixi Amosi xa di
 nan na,
 Amosi findixi Naxumu xa di
 nan na,
 Naxumu findixi Esili xa di
 nan na,
 Esili findixi Nagayi xa di nan
 na,
 26 Nagayi findixi Maati xa di
 nan na,
 Maati findixi Matahisa xa di
 nan na,
 Matahisa findixi Semeyin xa
 di nan na,
 Semeyin findixi Yoseke xa di
 nan na,
 Yoseke findixi Yoda xa di nan
 na,
 27 Yoda findixi Yohana xa di
 nan na,
 Yohana findixi Resa xa di
 nan na,
 Resa findixi Sorobabeli xa di
 nan na,
 Sorobabeli findixi Salatiyeli
 xa di nan na,
 Salatiyeli findixi Neri xa di
 nan na,
 28 Neri findixi Meliki xa di
 nan na,
 Meliki findixi Adi xa di nan
 na,
 Adi findixi Kosan xa di nan
 na,
 Kosan findixi Elemadan xa
 di nan na,
 Elemadan findixi Eru xa di
 nan na,
 29 Eru findixi Yosuwe xa di
 nan na,
 Yosuwe findixi Eliyeseri xa
 di nan na,
 Eliyeseri findixi Yorimi xa di
 nan na,

Yorimi findixi Matahata xa di
 nan na,
 Matahata findixi Lewi xa di
 nan na,
 30 Lewi findixi Simeyɔn xa di
 nan na,
 Simeyɔn findixi Yuda xa di
 nan na,
 Yuda findixi Yusufu xa di
 nan na,
 Yusufu findixi Yonan xa di
 nan na,
 Yonan findixi Eliyakin xa di
 nan na,
 31 Eliyakin findixi Meleya xa
 di nan na,
 Meleya findixi Mena xa di
 nan na,
 Mena findixi Matata xa di
 nan na,
 Matata findixi Natan xa di
 nan na,
 Natan findixi Dawuda xa di
 nan na,
 32 Dawuda findixi Yisayi xa
 di nan na,
 Yisayi findixi Obedo xa di
 nan na,
 Obedo findixi Boosu xa di
 nan na,
 Boosu findixi Salimon xa di
 nan na,
 Salimon findixi Naxason xa
 di nan na,
 33 Naxason findixi Aminad-
 abo xa di nan na,
 Aminadabo findixi Adimin
 xa di nan na,
 Adimin findixi Arini xa di
 nan na,
 Arini findixi Xesiron xa di
 nan na,
 Xesiron findixi Peresi xa di
 nan na,
 Peresi findixi Yuda xa di nan
 na,
 34 Yuda findixi Yaxuba xa di
 nan na,
 Yaxuba findixi Isiyaga xa di
 nan na,

Isiyaga findixi Iburahima xa
 di nan na,
 Iburahima findixi Tera xa di
 nan na,
 Tera findixi Naxori xa di nan
 na,
 35 Naxori findixi Serugu xa
 di nan na,
 Serugu findixi Rewu xa di
 nan na,
 Rewu findixi Pelegi xa di nan
 na,
 Pelegi findixi Eberi xa di nan
 na,
 Eberi findixi Selaha xa di
 nan na,
 36 Selaha findixi Kayinan xa
 di nan na,
 Kayinan findixi Arafaxadi xa
 di nan na,
 Arafaxadi findixi Semi xa di
 nan na,
 Semi findixi Nuha xa di nan
 na,
 Nuha findixi Lemeki xa di
 nan na,
 37 Lemeki findixi Metusela
 xa di nan na,
 Metusela findixi Enoki xa di
 nan na,
 Enoki findixi Yeredi xa di
 nan na,
 Yeredi findixi Mahalaleli xa
 di nan na,
 Mahalaleli findixi Kenan xa
 di nan na,
 38 Kenan findixi Enosi xa di
 nan na,
 Enosi findixi Seti xa di nan
 na,
 Seti findixi Adama xa di nan
 na,
 Adama findixi Ala xa di nan
 na.

4

*Sentane katafe a xa Isa
 ratantan
 (Matiyu 4:1-11, Maraki
 1:12-13)*

¹ Isa to keli Yuruden, Ala Xaxili Seniyenxi nu goroxi a ma, a Isa xun ti gbengberenyi ra. ² Xi tongo naani bun ma, a nu na naa, Ibulisa nu katafe a ratantande. Isa mu sese don na waxati birin bun. Na xi konti to kamali, kaame nu na a ma. ³ Ibulisa naxa a fala a be, «Xa Ala xa Di nan i ra, yaamari fi yi geme xa findi taami ra.» ⁴ Isa naxa a yaabi, «A sebexi Kitaabui kui, «Mixi mu baloma taami gbansan xa ra.»»

⁵ Ibulisa naxa fa a xanin geya fari, a dunjina mangeya birin masen a be kerenyi ra. ⁶ A naxa a fala a be, «N yi mangeya birin fima ne i ma a nun a dariye, barima a soxi n tan nan yi. N fan noma a fide, n na wa a fife naxan yo ma. ⁷ Na kui, xa i i felen n be, i n batu, n a birin findima ne i gbe ra.» ⁸ Isa naxa a yaabi, «A sebexi Kitaabui kui, «I xa i Marigi Ala gbansan nan batu, i xa suyidi a keren nan be.»»

⁹ Ibulisa man naxa a xanin Darisalamu, a a ti Ala xa horomobanxi fari, yire itexi. A naxa a fala a be, «Xa Ala xa Di nan lanxi i ma, tugan be ra, ¹⁰ barima a sebexi, «Ala yaamari fima ne a xa malekee ma i xa fe ra, e xa i kanta.» ¹¹ A man sebexi, «E e belexee rasoma ne i bun ma, e i rate alako i sanyi naxa din geme ra.» ¹² Isa naxa a yaabi, «Kitaabui man a masenxi, «I naxa i Marigi Ala mato.»»

¹³ Ibulisa to ge kate birin nabade a xa Isa ratantan,

a naxa keli a xun ma, han beenun a xa waxati gbete xa a li.

Isa a xa wali fɔlɔfe Galile bɔxi ma

(*Matiyu 4:12-25, Maraki 1:14-20*)

¹⁴ Isa naxa gbilen Galile bɔxi ma. Ala Xaxili Seniyenxi xa senbe nu na a ma. A xa fe xibaaru naxa siga rayensen na yire birin.

¹⁵ Isa nu mixie xaranma e xa salidee kui, birin nu a matɔxɔ.

Nasaretikae tondife lade Isa ra

(*Matiyu 13:53-58, Maraki 6:1-6*)

¹⁶ Isa naxa siga Nasareti, a xuruxi dennaxe. Malabu lɔxɔe ma, a naxa so salidee kui alo a nu darixi a ra ki naxe, a ti, a xa Kitaabui xaran mixie be. ¹⁷ E naxa Annabi Esayi xa Kitaabui so a yi. A to a itala, a naxa yire to a sebexi dennaxe,

¹⁸ «Marigi Xaxili na n xun ma,

barima a bara n sugandi, a a ragoro n ma,

n xa setaree kawandi xibaaru fanyi ra.

A n xexi ne

n xa xera iba mixi suxuxie be, e xoreyama ne,

n xa xera iba donxuie be, e ya se toma ne,

n xa tɔɔɔmixie xoreya naxee na nɔe bun ma,

¹⁹ n xa xera iba mixie be,

Ala xa hinne waxati bara a li.»

²⁰ A naxa fa Kitaabui makuntan, a a so taalibi yi, a dɔxɔ. Birin e ya banbanxi a ra salidee kui. ²¹ A naxa masenyi ti fɔlɔ e be, «To, yi

sebɛli naxan xaranxi wo be yi ki, a bara kamali.»

²² Birin nu a xa fe fanyi falama, e nu kaaba wɔyen fanyie ma naxee nu minima a kere i. E naxa so e bore maxorinfe, «Yusufu xa di xa mu yi ki?» ²³ Isa naxa a fala e be, «N na a kolon wo yi taali sama ne n be,

«Seriba, i yete dandan.» Wo man a falama ne n be, «Muxu bara fe naxan birin me i naxan nabaxi Kaperenamu, i man xa a mɔoli raba i xonyi be.» ²⁴ N xa nɔndi fala wo be, namijɔnmɛ yo mu binyama a xonyi tan.

²⁵ Wo man xa wo tuli ti nɔndi ra. Kaape gine wuyaxi nu na Isirayila bɔxi ma Annabi Eliya xa waxati, kaame to sin bɔxi ma, tune ye mu bira je saxan kike senni.

²⁶ Kɔnɔ Ala mu Annabi Eliya xee e tan Isirayilaka ginee sese ma, fo a to a xee kaape gine nde nan gbansan ma naxan nu na Sarepeta, Sidon bɔxi ma.

²⁷ Kune kanyi wuyaxi fan nu na Isirayila bɔxi ma Annabi Elise xa waxati, kɔnɔ a mu e tan sese rayalan, fo Naaman Siriyaka gbansan, a na nan nayalan.»

²⁸ E to yi fee me, mixi birin naxee nu na salidee kui, e bɔje naxa te Isa xili ma. ²⁹ E naxa keli, e a ramini taa fari ma. E xa taa to nu tixi geya ra, e naxa a xanin yire nde e xa a radin ye gelenyi ra.

³⁰ Kɔnɔ Isa naxa mini e tagi, a a xa kira suxu.

Isa mixi gbegbe rayalanfe

(*Matiyu 8:14-17, Maraki 1:21-34*)

31 Isa naxa goro Kapereṅnamu, Galile bɔxi taa nde. A to nu na mixie kawandife malabu lɔxɔe, ³² e naxa kaaba a xa xaranyi ma, barima a nu wɔyenma mangel senbe nan na. ³³ Na salide kui, xeme nde nu na jinne nu naxan fɔxɔ ra. A naxa sɔnxɔe rate folo, a gbelegbele, ³⁴ «Ee! Isa Nasaretika, i waxi munse xɔn ma muxu be? I faxi muxu sɔntɔde ne? N na a kolon mixi naxan lanxi i ma. Ala xa Seniyentɔe nan na i ra.» ³⁵ Isa naxa wɔyen a ma a xɔxɔe ra, a a yamari, «I sabari. Gbilen yi xeme fɔxɔ ra.» Ninne naxa xeme rabira bɔxi pama tagi, a fa gbilen a fɔxɔ ra. Xeme mu maxɔnɔ hali keren. ³⁶ Birin de naxa ixara, e nu fa e bore maxɔrin, «Masenyi mɔoli mundun yi ki? A jinnɛe yamarima nɔe nun senbe ra, nee gbilen mixi fɔxɔ ra!» ³⁷ Na kui, Isa xa fe xibaaru naxa yensen ye na bɔxi rabilinyi yire birin.

³⁸ Isa to mini salide kui, a naxa siga Simɔn xɔnyi. Simɔn bitanyi mu nu yalanxi. A fate nu ganxi a ma. E naxa Isa maxandi a xa a mali. ³⁹ Isa to ti a xun ma, a naxa wɔyen na fure ma, fure naxa a bejin. A naxa keli keren na, a kuri so e be.

⁴⁰ Soge to dula, e naxa fa furema mɔoli birin na Isa xɔn ma. A naxa a belexe sa e ma keren keren, a fa e rayalan. ⁴¹ A naxa jinnɛe fan kerɛ mixi wuyaxi fɔxɔ ra. Ninne nu furemae

bejinma, e nu gbelegbele e nu a fala, «Ala xa Di nan na i ra!» Kɔnɔ Isa naxa e yamari, a e raton wɔyenfe ra, barima e nu a kolon a Ala xa Mixi Sugandixi nan a ra.

⁴² Na kuye iba, a naxa mini, a siga yire madunduxi nde. Nama naxa a fen han e a to. E nu katafe ne e xa kankan a ma, a naxa fa keli e xun. ⁴³ Kɔnɔ a naxa a masen e be, «Fɔ n xa taa gbeteɛ fan kawandi Ala xa mangeya niini xa xibaaru fanyi ra, barima n xeeɛi na nan ma.» ⁴⁴ Na kui, a nu kawandi tima salidee kui Yudaya bɔxi ma.

5

Isa fɔxirabire singee

(Matiyu 4:18-22, Maraki 1:16-20)

¹ Isa nu na Genesareti baa de ra. Nama fan nu e bore xetenma alako e xa a xui me Ala xa masenyi kawandide.

² Isa naxa kunkui firin to baa de ra. Yexesuxuie nu bara goro e kui, e nu e xa yelee raxafe.

³ Isa naxa baki Simɔn xa kunkui kui, a a maxɔrin a xa kunkui ndedi mamini xare de ra. Na xanbi, Isa naxa dɔxɔ kunkui kui, a so pama kawandife.

⁴ Isa to ge masenyi tide, a naxa a fala Simɔn be, «Won xee dula ma. Wo yelee sa naa, wo xa sa yexe suxu.» ⁵ Simɔn naxa a yaabi, «Karamɔxɔ, muxu kɔe birin nan nadangixi yakotomɔe nan na, muxu mu sese suxu. Kɔnɔ i tan nan to a falaxi, n man sa yelee sama.»

⁶ E to na raba, e naxa yexe gbegebe suxu yelee kui, yelee

naxa boɔ foɔ. ⁷ E naxa e belexe magira booree be naxee nu na kunkui boore kui, e xa fa e mali. E to fa, e naxa na kunkui firinyie rafe yexe ra han e firin birin naxa wa dulafe.

⁸ Simɔn Piyeri to na fe to, a naxa bira Isa bun ma, a a fala, «Marigi, i xa i makuya n na, barima yunubitɔe nan n na!» ⁹ A na fala ne barima a tan nun a boore birin nu bara ge kaabade na yexe suxufe ra, ¹⁰ Simɔn wali-booree, Sebede xa di firinyie Yaki nun Yaya, e fan nu bara kaaba. Na kui, Isa naxa a fala Simɔn be, «I naxa gaaxu. I darixi yexe nan suxu ra, kɔnɔ keli yi waxati ma, i fama mixie nan sɔtɔde n be.» ¹¹ E to kunkui rate xare ma, e naxa se birin lu naa, e bira Isa foɔ ra.

Kune kanyi rayalanfe

(Matiyu 8:1-4, Maraki 1:40-45)

¹² Isa to nu na taa nde kui, a naxa xeme nde li naa, kune dinxi a fate birin na. A to Isa to, a naxa a yatagi rafelen boxi ma, a a mayandi, «N Marigi, xa i tin, i noma n naseniyende.» ¹³ Isa naxa a belexe itala, a a sa kune kanyi ma, a a fala a be, «N tinxi. Findi mixi seniyenxi ra.» Kune fure naxa a bejin keren na. ¹⁴ Na xanbi, Isa naxa a yamari, «I naxa yi fe fala mixi yo be. Siga i sa i dentegɛ serexedube be, i serexe ba i xa seniyenxi xa fe ra, alɔ Annabi Munsa a yamarixi ki naxe. Na findima seederɔxɔya nan na e be.»

¹⁵ Kɔnɔ Isa xa fe xibaaru jan naxa yensen ye dangi a singe ra. Nama gbegbe nu e malanma e xa a xui rame, a man xa e rayalan e xa furee ma. ¹⁶ Kɔnɔ Isa fan nu luma siga ra yire madunduxie, a sa Ala maxandi.

Isa Namate rayalanfe

(Matiyu 9:1-8, Maraki 2:1-12)

¹⁷ Lɔxɔ nde, Isa nu kawandi tife. Farisenie nun seriye karamɔxɔe nu bara fa dɔxɔ, naxee kelixi Darisalamu, a nun Galile nun Yudaya taa birin. Marigi xa senbe nu na Isa ma furemae rayalanfe ra. ¹⁸ Na temui, mixi ndee naxa fa namate nde ra, a saxi sade ma. E nu katafe ne e xa fa a sa Isa bun, ¹⁹ kɔnɔ jama xa fe naxa a niya e mu nɔ sode a ra. Na kui, e naxa te banxi fari, e a fari yire nde maba, e fa namate ragoro menni ra, a saxi a xa sade fari, a goro jama tagi Isa ya i. ²⁰ Isa to e xa danxaniya to, a naxa a fala namate be, «N boore, i xa yunubie bara xafari i be.» ²¹ Farisenie nun seriye karamɔxɔe naxa so e maɔxunfe, «Pe, nde yi ra, a to Ala rasɔtɔma yi ki? Nde noma yunubie xafaride, bafe Ala keren na?»

²² Isa to e xa maɔxunyi kolon, a naxa e maxɔrin, «Munfe ra yi maɔxunyi mɔoli na wo boɔe ma?

²³ Woɔenyi mundun sɔɔneya, a falafe «I xa yunubie bara xafari,» ka a falafe «Keli, i jere?» ²⁴ N xa a masen wo be a Adama

xa Di noma yunubi xafaride dunija ma.» A naxa fa a fala namate be, «N naxe i be, keli, i xa sade tongo, i xa siga i xonyi.»

²⁵ Namate naxa keli mixie ya xori keren na. A naxa se tongo a nu saxi naxan ma, a fa siga a xonyi Ala matoxo ra. ²⁶ Nama birin de naxa ixara ki fanyi, e nu Ala matoxo. Ala xa yaragaaxui fan naxa lu e boje ma, e a fala, «To, muxu bara kaabanako fee to.»

Lewi birafe Isa foxo ra

(Matiyu 9:9-17, Maraki 2:13-22)

²⁷ Na dangi xanbi, Isa naxa mini, a duuti maxili nde to naxan xili Lewi, a doxoxi duuti maxilide. Isa naxa a fala a be, «Bira n foxo ra.»

²⁸ Lewi naxa keli, a fe birin nabolo, a bira a foxo ra.

²⁹ Na temui, Lewi naxa xulunyi belebele ti a xonyi Isa be. E birin nu na e degefe yire keren, duuti maxili wuyaxi nun mixi gbetee fan nu na naa. ³⁰ Farisenie nun seriye karamoxoe naxa

Isa foxirabiree maxorin, «Munfe ra wo nun duuti maxilie nun yunubitoe wo degema yire keren?» ³¹ Isa naxa e yaabi, «Mixi yalanxi hayi mu na seriba ma. Furema nan hayi na a ma. ³² N mu faxi tinxintoe xa xilide. N faxi yunubitoe nan xilide, e xa tuubi.»

Isa maxorinfe sunyi ma

(Matiyu 9:14-15, Maraki 2:18-20)

³³ Mixi ndee naxa fa a fala Isa be, «Annabi Yaya nun

Farisenie foxirabiree sunyi nun salie rabama han, kono i gbee tan e degema tun.»

³⁴ Isa naxa e yaabi, «Xa futixiri xulunyi a li, wo noma a falade ginefenyi booree be e xa sunyi suxu a na e fe ma temui naxe? ³⁵ Waxati fama, ginefenyi bama e yi ra temui naxe. Na waxati tan, e sunyi suxuma ne.»

³⁶ Isa man naxa taali nde sa e be, «Mixi yo mu dugi xuntunyi bama dugi neene ra a xa dugi fori lonpo a ra. Xa na raba, dugi neene kanama ne, na xuntunyi fan mu lanma dugi fori ma.

³⁷ Mixi yo man mu weni neene sama lebe fori kui, xa na mu a ra weni neene na funtu, na lebe fori bulama ne, weni fili, a sase fan kana. ³⁸ A lan ne weni neene xa sa lebe neene nan kui. ³⁹ Mixi yo man mu wama weni neene xon xa a bara weni fori min, barima a a falama ne, «Weni fori nan fan.»»

6

Malabu loxoe xa seriye,

nun xeme nde belexe rayalanfe

(Matiyu 12:1-14, Maraki 2:23-3:6)

¹ Malabu loxo nde, Isa nun a foxirabiree nu perefe sankira ra xee tagi. Isa foxirabiree naxa mengi tonsoe ndee ba, e e tuxutuxu e belexe, e a xorie don.

² Fariseni ndee naxa woyen, «Munfe ra wo na malabu loxoe seriye matandife?»

³ Isa naxa e yaabi, «Wo mu

nu a xaran Dawuda naxan naba kaame to a suxu, a tan nun naxee nu na a foxo ra? ⁴ A so ne Ala xa banxi kui, a taami don naxan fixi Ala ma, a nde so a foxirabiree fan yi ra, hali a to mu nu daxa mixi yo xa na don, fo serexedubee.» ⁵ Isa man naxa a fala e be, «Adama xa Di nan findixi marigi ra malabu loxo xun ma.»

⁶ Malabu loxo gbete ma, Isa man naxa so salide kui, a mixie kawandi. A naxa xeme nde li naa, naxan yire fan belexe tuuxi a ma. ⁷ Farisenie nun seriye karamoxo nu e ya tixi Isa ra e xa a mato xa a mixi rayalanma malabu loxo ma, alako e xa no a kalamude fe nde ma. ⁸ Kono Isa to nu e xa manoxunyi kolon, a naxa a fala xeme be naxan belexe tuuxi a ma, «Keli, i fa ti be pama tagi.» A naxa keli, a ti.

⁹ Isa naxa a masen e be, «N xa wo maxarin. A daxa fe fanyi nan xa raba malabu loxo ma, ka fe naaxi? Nii rakisife nan daxa ka nii sontofe?» ¹⁰ A to ge a ya rapere de mixi birin kanke ma, a naxa a fala na xeme be, «I belexe itala.» A naxa a itala, a belexe naxa yalan. ¹¹ Kono Farisenie tan naxa xono ki fanyi. E naxa so woyenfe e bore be, e xa lan fe ma, e noma naxan niyade Isa ra.

Isa a xa xera fu nun firinyi sugandife
(Matiyu 10:1-3, Maraki 3:13-19)

¹² Na waxati ma, Isa naxa siga geya fari Ala maxandide, a ko birin nadangi a Ala maxandima. ¹³ Kuye to iba a naxa a foxirabiree xili. A naxa fu nun firin sugandi e ya ma, a e xili sa xerae. E tan nan ya: ¹⁴ Simon, Isa naxan xili sa Piyeri, Piyeri xunya Andire, Yaki, Yaya, Filipu, Barotolome, ¹⁵ Matiyu, Tomasi, Alifa xa di Yaki, Simon naxan xili nu falama Seloti, ¹⁶ Yaki xa di Yudasi, nun Yudasi Isikariyoti naxan findi yanfante ra, a Isa sa mixi kobie belexe.

Isa pama kawandife
(Matiyu 5-7)

¹⁷ Isa nun na mixi fu nun firinyie to goro, a naxa ti kene nde ma. A foxirabiree gali nu na naa, a nun pama gbegebe naxee nu kelixi Yudaya nun Darisalamu, a nun baa de ra, Tire nun Sidon nabilinyi. ¹⁸ E birin nu faxi Isa xui ramede, a man xa e rayalan e xa furee ma. Ninne nu naxee toroma, a nu e rayalanma. ¹⁹ Nama birin nu katafe e xa din a ra, barima senbe nu minife a i, a nu e birin nayalan.

Seewe nun Gbaloe
(Matiyu 5:1-12)

²⁰ Na temui Isa naxa a ya ti a foxirabiree ra, a a masen e be, «Seewe na wo be, wo tan setaree, barima wo jan na Ala xa mangeya niini bun ma. ²¹ Seewe na wo be, wo tan naxee kaamexi yakosi,

barima wo fama ne wasade.
ΣΕΩΕ na wo βε, wo tan
naxee wama yakosi,
barima wo fama ne yeleda.

22 ΣΕΩΕ na wo βε, mixie na
wo xon temui naxe,
e na wo keru, e na wo
konbi, e na wo xili
kana Adama xa Di xa
fe ra.

23 Wo xa σεewa na λχσε, wo
tugan nelexinyi ra,
barima wo baraayi gboma
ne ariyanna.

E benbae nu namiponmee
fan tooroma na ki ne.»

24 «Κονο gbaloe na wo βε,
wo tan bannae,
barima wo jan bara wo xa
fe fanyi soto.

25 Gbaloe na wo βε, wo tan
naxee wasaxi yakosi,
barima kaame fama ne wo
suxude.

Gbaloe na wo βε, wo tan
naxee yelema yakosi,
barima sunnunyi nun wa
fama ne wo suxude.

26 Gbaloe na wo βε, mixi
birin na wo xili fanyi
fala temui naxe,
barima e benbae nu
wule false fan xun-
mafalama na ki ne
naxee nu e yete findixi
namiponmee ra.»

Yaxuie xanufe
(Matiyu 5:38-48)

27 «N xa a fala wo βε, wo
tan naxee na wo tuli matife
n na,

wo xa wo yaxuie xanu,
wo fe fanyi nan naba wo
xonmae be,

28 wo Ala maxandi wo
dankamae be,
wo Ala maxandi wo
tooroma be.

29 Xa mixi i xere garin,
i xa boore seeti fan ti a be.
Xa mixi i xa donma tongo,
i naxa tondi a xa i xa mafe-
lenyi fan tongo.

30 Naxan yo na i makula, i xa
a ki.

Naxan na see ba i yi, i naxa
a maxarin a xa a rag-
bilen.

31 Wo wama mixie xa naxan
birin naba wo βε,
wo fan xa na nan naba e be.»

32 «Xa wo sa mixi gbansan
nan xanuma, naxee wo
fan xanuxi, wo baraayi
mundun soto na kui?
Hali yunubitoe, e mixie
nan xanuma naxee e tan fan
xanuxi. 33 Xa wo sa fe fanyi
rabama mixie be, naxee fe
fanyi rabama wo fan be, wo
baraayi mundun soto na
kui? Na tan, hali yunubitoe
a rabama. 34 Xa wo sa doni
tima mixi nan be, wo laxi
naxan na a wo xa doni fima,
wo baraayi mundun soto na
kui? Hali yunubitoe, e
doni tima e boore be, alako
e man xa doni birin soto.

35 Κονο wo tan xa wo yaxuie
xanu. Wo xa fe fanyi nan
naba. Wo xa doni ti, hali wo
mu laxi a fife ra. Na kui,
wo baraayi gboma ne, wo
findi Ala Xili Xungbe Kanyi
xa die ra, barima a tan fe
fanyi rabama finsiriwalie
nun mixi kobie be. 36 Wo
fan xa kinikini mixi ma, alu
wo Baba Ala kinikinima mixi
ma ki naxe.»

Wuri funi nun xebenyi
(Matiyu 7:1-5)

37 «Wo naxa wo yete findi
wo boore adama kewalie
makiitima ra, alako kiiti

naxa fa kana wo fan na Ala yi. Wo naxa mixi makiiti kiiti xɔɔxɔɔ ra, alako wo fan naxa makiiti kiiti xɔɔxɔɔ ra. Wo diɲe mixi ma, alako Ala xa diɲe wo fan ma. ³⁸ Wo mixi ki, alako Ala fan xa wo ki. Wo kima ki naxe, a luma ne alo maale na maniya, a maniyase rafe a fanyi ra, maale madeten, a xeye xeye, nde man fa sa a xun han a fili a ma. Na kui, wo maniyase naxan nawalima booree be, na nan nawalima wo fan be.»

³⁹ Isa man naxa yi taali woyenyi fala e be, «Donxui noma xuli suxude donxui be yire? A di, e firin birin mu birama xe yili kui? ⁴⁰ Taalibi mu dangima a karamoxo ra, konɔ taalibi naxan birin nu ge a matinkande, a luma ne alo a karamoxo.»

⁴¹ «Munfe ra i wuri fuji toma i ngaxakerenyi ya ma, a fa li i mu xebenyi toxi naxan na i tan yete ya ma? ⁴² I noma a falade i ngaxakerenyi be di, «A lu n xa na wuri fuji ba i yete ya ma,» a fa li i tan mu xebenyi toxi naxan na i tan ya ma? I tan filankafui, xebenyi nan singe ba i ya ma! Na ba xanbi, i noma ne se igbede a fanyi ra, alako i xa wuri fuji ba i ngaxakerenyi fan ya ma.»

Wuri bili kolonma a bogi nan ma
(Matiyu 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ «Sansi fanyi mu na naxan bogi kobi raminima, sansi kobi fan mu na naxan bogi fanyi raminima. ⁴⁴ Sansi birin kolonma a bogi

nan ma. Xore mu bama tunbe bili ra, kusu fan mu bama baagi bili kon na. ⁴⁵ Fe fanyi to ragataxi mixi fanyi boɲe kui, a fe fanyi nan naminima. Fe kobi to ragataxi mixi kobi boɲe kui, a fe kobi nan naminima. Naxan na gbo mixi boɲe kui, na nan donxɔɔe minima a de i.»

Banxiti firinyie xa taali
(Matiyu 7:24-27)

⁴⁶ «Munfe ra wo n xilima «N Marigi, n Marigi,» konɔ wo mu n xui rabatuma? ⁴⁷ Mixi yo fa n ma, a n ma masenyi rame, a fa a rabatu, wo wo tuli mati n xa a masen wo be na kanyi maniyaxi mixi naxan na. ⁴⁸ A maniyaxi banxiti nan na, naxan boxi ge han a sa fanye li, a fa a xa banxi bili ti na fanye fari. Loxo nde, xure naxa banbaran ye han a din banxi ma, konɔ a mu no sese niyade a ra, barima a nu tixi a fanyi ra. ⁴⁹ Konɔ mixi yo naxan n ma masenyi rame, a fa li a mu a rabatu, na kanyi tan maniyaxi xeme nan na naxan banxi ti boxi fari ma, bili mu a be. Xure to banbaran, a din banxi ma, a naxa a rabira keren na, banxi naxa kana a paaxi ra.»

7

Sɔɔri xunmati xa danxaniya
(Matiyu 8:5-13)

¹ Isa to ge a xa masenyi birin tide jama be, a naxa so Kaperenam. ² Sɔɔri mixi keme xunmati nde nu na naa, naxan ma konyi xeme

nde nu furaxi, a gbe mu nu luxi a xa faxa. Konyi nan nu a ra naxan nu rafan a marigi ma ki fanyi. ³ Sɔɔri xunmati to Isa xa fe me, a naxa Yuwifi kuntigi ndee xee Isa xɔn, a xa fa a xa konyi rayalan. ⁴ Yuwifi kuntigie to Isa yire li, e naxa a mayandi ki fanyi, e a fala, «Mixi na a ra, a lan ne i xa yi fe raba a be, ⁵ barima won si rafan a ma. A tan nan salide tixi muxu be.»

⁶ Isa naxa bira e foxo ra. A to makore banxi ra, na sɔɔri mixi keme xunmati naxa a boore ndee xee e xa a fala a be, «Marigi, i naxa i yete tooro, barima na binye mu na n yi ra i tan xa so n ma banxi kui. ⁷ Na nan a niya, n jan mu tin n yete xa fa i xɔn. I xa yaamari gbansan nan fi, n ma konyi xa yalan. ⁸ N a kolon barima n fan na mange ndee xa yaamari bun ma, sɔɔri ndee man na n yi, naxee na n fan ma yaamari bun ma. N na a fala sɔɔri nde be, «Siga,» a sigama ne. N na a fala, «Fa,» a fama ne. N na n ma konyi nde yamari, «Yi fe raba,» a a rabama ne.»

⁹ Isa to a xa woyenyi me, a naxa kaaba a xa fe ma. A naxa a ya rafindi pama ma naxan nu biraxi a foxo ra, a a masen e be, «N xa a fala wo be, n mu yi danxaniya mooli toxi hali Isirayila boxi ma.» ¹⁰ Xeeae to gbilen sɔɔri xunmati xonyi, e naxa konyi li, a yalanxi.

Isa kaape gine xa di rake-life faxe ma

¹¹ Na dangi xanbi, Isa naxa siga taa nde, dennaxe xili Nayin, a foxirabiree nun pama gbege nu na a foxo ra. ¹² A to makore taa sode de ra, Isa naxa a to mixie minife xeme nde fure ra. Kaape gine nde xa di kerenyi nan nu faxaxi, na taa pama gbege fan nu jerefe kaape gine fe ma. ¹³ Marigi to kaape gine to, a naxa kinikini a ma, a a fala a be, «I naxa wa.» ¹⁴ A naxa a maso fure ra, a a belexe sa a xaninse fari, a xaninmae naxa ti. Isa naxa a masen, «I tan segetala, n naxe i be, keli!» ¹⁵ Faxamixi naxa keli, a so woyenfe. Isa naxa a ragbilen a nga ma. ¹⁶ Gaaxui naxa e birin suxu, e nu Ala matoxo, e nu a fala, «Ala namijonme xungbe nan nakelixa won tagi!» E man nu a fala, «Ala bara fa a xa mixie xunmatode!» ¹⁷ Isa xa xibaaru naxa siga rayensen na Yudaaya boxi birin ma a nun naa rabilinyi.

Annabi Yaya xa maxorinyi (Matiyu 11:1-30)

¹⁸ Yaya foxirabiree naxa yi fe birin fala Yaya be. ¹⁹ A fan naxa mixi firin xili e ya ma, a e xee Isa maxorinde, «I findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na naxan lanma a xa fa, ka muxu xa mixi gbete nan mame?» ²⁰ E to Isa yire li e naxa a maxorin, «Yaya Xunxa nan muxu xeexi i maxorinde. I findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na naxan lanma a xa fa, ka muxu xa mixi gbete

nan mame?»²¹ Na temui yati, Isa nu furemae, jinne kanyie, nun donxui gbegbe rayalanfe.²² Na kui, a naxa Yaya xa xεεrae yaabi, «Wo fe naxan mexi nun wo fe naxan toxi, wo sa na dentεge Yaya be. Donxui se toma, namatee jεrema, kune kanyie yalanma, tulixorie woyenyi mema, faxamixie kelima, fuxarilae kawandima xibaaru fanyi ra.²³ Σεεwe na mixi be naxan mu siikema n ma fe ra.»

²⁴ Yaya xa xεεrae to siga, Isa naxa nama maxorin Yaya xa fe ma, «Wo siga munse matode wula i? Foye kale naxan namaxama?»²⁵ Xa na mu a ra, wo siga munse matode? Dugi tofanyi kanyi? Naxee maxirixi a fanyi ra, e xa dunije igiri bannaya kui, nee toma mangε banxie nan kui.²⁶ Wo fa siga munse matode? Namijonme? Iyo, n xa a fala wo be, a jan dangi namijonme ra.²⁷ A tan nan xa fe sebexi Kitaabui kui, «N fama n ma xεera rasanbade i ya ra alako a xa kira yailan i be.»²⁸ N xa a fala wo be, gine yo mu di bari naxan dangi Yaya ra. Konon n man xa a fala wo be, mixi naxan na Ala xa mangeya niini bun ma, a xurun kiyoki, a fan dangi Yaya ra.»

²⁹ «Nama nun duuti maxilie to a xui me, e la ne Ala ra, e fa lu Yaya xa e xunxa ye xora.³⁰ Konon Farisenie nun seriyε karamoxoe tan tondi ne Ala waxonfe ra e be barima e tondi ne Yaya xa e xunxa ye xora.»

³¹ «N noma to mixie misaalide munse ra? E maniyaxi nde ra?»³² E maniyaxi dimedie nan na naxee doxoxi taa kui, e nu a fala e booree be, «Muxu bara xule fe wo be, konon wo mu fare boronxi. Muxu bara jon beeti ba, konon wo mu wa.»

³³ «Yaya Xunxa to bara fa, a mu taami don, a mu weni min. Wo bara a fala, «Ninne na a foxo ra.»³⁴ Adama xa Di to fa, a tan mu tondi sigade xulunyi yire. Na kui, wo bara a fala, «Furi jaaxi siisila mato! E nun duuti maxilie nun yunubitoe nan a ra!»³⁵ Konon xaxilimaya kolonma a kewali nan ma.»

Gine yunubitoe nde xa yunubie xafarife

³⁶ Fariseni nde naxa Isa xili e xa e dege a xonyi. Isa naxa so naa, a a magoro.

³⁷ Gine yunubitoe nde nu na taa kui, a naxa a me a Isa a degεfe na Fariseni xonyi. Na kui, a naxa labunde ture suxu a yi ra, na saxi a bitire tofanyi kui naxan nu rafalaxi alabatira geme ra.

³⁸ A to so naa, a naxa ti Isa xanbi ra a sanyi yire. A to wa folo, a naxa Isa sanyie bunda a yaye ra. A naxa e mafuruku a xunxεe ra, a e sunbu, a fa labunde maso e ma.

³⁹ Fariseni naxan Isa xili a degede a xonyi, a to na fe to, a naxa a fala a yete ma, «Xa yi xeme findixi namijonme nan na nu, a yi gine xa fe kolonma ne nu, a a kolonma ne nu a yunubitoe nan dinfe a ra yi ki.»⁴⁰ Isa naxa a

fala a be, «Simon, n xa fe nde masen i be.» Na naxa a yaabi, «Karamoxo, a masen n be.» ⁴¹ Isa naxa yi taali sa a be, «Kobiri kanyi nde nu bara mixi firin doni. A singe xa doni findixi gbeti kobiri kole keme suuli nan na, a firin nde, gbeti kobiri kole tongo suuli. ⁴² Fere to mu nu na e sese yi ra, kobiri kanyi naxa dije e firin birin xa doni ma. Na mixi firinyi tagi, kobiri kanyi rafanma nde ma dangi boore ra?» ⁴³ Simon naxa a yaabi, «N laxi a ra, naxan xa doni nu gbo boore be.» Isa naxa a fala a be, «I nondi.»

⁴⁴ Na temui a naxa a ya rafindi gine ma, a fa a masen Simon be, «I yi gine to? N so ne i xonyi, i mu ye fi n ma n xa n sanyie maxa, kono a tan n sanyie maxaxi a yaye nan na, a e mafuruku a xunsexe ra. ⁴⁵ I tan mu n sunbu, kono a tan, kabi n soxi i xonyi, a mu baxi n sanyie masunbufe. ⁴⁶ I tan mu ture maso n xunyi ma, kono a tan labunde ture nan masoxi n sanyie ma. ⁴⁷ Na na a ra, n xa a fala i be, a xa yunubie naxee gboxi na ki, e bara xafari a be, barima a xa xanunteya fan gbo. Kono naxan xa yunubi xafarixie xurun, na kanyi xa xanunteya fan xurun.»

⁴⁸ Isa naxa fa a masen gine be, «I xa yunubie bara xafari.» ⁴⁹ Naxee nu magoroxi e degede, nee fan naxa so a falafe e yete ma, «Nde yi ra a to yunubi xafarima?» ⁵⁰ Isa man naxa a masen gine be,

«I xa danxaniya bara i rakisi. Siga bojesa kui.»

8

Ginee naxee Isa malife

¹ Na dangi xanbi, Isa naxa siga taa birin isa ra, a xungbe nun a xuri, a nu mixie xaran, a nu e kawandi Ala xa mangeya nini xa xibaaru fanyi ra. A foxirabire fu nun firinyie nu na a foxo ra, ² a nun gine nde naxee nu bara rayalan jinnee nun fure gbete ma. E xilie nan ya: Mariyama, a nu falama naxan be Magidalaka, Isa jinne solofere kerri naxan foxo ra, ³ a nun Yohanna, naxan nu doxoxi Herode xa walikee xunyi Kusa xon, a nun Susanna, a nun mixi gbete wuyaxi. E nu Isa nun a foxirabiree malima e yete harige ra.

Xe rawali xa taali

(Matiyu 13:1-23, Maraki 4:1-20)

⁴ Nama gbege to malan Isa yire kelife taa wuyaxi, a naxa yi taali woyenyi masen e be, ⁵ «Xe rawali nde nan mini sansi xori garansande. A to nu sansi xori garansanma, a xori ndee naxa bira sankira xon, mixie naxa nee maboron, xonie man fa e don gbiki. ⁶ Sansi xori nde fan naxa bira geme yire. A to bula, a naxa ragan barima ye mu nu na a be. ⁷ Sansi xori ndee fan naxa bira tunbe kunsie tagi. Tunbe kunsie naxa gbo, e sansie ixeten, e e kana. ⁸ Sansi xori nde fan naxa bira bende fanyi ma. Na xori

keren keren birin sansie to te, e naxa e tɔnsɔɛ ramini, xɔri kɛmɛ kɛmɛ.» Isa to gɛ na wɔyenyi ra, a naxa a xui ite, a a fala, «Xa wo tuli fe mɛma, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

⁹ Isa fɔxirabirɛɛ to a maxɔrin a xa na taali ya iba e bɛ, ¹⁰ a naxa e yaabi, «Ala bara fahaamui fi wo ma wo xa a xa mangɛya niini gundo kolon, kɔnɔ mixi gbɛtɛɛ tan a mɛma taali wɔyenyie nan na, alako

«E xa fe to, kɔnɔ e naxa a igbɛ.

E xa fe mɛ, kɔnɔ e naxa a fahaamu.»»

¹¹ «Na taali wɔyenyi ya ibama yi ki nɛ. Sansi xɔri misaalixi Ala xa masenyi nan na. ¹² Sansi xɔri naxee bira kira xɔn, nee misaalixi mixie nan na naxee bara Ala xa masenyi mɛ, kɔnɔ Ibulisa nan fama fa, a a ba e bɔjɛ ma, alako e naxa fa danxaniya, e kisi. ¹³ Sansi xɔri naxee bira gɛmɛ yire, nee misaalixi mixi nan na naxee Ala xa masenyi mɛma, e a suxu sɛɛwɛ ra. Kɔnɔ sanke to mu na e bɛ, e xa danxaniya mu buma. Maratantanyi waxati na a li, e mu xanma. ¹⁴ Sansi xɔri naxee bira tunbe kunsie tagi, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa masenyi mɛma, kɔnɔ kɔntɔfili, bannaya, nun yetɛ rafan fee nan a niyama e mu gɛ e bogi raminide Ala bɛ. ¹⁵ Sansi xɔri naxee bira bende fanyi tan ma, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa masenyi mɛma, e a ragata e bɔjɛ fanyi ma

tinxinyi kui, e e bogi ramini Ala bɛ tunnabɛxiya kui.»

Lanpui xa taali

(Maraki 4:21-25)

¹⁶ «Mixi yo mu lanpui radɛxɛma, a man fa fɛjɛ felen a xun na, xa na mu a ra a a raso sade bunyi. A a dɔxɔma lanpui dɔxɔsɛ nan fari alako naxee soma banxi, e xa a tɛ dɛxɛ to. ¹⁷ Fe nɔxunxi birin fama kolonde. Gundo birin makenɛnma nɛ. ¹⁸ Na na a ra, wo lan wo xa wo tuli mati a fanyi ra. Fahaamui kanyi xa fahaamui xun masama, kɔnɔ fahaamutare, hali a naxan di mapɔxunxi a gbe ra, na fama bade a yi ra.»

Isa nga nun a xunyae

(Matiyu 12:46-50, Maraki 3:31-35)

¹⁹ Isa nga nun a xunya xɛmɛmaɛ naxa siga a yire, kɔnɔ e mu nu nɔma makɔrɛde a ra pama xa fe ra. ²⁰ Mixi nde naxa a fala Isa bɛ, «I nga nun i xunyae na tande, e wama i tofe.» ²¹ Kɔnɔ Isa naxa a yaabi, «Mixi naxee Ala xa masenyi ramɛma, e a rabatu, nee nan findixi n nga nun n xunyae ra.»

Isa foye raxarafe

(Matiyu 8:23-27, Maraki 4:35-41)

²² Lɔxɔ nde, Isa naxa a fala a fɔxirabirɛɛ bɛ, «Won xɛɛ baa naakiri ma.» E birin naxa baki kunkui kui, e siga. ²³ Na jɛrɛ kui, Isa naxa xi. Foye belebele naxa keli baa ma, kunkui naxa rafe fɔlɔ ye ra. Gbaloe nu bara makɔrɛ

e ra. ²⁴ Na kui, a fɔxirabirɛɛ naxa fa Isa raxunu e a fala a bɛ, «Karamɔxɔ, karamɔxɔ, won faxafe nɛ yi ki!» Isa to xunu, a naxa wɔyɛn foye nun mɔrɔnyie ma, a e yaamari. Foye nun mɔrɔnyie naxa a iti, baa naxa raxara. ²⁵ Isa naxa fa a fɔxirabirɛɛ maxɔrin, «Wo xa danxaniya na minden?» E fan naxa gaaxu, e kaaba, e nu a fala e bore bɛ, «Nde lanxi yi ma? Hali foye nun baa, a e yamarima, e a xui rabatu.»

Isa jinnɛɛ kerife Gadara xɛmɛ nde fɔxɔ ra

(Matiyu 8:28-34, Maraki 5:1-20)

²⁶ Isa nun a fɔxirabirɛɛ to so Gadara bɔxi ma, dennaxɛ na Galile naakiri ma, ²⁷ Isa to goro xare ma, a naxa jinnɛɛ kanyi li naa. Singe a nu sabatixi taa kui, kɔnɔ kabi tɛmɛi xɔnkuye a sabatixi gaburi yire a mageli ra. ²⁸ A to Isa to, a naxa gbelegbele, a sa bira a bun ma, a a fala a xui itexi ra, «Isa, i tan Ala Xili Xungbe Kanyi xa Di, i wama munse xɔn ma n bɛ? N bara i mayandi, i naxa n jaxankata.» ²⁹ A na fala nɛ, barima Isa nu bara jinnɛɛ yamari a xa gbilen na xɛmɛ fɔxɔ ra. Sanmaya wuyaxi, mixie nu bara yɔlɔnxɔnyi sa a sanyie nun a belexɛɛ ma, alako a naxa a maxɔnɔ, kɔnɔ jinnɛɛ nu luma yɔlɔnxɔnyie bolon na, a fa a rakonkon wula ra.

³⁰ Isa naxa a maxɔrin, «I xili di?» A naxa a yaabi, «N xili nɛ Gali.» A na fala nɛ barima jinnɛɛ gbegbe nan nu

a fɔxɔ ra. ³¹ Ninnɛɛ naxa Isa mayandi alako a naxa e rasanba yahannama.

³² Xɔsɛ gali nu na e demadonfe geya nde ma. Ninnɛɛ naxa Isa mayandi a xa tin e xa sa so na xɔsɛɛ. Isa to tin, ³³ jinnɛɛ naxa gbilen na xɛmɛ fɔxɔ ra, e sa so xɔsɛɛ. Xɔsɛɛ naxa goro e gi ra tentenyi ra, e sin baa ma. E birin naxa madula, e faxa.

³⁴ Xɔsɛ demadonyie to na fe to, e naxa siga e gi ra, e sa a fala taakae nun daaxakae bɛ, ³⁵ mixie fan naxa siga e xa sa a mato naxan nabaxi. E to Isa yire li, e naxa xɛmɛ fan li naa, jinnɛɛ nu bara kerɛi naxan fɔxɔ ra, a dɔxɔxi Isa bun ma, sose ragoroxi a ma, a bara yalan. Na naxa e ragaaxu. ³⁶ Naxɛɛ nu bara a to Isa jinnɛɛ kerɛi xɛmɛ fɔxɔ ra ki naxɛ, e naxa a tagi raba birin bɛ.

³⁷ Na tɛmɛi, Gadarakae birin naxa Isa mayandi a xa keli e xɔnyi, barima gaaxui nu bara e suxu ki fanyi. Na kui, Isa naxa baki kunkui kui, a xa gbilen. ³⁸ Ninnɛɛ kerixi xɛmɛ naxan fɔxɔ ra, a naxa Isa mayandi a e birin xa lu a ra. Kɔnɔ Isa naxa a ragbilen, a a masen a bɛ, ³⁹ «Gbilen i xɔnyi. Ala fe naxan birin nabaxi i bɛ, sa na dentɛgɛ sa.» Xɛmɛ naxa siga, a sa na taa birin isa. Isa naxan nabaxi a bɛ, a naxa sa na tagi raba birin bɛ.

Di gine nde rakelife faxɛ ma

nun gine gbete rayalanfe
(*Matiyu 9:18-26, Maraki*
5:21-43)

⁴⁰ Isa to gbilen naakiri ma, pama birin nu a mamefe. E naxa a ralan. ⁴¹ Salide yarerati nde naxa fa a xon naxan nu xili Yayiru. A naxa fa a suyidi Isa be, a a mayandi a xa siga a xonyi, ⁴² barima a xa di gine kerenyi nu fa na faxafe ne. A je konti nu bara je fu nun firin nondon li.

Isa to nu sigafe Yayiru xonyi, pama gbege nu na a xetenfe. ⁴³ Gine nde nu na e ya ma naxan xa kike wali mu nu a itima je fu nun firin bun ma, mixi yo mu no a dandande. ⁴⁴ Na gine naxa fa Isa xanbi ra, a a belexe din a xa donma sanbunyi ra. Keren na, a xa kike wali naxa dan. ⁴⁵ Isa naxa maxorinyi ti, «Nde dinxi n na?» Birin to a fala a e tan mu a ra, Piyeri naxa a fala Isa be, «Karamoxo, pama i rabilinxi, birin nan i xetenfe!» ⁴⁶ Kono Isa naxa a masen, «Mixi nde bara din n na, barima n a kolon senbe nde bara mini n fate.» ⁴⁷ Gine to a kolon a a mu nu noma a noxunde, a naxa fa a serenma, a suyidi Isa be. A a belexe dinxi a ra fe naxan ma, a man yalanxi a ikorexi ra ki naxe, a naxa na birin tagi raba pama ya xori. ⁴⁸ Isa naxa a masen a be, «N ma di gine, i xa danxaniya bara i rayalan. Siga bonesa kui.»

⁴⁹ Isa to nu woyenfe, mixi nde naxa fa kelife salide yarerati xonyi, a a fala a tan Yayiru be, «I xa di gine bara

faxa. I naxa karamoxo tooro sonon.» ⁵⁰ Isa to a me, a naxa a masen Yayiru be, «I naxa gaaxu. I xa danxaniya tun. I xa di kisima ne.»

⁵¹ Isa to Yayiru xonyi li, a mu tin mixi yo xa so banxi kui fo Piyeri, Yaya, Yaki, di gine baba nun a nga. ⁵² Isa to a to birin nu wafe di gine xa fe ra sunnunyi kui, a naxa a masen e be, «Wo naxa wa. Yi di gine mu faxaxi xe, a na xife ne.» ⁵³ Nama naxa yo Isa ma, e a mayele, barima e nu a kolon a temedi bara faxa. ⁵⁴ Kono Isa naxa temedi belexe suxu, a a fala a be a xui itexi ra, «N ma di, keli!» ⁵⁵ A nii naxa gbilen a i, a keli kerene na. Isa naxa a fala e be e xa donse fi a ma. ⁵⁶ Temedi barimae de nu ixaraxi, kono Isa naxa a matintin e ra fa a fala, a fe naxan nabaxi, e naxa a fala mixi yo be.

9

Isa a foxirabire fu nun
firinyie xefe

(*Matiyu 10:5-42, Maraki*
6:7-12)

¹ Isa to a foxirabire fu nun firinyie malan, a naxa senbe nun noe fi e ma alako e xa no jinnee keride mixie foxo ra, e man xa no furema mooli birin nayalande. ² A naxa e xee mixie kawandide Ala xa mangeya niini xa masenyi ra, e man xa furemae rayalan. ³ A naxa a masen e be, «Wo ne biyaasima, wo naxa sese xanin wo xun ma, alo xuli, gbonfoe, taami, kobiri, xa na mu a ra donma firin nde. ⁴ Wo na so banxi naxan

kui, wo xa yigiya menni ne han wo sa sigama taa gbete temui naxe. ⁵ Xa na taakae mu wo rasene, wo xa keli naa. Wo xa menni bende rakonkon wo sanyie ra, a xa findi seedeɲoxoya ra e be, wo bara e rabolo.» ⁶ Na kui, Isa foxirabiree naxa siga, e sa taae birin isa. E nu mixie kawandima Ala xa xibaaru fanyi ra, e nu furemae rayalan yire birin.

Mange Herode ifuxi Isa xa fe ra

(Matiyu 14:1-12, Maraki 6:14-29)

⁷ Galile mange Herode to fe birin me naxee nu rabafe a xa boxi ma, a naxa ifu Isa xa fe ra, barima ndee nu a falama a Yaya Xunxa nan kelixi faxe ma, ⁸ ndee a fala a Annabi Eliya nan gbilenxi, ndee a fala a namiponme gbete naxan nu na duniɲe temui dangixi, na nan man kelixi. ⁹ Herode naxa a fala, «Yaya tan, n bara na xunyi bolon a de i. Konɔ nde fa yi tan na, n naxan xa fe mema yi ki?» Na kui, a naxa so katafe a xa Isa to.

Isa donse fife mixi wulu suuli ma

(Matiyu 14:13-21, Maraki 6:30-44)

¹⁰ Xerae to gbilen, e fe naxee rabaxi, e naxa a birin dentegɛ sa Isa be. A fan naxa e xanin Betesayida e xa lu e xati ma yire keren. ¹¹ Konɔ nama to a kolon, e naxa bira Isa foxo ra. A fan naxa e ralan, a woyen e be Ala xa mangeya niini xa fe ra, a furemae rayalan.

¹² Nunmare to so folo, Isa foxirabire fu nun firinyie naxa e maso a ra, e a fala a be, «Nama rayensen alako e xa sa so taae nun daaxae naxee na be rabilinyi, e xa sa yigiyadee nun donsee fen, barima won na wula ne yi ki.» ¹³ Isa naxa a fala e be, «Wo tan nan xa donse fi e ma.» A foxirabiree naxa a yaabi, «Sese mu na muxu yi bafe taami suuli nun yexe firin na. Ka muxu tan nan xa siga donse sarade yi nama birin be?» ¹⁴ Mixie naxee nu na naa, xemee konti naxa siga han wulu suuli pondon.

Isa naxa a fala a foxirabiree be, «Wo a fala mixie be e xa doxo e tongo suuli suuli ma.» ¹⁵ E fan naxa a raba na ki, e mixi birin nadoxo. ¹⁶ Isa naxa na taami suuli nun na yexe firin tongo, a a ya rate koore ma, a fa Ala nuwali sa. A naxa taamie igira, a fa e so a foxirabiree yi ra, alako e xa e itaxun pama ma. ¹⁷ Nama birin naxa e dege han e wasa. Donse donxoe xuntunyie to matongo, debe fu nun firin nan nafe.

Piyeri Isa kolonfe Ala xa Mixi Sugandixi ra,

nun Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe

(Matiyu 16:13-28, Maraki 8:27-30)

¹⁸ Loxo nde Isa nu na Ala maxandife a xati ma. A foxirabiree fan nu na naa. A naxa e maxorin, a naxe, «Mixie munse falama n ma fe ra? Nde lanxi n ma?» ¹⁹ E naxa a yaabi, «Ndee a falama, Annabi Yaya Xunxa.

Ndee a falama, Annabi Eliya. Ndee a falama, namipɔnme gbete naxan faxa waxati dangixi, na nan man kelixi.»
 20 Isa man naxa e maxɔrin, «Kɔnɔ wo tan naxe di? Nde n na?» Piyeri naxa a yaabi, «Ala xa Mixi Sugandixi nan na i ra.»

21 Isa naxa a matintin e ra, a e yamari, e naxa a xa fe fala mixi yo be. 22 A man naxa a masen e be, «Fo Adama xa Di xa tɔɔre gbegbe soto. Yuwifie xa forie, serexedube kuntigie, nun seriyɛ karamɔxɔe mu fama lade a ra, e a faxama ne, kɔnɔ a man xa keli faxe ma a xi saxan nde.»

23 Isa naxa a masen birin be, «Xa mixi wa birafe n fɔxɔ ra, a xa tondi a yete ma, a xa tin tɔɔre nun faxe ra lɔxɔe birin, a bira n fɔxɔ ra. 24 Mixi naxan wama a yete rakisife, na kanyi lɔema ne. Naxan a yete ralɔema n tan ma fe ra, na kanyi kisima ne. 25 Dunjɔna birin sɔtɔe munse fanma mixi ma, xa a sigama yahannama? 26 Naxan yo yaagima n tan nun n ma woyenyi xa fe ra, n tan Adama xa Di fama a nɔre kui temui naxe nun a Baba Ala nun a xa maleke seniyenxie xa nɔre, n fan yaagima ne na kanyi xa fe ra. 27 N xa nɔndi fala wo be, mixi ndee tixi wo ya ma be, naxee mu faxama fo e Ala xa mangeya niini to.»

Isa nɔɔfe

(Matiyu 17:1-3, Maraki 9:1-13)

28 Yi masenyi dangi xanbi xi solomasaxan jɔndɔn, Isa naxa Piyeri, Yaya, nun Yaki xanin geya fari Ala maxandide. 29 Isa to nu Ala maxandife, a yatagi naxa masara. A xa dugie fan naxa fiixe alo naiyalanyi. 30 Na temui, Annabi Munsa nun Annabi Eliya naxa mini e ma, e nun Isa naxa woyen. 31 E mini nɔre xungbe nan kui, e nu woyenfe Isa be a xa faxe xa fe ma, naxan nu fafe kamalide Darisalamu.

32 Xi xoli nu bara nɔ Piyeri nun a booree ra, kɔnɔ e to xunu, e naxa Isa xa nɔre to, a nun na xeme firin naxee nu na a fe ma. 33 Na xeme firinyie to nu kelifɛ Isa xun, Piyeri naxa a fala a be, «Marigi, fe fanyi na a ra muxu to na be yi ki. Muxu xa lingira saxan yailan, keren i gbe, keren Annabi Munsa gbe, keren Annabi Eliya gbe.» Piyeri mu nu a kolonxi a nu sese naxan falafe. 34 A to nu na woyenfe, nuxui naxa goro e ma. Piyeri nun a booree naxa gaaxu e to a to nuxui bara diɔn e ma. 35 Xui nde naxa mini nuxui kui, a a masen, «N ma Di nan ya, n ma Mixi Sugandixi. Wo wo tuli mati a ra.» 36 Na xui to ge woyende, e naxa Isa to a keren. A fɔxirabiree fe naxan toxi e ya ra, e naxa dundu a fe ma, e mu a fala mixi yo be na waxati.

Isa jinne kerife dimedi nde fɔxɔ ra

(Matiyu 17:14-23, Maraki 9:14-32)

³⁷ Na kuye iba, Isa nun a fɔxirabiree naxa goro geya fari, nama gbegbe naxa fa a ralande. ³⁸ Na temui, xeme nde naxa a xui ite nama tagi Isa mayandife ra, «Karamoxo, yandi, fa n ma di xeme mato, barima yi di kerenyi nan na n be! ³⁹ A mato, pinne nan na a fɔxo ra. A na keli a ra, a sonxoma ne, a a raketun a ra, n ma di dexunfe nu fa mini. A mu a bepinma mafuren, fo a ge a rahalakide. ⁴⁰ N bara i fɔxirabiree mayandi e xa yi pinne keri a fɔxo ra, konɔ e mu noxi.»

⁴¹ Isa naxa e yaabi, «Wo tan bonsoe danxaniyatare, wo kobi. N xa lu wo seeti ma han mun temui? N xa ti wo bun ma han mun loxo? Wo fa na di ra n xon.»

⁴² A jan mu nu Isa yire li sinden, pinne naxa di rabira boxi ma, a a raketun a ra. Konɔ Isa to pinne yamari, di naxa yalan, Isa fa a ragbilen a baba ma. ⁴³ Nama birin naxa kaaba Ala xa senbe ma.

Isa a xa faxe xa fe masenfe a sanmaya firin nde

(Matiyu 17:22-23, Maraki 9:30-32)

Birin to nu kaabaxi Isa wali foxi birin ma, a naxa a fala a fɔxirabiree be, ⁴⁴ «Wo tan xa yi masenyi nan name a fanyi ra: Adama xa Di sama ne mixie belexe.» ⁴⁵ Konɔ e mu na woyenyi fahaamu, barima a nu bara noxun e ma alako e naxa a kolon. E man mu suusa Isa maxorinde a ma.

Mixi naxan tide gbo

(Matiyu 18:1-11, Maraki 9:33-50)

⁴⁶ Isa fɔxirabiree naxa so woyenyi kui, e xa a kolon naxan tide gbo e ya ma. ⁴⁷ Konɔ Isa to nu e boje ma fe kolon, a naxa dimedi nde tongo, a a ti a fe ma. ⁴⁸ A naxa a masen e be, «Mixi yo naxan yi dimedi mooli rasenema n xili ra, na kanyi bara n tan yete yati rasene. Mixi yo naxan n tan nasene, na kanyi bara n xema fan nasene. Naxan findixi mixi xuri ra wo birin ya ma, a tan nan tide gbo.»

Findife Isa fɔxirabire ra

(Maraki 9:38-41)

⁴⁹ Yaya naxa a yaabi, «Karamoxo, muxu bara xeme nde to a pinne kerima mixi fɔxo ra i xili saabui ra. Muxu bara kata a xa ba na ma, barima a mu biraxi won fɔxo ra.» ⁵⁰ Isa naxa e yamari, «Wo naxa a raton, barima xa naxan mu kelixi wo xili ma, na tan na wo tan na be.»

Samari taa nde tondife Isa rasenede

⁵¹ Waxati to nu bara makore Isa xa te koore, a naxa nate tongo a xa Darisalamu kira suxu. ⁵² A naxa mixi ndee xee a ya ra. E to siga, e naxa so Samari taa nde e xa sa yigiya nde fen a be. ⁵³ Konɔ naakae mu tin a rasenede barima a nu sigafe Darisalamu ne. ⁵⁴ A fɔxirabiree Yaya nun Yaki to na fe to, e naxa a fala a be, «Marigi, muxu xa yaamari fi te xa goro keli

koore, a xa e raton?» ⁵⁵ Kono Isa naxa a ya rafindi e ma, a woyen xoxoxe fala e be. ⁵⁶ Na temui, e naxa siga taa gbete.

*Birafe Isa foxo ra
(Matiyu 8:19-22)*

⁵⁷ E to nu kira xon ma, xememe nde naxa fa a fala Isa be, «I siga dede, n na i foxo ra.» ⁵⁸ Isa naxa a yaabi, «Xulumase xima yili kui.

Xoni xima a tee kui.
Kono dede mu na Adama xa Di be a a xunyi sama dennaxe.»

⁵⁹ Isa man naxa a masen mixi gbete nde be, «Bira n foxo ra.» Kono a kanyi naxa a yaabi, «Marigi, a lu n xa siga, n xa sa n baba ragata sinden.» ⁶⁰ Isa naxa a yaabi, «A lu faxamixie nan xa e xa faxamixie ragata. I tan xa siga, i xa sa mixie kawandi Ala xa mangeya niini ra.»

⁶¹ Mixi gbete fan naxa a fala a be, «Marigi, n birama ne i foxo ra, kono a lu n xa siga n xunyi, n xa sa n jungu n ma mixie ma.» ⁶² Kono Isa naxa a yaabi, «Mixi yo naxan saari suxuma a nu fa a xanbi mato, a kanyi mu daxa a xa wali suxu Ala xa mangeya niini be.»

10

Isa a foxirabirree tongo solofere a nun firin xeefe

¹ Yi fee dangi xanbi, Marigi naxa mixi gbete sugandi, mixi tongo solofere a nun firin. A naxa e xee firin firin na, e xa siga a ya ra taa birin kui a nun yire birin a tan

ye te nu fafe sigade dennaxe. ² A naxa a masen e be, «Xe xaba wali belebele nan na, kono waliksee tan xurun. Wo xe kanyi maxandi alako a xa waliksee rasanba a xa xe xabade. ³ Wo siga. N na wo xee fe ne alo yexee yore naxee soma wula baree tagi. ⁴ Wo naxa kobiri, gbontoe, xa na mu a ra sankiri xanin wo xun ma. Wo naxa bu mixie xeebu ra kira xon ma.»

⁵ «Wo nu so banxi naxan kui, beenun wo xa se gbete fala wo xa a masen sinden, «Ala xa bopesa fi yi foxo ma.» ⁶ Xa bopesa mixi nde sabatixi naa, Ala wo xa duba suxuma ne a be, kono xa na mixi mooli mu na, Ala wo xa duba ragbilenma wo tan nan ma. ⁷ Wo xa lu na banxi kerenyi nan kui. E se naxan soma wo yi ra, wo xa a don, wo xa a min, barima a lanma waliksee xa a sare soto. Wo naxa keli na banxi kui wo xa sa yigiya banxi gbete.»

⁸ «Wo nu so taa naxan yo kui e naxa wo rasene, e na naxan so wo yi ra, wo xa na don. ⁹ Wo xa na furemae rayalan, wo a masen naakae be, «Ala xa mangeya niini bara makore wo ra.» ¹⁰ Kono wo nu so taa naxan yo kui e mu wo rasene, wo xa siga taa tagi ne, wo a masen mixie be, ¹¹ «Hali wo xa taa xube naxan kankanxi muxu sanyie ra, muxu bara a rakonkon a xa findi seedejoxoya ra naxan baxi wo xili ma. Kono wo xa a kolon ne, a Ala xa mangeya niini bara makore.» ¹² N xa a fala wo be, kiiti sa loxoe, kiiti

fanma Sodoma be dangife na taa ra.»

Taa danxaniyatarae xa gbaloe

(Matiyu 11:21-24)

¹³ «Gbaloe na wo be, Korasinkae! Gbaloe na wo fan be, Betesayidakae! Kaabanako naxee raba wo tagi, xa nee sa raba Tire nun Sidon ne nu, a a lima e tan bara tuubi nu a rakuya, e doxo sunnun donma ragoroxi e ma, e te xube maso e ma e xa tuubi tonxuma ra. ¹⁴ Kiiti sa loxo xoxoma wo tan ma dangi Tirekae nun Sidonkae ra. ¹⁵ I tan Kaperenamu go, i joxo a ma a i tema han ariyanna kui? Ade, i ragoroma ne han yahannama.»

¹⁶ Isa man naxa a fala a foxirabiree be, «Naxan na a tuli mati wo ra, a kanyi a tuli matixi n tan nan na. Naxan na tondi lade wo ra, na kanyi tondixi lade n tan nan na. Naxan na tondi lade n tan na, na kanyi tondixi lade n xema nan na.»

Isa foxirabire tongo solofere a nun firinyie gbilenfe

¹⁷ Isa foxirabire tongo solofere a nun firin naxa gbilen seewe kui, e a fala a be, «Marigi, muxu na yaamari fi i xili ra, hali jinnee, e muxu xui rabatuma.» ¹⁸ Isa naxa a masen e be, «N bara Sentane to bira ra keli koore ma alo seyamakonyi. ¹⁹ A mato, n bara noe fi wo ma wo xa jere boximase nun tali ma, n noe fi wo ma yaxui Sentane xa senbe birin xun. Na

birin kui, sese mu wo toma. ²⁰ Kono wo naxa seewa xe jinnee to wo xui rabatuma. Wo xa seewa ne barima wo xili sebexi ariyanna.»

Isa seewafe Ala sagoe ra

(Matiyu 11:25-27, 13:16-17)

²¹ Na waxati, Isa naxa seewa Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, a a fala, «Baba Ala, koore nun boxi Marigi, n bara i tantu i to yi fee noxunxi lonnilae nun xaxili-mae ma, i e masen dimedie be. Iyo, n Baba, n bara i tantu barima i kenen fe nan ya.»

²² «N Baba bara fe birin taxu n na. Mixi yo mu Ala xa Di kolon, fo Baba Ala. Mixi yo mu Baba Ala kolon, fo Ala xa Di, a nun Ala xa Di nu tin a masende naxan be.» ²³ A naxa a ya rafindi foxirabiree ma, a a fala e be e xati ma, «Seewe na mixi be, naxan fee toma wo ya naxan toxi! ²⁴ N xa a fala wo be, namijonme nun mange wuyaxi bara wa e xa fee to wo na naxee tofe, kono e mu a to. E bara wa e xa fee me wo na naxee mefe, kono e mu a me.»

Yaamari naxan tide gbo a birin be,

nun Samarika mixi fanyi nde xa taali

(Matiyu 22:34-40, Maraki 12:28-34)

²⁵ Loxo nde, seriye lonnila nde to nu wama Isa matofe, a naxa ti, a a fala a be, «Karamoxo, a lanma n xa munse raba alako n xa abadan kisi soto?» ²⁶ Isa

fan naxa a maxorin, «Munse sebexi Munsa xa seriye kui? I a fahaamuxi di?» ²⁷ Seriye lonnila naxa a yaabi, «I xa Ala xanu i bope birin na, i nii birin na, i senbe birin na, a nun i xaxili birin na. I man xa i ngaxakerenyi xanu alo i i yete xanuxi ki naxe.» ²⁸ Isa naxa a fala a be, «I xa yaabi fan. Xa i na raba, i kisima ne.»

²⁹ Kono seriye lonnila to nu wama a tan xa kolon tinxintoe ra, a man naxa Isa maxorin, «Kono nde findixi n ngaxakerenyi ra?» ³⁰ Isa naxa woyenyi tongo, a a yaabi, «Xeme nde nu na kira xon kelife Darisalamu gorofe ra Yeriko. Mupetie naxa dutun a ma, e a xa dugie birin ba a ma, e a bonbo, e a lu alo faxamixi. ³¹ A naxa a li, serexedube nde nan nu fafe na kira xon ma. A to na xeme to saxi kira ra, a naxa dangi kira seeti boore ra. ³² Na mooli man na, Lewi di nde fan naxa fa kira xon ma. A to na li, a xeme to saxi kira ra, a fan naxa dangi kira seeti boore ra.»

³³ «Kono Samarika nde fan naxa fa a xa biyaasi kui, a na xeme li kira ra. A to a to, a naxa kinikini ki fanyi. ³⁴ A to a maso a ra, a naxa ture nun weni sa a xa fie ma, a e maxiri. A naxa a tongo, a a sa a xa sofale fari. A naxa a xanin yigiya banxi nde kui, a meeni a ma. ³⁵ Na kuye iba, a naxa gbeti kobiri kole firin so na yigiya banxi kanyi yi ra, a a fala a be, «Meeni yi xeme ma. Xa i kobiri ba a xa fe ra dangi yi ra, n man

ne dangima be n na kobiri ragbilenma i ma.»

³⁶ Isa naxa fa seriye lonnila maxorin, «Yi mixi saxanyi ya ma, nde findixi ngaxakerenyi ra na xeme be mupetie dutun naxan ma?» ³⁷ Seriye lonnila naxa a yaabi, «Naxan kinikini a ma.» Isa naxa a masen a be, «I fan xa na mooli nan naba.»

Marata nun Mariyama xonyi

³⁸ Isa nun a foxirabiree to so taa nde kui, gine nde naxa e yigiya naxan xili Marata. ³⁹ A xunya ginema fan nu na naxan nu xili Mariyama. Na naxa sa doko Marigi seeti ma, a a tuli mati a xa masenyi ra, ⁴⁰ kono Marata tan ya koto nu moxi a xa xopee bun tife ra. Na kui, Marata naxa sa a fala Isa be, «Marigi, i mu n xunya toxi? A bara wali birin lu n tan keren ma. Woyen a be, a xa fa n mali.» ⁴¹ Marigi naxa a yaabi, «Marata, Marata, i kontofilixi, i man ya koto moxi fe gbegebe ma, ⁴² kono i hayi na fe keren peti nan ma. Mariyama tan, a tan nan fe fanyi sugandixi. Na man mu bama a yi feo!»

11

*Ala maxandife
(Matiyu 6:9-13, 7:7-11)*

¹ Loko nde, Isa nu na Ala maxandife yire nde. A to ge, a foxirabiree nde naxa a fala a be, «Marigi, muxu tinkan Ala maxandide alo Yaya a foxirabiree tinkanxi

ki naxe.»² Isa naxa a masen e be, «Wo ne Ala maxandima, wo xa a fala, «Baba Ala, dunjina birin xa i xili seniyeñxi kolon.

I xa mangeya niini xa fa.

³ Baloe fi muxu ma loxo be birin,

muxu hayi na naxan ma.

⁴ Dijne muxu xa yunubie ma, barima muxu fan dijema mixie haake ma, naxan yo bara fe kobi niya muxu ra.

I naxa muxu ti maratantanyi kira xon.»»

⁵ Isa man naxa a masen e be, «Xa a sa li, wo ya ma mixi nde naxa siga a boore nde xon koe tagi, a a fala a be, «N boore, taami saxan doni n be, ⁶ barima xone nde nan faxi n be keli biyaasi, a fa li donse yo mu na n naxan soma a yi.»»

⁷ «Xa a sa li go, banxi kanyi a yaabi, «Ba n toxofo! Naade balanxi, n tan nun n ma die birin saxi. N mu noma kelide fa n xa taami so i yi!»⁸ N xa a fala wo be, banxi kanyi mu kelima a xa a boore mali e xa doxo booreya ma. Kono a boore xa lixirinyi tan, na nan a niyama banxi kanyi xa keli, a a boore hayi birin fan.»

⁹ «N xa a fala wo be, wo maxandi ti, wo a sotoma ne.

Wo fenyi ti, wo a toma ne.

Wo naade konkon, a rabima ne wo be.

¹⁰ Mixi naxan birin maxandi tima, a a sotoma ne.

Mixi naxan se fenma, a a toma ne.

Mixi naxan naade konkonma, a rabima ne a be.»

¹¹ «Baba mundun na wo ya ma naxan xa di yexe maxorinma a ma, a sa boximase so a yi ra? ¹² Xa a sa toxele nan maxorin wo ma, wo noma tali sode a yi ra? ¹³ Xa wo tan mixi kobie fata se fanyie fide wo xa die ma, Baba Ala naxan na ariyanna, a dangi wo ra pon! A a Xaxili Seniyeñxi fima ne a maxandimae ma.»

Ala Xaxili Seniyeñxi matandife

(Matiyu 12:22-37, Maraki 3:20-27)

¹⁴ Isa naxa jinne nde kerixeme foxo ra naxan nu bara a kanyi findi boboe ra. Isa to na jinne kerixeme, boboe naxa woyen, jama naxa kaaba.

¹⁵ Kono mixi ndee nu na e ya ma, nee a fala, «A jinnee kerima jinne mangede Belesebulu nan saabui ra.»

¹⁶ Mixi gbete naxa gantanyi sa a ya ra a maxorinfe ra Ala xa tonxuma nde ma.

¹⁷ Isa to e xa manoxunyi birin kolon, a naxa a masen e be, «Lantareya na mangeya naxan kui, a mu buma. Denbaya lantaree fan, e kanama ne.

¹⁸ Sentane xa mangeya noma bude xa lantareya na a kui? Wo naxe a n jinne kerima Belesebulu saabui nan na.

¹⁹ Xa n tan jinnee kerima Belesebulu nan saabui ra, wo tan xa mixie fa e kerima nde saabui ra? Na kui, e tan nan yati wo maki-

itima. ²⁰ Kono xa n tan jinne kerima Ala senbe nan saabui ra, Ala xa mangeya niini yati nan bara wo li.»

²¹ «Xa senbema a xa banxi kantama geresose ra, a

harige birin na kantari nan kui. ²² Kɔnɔ xeme gbete na fa naxan senbe gbo a be, a noma ne a ra, a a xa geresosee ba a yi a nu laxi naxee ra, a a harige birin itaxun mixi gbete ra.»

²³ «Mixi naxan mu n foxo ra, a tixi n kanke ne. Naxan mu n malima mixi sotode, a na mixie rayensenfe ne.»

Ninne gbilenfe a sabbatide fori

(Matiyu 12:43-45)

²⁴ «Ninne na gbilen mixi foxo ra, a sigama yire maxare lingira gbete fende, kɔnɔ a mu a toma. Na temui a a falama a yete be, «N xa gbilen n ma banxi kui n kelixi dennaxe.» ²⁵ A na gbilen menni, a a lima ne na banxi makɔxi, a raxunmaxi a fanyi ra. ²⁶ Na temui, a sigama ne a sa fa jinne solofere gbete ra naxee jaaxu a be, e birin so na banxi kui, e sabati naa. Na kui, na mixi xa fe jaaxuma ne dangife singe ra.»

Seewe na mixi naxee be

²⁷ Isa to nu yi fee falafe, gine nde naxa a xui ite nama tagi, «Seewe na gine be naxan i bari, a xipe fi i ma!» ²⁸ Kɔnɔ Isa naxa a yaabi, «Seewe na mixie nan be naxee Ala xa masenyi ramema, e a rabatu.»

Annabi Yunusa xa tonxuma

(Matiyu 12:38-42)

²⁹ Nama to nu Isa xetenfe, Isa naxa a masen e be, «To mixie kobi. E wama tonxuma makaabaxi tofe,

kɔnɔ tonxuma yo mu fima e ma bafe Annabi Yunusa xa tonxuma ra. ³⁰ Annabi Yunusa findi tonxuma ra Ninewekae be ki naxe, Adama xa Di fan findima tonxuma ra na ki ne yi waxati mixie be. ³¹ Kiiti loxoe, Seeba mange gine fan tima ne e nun to mixie, a seederɔxɔya ba wo xili ma, barima a tan fa ne kelife yire makuye Sulemani xa lonni ramede, a fa li naxan na wo yire yi ki be, a tide gbo Sulemani be. ³² Kiiti sa loxoe, Ninewekae fan kiiti tinxixi sama ne yi waxati mixie ma, barima Ninewekae tuubi Yunusa xa kawandi nan saabui ra, kɔnɔ yakosi mixi nde na be naxan xa fe gbo Annabi Yunusa be.»

Danxaniya xa naiyalanyi
(Matiyu 5:15, 6:22-23)

³³ «Mixi yo mu lanpui radexema a man fa a noxun yire nde, xa na mu a ra a debe felen a xun. A a doxoma lanpui doxose nan fari alako naxee soma banxi, e xa a te dexe to.»

³⁴ «I ya nan na i fate xa lanpui ra. Xa i ya fan, i fate birin iyalanma ne, kɔnɔ xa i ya mu fan, i fate luma dimi nan kui. ³⁵ Na kui, i maɔoxun ki fanyi xa naiyalanyi naxan na i boɔe kui mu findixi dimi ra. ³⁶ Xa i fate birin iyalanxi, dede mu fa na dimi kui, a birin luma ne naiyalanyi kui alo lanpui dexe na ti i ma.»

Diinela kobie

(Matiyu 23:1-39, Maraki 12:38-40)

37 Isa to ge woyende, Fariseni nde naxa Isa maxorin e xa sa e dege. Isa to so Fariseni xonyi, a naxa a magoro. 38 Fariseni naxa kaaba, a to a to Isa mu a belexe raxa Yuwifie xa naamunyi ki ma beenun a xa a dege. 39 Na kui, Marigi naxa a fala a be, «Wo tan Farisenie, wo pooti nun pileti fari maxama e xa raseniyen, kono mixi see mupafe nun seniyentareja nan tun na wo boje ma. 40 Wo tan xaxilitaree! Wo mu a kolon Ala naxan se fari daa, a tan nan mixi boje fan daa? 41 Xa wo setare ki baloe ra naxan na wo xa pileti kui, wo xa fe birin naseniyenma ne.»

42 «Gbaloe na wo be, wo tan Farisenie! Wo sansi xunxurie birin farile bama, alo salaxui nun gbengbe, kono wo gbilenxi tinxinyi nun Ala xanufe foxo ra. A lanma ne nu wo xa na seriye havigee rabatu, wo man mu neemu boore seriye xunxurie fan ma. 43 Gbaloe na wo be, wo tan Farisenie! Barima a rafanxi wo ma, wo xa doxo binye yire salide banxi kui, mixie man xa nu wo xeebu taa kui binye xeebuie ra. 44 Gbaloe na wo be, barima wo maniyaxi gaburie nan na naxee mu matonxumaxi, mixie jere ma naxan fari e mu a kolon!»

45 Seriye lonnila nde naxa a fala a be, «Karamoxo, i to yi fee falama yi ki, i na muxu fan nasotofe ne.» 46 Isa naxa a yaabi, «Gbaloe na wo fan be, wo tan seriye

lonnilae! Barima wo kote doxoma mixi xun ma naxan xanin xono ki fanyi, kono wo tan mu tinma e malide hali wo belexesole keren na. 47 Gbaloe na wo be, barima wo gaburi fanyie yailanma namijonmee be, a fa li wo benbae nan e faxa! 48 Na kui, wo bara findi wo benbae xa kewalie seede ra, e xa na kewalie man bara wo kenen, barima e tan bara namijonmee faxa, wo fan na namijonmee xa gaburie raxunmama. 49 Na nan a ra, Ala xa lonni fan a masenxi ne, «N namijonmee nun xerae rasanbama ne e ma, e tan ndee faxa, e ndee jaxankata.» 50 Na kui, namijonmee birin wuli naxan filixi kabi dunija folo, yi waxati mixie nan a sare fima, 51 kelifa Habila wuli ma han Sakari, naxan faxa serexebade nun horomobanxi tagi. Iyo, n xa a fala wo be, to mixie nan a birin sare fima. 52 Gbaloe na wo be seriye karamoxo, barima wo bara saabi tongo naxan lan a xa lonni naade rabi. Kono wo mu soma, wo man mu tinma mixi gbete fan xa so naa.»

53 Isa to keli naa, Farisenie nun seriye karamoxo naxa ti folo a kanke a xone ra. E naxa maxorinyi mooli birin ti a ma, 54 alako e xa a suxu tantanyi nde kui.

12

*Isa a foxirabiree rasife
(Matiyu 10:26-33, 12:32,
10:19-20)*

1 Yi fee nu dangife temui naxe, mixi wulu wulu nan nu bara e malan, han e nu e bore maboronfe. Isa woyen folo a foxirabiree nan singe be, a naxe, «Wo wo yete ratanga Farisenie xa lebini ma, naxan findixi filankafujira ra. 2 Fefe noxunxi mu na naxan mu fama makenende, gundo yo mu na naxan mu fama kolonde. 3 Na kui, wo naxan yo falama koe ra, a mema ne yanyi ra. Wo fefe makoyikoyima banxi kui, dunija birin fama rakolonde a ra kene ma.»

4 «N booree, n xa a fala wo be, wo naxa gaaxu mixie ya ra naxee noma mixi fate bende faxade, kono e mu noma fefe ra na xanbi ra. 5 N xa a masen wo be, a lan wo xa gaaxu naxan ya ra. Wo xa gaaxu Ala nan ya ra, barima a tan nan mixi faxama, a tan nan man noma mixi wolide yahannama. Iyo, n xa a fala wo be, a lanma wo xa gaaxu a tan nan ya ra.»

6 «Turunna suuli xa mu sarama batanka firin na? Kono Ala tan mu neemuma e sese ma. 7 Hali xunxexe naxan na wo xunyi ma, Ala a birin konti kolon. Wo naxa gaaxu, barima wo munafanyi gbo dangi turunna xoni gali ra.»

8 «N xa a fala wo be, mixi yo naxan n kolonma a Marigi ra adamadie ya ma, n tan Adama xa Di fan na kanyi kolonma ne Ala xa malekee ya i. 9 Kono naxan na tondi n kolonde adamadie ya i, n fan tondima ne na kanyi

kolonde Ala xa malekee ya i.»

10 «Mixi naxan birin woyen kobi falama Adama xa Di xa fe ra, na yunubi noma ne xafaride na kanyi be, kono mixi naxan Ala Xaxili Seniyenxi rasotoma, na yunubi tan mu noma xafaride na kanyi be.»

11 «E na wo xanin salide kiitise yire, xa na mu a ra mangasanyi xon, wo naxa kontofili wo e yaabima ki naxe, xa na mu a ra wo naxan masenma e be, 12 barima Ala Xaxili Seniyenxi wo rakolonma ne na waxati yati ma, a lan wo xa naxan fala.»

Banna xaxilitare xa taali

13 Mixi nde naxa a fala Isa be nama tagi, «Karamoxo, a fala n taara be a xa muxu ke itaxun, a n gbe so n yi.» 14 Isa naxa a yaabi, «Nde n findixi kiitisa ra wo xun ma, xa na mu a ra wo ke taxunma ra?» 15 A man naxa a masen e be, «Wo a i ki fanyi, wo wo yete ratanga xoyife se mooli birin ma, barima i banna kiyoki, dunipeigiri tide mu kelima se sotoe xa ma.»

16 Na xanbi, Isa naxa yi taali sa e be, «Xeme ban-naxi nde xa xe naxa fan ki fanyi. 17 A naxa a manoxun a yete ma, «N munse rabama, barima yire mu n be n noma n ma donse birin nagatade dennaxe?» 18 A naxa nate tongo, «N yi nan nabama. N na n ma bilie rabirama ne, n gbete ti naxee gbo e be. N na n ma donse nun n ma se birin malanma nee nan kui. 19 Na temui n na a falama ne n yete be, N

bara se gbegebe ragata naxan buma je wuyaxi. N xa n malabu fa, n xa n dege, n xa n min, n xa jelexin.»²⁰ Kono Ala naxa a masen a be, «I tan xaxilitare! To koe yati ra, i nii bama ne i fate. I naxan birin malanxi, a fa luma nde be?»²¹ A na na ki ne mixi be naxan se malanma a yete be, kono a mu bannaxi Ala be.»

Xaxili tife Ala ra

²² Na dangi xanbi Isa naxa a masen a foxirabiree be, «Na nan a toxi, n xa a fala wo be, wo naxa kontofili baloe xa fe ra wo hayi na naxan ma yi dunijeigiri kui, xa na mu a ra, dugie xa fe ra wo naxee ragoroma wo fate ma.²³ Wo xa dunijeigiri tide gbo donse be, wo fate tide gbo dugie be.²⁴ Wo wo mapoxun xaaxae ma. E mu sansi sima, e mu xe xabama. Saga nun bili sese mu e yi, kono Ala e rabaloma. Wo tan tide gbo xonie be pon!²⁵ Nde noma hali xi keren sade a xa simaya xun a xa kontofilife saabui ra?²⁶ Xa wo mu noma na fe lanma ra, wo fa kontofilima fe gbete ra munfe ra?»

²⁷ «Wo wula sansi fuge tofanyie mato e minima ki naxe. E mu walima, e mu woligese yailanma, kono n xa a fala wo be, hali mange Sulemani xa dariye birin kui, a xa sosee mu nu tofan alo na sansi fuge keren.²⁸ Xa Ala wula sansi meenima yi ki ne, naxan na na to, tina a gan, a meenima ne wo tan ma dangi na ra pon! Wo xa danxaniya xurun.²⁹ Wo

naxa wo xaxili birin ti donse nun minse ra. Wo naxa kontofili.³⁰ Kaafiri birin birama na fe mooli nan tun foxo ra. Kono wo tan Baba Ala a kolon, a wo hayi na na see ma.³¹ Wo xa Ala xa mangeya niini singe fen. Wo hayi na naxan birin ma, a na fan fima ne wo ma.»

Harige malanfe ariyanna (Matiyu 6:19-21)

³² «Wo naxa gaaxu, wo tan naxee luxi alo n ma xuruse goore lanma, barima a bara wo Baba Ala kenen a xa mangeya niini fi wo ma.³³ Se naxan na wo yi ra, wo xa sa a mati, wo a kobiri fi setaree ma. Wo xa kobiri booto soto naxan mu kanama, wo harige soto naxan mu jonma, naxan na ariyanna, mujeti mu dennaxe lima, nimasee fan mu kanari sama dennaxe.³⁴ Wo harige na dennaxe, wo boje fan luma menni ne.»

Wali suxufe Marigi ya ra (Matiyu 24:43-51)

³⁵ «Wo tagi ixirixi nan xa lu a ra, wo xa lanpuie radexexi.³⁶ Wo xa lu ne alo mixi naxee e marigi mamefe kelife futixiri xulunyi. A na fa, a naade konkon, e a rabima ne a be keren na.³⁷ Seewe na a konyie be, marigi naxee lima e mu xixi a fa temui. N xa nondi fala wo be, marigi yati fama a tagi ixiride, a fa magorode fen a xa na konyie be, a fa e bun ti.³⁸ Seewe na e be, marigi naxee lima e mu xixi, hali a gbilen koe tagi, xa na mu a ra a pan dangi na ra.»

³⁹ «Wo xa a fahaamu a fanyi ra, xa banxi kanyi a kolon ne nu muƙeti fama temui naxe, a mu a luma muƙeti xa so a xonyi. ⁴⁰ Wo fan, wo xa wo tagi ixiri, wo naxa yanfa, barima Adama xa Di fama waxati nan ma wo joxo mu naxan ma.»

⁴¹ Piyeri naxa a maxarin, «Marigi, i yi taali saxi muxu tan nan be, ka birin be?» ⁴² Marigi naxa a yaabi, «Nde luma alo walike xunmati naxan findixi xaxilima dugutege ra? A marigi a tima a xa banxi walike birin xun ma, a xa donse taxun e ra a waxati. ⁴³ Nelexinyi na na konyi be, naxan marigi a lima na wali ra. ⁴⁴ N xa nondi fala wo be, na marigi a harige birin taxuma ne na konyi ra. ⁴⁵ Kono xa a sa li go, na konyi a fala a yete be, «N marigi buma ne fafe ra», a fa marigi xa konyi xeme nun konyi ginne bonbo, a xulunyi ti, a siisi? ⁴⁶ Loxo nde fama, a tan konyi mu naxan kolon, a joxo mu saxi naxan ma, a marigi gbilenma ne. A na fa, a na konyi paxankatama ne a paaxi ra, konyi gbaloe soto e nun kaafirie.»

⁴⁷ «Konyi naxan a marigi sago kolon, kono a mu a tagi ixiri, a man mu a sago raba, a fama ne bonboe gbegbe sotope. ⁴⁸ Kono naxan mu a marigi sago kolon, xa a bara fe raba a lanma a xa bonbo naxan ma, a mu bonboe gbegbe sotoma. A gbegbe bara so naxan yi, a gbegbe man maxarinma ne a ma. A

gbegbe bara taxu naxan na, na gbegbe man maxarinma ne a ma, nde man fa sa na xun.»

Isa faxi fatanyi nan na
(Matiyu 10:34-36)

⁴⁹ «N faxi te nan sade boxi ma. A rafaƙma n ma xa a jan bara dexel! ⁵⁰ Fo n xa toore belebele soto. N boje mu sama fo na kamali temui naxe. ⁵¹ Wo joxo a ma a n faxi bojesa nan na dunija? Ade, n faxi fatanyi nan na. ⁵² Keli yi waxati ma, xa mixi suuli na denbaya kui, gere luma mixi saxan nun mixi firin tagi. ⁵³ Baba a xa di xeme gerema ne, di xeme fan a baba gere. Nga a xa di gine gerema ne, di gine fan a nga gere. Mama a xa mamadi gerema ne, mamadi fan a mama gere.»

Waxati tonxumae kui kolonfe
(Matiyu 16:2-3)

⁵⁴ Isa man naxa a fala pama be, «Wo na nuxui to a malan na sogedorode, wo a falama keren na, «Tune nan kelixi,» a fa li na nan man yati rabama. ⁵⁵ Foye na keli koola ma, wo a falama, «Kuye ifurama ne,» a fa li na nan man yati rabama. ⁵⁶ Wo tan filankafuie! Wo fata boxi nun koore jingi kui kolonde, kono munfe ra wo mu fata yi waxati fee tan tagi rabade?»

Lanyi xirife sinnanyi ma
(Matiyu 5:25-26)

⁵⁷ «Munfe ra wo tan yete mu fe matoma, wo xa a kolon naxan findixi tinxinyi ra? ⁵⁸ Xa wo nun i kalamu

mixi na sigafe kiitisa yire, kata wo xa lanyi xiri kira xɔn, xa na mu a ra a i bendunma ne han kiitisa xɔn, kiitisa fan i so kɔsibili yi ra, kɔsibili i sa geeli. ⁵⁹ N xa a fala i be, i mu minima menni fo i kɔbiri birin fi han batanka dɔnxɔe.»

13

Tuubife

¹ Na temui, mixi ndee naxa dentegɛ sa Isa be a mangɛ Pilati bara Galileka ndee faxa, a e wuli masunbu e xa sɛrɛɛ ra. ² Isa naxa e yaabi, «Wo a maɔxunxi ne a na mixie tɔɔɔxi ne na ki barima e xa yunubi dangi Galileka booree ra? ³ N xa a fala wo be na mu a ra feo! Kɔnɔ xa wo mu tuubi, wo birin halakima ne alo e tan. ⁴ Na Darisalamuka fu nun solomasaxanyi go, Silomu koore banxi bira naxee ma? Wo ɔxɔ a ma a na tɔɔre e lixi ne yunubitɔee nan to e ra dangi Darisalamuka boore birin na? ⁵ N xa a fala wo be na mu a ra feo! Kɔnɔ xa wo mu tuubi, wo birin sɔntɔma ne alo e tan.»

⁶ Isa man naxa yi taali masen e be. «Xɔre bili to nu sixi xeme nde xa bɔxi ma, a naxa siga a xa sa a bogi ba, kɔnɔ a mu sese to a kɔn na. ⁷ Na kui, a naxa a fala a xa walike be, «A mato, a je saxan nan yi ki n fama xɔre bogi fende yi xɔre bili kɔn na, n mu se to. A side bara findi bɔxi makanaxi nan na! A sɛge!» ⁸ Walike naxa a yaabi, «Marigi, i man xa dije toofare xa dangi, alako n xa

a rabilinyi buxa, n ɔaje sa a ma. ⁹ Xa a bogi tamuna, awa. Xa a mu bogi, i a sɛge.»»

Isa gine nde rayalanfe malabu lɔxɔe ma

¹⁰ Malabu lɔxɔe nde ma, Isa nu na kawandi tife salide nde kui. ¹¹ A naxa gine nde li naa pinne nu bara naxan kuntin a ra. Kabi je fu nun solomasaxan a mu nu nɔma a rakelide feo! ¹² Isa to a to, a naxa a xili, a a fala a be, «N nga, i bara fulun yi fure ma to.» ¹³ Isa to a beɛɛ sa a ma, gine naxa a rakeli keren na, a so Ala matɔxɔfe.

¹⁴ Kɔnɔ Isa to a rayalanxi malabu lɔxɔe ne, salide xunmati naxa xɔnɔ a ma, a a fala jama be, «Xi senni nan na a daxa mixi xa wali naxan kui. Wo xa fa marayalanyi fende na lɔxɔe ne, kɔnɔ wo naxa fa malabu lɔxɔe tan ma.» ¹⁵ Marigi naxa a yaabi, «Wo tan filankafuie! Malabu lɔxɔe ma, wo birin mu wo xa ninge xa na mu wo xa sofale fulunma xe a xiride, wo a xanin ye minde? ¹⁶ Iburahima xa di nan yi gine ra, kɔnɔ Sentane bara a xiri kabi je fu nun solomasaxan. A mu lanma n xa a fan fulun malabu lɔxɔe ma?» ¹⁷ A to na fala, a yaxui birin naxa yaagi, kɔnɔ jama tan naxa sɛewa a xa kaabanako fe birin na.

Konde xɔri nun lebini xa taalie

(Matiyu 13:31-35, Maraki 4:30-32)

¹⁸ Isa man naxa a masen e be, «Ala xa mangeya maniyaxi munse ra? N nɔma a misaalide tali

wɔyɛnyi mundun na? ¹⁹ A luxi nɛ alɔ konde xɔri xurudi xɛmɛ naxan si a xa bɔxi ma. A naxa te, a findi wuri bili ra, xɔnie fa e tɛɛ sa a kɔn na.»

²⁰ A man naxa a masen, «N xa Ala xa mangɛya misaali munse ra? ²¹ A luxi nɛ alɔ lɛbini, ginɛ naxan sa farin busali tagi xun ma, na fa farin birin nate.»

Naade ixutuxi
(*Matiyu 7:13-14, 21-23, 8:11-12*)

²² Isa nu sigama kawandi ti ra taaɛ birin kui, a xungbe nun a xuri. Na birin, a nu na Darisalamu kira nan xɔn. ²³ Mixi nde naxa a maxɔrin, «Marigi, nɔndi nan a ra, a mixi gbegbe mu kisima?» A naxa a yaabi, ²⁴ «Wo kata wo xa so naade ixutuxi nan na, barima n xa a fala wo bɛ, mixi wuyaxi katama nɛ sode naa, kɔnɔ e mu nɔma. ²⁵ A waxati a lima banxi kanyi kelima nɛ a naade balan. Wo tan fama nɛ tide tande wo nu naade kɔnkɔn na, wo a fala, «Marigi, naade rabi muxu bɛ.» Na temui, a wo yaabima nɛ, «N mu wo kolon, n mu wo kelide kolon.» ²⁶ Wo man a falama nɛ a bɛ, «I mixie xaranxi muxu xɔnyi nɛ, won birin nan won degeɣi, won birin nan won min.» ²⁷ Kɔnɔ a wo yaabima nɛ, «N xa a fala wo bɛ, n mu wo kolon, n mu wo kelide kolon. Wo keli n ya i, wo tan fe kɔbi raba!»

²⁸ Iburahima, Isiyaga, Yaxuba, nun namijɔnmɛ birin, wo e toma nɛ Ala xɔnyi ariyanna, kɔnɔ wo tan

naminima tande, wa nun jinyi raxinyi na dennaxe. ²⁹ Mixie kelima sogetede nun sogegorode, e keli kɔɔla nun yirefanyi biri, e e dege Ala xa mangɛya niini bun ma. ³⁰ Na kui, xanbiratie findima nɛ yareratɛ ra, yareratɛ fan findi xanbiratie ra.»

Isa sunnunfe Darisalamu xa fe ra

(*Matiyu 23:37-39*)

³¹ Na waxati ma, Fariseni ndee naxa fa Isa xɔn, e a fala a bɛ, «I xa keli be. Siga yire gbete, barima Herode wama i faxafe.» ³² A naxa e yaabi, «Wo siga, wo sa a fala na xulumase kɔɔtaxi bɛ, n na jinnɛɛ kerife mixie fɔxɔ ra, n na mixie rayalanfe, to a nun tina. Xi saxan nde ma, n gema nɛ n ma wali ra. ³³ Kɔnɔ fo n xa n jɛɛɛ to, tina nun tina bora, barima a mu lanma tan namijɔnmɛ xa faxa fo Darisalamu.»

³⁴ «Darisalamu, Darisalamu, taa naxan namijɔnmɛɛ faxama, naxan Ala xa xɛɛɛɛ magɔnɔma. Sanmaya wuyaxi n bara wa i xa die malanfe n yire, alɔ tɔxɔɛ a xa die rasoma a gabutenyi bun ma ki naxe, kɔnɔ wo naxa tondi! ³⁵ Na kui, Ala bara keli wo xa banxi xun ma. N xa a fala wo bɛ, wo mu n toma sɔnɔn, han wo a falama temui naxe, «Baraka na a bɛ naxan fafe Marigi xili ra!»»

14

Isa mixi rayalanfe malabu lɔxɔɛ ma

¹ Malabu ɔ́xɔ́ nde ma, Isa to nu a degefe Fariseni kuntigi nde xɔ́nyi, e birin nu Isa rabenfe ne. ² Xeme nde nu na naa naxan fate nu mafuntuxi. ³ Na kui, Isa naxa Farisenie nun seriye lonnilae maxɔ́rin, «A daxa ka a mu daxa furema xa rayalan malabu ɔ́xɔ́e ma?» ⁴ Kɔ́nɔ́ e mu sese fala. Isa naxa a belexe sa furema ma, a a rayalan, a a ragbilen a xɔ́nyi.

⁵ Na xanbi, Isa man naxa e maxɔ́rin, «Xa a sa li go, wo xa di, xa na mu wo xa ninge bara bira gulunba ra malabu ɔ́xɔ́e ma, wo mu a ratema xe keren na?» ⁶ E mu nɔ́ na yaabi yo fide.

Yete magore nun yete igboe

⁷ Isa to a rakɔ́rɔ́si xɔ́nje nu magorode fanyie nan tongoma e yete be, a naxa yi taali woyenyi fala e be, ⁸ «Mixi na i xili a xa xulunyi, i naxa magorode fanyi fen, barima xa mixi fa naxan tide gbo i be, ⁹ i yatigi a falama ne i be, «I xa dɔ́xɔ́se so na mixi binye yi ra.» Na kui, i kelima ne yaagi ra sigafe dɔ́xɔ́se gbete fende, binye mu na dennaxe. ¹⁰ Kɔ́nɔ́ mixi na i xili a xa xulunyi, i xa magorode binyetare nan tongo. Na kui, xa i yatigi bara fa, a a falama ne i be, «N boore, sa magorode fanyi nan tongo yare.» Na findima binye nan na i be mixie birin ya ma wo nun naxee dɔ́xɔ́xi naa. ¹¹ Naxan yo na a yete igbo, a fama ne

igorode. Naxan yo na a yete magoro, a xa fe itema ne.»

¹² Isa naxa a fala xulunyi kanyi be, «Xa a li i xulunyi tima, i naxa i booree, i baribooree, i barenjie, nun i dɔ́xɔ́boore bannaxie gbansan xa xili, barima e nɔ́ma ne i xa wali fanyi birin nagbilende i ma. ¹³ Donse fanyie na rafala i xɔ́nyi, a lanma i xa setaree, mabenjie, namatee, nun dɔ́nxuie nan xili e xa fa e dege. ¹⁴ Na kui, i findima seewatɔ́e nan na, barima feere mu e tan be e xa i xa na fe fanyi ragbilen i ma, kɔ́nɔ́ i fama ne a sare sɔ́tɔ́de mixi tinxinxie rakelima faxe ma ɔ́xɔ́ naxe.»

Donyi xungbe maxili xa taali
(Matiyu 22:1-14)

¹⁵ Xeme nde Isa nun naxan nu a degefe, a to na fe me, a naxa a fala a be, «Seewe na mixi be naxan fama a degede Ala xɔ́nyi ariyanna!» ¹⁶ Isa fan naxa a masen a be, «Xeme nde naxa mixi gbegbe rakolon, a e xa fa a xɔ́nyi, e xa e dege a fanyi ra. ¹⁷ A temui to a li, a naxa a xa konyi xee mixie xilide, yi fe binye nu bara ragbilen naxee ma, a xa a fala, «Wo fa, fe birin bara ge yailande.» ¹⁸ Kɔ́nɔ́ e birin naxa e yete maxandi. A singe naxe, «N baxi xe nan sarade, fo n xa sa a mato. Dije n be.» ¹⁹ Boore fan naxe, «N baxi ninge firin dɔ́xɔ́ suuli nan sarade, fo n xa sa e mato. Dije n be.» ²⁰ Gbete fan naxe,

«N baxi gine nan dɔxɔde. N mu nɔma fade.»

²¹ «Konyi to gbilen a marigi xɔnyi, a naxa na fee dentegɛ sa a bɛ. Na kui, banxi kanyi naxa xɔnɔ, a a fala a xa konyi bɛ, «Siga mafuren, i sa setaree, mabɛnyie, dɔnxuie, nun namatɛɛ xili naxee na taa kui yire birin. I xa fa e ra n xɔnyi be.»»

²² «Konyi man to gbilen a naxa a fala, «Marigi, n bara i xa yaamari raba, kɔnɔ han ya dɔxɔde luxi i xa banxi kui.» ²³ Banxi kanyi naxa a fala a xa konyi bɛ, «I man xa mini, i sa taa fari yire birin isa. I xa fe birin naba mixie xa fa, n ma banxi xa rafe. ²⁴ N xa a fala i bɛ, mixi naxee singe xilixi, e tan sese mu e dɛgema n xɔnyi feo!»»

Birafe Isa fɔxɔ ra

(Matiyu 10:37-39, 5:13, Maraki 9:50)

²⁵ Isa man to nu kira ra, nama gbege nu a fɔxɔ ra. A naxa a ya rafindi e ma, a a masen e bɛ, ²⁶ «Xa mixi wa birafe n fɔxɔ ra, fo a xa n xanu nɛ dangi a baba ra, a nga ra, a taara ra, a xunya ra, a xa gine ra, a xa die ra, nun a yetɛ yati fan na. Xa na mu a ra, a kanyi mu nɔma findide n fɔxirabire ra. ²⁷ Xa mixi mu a yetɛ waxɔnfe gere, a fa tin n waxɔnfe ra, a mu nɔma findide n fɔxirabire ra.»

²⁸ «Xa mixi nde sa wa koore banxi xungbe tife wo ya ma, fo a xa dɔxɔ nɛ sinden, a a mato kɔbiri xasabi naxan nɔma na banxi tide,

alako a xa a kolon xa a xa feere nɔma na wali rapɔnde.

²⁹ Xa na mu a ra, a kanyi na banxi kɔɔrin a mu fa nɔ a rapɔnde, mixie nu na to, e a mayelema nɛ, ³⁰ e a fala, «Yi xeme bara banxi ti fɔlɔ, kɔnɔ a mu nɔxi a rapɔnde.»»

³¹ «Xa mange nde wa minife e nun mange gbete xa gere, fo a xa dɔxɔ nɛ sinden, a a marɔxun xa a xa sɔɔri mixi wulu fu nɔma tide mange boore xa sɔɔri mixi wulu mɔxɔɔɔn kanke. ³² Xa a bara a kolon a e mu nɔma, beemanun mange boore nun a xa sɔɔrie xa makɔre, a xɛera nan nasigama a ma alako lanyi nan xa xiri e tagi. ³³ Na kui, xa mixi yo na wo ya ma naxan mu nɔma mɛɛde fe birin na n tan ma fe ra, a kanyi mu nɔma findide n fɔxirabire ra.»

³⁴ «Fɔxɛ fan, kɔnɔ xa fɔxɛ mɛxɛmɛxɛnyi bara ba, a fa mɛxɛmɛxɛnma di? ³⁵ A mu fan xɛ bɛ, a mu fan papɛ ra. A wɔlema nɛ tun. Xa naxan tuli fe mema, a xa a tuli mati yi masenyi ra.»

15

Yɛxɛɛ lɔxi xa taali
(Matiyu 18:12-14)

¹ Lɔxɔ nde, duuti maxilie nun yunubitɔɛ birin nu e makɔrefe Isɔ ra e xa e tuli mati a ra. ² Farisenie nun seriye karamɔxɔe naxa so a mafalafe, e nu a fala, «Yi xeme yunubitɔɛɛ rasenema, a man a dɛgema e xɔnyi.»

³ Na kui, Isa naxa yi taali wɔyenyi masen e bɛ, ⁴ «Xa mixi nde na wo ya ma, yɛxɛɛ kɛmɛ na naxan

yi ra, keren fa lœ e tagi, a mu γεχεε tongo solomanaani nun solomanaani luma e demadonde, a siga na kerenyi fende han a sa a to? ⁵ A na a to, a ηεlexinma ne ki fanyi, a a sa a tunkie ma. ⁶ A na so a xœnyi, a a xanuntenyie nun a dœxœbooree xilima ne, a a fala e be, «Wo fa, won birin xa sœewa, barima n bara n ma γεχεε to, naxan nu bara lœ!» ⁷ Na kui, n xa a fala wo be, sœewe gboma ne ariyanna yunubitœ tuubixi keren xa fe ra, dangife tinxintœ tongo solomanaani nun solomanaani ra naxee hayi mu tuubi ma.»

Gbeti kœbiri kole lœxi xa taali

⁸ «Xa a sa li gbeti kœbiri kole fu na ginœ nde yi ra, keren fa lœ a yi, a mu lanpui radexema xe, a banxi makœ, a na kœbiri kole fen han a a to? ⁹ A na a to, a a xanuntenyie nun a dœxœbooree xilima ne, a a fala e be, «Wo fa, won birin xa sœewa, barima n bara n ma gbeti kœbiri kole to naxan nu bara lœ n ma!» ¹⁰ Na kui, n xa a fala wo be, sœewe na Ala xa malekœ xœnyi yunubitœ keren gbansan tuubife ma.»

Di lœxi xa taali

¹¹ Isa man naxa a masen, «Xeme nde nu na, di xeme firin nu naxan yi ra. ¹² A xa di firin nde naxa a fala a baba be, «Won ma denbaya harige sœeti so n yi ra, naxan lanma a xa findi n gbe ra.» Na kui, babe naxa a harige itaxun a xa di xeme firinyie ma.»

¹³ «A mu bu di firin nde naxa a xa se birin malan, a fa biyaasi ηamane makuye. A naxa a harige makana menni, fuyanteya kui. ¹⁴ A birin to ηœn, kaame fan naxa sin na ηamane ma a xœxœœ ra, sese mu lu na di yi ra. ¹⁵ A to siga wali fende naaka nde xœn, na naxa a xœe xœœe demadonde. ¹⁶ Wuri bogi naxan nu soma xœœe yi, a tan nu wama na nan donfe, kœnœ mixi yo mu tin a kide nde ra.»

¹⁷ «Na kui, a naxa xaxili sœto fa, a a fala a yete be, «N baba xa walike birin lugama a fanyi ra, e donse dœnxœ lu, a fa li n tan na faxafe kaame nan na be! ¹⁸ Fo n xa gbilen n baba xœnyi, n xa a fala a be, N baba, n bara yunubi sœto Ala ra, n bara haake sœto i fan na. ¹⁹ A mu daxa sœnœn n xa findi i xa di ra. I xa n findi i xa walike nan na.» ²⁰ A naxa keli, a siga a baba xœn.»

«Beenun a xa naa li, a baba naxa sa a to fa ra, a makuyaxi a ra sinden. A baba naxa kinikini ki fanyi. A naxa a gi, a sa a xa di ralan, a a masunbu. ²¹ Di naxa a fala a be, «N baba, n bara yunubi sœto Ala ra, n bara haake sœto i fan na. A mu daxa sœnœn n xa findi i xa di ra.»»

²² «Kœnœ a baba naxa a fala a xa konyie be, «Wo wo xulun, wo fa guba fanyi ra, wo a ragoro a ma. Wo belexerasoe so a belexe ra, wo sankiri so a sanyi. ²³ Wo fa ninge turaxi ra, wo a faxa. Won xa won dege, won xa

xulunyi ti, ²⁴ barima n ma yi di nu bara lu alo a nu faxaxi ne, kono a nii man bara gbilen a i. A nu bara loe, kono a man bara to.» Na kui, e naxa xulunyi ti folo.»

²⁵ «Na waxati, di singe nu na xe ma. A to nu sofe, a a makore banxi ra, a naxa xulunyi xui me. ²⁶ A naxa konyi nde xili, a a maxorin, «Munse rabaxi yi ki?» ²⁷ Na naxa a yaabi, «I xunya nan faxi. I baba bara ninge turaxi faxesa, barima a man bara a xa di masoto a yalanxi.» ²⁸ Di singe naxa xono, a tondi sode banxi. A baba naxa mini, a so a mayandife, ²⁹ kono a xa di naxa a fala a be, «A mato, kabi je wuyaxi n tan walima i be alo i xa konyi, n mu i xa yaamari matandi hali keren. Kono na birin kui, hali si lanma, i mu nu a fi n ma, muxu nun n booree xa xulun di ti. ³⁰ Kono i xa di tan to faxi, naxan i harige birin makanaxi e nun langoe ginnee ra, i ninge turaxi nan faxaxi a tan be!»»

³¹ «A baba naxa a fala a be, «N ma di, i tan na n fe ma temui birin. Se naxan birin na n yi, i tan nan gbe a ra. ³² Kono a lan ne won xa seewa, won xulunyi ti, barima i xunya nu bara lu alo a nu faxaxi ne, kono a nii man bara gbilen a i. A nu loexi ne, kono a man bara to.»»

16

Walike xunmati kootaxi xa taali
(Matiyu 6:24)

¹ Isa man naxa a fala a foxirabiree be, «Xeme ban-naxi nde nu bara a xa fe birin taxu a xa walike xunmati ra, a xa a rapere. Loxo nde, a naxa a me, a na walike xunmati nu na a harige makanafe. ² A naxa a xili, a a maxorin, «N nanse mexi i xa fe ra? I xa i xa wali dentegesa n be, barima n bara xunmati wali ba i yi ra.» ³ Walike xunmati naxa a fala a yete be, «N munse rabama fa? N ma mange bara n namini walide. Senbe mu n yi n xa siga yire buxade, n man yaagima ne kule matide. ⁴ N bara fa a kolon n naxan nabama, alako n ma wali na ba n yi, mixie xa nu n nasene e xonyi.»»

⁵ «A naxa a marigi xa donitie birin xili keren keren yi ra. Naxan singe fa, a naxa a maxorin, «N marigi xa yeri na i ma?» ⁶ Na naxa a yaabi, «Oliwi ture sunbui ya keme.» Walike xunmati naxa a fala a be, «I xa i xa keedi tongo mafuren, doxo, i a sebe tongo suuli.» ⁷ Na xanbi, a naxa a fala gbete be, «I tan go? Yeri na i ma?» Na naxa a yaabi, «Maale busali wulu keren.» A naxa a fala a be, «I fan xa keedi tongo, i xa a sebe keme solomasaxan.» ⁸ Na kui, na walike xunmati tinxintare xa mange naxa a matoxo, a to koota rabaxi.»

«Yi dunija mixi naxee jere ma dimi kui, e koota e booree mabiri, dangife mixie ra naxee jere ma naiyalanyi kui. ⁹ N xa a fala wo be, wo xa defanja fen yi dunija tinxintare

xa naafuli saabui ra. Na naafuli na jɔn, wo fama rasenɛde banxie kui naxee mu kanama abadan.»

¹⁰ «Naxan mu lanlanteya kanama fe xurudi kui, a mu lanlanteya kanama fe xungbe fan kui. Naxan mu tinxin fe xurudi kui, a mu tinxinma fe xungbe fan kui.

¹¹ Xa wo bara lanlanteya kana yi dunija tinxintare xa naafuli fe kui, nde fa lama wo ra a xa ariyanna bannaya taxu wo ra? ¹² Xa wo bara lanlanteya kana se taxuxi xa fe kui, nde fa wo gbe soma wo yi?»

¹³ «Konyi yo mu nɔma lude marigi firin xa yaamari bun ma, barima a fama marigi keren xɔnde, a boore maxanu. A xirima nɛ keren na, a boore rabolo. Wo mu nɔma Ala nun naafuli rabatude.»

Isa xa masenyi ndee

(Matiyu 11:12-13, 5:31-32, 5:18, Maraki 10:11-12)

¹⁴ Farisenie, kɔbiri nu rafanxi naxee ma, e fan naxa e tuli mati na fe birin na, e nu Isa mayele. ¹⁵ Isa naxa a masen e bɛ, «Wo wama wo yete masenfe tinxintɔɛɛ nan na adamadie ya i, kɔnɔ Ala wo bɔɲɛ ma fe kolon. Naxan tide gbo mixie bɛ, Ala na xɔnxi.»

¹⁶ «Annabi Munsa xa seriye nun namijɔnmɛɛ xa Kitaabuie nan kawandi han Yaya xa waxati. Keli na temui ma, Ala xa mangeya niini xa xibaaru fanyi nan kawandima fa, mixie fe birin nan nabafe, alako e xa

so Ala xa mangeya niini bun ma. ¹⁷ Koore nun bɔxi lɔɛma nɛ beenun sigire keren xa ba Ala xa seriye ra.»

¹⁸ «Xɛmɛ yo mɛɛ a xa gine ra, a sa gbete dɔxɔ, a kanyi bara yene raba. Naxan na gine dɔxɔ xɛmɛ bara mɛɛ naxan na, a fan bara yene raba.»

Banna xɛmɛ nun Lasaru xa taali

¹⁹ «Xɛmɛ bannaxi nde nu na, naxan nu luma a maxiri ra dugi sare xɔrɔxɔɛɛ ra. Temui birin, a nu xulunyi nan tife. Lɔxɔ yo lɔxɔ, a nu lugama donse jɔxunmɛ nan na. ²⁰ Misikiine nde nu saxi yi banna xa tete sode dɛ ra, naxan nu xili Lasaru. Suurie nu na a fate birin ma. ²¹ A nu wama donse xuntunyi ndee nan sɔtɔfe naxee nu birama na banna xa teebili ra. A to nu saxi naa, baree nan nu fama a yire, e nu a xa suurie makɔn.»

²² «Lɔxɔ nde misikiine naxa laaxira, malekɛɛ naxa sa a xanin Annabi Iburahima yire. Na banna xɛmɛ fan naxa faxa, a ragata, ²³ a siga yahannama. A xa jaxankate kui menni, a naxa a ya rate a sa Annabi Iburahima to yire makuye, e nun Lasaru. ²⁴ A naxa a xui ramini, «N baba Iburahima, kinikini n ma! Yandi, Lasaru xɛɛ n yire, a xa a belexesole rasin ye xɔɔra, a n nenyi maxinbeli, barima n na yi tɛ naxan xɔɔra, a n jaxankatafe a jaaxi ra!»

²⁵ «Kɔnɔ Annabi Iburahima naxa a yaabi, «N ma

di, i xa i ratu, i tan bara fe fanyi soto i xa dunijeigiri kui, kono Lasaru tan toore nan soto. Yakosi, a tan bara madundu be, i tan na paxankatafe. ²⁶ Sa na birin xun, gulunba belebele nan saxi won tagi, alako mixi naxa no kelide be sigafe ra i yire, mixi man naxa no kelide menni girife ra muxu fan yire.»

²⁷ «Na kui, banna naxa a fala a be, «Awa n baba, n bara i mayandi, i xa Lasaru xee n baba xonyi, ²⁸ barima xunya suuli nan na n be. A xa sa e rasi, alako e naxa fa be, yi paxankate ma.» ²⁹ Kono Annabi Iburahima naxa a yaabi, «Annabi Munsa nun namijonmee xa Kitaabuie na e yi. E xa e tuli mati nee xa masenyie ra.» ³⁰ Banna naxa a fala, «N baba Iburahima, na mu sooneyama, kono xa mixi nde keli faxamixie ya ma sigafe ra e xon, e tuubima ne.» ³¹ Kono Annabi Iburahima naxa a masen a be, «Xa e mu Annabi Munsa nun namijonmee xui ramema, hali mixi keli faxe ma, e mu lama a ra.»

17

Isa a foxirabiree rasife

(Matiyu 18:6-7, 15, 21-22, 17:20, Maraki 9:42, 11:22-23)

¹ Isa naxa a fala a foxirabiree be, «Maratantanyi fafe mu kanama, kono paxankate na mixi be naxan findima na saabui ra. ² A fisa na kanyi be gemε binye xa xiri a konyi ra, a rasin baa

ma, beemanun a xa yi mixi xuri keren natantan. ³ Wo mēeni wo yete ma de!»

«Xa i ngaxakerenyi bara haake soto i ra, woyen a be. Xa a tuubi, i xa dije a ma. ⁴ Xa a haake soto i mabiri sanmaya solofere loxoe keren bun, a tuubixi man gbilen i madijede sanmaya solofere, fo i xa dije a ma.»

⁵ Xeevae naxa a fala Marigi be, «Muxu xa danxaniya xun masa!» ⁶ Marigi naxa e yaabi, «Xa danxaniya na wo be nu, hali a xurun alo yenten xori, wo noma ne a falade yi konde bili be, «Tala be, i sa sin baa ma,» a wo xui rabatuma ne.»

⁷ «Xa a sa li konyi na mixi nde yi wo tagi, na konyi na keli yire buxade xa na mu xurusee demadonde, a kanyi noma a falade a be keren na, «Fa, i fa i magoro, i i dege?» ⁸ Ade, wo a falama a be, «N ma donse rafala. I xa i xa donma masara alako i xa fa donse nun ye ra n be. I na ge na ra, i fan noma i degede.» ⁹ Mixi mu a xa konyi tantuma yaamari rabatufe ma. ¹⁰ Wo tan fan, wo na ge fe birin nabade wo yamarixi naxan na, wo xa a fala ne, «Konyi nan tun na muxu ra. Muxu muxu xa wali gbansan nan nabaxi.»

*Isa kune kanyi fu ray-
alanfe*

¹¹ Isa to nu Darisalamu kira xon, a naxa dangi Samari nun Galile boxi tagi. ¹² A to so taa nde kui, kune kanyi fu naxa fa a

xɔn. E naxa sa ti e ndedi makuyaxi a ra,¹³ e e xui ite a be, «Karamoxo Isa, kinikini muxu ma!»¹⁴ A to e to, a naxa a fala e be, «Wo siga, wo sa wo yete masen serexedubee be.» Na kui, e nu sigafe temui naxe, e naxa yalan.¹⁵ Na temui, mixi keren e ya ma, a to a to a yalanxi, a naxa gbilen Ala matoxo ra a xui itexi ra.¹⁶ A naxa suyidi Isa be, a a tantu. Samarika nan nu a ra.¹⁷ Isa naxa a fala a be, «Mixi fu xa mu rayalan? Na solo-manaanie tan go?»¹⁸ Mixi yo mu gbilen Ala tantude fo yi Samarika?»¹⁹ Isa naxa a fala a be, «Keli, i siga. I xa danxaniya bara i rakisi.»

Ala xa mangeya niini nun Isa xa gbilenyi

(Matiyu 24:23-28,37-41, Maraki 13:21-22, 15-16)

²⁰ Farisenie to Isa maxorin, a Ala xa mangeya niini fama mun temui, a naxa e yaabi, «Mixi mu Ala xa mangeya niini fa temui kolonma.²¹ Mixie mu a falama xe de, «A mato, a tan nan ya,» xa na mu a ra, «A tan nan sa na ki,» barima Ala xa mangeya niini na wo ya ma ne.»

²² Na temui, Isa naxa a fala a foxirabiree be, «Waxati fama ne, Adama xa Di to xoli wo suxuma ne, a xa lu wo ya ma hali loxo keren peti, kono wo mu a toma.²³ Mixie a falama ne wo be, «A mato, a tan nan sa na ki,» xa na mu a ra, «A tan nan yi ki!» Wo naxa wo gi na matode, wo naxa bira nee foxo ra.²⁴ A fa loxo, Adama xa Di luma

ne alo seyamakonyi naxan minima, kuye birin yanba.²⁵ Kono beenun na loxo xa a li, fo a xa toore gbegeboto. To mixie mu lama a ra.²⁶ Adama xa Di fa loxo luma ne alo Annabi Nuha xa waxati.²⁷ Mixie nu e degema, e nu e minma, e nu ginee doxoma, e nu e xa die fima xemee ma, han Annabi Nuha so kunkui kui loxo naxe. Banbaranyi belebele to din boxi ma, e birin naxa sonto.²⁸ Na nan man naba Loti xa waxati. Mixie nu e degema, e nu e minma, e nu sare matima, e nu sansi sima, e nu banxie tima.²⁹ Kono Loti keli Sodoma loxo naxe, te nun sooda ye nu goroma ne kelifee koore ma alo tune, birin naxa sonto.³⁰ A man sa rabama na ki ne Adama xa Di na makenen loxo naxe.»

³¹ «Na loxo, naxan na tande, a naxa so a harige tongode banxi kui. Naxan na xe ma, a fan naxa gbilen a xonyi.³² Wo xa ratu ne Loti xa gine ma.³³ Mixi yo katafe a yete ratangade, na kanyi loema ne, kono mixi yo a yete raloma, na kanyi ratangama ne.³⁴ N xa a fala wo be, na temui ma, xa mixi firin saxi sade keren ma kee ra, mixi keren tongoma ne, boore lu naa.³⁵⁻³⁶ Xa gine firin na se dinfe mulunyi keren kui, keren tongoma ne, boore lu naa.»³⁷ E naxa a maxorin, «Marigi, na rabama minden?» A naxa e yaabi, «Binbi na lu dennaxe, yubee sa e malanma menni ne.»

18

Kaape gine nun kiitisa xa taali

¹ Na dangi xanbi, Isa naxa yi taali woyenyi masen e be e xa a kolon a fo e xa Ala maxandi temui birin tunnabexi kui. ² A naxa a masen, «Kiitisa nde nu na taa nde kui, naxan mu nu gaaxuma Ala ya ra, a gbe fe man mu nu mixi yo xa fe ma.

³ Kaape gine nde fan nu na na taa kui, naxan nu luma fa ra kiitisa xon, a nu a fala, «Kiiti tinxixi sa n tan nun n yaxui tagi.» ⁴ A naxa bu na ki, kiitisa mu tin a be, konɔ loxo nde a naxa a fala a yete be, «Nondi na a ra, n tan mu gaaxuma Ala ya ra, n gbe fe man mu mixi yo xa fe ma. ⁵ Konɔ yi kaape gine tan na n bope rapaaxufe n ma. N xa kiiti tinxixi so a yi ra, alako a xa ba fafe n xon, a naxa fa n tooro.»

⁶ Na kui, Marigi naxa a masen, «Wo yi kiitisa kobi xui rame. ⁷ Ala mu kiiti tinxixi soma xe a xa mixi sugandixie yi ra, naxee a maxandima koe nun yanyi? A buma e malife ra? ⁸ N xa a fala wo be, a kiiti tinxixi soma e yi ra mafuren. Konɔ Adama xa Di na fa, a danxaniya lima ne dunija ma?»

Fariseni nun duuti maxili xa taali

⁹ Isa man naxa yi taali woyenyi masen mixi ndee be naxee nu laxi e yete ra, a tinxintoe nan na e tan na dangi booree ra e yoxi naxee ma. ¹⁰ A naxa a masen, «Xeme firin naxa siga Ala maxandide hocomobanxi

kui. Keren nu findixi Fariseni nan na, boore, duuti maxili. ¹¹ Fariseni naxa ti, a Ala maxandi a bope ma, a nu a i, «Ala, n bara i tantu barima n mu luxi alo mixi gbetee, naxee findixi mupetie, fe kobi rabae, nun yenelae ra. N bara i tantu barima n mu luxi alo yi duuti maxili. ¹² N sunma sanmaya firin loxun keren bun ma, n man farile fima n sotose birin na.» ¹³ Konɔ duuti maxili tan naxa ti a xati ma. A jan mu nu suusama a xa a ya rate koore ma. A nu a belexe saxi a kanke ma, a nu a fala, «Ee, Ala! Kinikini n ma, barima yunubitoe nan n na!»

¹⁴ «N xa a fala wo be, yi mixi firin to gbilen e xonyi, na duuti maxili nan nu tinxixi Ala ya i, barima mixi yo a yete igbo, a kanyi fama ne igorode. Konɔ mixi naxan a yete magoroma, a xa fe itema ne.»

Isa nun dimedie

(Matiyu 19:13-15, Maraki 10:13-16)

¹⁵ Mixie nu fafe dimedie ra Isa xon, alako a xa a belexe sa e ma. A foxirabiree to na to, e naxa woyen na mixie ma. ¹⁶ Konɔ Isa naxa e xili, a a masen e be, «Wo a lu dimedie xa fa n yire. Wo naxa tonyi doxo e ma, barima naxee maniyaxi e ra, e tan nan soma Ala xa mangeya niini bun ma. ¹⁷ N xa nondi fala wo be, mixi naxan mu tinma Ala xa mangeya niini ra alo dimedi, na kanyi mu soma Ala xa mangeya niini bun ma feo!»

Segetala bannaxi

(Matiyu 19:16-30, Maraki 10:17-31)

18 Mange nde naxa Isa maxorin, «Karamoxo fanyi, a lan n xa munse raba alako n xa abadan kisi soto ke ra?» 19 Isa naxa a masen a be, «Munfe ra i n xilima karamoxo fanyi? Mixi yo mu fan. Ala keren peti nan fan. 20 I seriye kolon: «I naxa yene raba. I naxa faxe ti. I naxa mure ti. I naxa mixi toonege. I baba nun i nga binya.»»

21 Mange naxa Isa yaabi, «N bara na birin nabatu kafi n dimedi temui.» 22 Isa to na me, a naxa a fala a be, «Fe keren nan fa luxi i xa fe. Siga, se naxan birin na i yi ra, sa a mati, i a kobiri fi setaree ma. Na kui, i fama bannaya sotode ariyanna. I na na raba, fa, i bira n foxo ra.»

23 Kono a to na me, a naxa sunnun, barima a nu bannaxi ki fanyi. 24 Isa to a sunnunxi to, a naxa a masen a be, «Sofe Ala xa mangeya niini bun ma, a xoxoxo naafuli kanyie be ki fanyi! 25 Noxome so noxun senbe yale ra, dine bannamixi sofe ra Ala xa mangeya niini bun ma.» 26 Mixi naxee a xui me, e naxa a maxorin, «Nde fa noma kisode?» 27 Isa naxa e yaabi, «Mixie mu noma naxan na, Ala tan noma na ra.»

28 Piyeri naxa a fala Isa be, «A mato, muxu bara keli muxu xa se birin xun ma, muxu bira i foxo ra.»

29 Isa naxa a masen e be,

«N xa nondi fala wo be, mixi yo naxan na keli a xa se nde xun ma Ala xa mangeya niini xa fe ra, a findi banxi ra ba, gine ba, ngaxakerenyie ba, barimae ba, die ba, 30 na kanyi a noxoe wuyaxi sotoma ne yi dunija ma, a man fa abadan kisi soto aligiyama.»

Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe sanmaya saxan nde

(Matiyu 20:17-29, Maraki 10:32-34)

31 Isa naxa a xa xera fu nun firinyie xun lan, a fala e be, «Wo a mato, won na tefe Darisalamu ne yi ki. Namionmee fe naxee sebexi Adama xa Di xa fe ra, a birin fama ne kamalide naa. 32 A sama ne kaafirie belexe, e a mayele, e a konbi, e deye boxun a ma. 33 E na ge a bonbode sebere ra, e a faxama ne, kono a xa faxe xi saxan nde, a man kelima ne faxe ma.» 34 Kono Isa foxirabiree mu na sese fahaamu. Na masenyi bara findi woyenyi noxunxi ra e be, e mu naxan kui kolon.

Isa Yeriko donxui rayalanfe

(Matiyu 20:29-34, Luki 18:35-43)

35 Isa to makore Yeriko ra, donxui nde nu doxoxi kira de ra kule matide. 36 A to jama xui me kira ra, a naxa maxorinyi ti, «Munse rabaxi?» 37 E naxa a fala a be, «Isa Nasaretika nan dangife.» 38 Na kui, a naxa gbelegebele, «Isa, Dawuda xa Di, kinikini n ma!» 39 Mixi

naxee nu yare, e naxa woyen a ma a a xa sabari, kono a tan jan naxa so a xui itefe dangi singe ra, «Dawuda xa Di, kinikini n ma!»

⁴⁰ Isa naxa ti, a a fala mixie be e xa fa donxui ra a xon. Donxui to a maso a ra, Isa naxa a maxorin, ⁴¹ «I wama n xa munse raba i be?» A naxa a yaabi, «Marigi, n wama n ya xa se to.» ⁴² Isa naxa a masen a be, «Se to. I xa danxaniya bara i rayalan.» ⁴³ A ya naxa se to keren na, a fa bira Isa foxo ra Ala matoxo ra. Nama birin to na to, e fan naxa Ala matoxo.

19

Isa nun Sakeye

¹ Isa to so Yeriko, a nu taa iperefe. ² Xeme nde nu na naxan nu xili Sakeye. Duuti maxilie kuntigi nan nu a ra, a bannaxi. ³ A nu katafe ne a xa Isa kolon, kono a mu nu noma a tode jama xa fe ra, barima mixi dunke nan nu a ra. ⁴ Na kui, a naxa a gi yare, a sa te wuri bili kon na alako a xa Isa to dangi ra.

⁵ Isa to a yire li, a naxa a ya rate, a a fala a be, «Sakeye, goro mafuren, barima n sa yigiyama i xonyi ne to.» ⁶ Sakeye naxa a xulun gorode, a Isa rasene jalexinyi kui. ⁷ Mixie to na to, e birin naxa so Isa mafalafe, e nu a fala, «A bara sa yigiya yunubitoe xonyi.»

⁸ Kono Sakeye naxa ti, a a fala Isa be, «Marigi, n bara nate tongo, n xa n sotose tagi fima ne fuxarilae ma. Xa a

sa li n bara se ba naxan yi funmaya ra, n a ragbilenma ne a kanyi ma doko naani.»

⁹ Isa fan naxa a masen a xa fe ra, «Yi foxoe bara kisi soto to, barima Iburahima xa di nan na yi xeme fan na. ¹⁰ Adama xa Di bara fa a xa mixi loexie fen, a xa e rakisi.»

Mange xa kobiri taxuxi xa taali

(Matiyu 25:14-30)

¹¹ Isa to nu bara makore Darisalamu ra, jama joko nu a ma, a Ala xa mangeya niini fafe makenende ne keren na. Na kui, mixie to nu Isa xui ramefe, a naxa yi taali woyenyi masen e be. ¹² «Kuntigi nde naxa sa biyaasi yire makuye, alako mange xungbe naxan nu sabatixi naa, a xa a tan kuntigi xonyi mangeya so a yi, a man xa gbilen a xonyi.

¹³ Beenun a xa siga, a naxa a xa konyi mixi fu xili, a gbeti kobiri kole keme so e birin yi ra, a fa a fala e be, «Wo yuleya raba yi kobiri ra beenun n fa temui.»

¹⁴ «Kono a to mu nu rafanxi a xonyi mixi ndee ma, e fan naxa xerae xee mange xungbe ma, e xa a fala, «Muxu mu wama a xon yi xeme xa findi mange ra muxu xun ma.»

¹⁵ «Na xeme to mangeya soto, a naxa gbilen a xonyi. A naxa yaamari fi na konyie xa xili, a nu bara kobiri so naxee yi, alako a xa a kolon e geeni naxan sotoxi yuleya kui. ¹⁶ Konyi singe naxa fa, a dentege sa, a naxe, «N

marigi, i i xa gbeti kɔbiri kole keme naxan so ne n yi, a ɲɔxɔe dɔxɔ fu bara sa a xun geeni ra.»¹⁷ Mange naxa a fala a be, «I nuwali! Konyi fanyi nan i ra! I to mu lanlanteya kana fe xuri kui, n bara mangeya so i yi taa fu xun ma.»

¹⁸ «Konyi firin nde naxa fa, a dentegɛ sa, a naxe, «N Marigi, i i xa gbeti kɔbiri kole keme naxan so ne n yi, a ɲɔxɔe dɔxɔ suuli bara sa a xun geeni ra.»¹⁹ Mange naxa a fala na fan be, «N bara mangeya so i fan yi taa suuli xun ma!»

²⁰ «Konyi gbete fan naxa fa, a dentegɛ sa, a naxe, «N marigi, a mato, i xa gbeti kɔbiri kole keme nan ya. N sa a ragata dunkobi nan kui,²¹ barima n gaaxu ne i ya ra. Xeme nan i ra, i xa fe maxɔrɔxɔ. I se tongoma i gbe mu naxan na. I xe xabama i mu naxan garansan.»²² Mange naxa a yaabi, «I tan konyi kobi, n i makiitima i yete kan xui nan yati ma! A di, i mu a fala a i nu a kolon an ma fe maxɔrɔxɔ? I naxe, a n se tongoma n gbe mu naxan na, n xe xabama n mu naxan garansan.»²³ Munfe a to i mu n ma kɔbiri so kɔbiri rawalie yi ra, alako n na fa, i a ragbilen n ma geeni saxi a xun?»²⁴ A naxa a fala mixie be naxee nu tixi na, «Wo na gbeti kɔbiri kole keme rasuxu a yi, wo a so boore yi naxan gbeti kɔbiri kole wulu keren sɔtɔxi.»²⁵ E naxa a fala mangɛ be, «Marigi, gbeti kɔbiri kole wulu keren ɲan

na a yi!»²⁶ A naxa e yaabi, «N xa a fala wo be, a na naxan yo yi ra, a gbe xun masama ne. Kɔnɔ a mu na naxan yi ra, hali naxan di na a yi, na yati bama ne a yi ra.»²⁷ Kɔnɔ n yaxuie tan, naxee mu nu wama n xa findi mangɛ ra e xun ma, wo fa e ra be, wo e faxa n ya xɔri.»

Isa sofe Darisalamu

(Matiyu 21:1-11, Maraki 11:1-10)

²⁸ Isa to ge na masenyi ra, a naxa siga yare, sigafe ra Darisalamu.²⁹ A to makɔre Betifage nun Betani taae ra, Oliwi geya fe ma, a naxa a foxirabiree mixi firin xee,³⁰ a a fala e be, «Wo xa so taa kui naxan na yare. Wo nefɛ so naa, wo sofale lanma lima a xirixi naa, mixi mu nu dɔxɔ naxan fari. Wo xa a fulun, wo fa a ra be.»³¹ Xa mixi nde fa wo maxɔrin, «Wo a fulunfe munfe ra» wo xa a yaabi, «Marigi nan hayi na a ma.»

³² E to siga xeeraya rabade, e naxa fe birin li alo Isa a fala e be ki naxe.³³ E nu na sofale lanma fulunfe temui naxe, a kanyie naxa e maxɔrin, «Wo yi sofale fulunfe munfe ra?»³⁴ E naxa a masen, «Marigi nan hayi na a ma.»³⁵ E to sofale xanin Isa xɔn, e naxa e xa donmae sa a fari, e fa Isa mali a xa a magoro a ma.³⁶ A to nu sigama, mixie nu e xa donmae italama kira xɔn ma, Isa binyafe ra.

³⁷ A to nu makɔrefe Darisalamu ra, a gorofe Oliwi geya ra, a foxirabiree gali birin naxa sɛewa, e so

Ala matɔxɔfe e xui itexi ra kaabanako birin xa fe ra e nu bara naxee to. ³⁸ E nu a falafe ne,

«Baraka na Mange be naxan fafe Marigi xili ra!

Bɔɓesa na ariyanna, matɔxɔe na Ala be han koore ma!»

³⁹ Fariseni nde naxee nu na jama tagi, e naxa a fala Isa be, «Karamɔxo, wɔyen i fɔxirabirɛe be!» ⁴⁰ Isa naxa e yaabi, «N xa a fala wo be, xa e tan e sabari, gemɛe yati fama ne e xui raminide.»

⁴¹ Isa to makɔre Darisalamu ra, a naxa na taa to, a naxa wa folo naa xa fe ra, ⁴² a a masen, «I tan Darisalamu, to tan, hali i fan a kolon ne nu fee naxee bɔɓesa fima! Kɔno na bara noxun i ma. ⁴³ Temui fama a lide, wo yaxuie bende malanna ne taa tete fari ma alako e xa no sode taa kui. E fama wo rabilinde maraxetenyi ra. ⁴⁴ E fama i tan Darisalamu rabirade, e i xa die sonto. I xa banxie tixi gemɛe naxee ra, keren mu luma a boore fari. Yi birin fama i tan Darisalamu lide barima Ala to faxi kisi ra i xɔn, i mu a kolonxi.»

Sarematie kerife hɔrɔmɔbanxi
kui

(Matiyu 21:12-17, Maraki 11:15-19)

⁴⁵ Isa to so hɔrɔmɔbanxi kui, a naxa sarematie kerifolo, ⁴⁶ a a fala e be, «A seɓexi, «N ma banxi xili falama ne, salide banxi,» kɔno wo tan bara a findi mujɛtie dɔxɔde ra.»

⁴⁷ Lɔxo yo lɔxo Isa nu mixie kawandima hɔrɔmɔbanxi kui. Serɛɛdube

kuntigie, seriye karamɔxɔe, nun jama yareratie nu na fɛere fenfe e noɓa Isa faxade ki naxe. ⁴⁸ Kɔno e mu nu fɛere yo kolon barima jama birin nu a tuli matixi a ra.

20

Isa walima nde xa yaamari ma?

(Matiyu 21:23-27, Maraki 11:27-33)

¹ Lɔxo nde, Isa to nu mixie kawandife hɔrɔmɔbanxi kui, a nu Ala xa xibaaru fanyi masenfe e be, serɛɛdube kuntigie, seriye karamɔxɔe, nun Yuwifie xa forie naxa fa a yire, ² e a maxɔrin, «A fala muxu be, i yi fee rabama nde xa yaamari ma? Nde yi senbe fixi i ma?» ³ A naxa e yaabi, «N fan xa wo maxɔrin fe keren ma. Wo a fala n be, ⁴ Yaya to nu mixie xunxama ye xɔɔra, Ala nan a xɛɛxi ba, ka adama?» ⁵ E fan naxa so wɔyenfe e bore tagi, «Xa won na a yaabi, «Ala,» a a falama ne won be, «Munfe ra wo mu fa la a ra?» ⁶ Kɔno xa won na a yaabi, «Adama,» jama birin won magɔnoɓa ne e xa won faxa, barima e laxi a ra a namijɔnme nan nu Yaya ra.» ⁷ Na kui, e naxa a yaabi a e mu a kolon naxan yo Yaya xɛɛxi. ⁸ Isa naxa a masen e be, «N fan mu a falama wo be n yi fee rabama naxan ma yaamari ma.»

Bɔxi rawali jaaxie xa taali
(*Matiyu 21:33-46, Maraki 12:1-12*)

⁹ Na xanbi, Isa naxa so yi taali wɔyenyi masenfe jama be. «Xeme nde naxa weni bilie si. A naxa na heri bɔxi rawalie ma, a fa biyaasi xɔnkuye ramini. ¹⁰ Weni bogi ba temui to a li, bɔxi kanyi naxa konyi nde xee bɔxi rawalie xɔn ma, e xa weni bogi nde so a yi ra. Kɔnɔ bɔxi rawalie naxa na konyi bɔnbɔ, e a ragbilen a belexe igeli ra. ¹¹ Bɔxi kanyi man naxa konyi gbete xee. E naxa na fan bɔnbɔ, e a konbi a mayaagixi ra, e a ragbilen a belexe igeli ra. ¹² Bɔxi kanyi naxa a saxan nde man xee. E naxa na fan maxɔnɔ, e a kerɔ.»

¹³ «Na kui, bɔxi kanyi naxa a fala, «N munse rabama fa? N xa n ma di maxanuxi nan xee. Temunde, e fama na tan binyade.» ¹⁴ Kɔnɔ bɔxi rawalie to a to, e naxa a fala e bore be, «Yi nan na ke tongoma ra. Won na a faha alako ke xa findi won gbe ra.» ¹⁵ Bɔxi rawalie naxa a ramini bɔxi ra, e sa a faha.»

«Na bɔxi kanyi munse rabama fa? ¹⁶ A sigama ne naa, a na bɔxi rawalie faha, a a xa bɔxi so mixi gbete yi.» Nama to na masenyi me, e naxa a fala, «Astɔfulahi!» ¹⁷ Kɔnɔ Isa naxa a ya ti e ra, a e maxɔrin, «Yi naxan sebexi Kitaabui kui, a fa fasarima di?

«Banxitie mee geme naxan na,

a bara findi tuxui geme hagige ra.»

¹⁸ «Naxan birama na geme ma, a igirama ne. Na geme birama naxan ma, na fan butuxunma ne.» ¹⁹ Seriyɛ karamɔxɔe nun serexedube kuntigie naxa a kolon a Isa yi taali wɔyenyi masenxi e tan nan be. E naxa kata e xa a suxu keren na, kɔnɔ e gaaxu jama nan ya ra.

Gantanyi tefe Isa be duuti xa fe ra

(*Matiyu 22:15-22, Maraki 12:13-17*)

²⁰ E nu wama ne e xa a sa gomina belexe, a xa lu a tan nan xa nɔe bun ma. Na kui, e naxa Isa raben, e mixi ndee xee a yire e xa e yete findi tinxintɔee ra, e xa sa Isa masɔto a xa wɔyenyi kui. ²¹ Na kui, e naxa Isa maxɔrin yi masenyi ma, «Karamɔxɔ, muxu a kolon i xa masenyi tinxin. I mu mixi e rafisama e bore be, i Ala xa kira masenma a nɔndi ki ma. ²² A lanma ka a mu lanma muxu xa duuti fi Rɔma mange ma?»

²³ Kɔnɔ Isa to nu e xa kɔɔta kolon, a naxa e yaabi, ²⁴ «Wo gbete kɔbiri kole masen n be. Nde xili nun misaali na a ma?» E naxa a yaabi, «Rɔma Mange.» ²⁵ A naxa a masen e be, «Wo mange gbe ragbilen mange ma, wo Ala fan gbe ragbilen Ala ma.» ²⁶ Nee fan mu nɔ a masɔtoɔde a xa wɔyenyi kui, jama birin ya xɔri. Fo e to kaaba a xa yaabi ma, e sabari.

Sadusenie Isa maxorinfe faxamixie xa marakeli ma

(Matiyu 22:23-33, Maraki 12:18-27)

²⁷ Sadusenie, naxee a falama a faxamixie mu kelima faxe ma, e naxa fa yi maxorinyi ra Isa xon ma, ²⁸ «Karamoxo, Annabi Munsa yi nan sebexi muxu be Kitaabui kui, «Xa xeme nde taara faxa, a naxa a xa gine lu a mu di yo bari, a na xunya nan na gine doxoma, alako a xa bonsoe fi a taara ma.» ²⁹ Na kui, xeme nde naxa di xeme solofere soto. A xa di singe naxa gine doxo, a faxa, a mu bonsoe yo lu. ³⁰ A xanbiratoe naxa na kaaje gine tongo, konon a fan naxa faxa. ³¹ Na nan man naba na fan xanbiratoe ra, a nun na di solofere birin na. E birin naxa faxa, e sese mu bonsoe lu. ³² A donxoe ra, gine fan naxa faxa. ³³ Na kui, marakeli loxoe, na gine to doxoxi yi mixi solofere birin xon ma, a sa findima nde gbe ra?»

³⁴ Isa naxa a masen e be, «Yi dunijeigiri kui, xeme gine doxoma, gine fan doxoma xeme xon. ³⁵ Konon mixi naxee binye sotoma e xa keli faxe ma, e xa sa so waxati kui naxan sa fama, e tan xeme mu ginee doxoma, ginee fan mu doxoma xeme xon. ³⁶ E mu faxama sonon, barima e luma ne alo malekee. E to bara keli faxe ma, e findima Ala xa die nan na.»

³⁷ «Konon a falafe tan, a faxamixie kelima faxe ma, Annabi Munsa yati na masen ne Kitaabui kui wuri

bili xa fe falaxi dennaxe, a to Marigi xili fala, «N tan nan na Marigi Alatala ra, Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba naxan batuma.» ³⁸ Faxamixie xa mu Ala batuma, fo a mixi jine. Mixi yo findi Ala batui ra, na kanyi jine nan a ra.» ³⁹ Seriyee karamoxo ndee naxa a fala a be, «Karamoxo, i xa masenyi fan,» ⁴⁰ barima Sadusenie mu suusa maxorinyi yo tide a ma sonon.

Dawuda nun Ala xa Mixi Sugandixi

(Matiyu 22:41-46, Maraki 12:35-37)

⁴¹ Isa naxa e maxorin, «Munfe ra e a falama a Ala xa Mixi Sugandixi findixi Dawuda xa di nan na? ⁴² Dawuda yete a masen ne Yabura Kitaabui kui, «Marigi bara a masen n Marigi be,

«I magoro n yirefanyi ma, ⁴³ han beemanun n xa i yaxuie findi i sanyi kilonse ra.»»

⁴⁴ «Xa Dawuda a xili «N Marigi», Dawuda fa noma findide a baba ra di?»

Yete ratangafe diinela kobie ma

(Matiyu 23:1-39, Maraki 12:38-40)

⁴⁵ Nama birin to nu e tuli tixi a ra, Isa naxa a masen a foxirabiree be, ⁴⁶ «Wo wo yete ratanga seriyee karamoxoe ma. A rafan e ma e xa e mapere guba xungbe ragoroxi e ma, mixi xa nu e xeebu taa kui binye xeebui ra. E wama doxofe salide safe singee, e

man xa binye soto xulunyi.
⁴⁷ E kaape ginεe harige bama e yi. E salima a xonnakuye ra, alako mixie xa e to. Gbaloe naxan nagataxi e tan be, a gbo ki fanyi.»

21

*Kaape ginε xa hadiya
 (Maraki 12:41-44)*

¹ Isa to a ya rasiga, a naxa bannamixie to, e e xa hadiya sama hadiya a sase kui. ² A naxa kaape ginε misikiine nde fan to, naxan a gbe hadiya sa, wure gbeeli kobiri kole firin gbansan. ³ A naxa a masen, «N xa nondi fala wo be, yi kaape ginε misikiine xa hadiya gbo dangi na boore birin gbe ra, ⁴ barima e tan xa hadiya kelima e xa naafuli nan kui, kono yi kaape ginε xa hadiya kelima a xa baloe nan kui.»

*Horomobanxi xa kane
 (Matiyu 24:1-2, Maraki 13:1-2)*

⁵ Mixi ndee nu woyenfe horomobanxi xa fe ra, a to nu ratofanxi geme sare xoxoxoe ra, a nun se gbetee, mixi naxee baxi serexe ra. Na kui, Isa naxa a masen, ⁶ «Wo yi se naxee birin toxi yi ki, loxe fama a lide, geme keren mu luma a boore fari be, a birin nabirama ne.»

*Maratantanyi, toore, nun
 jaxankate
 (Matiyu 24:3-14, Maraki 13:3-24)*

⁷ E naxa a maxorin, «Karamoxo, na fe sa rabama mun temui? A man sa kolonma tonxuma mundun

ma a a fafe rabade?» ⁸ Isa naxa yi yaabi ti, «Wo wo yete ratanga alako mixi yo naxa fa wo ratantan. Mixi wuyaxi fama n xili falade e yete xun ma, a falafe ra, «N tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra. Waxati bara makore.» Wo naxa bira e foxo ra. ⁹ Wo na geree nun jaxasie xa fe me, wo naxa gaaxu, barima fo na fe moolie xa raba sinden. Kono na waxati ma, dunjira rajonyi mu a lima keren na.»

¹⁰ Na xanbi, a naxa a masen e be, «Sie kelima ne e boore xili ma, jamanee e boore gere. ¹¹ Boxi fama ne serende a xungbe ra, kaame nun fure sin yire wuyaxi. Fe magaaxuxie nun tonxuma makaabaxie fama minide kuye ma.»

¹² «Kono beemanun na birin xa raba, e fama ne wo suxude, e wo jaxankata. E wo sama ne salide kuntigie belexe, e man wo sama ne geeli. E wo xaninma ne mange nun gominæ yire n xili xa fe ra. ¹³ Kono na birin kui, wo findima n ma seedee nan na. ¹⁴ Wo naxa kontofili wo yete xunmafalafe ra, ¹⁵ barima n masenyi nun xaxilimaya fima wo ma, alako wo yaxuie naxa no wo ra, e naxa no wo matandide. ¹⁶ Wo barimæ, wo ngaxakerenmae, wo baribooree, nun wo defanbooree, e fama ne wo yanfade, e wo sa mixie belexe. Nee tan mixi ndee faxama ne wo ya ma. ¹⁷ Birin fama ne wo xonde n tan ma fe ra, ¹⁸ kono wo ratangama ne. Hali wo

xunσεχε keren, a mu λoμα.
 19 Wo xa tunnabexiya kui,
 wo kisima ne.»

20 «Wo na Darisalamu to,
 soori gali bara a rabilin, wo
 xa a kolon ne a a xa kasare
 bara makore. 21 Na temui,
 mixi naxee na Yudaya, e xa
 e gi geyae fari. Naxee na
 Darisalamu taa kui, e xa keli
 naa. Naxee fan na daaxae,
 e naxa so taa kui, 22 barima
 na λoxoe findima gbejoxo
 waxati nan na, alako naxan
 sebexi Kitaabui kui a birin
 xa kamali. 23 Na waxati findi-
 ma gbaloe nan na furuginee
 nun dingee be! Barima toore
 gboma ne boxi ma, Ala xa
 xone makenenma yi jama
 xili ma. 24 Ndee faxama ne
 santidegema ra, ndee xan-
 inma ne, e sa findi konyie
 ra jama ne birin kui. Si
 gbete fama ne Darisalamu
 maboronde, han e xa waxati
 kamalima temui naxe.»

*Isa xa gbilenyi nun xore
 bili xa taali
 (Matiyu 24:29-35, Maraki
 13:24-31)*

25 «Na temui, tonxumae
 minima ne soge, kike, nun
 tunbuie ma. Si birin gaax-
 uma ne, e kontofili baa
 wundu xui nun a moronyie
 xa fe ra. 26 Mixie na a
 kolon fe naxan fama rabade
 boxi ma, e birama ne gaaxui
 saabui ra, barima koore
 fama ne imaxade. 27 Na
 temui, Adama xa Di toma
 ne fa ra nuxui kui, senbe
 nun nore ra. 28 Na fee na
 raba folo, wo ti, wo wo xun
 nakeli, barima wo xa kisi
 bara makore.»

29 Isa naxa taali woyenyi
 masen e be, «Wo xore bili
 mato, a tan nun wuri bili
 birin. 30 Wo na a to, e bara
 e burexe neene ramini, wo
 a kolonma jeme temui jan
 bara makore. 31 Adama xa Di
 fafe fan na na ki ne. Wo na
 yi fe birin to raba ra, wo xa a
 kolon a Ala xa mangeya niini
 bara makore. 32 N xa nondi
 fala wo be, to mixie mu
 dangima fo na fe birin naba.
 33 Koore nun boxi dangima
 ne, konon ma masenyi tan
 mu dangima abadan, a mu
 kanama muku.»

«Wo naxa yanfa!»

34 «Konon wo meeni wo
 yete ma! Wo naxa yanfa
 xurutarepa nun siisife ma,
 wo man naxa yanfa yi
 dunijeigiri xa kontofili ma,
 alako na λoxoe naxa fa wo
 terenna, 35 alo gantanyi xoni
 suxuma ki naxe. Barima na
 λoxoe tan fama dunija mixi
 birin lide. 36 Wo naxa yanfa!
 Wo xa Ala maxandi ne temui
 birin alako wo xa senbe soto,
 wo xa no ratangade fe birin
 ma naxee fama a lide, wo
 man xa no tide Adama xa Di
 ya i.»

37 Isa nu mixie kawandima
 horomobanxi kui yanyi ra,
 a nu sa koe radangi Oliwi
 geya fari. 38 Nama birin
 nu kurunma sigafe ra a xon
 ma, e xa sa a xui rame
 horomobanxi kui.

22

*Yudasi nun kuntigie xa
 lanyi*

*(Matiyu 26:1-5, 14-16,
 Maraki 14:1-2, 10-11)*

1 Taami Lebinitare Sali naxa makore, naxan man xili falama Sayamaleke Dangi Sali. 2 Serexedube kuntigie nun seriye karamoxoe nu na feere fenfe e xa Isa suxu, e xa a faxa, kono e nu gaaxuxi jama nan ya ra.

3 Na temui Sentane naxa bira Isa foxirabire Yudasi Isikariyoti foxo ra, naxan nu na Isa xa xera fu nun firinyie ya ma.

4 A tan Yudasi naxa siga serexedube kuntigie nun kosibili mangee xon, e naxa woyen, a sa noma Isa sade e belexe ki naxe. 5 E fan naxa jalexin ki fanyi ra, e kobiri laayidi tongo a be. 6 Yudasi naxa tin na ra, a so waxati fenfe a Isa sama e belexe temui naxe jama xanbi.

Sayamaleke Dangi Sali

(*Matiyu 26:17-35, Maraki 14:12-31*)

7 Taami Lebinitare Sali naxa a li, yexee lanma faxama loxo naxe Sayamaleke Dangi Sali xa fe ra. 8 Isa naxa Piyeri nun Yaya yamari a falafe ra, «Wo xa siga Sayamaleke Dangi Sali yire rafala won be, alako won birin xa Sayamaleke Dangi Sali donyi don.» 9 E naxa a maxorin, «I wama muxu xa sa a rafala minden?» 10 A naxa a masen e be, «Wo nu so taa kui, wo nun xeme nde naralanma, ye feje doxoxi a xun ma. Wo xa bira a foxo ra han a sa soma banxi naxan kui. 11 Wo xa a fala na banxi kanyi be, «Karamoxo wama a kolonfe a noma Sayamaleke Dangi

Sali donyi donde dennaxe, a tan nun a foxirabiree.»

12 A fama banxi kui xungbe masende wo be koore ra, na se birin yailanxi a fanyi ra. Wo xa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala menni.» 13 E naxa siga, e sa fe birin li alo Isa a masen e be ki naxe. E naxa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala.

Marigi xa serexe tonxuma

(*Matiyu 26:26-30, Maraki 14:22-26, Korinti I 11:23-25*)

14 Waxati to a li, Isa naxa a magoro a xa a dege e nun a xa xera fu nun firinyie.

15 A naxa a masen e be, «Kabi temui dangixi, a xoli n ma ki fanyi won xa yi Sayamaleke Dangi Sali donyi don yire keren beenun n xa jaxankate soto. 16 Barima n xa a fala wo be, yi na dangi, n mu a donma sonon fo a kamali Ala xonyi ariyanna.»

17 A to tonbili nde tongo, a naxa tantui rasiga Ala ma, a fa a masen, «Wo xa yi tonbili tongo, wo birin xa a min. 18 N xa a fala wo be, n mu yi weni minma fo Ala xa mangeya niini na fa temui naxe.»

19 Na dangi xanbi Isa naxa taami tongo. A to tantui rasiga Ala ma, a naxa taami igira, a a so a foxirabiree yi ra a falafe ra, «Wo n ko, wo a don. Yi findixi n fate nan na, naxan fixi wo be. Wo xa ratu n ma fe ma yi saabui ra.» 20 Na mooli man na, e to ge e degede, Isa naxa tonbili fan tongo, a a masen, «N wuli nan ya, saate neene

wuli naxan baxi mixi gbege be. ²¹ Kɔnɔ n xa a fala wo be, yanfante naxan n sama mixie belexe, a magoroxi yi teebili ra. ²² Adama xa Di sigama alɔ Ala a ragirixi ki naxe, kɔnɔ gbaloe na xeme be naxan Adama xa Di yanfama.» ²³ E fan naxa so e bore maxorinfe, «Nde noma na mooli rabade won ya ma?»

Naxan tide gbo Isa foxirabiree ya ma

(Matiyu 18:1, 20:24-28, 19:28, Maraki 9:34, 10:41-45)

²⁴ Woɣenyi naxa mini Isa foxirabiree tagi e xa a kolon naxan tide gbo e ya ma. ²⁵ Isa naxa a masen e be, «Namanɛ mangɛe mixie yamarima a xɔɔxɔe ra. E tan naxee e senbe raminima mixie ma, e <fe fanyi rabae> xili nan natema e yete xun. ²⁶ Kɔnɔ wo tan naxa lu na ki. Naxan tide gbo wo ya ma, a xa lu alɔ wo birin xunya. Yarerati man xa lu alɔ birin ma walike. ²⁷ Nde tide gbo, naxan a magoroxi a xa a dege, ka naxan donyi radangima a ma? Naxan magoroxi a degede, na nan tide gbo, kɔnɔ n tan na wo ya ma alɔ mixi naxan walima wo be.»

²⁸ «Wo tan nan findixi n foxirabiree ra naxee mu nu keli n xun n ma toore kui. ²⁹ N fan bara mangeya fi wo ma, alɔ n Baba Ala a fixi n ma ki naxe. ³⁰ Na kui, won birin won degema ne n xonyi n ma mangeya kui, wo man wo magoroma ne kibanyie ma, wo Isirayila bɔnsɔe fu nun firin makiiti.»

Isa a falafe Piyeri be a a yete rasanma ne a ma

(Matiyu 26:31-35, Maraki 14:27-31, Yaya 13:36-38)

³¹ «Simɔn, Simɔn, a kolon Sentane bara Ala maxorin wo tan xa sa a belexe, a xa wo ife alɔ maale ifema ki naxe. ³² Kɔnɔ n bara Ala maxandi i be, alako danxaniya naxa ge bade i yi. I na gbilen n ma, i xa i ngaxakerenyie ralimaniya.» ³³ Piyeri naxa a fala a be, «Xa won birin nan a ra, n tinxi, hali a findi geeli ra, hali a findi faxe ra!» ³⁴ Isa naxa a masen, «Piyeri, n xa a fala i be, beenun konkore xa a rate, i a falama ne doxo saxan, a i mu n kolon.»

Isa a foxirabiree rasife

³⁵ Isa man naxa a masen a foxirabiree be, «N to wo xee kobiri, gbɔnfɔe, nun sankiri mu wo xun, wo tooro ne?» E naxa a yaabi, «Ade.» ³⁶ A man naxa a masen e be, «Kɔnɔ yakɔsi tan, xa kobiri nun gbɔnfɔe na naxan yi, a xa e tongo. Xa santidegema mu na naxan yi ra, a xa a xa xinbeli donma mati, a santidegema sara, ³⁷ barima n xa a fala wo be, yi masenyi naxan sebexi Kitaabui kui, fo a xa n li, <A jaxankate nan sɔtoma fe kobi rabae ya ma.> Naxan nagirixi n ma, na n lima ne. Naxan sebexi, na fama ne kamalide.» ³⁸ A foxirabiree naxa a masen, «Marigi, a mato, santidegema firin nan ya.» A naxa e yaabi, «Na bara wasake.»

*Isa Ala maxandife Getese-
mani*

*(Matiyu 26:36-46, Maraki
14:32-42)*

³⁹ Isa to mini, a naxa siga Oliwi geya ma alo a nu darixi a ra ki naxε, a foxirabireε fan naxa a mati. ⁴⁰ E to menni li, Isa naxa a fala e be, «Wo Ala maxandi ne, wo naxa fa bira tantanyi kui.» ⁴¹ A naxa a ndedi masiga e ra, a a xinbi sin, a Ala maxandi, ⁴² «N Baba, xa i sago na a ra, i xa n natanga yi paxankate ma. Konɔ n sago naxa raba, i tan nan sago xa raba.» ⁴³ Na temui maleke nde naxa mini a ma keli koore, a a senbe so. ⁴⁴ Isa boje to nu paxankatafe, a naxa a xa Ala maxandife senbe xun masa. A yilenfure naxa silon boxi alo wuli. ⁴⁵ A to keli Ala maxandide, a naxa gbilen a foxirabireε yire, a naxa e li e na xife nimise xa fe ra. ⁴⁶ A naxa e maxorin, «Wo xife munfe ra? Wo keli, wo Ala maxandi, alako wo naxa bira tantanyi kui.»

Isa suxufe

*(Matiyu 26:47-56, Maraki
14:43-50, Yaya 18:3-11)*

⁴⁷ Isa jan mu nu gexi woyende, mixi gali naxa a yire li. Yudasi, naxan nu na Isa foxirabireε fu nun firinyie ya ma, a tan nan nu tixi e ya ra. A naxa a maso Isa ra, a xa a sunbu. ⁴⁸ Isa naxa a masen a be, «Yudasi, i Adama xa Di yanfama sunbui nan na?» ⁴⁹ Naxee nu na Isa foxo ra, e to a to naxan fafe rabade,

e naxa a maxorin, «Marigi, muxu xa gere so santidegema ra?» ⁵⁰ A foxirabireε nde naxa serexedube kuntigi xa konyi yirefanyi tuli bolon. ⁵¹ Konɔ Isa naxa a fala, «Wo a lu!» A naxa fa a belexe sa na xeme tuli ma, a a rayalan.

⁵² Na temui, Isa naxa woyen serexedube kuntigie, horomolingira kosibili mangee, nun forie be naxee nu faxi a xili ma. A naxa a fala e be, «Wo to minixi n xili ma santidegema nun gbengbeta suxuxi wo yi ra, suute nan n na? ⁵³ Loxo yo loxo n nu na wo ya ma horomobanxi kui, wo mu n suxu. Konɔ yi waxati tan findixi wo gbe nun dimi noε kanyii gbe nan na.»

*Piyeri a yete rasanfe Isa
ma*

*(Matiyu 26:57-58,69-75,
Maraki 14:53-54,66-72, Yaya
18:12-18,25-27)*

⁵⁴ E to Isa suxu, e naxa a xanin serexedube kuntigie xunyi xonyi. Piyeri fan naxa bira e foxo ra, konɔ a mu nu a makorema a gbe ra. ⁵⁵ E to so, e naxa te xuru tande, e birin doxo menni, serexedube kuntigi xa tete kui. Piyeri fan nu doxoxi e ya ma. ⁵⁶ Konyi gine nde to Piyeri to te fe ma, a naxa a ya ti a ra, a fa a fala, «Isa nun yi xeme nan nu a ra.» ⁵⁷ Konɔ Piyeri naxa a matandi, a a fala, «N tan mu na xeme kolon feo!»

⁵⁸ A mu bu, mixi gbete fan naxa Piyeri to, a a fala a be, «I fan findixi a xa mixi nde nan na.» Piyeri

naxa a yaabi, «Ade, n tan mu na ki!» ⁵⁹ Waxati keren to dangi, mixi gbete naxa a maxoɔɔɔ, a a fala, «Yi mixi nun Isa nan nu a ra, barima Galileka nan a ra.» ⁶⁰ Piyeri naxa a yaabi, «N tan mu a kolon i na fefe falafe!» A jan mu nu gexi woyende, konkore naxa a rate keren na. ⁶¹ Na temui, Marigi naxa a mafindi, a a ya ti Piyeri ra. Piyeri fan naxa ratu Marigi xa masenyi ma, a to a fala a be, «Beemanun konkore xa a rate to, i i yete rasanma ne n ma doxo saxon.» ⁶² Piyeri naxa mini, a wa a xoɔɔɔe ra sunnunyi kui.

Isa tife Yuwififi kiitisee ya ra
(Matiyu 26:57-68, Maraki 14:53-65, Yaya 18:12-24)

⁶³ Xeme naxee nu Isa suxuxi, e naxa a rasoto, e naxa a bonbo. ⁶⁴ E naxa a ya maxiri, e nu fa a fala, «Namijonmerna raba! A fala ba, naxan i bonboxi!» ⁶⁵ E man naxa konbi mooli birin sa a fari.

⁶⁶ Kuye to iba, Yuwififi xa forie, serexedube kuntigie, nun seriye karamoɔe naxa Sanederen malanyi raba Isa makiitife ra. E to fa Isa ra, ⁶⁷ e naxa a maxorin, «Xa i findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na, a fala muxu be.» Isa naxa a masen e be, «N na a fala wo be, wo mu lama a ra. ⁶⁸ Xa n maxorinyi ti, wo mu n yaabima. ⁶⁹ Konɔ keli yi waxati ma, Adama xa Di doxoma Ala Senbe Kanyi yirefanyi ma.» ⁷⁰ E birin naxa fa a maxorin, «Na kui,

i findixi Ala xa Di nan na?» A naxa e yaabi, «Wo tan nan yati a falaxi na ki, a n findixi Ala xa Di nan na.» ⁷¹ E fan naxa a fala, «Won hayi mundun na seede gbete ma sonon? Won bara a tan yete yati woyen xui me.»

23

Yuwififi Isa xaninfe Pilati xon
(Matiyu 27:1-2,11-31, Maraki 15:1-5, Yaya 18:28-19:16)

¹ Na temui jama birin naxa keli, e Isa xanin mange Pilati xon. ² E naxa so a kalamufe, e nu a fala, «Muxu bara yi xeme li a na muxu xa jama ramurutafe. A bara a fala e be a e naxa duuti fi Roma mange xungbe ma. A man naxe, a a tan yete findixi mange nan na, Ala xa Mixi Sugandixi.»

³ Pilati naxa Isa maxorin, «I tan nan findixi Yuwififi xa mange ra?» Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi.» ⁴ Pilati naxa fa a fala serexedube kuntigie nun jama be, «N mu fe kobi yo toxi yi xeme xa fe.» ⁵ Konɔ jama man naxa a karaxan, e nu a fala, «A bara mixie kui iso a xa xaranyi ra Yudaya boxi birin ma, kelife Galile boxi ma, han be.»

⁶ Pilati to Galile xili me, a naxa maxorinyi ti xa Isa Galileka nan a ra. ⁷ A to a kolon a Isa nu na Galile mange Herode xa yaamari nan bun ma, a naxa a rasanba Herode ma, naxan fan nu na Darisalamu taa kui na waxati.

Isa xaninfe Herode xɔn

⁸ Herode naxa sɛɛwa Isa tofe ra, barima kafi tɛmɛi xɔnkuye a nu wama a tofe. A to nu bara a xa fe mɛ, a xɔli nu a ma Isa xa tɔnxuma makaabaxi nde raba a ya xɔri. ⁹ Na kui, Herode naxa maxɔrinyi gbegebe ti Isa ma, kɔnɔ Isa mu yaabi keren fi. ¹⁰ Sɛrɛxɛdubɛ kuntigie nun sɛriyɛ karamɔxɔɛ nu tixi naa, e nu Isa kalamu a jaaxi ra. ¹¹ Herode nun a xa sɔɔrie fan naxa a konbi a mayaagixi ra, e nu a mayele. E to guba tofanyi ragoro a ma mayele se ra, Herode naxa a ragbilen Pilati ma. ¹² Singe, Pilati nun Herode dɛ mu nu fan, kɔnɔ na lɔxɔɛ boorepa naxa lu e tagi.

Isa tife Pilati ya i

(Matiyu 27:11-31, Maraki 15:1-20)

¹³ Pilati naxa sɛrɛxɛdubɛ kuntigie, mangɛɛ, nun jama malan, ¹⁴ a a masen e bɛ, «Wo bara fa yi xɛmɛ ra n xɔn a kalamufe ra a a na mixie bɔɛnɛ ratefe. Muxu bara dɛ masara wo ya xɔri, kɔnɔ n mu fe kobi yo toxi a ra, wo a kalamuxi naxan ma. ¹⁵ Herode fan mu se toxi, barima a bara a ragbilen won ma. A mato, yi xɛmɛ mu fefe rabaxi a lanma a xa faxa naxan ma. ¹⁶⁻¹⁷ Na kui, n yaamari fima nɛ a xa bɔnbɔ, n fa a rabɛpin.»

¹⁸ Kɔnɔ birin naxa sɔnxɔɛ rate, e a fala, «Yi xɛmɛ faxa! Barabasi rabɛpin muxu bɛ.» ¹⁹ Geresoe nde nan nu Barabasi ra naxan nu bara sa geeli a to keli

mangasanyi xili ma. Naxasi to bira taa kui, a naxa faxe ti.

²⁰ Pilati to nu wama Isa rabɛpinfe, a man naxa wɔyɛn jama bɛ, ²¹ kɔnɔ e nu sɔnxɔfe nan tui, «A banban! A banban wuri magalanbuxi ma!» ²² Pilati man naxa wɔyɛn e bɛ a sanmaya saxon nde, «Munfe ma? A fe jaaxi mundun nabaxi? N mu sese rakɔɔsixi a xa fe, a lanma a xa faxa naxan ma. Na kui, n yaamari fima nɛ a xa bɔnbɔ, n fa a rabɛpin.»

²³ Kɔnɔ jama nu sɔnxɔɛ ratefe nan tui, e Pilati karaxan, Isa xa banban wuri magalanbuxi ma. Na kui, e xui naxa nɔ mangɛ ra. ²⁴ Pilati naxa nate tongo, e waxɔnfe xa raba. ²⁵ A naxa Barabasi rabɛpin, naxan nu na geeli kui gere sofe nun faxe tife ma, a fa Isa sa jama sagoe.

Isa banbanfe wuri magalanbuxi ma

(Matiyu 27:32-56, Maraki 15:21-42, Yaya 19:16-30)

²⁶ E to nu Isa xaninfe, e naxa Simɔn Sirenika li, a sofe taa kui keli daaxa. E naxa a suxu, e wuri magalanbuxi sa a fari, a tan xa a xanin Isa bɛ a xanbi ra.

²⁷ Nama gbegebe nu biraxi Isa fɔxɔ ra. Gine ndee fan nu na e ya ma, naxee nu wafe a gbegebe ra. ²⁸ Isa naxa a ya rafindi e ma, a a masen e bɛ, «Darisalamu di ginɛɛ, wo naxa wa n tan ma fe ra. Wo wa wo yete nun wo xa die nan ma fe ra, ²⁹ barima waxati fafe, mixie a falama nɛ, «Sɛɛwe

na dibaritaree be, naxee mu xije fi diyore ma.»

³⁰ «E man fama ne a falade geyae be, «Wo bira muxu ma!»

E a fala tentenyie be, «Wo muxu makoto, muxu xa ragata!»

³¹ «Xa yi fe mooli nan nabama wuri xinde ra, wuri xare tan fa luma di?»

³² E naxa suute firin fan xanin, e xa e faxa e nun Isa.

³³ E to yire nde li, dennaxe xili xunkonkota yire, e naxa Isa banban wuri magalanbuxi ma. E naxa na geelimanu firin fan mabanban, e keren ti Isa yirefanyi ma, e boore ti Isa koola ma.

³⁴ Isa naxa a masen, «N Baba, dije yi mixie ma, barima e mu a kolon e fefe naxan nabafe.» E naxa kanda bun a xa dugie xa fe ra, alako e xa a kolon kankan naxan sotoma. ³⁵ Nama naxa ti naa, e nu e ya ti na fe birin na. Kuntigie fan nu na Isa mayelefe, e nu a fala, «A bara mixi gbetee rakisi. A xa a yete fan nakisi, xa a findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na!»

³⁶ Soorie fan naxa a mayele, e fa, e weni muluxunxi ti a be, ³⁷ e a fala, «Xa i findixi Yuwifie xa mange nan na, i yete rakisi!» ³⁸ Yi sebali nan nu gbakuxi a xun ma, «Yuwifie xa mange nan ya.»

³⁹ Suute keren naxan nu banbanxi a fe ma, a nu Isa makonbife, a nu a fala, «I mu findixi Ala xa Mixi Sugandixi xa ra? I yete rakisi, i muxu fan nakisi!» ⁴⁰ Kono a boore

suute naxa woyen a ma, a a maxarin, «Won birin to gbaloe nan sotoxi yi ki, i mu gaaxuma Ala ya ra? ⁴¹ A lanxi tan won firin xa yi fe soto, barima a findixi won ma kewali kobie sare nan na. Kono yi tan mu fefe kobi rabaxi.» ⁴² A to ge na falade a boore be, a naxa a fala Isa be, «Isa, i xa ratu n ma i soma i xa mangeya kui temui naxe.» ⁴³ Isa naxa a yaabi, «N xa nondi fala i be, to yati, i soma ne n foxo ra ariyanna.»

Isa xa faxe

(Matiyu 27:45-56, Maraki 15:33-41, Yaya 19:28-30)

⁴⁴ Yanyi tagi nondon to a li, dimi naxa sin boxi birin ma, leeri saxan bun ma. ⁴⁵ Soge naxa iforo. Dugi xungbe naxan singanxi horomobanxi kui, a naxa iboo firin na. ⁴⁶ Na temui Isa man naxa a xui rate senbe ra, a a fala, «N Baba, n bara n nii sa i belexe.» A to na fala, a naxa laaxira.

⁴⁷ Soori keme xunmati naxan nu na naa, a to a to naxan nabaxi, a naxa Ala matoxo yi masenyi ra, «Nondi na a ra yati, tinxintoe nan nu yi xeme ra!» ⁴⁸ Nama naxan birin nu malanxi na faxe matode, e fan to fe birin to naxee rabaxi, e nu gbilenfe sunnunyi nan kui, e belexe saxi e xunyi. ⁴⁹ Kono Isa kolonmae birin nun gine naxee bira a foxo ra keli Galile, e tan nu tixi, e na fe birin matoma, e ndedi nu makuyaxi naa ra.

Isa xa maragate

(Matiyu 27:57-66, Maraki 15:42-47, Yaya 19:38-42)

⁵⁰ XEME fanyi tinxintɔe nde nu na, naxan nu xili Yusufu. Yuwifie xa kiitisa nde nan nu a ra, ⁵¹ kɔnɔ a tan mu tin a boore kiitisa xa nate kobi ra, e fe naxan niya Isa ra. A nu kelixi Arimate ne, Yudaya bɔxi ma. A nu na Ala xa mangeya niini mamefe. ⁵² A tan yi xeme naxa siga Pilati yire, a sa Isa fure maxandi a ma. ⁵³ Na temui, a to Isa fure ragoro wuri magalanbuxi kɔn na, a naxa a kasange, a a bele gaburi, naxan nu gexi geme kui, fure yo mu nu ragata dennaxe. ⁵⁴ Yi fe birin nabaxi malabu lɔxɔe nan ya ra.

⁵⁵ Gine naxee nu bara bira Isa fɔxɔ ra keli Galile, e naxa siga Yusufu xanbi ra, e sa gaburi to, e man a to Isa fure ragata ki naxe. ⁵⁶ Na dangi xanbi, e naxa gbilen se xiri jɔxunme nun labunde rafalade. Malabu lɔxɔe e naxa e malabu, alo a seɓexi Kitaabui kui ki naxe.

24

Isa xa marakeli faxe ma

(Matiyu 28:1-15, Maraki 16:1-8, Yaya 20:1-20)

¹ Sande lɔxɔe subaxe ma, gine naxa kurun siga ra gaburi yire, e labunde ture xanin, e nu bara naxan nafala. ² Kɔnɔ e naxa a li, geme naxan nu dɔxɔxi gaburi de ma, a nu bara ba naa. ³ E to so gaburi kui, e mu Marigi Isa fure to. ⁴ E

kɔntɔfilixi to nu tixi, xeme firin naxa mini e ma, e xa sosee mayilenma. ⁵ Gine naxa gaaxu, e e xun sin bɔxi. Na xeme firin naxa a fala e be, «Munfe ra wo mixi jine fenma faxamixie ya ma? ⁶ Isa mu na be, a bara keli faxe ma. Wo xa wo ratu a naxan masenxi wo be Galile. ⁷ A a masen ne, a fo Adama xa Di xa sa yunubitɔee belexe, a banban wuri magalanbuxi ma, a man fa keli faxe ma a xi saxan nde ma.» ⁸ Na kui, e naxa ratu Isa xa wɔyenyie ma.

⁹ E to gbilen kelife gaburi yire, e naxa na fe birin masen Isa fɔxirabire fu nu kerenyie be, a nun a fɔxirabire boore birin be. ¹⁰ Mariyama Magidalaka, Yohanna, Yaki nga Mariyama, a nun gine gbete naxee nu na e fɔxɔ ra, e tan nan na fe birin fala Isa xa xerae be. ¹¹ Kɔnɔ nee mu la e ra, barima na masenyi naxa lu e be alo daxu wɔyenyi. ¹² Kɔnɔ Piyeri tan naxa keli, a a gi han gaburi yire. A naxa a felen na kui matofe ra, kɔnɔ a mu sese to fo kasange, a saxi a kui igeli. A naxa gbilen a xɔnyi, a kaabaxi na fe ma naxan bara raba.

Isa nun a fɔxirabire firinyi ndee

(Maraki 16:12-14)

¹³ Na lɔxɔe kerenyi, Isa fɔxirabire mixi firin ndee nu na kira ra sigafe Emayusi, taa lanma naxan makuya Darisalamu ra kilometiri fu nun keren jɔndɔn. ¹⁴ E

nu na woyenfe e bore be yi fe birin ma naxee nu bara raba. ¹⁵ E nu woyenfe temui naxe, Isa naxa a maso e ra, e birin naxa siga kira keren xon, ¹⁶ konɔ e mu a kolon a Isa nan a ra.

¹⁷ Isa naxa e maxorin, «Wo nu na munse falafe kira xon?» Na maxorinyi ma, e naxa ti kira ra, e sunnunxi. ¹⁸ Kelopa naxa a yaabi, «I keren nan mu a kolonxi fe naxan dangixi yi waxati Darisalamu?» ¹⁹ Isa naxa a maxorin, «Munse niyaxi?» E naxa dentegɛ sa a be fe naxan Isa Nasaretika lixi. E naxa a fala a be, «Namijonme xungbe nan nu a ra a kewali ki ma nun a xa masenyi ki ma Ala nun nama be. ²⁰ Serexedube kuntigie nun muxu xa mangɛɛ bara a sa mixie belexɛ, e xa a makiiti faxɛ kiiti ra, e a banban wuri magalanbuxi ma. ²¹ Konɔ muxu tan nan nu laxi a ra, a a tan nan nu fama Isirayila xoreyade. Sa na birin xun ma, a xa faxɛ xi saxan nde nan to, ²² konɔ ginɛ ndee na muxu ya ma, e bara muxu rakaaba e xa dentegɛ ra. E to kurun siga ra gaburi yire, ²³ e mu a fure li naa. E naxa fa a fala muxu be, a maleke ndee nan mini e ma, e a fala e be a Isa jipe na a ra. ²⁴ Mixi gbeteɛ muxu ya ma, e fan naxa siga gaburi yire, e a birin li alo ginɛ a masenxi ki naxe, konɔ e mu a tan Isa to.»

²⁵ Na kui, Isa naxa a masen e be, «Ee, wo xaxili xoxoxo! Namijonmɛe naxan

birin masenxi, wo boje mu lama a ra mafuren! ²⁶ Wo mu a kolon a fo Ala xa Mixi Sugandixi xa na toore soto, a fa so a xa noɛe kui?» ²⁷ A naxa fa a folo Annabi Munsa ma, doxo namijonme birin na, a Kitaabuie yire birin fasari e be, a tan yete xa fe masenxi dennaxe.

²⁸ E to makore na taa lanma ra e nu sigafe dennaxe, Isa naxa lu alo a nu wama dangife ne, ²⁹ konɔ e naxa a mayandi, e a fala a be, «Lu muxu xonyi ne. Nunmare na a ra yi ki, keɛ jan bara so.» Na kui, a naxa so e xonyi a xa lu naa. ³⁰ E birin to doxo e degede, Isa naxa taami tongo, a tantui rasiga Ala ma, a a igira, a a itaxun e ma. ³¹ A naxa makenɛn e xaxili be keren na, e a kolon a Isa na a ra, konɔ a man naxa loe e ma yen! ³² E naxa a fala e bore be, «A to nu Kitaabui kui fasarima won be kira xon, a mu nu luxi xe alo a te nan xuruxi won boje kui?»

³³ E naxa keli keren na, e gbilen Darisalamu. E naxa sa Isa foxirabire fu nun kerenyie li, a nun naxee nu na e foxo ra, e birin malanxi yire keren. ³⁴ Nee naxa a fala e be, «Marigi bara keli faxɛ ma yati! A bara mini Simon ma!» ³⁵ E fan naxa dentegɛ sa nee be fe birin ma naxee dangixi kira xon, a nun Isa makenɛn e be ki naxe a to taami igira.

Isa nun a foxirabire fu nun kerenyi

(Matiyu 28:16-20, Maraki 16:14-18, Yaya 20:19-23,

Taruxui 1:6-8)

³⁶ E to nu woyenfe na fe birin ma, Isa yete naxa mini e ma, a tixi e tagi. A naxa e xeebu, «Ala xa wo boje sa.» ³⁷ E boje naxa mini, e gaaxu, barima e nu a manoxunxi tubari nan na. ³⁸ Kono Isa naxa a masen e be, «Munfe ra wo kontofilixi, wo boje man siikexi? ³⁹ Wo n belexee nun n sanyie mato, wo xa a kolon n tan nan yati a ra. Wo xa n masuxu, wo xa n mato, barima sube nun xori mu na tubari be, alo wo naxan toma n ma yi ki.» ⁴⁰ A to na fala e be, a naxa a belexee nun a sanyie masen e be, ⁴¹ kono na fe seewe nun kaabe nu gbo e be. E to mu nu gexi lade a ra, Isa naxa e maxorin, «Donse na wo yi ra be?» ⁴² E to yexe ganxi nde so a yi, ⁴³ a naxa a tongo, a a don e ya xori.

Isa tefe koore

(Matiyu 28:16-20, Maraki 16:15-20)

⁴⁴ Na temui, a naxa a masen e be, «N nu na wo tagi temui naxe, n yi fe birin masen ne wo be. N a masen ne wo be, fa fala naxan birin sebexi n tan ma fe ra Annabi Munsa xa seriyε kui, a nun namijonmεε xa Kitaabuie kui, a nun Yabura Dawuda kui, fo na birin xa kamali ne.» ⁴⁵ Na temui, a naxa e xaxili rabi alako e xa Kitaabuie fahaamu. ⁴⁶ A naxa a masen e be, «A sebexi ne, a fo Ala xa Mixi Sugandixi xa tɔɔɔ, fo a man xa keli faxe ma a xi saxan nde. ⁴⁷ A tan xili ra, fo si birin xa kawandi

ne tuubi fe nun yunubi xafarife ra, folofe Darisalamu ma. ⁴⁸ Wo tan bara findi yi fee seedee ra. ⁴⁹ N Baba naxan laayidixi, n na rasanbama ne wo ma. Wo tan xalu be taa kui, han senbe xa keli koore gorofe wo ma.»

⁵⁰ Na xanbi, Isa naxa e xanin han Betani biri ra. A naxa a belexe ite, a duba e be. ⁵¹ A nu dubama e be temui naxe, a naxa keli e xun, a rate koore. ⁵² E to ge a suyidide, e naxa gbilen Darisalamu seewe xungbe kui. ⁵³ E nu na horomobanxi kui temui birin Ala tantude.

Inyila Isa Annabi Yaya naxan sebexi Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Kitaabui naxan xili «Inyila Isa,» a dɔxɔ naani na a ra. Namijɔnmɛ naani nan Inyila Isa xa taruxui sebɛ Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra. E xili ne Matiyu, Maraki, Luki, nun Yaya.

Annabi Matiyu, Annabi Maraki, nun Annabi Luki, e Inyila Isa naxan sebɛ, e maniya e boore ra. Na saxanyi findixi taruxui nan na, naxan Isa bari ki, a jɛrɛ ki, nun a faxa ki masenma won bɛ. Inyila Isa Annabi Yaya naxan sebɛ, na fan Isa xa taruxui masenma, kɔnɔ kawandi nan gbo a kui. A Isa nan xa fe tagi rabama, alako mixie xa a kolon a Isa findixi Ala xa Mixi Sugandixi yati yati nan na.

Annabi Yaya a masenma dunija birin bɛ a a lanma won xa la Isa ra, won xa danxaniya a ma. Na findima kisi nan na ibunadama bɛ, kisi naxan mu kanama abadan. Annabi Yaya mixi ralimaniyama yi Kitaabui kui alako e naxa siike Ala xa laayidi xa fe ma. Isa findixi sɛrɛxɛ xungbe nan na naxan dunija xunsarama. Won xa na kolon, won xa la a ra.

Inyila Isa Annabi Yaya naxan sebexi, a wama Isa tide nan masenfe won bɛ. A

tali wɔyɛnyi gbege rawalima na falafe ra. A a falama a Isa findixi «ibunadama xa naiyalanyi ra.» A a masenma a Isa luxi nɛ alɔ «xurusee demadonyi» danxaniyatɔɛɛ bɛ. A Isa misaalima «naadɛ» nun «kira» ra. Isa luxi alɔ «ye» nun «baloe» mixie bɛ. Isa munafanyi gbo adama bɛ.

Ala xa won mali na kolonfe ra alako Isa xa fe xa lu won bɔjɛ kui. Amina.

Inyila Isa Annabi Yaya naxan sebexi

Ala Xui findife ibunadama ra

¹ A fɔlɔ fɔlɛ, Ala Xui nu na, Ala Xui nu na e nun Ala, Ala Xui nu findixi Ala yetɛ kan nan na.

² Kabi a fɔlɛ, Ala nun a Xui nan nu a ra.

³ Ala se birin daaxi a tan nan saabui ra, sese mu na naxan mu daaxi a tan saabui ra.

⁴ Marakisi sɔtoma a tan nan na, kisi naxan findixi naiyalanyi ra adamadie bɛ.

⁵ Na naiyalanyi yanbama dimi kui, dimi fan mu tin a ra.

⁶ Ala naxa xɛmɛ nde xɛɛ, naxan nu xili Yaya.

⁷ Seede nan nu a ra, naxan fa seedejɔxɔya bade na naiyalanyi xa fe ra, alako birin xa danxaniya a saabui ra.

⁸ A tan xa mu findixi na naiyalanyi ra,

kɔnɔ a tan fa nɛ a xa seede
ba na naiyalanyi xa fe
ra.

9 Naxan findixi naiyalanyi
ra, naiyalanyi yati na
a ra,

naxan fama dunija ma, a
xa adamadie birin
iyalan.

10 Ala Xui naxa sabati dunija
ma.

Dunija daa a tan nan saabui
ra,

kɔnɔ dunija tondi nɛ a
kolonde.

11 A fa nɛ a xɔnyi,

kɔnɔ a xa mixie mu a rasɛnɛ.

12 Kɔnɔ naxan tan birin a
rasɛnɛ, e danxaniya a
ma,

a naxa nɔɛ fi nee tan ma, e
xa findi Ala xa die ra.

13 Na mu keli e bɔnsɔɛ xa
ma,

xa na mu fate bɛndɛ
waxɔnyi ma,

xa na mu mixi nde waxɔnyi
ma.

Ala yetɛ nan a niya e xa bari
a nɛɛnɛ ra, e findi a xa
die ra.

14 Ala Xui naxa findi
ibunadama ra,

a sabati muxu ya ma.

Muxu bara a xa nɔrɛ to,

a Baba nɔrɛ naxan fixi a xa
Di kerɛnyi ma,

hinnɛntɛya nun nɔndi ka-
malixi naxan yi.

15 Yaya naxa a xui ite, a
seedeɲɔɔya ba a xa
fe ma,

«N yi nan ma fe masen wo
bɛ, n to a fala,

«Naxan fama n xanbi ra, a
tide gbo n bɛ,

barima beenun n tan xa daa,
a tan nu na.»

16 Won birin bara hinne sɔto
a saabui ra.

A xa hinne bara gbo ye won
yi ra.

17 Ala seriye Kitaabui fi won
ma Annabi Munsa
nan saabui ra.

A xa hinne nun nɔndi tan
fahi won ma

a xa Mixi Sugandixi Isa nan
saabui ra.

18 Adama yo mu na naxan
bara Ala to,

kɔnɔ Ala xa Di kerɛnyi,
naxan na a Baba Ala
fɛ ma,

a tan bara a masen.

*Annabi Yaya xa
seedeɲɔɔya*

*(Matiyu 3:1-12, Maraki
1:1-8, Luki 3:1-18)*

19 Yaya xa seedeɲɔɔya
nan ya. Darisalamu Yuwif
kuntigie naxa serɛxɛdubɛɛ

nun Lewi di ndee xɛɛ Yaya
xɔn ma, e xa a maxɔrin,
«Nde i tan na?»

20 Yaya mu
tondi e yaabide, a naxa a
masen e bɛ a fiixe ra, «Ala

xa Mixi Sugandixi mu n tan
xa ra.»

21 E man naxa a
maxɔrin, «I fa findixi nde ra?
Annabi Eliya nan na i ra?»

Yaya naxa e yaabi, «Ade,
Eliya mu n na.» E naxa a
maxɔrin, «Namijɔnme nan

i ra muxu naxan mamefe a
xa fa?» Yaya naxa e yaabi,
«Ade.»

22 Na kui, e naxa
gbilen a maxɔrin na, «Nde
i ra? I i yetɛ maɲɔxunxi
nde ra? A yaba muxu bɛ,
muxu xa sa dentɛge sa muxu
xɛɛmae bɛ.»

23 Yaya naxa a masen e be alo a sebexi Annabi Esayi xa Kitaabui kui ki naxe, «N tan findixi mixi nan na naxan a xui itema gbengberenyi ma, «Wo kira matinxin Marigi be!»»

24 Fariseni nde naxee nu bara xee Yaya xon, 25 e naxa a maxorin, «Xa i mu findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, i mu findixi Eliya ra, i mu findixi namijonme ra muxu naxan mamefe, i fa mixie xunxama ye xora munfe ra?» 26 Yaya naxa e yaabi, «N tan mixie xunxama ye nan xora, konon mixi keren na wo ya ma, wo mu naxan kolon. 27 Na nan fama n xanbi ra. Na binye mu na n tan yi ra, n jan xa a xa sankiri luuti yati fulun.» 28 Na fe birin dangi Betani ne, Yuruden xure naakiri ma, Yaya nu mixie xunxama ye xora dennaxe.

Isa nan na Ala xa serexe ra

(Matiyu 3:13-17, Maraki 1:9-11, Luki 3:21-22)

29 Na kuye iba, Yaya naxa Isa to fa ra a yire, a naxa a masen, «Ala xa serexe nan yi ki, dunija xa yunubi xafarima naxan na. 30 N nu yi nan ma fe masenfe wo be n to a fala, n naxe, «Xeme naxan fama n xanbi ra, a tide gbo n be, barima be-nun n tan xa daa, a tan nu na.» 31 N tan yati mu nu na kanyi kolon, konon n fa mixie xunxade ye xora ne alako a tan xa makenen Isirayilakae be.»

32 Yaya naxa seedepoxoya ba, a a masen, «N bara Ala Xaxili Seniyenxi to goro ra kelife koore ma alo ganbe, a doko a ma. 33 N tan yati mu nu a kolon, konon Ala naxan n xee mixie xunxade ye xora, a nu bara a masen n be, «I n Xaxili Seniyenxi toma goro ra naxan ma, a lu a ma, na kanyi nan n Xaxili Seniyenxi ragoroma mixie ma.» 34 N tan bara a to. N bara findi seede ra a Ala xa Di nan a ra.»

Isa foxirabire singee

35 Na kuye iba, Yaya man nu na naa, a nun a foxirabire mixi firin. 36 Yaya to Isa to dangi ra, a naxa a masen, «Ala xa serexe nan yi ki!» 37 A foxirabire firinyie to a xui me, e naxa bira Isa foxo ra. 38 Isa to a kobe rato, a naxa e to a foxo ra, a naxa e maxorin, «Wo munse fenfe?» E fan naxa a yaabi, «Rabuni, i yigiyaxi minden?» E to a xili «Rabuni», na nan falaxi e xa xui «Karamoxo». 39 A naxa a fala e be, «Won xee, wo xa sa na kolon.» Nunmare temui nan nu a ra. E naxa siga na yire kolonde, e fa lu Isa fe ma.

40 Simon Piyeri xunya Andire nu na na mixi firinyie ya ma, naxee Yaya xa masenyi me, e fa bira Isa foxo ra. 41 A naxa siga a taara yire keren na, a a fala a be, «Muxu bara Al Masiihu to!» Na nan falaxi e xa xui, «Ala xa Mixi Sugandixi.» 42 Andire naxa Piyeri xanin Isa yire. Isa to a to, a naxa a fala a be, «Yunusa xa di

Simɔn nan i ra, kɔnɔ i xili fama falade Kefasi, na nan na ki <Piyeri,> naxan wama a falafe <fanye.>

2

Futixiri xulunyi

⁴³ Na kuye iba, Isa naxa nate tongo a xa siga Galile. A to Filipu to, a naxa a fala a be, «Bira n foxɔ ra.» ⁴⁴ Filipu, Andire, nun Piyeri birin findi Betesayidakae nan na. ⁴⁵ Filipu naxa siga Natanayeli yire, a a fala a be, «Mixi naxan ma fe falaxi Munsu nun namipɔnmee xa Kitaabuie kui, muxu bara a to. Isa Nasaretika nan a ra, Yusufu xa di!» ⁴⁶ Natanayeli naxa a maxɔrin, «Fe fanyi nde nɔma minide Nasareti?» Filipu naxa a yaabi, «Fa, i yete yati xa a to.» ⁴⁷ Isa to Natanayeli to fa ra, a naxa a fala a xa fe ra, «Isirayilaka yati nan yi ki, maifuya yo mu na naxan boje ma!» ⁴⁸ Natanayeli naxa a maxɔrin, «I n kolonxi di?» Isa naxa a yaabi, «Beenun Filipu xa i xili, i to nu xɔre bili bun ma, n tan i to ne.» ⁴⁹ Natanayeli naxa a fala a be, «Karamɔxɔ, i tan findixi Ala xa Di yati nan na! Isirayila Mange nan i ra!» ⁵⁰ Isa naxa a fala a be, «N to a falaxi, a n i to ne xɔre bili bun ma, i laxi n na na fe nan ma? I fe gbete toma ne naxee dangi na ra.» ⁵¹ A man naxa a masen a be, «N xa a fala wo be a nɔndi ki ma, wo fama ne koore tode, a rabixi, Ala xa malekee nu te e nu goro Adama xa Di ma.»

¹ Na xi saxan nde ma, futixiri xulunyi nde naxa raba Kaana, naxan na Galile boxi ma. Isa nga nu na na xulun mixie ya ma. ² Isa fan nu xilixi naa, a nun a foxirabiree. ³ Weni to ɔn, Isa nga naxa a fala a be, «Weni bara ɔn yi mixie yi ra.» ⁴ Isa naxa a maxɔrin, «N nga, i wama munse xɔn ma n na? N ma waxati mu nu a li sinden.» ⁵ A nga naxa a fala banxi konyie be, «A na naxan yo fala wo be, wo a raba.»

⁶ Feje senni geme daaxi nu na menni, naxee rafema ye ra Yuwifie e yete raseniye naxan na. Litiri tongo solomasaxan han litiri keme mɔxɔnen nu nɔma sade feje keren kui. ⁷ Isa naxa a fala konyie be, «Wo yi feje rafe ye ra.» E naxa e birin nafe tapu. ⁸ A man naxa a fala e be, «Yakosi, wo a nde ba, wo a xanin xulun xunyi xɔn ma.» E naxa na fan naba. ⁹ Xulun xunyi to na ye min Isa nu bara naxan mafindi weni ra, a mu nu a kelide kolon, kɔnɔ konyi naxee ye baxi, nee tan a kolon. A to a min, a naxa ginefenyi xili, ¹⁰ a a fala a be, «Xulun kanyi birin weni fanyi nan singe raminima, mixie na siisi, e fa weni gbete ramini. Kɔnɔ i tan bara weni fanyi ragata han yi temui!»

¹¹ Na naxa findi Isa xa tonxuma singe ra. A a raba Kaana ne, Galile boxi ma. Na fe kui, a a xa nɔre nan

makenen, a fɔxirabirɛɛ naxa la a ra.

¹² Na xanbi, a naxa sa goro Kapɛɛnamu, a nun a nga, a xunyaɛ, nun a fɔxirabirɛɛ. E naxa sa xi ndee radangi naa.

Isa yulɛɛ kerife hɔrɔmɔbanxi
kui

(*Matiyu 21:12-13, Maraki 11:15-17, Luki 19:45-46*)

¹³ Yuwifie xa Sayamaleke Dangi Sali to makɔɛ, Isa naxa te Darisalamu. ¹⁴ A naxa sa li, ninge, yɛxɛɛ, nun ganbɛ matie nu na hɔrɔmɔbanxi yire, kɔbiri masarɛɛ fan nu dɔxoxi naa. ¹⁵ Isa naxa luuti ndee yailan luxusinyi ra, a yulɛɛ birin kerɛ hɔrɔmɔbanxi kui, a nun e xa ningee nun yɛxɛɛɛ. A naxa kɔbiri masarɛɛ xa kɔbiri rayensen bɔxi, a e xa teebilie rabira. ¹⁶ A naxa a fala ganbɛ matie fan bɛ, «Wo yee tongo be! Wo ba n Baba xa banxi findife makiti ra!» ¹⁷ A fɔxirabirɛɛ naxa ratu na Kitaabui sebɛli ma naxan a falama, «Xanunteya bara gbo yɛ n bɔɛɛ kui i xa banxi xa fe ra.»

¹⁸ Na kui, Yuwifi kuntigie naxa a maxɔrin, «I tɔnxuma makaabaxi mundun nabama naxan a masenma muxu bɛ a a lan i xa yi mɔoli raba?» ¹⁹ Isa naxa e yaabi, «Wo yi hɔrɔmɔbanxi rabira. Xi saxan bun ma n tan a rakelima.» ²⁰ Yuwifi kuntigie naxa a fala, «Yi hɔrɔmɔbanxi naxan tixi jɛ tongo naani nun senni bun ma, i tan na rakelima nɛ xi saxan bun ma?» ²¹ Kɔnɔ Isa to hɔrɔmɔbanxi xa fe

fala, taali wɔyenyi nan nu a ra. A nu a fate nan ma fe falafe. ²² A to keli faxɛ ma, a fɔxirabirɛɛ naxa ratu a xa wɔyenyi ma. Na kui, e naxa la Kitaabui xui ra, e naxa la Isa xui ra.

²³ Isa to nu na Darisalamu, Sayamaleke Dangi Sali waxati, mixi gbegbe naxa danxaniya a ma e to tɔnxuma makaabaxie to, a nu naxee rabama. ²⁴ Kɔnɔ Isa mu nu lama e ra, barima a nu adamadi birin kolon. ²⁵ A hayi yo mu nu a ma, mixi yo xa ibunadama xa fe fala a bɛ, barima a tan nu adamadi bɔɛɛ kolon.

3

Isa nun Nikodemu xa sumunyi

¹ Yuwifi kuntigi nde nu na Farisenie ya ma, naxan xili Nikodemu. ² A naxa siga Isa xɔn ma kɔɛ ra, a a fala a bɛ, «Karamɔxɔ, muxu a kolon karamɔxɔ nan i ra Ala naxan xɛɛxi. I tɔnxuma makaabaxi naxee rabafe, mixi yo mu nɔma e rabade xa a kanyi nun Ala xa mu a ra.»

³ Isa naxa a masen a bɛ, «N xa nɔndi yati fala i bɛ, xa mixi mu bari a nɛɛnɛ ra, a mu nɔma sode Ala xa mangɛya niini bun ma.»

⁴ Nikodemu naxa a maxɔrin, «Mixi mɔxi nɔma gbilende a nga tɛɛɛ, a man gbilen bari ra?» ⁵ Isa naxa a yaabi, «A nɔndi i ma n xa a fala i bɛ, xa mixi mu bari a nɛɛnɛ ra, ye nun Ala Xaxili Seniyyenxi saabui ra, a mu nɔma sode Ala xa mangɛya niini bun ma.»

⁶ «Fate bende nan mixi fate bende barima. Kono mixi xaxili tan barima Ala Xaxili Seniyenxi nan saabui ra. ⁷ N to a falaxi i be a fo wo xa bari a neene ra, na naxa i terenna. ⁸ Foye minima a na wa minife dede biri ra. I a xui nan mema, kono i mu a kelide kolon, i mu a sigade fan kolon. Mixi na bari a neene ra Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, a luma na ki ne.»

⁹ Nikodemu naxa a maxarin, «Na rabama di?» ¹⁰ Isa naxa a yaabi, «I tan naxan findixi Isirayila karamoxo xungbe ra, i mu na kolon? ¹¹ N xa nondi yati fala i be, muxu fee nan falama muxu naxee kolon. Muxu man fee nan seede bama muxu naxee toxi, kono wo bara tondi muxu xa seederoxoya ra. ¹² Xa wo mu la n xui ra, n to yi dunja fee falafe wo be, xa n sa ariyanna fee nan fala wo be, wo lama a ra di? ¹³ Mixi yo mu nu te ariyanna, fo Adama xa Di naxan kelixi ariyanna.»

¹⁴ «Annabi Munsa to nu na gbengberenyi ma, a naxa boximase misaali nde yailan wure gbeeli ra, a a ite wuri kuye ma. Adama xa Di fan lanma a xa ite wuri kon na na ki ne, ¹⁵ alako naxan yo danxaniya a ma, na kanyi xa kisi soto naxan mu jonma abadan. ¹⁶ Ala dunja xanu ne han a naxa a xa Di kerenyi fi, alako mixi yo naxan na danxaniya a ma, a naxa loe, a xa kisi ne abadan. ¹⁷ Ala mu a xa Di xee dunja xa ratonde, a a

xee ne a xa fa dunja rakisi. ¹⁸ Naxan yo na danxaniya a ma, kiiti mu kanama na kanyi ra, kono naxan yo mu danxaniya a ma, kiiti jan bara ge kanade na kanyi ra, barima a mu danxaniyaxi Ala xa Di kerenyi ma. ¹⁹ Kiiti nan ya: Ala xa naiyalanyi bara fa dunja, kono dimi rafan adamadie ma dangi na naiyalanyi ra, barima e kewali mu fan. ²⁰ Naiyalanyi mu rafan fe kobi raba yo ma. E mu minima naiyalanyi ma, e xa wali kobie naxa fa sa kene ma. ²¹ Kono naxan yo jere ma Ala xa nondi ma, a tan minima naiyalanyi ma, alako Ala waxonfe e naxan nabafe, na xa sa kene ma.»

*Annabi Yaya seede bafe
Isa xa fe ra*

²² Na xanbi, Isa nun a foxirabiree naxa keli Darisalamu e so Yudaya boxi ma. Isa naxa waxati nde raba menni a nun a foxirabiree, e nu mixie xunxama ye xora. ²³ Yaya fan nu mixie xunxama ye xora Enon ne, Salimon fe ma, barima ye gbege nu na naa. Mixie nu sigama a xon, a tan nu e xunxa ye xora. ²⁴ A a lixi na temui, a mu nu saxi geeli sinden.

²⁵ Loxo nde, woyenyi naxa mini Yaya foxirabiree nun Yuwifi nde tagi maraseniyenyi xa fe ra. ²⁶ E naxa siga Yaya yire, e a fala a be, «Karamoxo, wo nun xeme naxan nu a ra Yuruden naakiri ma, i bara naxan ma fe seede ba, a na mixie xunxafe ye xora. Birin na

sigafe a yire.» ²⁷ Yaya naxa e yaabi, «Mixi mu fefe sɔtɔma, fo Ala na naxan fi a ma. ²⁸ Wo tan yati bara findi n ma seedee ra, a n a masen ne, «N tan xa mu findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra. N xεεxi a ya ra ne.» ²⁹ Xeme naxan gine fenxi, a tan nan findima gine kanyi ra. A defanboore tan luma a fe ma ne, a a tuli mati a ra jlexinyi kui. N tan luma na ki ne Isa be. N ma seewe bara kamali. ³⁰ Fo Isa xa fe xa ite ne, n gbe xa igoro.»

³¹ «Naxan kelixi koore, a tan dangi birin na. Naxan kelixi dunija ma, dunija mixi nan a ra naxan woyenma a dunija ki ma, kono naxan tan kelixi ariyanna, a tan dangi birin na. ³² A tan fe nan seede bama, a bara naxan to, a man bara naxan me, kono mixi yo mu lama a xa seedeɔoxoya ra. ³³ Mixi naxan lama na seedeɔoxoya ra, a bara a kolon a Ala nɔndi nan falama. ³⁴ Ala xa Xεera Ala xa masenyi nan tima, barima a kamalixi Ala Xaxili Seniyenxi ra. ³⁵ Baba Ala a xa Di xanuxi ne, a fe birin sa a belexe. ³⁶ Naxan na danxaniya Ala xa Di ma, a bara abadan kisi soto. Kono naxan na Ala xa Di xui matandi, na kanyi tan mu kisima. Ala xa xone nan birama a foxo ra.»

4

Samari gine nde nun Samarikae danxaniyafe Isama

¹ Isa naxa a kolon a Farisenie bara a me, a foxirabiree na wuyafe, a man na mixie xunxafe ye xora dangi Yaya ra. ² Kono a fa li Isa yete xa mu nu mixie xunxama ye xora, a foxirabiree nan nu a rabama. ³ Isa to rakolon na fe ma, a naxa keli Yudaya, a gbilen Galile boxi ma.

⁴ Na biyaasi kui, a nu lan a xa Samari boxi igiri sigafe ra Galile. ⁵ A naxa Samari taa nde li naxan xili Sukaru, dennaxe makore xe ra, Yuwifie benba Yaxuba naxan fi a xa di Yusufu ma. ⁶ Yaxuba xa kolonyi na menni ne. Isa to nu bara tagan a xa biyaasi kui, a naxa a magoro na kolon de ra. Yanyi tagi nan nu a ra.

⁷ Samari gine nde to fa ye bade, Isa naxa a fala a be, «N ki ye, n xa a min.» ⁸ A a lixi Isa foxirabiree nu bara siga donse sarade taa kui. ⁹ Gine naxa a fala Isa be, «I tan Yuwifie, n tan Samari gine. I n maxorinma ye min daaxi ma munfe ra?» Gine na fala ne barima Yuwifie nun Samarikae mu sese masarama e bore tagi. ¹⁰ Isa naxa a fala, «Xa i sa a kolon nu, Ala wama i kife naxan na, i tan nan a makulama kisi ye ra nu, a fa na fi i ma. Xa i sa a kolon nu mixi naxan a falafe i be yi ki, «n ki ye ra,» i tan fan a makulama ne ye ra nu naxan i rakisima.» ¹¹ Gine naxa a maxorin, «N ba, ye base yo mu i yi ra, yi kolonyi fan tilin. I fa na kisi ye sɔtɔma minden? ¹² Ka i tan

dangi muxu benba Yaxuba ra? A tan nan yi kolonyi fi muxu ma. A tan yete bara a ye min, a nun a xa die, a nun a xa gōōre.»¹³ Isa naxa a yaabi, «Naxan yo yi kolon ye min, ye xoli man gbilenma a suxu ra.¹⁴ Kōnō naxan ye minma n naxan fima a ma, ye xoli mu a suxuma sōnōn. Na ye findima dulonyi nan na a bōje ma, a gbo a i, a findi abadan kisi ra.»¹⁵ Gine naxa a fala a be, «N ba, na ye fi n ma, alako ye xoli naxa n suxu, n naxa fa ye bade sōnōn.»

¹⁶ Isa naxa a fala a be, «Siga i sa i xa mori xili, wo fa be.»¹⁷ Gine naxa a yaabi, «N mu dōxōxi xeme xon.» Isa naxa a fala, «I nōndi nan falaxi, a i mu dōxōxi xeme xon.»¹⁸ I bara dōxō xeme suuli birin xon ma, i man nun xeme naxan a ra yi temui, futi mu wo tagi. Na tan, i nōndi nan falaxi.»

¹⁹ Gine naxa a fala Isa be, «Awa, n bara a kolon fa, a namijōnme nan na i ra.»²⁰ Muxu benbae Ala batu yi geya nan fari, kōnō wo tan Yuwifie a falama a fo Ala xa batu Darisalamu ne.»²¹ Isa naxa a fala a be, «N ma di, i xa la n na, waxati na fafe Baba Ala mu batuma yi geya ma, a mu batuma Darisalamu fan.»²² Wo tan Samarikae, wo salima, kōnō wo mu Ala kolon. Muxu tan Yuwifie, muxu salima, muxu man Ala kolon, barima Ala xa kisi fatanma Yuwifie nan na.²³ Kōnō waxati na fafe, a jan bara a li, Baba Ala batulae a batuma a nōndi ki ma e xaxili fiixe nan na. Baba Ala

wama na batula mōolie nan xon ma.²⁴ Ala findixi Xaxili nan na. A batulae lan ne e xa a batu e xaxili fiixe nan na a nōndi ki ma.»

²⁵ Gine naxa a fala a be, «N a kolon a Al Masiihu fafe, Ala xa Mixi Sugandixi. A tan na fa, a fe birin tagi rabama ne won be.»²⁶ Isa naxa a fala a be, «N tan nan na ra, n tan Ala xa Mixi Sugandixi nan woyenfe i be yi ki.»

²⁷ Isa foxirabiree to Isa li, a na woyenfe na gine ra, e de naxa ixara, kōnō e mu a maxōrin, «I wama munse xon» xa na mu a ra «Wo na munse falafe?»

²⁸ Gine naxa a xa feje lu naa, a siga taa kui, a sa a fala mixie be,²⁹ «Wo fa. Wo xa xeme nde mato naxan bara n ma kewali birin fala n be, a mu n kolon. Ala xa Mixi Sugandixi na a ra ba, ka?»³⁰ Na kui, taakae naxa mini sigafe ra Isa yire.

³¹ Na waxati bun ma, Isa foxirabiree nu woyenfe a be, e a fala, «Karamōxō, i dege.»

³² Kōnō Isa naxa a masen e be, «Baloe na n tan yi ra, wo tan mu naxan kolon.»

³³ A foxirabiree naxa e bore maxōrin, «Pe, mixi nde nan faxi donse ra a xon ma ba?»

³⁴ Isa naxa a masen e be, «N tan ma baloe findixi n Xema waxōnfe rabafe nan na, n xa a xa wali rakamali a bara naxan so n yi.»³⁵ Wo tan mu a falama xe, «Kike naani nan luxi beenun xe xabe xa a li? N xa a fala wo be, wo wo ya rasiga, wo xee mato, e ragbeeliki naxe. Xe xaba temui bara a li.»³⁶ Xe xabe jan bara a xa wali sare soto folo. A

xa wali a niyama ne mixi xa kisi soto abadan. Na kui, naxan xe bima nun naxan xe xabama, e birin luma seewe keren ne. ³⁷ Yi masenyi findixi nondi nan na, «Mixi nde xe garansanma, gbete a xabama.» ³⁸ N tan wo xeexi xe xabade ne, wo mu naxan nawalixi. Mixi gbete nan walixi, konɔ wo tan nan e xa wali rajonyi toma.»

³⁹ Samarika naxee nu sabatixi na taa kui, e gbege naxa danxaniya Isa ma na gine xa seedejoxoya xa fe ra, a to a fala, «N bara kewali naxan birin naba, a bara a birin tagi raba n be.» ⁴⁰ Na kui, Samarikae to fa Isa yire, e naxa a mayandi a xa lu e xonyi. Isa naxa xi firin naba naa. ⁴¹ Mixi gbege man naxa danxaniya a xa masenyi saabui ra. ⁴² E naxa a fala na gine be, «Singe muxu nu danxaniyaxi i tan nan xa woyenyi xa fe ra, konɔ yakosi muxu tan yete bara a xui me. Muxu bara a kolon fa, a yi findixi dunija rakisima nan yati ra.»

Isa xeme nde xa di rayalanfe

⁴³ Na xi firin dangi xanbi, Isa naxa keli naa, a siga Galile, ⁴⁴ barima a tan yati a a masen ne a namijonme sese yo mu binyama a xonyi. ⁴⁵ A to so Galile, naakae naxa a rasene a fanyi ra, barima e fan nu bara Sayamaleke Dangi Sali raba Darisalamu, e a xa kaabanakoe to, a naxee raba naa.

⁴⁶ Na kui, Isa man naxa so Kaana, Galile boxi ma, a ye mafindi weni ra dennaxe. Mange xa walike xungbe nde nu na naa, naxan xa di nu furaxi Kaperenam. ⁴⁷ A to a me a Isa bara fa Galile kelife Yudaya, a naxa siga a yire, a a maxandi a xa fa a xa di xeme rayalan naxan nu saxi saya fure ma. ⁴⁸ Isa naxa a fala a be, «Wo tan mu danxaniyama feo, fo wo tonxumae nun kaabanakoe to!» ⁴⁹ Mange xa walike naxa a mayandi, «Marigi, talu n xonyi beenun n ma di xa faxa!» ⁵⁰ Isa naxa a yaabi, «Siga, i xa di bara kisi.» Na walike naxa la Isa xa masenyi ra, a naxa siga. ⁵¹ A nu na gbilenfe temui naxe, a xa konyie naxa a ralan, e a fala a be, «I xa di bara kisi!» ⁵² A fan naxa e maxorin, «A fisa mun temui?» E naxa a yaabi, «A fate xinbelixi xoro yanyi tagi jondon.» ⁵³ Na di baba naxa a kolon a xa di yalan folo kabi Isa a fala a be temui naxe, «I xa di bara kisi.» Na nan a ra, na xeme nun a xa denbaya birin naxa danxaniya Isa ma.

⁵⁴ Na naxa findi Isa xa tonxuma makaabaxi firin nde ra. A a raba Galile ne, a to gbilen kelife Yudaya.

5

Isa namate rayalanfe

¹ Na dangi xanbi, Yuwifie xa sali nde to a li, Isa naxa te Darisalamu. ² Ye yire nde nu na Darisalamu, naxan xili Beteseda Eburu xui. A nu na taa naade xungbe nan

fe ma, naxan xili Xurusee Naade. Leele suuli nan nu na na ye yire. ³⁻⁴ Furema wuyaxi nu saxi na leelee bun ma, alo donxui, namate, nun naxee salonyie birin tuxi a ma. ⁵ Xeme nde nu na naa, naxan nu namataxi kabi ne tongo saxan nun solomasaxan. ⁶ Isa to nu a kolon a yi xeme nu bara bu a namataxi ra, a to a saxi to, a naxa a maxarin, «I wama a xon i xa yalan?» ⁷ Namate naxa a yaabi, «Marigi, ye na imaxa, mixi yo mu na naxan n nagoroma a xora. Beenun n tan xa ye yire li, mixi gbete bara goro a xora.» ⁸ Isa naxa a fala a be, «Keli, i i xa dagi tongo, i i jere.» ⁹ A naxa yalan keren na. A naxa a xa dagi tongo, a a jere.

Na loxe to nu findixi malabu loxe nan na, ¹⁰ Yuwifi kuntigie naxa a fala na xeme rayalanxi be, «Malabu loxe nan to, a mu lanma i xa i xa dagi xanin i xun.» ¹¹ Kono a tan naxa e yaabi, «Xeme naxan n nayalanxi, na nan a fala n be, «I i xa dagi tongo, i i jere.»» ¹² E naxa a maxarin, «Nde na falaxi i be?» ¹³ Kono xeme mu nu a kolon naxan a rayalanxi, barima Isa nu bara loe a ma jama ya ma. ¹⁴ Na dangi xanbi, Isa man naxa na xeme li horomobanxi, a naxa a fala a be, «Yakosi i bara yalan, kono a lanma i xa gbilen yunubi foxo ra alako fe gbete naxa i soto naxan dangi na fure singe ra.» ¹⁵ Xeme naxa siga a sa a fala Yuwifi kuntigie be, a

Isa nan a rayalanxi.

¹⁶ Isa to na fe raba malabu loxe ne, Yuwifi kuntigie naxa so Isa gerefe. ¹⁷ Isa naxa a fala e be, «Han to n Baba na walife, n fan na walife.» ¹⁸ Na temui, Yuwifie naxa fe birin naba alako e xa a faza, barima a nu malabu loxe seriye kanama, a man nu a falama a Ala nan a Baba ra. Na na a ra e birin tide lanxi.

Ala xa Di walima a Baba nan xa yaamari ma

¹⁹ Na kui, Isa naxa a masen e be, «N xa nondi yati fala wo be, Ala xa Di mu noma fefe rabade a yete ra, fo a na naxan to a Baba Ala ra. Ala xa Di, a Baba Ala nan foxi rabama. ²⁰ Barima Baba Ala a xa Di xanuxi ne, a man fe naxan birin nabama, a a masenma a xa Di be. A jan fama fee masende a be naxee makaaba dangi yee ra, alako wo de xa ixara. ²¹ Baba Ala mixie rakelima faxe ma ki naxe, a e rakisi, Ala xa Di fan kisi fima a na wa a fife naxee ma. ²² Baba Ala jan mu mixi yo makiitima, a mixi makiitife birin luxi a xa Di nan ma, ²³ alako birin xa Ala xa Di binya alo e Baba Ala binyama ki naxe. Naxan yo mu Ala xa Di binya, a mu Baba Ala fan binyaxi naxan a xa Di xexi dunja.»

²⁴ «N xa nondi fala wo be, naxan a tuli matima n na, a fa la n Xema ra, na kanyi bara kisi abadan. Na kanyi mu kiiti xoroxoe sotoma, a bara ge ratangade yahannama ma, a bara kisi

soto. ²⁵ N xa a fala wo be a nɔndi ki ma, waxati fafe a lide, a nan bara a li, fax-amixie Ala xa Di xui mema nɛ. Naxee na a xui mɛ, nee kisima nɛ. ²⁶ Baba Ala to findixi kisi kanyi ra kisi sotoma naxan na, a bara a xa Di fan findi kisi kanyi ra kisi sotoma naxan na. ²⁷ A man bara nɔɛ so a yi ra adamadie makiitife ma, barima Adama xa Di nan a ra. ²⁸ Wo naxa kaaba yi fe ma, barima waxati fafe a lide, naxee na gaburi kui, e birin a xui mema nɛ, ²⁹ e mini e xa gaburie kui. Naxee findi fe fanyi rabae ra, nee na keli, e kisi nan sotoma. Kɔnɔ naxee findi fe kobi rabae ra, nee tan na keli, e gbaloe nan sotoma.»

³⁰ «N tan mu nɔma fefe rabade n yete ra. N a mema Baba Ala ra ki naxɛ, n tan kiiti sama na ki nɛ. Na kui, n ma kiiti tinxin, barima n mu birama n yete waxɔnfe xa fɔxɔ ra, n biraxi n Xɛema nan waxɔnfe fɔxɔ ra.»

³¹ «Xa n sa seede ba n yete be, a mu lanma. ³² Baba Ala nan seede bama n be. N fan a kolon a tan seedeɔxɔya naxan bama n ma fe ra, a findixi nɔndi nan na. ³³ Wo tan yati bara mixie xɛɛ Yaya xɔn, a fan naxa seedeɔxɔya ba nɔndi xa fe ra. ³⁴ N hayi mu na adama tan xa seedeɔxɔya ma, kɔnɔ n yi fee masenxi nɛ wo be alako wo xa kisi. ³⁵ Yaya nu luxi nɛ alɔ lanpui radexexi naxan yanbama. Wo bara sɛɛwa na naiyalanyi ra waxati nde bun ma.»

³⁶ «Kɔnɔ seedeɔxɔya nde na n be naxan dangi Yaya gbe ra. N fee naxee rabama, Baba Ala bara naxee so n yi n xa e raba, nee nan findixi seedeɔxɔya ra n ma fe ra, a Baba Ala nan n xɛɛxi. ³⁷ Baba Ala naxan n xɛɛxi, a fan yati bara seede ba n ma fe ra. Wo singe mu nu a xui mɛ, wo mu nu a yatagi to, ³⁸ a xa masenyi man mu sabatixi wo bɔɔɛ ma, barima wo mu laxi a xa xɛɛra ra. ³⁹ Wo luma Kitaabuie mato ra, barima wo ɔxɔ a ma, a wo abadan kisi sotoma e tan nan saabui ra. A fa li, na Kitaabuie yati nan n ma fe seede bama, ⁴⁰ kɔnɔ wo tondixi fade n ma wo xa kisi soto.»

⁴¹ «N mu wama adamadie xa matɔxɔɛ xɔn. ⁴² N wo kolon. Ala xa xanunteya mu na wo bɔɔɛ kui. ⁴³ N faxi n Baba nan xili ra, kɔnɔ wo mu n nasenɛxi. Xa mixi gbete sa fa a yete kan nan xili ra, wo mu tondima na tan nasenɛde. ⁴⁴ Wo to wama wo xa matɔxɔɛ soto wo bore ra, kɔnɔ wo mu matɔxɔɛ fenma naxan fatanxi Ala Kerenyi tan na, wo fa danxaniyama di?»

⁴⁵ «Wo naxa a maɔxun de a n tan nan wo kalamuma Baba Ala xɔn. Annabi Munsa, wo xaxili tixi naxan na, na nan wo kalamuma. ⁴⁶ Xa wo sa laxi Munsa ra nu, wo lama nɛ n fan na nu, barima Munsa n tan nan ma fe sebe. ⁴⁷ Kɔnɔ xa wo mu laxi a xa Kitaabui ra, wo fa lama n tan ma masenyi ra di?»

6

Isa donse fife xeme mixi wulu suuli ma

(Matiyu 14:13-21, Maraki 6:30-44, Luki 9:10-17)

¹ Na xanbi, Isa naxa giri Galile Baa naakiri ma, e naxan xili falama Tiberiyasi Baa. ² Nama gbegebe nu biraxi a foxo ra, barima e nu a xa tonxuma makaabaxie toxi, a nu naxee rabama furemae be. ³ Isa naxa te geya fari, a sa doxo naa a nun a foxirabiree. ⁴ Yuwifie xa Sayamaleke Dangi Sali nu bara makore.

⁵ Isa to a ya rasiga, a naxa jama gbegebe to fa ra a yire, a naxa Filipu maxarin, «Won sa noma taami sarade minden alako yi mixi birin xa e dege?» ⁶ A na fala ne alako a xa Filipu mato, barima Isa jan nu a kolon a fafe naxan nabade. ⁷ Filipu naxa a yaabi, «Hali won taami sara xi keme firin wali sare nan na, na mu a niyama yi jama mixi birin xa no taami xuntundi sotode.» ⁸ Isa foxirabire Andire, Simon Piyeri xunya, a naxa a fala, ⁹ «Mengi taami suuli na yi xeme dimedi yi ra, a nun yexe firin, kono na findixi munse ra yi jama be?» ¹⁰ Isa naxa a masen, «Wo a fala jama be e xa e magoro.» Nooge xinde gbegebe to nu na naa, mixie naxa doxo boxi, e xeme mixi wulu suuli jondon. ¹¹ Na temui, Isa naxa na taami suuli tongo, a Ala tantu, a e itaxun jama magoroxi ma, a a raba na ki ne

yexe fan na. Birin naxa a soto, han e birin naxa wasa. ¹² Nama to luga, Isa naxa a fala a foxirabiree be, «Wo donse donxoe xuntunye malan, alako sese naxa makana.» ¹³ Na kui, e naxa mixie xa donse donxoe xuntunye malan han debe fu nun firin naxa rafe. Na birin fatan mengi taami gundi suuli nan na.

¹⁴ Nama to Isa xa tonxuma makaabaxi to, e naxa a fala, «Muxu bara namijonme naxan mame a xa fa dunjama, a tan nan yati yi ki!» ¹⁵ Isa to a kolon a e nu fafe a suxude ne e xa a findi mange ra, a naxa keli e xun ma, a sa lu a kerenyi ma geya fari.

Isa jerefe ye fari

¹⁶ Nunmare to so, Isa foxirabiree naxa goro baa de ra, ¹⁷ e baki kunkui kui, e xa baa igiri sigafe ra Kaperenamu. Dimi nu bara sin, kono Isa mu nu gbilen e yire sinden. ¹⁸ Foye belebele naxa mini, baa naxa xaaje. ¹⁹ E to laala ba kilo suuli xa na mu senni jondon, e naxa Isa to jere ra ye fari, a fafe e mabiri kunkui yire. E naxa gaaxu. ²⁰ Kono Isa naxa a fala e be, «N tan nan a ra. Wo naxa gaaxu.» ²¹ E to nu wama a xa te kunkui kui, kunkui naxa e sigade li keren na.

Kisi taami naxan fatanxi Ala ra

²² Kuye naxa iba jama ra baa de, Isa foxirabiree kunkui tongo dennaxe. E nu a kolon a na kunkui kerenyi nan nu na naa, a fa li Isa mu

baki a kui, fo a fɔxirabirɛe doro. ²³ Kunkui gbete naxee keli Tiberiyasi, nee naxa e li menni, e taami don dennaxe, Marigi naxan so e yi a to ge Ala tantude. ²⁴ Mixie to a kolon a Isa mu nu na menni sɔnɔn, a fɔxirabirɛe fan mu na, e fan naxa baki kunkuie kui, e giri Kapɛrenamu, Isa fende.

²⁵ E to Isa li baa naakiri ma, e naxa a maxɔrin, «Karamɔxɔ, i faxi be mun temui?» ²⁶ Isa naxa e yaabi, «A nɔndi ki ma n xa a fala wo be, wo mu n fenfe xe n to tɔnxuma makaabaxi raba wo ya xɔri. Wo n fenfe ne wo to lugaxi taami ra. ²⁷ Wo naxa wali dunija baloe xa fe ra, naxan bɔrɔma. Wo xa wali baloe nan ma fe ra naxan buma, a abadan kisi fi wo ma. Adama xa Di nan na baloe fima wo ma, barima Baba Ala bara a tan nan matɔnxuma a xa Mixi Sugandixi ra.»

²⁸ Na kui, jama naxa Isa maxɔrin, «Muxu lanma muxu xa munse raba alako muxu xa nu kewalie raba Ala wama naxee xɔn?»

²⁹ Isa naxa e yaabi, «Ala wama kewali naxan xɔn, a findixi yi nan na: Wo xa danxaniya a xa xɛera ma.»

³⁰ E man naxa a maxɔrin, «I tɔnxuma makaabaxi mundun nabama muxu ya xɔri alako muxu xa la i ra? I fa kewali mundun nabama?»

³¹ Muxu benbae taami nde don ne gbengberenyi ma naxan goro kelife koore ma. A sɛbɛxi Kitaabui kui, «Ala naxa taami fi e ma baloe ra, naxan keli koore ma.»

³² Isa man naxa a masen e

be, «N xa a masen wo be a nɔndi ki ma, Annabi Munsa mu koore taami fi wo ma. N Baba nan koore taami yati fima wo ma. ³³ Barima taami naxan fatanxi Ala ra, a tan nan goroma keli koore, a kisi fi dunija ma.»

³⁴ Na kui, e naxa a fala a be, «Marigi, muxu ki na taami ra temui birin.» ³⁵ Isa naxa e yaabi, «N tan nan na kisi taami ra. Naxan na fa n tan ma, a mu kaame kolonma abadan. Naxan na danxaniya n tan ma, a mu ye xɔli kolonma sɔnɔn. ³⁶ Kɔnɔ alo n a falaxi wo be ki naxe, hali wo to bara n to, wo mu laxi n na. ³⁷ Baba Ala mixi naxan birin fima n ma, a fama ne n ma, n mu mɛɛma e ra abadan, ³⁸ barima n kelixi koore ma n Xɛɛma waxɔnfe nan nabade. N mu faxi n yete waxɔnfe xa rabade. ³⁹ N Xɛɛma wama ne n xa a xa mixi birin nakeli faxe ma lɔxɔ dɔnxɔɛ. A mixi naxee fixi n ma, hali keren naxa lɔɛ. ⁴⁰ Na nan findixi n Baba sagoe ra, a naxan yo na danxaniya a xa Di ma, na kanyi xa abadan kisi sɔto, n man xa a rakeli faxe ma lɔxɔ dɔnxɔɛ ma.»

⁴¹ Na kui, Yuwifie naxa so a mafalafe, barima a nu bara a fala, «N tan nan na taami ra naxan goro keli koore.»

⁴² E nu a falama ne, e naxe, «Isa xa mu yi ki, Yusufu xa di? Won mu a nga nun a baba kolon? A fa a falama di, a a goroxi ne keli koore?»

⁴³ Isa naxa e yaabi, «Wo ba wɔyenfe wo bore tagi na mɔɔli ra. ⁴⁴ Mixi yo mu nɔma fade n ma, xa Baba

Ala, naxan n xεεxi, mu a kanyi mabendun n ma. N fan fama a kanyi rakelide faxe ma λoxo donxoe. ⁴⁵ A sebexi namijonmee xa Ki-taabui kui, «Ala fama ne e birin xarande.» Naxan yo na Baba Ala xui rame, a a xa masenyi suxu, na kanyi tan fama ne n ma. ⁴⁶ Mixi yo mu na naxan bara Baba Ala to, bafe mixi ra naxan fatanxi Ala ra. Na keren nan bara Baba Ala to.»

⁴⁷ «N xa a fala wo be a nondi ki ma, naxan na danxaniya n ma, a bara abadan kisi soto. ⁴⁸ N tan nan na kisi taami ra. ⁴⁹ Wo benbae taami don ne gbengberenyi ma, konο e birin naxa faxa. ⁵⁰ Taami naxan goroxi keli koore, a na be. Naxan yo na yi tan don, na kanyi mu faxama. ⁵¹ N tan nan na na kisi taami ra naxan goroxi keli koore. Naxan yo na yi taami tan don, a kisima ne abadan. Yi taami findixi n fate nan na, n naxan fima serexe ra alako dunjina xa kisi soto.»

⁵² Na kui, sonxoe naxa mini Yuwifie tagi, e nu a fala, «Pe, yi xeme noma a fate sube sode won yi ra di, won xa a don?» ⁵³ Isa naxa a masen e be, «N xa a fala wo be a nondi ki ma, xa wo mu Adama xa Di fate sube don, xa wo mu a wuli min, kisi mu wo be. ⁵⁴ Naxan n sube donma, a n wuli min, na kanyi kisima ne abadan, n a rakelima ne faxe ma λoxo donxoe. ⁵⁵ N fate nan findixi baloe yati ra. N wuli nan findixi minse yati ra. ⁵⁶ Naxan n sube donma, a

n wuli min, n bara sabati na kanyi i, a fan bara sabati n fan i. ⁵⁷ Baba Ala to n xεεxi, kisi fatanma naxan na, kisi na n fan yi a tan saabui ra. Na mooli man na, naxan baloma n tan ma, na kanyi kisima n saabui ra. ⁵⁸ Taami naxan goroxi keli koore, a na be. A mu luxi alo wo benbae taami naxan don. E tan faxa ne. Naxan yi taami tan donma, na kanyi kisima ne abadan.» ⁵⁹ Isa yi masenyi ti ne a nu mixie kawandima temui naxe Kaperenamu salide kui.

Isa foxirabire gbege janige masarafe

⁶⁰ E to a xa masenyi me, a foxirabire wuyaxi naxa a fala, «Yi masenyi tan xoxoxo de! Nde noma tinde a ra?» ⁶¹ Isa to a kolon a a foxirabiree na yi woyenyi falafe e bore tagi, a naxa e maxorin, «N ma masenyi bara wo raxono? ⁶² Xa a sa li go, wo sa Adama xa Di to te ra koore ma, a keli denxaxe? ⁶³ Ala Xaxili Seniyenxi nan kisi fima mixi ma. Fate bendε tan mu noma sese ra. N masenyi naxan tixi wo be, a Ala Xaxili Seniyenxi nun kisi soto ki nan masenma. ⁶⁴ Konο mixi ndee na wo ya ma, naxee mu danxaniyaxi.» Isa na fala ne barima kabi a fole, a nu a kolon naxee mu danxaniyaxi, a nun naxan fama a yanfade, a a sa kuntigie belexe. ⁶⁵ A man naxa a masen, «Na nan a ra, n a falaxi ne wo be, a mixi yo mu noma fade n xon ma, xa

Baba Ala mu na danxaniya fi a ma.»

⁶⁶ Na xanbi, a foxirabire gbege naxa janige masara, e gbilen a foxo ra. ⁶⁷ Na kui, Isa naxa a foxirabire fu nun firinyie maxorin, «Wo tan go? Wo fan wama ke-life n xun ma?» ⁶⁸ Simoŋ Piyeri naxa a yaabi, «Marigi, xa muxu gbilen i foxo ra, muxu fa sigama nde xon ma? Abadan kisi masenyi na i tan nan yi. ⁶⁹ Muxu bara la a ra, muxu man bara ge a kolonde, a i tan nan na Ala xa Seniyentoe ra.»

⁷⁰ Isa naxa e yaabi, «N tan xa mu wo sugandi, wo tan mixi fu nun firinyie? Kono mixi keren na wo ya ma, adama sentane nan a ra.» ⁷¹ A nu Simoŋ Isikariyoti xa di Yudas nan ma, naxan nu na a foxirabire fu nun firinyie ya ma. A tan nan nu fama a yanfade, a a sa kuntigie belexe.

7

Isa xunyae xa danxaniy-atarepa

¹ Na xanbi, Isa naxa Galile boxi isa folo. A mu nu Yudaya tan iperema, barima Yuwifi kuntigie nu katafe ne e xa a faxes. ² Yuwifie xa Bage Ti Sali to nu bara makore, ³ Isa xunyae naxa a fala a be, «A lan ne i xa keli yi boxi ma, i siga Yudaya, alako i foxirabiree naxee sa na naa, e fan xa i xa walie to, i naxee rabama. ⁴ Mixi mu a xa wali noxunma xa a wama dunija xa a kolon. I to yi tonxumae rabama, a lanma i xa e raba

kene ma.» ⁵ E na fala ne, barima hali e to findixi a xunyae ra, e mu nu laxi a ra. ⁶ Isa naxa a masen e be, «N ma waxati mu nu a li sinden, kono waxati yo mu na wo tan xa fe ma. ⁷ Dunija mu noma wo tan xonde, kono e n tan xonma, barima n seedejoxoya bama e xa fe ra, a e xa walie kobi. ⁸ Wo tan xa te Darisalamu, wo sa sali raba naa. N tan mu sigama, barima n ma waxati mu gexi a lide sinden.» ⁹ A na fala xanbi, a naxa lu Galile.

Isa kawandi tife Darisalamu

¹⁰ A xunyae to te sali rabade Darisalamu, Isa fan naxa siga, kono a gundo ki ma. ¹¹ Sali to nu rabafe, Yuwifi kuntigie nu a fenfe Darisalamu, e nu maxorinyi ti, «A na minden?» ¹² Mixie nu woyen gbege makoyikoyima e bore tuli Isa xa fe ra. Ndee a falama a mixi fanyi nan a ra, ndee a falama a a na jama ratantanfe nan tui. ¹³ Kono e to nu gaaxuxi Yuwifi kuntigie ya ra, mixi yo mu nu suusama a xa fe falade kene ma.

¹⁴ Yuwifie nu sali naxan nabafe, loxun keren na a ra. Na to nu bara siga han a tagi, Isa naxa te horomobanxi kui, a kawandi ti folo. ¹⁵ Yuwifi kuntigie naxa kaaba, e nu a fala, «Yi xeme lonnixa yi mooli ra di, a to mu xaranxi?» ¹⁶ Isa naxa e yaabi, «N kawandi naxan tima, a mu kelixa n tan xa

ma. A kelixi n Xεεma nan ma. ¹⁷ Mixi naxan wama Ala waxɔnfe rabafe, a nɔma ne a kolonde xa yi xaranyi fatanxi Ala nan na. Xa n gbe gbansan na a ra, mixie a kolonma ne nu. ¹⁸ Mixi naxan wɔyenma a yete xaxili ma, a matɔxɔe fenfe a yete nan be. Kɔnɔ naxan matɔxɔe fenfe a Xεεma be, nɔndi fale nan na kanyi ra, tinxintareya yo mu naxan boɔɔe ma. ¹⁹ Annabi Munsa yati nan Ala xa seriye soxi wo yi ra, kɔnɔ wo mu a ratinmexi. Munfe ra wo wama n faxafe?» ²⁰ Nama naxa a fala, «Ninne nan na i foxo ra! Nde katafe i faxade?» ²¹ Isa naxa e yaabi, «N kaabanako keren nan naba, a fa wo birin de ixara. ²² Munsa a benbae xa seriye falaxi ne wo be a wo xa wo xa di xeme sunna. Wo na rabama hali malabu lɔxɔe. ²³ Xa xeme sunnama malabu lɔxɔe alako Annabi Munsa xa seriye naxa fa kana, wo xɔnɔma n tan ma munfe ra, n to furema fate birin nayalan malabu lɔxɔe ma? ²⁴ Wo xa fee kui mato a fanyi ra beenun wo xa kiiti sa. Kiiti xa tinxin.»

²⁵ Darisalamuka ndee nu a falafe, «Kuntigie mu na katafe yi xa faxade? ²⁶ A mato, a tan nan wɔyenfe kene ma yi ki, kɔnɔ e mu sese falama a be! Ka e bara la a ra, a Ala xa Mixi Sugandixi na a ra? ²⁷ Kɔnɔ won birin Isa baride kolon. Ala xa Mixi Sugandixi tan na fa, a baride mu kolonma.»

²⁸ Na kui, Isa naxa kawandi ti a xui itexi ra

hɔrɔmɔbanxi kui, «Wo n kolon, wo n kelide fan kolon? Kɔnɔ n tan mu faxi n yete kan janige xa ma. Nɔndi Kanyi nan n xεεxi, kɔnɔ wo tan mu a kolon. ²⁹ N tan a kolon, barima n fatanxi a tan nan na. A tan nan n xεεxi.»

³⁰ Na kui, e naxa kata a suxude, kɔnɔ e mu nɔ, barima a xa waxati mu nu a lixi sinden. ³¹ Kɔnɔ pama ya ma mixi gbegbe naxa danxaniya Isa ma, e nu a fala, «Ala xa Mixi Sugandixi na fa, a tɔnxuma makaabaxie rabama dangi yi xeme ra?»

³² Farisenie to a me, pama nu naxan makoyikoyife Isa xa fe ra, e tan nun serexedube kuntigie naxa hɔrɔmɔbanxi kɔsibilie xee, e xa sa Isa suxu. ³³ Isa naxa a masen, «N na wo ya ma sinden dondoronti, n fa siga n Xεεma yire. ³⁴ Wo fama ne n fende, kɔnɔ wo mu n toma. N sa luma dennaxe, wo mu nɔma naa lide.»

³⁵ Yuwifii kuntigie naxa e bore maxɔrin, «Yi wama sigafe minden, won mu sa nɔma a tode dennaxe? Ka a waxi ne a xa sa sabati jamane gbete alo muxu xa mixi ndee, alako a xa sa si gbete xaran? ³⁶ A to a masenxi a muxu fama a fende kɔnɔ muxu mu a toma, a a sa luma dennaxe, muxu mu nɔma naa lide, a waxi munse falafe?»

Kisi ye

³⁷ Na sali waxati lɔxɔ donxɔe ma, naxan tide gbo boore birin be, Isa naxa keli, a a masen a xui itexi ra, «Ye

xoli na naxan yo ma, a xa fa n xon, a xa a min. ³⁸ Alo Kitaabui a masenxi ki naxe, naxan yo na danxaniya n ma, kisi ye bulama ne a bope kui, alo xure naxan susuma.» ³⁹ A nu na Ala Xaxili nan ma fe masenfe, a xa danxaniyatsee nu fama naxan sotode. Na waxati, Ala Xaxili mu nu faxi sinden, barima Isa xa xunnakeli mu nu makenenxi sinden.

⁴⁰ Nama to a xa masenyi me, ndee naxa a fala, «Muxu nu namijonme naxan mamexi a xa fa, a tan nan yati yi ki!» ⁴¹ Gbete fan naxa a fala, «Ala xa Mixi Sugandixi nan na yi ra!» Konon ndee fan naxa a fala, «Ala xa Mixi Sugandixi findima Galileka ra?» ⁴² Kitaabui mu a masenxi xe, a Ala xa Mixi Sugandixi kelima Dawuda bonsoe ne, a keli Beteleemu, Dawuda xonyi?» ⁴³ Na kui, nama mu nu lanxi Isa xa fe ma. ⁴⁴ Ndee nu wama a suxufe, konon mixi yo mu no.

⁴⁵ Na kui, kosibilie naxa gbilen serexedube kuntigie nun Farisenie yire. Na kuntigie naxa e maxorin, «Munfe ra wo mu faxi a ra be?» ⁴⁶ Kosibilie naxa e yaabi, «A xa masenyi dangi adamadie xa masenyi birin na.» ⁴⁷ Farisenie fan naxa e yaabi, «Pe, a bara wo fan madaxu?» ⁴⁸ Mixi keren na kuntigie xa na mu Farisenie ya ma naxan laxi a ra? ⁴⁹ Yi nama tan mu seriye Kitaabui kolon. Mixi dankaxie nan e ra.»

⁵⁰ Konon Nikodemu, naxan

nu bara siga Isa yire, a naxa a fala a boore kuntigie be, ⁵¹ «Won ma seriye ki ma, mixi ne makiitima, a mu maxorinma xe alako a xa kolon sinden a fe naxan nabaxi?» ⁵² E naxa a yaabi, «Galileka nan na i fan na? A mato Kitaabui kui, namijonme yo mu kelima Galile boxi!» ⁵³ Na xanbi, kankan naxa siga a xonyi.

8

Gine yenela makiitife

¹ Isa naxa siga Oliwi geya ma. ² Kuye to iba, a naxa siga horomobanxi. Nama to fa a yire, a naxa doxo, a so e kawandife.

³ Seriye karamoxoe nun Farisenie fan naxa fa gine nde ra, e naxan suxuxi a na yene rabafe. E naxa a ti mixi birin ya i, ⁴ e a fala Isa be, «Karamoxo, muxu yi gine suxuxi yene nan xun. ⁵ Seriye ki ma, Annabi Munsa muxu yamarixi ne muxu xa yi gine mooli magono geme ra han a faxes. I tan a toxi di?»

⁶ E nu na gantanyi nan tefe a be na maxorinyi ra, a xa fe nde fala, e noma a kalamude naxan ma. Isa naxa a igoro, a nu fa sebeli ti boxi ma a belexesole ra. ⁷ E to doxo a ra, a naxa keli, a a fala e be, «Yunubi mu na naxan ma wo ya ma, na singe xa yi gine gono.» ⁸ A man naxa a igoro, a nu fa sebeli ti boxi ma. ⁹ E to a xa woyenyi me, e birin naxa siga keren keren, folofe forie ma. Gine gbansan to lu Isa ya i, ¹⁰ Isa naxa keli,

a gine maxorin, «Naxee fa i ra, e na minden? Mixi yo mu lu naxan i makiitima?»¹¹ Gine naxa a yaabi, «N marigi, mixi yo mu lu.» Isa naxa a fala a be, «Awa, n fan mu i makiitima. Siga, i naxa yunubi raba sonon.»

Isa nan na duniya naiyalanyi ra

¹² Isa man naxa woyenyi tongo, a a masen jama be, «N tan nan na duniya naiyalanyi ra. Naxan na bira n foxo ra, a mu perema dimi kui muku. Kisi naiyalanyi nan yanbama na kanyi be.»¹³ Na kui, Farisenie naxa a fala a be, «I na i yete kan nan seede bafe. I xa seederxoya mu findixi nondi ra.»¹⁴ Isa naxa e yaabi, «Hali n seede ba n yete be, n ma seederxoya findixi nondi nan na, barima n a kolon n kelixi dennaxe, n man a kolon n sigafe dennaxe. Kono wo tan mu n kelide kolon, wo mu n sigafe fan kolon.»¹⁵ Wo tan mixi makiitima adama xaxili nan na. N tan mu mixi yo makiitima.¹⁶ Kono xa n sa mixi makiitima, n ma kiiti findima nondi nan na, barima n keren xa mu a ra. N tan nun Baba Ala nan a ra, a tan naxan n xexi.¹⁷ A sebexi wo xa seriye Kitaabui kui, a xa mixi firin xa seederxoya baxi lan e bore ma, na xa suxu nondi ra.¹⁸ N tan nan na n yete seede ra. Baba Ala fan, a tan naxan n xexi, a fan seederxoya bama n ma fe ra.»¹⁹ E naxa Isa maxorin, «I baba na minden?» A naxa e yaabi, «Wo mu n kolon, wo

mu n Baba fan kolon. Xa wo n kolon ne nu, wo n Baba fan kolonma ne nu.»²⁰ Isa yi masenyi ti horomobanxi, hadiya sase yire ne, kono mixi yo mu a suxu, barima a xa waxati mu nu a lixi sinden.

Isa findixi Ala xa Xeera nan na

²¹ Isa man naxa a masen e be, «N fama ne sigade. Wo n fenma ne, kono wo loema ne wo xa yunubie xa fe ra. N sigama dennaxe, wo tan mu noma sigade naa.»²² Yuwifi kuntigie naxa a fala e bore tagi, «Pe, a to a falama, a a sigama dennaxe, won tan mu noma sigade naa, a waxi a yete nan faxafe ba?»²³ Isa naxa a masen e be, «Duniya mixie nan na wo ra. Kono n tan kelixi koore ne. Wo xonyi findixi yi duniya nan na, kono n tan xonyi mu a ra.»²⁴ N a falaxi wo be na nan ma, a wo loema ne wo xa yunubie xa fe ra. Xa wo mu la a ra, a n tan nan na naxan na abadan, wo faxama ne wo xa yunubie na wo ma.»²⁵ E naxa a maxorin, «I findixi nde ra?» Isa naxa e yaabi, «Kabi a fole, n na falama wo be.»²⁶ Marakorosi gbegbe nan n yi ra wo tan mabiri, naxan findima kiiti xoroxoe ra wo be. Nondi fale nan n Xeema ra. N naxan mexi a ra, n na nan falama duniya be.»²⁷ E mu a fahaamu a Isa nu woyenfe e be Baba Ala nan ma fe ra.²⁸ Na kui, Isa naxa a masen e be, «Wo na Adama xa Di rate wuri kon na temui naxe, wo a kolonma ne, a n tan nan

na naxan na abadan, n man mu fefe rabama n yete ra, n mu fefe falama fo n Baba na naxan masen n be. ²⁹ N tan nun n Xεema nan a ra. A mu n nabepinxi, barima n a waxonfe nan nabama temui birin.» ³⁰ Isa to nu yi fee masenma, mixi gbegbe naxa danxaniya a ma.

Ibrahimia xa die nun Ibulisa xa die

³¹ Na kui, Isa naxa a masen Yuwifie be naxee nu bara danxaniya a ma, «Xa wo lu n xui rabatu ra, wo findixi n foxirabiree yati nan na. ³² Wo na nondi kolon, a wo xoreyama ne.» ³³ E naxa a yaabi, «Annabi Ibrahimia bonsoe nan na muxu ra. Han to, muxu tan mu nu findi mixi yo xa konyie ra! Munfe ra i a falaxi a muxu xoreyama ne?» ³⁴ Isa naxa a fala e be, «N xa nondi fala wo be, mixi naxan yunubi rabama a bara lu yunubi xa konyiya kui. ³⁵ Mixi xa konyi mu luma foxoe ra abadan. Kono mixi xa di tan, a xonyi nan na foxoe ra abadan. ³⁶ Na kui, xa Ala xa Di wo xoreya, a lima wo xoreya nan yati sotoxi.»

³⁷ «N a kolon tan, a Ibrahimia bonsoe nan na wo ra, kono wo katafe n faxade ne wo to tondixi n ma masenyi ra. ³⁸ N tan bara naxan to Baba Ala ra, n na nan falama. Wo fan bara naxan me wo baba ra, wo na nan nabama.» ³⁹ E naxa a yaabi, «Annabi Ibrahimia nan na muxu baba ra.» Isa naxa a masen e be, «Xa Ibrahimia xa die nan yati wo ra nu, wo luma Ibrahimia foxi nan

naba ra nu. ⁴⁰ Kono wo tan na katafe n faxade, n tan naxan nondi falama wo be n naxan mexi Ala ra. Ibrahimia wali ki mu lanxi na ma. ⁴¹ Wo na wo baba nan foxi rabafe.» E naxa a fala a be, «Yene die xa mu na muxu tan na de! Ala keren nan na muxu Baba ra.» ⁴² Isa naxa a masen e be, «Xa Ala nan wo Baba ra nu, wo n xanuma ne nu, barima n to na wo ya ma be, n kelixi Ala nan ma. N mu faxi n yete xa ra, a tan nan n xexi. ⁴³ Munfe ra wo mu n xui fahaamuma? Wo mu noxi n ma masenyi ramede. ⁴⁴ Wo tan baba findixi Ibulisa nan na, a xoli man wo ma wo xa a tan nan sago raba. Kabi a fole, faxeti nan a ra. A mu tinma nondi ra, barima nondi yo mu na a xa fe kui. A to wule falama, a a yete xui nan yati falafe, barima wule fale nan a ra naxan findixi wule birin baba ra. ⁴⁵ Kono n tan to nondi nan falama, wo mu lama n na. ⁴⁶ Nde noma n kalamude yunubi ma? Xa n nondi nan falama, munfe ra wo mu laxi n na? ⁴⁷ Mixi naxan kelixi Ala ma, na Ala xui mema. Na kui, wo tan mu a mema barima wo mu kelixi Ala ma.»

⁴⁸ Yuwifi kuntigie naxa a fala, «Nondi na muxu be. Samarika jinne kanyi nan i tan na.» ⁴⁹ Isa naxa e yaabi, «Jinne mu n tan foxo ra. N tan n Baba nan binyama, kono wo tan n yelebuma. ⁵⁰ N mu n yete igboma. Ala nan n ma fe itema. Kiiti birin na a tan nan yi ra. ⁵¹ N xa a fala wo be a nondi ki ma, xa naxan yo n xui suxu,

na kanyi mu saya kolonma abadan.»

⁵² Yuwifie naxa a fala a be, «Muxu bara ge a kolonde fa a jinne nan na i foxo ra. Iburahima nun namijonmee birin laaxira ne, konon i tan naxe, «Xa naxan yo n xui suxu, a kanyi mu saya kolonma abadan.» ⁵³ Pe, muxu benba Iburahima to fa laaxira ne, i tan dangi a ra? Namijonmee fan laaxira ne. I tan fa i yete findixi nde ra?» ⁵⁴ Isa naxa e yaabi, «Xa n tan nan n yete matoxoma, matoxoe fufafu nan na ki. N Baba nan n ma fe itexi, wo naxan ma, a wo Marigi Ala! ⁵⁵ Wo mu a tan Ala kolon, konon n tan a kolon. Xa n a fala, a n mu a kolon, n bara findi wule fale ra, alo wo tan. N tan Ala kolon, n man a xa masenyi rabatuma. ⁵⁶ Wo benba Iburahima seewa ne n fa loxoe tofe ra. A a to ne yati, a jalexin.» ⁵⁷ Yuwifi kuntigie naxa a yaabi, «Hali je tongo suuli, i mu nu a soto sinden. Munse a niyaxi i xa a fala a i tan bara Iburahima to?» ⁵⁸ Isa naxa a masen e be, «N xa a fala wo be a nondi ki ma, beenun Iburahima xa bari, n tan na.» ⁵⁹ E naxa gemee tongo keren na, e xa a magono na masenyi xa fe ra, konon Isa naxa a noxun, a mini horomobanxi kui.

9

Isa donxui ya raboofe

¹ Isa to nu kira xon, a naxa donxui nde to naxan barixi donxuya kui. ² A foxirabirsee naxa a maxorin,

«Karamoxo, nde xa yunubi a niyaxi yi xeme xa bari a donxuxi, a tan ka a barimixie?» ³ Isa naxa e yaabi, «A xa yunubi mu a ra, a barimixie fan gbe mu a ra. A rabaxi ne alako Ala xa wali xa makenen a xa fe kui. ⁴ Fanni kuye ibaxi, fo won xa n Xesema xa wali raba, barima koe na fafe. A na so, mixi mu noma walide sonon. ⁵ N to na dunija ma yi ki, n tan nan na dunija naiyalanyi ra.»

⁶ A na fala xanbi, Isa naxa deye boxun boxi, a bende yogon a ra. A naxa na maso donxui ya ma, ⁷ a fa a fala a be, «Sa i ya raxa Silomu ye yire.» Na Silomu xili nan falaxi e xa xui, «Xesera». Na kui, donxui naxa sa a ya raxa, a gbilen, a ya se toma.

⁸ A doxobooree nun naxee nu darixi a to ra kule matide, e naxa a fala, «Yi xeme xa mu nu doxoma be, a nu kule mati?» ⁹ Ndee naxe, «Iyo, a tan nan a ra.» Gbetee naxe, «Ade, e maniyaxi ne.» Konon a tan xeme naxa woyen e be, a a fala, «N tan nan yati a ra!» ¹⁰ Na kui, e naxa a maxorin, «I ya fa rabooxi di?» ¹¹ A naxa e yaabi, «Xeme naxan xili falama Isa, na nan bende yogon deye ra, a a sa n ya ma, a fa a fala n be, «Sa i ya raxa Silomu ye yire.» Na kui, n to sa n ya raxa, n naxa se to.» ¹² E naxa fa a maxorin, «Yi xeme na minden?» A naxa e yaabi, «N mu a kolon.»

¹³ E naxa donxui rayalanxi xanin Farisenie yire. ¹⁴ Isa

dɛye masunbuxi bende ra lɔxɔ naxɛ, a dɔnxui ya rabɔɔ, malabu lɔxɔɛ nan nu a ra. ¹⁵ Na kui, Farisenie fan naxa so a maxɔrinfe, a ya rabɔɔxi ki naxɛ. A naxa e yaabi, «A bende yogonxi nan sa n ya ma, n e raxa, e se to.» ¹⁶ Fariseni ndee naxa a fala, «Yi xeme Isa, a mu kelixi Ala xa ma, barima a mu malabu lɔxɔɛ seriye rabatuma.» Kɔnɔ gbeteɛ nu a falama, «Yunubitɔɛ nɔma yi kaabanako mɔolie rabade?» Na kui, Farisenie mu nu lanxi e bore ma. ¹⁷ E man naxa dɔnxui rayalanxi maxɔrin, «A to i tan nan ya rabɔɔxi, I tan a xa fe toxi di?» A naxa e yaabi, «Namijɔnme nan a ra.»

¹⁸ Yuwifi kuntigie nu siikɛxi na dɔnxui xa fe ra. E mu nu a kolon xa dɔnxui yati yati nan nu a ra. Na kui, e naxa a barimixie xili, ¹⁹ e e maxɔrin, «Wo xa di nan ya, wo naxan ma a a dɔnxuxi nan barixi? A ya fa rabɔɔxi di?» ²⁰ A barimixie naxa e yaabi, «Muxu a kolon, a muxu xa di nan a ra. Muxu man a kolon, a a barixi dɔnxuya nan kui. ²¹ Kɔnɔ a ya fa rabɔɔxi ki naxɛ, muxu mu na tan kolon. Muxu man mu a kolon mixi yo na rabaxi a bɛ. Wo a tan nan maxɔrin. Dimedi xa mu a ra, a yete a xa dentege sama.» ²² A xa mixie na yaabi ti nɛ, barima e nu gaaxuxi Yuwifi kuntigie ya ra. Nee nu baralan a ma a mixi yo naxan na a fala Isa Ala xa Mixi Sugandixi nan a ra, e xa tɔnyi dɔxɔ na kanyi ma a naxa so salide kui. ²³ Na nan

a niya a barimixie naxa a fala, «Dimedi xa mu a ra, wo a tan nan maxɔrin.»

²⁴ Na kui, Farisenie naxa na dɔnxui rayalanxi xili a firin nde, e a fala a bɛ, «I i kali Ala ra, i nɔndi fala. Muxu tan a kolon a yunubitɔɛ nan na na xeme ra.» ²⁵ A naxa e yaabi, «Xa yunubitɔɛ nan a ra, n tan mu a kolon. Kɔnɔ n fe keren tan kolon: N nu dɔnxuxi nɛ, kɔnɔ n ya bara fa se to.»

²⁶ E man naxa a maxɔrin, «A munse raba i ra? A i ya rabɔɔxi di?» ²⁷ A naxa e yaabi, «N jan bara na fala wo bɛ, kɔnɔ wo mu tin n xui ramede. Wo man fa wama n xa gbilen a ma munfe ra? Ka wo fan waxi findife a fɔxirabireɛ nan na?»

²⁸ E naxa a konbi, e a fala a bɛ, «I tan nan findixi a fɔxirabire ra! Annabi Munsafɔxirabireɛ nan na muxu tan na! ²⁹ Muxu a kolon tan, a Ala wɔyɛn nɛ Annabi Munsabɛ, kɔnɔ yi xeme Isa tan, muxu mu a kelide kolon.»

³⁰ Xeme naxa e yaabi, «Femakaabaxi nan ya! A bara n ya rabɔɔ, kɔnɔ wo tan mu a kelide kolon! ³¹ Won a kolon tan, a Ala mu yunubitɔɛ xa duba tongoma. Naxan gaaxuma a ya ra, a a sago raba, a na nan xa maxandi suxuma.»

³² Dunɔna birin a kolon mixi mu nɔma dɔnxui ya rabɔɔde naxan barixi dɔnxuya kui.

³³ Xa yi xeme mu kelixi Ala xa ma nu, a mu nɔma fefe rabade.» ³⁴ E naxa a yaabi, «I tan naxan barixi yunubi kui, i waxi findife muxu karamɔxɔ ra?» E naxa fa a kerisalide.

³⁵ Isa to a mε, a e bara a keri salide, a naxa sa a fen, a a maxorin, «I danxaniyaxi Adama xa Di ma?» ³⁶ A naxa a yaabi, «Marigi, a fala n be mixi naxan a ra, alako n xa danxaniya a ma.» ³⁷ Isa naxa a fala a be, «I jan bara a to. A tan nan man woyenfe i be yi ki.» ³⁸ A naxa a fala Isa be, «Marigi, n bara danxaniya.» A fa a suyidi a be. ³⁹ Isa naxa a masen, «N faxi yi dunija ma mixie makiitife nan ma, alako donxui xa se to, ya kanyi xa donxu.» ⁴⁰ Fariseni naxee nu na naa, e naxa a xui mε, e a maxorin, «Pe, donxui nan na muxu fan na?» ⁴¹ Isa naxa a masen e be, «Xa donxui nan na wo ra nu, yunubi mu luma wo ma. Kono wo to a falama, a wo ya fan, wo xa yunubi bara lu wo ma.»

10

Xuruse demadonyi xa taalie

¹ «N xa nondi fala wo be, mujeti nun suute mu soma goore naade ra. E tunganma ne sansanyi xun ma. ² Naxan soma goore naade ra, na nan findixi xuruse demadonyi ra. ³ Naade kantama nan naade rabima a be. A na woyen xurusee ra, e birin bira a foxo ra. A kankan xili a xili ra, e birin mini tande. ⁴ A na a gbe birin namini, a sa tima e ya ra ne, e fan bira a foxo ra, barima e a xui kolon. ⁵ Xa mixi gbetε na a ra e mu naxan kolon, e mu birama a foxo ra muku. E e gima ne na tan ya ra, barima e mu

a xui kolon.» ⁶ Isa naxa na taali woyenyi fala e be, kono e mu a xa masenyi fahaamu.

⁷ Na kui, Isa man naxa a masen, «N xa a fala wo be a nondi ki ma, n tan nan na yexeeε xa naade ra. ⁸ Naxee singe fa n be, mujetie nun suutee nan na e birin na. Yexeeε mu e tan xui rame. ⁹ N tan nan na goore naade ra. Naxan yo na so n saabui ra, a kanyi kisima ne, a nu so, a nu mini, a nu baloe soto. ¹⁰ Mujeti tan mu fama fefe ma bafe mujε tide, faxε tide, nun kasare sade. N tan faxi ne, alako mixie xa kisi soto, e xa dunijeigiri xa fan a fanyi ra.»

¹¹ «N misaalixi xuruse kantama fanyi nan na, naxan mu tondima faxade a xa xuruse kante kui. ¹² Walike nan a gima wula bare ya ra, barima xurusee mu findixi a gbe ra, a boje mu na e kantafe ra. A xurusee rabepinma ne, wula bare ndee faxa, a ndee rayensen ye. ¹³ Walike mu a jengi sama xurusee xa fe xon. ¹⁴ N tan misaalixi xuruse kante fanyi nan na. Xurusee kante nun a xa xurusee, e e bore kolon, ¹⁵ alo n tan nun Baba Ala muxu muxu bore kolonxi ki naxe. N fan bara tin faxade n ma xurusee be.»

¹⁶ «Yexeeε gbetεε fan na n be naxee mu na yi goore kui. Fo n xa fa ne nee fan na. E fan n xui ramema ne, yexeeε birin findi goore keren na, xuruse demadonyi keren be. ¹⁷ Na nan a toxi Baba Ala n xanuxi, barima n nan n nii fima, alako n man xa a

rasuxu. ¹⁸ Mixi xa mu n tan nii bama de, n tan yete yati a fima. Nɔɛ na n bɛ, n xa n nii fi. Nɔɛ man na n bɛ, n xa gbilen a rasuxu ra. N Baba n yamarixi na nan na.»

¹⁹ Yuwifie man mu nu lanxi e bore ma na masenyi xa fe ra. ²⁰ Mixi gbegbe nu a falafe nɛ, «Ninne nan na yi fɔxɔ ra. A bara daxu. Wo wo tuli matima a ra munfe ra?» ²¹ Kɔnɔ booree nu e yaabima, «Ninne na mixi naxan fɔxɔ ra, a mu wɔyɛnma yi mɔɔli ra de! Ka ninne nɔma dɔnxui ya rabɔɔde?»

Yuwifie xa danxaniy-atareɲa

²² Xinbeli temui to nu a ra, Darisalamukae nu na Hɔrɔmɔbanxi Rabi Sali nan nabafe. ²³ Isa nu jɛrefe hɔrɔmɔbanxi yire nde, dennaxe xili «Mange Sulemani xa buntunyi.»

²⁴ Yuwifie naxa Isa rabilin menni, e a fala a bɛ, «I siike bama muxu ma mun temui? Xa i tan nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, a fala muxu bɛ a fiixe ra.» ²⁵ Isa naxa e yaabi, «N jan bara a fala wo bɛ, kɔnɔ wo mu laxi n na. N fe naxee rabama n Baba xili ra, nee nan findixi seederɔxɔya ra n ma fe ra.

²⁶ Kɔnɔ wo mu danxaniyaxi, barima n ma yexɛɛɛ xa mu wo ra. ²⁷ N gbe yexɛɛɛ tan n xui mema, n e kolon, e birama n fɔxɔ ra. ²⁸ N tan abadan kisi nan fima e ma. E mu lɔɛma abadan, sese man mu e bama n yi ra. ²⁹ N Baba, a tan naxan e so n yi ra, a dangi birin na. Sese mu

nɔma e bade a tan Baba Ala yi ra. ³⁰ N tan nun Baba Ala, muxu birin keren.»

³¹ Yuwifie man naxa gemɛɛ tongo, e xa Isa magɔnɔ a faxa xili ma, ³² kɔnɔ a naxa a fala e bɛ, «N bara wali fanyi gbegbe raba wo ya xɔri, naxee fatanxi Baba Ala ma. Wo a fala n bɛ ba, wo fa waxi n faxafe n ma wali fanyi mundun ma?»

³³ E naxa a yaabi, «Muxu mu i magɔnɔfe xɛ i xa wali fanyi nde xa ma. Muxu i magɔnɔma i to Ala rasɔɔfe. I tan ibunadama waxi i yete findife Ala ra!» ³⁴ Isa naxa e yaabi, «A mu seɓɛxi xɛ wo xa sɛriye Kitaabui kui, a Ala a masen nɛ, «N tan Ala bara a fala, alae nan wo ra?» ³⁵ Kitaabui xui tan mu kanama. A xa masenyi faxi naxee ma, Ala bara e xili fala, «alae». ³⁶ N bara a fala Ala xa Di nan n na, kɔnɔ a mu lanma wo xa a fala n bara Ala rasɔɔ, barima Baba Ala n tan nan sugandixi, a n xɛɛ dunija ma. ³⁷ Xa n mu n Baba xa walie xa rabama, wo naxa la n na. ³⁸ Kɔnɔ xa n a raba, wo xa la na wali ra, hali wo mu la n tan na. Wo xa la n ma wali ra, alako wo xa a kolon a Baba Ala na n i, n fan na Baba Ala i.» ³⁹ Isa to na fala, mixie man naxa kata a suxude, kɔnɔ a naxa mini e belexɛ.

⁴⁰ Isa naxa gbilen Yuruden naakiri ma, a lu menni, Yaya mixie xunxa ye xɔra fɔɔ dennaxe. ⁴¹ Mixi gbegbe naxa siga a yire, e nu a fala e bore bɛ, «Annabi Yaya tan mu tɔnxuma makaabaxi

yo raba, kɔnɔ a naxan birin masen yi xeme xa fe ra, a birin findixi nɔndi nan na.» ⁴² Mennika gbege naxa danxaniya Isa ma.

11

Lasaru rakelife faxe ma

¹ Xeme nde nu furaxi Betani naxan xili Lasaru. A maaginee fan nu sabatixi naa, Mariyama nun Marata.

² Mariyama nan labundature sa Marigi sanyie ma, a fa e mafuruku a xunxexe ra. A tan nan maaxeme findi Lasaru ra, naxan nu furaxi.

³ Na kui, Lasaru maaginee naxa xera xee Isa ma, a xa sa a fala a be, «Marigi, i xanuntenyi furaxi.» ⁴ Isa to a me, a naxa a masen, «Yi fure mu sa ranɔnma faxe xa ma, a fama Ala xa nɔre nan makenende, alako Ala xa Di fan xa matɔxɔe soto a saabui ra.»

⁵ Isa nu Marata nun Mariyama nun e maaxeme Lasaru xanuxi ki fanyi. ⁶ A to Lasaru furafe me, a mu siga dede, a naxa lu naa xi firin man. ⁷ Na xanbi, a naxa a fala a foxirabiree be, «Won xa gbilen Yudaya boxi ma.»

⁸ A foxirabiree naxa a fala, «Karamoxo, Yuwifie kataxi i faxade dennaxe ya, i tan gbilenfe menni ne?» ⁹ Isa naxa e yaabi, «Waxati fu nun firin xa mu na feɛnen keren kui? Xa naxan yo a perema yanyi ra, a mu

a sanyi radinma barima yi dunɔpa naiyalanyi yanbama a be. ¹⁰ Kɔnɔ xa naxan yo a perema kɔe ra, a a

sanyi radinma ne, barima naiyalanyi yo mu a be.»

¹¹ A na fala xanbi, Isa man naxa a masen, «Won xanuntenyi Lasaru bara xi, kɔnɔ n sigafe a raxunude.»

¹² A foxirabiree naxa a fala a be, «Marigi, xa a na xife, a yalanma ne.» ¹³ Isa to Lasaru xife fala, a nu

a faxafe nan ma, kɔnɔ a foxirabiree tan joxo a ma, a a nu malabui xi xoli nan ma.

¹⁴ Na kui, Isa naxa woyen e be a fiixe ra, «Lasaru bara laaxira ¹⁵ kɔnɔ na rabafe n xanbi, a bara findi seewe ra n be, barima a xoli n ma wo xa danxaniya soto yi fe kui. Yakosi, won xa siga a yire.» ¹⁶ Na temui Tomasi, a nu falama naxan be «Guli», a naxa a fala Isa foxirabiree booree be, «Won birin xee, won nun karamoxo birin xa faxes!»

¹⁷ Isa to so naa, a naxa a li Lasaru fure bara xi naani raba gaburi kui. ¹⁸ Kilo

saxan jondɔn nan nu na Betani nun Darisalamu tagi. E to makore, ¹⁹ Yuwifie gbege

nu bara fa Marata nun Mariyama xonyi, e maaxeme jɔnfe kunfa bade. ²⁰ Marata

to Isa fafe me, a naxa sa a ralan, kɔnɔ Mariyama tan dɔxoxi naxa lu banxi.

²¹ Marata naxa a fala Isa be, «Marigi, xa i nu na be nu, n maaxeme mu faxama nu.

²² Kɔnɔ hali yakosi, n a kolon a i na fefe maxorin Ala ma, a a rabama ne i be.» ²³ Isa

naxa a fala a be, «I xunya kelima ne faxe ma.» ²⁴ Marata naxa a yaabi, «N a kolon tan,

a kelima ne faxe ma dunɔpa ranonyi, faxamixie kelima

temui naxe.» ²⁵ Isa naxa a masen a be, «N tan nan na marakeli nun kisi ra. Naxan na danxaniya n ma, a kisima ne, hali a faxa. ²⁶ Naxan yo baloxi, a danxaniyaxi n ma, na kanyi mu loema abadan. I laxi na ra?» ²⁷ A naxa a yaabi, «Iyo, Marigi! N laxi a ra a i tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra, Ala xa Di, naxan lan a xa fa dunjpa ma.»

²⁸ Marata na fala xanbi, a naxa siga a xunya Mariyama foxo ra, a a fala a be e doro ma, «Karamoxo bara fa, a na i xilife.» ²⁹ Mariyama to a me, a naxa keli keren na, a siga Isa ralande. ³⁰ Na temui, Isa mu nu soxi taa kui. Marata a li dennaxe, a nu na menni ne sinden. ³¹ Yuwifi naxee faxi kunfa bade, naxee nu na Mariyama fe ma banxi kui, e to a to keli ra mafuren na, e naxa bira a foxo ra tande. E joxo a ma a a na sigafe gaburi yire ne, a xa sa wa naa.

³² Mariyama to Isa yire li, a fefe a to, a naxa suyidi a be, a a fala, «Marigi, xa i nu na be nu, n maaxeme mu faxama nu!» ³³ Isa to Mariyama to, a na wafe, Yuwifi naxee nu na a foxo ra, nee fan wafe, a naxa sunnun, a boje naxa rapaaxu a ma. ³⁴ A naxa maxorinyi ti, «Wo a ragataxi minden?» E naxa a yaabi, «Marigi, fa, muxu xa na masen i be.» ³⁵ Isa naxa wa. ³⁶ Na kui, Yuwifie naxa a fala, «A mato, Lasaru nu rafanxi a ma ki naxe!» ³⁷ Kono ndee e ya ma, e naxa a fala, «Pe, yi naxan

doxui ya raboo, a mu nu noma Lasaru ratangade faxe ma xe?»

³⁸ Isa boje man naxa rapaaxu a ma. A naxa siga gaburi yire. Fonme nde nan nu a ra, geme belebele doxoxi na de ra. ³⁹ Isa naxa a fala, «Wo geme ba naa.» Marata, faxamixi maagine, a naxa a fala, «Marigi, a xa maragate xi naani nan to! A a lima a fure xiri bara mini yi waxati ma.» ⁴⁰ Isa naxa a fala a be, «N mu a fala xe i be, a xa i danxaniya, i Ala senbe makaabaxi toma ne?» ⁴¹ Na kui, e naxa geme ba fonme gaburi de ma. Isa naxa a ya rate koore, a a fala, «N Baba Ala, n bara i tantu i to n xui ramexi. ⁴² N tan jan a kolon, i n xui ramema temui birin, kono n na falaxi jama nan ma fe ra naxee tixi be, e xa la a ra a i tan nan n xexxi.» ⁴³ A na fala xanbi, Isa naxa a xui ite senbe ra, a a fala, «Lasaru, mini!» ⁴⁴ A tan faxamixi naxa mini a sanyie nun a belexee maxirixi kasange kui, a yatagi man makunfukunfuxi dugi gbete fan na. Isa naxa a fala mixie be, «Wo kasange ba a ma, wo a mafulun, a xa no a jerede.»

Yuwifi kuntigie nate tongofe Isa faxafe ra

(Matiyu 26:1-5, Maraki 14:1-2, Luki 22:1)

⁴⁵ Yuwifi naxee nu bara fa Mariyama yire, e Isa xa kaabanako to, e gbege naxa danxaniya a ma. ⁴⁶ Kono ndee naxa sa dentegge sa Farisenie be, Isa

fe naxan nabaxi. ⁴⁷ Na kui, serexedube kuntigie nun Farisenie naxa Yuwifie xa kiitisa xungbee malan. E naxa a fala, «Won munse rabama? Yi xeme na kaabanako gbegbe nan nabafe. ⁴⁸ Xa won a lu a yete yi, birin danxaniyama ne a ma, Romakae fan fama won ma hɔrɔmɔbanxi kanade, e won si sonto!» ⁴⁹ E xa serexedube kuntigi Kayafa, naxan nu na e xunyi ra na waxati, a naxa a fala e be, «Wo tan mu sese kolon yi fe kui. ⁵⁰ Ka wo mu a fahaamuxi a mixi keren faxafe pama be, na nan fan wo be, dine won si birin xa sonto?»

⁵¹ Kayafa xa na woyenyi mu fatan a tan yete xa ra. A to nu findixi na waxati serexedube kuntigie xunyi ra, Ala nan na masenyi fi a ma, a Isa nu fafe faxade Isirayila pama be. ⁵² Kono na man mu raba Isirayilakae gbansan xa be. Isa nu fafe faxade ne alako Ala xa a xa die fan malan, naxee rayensenxi yire birin, a xa e birin findi pama keren na.

⁵³ Na kui, kabi na malanyi loxoɛ, Yuwifi kuntigie naxa nate tongo Isa faxafe ra. ⁵⁴ Na nan a ra Isa mu no minide kene ma sonon. A tan nun a foxirabiree naxa keli naa, e siga Efirmi taa kui gbengberenyi fe ma.

⁵⁵ Yuwifie xa Sayamaleke Dangi Sali to nu bara makore, mixi gbegbe naxa keli daaxae tefe ra Darisalamu, e xa e yete raseniyen beenun sali xa a li.

⁵⁶ E nu na Isa fenfe. E naxa e bore maxorin hɔrɔmɔbanxi tete kui, «Wo xa maɔxunyi ma, Isa fama salide, ka a mu fama?» ⁵⁷ Serexedube kuntigie nun Farisenie nu bara yaamari fi, a mixi yo naxan na Isa to, na kanyi xa a fala e be alako e xa a suxu.

12

Mariyama labunde ture masofe Isa sanyi ma

¹ Xi senni beenun Sayamaleke Dangi Sali xa a li, Isa naxa siga Betani, Lasaru xonyi, a nu bara naxan nakeli faxe ma. ² E naxa donse fanyi yailan, e fa pama xili, e xa e dɛge yire keren Isa xa binye bun ma. Marata nu donse itaxunma mixie ma, Lasaru nun Isa naxa lu teebili ra.

³ Mariyama naxa sa narada labunde ture litiri tagi tongo. Narada tinsexi nan nu a ra, naxan sare xoxoxo ki fanyi. A naxa a maso Isa sanyie ma, a e mafuruku a xunsexe ra. Labunde ture xiri naxa din banxi birin na. ⁴ Yudasi Isikariyoti, Isa foxirabiree naxan nu fama a yanfade, a naxa a fala, ⁵ «A nu lanma yi labunde xa mati kobiri kole keme saxon na, a fi setaree ma.» ⁶ A yi fala ne barima a tan nan nu Isa foxirabiree xa kobiri ragatama, a nu fa nde mupa. Setaree xa fe mu nu na a boje kui feo! ⁷ Na kui, Isa naxa a fala, «Gbilen Mariyama foxo ra. Yi nu ragataxi a yi ra ne, n ma maragate nan ma fe ra. ⁸ Setaree luma ne wo ya ma

tɛmɛi birin, kɔnɔ n tan mu luma wo ya ma abadan xɛ.»

⁹ E to a mɛ a Isa bara fa Betani, Yuwifie jama gbegebe fan naxa siga. E mu siga Isa xa fe gbansan xa ma. E nu wama Lasaru fan tofe, Isa naxan nakeli faxe ma. ¹⁰ Na kui, sɛrɛxɛdubɛ kuntigie naxa natɛ tongo e xa Lasaru fan faxa, ¹¹ barima Yuwifie gbegebe nu gbilenfe e fɔxɔ ra a tan nan ma fe ra, e nu fa danxaniya Isa ma.

Isa sofe Darisalamu

¹² Na kuye iba, jama gbegebe naxan nu faxi Sayamalekɛ Dangi Sali rabade, e naxa a mɛ a Isa na fafe Darisalamu. ¹³ E naxa tugi fensee tongo, e siga a ralande e xui ite ra, «Tantui na won Nakisima bɛ!

Baraka na a bɛ naxan fafe Marigi xili ra, Isirayila mangɛ!»

¹⁴ Isa naxa sofale lanma nde soto, a dɔxɔ a fari, alɔ a sebexi Kitaabui kui ki naxɛ,

¹⁵ «Siyonikae, wo naxa gaaxu.

Wo xa mangɛ na fafe, a dɔxɔxi sofale fari.»

¹⁶ Na waxati Isa fɔxirabirɛɛ mu fahaamui soto na fe ma, kɔnɔ Isa to keli faxe ma, e naxa ratu Kitaabui sebɛli ma naxan nu bara kamali na fe kui.

¹⁷ Nama naxan Lasaru to keli ra faxe ma, e naxa seede ba Isa bɛ. ¹⁸ Na nan a niya, jama naxa siga a ralande, barima e nu bara na tɔnxuma makaabaxi xa fe mɛ. ¹⁹ Na kui, Farisenie naxa a fala e bore bɛ, «Wo bara

a to, won mu nɔma sese ra. Dunija birin bara bira a fɔxɔ ra!»

Isa a xa faxe xa fe masenfe

²⁰ Gireki mixi ndee fan nu bara te sali rabade Darisalamu, e xa sa Ala batu. ²¹ E naxa fa Filipu xɔn, naxan keli Betesayida, Galile bɔxi ma, e a fala a bɛ, «N ba, muxu wama Isa tofe.» ²² Filipu naxa sa a fala Andire bɛ, e firin birin naxa siga e sa a fala Isa bɛ. ²³ Isa naxa e yaabi, «Waxati bara a li Adama xa Di xa xunnakeli xa makenɛn. ²⁴ N xa a fala wo bɛ a nɔndi ki ma, xa maale xɔri mu si, a mu dijɛ a yetɛ ma bɔxi bun, a luma na ki, a keren gbansan. Kɔnɔ xa a sa dijɛ a yetɛ ma bɔxi bun, a a bogi gbegebe nan naminima. ²⁵ Naxan gbakuma a yetɛ xa dunija fe ra, a lɔɛma nɛ. Naxan mu kankanma a yetɛ xa fe ma yi dunijɛigiri kui, a abadan kisi nan sɔtoma. ²⁶ Xa naxan yo wama n ma wali suxufe, a xa bira n fɔxɔ ra nɛ, n tan na lu dɛdɛ, n ma walikɛ fan na naa. Xa naxan yo n ma wali suxu, Baba Ala a kanyi binyama nɛ.»

²⁷ «N bɔjɛ tɔɔrɔxi nɛ yi ki, kɔnɔ n fa munse falama? N xa a fala Baba Ala bɛ a xa n natanga yi jaxankate waxati ma? Ade, yi jaxankate naxan fafe n lide, n faxi na nan yati ma. ²⁸ N Baba Ala, a niya i xili xa ite.» Isa to na fala, xui nde naxa keli koore ma, a a fala, «N bara a ite, n man gbilenma nɛ a ite ra.» ²⁹ Nama naxee nu tixi naa, e to a mɛ, ndee naxa a fala

a galanyi nan xui a ra, kɔnɔ gbete naxa a fala, «Maleke nan wɔyɛnxi a be!»³⁰ Isa naxa a masen e be, «Na xui mu minixi n tan n ma fe xa ma, a minixi wo tan nan ma fe ma.³¹ Yi dunija makiiti waxati bara a li. Mangeya fafe bade yi dunija nola yi ra.³² Mixie na n nate wuri magalanbuxi kɔn na n faxafe ra, n mixi birin nafama ne n ma.»³³ Isa a faxa ki masen na ki ne.

³⁴ Na kui, jama naxa a fala Isa be, «Muxu tan bara a me seriye Kitaabui kui, a Ala xa Mixi Sugandixi buma abadan. Munfe ra i tan a falama a fo Adama xa Di xa rate? Nde findixi yi Adama xa Di ra?»³⁵ Isa naxa e yaabi, «Ala xa naiyalanyi man luma ne wo ya ma dondoronti. Wo xa jere na naiyalanyi kui, alako dimi naxa wo terenna. Naxan jere ma dimi kui a mu a sigade toma.³⁶ Naiyalanyi to yanbama wo be yi ki, wo xa la a ra ne, alako wo xa findi naiyalanyi xa die nan na.»

Nama danxaniyatare

Isa to ge na falade, a naxa siga, a sa a nɔxun e ma.³⁷ A nu bara tɔnxuma makaabaxi gbegbe raba e ya xori, kɔnɔ na birin kui, e mu danxaniya a ma.³⁸ Na raba ne alako Annabi Esayi xui xa kamali, a to a masen, «Marigi, nde laxi masenyi ra, e bara naxan me muxu ra? Ala senbe bara makenen nde be?»

³⁹ Na kui, e mu nɔ danxaniyade Isa ma, barima Esayi a masen ne,

⁴⁰ «Ala bara e ya donxu, a e xaxili balan, alako e ya naxa fa se igbe, e xaxili naxa fa fe kolon, e naxa fa e boje rafindi n ma, n xa e rayalan.»

⁴¹ Annabi Esayi na fala ne a to nu bara Isa xa nɔre to. Na kui, a nu Isa xa fe nan falafe.

⁴² Kɔnɔ na birin kui, hali kuntigie ya ma, e gbegbe naxa la Isa ra. Kɔnɔ e mu nu suusama a falade kene ma barima e nu gaaxuxi Farisenie ya ra, nee naxa fa tɔnyi dɔxo e ma, sofe ra salide kui.⁴³ Adamadie xa matɔxoɛ sɔtofe nan nu rafan e ma dangi Ala xa matɔxoɛ ra.

Isa xa masenyi donxoɛ jama be

⁴⁴ Isa naxa a xui ite, a a fala, «Naxan na danxaniya n ma, a mu danxaniyaxi n tan xa ma, a danxaniyaxi n Xeema nan ma.⁴⁵ Naxan na n tan to, a bara n Xeema to.⁴⁶ N to faxi dunija, naiyalanyi nan n na, alako naxan yo na danxaniya n ma, na kanyi naxa lu dimi kui sɔnɔn.⁴⁷ Xa naxan yo n xui me, kɔnɔ a mu a rabatu, n tan mu na kanyi makiitima, barima n mu faxi dunija makiitide xe. N faxi dunija rakiside ne.⁴⁸ Naxan na tondi n na, a mu tin n ma masenyi ra, na kanyi makiitima na na. N masenyi naxan tima, na nan findima a makiitima ra lɔxo donxoɛ.⁴⁹ Barima n ma masenyi mu

fatanxi n tan xa ra. A fatanxi Baba Ala nan na, naxan n xεεxi yaamari ra, a lanma n xa naxan fala, n xa naxan masen. ⁵⁰ N a kolon a xa seriye findima kisi nan na, naxan mu jɔnma abadan. Na nan a ra, n fe masenma wo be alo Baba Ala a masenxi ki naxe.»

13

Isa a foxirabiree sanyi maxafe

¹ Beenun Sayamaleke Dangi Sali xa a li, Isa naxa a kolon a gbe mu nu luxi a xa keli dunija ma gbilenfe ra Baba Ala ma. A foxirabiree a naxee soto dunija ma, nee nu rafan a ma. Han a faxa temui naxe, e xa xanunteya nu na a be.

² Nunmare, e birin nu e degefefe. Ibulisa pan nu bara so Simon Isikariyoti xa di Yudasaxaxili kui, a xa Isa yanfa. ³ Isa to nu a kolon a Baba Ala bara fe birin sa a sagoe, a man to a kolon a a kelixi Ala nan ma, a man gbilenfe a tan nan ma, ⁴ a naxa keli e degedede, a a xa donma fari igoroe ba a ma, a fa dugi nde xiri a tagi. ⁵ A naxa ye sa paani kui, a fa so a foxirabiree sanyie maxafe, a nu e mafuruku na dugi ra. ⁶ A to Simon Piyeri li, na naxa a fala a be, «Marigi, i waxi ne i xa n tan sanyie maxa?» ⁷ Isa naxa a yaabi, «N naxan nabafe yi ki, i mu a fahaamuma yi waxati tan ma, konɔ i fama ne a kui kolonde yare.» ⁸ Piyeri naxa a fala a be, «Ade, i tan mu

n sanyie maxama feo!» Isa naxa a yaabi, «Xa n mu i sanyie maxa, won mu luma fe keren sɔnɔn.» ⁹ Simon Piyeri naxa a fala a be, «N Marigi, xa a na na ki ne, i naxa n sanyie gbansan xa maxa. I xa n belexee nun n xunyi birin maxa.» ¹⁰ Isa naxa a yaabi, «Mixi naxan bara a maxa, a hayi mu na a fate maxafe ma bafe a sanyie ra. A pan bara seniye feo! Wo seniye nxi, konɔ wo birin mu a ra.» ¹¹ A a fala ne a e birin mu seniye nxi, barima a a foxirabire kolon naxan fama a yanfade.

¹² Isa to ge e sanyie maxade, a man naxa a xa donma fari igoroe ragoro a ma, a man a magoro e degedede, a a fala e be, «N naxan nabaxi wo be yi ki, wo a fahaamuxi? ¹³ Wo to a falama n be «Karamoxo», xa na mu a ra «Marigi», wo nondi nan a ra, barima na nan yati n na. ¹⁴ Na kui, n tan naxan findixi wo Marigi nun wo Karamoxo ra, xa n tan bara wo sanyie maxa, wo fan lan ne wo xa wo bore sanyie maxa. ¹⁵ N naxan nabaxi wo be, a xa findi misaali nan na, alako wo fan xa na mooli nan naba wo bore tagi. ¹⁶ N xa a fala wo be a nondi ki ma, konyi mu dangi a marigi ra, xεera fan mu dangi a xεema ra. ¹⁷ Wo to bara fahaamui soto yi fee ma, heeri na wo be xa wo e raba.»

¹⁸ «N mu wo birin xa ma. N tan naxan wo sugandixi, n wo kolon. Konɔ naxan na Kitaabui kui, fo a xa kamali

ne, a to sebexi, «Muxu nun naxan belexe na lenge keren kui, na bara a kobe so n na.»¹⁹ N na fe falaxi ne wo be beenun a xa raba, alako a raba temui wo xa a kolon a n tan nan na naxan na abadan.²⁰ N xa a fala wo be a nondi ki ma, naxan yo na n ma xera rasene, a n tan nan nasenexi. Naxan yo na n fan nasene, na kanyi n Xema nan nasenexi.»

Yudasi xa yanfanteya

(Matiyu 26:20-25, Maraki

14:17-21, Luki 22:21-23)

²¹ A na fala xanbi, Isa bope naxa sunnun, a fa a fala, «N xa a fala wo be a nondi ki ma, mixi keren na wo ya ma, a n yanfama ne, a n sa kuntigie belexe.»

²² A foxirabiree naxa e bore mato, e mu a kolon Isa nu mixi yo xa fe falafe.²³ Isa foxirabire, a naxan xanuxi,

a nu na a fe ma teebili ra.²⁴ Na kui, Simon Piyeri naxa a belexe magira na be, a xa Isa maxorin a kanyi ma, Isa nu baxi naxan ma fe falade.²⁵ Na foxirabiree naxa a maso Isa ra, a a maxorin, «Marigi, nde a ra?»²⁶ Isa naxa a yaabi, «N nu taami ragoro bore xora, n a so mixi naxan yi ra, a tan nan na ki.» Isa to ge na falade, a naxa taami rasin bore xora, a a so Simon Isikariyoti xa di Yudasi yi ra.²⁷ Yudasi to na taami rasuxu, Sentane naxa a bope masara keren na. Isa naxa a fala a be, «I wama naxan nabafe, a raba mafuren mafuren.»²⁸ Naxee nu magoroxi e degede, e sese mu a kolon Isa na falafe a

be fe naxan ma.²⁹ Yudasi to findi e xa kobiri ragate ra, ndee naxa a maxoxun a Isa nu a xefe sare nde sode sali xa fe ra, xa na mu a ra a xa sa misikiinee ki.³⁰ Yudasi to na taami xuntunyi rasuxu, a naxa mini keren na. Koe nu bara so.

Yaamari neene

³¹ Yudasi to mini, Isa naxa a masen, «Waxati bara a li fa, Adama xa Di xa xun-nakeli xa makenen, Ala fan xa nore xa makenen a saabui ra.³² Ala xa nore to makenenma a saabui ra, Ala yete fan Adama xa Di xa xunnakeli makenenma ne. A fafe na nan nabade yakosi.

³³ N ma die, a gbe mu luxi n xa keli wo xun ma. Wo n fenma ne, kono n naxan fala Yuwifia kuntigie be, n fa na nan falama wo fan be, «N sigama dennaxe, wo tan mu noma sigade naa.»

³⁴ «N xa yaamari neene fi wo ma: Wo xa wo bore xanu ne. N tan wo xanuxi ki naxe, wo fan xa wo bore xanu na ki.³⁵ Dunija birin wo kolonma n foxirabiree ra na fe nan ma, xa wo wo bore xanu.»

³⁴ «N xa yaamari neene fi wo ma: Wo xa wo bore xanu ne. N tan wo xanuxi ki naxe, wo fan xa wo bore xanu na ki.³⁵ Dunija birin wo kolonma n foxirabiree ra na fe nan ma, xa wo wo bore xanu.»

Isa a falafe Piyeri be a a yete rasanma ne a ma

(Matiyu 26:31-35, Maraki 14:27-31, Luki 22:31-34)

³⁶ Simon Piyeri naxa a maxorin, «Marigi, i sigama minden?» Isa naxa a yaabi, «N sigafe dennaxe, i mu noma birade n foxo ra sinden, kono i fan fama birade n foxo ra han naa.»

³⁷ Simon Piyeri man naxa a maxorin, «Marigi, munfe ra n mu noma birade i foxo ra

yakosi? N tinxi n xa faxa i xa fe ra!»³⁸ Isa naxa a yaabi, «I tinxi i xa faxa n ma fe ra? N xa nɔndi yati nan fala i be, beenun konkore xa a rate, i i yete rasanma ne n ma sanmaya saxan.»

14

Isa nan na kira, nɔndi, nun kisi ra

¹ Isa naxa a fala a foxirabiree be, «Wo naxa kontɔfili. Wo wo xaxili ti Ala ra, wo xa wo xaxili ti n fan na. ² Lingira gbegebe nan na n Baba xɔnyi, xa na mu a ra n mu a falama wo be nu, a n sigafe yigiya yailande wo be. ³ Xa n siga, n naxa sa na yailan wo be, n man fama ne wo foxo ra, alako won birin xa sa lu yire keren. ⁴ N sigafe dennaxe, wo na kira kolon.»

⁵ Tomasi naxa a fala a be, «Marigi, muxu mu i sigade kolon. Muxu fa na kira kolonma di?» ⁶ Isa naxa a yaabi, «N tan nan na kira ra, nɔndi ra, nun kisi ra. Mixi yo mu soma Baba Ala xɔnyi xa n tan saabui xa mu a ra. ⁷ Xa wo bara n tan kolon, wo n Baba fan kolonma ne. Keli yi waxati ma, wo bara a kolon, wo man bara a to.»

⁸ Filipu naxa a fala a be, «Marigi, Baba Ala masen muxu be. A lima na bara muxu wasa.» ⁹ Isa naxa a fala a be, «Filipu, n bara bu wo tagi ki fanyi, kɔnɔ han ya i mu n kolon? Naxan na n tan to, a bara Baba Ala to. I tan fa a falama di, a n xa Baba Ala masen wo be? ¹⁰ I mu laxi a ra a Baba Ala nun n tan nan a ra, n fan nun Baba Ala nan a ra? N tan

masenyi naxee tima wo be, e mu fatan n tan yete xa ra. E fatanma Baba Ala nan na. N tan nun Baba Ala naxan a ra temui birin, a tan nan yete na a xa wali rabafe. ¹¹ Wo xa la n na, a Baba Ala nun n tan nan a ra, n fan nun Baba Ala nan a ra. Xa wo siikexi na ma, wo xa la a ra n ma walie tan xa fe ra.»

¹² «N xa a fala wo be a nɔndi ki ma, n tan wali naxee rabama, xa naxan danxaniya n ma, na kanyi fan na wali mɔolie rabama ne. A jan a rabama ne naxee dangi n tan gbe ra, barima n tan sigafe Baba Ala nan yire. ¹³ Wo naxan birin maxandima n xili ra, n a rabama ne wo be alako Baba Ala xa matoxɔe sɔto a xa Di saabui ra. ¹⁴ Xa wo n maxandi fefe naxan ma n xili ra, n a rabama ne.»

Ala Xaxili Seniyenxi

¹⁵ «Xa wo n xanu, wo n ma yaamarie rabatuma ne. ¹⁶ N tan fan, n Baba Ala maxandima ne a xa Saabui Fanyi gbeta xee wo ma, naxan luma wo fe ma abadan. ¹⁷ Na nan findixi Ala Xaxili ra, naxan nɔndi makenenma. Dunija tan mu nɔma a sɔtɔde, barima e mu a toma, e man mu a kolon. Kɔnɔ wo tan a kolon, barima a sabatima wo i.»

¹⁸ «N mu wo raboloma xe de, wo xa lu alo kiridie. N man fama ne wo yire. ¹⁹ A gbe mu luxi n xa loe dunija ma, kɔnɔ wo tan fama ne n tode. N tan to baloxi, wo fan baloma ne. ²⁰ Wo a kolonma ne na loxɔe, a n tan nun n Baba nan a ra, wo fan nun

n tan nan a ra, n fan nun wo tan nan a ra. ²¹ Naxan n ma yaamarie suxuxi, a e rabatu, na kanyi nan n xanuxi. Anun, naxan na n tan xanuxi, n Baba a kanyi xanuma ne, n fan a xanu, n nan n yete makenen a be.»

²² Yudasi, naxan mu findi Isikariyoti ra, a naxa Isa maxorin, «Marigi, munfe rabaxi i to fafe i yete makenende muxu tan be, i mu i yete makenen dunija tan be?» ²³ Isa naxa a yaabi, «Xa naxan yo n xanu, a n xui suxuma ne. N Baba a kanyi xanuma ne, muxu nun n Baba fa a yire, muxu sabati a i. ²⁴ Naxan mu n xanuxi, a mu n xui suxuma. Wo masenyi naxan mefe n na, n gbe xa mu a ra. A fatanxi Baba Ala nan na, naxan n xexxi.»

²⁵ «N to wo ya ma, n bara na birin masen wo be, ²⁶ kono Baba Ala fama ne Saabui Fanyi xeede wo yire n xili ra. Na saabui lanxi Ala Xaxili Seniyenxi nan ma. Na nan fama wo ratude n ma masenyi birin na, a fa wo xaran na ra.»

²⁷ «N bojesa fima wo ma naxan fatanxi n tan na, naxan mu kelixi dunija ma. Wo naxa kontofli, wo naxa gaaxu. ²⁸ Wo bara n xui me, «N na sigafe, kono n man fama wo yire». Xa wo n xanu, a lanma wo xa seewa n ma sigē ra Baba Ala yire, barima a dangi n tan na. ²⁹ N a falaxi ne wo be, beenun a xa raba, alako a na raba, wo xa danxaniya n ma.»

³⁰ «N mu woyen gbegebe falama wo be sonon, barima yi dunija na nola naxan yi, a na fafe. A mu noma n tan na a mooli yo ra, ³¹ kono alako dunija xa a kolon a n tan Baba Ala xanuxi ne, Baba Ala n yamarixi naxan na, n a rabama ne. Wo keli, won xee.»

15

Sansi bili nun a salonyie

¹ «N misaalixi wuri bili nan na, n Baba Ala nan findixi a meenima ra. ² Wuri bili salonyi naxee mu bogi raminima n be, Ala e segema ne. Salonyi naxee bogima, Ala xa e magbaran, alako e bogi xa gbo. ³ Wo tan naxee findixi na salonyie ra, wo jan bara raseniyen n ma masenyi saabui ra. ⁴ Wo lu n ma fe ne, alo n fan luma wo xa fe ki naxe. Sansi salonyi mu noma bogide a yete ra xa a mu fatuxi sansi bili xa ma. Wo fan luma na ki ne, xa wo mu lu n ma fe. ⁵ N tan nan na Ala xa sansi bili ra, wo fan findixi na sansi salonyie nan na. Naxan na lu n ma fe, n fan lu a xa fe, a lu ne alo sansi salonyi naxan a bogi gbegebe raminima. Xa wo nun n tan xa mu a ra, wo tan mu noma fefe ra. ⁶ Xa naxan mu lu n ma fe, a luma ne alo sansi salonyi masegexi naxan wolema, a xara. Walikē nee malanma ne, e e wole te xora, e gan. ⁷ Xa wo lu n ma fe, n ma masenyie fan lu wo boje ma, wo na wa fefe xon, wo a maxandi. A rabama ne wo be. ⁸ N Baba matoxoe

sotoma, wo tan na lu alo sansi salonyi naxee bogima a fanyi ra, wo a masen na wali fanyie kui, a wo findixi n foxirabirɛɛ nan na. ⁹ N Baba Ala n tan xanuxi ki naxɛ, n fan wo xanuxi na ki nɛ. Wo lu n ma xanunteya kui. ¹⁰ Xa wo n ma yaamarie rabatu, wo luma n ma xanunteya kui, alo n fan luxi n Baba xa xanunteya kui ki naxɛ, n to a xa yaamarie rabatuxi.»

¹¹ «N yi fee masenxi nɛ wo bɛ, alako n ma sɛɛwɛ xa lu wo bɛ, wo xa sɛɛwɛ xa kamali.»

¹² «N ma yaamari findixi yi nan na: Wo wo bore xanu alo n wo xanuxi ki naxɛ. ¹³ Xa mixi a nii fi a xanuntenyie xa fe ra, xanunteya yo mu na naxan dangi na tan na. ¹⁴ Wo tan findixi n xanuntenyie nan na, xa wo n ma yaamarie rabatu. ¹⁵ N mu fa nɔma a falade wo bɛ «konyie», barima konyi mu a kolon a marigi naxan yo rabafe. N tan bara a fala wo bɛ «n xanuntenyie», barima n naxan birin mɛxi n Baba ra, n bara wo rakolon a birin na. ¹⁶ Wo tan xa mu n sugandi. N tan nan wo sugandi, n wo findi n ma xɛɛrae ra, wo xa sa lu alo sansi salonyie naxee bogima, wo sa wali fanyie raba naxee mu kanama. Na kui, wo na fefe maxorin Baba Ala ma n tan xili ra, a a soma nɛ wo yi. ¹⁷ N wo yamarixi nɛ yi fee ma, alako wo xa wo bore xanu.»

¹⁸ «Xa dunija wo xɔn, wo xa a kolon a n tan nan singe xɔn. ¹⁹ Xa wo findi dunija mixie nan na nu, wo rafaɲma nɛ dunija ma nu, alo a gbe mixie. Kɔnɔ dunija mixie mu wo ra, barima n tan bara wo sugandi e ya ma. Na nan a toxi, dunija wo xɔnxi. ²⁰ Wo xa ratu wɔyɛnyi ma n naxan masen wo bɛ, «Konyi mu dangima a marigi ra.» Xa e bara n tan jaxankata, e wo fan jaxankatama nɛ. Xa e n tan xui suxu, e wo fan gbe suxuma. ²¹ E yi fe birin niyama nɛ wo ra n tan xili xa fe ra, barima e mu n Xɛɛma kolon. ²² Xa n mu sa fa wɔyɛnde e bɛ nu, e mu yunubi sotoma nu. Kɔnɔ yakɔsi, e mu fa nɔma sese falade naxan kiiti fanma e ra. ²³ Naxan na n tan xɔn, a bara n Baba fan xɔn. ²⁴ Xa n mu kaabanakoe raba e tagi nu naxee singe mu nu raba, e mu yunubi sotoma nu. Kɔnɔ yakɔsi, e bara na birin to, e man fa n tan nun n Baba xɔn. ²⁵ Kɔnɔ naxan sɛbɛxi e xa sɛriyɛ Kitaabui kui, fo a xa kamali, a to a masenxi, «E n xɔnxi nɛ tun.»»

²⁶ «N Saabui Fanyi naxan xɛɛma wo ma kelife Baba Ala yire, naxan findixi Baba Ala Xaxili ra, naxan nɔndi makenɛnma, a tan na fa, a seede bama nɛ n ma fe ra. ²⁷ Wo fan seede bama nɛ, barima wo na n foxɔ ra kabi a folɛ.»

16

Dunija Isa foxirabirɛɛ xɔnfe

¹ «N yi fe birin masenxi nɛ wo bɛ, alako wo naxa fa

bira tantanyi kui. ² E fama ne tonyi doxode wo ma, sofe ra salidee kui. Waxati jan fafe, naxan na wo faxa, a na faxe manoxunma kewali fanyi nan na Ala be. ³ E na fee rabama ne, barima e mu Baba Ala kolon, e mu n fan kolon. ⁴ Kono n yi fee birin masenxi ne wo be, alako e waxati na a li, wo xa ratu, a n e xa fe fala ne wo be.»

Ala Xaxili Seniyenxi xa wali

«N mu yi fe birin masen wo be a fofo ra, barima n nu na wo fe ma. ⁵ Kono yakosi, n fa sigafe n Xesema yire, wo mu n maxorinma, «I na sigafe minden?» ⁶ N to yi fee masenxi wo be, na nan wo bope sunnuxi. ⁷ Kono n xa a fala wo be a nondi ki ma, n ma sigen nan munafanyi gbo wo be, barima xa n mu siga, Saabui Fanyi mu fama wo ma. Kono xa n siga, n a xesema ne wo ma. ⁸ A na fa, a mixie rakolonma ne yunubi xa fe ra, tinxinyi xa fe ra, nun kiiti xa fe ra. ⁹ A e rakolonma ne yunubi xa fe ra, barima e mu danxaniyaxi n ma. ¹⁰ A e rakolonma ne tinxinyi xa fe ra, barima n na sigafe Baba Ala yire, wo mu n toma fa. ¹¹ A e rakolonma ne kiiti xa fe ra, barima yi dunija na nola kobi naxan yi ra, a jan bara makiiti.»

¹² «Masenyi gbete man na, kono wo mu noma e birin fahaamude yakosi. ¹³ Ala Xaxili na fa wo ma, a na nondi birin ya maboma wo be. A xa masenyi mu

fatanxi a yete kan na. A naxan mema n Baba ra, a na nan masenma wo be. Fe naxee fama rabade, a nee nan masenma wo be. ¹⁴ A fama n ma xunnakeli makenende, barima a naxan sotoma n tan na, a na nan kawandima wo be. ¹⁵ Naxan birin na Baba Ala yi, a findixi n fan gbe nan na. N a fala na nan ma, «A naxan sotoma n tan na, a na nan kawandima wo be.»»

Sunnunyi masarama ne seewe ra

¹⁶ Isa man naxa a fala e be, «Waxati di nan luxi beenun n xa loe wo ma, kono waxati di man na dangi, wo man n toma ne.» ¹⁷ A foxirabiree naxa e bore maxorin, «Isa wama munse falafe yi ki, «A gbe mu luxi n xa loe wo ma dondoronti, kono wo man fama n tode.» A xa woyenyi na di a to a falaxi, «N na sigafe Baba Ala yire?»» ¹⁸ E man nu e bore maxorinfe, «A munse ma, a «waxati di? Won tan mu a kolon a sese falafe yi ki.»

¹⁹ Isa to a kolon a e nu wama a maxorinfe, a naxa a masen e be, «N to a falaxi, «Waxati di nan luxi beenun n xa loe wo ma, kono waxati di man na dangi, wo man n toma ne,» wo wo bore maxorinfe na nan ma? ²⁰ N xa a fala wo be a nondi ki ma, wo wama ne, wo gbelegebe, kono dunija tan jlexinma ne. Wo sunnunma ne na fe ma, kono wo xa sunnunyi fama masarade seewe ra. ²¹ Gine naxan na ditinyi ra, a toroma ne ki fanyi a xa waxati to bara a

li. Kɔnɔ xa a gɛ di baride, a jan mu ratuma na tɔɔrɛ ma, a to sɛɛwaxi di nɛɛnɛ barife ra dunija. ²² Na kui, wo fan na sunnunyi nan kui yi waxati ma. Kɔnɔ n gbilenma nɛ wo to ra, wo bɔɔrɛ sɛɛwa, mixi yo mu na sɛɛwɛ bama wo yi. ²³ Na lɔxɔɛ na a li, wo mu n maxɔrinma sese ma sɔnɔn. N xa a fala wo bɛ a nɔndi ki ma, wo na Baba Ala maxandi fefe ma n xili ra, a a soma nɛ wo yi. ²⁴ Han ya, wo singe mu nu Ala maxandi fefe ma n tan xili ra. Wo maxandi ti. Wo a sɔtɔma nɛ, alako wo xa sɛɛwa a kamalixi ra.»

Isa xa xunnakeli makenɛnfe

²⁵ «N yi fe birin masenxi wo bɛ taali wɔyenyi nan na, kɔnɔ waxati na fafe, n mu wɔyɛnma wo bɛ taali wɔyenyi ra sɔnɔn, n Baba Ala xa fe masen wo bɛ a fiixɛ ra. ²⁶ Na waxati ma, wo Baba Ala maxandima n xili nan na. N mu a falafe xɛ de, a n tan nan Baba Ala maxandima wo bɛ, ²⁷ barima Baba Ala yetɛ yati wo xanuxi nɛ. A wo xanuxi nɛ n to rafan wo ma, wo man to laxi a ra a n kelixi a tan Ala nan ma. ²⁸ N kelixi Baba Ala nan ma, n fa dunija ma. N man fa kelife nɛ dunija ma, sigafe ra Baba Ala yire.»

²⁹ Isa foxirabirɛɛ naxa a fala a bɛ, «A mato, i mu wɔyɛnfe taali wɔyenyi xa ra sɔnɔn, i fa na wɔyɛnfe a fiixɛ nan na! ³⁰ Muxu bara a kolon fa, a i fe birin kolon, hali mixi yo mu i maxɔrin. Na kui, muxu laxi a ra a i kelixi Ala nan

ma.» ³¹ Isa naxa e yaabi, «Wo bara danxaniya yakɔsi? ³² Waxati na fafe, a jan bara a li, wo yensenma nɛ, wo fa n naboloma. Kɔnɔ Baba Ala tan mu n naboloma. A luma nɛ n sɛɛti ma. ³³ N yi fe birin masenxi nɛ wo bɛ, alako bɔɔrɛsa xa lu wo yi ra n saabui ra. Wo mantɔɔrɔli sɔtɔma nɛ dunija ma, kɔnɔ wo xa limaniya, n tan bara nɔ dunija ra.»

17

Isa Ala maxandife

¹ Isa to gɛ na fee falade, a naxa a ya rate koore, a a fala, «N Baba Ala, waxati bara a li. I xa i xa Di xa xunnakeli makenɛn, alako i xa Di fan xa i xa nɔrɛ makenɛn. ² I bara mangɛya fi a ma dunija mixie birin xun na, alako a xa abadan kisi fi mixi birin ma, i naxee fixi a ma. ³ Abadan kisi findixi yi nan na: E xa i kolon, i tan keren naxan findixi Ala yetɛ ra, e man xa i xa Mixi Sugandixi Isa kolon i xa xɛɛra ra. ⁴ N bara i xa nɔrɛ makenɛn dunija ma, n gɛ wali ra i n ti naxan na. ⁵ N Baba Ala, yakɔsi, n nɔrɔ i fe ma, alɔ n nu nɔrɔxi i fe ma ki naxɛ, beenun dunija xa daa.»

⁶ «N bara i xa fe masen mixie bɛ, i naxee fixi n ma dunija. I xa mixie nan e ra i naxee taxuxi n na. E bara i xui ratinmɛ. ⁷ E bara a kolon fa, a i naxan birin soxi n yi ra, a fatanxi i tan nan na, ⁸ barima n bara i xui radangi e ma, e fan bara la a ra. E bara a kolon yati, a n kelixi i

tan nan ma, e la a ra, a i tan nan n xεεxi. ⁹ N mu dubama dunija bε. N dubama i xa mixie nan bε, i naxee taxuxi n na. ¹⁰ Naxee birin findixi n gbe ra, i gbe na e ra. Naxee birin findixi i gbe ra, n gbe na e ra. N ma fe itema nε e tan saabui ra. ¹¹ N mu fa luma dunija sɔnɔn. N fafe i yire nε yi ki, kɔnɔ e tan luma be nε. N Baba Seniyenxi, e makanta i xili senbe ra, i naxan fixi n ma, alako e fan xa findi keren na alɔ won tan findixi keren na ki naxε. ¹² N to nu e ya ma, n bara e kanta i xili senbe ra, i naxan fixi n ma. N to e makanta, mixi keren mu lɔε e ya ma fo gbaloe ragataxi naxan keren bε, alako Kitaabui sebeli xa kamali. ¹³ Kɔnɔ n to fafe i yire nε yi ki, n yi fee falama dunija ma, alako n ma sεεwε xa lu e bε, a xa lu e bɔɔnε ma a kamalixi ra. ¹⁴ N to i xa masenyi fala e bε, dunija bara e xɔn, barima e tondixi birade dunija fe fɔxɔ ra alɔ n fan to mu tinxi birade dunija fe fɔxɔ ra. ¹⁵ N mu i maxandima xε i xa e tongo dunija ma. N i maxandife nε i xa e ratanga Sentanε ma. ¹⁶ E mu birama dunija fe fɔxɔ ra, alɔ n fan to mu luma na fe mɔɔli kui. ¹⁷ I xa e sa i yetε nan sagoe nɔndi kui. I xui nan findixi nɔndi ra. ¹⁸ N bara e xεε dunija, alɔ i fan n xεε ki naxε. ¹⁹ N bara n yetε sa i sagoe e bε, alako e tan fan, e xa sa i sagoe nɔndi kui.»

²⁰ «N mu dubama na mixie gbansan xa bε. N man dubama mixie bε naxee fama danxaniyade n ma e

saabui ra. ²¹ N dubama nε e bε alako e xa findi keren na, alɔ n nun i tan n Baba Ala findixi keren na ki naxε. N man dubama e bε alako e xa findi keren na won fɔxɔ ra, won birin xa findi keren na. Na kui, dunija nɔma a kolonde a i tan nan n xεεxi. ²² I bara xunnakeli naxan fi n ma, n fan bara a fi e ma, alako e fan xa findi keren na, alɔ won tan findixi keren na ki naxε. ²³ N tan na e i, i fan na n i, alako e xa kerenja xa kamali. Na kui, dunija a kolonma nε a i tan nan n xεεxi, a i man e tan xanuxi alɔ i n fan xanuxi ki naxε.»

²⁴ «N Baba Ala, beenun dunija xa daa, i nu bara nɔrε fi n ma i xa xanunteya xa fe ra. A xɔli n ma n ma mixie, i naxee fixi n ma, nee fan xa lu n sεeti ma ariyanna, e xa n ma nɔrε to. ²⁵ N Baba, i tinxin. N i kolon. Dunija tan mu i kolon, kɔnɔ e a kolon a i tan nan n xεεxi. ²⁶ N bara e rakolon i xa fe ra, n man nde sama nε a fari, alako xanunteya xa lu e bɔɔnε ma i n xanuxi naxan na, alɔ n fan na e bɔɔnε i ki naxε.»

18

Isa suxufe

(Matiyu 26:47-56, Maraki 14:43-50, Luki 22:47-53)

¹ Isa to gε Ala maxandide, a tan nun a fɔxirabireε naxa siga Sediron xure naakiri ma sansi yire. ² Yudasi, naxan findi Isa yanfama ra, a fan nu na kolon, barima Isa nun a fɔxirabireε nu darixi e malan na menni nε. ³ Yudasi naxa Rɔmakae, serexedube kuntigie, nun Farisenie xa

sɔɔri gali xanin naa, lanpuie nun geresosee na e yi ra. E man naxa sexe maxiri wuri ma, e a radexe alako e xa kira to. ⁴ Isa to nu fe birin kolon naxan nu fafe a lide, a naxa e ralan, a e maxorin, «Wo nde fenfe?» ⁵ E naxa a yaabi, «Muxu Isa Nasaretika nan fenfe.» Isa naxa a fala, «N tan nan na a ra.» Yudasi, naxan findi a yanfama ra, a fan nu tixi na gali ya ma. ⁶ Isa to a fala e be, «N tan nan na a ra», e naxa gbilen xanbi, e bira boxi. ⁷ Isa man naxa e maxorin, «Wo nde fenfe?» E man naxa a yaabi, «Isa Nasaretika.» ⁸ Isa naxa e yaabi, «N bara a fala wo be, n tan nan a ra. Xa wo n tan nan fenfe, wo a lu yi booree tan xa siga.» ⁹ Na kui, Isa xa masenyi nan nu fafe kamalide, a to nu bara a fala, «I mixi naxee fi n ma, keren mu loe e ya ma.»

¹⁰ Simɔn Piyeri naxa a xa santidegema ramini, a serexedube kuntigi xa konyi Maliku yirefanyi tuli bolon. ¹¹ Isa naxa a fala Simɔn Piyeri be, «Santidegema raso a tee i. Fo n xa tin toore ra Baba Ala naxan nagiri n ma.»

Isa xaninfe Anani nun Kayafa yire

Piyeri a yete rasanfe Isa ma

¹² Roma sɔɔri mange nun a xa sɔɔrie, a nun Yuwifie xa sɔɔrie naxa Isa suxu, e a xiri, ¹³ e a xanin Anani xɔn ma. Anani xa di gine nan doxo Kayafa xɔn. Kayafa nu bara findi serexedube kuntigi ra

na je ra. ¹⁴ Kayafa nan nu bara Yuwifie kuntigie rasi, a a fan e be, mixi keren nan xa faxa pama be.

¹⁵ Simɔn Piyeri naxa bira Isa foxo ra, a nun Isa foxirabire gbete nde. Na foxirabire to nu findixi serexedube kuntigi kolon mixi ra, a naxa no sode serexedube kuntigi xa tete kui, e Isa xanin dennaxe. ¹⁶ Piyeri naxa lu tande naade de ra, han a boore, serexedube kuntigi kolonma, a naxa woyen naade kantama ra a xa tin Piyeri fan xa so. ¹⁷ Konyi gine naxan nu naade kantafe, a naxa Piyeri maxorin, «Na xeme Isa foxirabire nde xa mu i fan na?» A naxa a yaabi, «Ade, n tan mu a ra!» ¹⁸ Xinbeli to mini, konyie nun kosibilie naxa te xuru, e fa lu na fe ma. Piyeri fan naxa a maso e ra.

¹⁹ Serexedube kuntigi naxa Isa maxorin a foxirabiree xa fe ma, a nun a xa kawandie. ²⁰ Isa naxa a yaabi, «N tan masenyie tixi kene nan ma, dunjina birin be. N nan n ma kawandi birin tixi salidee nan kui, xa na mu hɔromɔbanxi kui, Yuwifie birin e luma malan na dennaxe. N mu sese fala duxui ra. ²¹ I n tan maxorinma munfe ra? Naxee n xui rame, nee nan maxorin. E tan nan a kolon n bara fee naxee fala.» ²² Isa to na fala, kosibili nde naxan nu tixi naa, a naxa a de ragarin, a a fala, «Pe, I serexedube kuntigi yaabima na ki ne?» ²³ Isa naxa a

yaabi, «Xa n woyen kobi nan falaxi, a masen. Kɔnɔ xa n mu woyen kobi xa falaxi, i n de ragarinxi munfe ra?»

²⁴ Na temui, Anani naxa a xirixi rasanba Kayafa ma, serexedube kuntigie xunyi.

²⁵ Simɔn Piyeri nu dɔxɔxi te ra, a na a maxarafe. Na temui e naxa a maxɔrin, «Isa fɔxirabire xa mu i fan na?» Piyeri naxa e yaabi, «Ade, a fɔxirabire mu na n tan na.» ²⁶ Serexedube kuntigi xa konyi nde nu na naa, Piyeri nu bara naxan barenyi tuli bolon. A naxa Piyeri maxɔrin, «N mu i to xe na sansi yire, wo nun Isa?» ²⁷ Piyeri man naxa na matandi, konkore fan naxa a rate keren na.

Isa tife gomina Pilati ya i (Matiyu 27:1-2, 11-14, Maraki 15:1-5, Luki 23:1-5)

²⁸ Na temui, e naxa Isa tongo Kayafa xɔnyi, e a xanin gomina xɔnyi. Kuye nu baxi ibade. Yuwifi kuntigie tan mu tin sode gomina xɔnyi, alako e xa seniyenyi naxa fa kana, e mu fa nɔ Sayamaleke Dangi Sali donyi donde. ²⁹ Na kui, gomina Pilati naxa mini e yire tande, a e maxɔrin, «Wo yi xeme kalamufe munse ma?»

³⁰ E naxa a yaabi, «Xa yi xeme mu findi fe kobi raba xa ra, muxu mu fama a ra i xɔn ma nu.» ³¹ Pilati naxa a fala e be, «Wo a xanin, wo xa sa a makiiti wo xa seriye ki ma.» Yuwifie naxa a fala, «Wo xa seriye mu tinma muxu xa mixi faxes muxu yete ra.» ³² Na kui,

Isa xa woyenyi nan nu fafe kamalide, a to nu bara a yete faxes ki masen.

³³ Pilati man naxa so a xɔnyi, a Isa xili, a a maxɔrin, «I tan nan findixi Yuwifie xa mange ra?» ³⁴ Isa naxa a yaabi, «I woyenfe i yete xaxili nan ma ba, ka mixie nan n ma fe fala i be?» ³⁵ Pilati naxa a yaabi,

«Pe, Yuwifi nan na n fan na? I boore Yuwifie nun serexedube kuntigie nan i saxi n belexe. I munse rabaxi?» ³⁶ Isa naxa a yaabi,

«N ma mangeya mu findixi dunija daaxi xa ra, xa na mu a ra n ma mixie gere soma ne nu, e tondi n xa lu Yuwifie sago. N ma mangeya mu findixi dunija daaxi ra.» ³⁷ Na kui, Pilati naxa a maxɔrin, «I tan nan na Yuwifie xa mange ra?» Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi. N barixi ne dunija bende fupi fari,

alako n xa nɔndi masen a birin be. Mixi naxan wama nɔndi xɔn, a n xui suxuma ne.» ³⁸ Pilati man naxa a maxɔrin, «Nɔndi na di?» Pilati to na fala, a naxa mini tande Yuwifie yire, a a fala e be, «N mu fe jaaxi yo toxi yi xeme lan a xa jaxankata naxan ma. ³⁹ Wo to darixi a ra n xa geel-
imani keren bejin wo be Sayamaleke Dangi Sali loxɔe, wo wama n xa Yuwifie xa mange bejin wo be?» ⁴⁰ E naxa sɔnxɔe rate, «Ade, na mu a ra! Barabasi nan xa rabolo.» Suute nan nu Barabasi ra.

19

Isa faxafe nate tongo ki

¹ Na temui Pilati naxa yaamari fi a soorie xa Isa bulan sebere ra. ² Soorie naxa mange katanyi maniye yailan tunbee ra, e a sa a xun ma, e fa mange donma gbeeli ragoro a ma. ³ E nu e masoma a ra, e nu a fala, «I kena, Yuwifie xa mange,» e nu fa a madin.

⁴ Pilati man naxa mini tande, a a fala Yuwifi jama be, «N bara yi xeme masen wo be, alako wo xa a kolon a n mu fefe toxi a ma a jaxankatama naxan ma.» ⁵ Na kui, soorie naxa Isa ramini tande, na tunbe mange katanyi saxi a xun ma, burumusi gbeeli ragoroxi a ma. Pilati naxa a fala e be, «A tan nan yi ki!» ⁶ Serexedube kuntigie nun hɔrɔmɔbanxi kɔsibilie to a to, e naxa sɔnxɔ, «A faxa! A banban wuri magalanbuxi ma!» Pilati naxa a fala e be, «Wo a tongo, wo tan nan xa sa a banban wuri magalanbuxi ma, barima n tan mu fefe toxi a lan a xa faxa naxan ma.» ⁷ Yuwifie naxa a yaabi, «Seriye na muxu fan yi. Na seriye ki ma, a lan a xa faxa, barima a bara a yete findi Ala xa Di ra.»

⁸ Pilati to na me, a naxa gaaxu ki fanyi ra. ⁹ A man naxa so a xɔnyi, a Isa maxɔrin, «I tan, i kelixi minden?» Kɔnɔ Isa mu yaabi yo fi. ¹⁰ Pilati naxa fa a fala a be, «I tondixi n tan nan yaabide? I mu a kolon a nɔe naxan na n tan be, n nɔma i

rabolode, n man nɔma i faxade wuri magalanbuxi ma?»

¹¹ Isa naxa a yaabi, «Nɔe yo mu i be n tan xun ma fo Ala naxan fixi i ma. Na nan a ra, naxan n saxi i belexe, na nan xa yunubi gbo.»

¹² Pilati to na me, a naxa so katafe a xa Isa rabɛjin, kɔnɔ Yuwifie naxa sɔnxɔ, «Xa i yi xeme bejin, i bara gere giri Rɔma mange xungbe ma. Naxan yo a yete findi mange ra, a bara ti Rɔma mange xungbe kanke.» ¹³ Na kui,

Pilati to e xui me, a naxa Isa ramini tande. Pilati naxa dɔxɔ buntunyi ra, kiitisa kibanyi kui, dennaxe xili falama Eburu xui «Gabata». ¹⁴ Na lɔxɔe Yuwifie nu na fee yailanfe Sayamaleke Dangi Sali xa fe ra. Yanyi tagi Pilati naxa a fala Yuwifie be, «Wo xa mange nan ya!» ¹⁵ E man naxa sɔnxɔ, «A faxa! A faxa! A banban wuri magalanbuxi ma!» Pilati naxa a fala, «N xa wo xa mange faxa wuri magalanbuxi ma?» Serexedube kuntigie naxa a yaabi, «Mange yo mu na muxu tan be bafe Rɔma mange xungbe ra!» ¹⁶ Na temui a naxa Isa sa e sagoe, a yaamari fi Isa xa banban wuri magalanbuxi ma.

Isa banbanfe wuri magalanbuxi ma

(Matiyu 27:32-44, Maraki 15:21-32, Luki 23:26-43)

Soorie to Isa suxu, ¹⁷ e naxa a ramini taa kui sigafe ra «xun konkota yire,» naxan xili falama Eburu xui «Gologota.» Isa naxa siga naa, a wuri magalanbuxi

ratexi a ma. ¹⁸ E Isa banban wuri magalanbuxi ma menni ne. E naxa mixi firin gbete fan banban, e keren ti yirefanyi ma, e boore ti koola ma, e Isa ti e tagi. ¹⁹ Pilati naxa yaamari fi a yi sebeli xa gbaku Isa xun ma wuri magalanbuxi ma, «Isa Nasaretika, Yuwifie xa mange».

²⁰ Yuwifie gbege naxa na sebeli xaran, barima Isa nu banbanxi dennaxe, na makore taa ra. Na sebeli fan nu sebexi Eburu xui, Lateni xui, a nun Gireki xui. ²¹ Na kui, serexedube kuntigie naxa a fala Pilati be, «I naxa a sebe <Yuwifie xa mange>. I xa a sebe ne, <Yi xeme a fala ne, a Yuwifie xa mange nan a ra.>» ²² Pilati naxa e yaabi, «N naxan sebexi, n bara ge na sebede.»

²³ Soorie to ge Isa banbande, e naxa a xa dugie tongo, e e itaxun na soori naani ma. E naxa a xa donma fari igoroe fan tongo. Na donma to mu nu degexi, ²⁴ e naxa a fala e bore be, «Won naxa a iboo. Won xa a tongoma sugandi bere nde ra.» Na birin naba ne, alako naxan sebexi Kitaabui kui, na xa rakamali:

«E bara n ma dugie itaxun e bore ma,
e n ma donma tongoma sugandi bere ra.»

Soorie a raba na ki ne.

²⁵ Isa nga fan nu na a xa wuri magalanbuxi fe ma, a nun a nga xunya. Kolopa xa gine Mariyama, nun Mariyama Magidalaka fan nu na menni. ²⁶ Isa to

a nga to a foxirabire maxanuxi fe ma, a naxa a fala a nga be, «N nga, yi bara findi i xa di ra.» ²⁷ A naxa fa a fala a foxirabire fan be, «A mato, i nga nan ya.» Keli na waxati ma, na foxirabire naxa Isa nga xanin a xonyi.

Isa xa faxe

(Matiyu 27:45-56, Maraki 15:33-41, Luki 23:44-49)

²⁸ Na xanbi, Isa to nu a kolon a fe birin bara kamali, a naxa a fala, «Ye xoli na n ma.» A na fala ne alako Kitaabui xa masenyi xa kamali. ²⁹ Se sase nde nu na menni, naxan nu rafexi weni muluxunxi ra. E naxa se nde rasin na weni i, e a xiri hisopi wuri kuye ra, e a maso Isa de ra. ³⁰ A to nde min, a naxa a fala, «A birin bara kamali!» A naxa a xun sin, a fa laaxira.

³¹ Na loxoe Yuwifie nu see rafalama Sayamaleke Dangi Sali xa fe ra. E mu tin furee xa lu wuri magalanbuxi ma na malabu loxoe, barima sali xungbe nan nu a ra. Na kui, e naxa Pilati mayandi a xa na mixi banbanxie sanyie gira, alako e xa faxes mafuren, e xa ba na.

³² Soorie naxa fa, e fa na mixi firinyi sanyie gira, naxee nu banbanxi Isa yirefanyi ma, a nun a koola ma. ³³ Kono e to Isa li, e naxa a to a jan bara faxes. Na kui, e mu a tan sanyie gira, ³⁴ kono soori nde naxa a seeti soxo tanbe ra, ye nun wuli naxa mini keren na. ³⁵ Naxan na fe toxi, a bara na fe seede ba. A xa seederoxoya findixi nondi nan na. A tan yete

a kolon, a a na nɔndi nan falafe wo be, alako wo fan xa danxaniya. ³⁶ Na fee raba ne alako Kitaabui xa masenyi xa kamali, naxan a masenxi, «A xɔri keren mu girama.» ³⁷ A man seɓexi yire gbete, «E e ya tima ne mixi ra, e bara naxan sɔxɔ.»

Isa xa maragata

(Matiyu 27:57-66, Maraki 15:42-47, Luki 23:50-56)

³⁸ Na fe birin xanbi, Yusufu Arimateka naxa sa Isa fure maxandi Pilati ma. Isa fɔxirabire nde nan nu a ra, kɔnɔ a mu nu a masenma kene ma, a to nu gaaxuxi Yuwifia kungtie ya ra. Pilati to tin, Yusufu naxa sa Isa fure tongo. ³⁹ Nikodemu, naxan nu bara siga Isa yire gundo kui kɔre ra temui dangixi, na fan naxa labunde kilo tongo saxan miri nun alowe daaxi xanin Isa fure yire. ⁴⁰ E naxa Isa fure mafilin dugie ra, e labunde sa a ma, alɔ Yuwifia darixi a ra ki naxe. ⁴¹ Bɔxi nde nu makɔre Isa faxade ra, gaburi neene nu bara yailan dennaxe. Fure yo mu nu ragataxi a kui sinden. ⁴² E naxa Isa ragata na yire makɔrexi, barima e gbataxi Sayamaleke Dangi Sali xa fe ra. A nu lan ne Yuwifia xa ge fe birin yailande beenun kɔe xa so na lɔxɔe.

20

Isa xa marakeli

(Matiyu 28:1-8, Maraki 16:1-8, Luki 24:1-12)

¹ Sande lɔxɔe Mariyama Magidalaka naxa siga gaburi

yire subaxe ma beenun kuye xa mayalan. A to menni li, a naxa a to na geme xungbe nu bara ba gaburi de ma. ² Na kui, a naxa siga a gi ra Simɔn Piyeri nun Isa fɔxirabire boore yire, Isa nu naxan xanuxi, a a fala e be, «E bara Marigi fure tongo gaburi kui, muxu fan mu a kolon e a saxi dede.» ³ Na kui, Piyeri nun Isa na fɔxirabire boore fan naxa mini sigafe ra gaburi yire. ⁴ E firinyi naxa siga e gi ra, kɔnɔ Isa fɔxirabire maxanuxi naxa gaburi li beenun Piyeri singe xa naa li. ⁵ A to a felen alako a xa gaburi kui mato, a naxa kasange dugie to, kɔnɔ a mu so na kui. ⁶ Simɔn Piyeri to menni li, a naxa so fɔnme kui keren na, a fa dugi bentenyi to naxan nu saxi Isa fure ma, ⁷ a nun dugi naxan nu makunfukunfuxi Isa yatagi ma. Na dugi nu saxi a xati ma, a sa ki yailanxi a fanyi ra. ⁸ Na temui, Isa fɔxirabire boore, naxan singe gaburi yire li, a fan naxa so na kui. A naxa a birin to, a danxaniya. ⁹ E mu nu fahaamui sɔtɔxi Kitaabui xa masenyi ma sinden, fa fala a fo Ala xa Mixi Sugandixi xa keli faxe ma. ¹⁰ Na dangi xanbi na fɔxirabire firinyie naxa gbilen e xɔnyi.

Isa minife Mariyama Magidalaka ma

(Maraki 16:9-11)

¹¹ Mariyama to nu tixi gaburi sode de ra, a nu na wafe. A to a felen a xa

gaburi kui mato, ¹² a naxa maleke firin to. E maxirixi dugi fiixe ra, e doxoxi Isa fure nu saxi dennaxe. Keren nu na a xunsade ra, boore nu na a sanlaabe ra. ¹³ E naxa Mariyama maxorin, «N ma di, i wafe munfe ma?» A naxa e yaabi, «E bara n Marigi fure tongo, n mu a kolon e a saxi dede.»

¹⁴ A to ge na falade, a naxa a kobe rato, a fa mixi nde to, a tixi naa. A mu a kolon a Isa nan a ra. ¹⁵ Isa naxa a maxorin, «N ma di, i wama munfe ra? I na nde fenfe?» Mariyama joxo a ma, sansi mēnima nan nu a ra. Na kui, a naxa a yaabi, «N ba, xa i tan nan na fure tongoxi, i xa na yire masen n be alako n xa siga a tongode.» ¹⁶ Isa naxa a fala a be, «Mariyama.» Mariyama to a mafindi, a naxa a ratin, «Rabuni!» Na nan falaxi Eburu xui, «Karamoxo». ¹⁷ Isa naxa a fala a be, «I naxa i belexe din n na, barima n mu nu te Baba Ala yire sinden. Siga n ngaxakerenyie yire, i a fala e be, a n fafe tede n Baba xonyi, n Marigi Ala naxan findixi wo fan Baba ra, wo fan Marigi Ala.»

¹⁸ Mariyama Magidalaka naxa siga xibaaru ra Isa foxirabiree yire, a a fala e be, «N bara Marigi to!» A man naxa Isa xa xera iba e be.

Isa minife a foxirabiree ma
(Matiyu 28:16-20, Maraki 16:14-18, Luki 24:36-49)

¹⁹ Na sande loxe kerenyi, Isa foxirabiree nu malanxi

banxi kui nunmare ra, naade birin mabalanxi Yuwifi kuntigie xa yara-gaaxui ma. Isa naxa mini e ma, a ti e tagi, a a fala, «Ala xa wo boje sa.» ²⁰ A to na fala e be, a naxa a belexe nun a seeti masen e be. E naxa seewa Marigi tofe ra. ²¹ Isa man naxa a masen e be, «Bojesa xa lu wo be. N bara wo xee alo Baba Ala n xexi ki naxe.» ²² A to ge na falade, a naxa foye felun e ma, a a fala, «Wo xa lu Ala Xaxili Seniyenxi xa goro wo ma. ²³ Xa wo dije mixi haake ma, na haake bara jon, konjo xa wo mu dije, na haake luma a ma.»

Tomasi Isa tofe

²⁴ Isa mini a xa xera fu nun firinyie ma temui naxe, Tomasi, e naxan xilima «guli», a mu nu na e ya ma menni. ²⁵ Na kui, booree naxa a fala a be, «Muxu bara Marigi to!» Konjo a tan naxa e yaabi, «Xa n tan mu lantuma foxi to a belexe kui, n nan n belexesole raso naa, xa n man mu n belexe sa a seeti ma e dennaxe soxo, n tan mu lama a ra feo!»

²⁶ Xi solomasaxan dangi xanbi, Isa foxirabiree man to nu malanxi banxi kui, Tomasi nu na e ya ma. Hali naade birin to nu mabalanxi, Isa naxa mini e ma menni, a ti e tagi, a e xebu, «Bojesa xa lu wo be.» ²⁷ Na temui, Isa naxa a fala a be, «N belexe mato. I xa i belexesole sa n seeti ma e dennaxe soxo. I naxa tege n i. I xa danxaniya.» ²⁸ Tomasi naxa a fala a be, «N Marigi

Ala!» ²⁹ Isa naxa a masen a be, «I danxaniyaxi ne, i to bara n to? Hɛeri na mixie be naxee bara danxaniya, hali e mu n toxi.»

Yi Kitaabui sebe fe naxan ma

³⁰ Isa kaabanako gbegebe raba ne a foxirabiree ya xori, naxee mu sebexi yi Kitaabui kui. ³¹ Kono naxee xa fe tan sebexi yi ki, e sebexi ne alako wo xa la a ra, a Isa nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra, Ala xa Di. Na kui, wo na danxaniya a ma, wo kisi sotoma ne a saabui ra.

21

Isa minife a foxirabire ndee ma

¹ Na fee dangi xanbi, Isa man naxa mini a foxirabiree ma Tiberiyasi baa de ra. A a yete makenen e be yi ki ne. ² Simon Piyeri, Tomasi e naxan xilima «guli,» Natanayeli naxan keli Kaana taa Galile boxi ma, Sebede xa die, nun Isa foxirabire firin gbete, nee birin nu na yire keren. ³ Simon Piyeri naxa a fala e be, «N tan sigafe yexe suxude.» E naxa a fala a be, «Won birin na a ra.» Na kui, e naxa mini, e baki kunkui kui, kono na ke birin na, e mu sese suxu.

⁴ Kuye to nu ibafe, Isa nu tixi baa de ra, kono a foxirabiree mu nu a kolon a a tan nan a ra. ⁵ Isa naxa e maxorin, «N ma die, wo bara yexe nde soto?» E naxa a yaabi, «Ade, muxu mu sese suxuxi.» ⁶ A naxa a fala e be, «Wo yele woli kunkui yirefanyi ma, wo a

nde sotoma ne.» E to a woli, e mu nu noma yele ratede, barima yexe gbo a kui. ⁷ Na kui, Isa foxirabire, a naxan xanuxi, a naxa a fala Piyeri be, «Won Marigi na a ra.» Simon Piyeri to na me, a naxa donma ragoro a ma, a bagan ye ma sigafe ra Isa yire. ⁸ Booree fan naxa a li kunkui kui, yele naxan nafexi yexee ra, a xirixi kunkui ra. E mu nu makuya xare de ra, fo nongon keme firin jondon.

⁹ E to te xare de ra, e naxa te xuruxi to, yexe saxi a te wole ra, taami fan na na. ¹⁰ Isa naxa a fala e be, «Wo fa yexe nde ra wo baxi naxan suxude.» ¹¹ Na kui Simon Piyeri naxa te kunkui kui, a yele bendun xare ma. A nu rafexi yexe xungbee nan na, a gundi keme tongo suuli nun saxan. Kono hali yexe to nu gboxi yele kui na ki, yele mu iboo.

¹² Isa naxa a fala e be, «Wo fa wo dege.» A foxirabiree mu suusa a maxorinde nde a ra, barima birin nu a kolon Marigi nan a ra. ¹³ Isa naxa fa taami tongo, a a itaxun e ma, a man naxa yexe so e yi ra. ¹⁴ A saxan nde nan nu na ki, Isa a yete masenma a foxirabiree be, kabi a keli faxe ma.

Isa nun Piyeri

¹⁵ E to ge e de ibade, Isa naxa Simon Piyeri maxorin, «Simon, Yaya xa di, i n xanuxi dangi yee birin na?» A naxa a yaabi, «Iyo, Marigi. I tan a kolon n i xanuxi ki naxe.» Isa naxa a fala

a be, «Mεeni n ma yexee yoree ma.»¹⁶ A man naxa gbilen a maxorin na a firin nde, «Simon, Yaya xa di, i n xanuxi?» A naxa a yaabi, «Iyo, Marigi. I tan a kolon n i xanuxi ki naxe.» Isa naxa a fala a be, «Mεeni n ma yexeee ma.»¹⁷ A man naxa gbilen a maxorin na a saxan nde, «Simon, Yaya xa di, i n xanuxi?» Piyeri naxa sunnun Isa to a maxorin sanmaya saxan nde, «I n xanuxi?» A naxa a yaabi, «Marigi, i tan fe birin kolon. I tan a kolon n i xanuxi ki naxe.» Isa naxa a fala a be, «Mεeni n ma yexeee ma.»¹⁸ N xa nondi yati nan fala i be, i fonike temui, i tan nan nu i yete tagi ixirima, i wa sigafe dede, i siga. Kono i na fori, i i belexe italama ne, mixi gbete i tagi xiri, a i xanin yire i mu wama sigafe dennaxe.»¹⁹ Isa na fala ne alako a xa Piyeri faxesa ki nan masen, Piyeri fama Ala matoxode naxan saabui ra. A na fala xanbi, a naxa a fala Piyeri be, «Bira n foxo ra.»

Isa nun a foxirabire max-anuxi

²⁰ Piyeri to a kobe rato, a naxa Isa foxirabire to e foxo ra, Isa nu naxan maxanuxi. Sayamaleke Dangi Sali, a tan nan a maso Isa ra e dege temui, a a maxorin, «Marigi, nde fama i yanfade?»²¹ Piyeri to a to, a naxa Isa maxorin, «Marigi, na tan go?»²² Isa naxa a yaabi, «Xa n wama a xa simaya xa bu han n gbilen temui, na

munse fanma i tan ma? I tan xa bira n foxo ra.»²³ Na kui, danxaniyatoe ndee foxo naxa lu a ma a na foxirabire tan mu faxama, kono Isa mu na fala. A a fala ne, «Xa n wama a xa simaya xa bu han n gbilen temui, na munse fanma i tan ma?»

Sebeli donxoe

²⁴ Na foxirabire yati nan yi fe birin sebe, a findi seede fanyi ra. Muxu a kolon a xa seederoxoya findixi nondi nan na.

²⁵ Isa fe gbegbe raba ne naxee mu sebexi yi Kitaabui kui. Xa na birin sebe ne nu, n laxi a ra a na Kitaabuie birin sade mu sotoma duniya ma nu.

Isa xa xɛɛrae xa taruxui Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Luki naxan Inyila Isa seɓe, a naxa Kitaabui firin nde seɓe naxan xili «Isa xa xɛɛrae xa taruxui». Inyila Isa a masenma won be Isa fe naxan nabaxi a xa simaya kui. Yi Kitaabui firin nde fɔlɔxi boore Kitaabui danxi dennaxe, a fan a masenma won be Isa fɔxirabirɛe nun a xa xɛɛrae naxan naba alako Isa xa masenyi xa yensen dunija birin na.

Beenun Isa xa a xa xɛɛrae xɛɛ e xa a xa masenyi kawandi dunija birin be, a naxa Ala Xaxili Seniyenxi ragoro e ma alako e xa senbe soto a xa wali rabafe ma. E to na soto, e naxa kawandi ti fɔlɔ Darisalamu. Mixi gbege naxa la e xa masenyi ra, e findi Isa fɔxirabirɛe ra. Kaabanako gbege naxa raba alako mixi xa la Isa xa xɛɛrae xa masenyi ra.

Na kawandi nu senbe sotofe Darisalamu temui naxe, Isa yaxuie naxa danxaniyatɔɛe tɔɔɔ fɔlɔ. Na kui, Isa fɔxirabirɛe naxa yensen Darisalamu fari ma. E naxa siga kawandi ti ra Yudaya nun Samari bɔxi ma. Sora singe han sora fu nun firin nde, na wali nan masenxi won be. Piyeri tide gbo na taruxui kui.

Na xanbi Ala naxa xɛɛra gbete xili naxan findixi Pɔlu ra. Beenun Ala xa a xili, Pɔlu nu Isa fɔxirabirɛe

ɲaxankatama Isirayila xa diine xili ra. Kɔnɔ Isa naxa a yete masen Pɔlu be, a fa a xɛɛ ɲamanɛ gbeteɛ ma. Na kui, Isa xa xibaaru bara dangi Isirayila naaninyi ra sigafe ra bɔxie ma si gbeteɛ nu na dennaxe.

Pɔlu naxa na wali raba yire wuyaxi, keli Darisalamu han Rɔma. Yuwifie naxa a ɲaxankata ki fanyi, kɔnɔ e mu nɔ a ra. A nu kawandi tima Yuwifie xa salidee nan kui, a man nu a ti si gbeteɛ xa salidee kui. A na raba ne alako dunija birin xa a kolon Isa bara naxan naba e be.

Na birin kui, to danxaniyatɔɛe nɔma a kolonde Isa fɔxirabirɛe singee dunija igirixi ki naxe. E xa wali xa findi misaali ra won be. Ala xa won mali xaxili sotofe ra yi Kitaabui saabui ra. Am-ina.

Isa xa xɛɛrae xa taruxui

Isa tefe koore ma

¹ Teyofilo, n bara a masen n ma Kitaabui singe kui Isa naxan birin falaxi nun a naxan nabaxi kabi a fɔle ² han a te lɔxɔɛ koore ma. Beenun a xa te koore ma, a naxa yaamari fi a xa xɛɛra sugandixie ma, Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra.

³ A xa ɲaxankate xanbi, a naxa mini e ma xi tongo naani bun ma, a a yete masenma e be kiraya wuyaxi a a ɲiɲe na a ra. A nu fa Ala xa mangeya niini fe fala e be. ⁴ A nu e ya ma temui naxe, a naxa

a fala e βε, «Wo naxa wo makuya Darisalamu ra. Wo xa lu be han Baba Ala a xa laayidi rakamalima temui naxe, alo n na masenxi wo be ki naxe. ⁵ Yaya wo xunxa ye nan xōra, kōnō Ala Xaxili Seniyenxi nan fama gorode wo ma yi saxanyi.»

⁶ Awa, xεεραε to e malan, e naxa Isa maxorin, «Marigi, i Isirayila mangeya ragbilenma a ra yi temui ne?»

⁷ Isa naxa e yaabi, «Na waxati kolonfe mu na wo tan xa ma. Na nate na Baba Ala keren peti nan yi ra. ⁸ Kōnō, wo senbe sōtōma Ala Xaxili Seniyenxi na fa wo ma temui naxe. Wo findima n ma seedee nan na Darisalamu nun Yudaya birin, Samari, han dunija dande.»

⁹ A to γε na masenyi tide, Ala naxa a rate koore ma e ya xōri, nuxui fa a nōxun e ya tode ra. ¹⁰ E to nu a matoma a tefe koore ma, xeme firin naxa mini e ma, sose fiixe ragoroxi e ma. ¹¹ E naxa a masen Isa foxirabiree be, «Wo tan Galilekae, munfe ra wo tixi be wo nu fa koore mato? Yi Isa naxan tongoxi wo tagi tefe koore ma, a man fama ne alo wo a toxi siga ra ki naxe.»

Yudasi joxoe

¹² Na xanbi e naxa gbilen Darisalamu, kelife geya ma naxan xili Oliwi geya. Kelife na geya ma han Darisalamu, yaamile keren na a ra. ¹³ E naxa so koore banxi kui, e nu darixi e malan na dennaxe. Naxee nu na na: Piyeri, Yaya, Yaki, Andire,

Filipu, Tomasi, Barotolome, Matiyu, Yaki Alifa xa di, Simōn naxan findi Seloti ra, nun Yudasi, Yaki xa di. ¹⁴ E birin nu Ala maxandima janige keren na, e nun ginεe, a nun Mariyama, Isa nga, a nun Isa xunxae.

¹⁵ Λοxο nde Piyeri naxa keli, a ti a ngaxakerenyie tagi. Mixi keme mixi mōxōpen jōndōn nu malanxi naa. A naxa a fala e βε, ¹⁶ «N ngaxakerenyie, Ala Xaxili Seniyenxi naxan masenxi Kitaabui kui Dawuda saabui ra, Yudasi xa fe ra, naxan ti mixie ya ra Isa suxufe ma, na birin bara kamali. ¹⁷ A nu na muxu tan xεεραε nan ya ma. Muxu birin nan nu xεερα wali rabama. ¹⁸ E naxa bōxi sara yi xeme xa fe kobi rabaxi sare ra. Yudasi naxa faxa menni, a bira, a furi bula, a furingεe naxa mini a ra. ¹⁹ Darisalamukae birin naxa yi fe kolon. E naxa na bōxi xili fala Akeledama, na nan falaxi e xa xui «Wuli Bōxi.»

²⁰ «A sebexi Yabura Dawuda kui, «A xa banxi xa balan, mixi yo naxa sabati naa.» A man sebexi, «Xεερα gbete xa ti a jōxōe ra.» ²¹⁻²² Awa na kui, a lanma xeme keren xa sugandi naxan nōma muxu malide seedeya rabade Isa xa marakeli xa fe ra. A lanma won xa mixi sugandi naxan nu na won ya ma, won nun Marigi Isa to nu a ra, kelife Yaya Isa xunxa ye xōra temui naxe, han Isa te koore ma temui naxe.»

²³ E naxa mixi firin masen: Yusufu naxan nu

xili Barasaba, e man nu naxan xili falama Yusutu, a nun Matiyasi. ²⁴ Na xanbi e naxa Ala maxandi, «Marigi, i tan naxan birin boɲe ma fe kolon, a masen muxu be i mixi naxan sugandixi yi firinyie tagi. ²⁵ Na xa findi Yudasi ɲoxɔe ra xεεraya nun wali rabafe ra, barima Yudasi bara siga a sigade.» ²⁶ E naxa Matiyasi sugandi Ala xa mali ra. A naxa sa yi xεεra fu nun kerenyie xun ma.

2

Ala Xaxili Seniyenxi gorofe danxaniyatɔee ma

¹ Xε Xabe Sali to a li, Isa foxirabiree birin nu malanxi yire keren. ² Xui nde naxa mini kooɛ ma keren na alo foye xungbe xui. A naxa banxi kui birin nafe e nu doxoɔxi dennaxe. ³ E naxa se ndee to naxee maniya nenyie ra, te na e ma. Na see naxa itaxun, keren keren naxa doxo kankan xunyi ma. ⁴ Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro foxirabiree birin ma, e naxa so xui gbete falafe Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra.

⁵ Yuwifi diinelaε kelifε jamane birin ma, e nu malanxi Darisalamu na saxanyi. ⁶ Nama to yi xui me, e naxa fa e gi ra. E naxa kaaba barima kankan nu Isa foxirabiree xui mema e bari xui yati nan na. ⁷ E de naxa ixara, e fa a fala, «Pe, yi mixie naxee woyenma yi ki, Galilekaε xa mu e birin na? ⁸ Won fa won bari xui mefe e ra di? ⁹ Paratokaε, Medekaε, Elamakaε, naxee

sabatixi Mesopotamiya, Yudeya, Kapadose, Pontu, Asi, ¹⁰ Firigiya, Panfiliya, Misira, Libiya, Sireni boxi fe ma, a nun naxee keli Roma, Yuwifie a nun mixi naxee soxi e xa diine ya ma, Kiretikae a nun Arabue, ¹¹ won birin na e xui mefe won bari xui yati nan na. E na Ala xa kaabanako fee falafe won ma xuje. Na rabaxi di?» ¹² E birin de naxa ixara, e naxa ifu. E nu a fala e bore be, «Munfe yi ki?» ¹³ Konɔ ndee naxa e mayele, e nu fa a fala, «E siisixi ne yi ki.»

Piyeri xa kawandi

¹⁴ Na xanbi Piyeri nun yi xεεra fu nun kerenyie naxa keli. Piyeri naxa a masen jama be a xui itexi ra, «Yuwifie, a nun wo tan naxan birin na Darisalamu, wo xa wo tuli mati n na. Wo xa a kolon, ¹⁵ yi mixie mu siisixi xe de alo wo a mapoxunxi ki naxe, barima gεεεge na a ra yi ki.»

¹⁶ «Annabi Yoweli yi masenyi nan ti.

¹⁷ «Ala naxe, n fama n Xaxili taxunde mixi birin na loxoε donxoεe.

Wo xa di xemeε nun wo xa di ginεe

woyenma ne n tan Ala xili ra. Wo xa segetalae to tima ne fee ra,

wo xa forie fan xiyee sa.

¹⁸ Na waxati, n fama n Xaxili ragorode n ma konyi xemeε nun n ma konyi ginεe ma. E woyenma ne n tan Ala xili ra.

19 N kaabanakoee rabama ne koore ma, n tɔnxumae masenma ne bɔxi fari, naxee findima wuli, tε, nun tuuri ra.

20 Soge dimima ne, kike gbeelima ne alɔ wuli beenun Marigi xa lɔxɔε xa a li, na dariyε lɔxɔε xungbe.

21 Mixi yo naxan Marigi xili maxandima, na kanyi kisima ne.»»

22 «Isirayilakae, wo wo tuli mati yi masenyi ra. Isa Nasaretika Ala xa Mixi Sugandixi nan nu a ra. Ala naxa na masen kaabanakoee, fe magaaxuxie, nun tɔnxumae ra, Isa naxan nabaxi wo tagi. Wo birin na fee kolon. 23 Ala bara a ragiri kaafirie xa kafu wo ma, alako wo xa yi xεmε faxa, wo a banban wuri magalanbuxi ma, alɔ Ala nu a janigexi ki naxε. 24 Kɔnɔ na xanbi, Ala bara a rakeli, a faxe luuti ba a ma, barima faxe mu nu nɔma kankande a ma.»

25 «Dawuda nu Isa xa fe nan falafe yi masenyi ra. «N Marigi toma temui birin n ya i.

A to na n seeti ma, n mu nɔma birade.

26 Na nan a toxi n bɔje na seewe kui, n de fan a xa fe masenma nelexinyi ra.

N fate fan malabuma ne bɔjesa kui,

27 barima i mu n nii bepinma aligiyama,

i mu i xa seniyeɔε luma gaburi kui, a xa bɔɔ.

28 I bara a niya n xa kisi kira kolon.

I seewe fima ne n ma i yire.»»

29 Piyeri man naxa a fala, «N ngaxakerenyie, wo a lu n xa won benba Dawuda xa fe fala wo be. A faxa ne, a naxa ragata, a xa gaburi man na won tagi be han to. 30 Namijnɔnme to nu a ra, a nu a kolon Ala bara laayidi tongo a be. Ala naxa a kali a Dawuda xa mamadi nde dɔxɔma ne a xa mange kibanyi. 31 Na

kui, Dawuda nu a kolon Ala xa Mixi Sugandixi fama ne kelide faxe ma. Ala mu neemuma a ma aligiyama, a fate mu bɔɔma gaburi kui. 32 Ala nan Isa rakelixa faxe ma. Won birin findixi seede ra na fe ma. 33 A to rate Ala yirefanyi ma, a naxa Ala Xaxili Seniyenxi sɔɔ Baba Ala ra, alɔ Ala laayidi tongoxi ki naxε. A man bara Ala Xaxili Seniyenxi ragoro won ma. Wo na nan tofe, wo na nan mefe yi ki.»

34 «Dawuda mu texi koore ma, kɔnɔ a tan nan a fala, «Marigi naxa a fala n Marigi be,

Dɔxɔ n yirefanyi ma,

35 han n xa i sanyi ti i yaxuie fari.»»

36 «Na kui, Isirayilaka birin xa la a ra, Ala bara Isa findi Marigi ra, nun a xa Mixi Sugandixi ra. Kɔnɔ wo bara a banban wuri magalanbuxi ma.»

37 Yi masenyi naxa jama bɔje tɔɔɔ ki fanyi ra. E naxa a fala Piyeri nun

xεερα booree βε, «N ngax-akerenyie, a lanma muxu xa munse raba fa?» ³⁸ Piyeri naxa a fala e βε, «Wo xa tuubi, wo birin xa wo xunxa ye xōōra Isa xili ra, Ala xa Mixi Sugandixi, alako wo xa yunubie xa xafari, wo man xa Ala Xaxili Seniyenxi soto. ³⁹ Ala bara yi laayidi tongo wo βε, wo xa die βε, nun mixi birin βε a naxee xilima, hali naxee na yire makuye.» ⁴⁰ Piyeri man naxa e rasi, a naxa e ralimaniya masenyi wuyaxi ra. A naxa e maxandi, «Wo wo mēeni yi waxati mixi tinxintaree ma.»

⁴¹ Naxee tin a xa masenyi ra, e naxa e xunxa ye xōōra. Na lōxōe mixi wulu saxan jōndōn naxa sa Isa foxirabiree xun ma. ⁴² E nu e tun nabexima xεεραε xa xaranyi ma. E naxa lu ngaxakerenya kui. E man naxa e tun nabexi taami itaxunfe nun Ala maxandife ma. ⁴³ Gaaxui naxa e birin suxu. Xεεραε naxa kaabanako nun tōnxuma gbegebe raba. ⁴⁴ Danxaniyatōee birin nu malanxi yire keren. Xa mixi keren se soto, na bara findi e birin gbe ra. ⁴⁵ E e xa see matima, e nu e harige itaxun e bore ma, kankan nu a hayi fan na kui. ⁴⁶ Lōxō yo lōxō e nu e malanma hōrōmōbanxi kui, e nu donse don e xōnyi sēewe nun bōjnesa kui. ⁴⁷ E nu Ala matōxōma. E naxa rafan birin ma. Lōxō yo lōxō Marigi nu nde sama danxaniyatōe jama kōnti xun ma.

3

Namate rayalanfe

¹ Lōxō nde Piyeri nun Yaya nu tefe hōrōmōbanxi kui, sali temui gēesege. ² Hōrōmōbanxi naade ra naxan xili «Naade Tofanyi», xeme nde nu na naxan nu namataxi kabi a bari lōxōe. E nu a dōxōma na lōxōe birin alako a xa nu kōbiri makula mixie ma naxee soma hōrōmōbanxi kui. ³ A to Piyeri nun Yaya to so ra hōrōmōbanxi kui, a naxa kōbiri makula e ma.

⁴ Piyeri nun Yaya naxa e ya ti a ra. Piyeri naxa a fala a βε, «Muxu mato.» ⁵ Xeme naxa e mato, a jōxō naxa lu a ma e na kōbiri nan fife a ma. ⁶ Piyeri fa a fala a βε, «Gbeti mu na n yi, xεema mu na n yi, kōnō naxan na n yi ra, n a fima i ma. N bara i yaamari Isa Nasaretika xili ra, naxan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, keli, i i jere!» ⁷ A naxa a suxu a yirefanyi belexe ma, a a rakeli. A sanyie nun a sankōnyie naxa senbe soto keren na. ⁸ Na ikōrexi ra, a naxa keli, a naxa so a jerefe. A naxa so Piyeri nun Yaya fōxō ra hōrōmōbanxi kui. A jere ma, a tunganma, a Ala tantuma.

⁹ Birin naxa a to, a a jere ma, a Ala matōxōma. ¹⁰ E naxa a kolon a tan nan nu dōxōma hōrōmōbanxi «Naade Tofanyi» de ra kule matide. Birin naxa kaaba, e terenna yi fe ra naxan bara raba a βε. ¹¹ A fan naxa bira Piyeri nun Yaya fōxō ra. Nama birin naxa kaaba,

e naxa e gi sigafe ra e yire Sulemani xa buntunyi ra.

¹² Piyeri to na to, a naxa nama maxorin, «Wo tan Isirayilakæe, munfe ra wo kaabama yi fe ma? Munfe ra wo wo yae banbanxi muxu ra alo muxu yi xeme raperexi muxu yete senbe nan na, xa na mu a ra muxu xa tinxinyi ra? ¹³ Annabi Iburahima, Annabi Isiyaga, nun Annabi Yaxuba Marigi Ala, won benbae Marigi Ala, a bara a xa dariye fi a xa konyi Isa ma, wo naxan yanfa, wo fa mee a ra Pilati ya i, naxan nu wama a rabejinfe. ¹⁴ Wo bara Ala xa seniye nte nun a xa tinxinte yanfa. Wo man fa maxandi ti Pilati xa faxeti nde rabejin wo be. ¹⁵ Wo bara Marakisima faxes ma, Ala naxa a rakeli faxes ma. Muxu na na fe seede ra. ¹⁶ Yi xeme naxan yi ki, wo naxan kolon, wo naxan toxi, a bara senbe soto danxaniya kui Isa xili saabui ra. A xa danxaniya Isa ma, na nan a yalanxi wo birin ya xori.»

¹⁷ «Yakosi, n ngaxakerenyie, n a kolon wo naxan nabaxi Isa ra, wo bara a raba a kolontareya ma, wo nun wo xa mangee. ¹⁸ Kono Ala nan yi birin nagirixi, alako a xa woyenyi xa rakamali, a nu bara naxan masen waxati dangixi a xa namijonmee de ra, a falafe a a xa Mixi Sugandixi fama ne toode. ¹⁹ Awa, wo tuubi, wo gbilen Ala ma, alako wo xa yunubie xa xafari, ²⁰ alako Marigi xa fa bojesa

waxati ra, a man xa Isa xee, a bara naxan sugandi wo be. ²¹ Kono Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xa lu koore ma sinden, han beenun fe birin xa yailan, alo Ala a masen ki naxe a xa namijonme seniye nte kere ra kafi a xonnakuye ra.»

²² «Annabi Munsa naxa a fala, «Wo Marigi Ala namijonme nde xema ne wo ma alo n tan. Won ngaxakerenyi nan lanxi a ma. A naxan birin falama wo be, wo xa a suxu. ²³ Naxan yo mu na namijonme xui suxu, na kanyi bama ne Ala xa nama ya ma, a faxes.»

²⁴ «Namijonme naxee birin bara woyen kabi Annabi Samuweli xa temui, e birin bara yi loxoe xa fe fala. ²⁵ Saate die nun namijonme die nan na wo ra. Ala bara saate tongo won babae be. A a fala ne Iburahima be, «Duniya birin fama heeri sode i bonsode nan saabui ra.» ²⁶ Ala to bara a xa konyi rakeli faxes ma, a a xee wo tan nan singe ma, a xa duba wo be, a xa kankan nagbilen fe kobie foxo ra.»

4

Piyeri nun Yaya makiitife

¹ Yaya nun Piyeri to nu woyenma mixie be, serexedubee, horemobanxi sori yarerati, nun Sadusenie naxa fa. ² E boje naxa te barima Piyeri nun Yaya nu nama xaranfe, a falafe mixi faxaxie fama ne rakelide alo Isa rakelixi

ki naxe. ³ E naxa e suxu, e e sa geeli han na kuye iba, barima kœ nu bara so. ⁴ Kœno mixi wuyaxi naxee na wøyenyi me, e naxa a suxu. Danxaniyatœe xun naxa masa, han xeme kœnti naxa wulu suuli jœndœn li.

⁵ Na kuye iba, Yuwifif yareratie, forie, nun seriye karamœœ naxa e malan Darisalamu, ⁶ a nun Anani serexedube kuntigi, nun Kayafa, Yaya, Alesandire, a nun naxee birin na serexedube kuntigi bœnsœ. ⁷ E naxa Piyeri nun Yaya ti e tagi, e naxa e maxœrin, «Wo nœxi yi rayalande di? Wo a rayalanxi saabui mundun na?»

⁸ Piyeri naxa a masen e be muxu a rayalanxi Ala Xaxili Seniyenxi nan saabui ra, ⁹ «Isirayila forie nun kuntigie, wo bara muxu maxœrin yi namate xa fe fanyi sœtœ ma, a yalanxi ki naxe. ¹⁰ Wo tan nun Isirayilakae birin xa a kolon yi xeme yalanxi Isa Nasaretika, Ala xa Mixi Sugandixi, xili saabui nan na. Wo Isa naxan banban wuri magalanbuxi ma, Ala naxan nakeli faxe ma, a tan nan xili yi namate rayalanxi. ¹¹ Isa maniyaxi «geme nan na naxan tide gbo dangi geme birin na, kœno wo tan banxitie bara mee na geme ra.» ¹² Kisi mu sœtœma ndende ra fo a tan, barima xili gbete yo mu na dunija, won kisima naxan saabui ra.»

¹³ E naxa kaaba Piyeri nun Yaya xa limaniya ma,

barima xarantaree nan nu e ra. E naxa a kolon e nu bara bira Isa fœxo ra a nu na dunija ma temui naxe. ¹⁴ Kœno xeme to nu tixi e seeti ma, a yalanxi, e mu nœ sese falade. ¹⁵ E naxa Piyeri, Yaya, nun na xeme yaamari e xa mini Yuwifif kiitisae ya ma. E nu fa wøyen e bore tagi. ¹⁶ E naxa e bore maxœrin, «Won xa munse raba yi mixie ra? Darisalamukae birin bara a kolon e kaabanako xungbe nan nabaxi. Won fan mu nœma na matandide. ¹⁷ Kœno alako yi fe naxa yensen ye mixie ra, won xa e ratœn a xœrœœ ra, e naxa wøyen Isa xili ra sœnœn.»

¹⁸ E naxa Piyeri, Yaya, nun na xeme xili. E naxa wøyen e be a xœrœœ ra, a e naxa masenyi yo ti, e naxa mixi yo xaran Isa xili ra sœnœn. ¹⁹ Piyeri nun Yaya naxa e yaabi, «Wo a mato, a lanma muxu xa bira wo tan nan fœxo ra ba, ka Ala? ²⁰ Muxu mu nœma dundude fe ma muxu bara naxan to, muxu bara naxan me.» ²¹ E man naxa xaape e ma, kœno jama birin to nu Ala matœœma fe ma naxan bara raba, e mu nœ lande a ma a lanma e xa e jaxankata ki naxe. E naxa e rabœpin. ²² Yi xeme naxan nayalanxi, a xa simaya nu bara dangi je tongo naani ra.

Togondiyatœe Ala maxandife

²³ E to e bœpin, Piyeri nun Yaya naxa siga e booree yire. E naxa fe birin yaba e be serexedube kuntigie nun

forie naxan fala e be. ²⁴ E to na me, e birin naxa e xui ite Ala ma janige keren fari. E naxa a maxandi, «Marigi, i tan naxan koore daa, a nun boxi, a nun baa, a nun se naxan birin na dunija, ²⁵ i tan nan a fala Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, i xa konyi Dawuda de ra, muxu baba,

«Munfe ra sie boje texi fufafu?

Munfe ra jamae matanditife?

²⁶ Dunija mangee bara keli, xunmatie bara ti Marigi nun a xa Mixi Sugandixi kanke.»

²⁷ «Nondi na a ra, Herode, Ponsi Pilati, xonee, a nun Isirayila bonsoe bara ti i xa konyi seniyenxi Isa kanke, i naxan sugandixi, ²⁸ alako e xa fe birin naba i singe nu bara nate tongo a nu lan naxan xa raba. ²⁹ Yakosi, Marigi, i xa a mato e xaapeki ki naxe. Senbe fi i xa konyie ma, alako e xa no i xa woyenyi masende limaniya ra. ³⁰ I belexe itala, alako mixi xa rayalan, kaabanakoe nun tonxumae xa raba i xa konyi seniyenxi Isa xili ra.»

³¹ E to ge Ala maxandide, e nu malanxi dennaxe, na naxa seren. Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro e birin ma. E naxa so Ala xa woyenyi masenfe limaniya ra.

Togondiyatsee xa lanyi

³² Danxaniyatsee jama birin boje ma fe naxa lu

keren. Mixi yo mu a falama a keren gbe nan na se nde ra, kono se birin naxa findi birin gbe ra. ³³ Xεεραe naxa Marigi Isa xa marakeli masen mixie be senbe ra. Ala naxa hinne e ra a fanyi ra. ³⁴ Setare yo mu nu na e ya ma, barima xee nun banxie nu na naxee birin yi ra, e nu e matima ne, ³⁵ e nu a sare dentege xεεραe be. Nee nu fa a itaxun kankan hayi bere ma.

³⁶ Mixi nde nu na naxan xili Yusufu, Lewi di naxan barixi Sipiri. Xεεραe nu a xili falama ne Baranabasi, na nan falaxi «mixi rali-maniya». ³⁷ A naxa xe mati naxan nu na a yi, a naxa fa a kobiri ra, a a dentege xεεραe be.

5

Ananiyasi nun Safira

¹ Xeme nde naxan xili Ananiyasi, a nun a xa gine Safira, nee fan naxa e xa xe mati. ² Ananiyasi nun a xa gine naxa lan a ma e xa xe sare nde ragata e yete be. Ananiyasi naxa kobiri donxoe xanin, a a dentege xεεραe be. ³ Piyeri naxa a fala a be, «Ananiyasi, munfe ra Sentane i madaxuxi han i bara wule fala Ala Xaxili Seniyenxi be yi xe sare nde noxunfe ra? ⁴ Beenun i xa yi xe mati, i gbe xa mu nu na xe ra? I kobiri naxan sotoxi, i gbe xa mu nu na fan na? Munfe ra i yi fe mooli rabaxi? I mu wule falaxi mixie xa be, i wule falaxi Ala nan be.»

⁵ Ananiyasi to na wɔyenyi mε, a naxa bira keren na, a faxa. Naxee birin na fe mε, e naxa gaaxu. ⁶ Σεgetalae to keli, e naxa a kasange, e a xanin, e sa a ragata.

⁷ Waxati saxan to dangi, a xa gine naxa so, a mu nu a kolon fe naxan nabaxi. ⁸ Piyeri naxa a fala a βε, «A fala n βε, xa wo xε matixi yi xasabi nan na, wo naxan dentegexi yi ki?» A naxa a yaabi, «Iyo, muxu a matixi yi kɔbiri nan na.» ⁹ Awa, Piyeri naxa a fala a βε, «Munfe ra wo lanxi a ma wo xa Ala Xaxili madaxu? Naxee i xa mɔri ragataxi, e tan nan tixi naade ra yi ki, e i fan xaninma ya.»

¹⁰ A naxa bira xεεra bun ma keren na, a faxa. Σεgetalae to so, e naxa a li a fan bara faxa. E naxa a xanin, e sa a fan nagata a xa mɔri fe ma. ¹¹ Gaaxui xungbe naxa danxaniyatɔε jama birin suxu, a nun naxee birin yi fe mε.

Tɔnxumae nun kaa-banakoe

¹² Kaabanako wuyaxi nun tɔnxumae nu rabama jama tagi xεεraε saabui ra. Togondiyatɔε birin nu e malanma Sulemani xa buntunyi ra. ¹³ Mixi gbete yo mu nu suusama sunbude e ra, kɔnɔ mixie nu e binyama a fanyi ra. ¹⁴ Naxee nu danxaniyaxi Marigi ma, xεmεε nun ginεε, e kɔnti xun nu masama temui birin. ¹⁵ Na fee ma, mixie nu fama nε furemaε ra sade nun dagie ma kira

xɔn, alako Piyeri nε dangima temui naxε, a niini xa ti e ma. ¹⁶ Nama nu kelima Darisalamu rabilinyi, e nu fa furemaε ra nun jinne fure kanyie. E birin naxa yalan.

Xεεραε makankanfe

¹⁷ Na temui sεrexedube kuntigi, a nun naxee nu na a fɔxɔ ra, naxee findixi Sadusenie ra, e naxa nate tongo tɔone ma. ¹⁸ E naxa xεεraε suxu, e e woli geeli. ¹⁹ Kɔnɔ Marigi xa maleke naxa fa kɔε ra, a naxa geeli naade rabi, a fa e ramini. A naxa a fala e βε, ²⁰ «Wo siga, wo sa ti hɔrɔmɔbanxi kui, wo Ala xa kira nεene xa fe birin tagi raba jama βε.» ²¹ E to na mε, e naxa so hɔrɔmɔbanxi kui subaxe ma, e kawandi ti fɔlo.

Sεrexedube kuntigi nun naxee nu na a fɔxɔ ra, e to fa, e naxa Yuwifi kiitisae nun Isirayila fori birin malan. E naxa mixie rasiga xεεraε tongode geeli kui. ²² Sɔrie to siga, e mu e li geeli kui. E naxa gbilen, e sa dentegε sa. ²³ E naxε, «Muxu bara geeli li a balanxi a fanyi ra, geeli kantamaε tixi naade ra, kɔnɔ muxu to a rabi, muxu mu mixi yo lixi a kui.»

²⁴ Hɔrɔmɔbanxi sɔrie xa mange nun sεrexedube kuntigie to na fe mε, e de naxa ixara. E nu fa e bore maxɔrin, «Munfe yi ra?» ²⁵ Mixi nde naxa fa a fala e βε, «Wo fa a mato, wo xεmε naxee sa geeli, e na hɔrɔmɔbanxi kui e mixie xaranfe.» ²⁶ Awa, sɔri xunmati nun a xa sɔrie

naxa siga, e sa fa xɛɛrae ra. Kɔnɔ e mu e sɛnbɛ ramini e ma, barima e nu gaaxuxi nama fa e magɔnɔfe gɛmɛ ra.

²⁷ E to bara e xanin Yuwifi kiitisaɛ yire, sɛrɛxɛdubɛ kuntigi naxa e maxɔrin, ²⁸ «Muxu bara wo ratɔn a xɔrɔxɔɛ ra, wo naxa xaranyi raba yi xɛmɛ xili ra, kɔnɔ wo bara wo xa xaranyi ralantan Darisalamu birin na. Wo wama a xa faxɛ safe muxu tan nan xun!» ²⁹ Piyɛri nun xɛɛrae naxa e yaabi, «A lanma muxu xa Ala xui nan nabatu dangife mixie xui ra. ³⁰ Won babae Marigi Ala bara Isa rakeli, wo naxan faha, wo naxan banban wuri ma. ³¹ Ala bara a rate a yirefanyi ma a xa findi Mangɛ nun Marakisima ra, alako Isirayila xa nɔ tuubide, e xa yunubi xa xafari. ³² Muxu nun Ala Xaxili Sɛniyenxi na yi fe seedee ra. Ala Xaxili Sɛniyenxi fima mixi nan ma, naxan na a xui rabatu.»

³³ E to yi masenyi mɛ, e naxa xɔnɔ han e naxa wa xɛɛrae faxafe. ³⁴ Kɔnɔ Fariseni nde naxan xili Gamaliyɛli, seriyɛ karamɔxɔ kuntigi naxan nu rafan nama birin ma, na naxa keli Yuwifi kiitisaɛ tagi. A naxa yaamari fi e xa xɛɛrae ramini sinden. ³⁵ Awa, a naxa a fala kiitisaɛ bɛ, «Isirayilakae, wo mɛɛni fe ma wo naxan nabama yi mixie ra. ³⁶ Waxati dangixi xɛmɛ nde naxan xili Tudasi naxa a yetɛ igbo. Mixi kɛmɛ naani nan nu biraxi a fɔxɔ ra, kɔnɔ a to faha e birin

naxa yensen yɛ. A xa fe mu findi fefe ra.»

³⁷ «Na to dangi, Yudasi Galileka naxa mini xili sɛbɛ tɛmɛi. A naxa mixi wuyaxi bendun a ma, kɔnɔ a fan naxa faha, a fɔxirabirɛɛ birin naxa yensen yɛ. ³⁸ Yakɔsi n a falama wo bɛ, wo naxa fefe raba yi mixie ra. Wo gbilen e fɔxɔ ra. Xa yi fe birin fatanxi mixie nan na, a mu sɔnɛyama. ³⁹ Kɔnɔ, xa a fatanxi Ala nan na, wo mu nɔma a xun nakanade. Wo wo jɛrɛ ki mato a fanyi ra, wo nun Ala naxa fa gere.»

⁴⁰ E to lan fe keren ma, e naxa xɛɛrae xili, e e bɔnbɔ. E naxa e ratɔn wɔyɛnfɛ ra Isa xili ra, e fa e rabɛjin.

⁴¹ Xɛɛrae to mini Yuwifi kiitisaɛ tagi, e naxa jɛlɛxin barima Ala e tan nan sugandixi, e xa tɔrɔɔ Isa xili xa fe ra. ⁴² Lɔxɔ yo lɔxɔ, e nu kawandi tima hɔrɔmɔbanxi kui, e man mixie xaranma e xɔnyi. E nu Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi masenma nɛ tɛmɛi birin.

6

Xɛɛra malima solofere

¹ Na tɛmɛi, Isa fɔxirabirɛɛ kɔnti xun to nu masama, Yuwifie naxɛɛ Gireki xui falama, e naxa e mawa Yuwifie xɔn naxɛɛ Eburu xui falama, barima lɔxɔ yo lɔxɔ donse itaxunma tɛmɛi naxɛ, e nu nɛɛmuma nɛ kaɗɛ ginɛɛ ma naxɛɛ Gireki xui falama. ² Xɛɛra fu nun firinyi naxa Isa fɔxirabirɛɛ malan, e naxa a fala e bɛ, «A mu lan muxu xa Ala xa

masenyi kawandife rabolo donse itaxun fe ra. ³ Na nan a ra, n ngaxakerenyie, wo xeme solofere sugandi wo ya ma, mixi binyee, xaxilimaya nun Ala Xaxili Seniyenxi na naxee be. Muxu xa yi donse itaxunfe so e yi ra, ⁴ alako muxu tan xa nu lu Ala maxandi ra nun Ala xui kawandi ra.»

⁵ Na masenyi naxa rafan birin ma. E naxa Etiyen sugandi, xeme naxan xa danxaniya nu gbo, Ala Xaxili Seniyenxi man nu goroxi naxan ma. E man naxa Filipu, Pirokoru, Nikanoro, Timon, nun Paramenasi sugandi, a nun Nikolasi Antiyokika naxan soxi Yuwifie xa diine ya ma. ⁶ E naxa e dentɛge xɛɛrae be. Xɛɛrae naxa e belexe sa e xunye ma, e naxa Ala maxandi e be.

⁷ Ala xa masenyi naxa yensen ye. Isa foxirabirɛe xun nu masama a gbegbe ra Darisalamu. Serɛxɛdube wuyaxi fan nu danxaniyafe.

Etiyen suxufe

⁸ Ala naxa a xa hinne nun senbe fi Etiyen ma. A nu tonxumae nun kaabanako xungbee rabama jama tagi. ⁹ Sirenikae nun Alesandireka naxee nu salima salide kui, naxan xili «xoreya mixi xa salide», a nun Yuwifie naxee kelixi Silisi nun Asi, e naxa sonxo Etiyen ma. ¹⁰ Kɔnɔ e mu nɔ Etiyen xa woyenyi ra, barima Ala Xaxili Seniyenxi nan nu xaxilimaya fima a ma.

¹¹ Awa, e naxa xeme ndee sare fi, e xa a fala, «Muxu bara a xui me a woyenyi falama naxan ma daxa Annabi Munsa nun Ala mabiri.» ¹² E naxa jama, forie, nun seriye karamoxoe kui iso. E naxa bagan a ma, e a suxu, e a xanin Yuwifi kiitisae yire. ¹³ E naxa tɔɔɔɛgelae ramini, naxee a fala, «Yi xeme mu bama woyenyi jaaxie falafe hɔrɔmɔbanxi nun Ala xa seriye xa fe ra. ¹⁴ Muxu bara a xui me, a a falama Isa Nasaretika fama yi hɔrɔmɔbanxi kanade, a man naamunye masarama Annabi Munsa naxee fixi won ma.» ¹⁵ Yuwifi kiitisae birin naxa e ya banban Etiyen na, a yatagi naxa lu e be alo maleke.

7

Etiyen xa masenyi

¹ Serɛxɛdube kuntigi naxa Etiyen maxɔrin, «Naxan falaxi i xun ma, nondi na a ra?» ² Etiyen naxa e yaabi, «N ngaxakerenyie nun n babae, wo wo tuli mati n na. Ala dariye kanyi mini ne won baba Iburahima ma a nu na Mesopotamiya boxi ma temui naxe, beenun a xa sabati Xarani. ³ Ala naxa a fala a be, «Keli i xa boxi nun i xabile xun, siga boxi ma n dennaxe masenma i be.» ⁴ Awa, a naxa mini Kalidi boxi ra, a sa sabati Xarani. Menni, a baba faxa xanbi, Ala naxa a radangi yi boxi ma wo sabatixi dennaxe yi ki to. ⁵ A mu lingira yo fi a ma yi boxi kui hali santide.

Kονο a naxa laayidi tongo a be, a fama yi boxi fide a tan nun a bonsoe nan ma, hali a faxa xanbi. Na waxati di yo mu nu na a be sinden.»

⁶ «Ala naxa a fala a be, «I bonsoe sabatima boxi gbete nan ma. Menni e findima ne konyie ra. E e jaxankata je keme naani bun.» ⁷ Ala man naxa a fala, «N fama na si makiitide naxan e rasoma konyiya kui. Na dangi xanbi, e kelima ne naa, e fa n batu be.»»

⁸ «Awa, Ala naxa sunna saate fi Iburahima ma. Iburahima to Isiyaga bari, a naxa a sunna a xi solo-masaxan nde ma. Isiyaga to Yaxuba bari, a naxa a fan sunna. Yaxuba fan naxa won benba fu nun firinyie sunna.»

⁹ «Won benbae naxa Yusufu toone, e naxa a mati, a naxa findi konyi ra Misira boxi ma. ¹⁰ Kono Ala naxa lu a foxo ra. A naxa a ramini a xa kontofili birin kui. A naxa hinne nun xaxilimaya fi a ma, alako a xa rafan Misira mange ma, naxan a findi Misira gomina nun a xa banxi birin xunmati ra.»

¹¹ «Kaame xungbe naxa so Misira boxi ma a nun Kanaan boxi. Won babae mu nu baloe sotoma, toore naxa gbo. ¹² Yaxuba naxa a me a mengi na Misira boxi ma. A naxa won babae xee naa a singe. ¹³ E xa sigе firin nde, Yusufu naxa a yete masen a fafaxakerenyie be, Misira mange fan naxa Yusufu xabile rakolon. ¹⁴ Awa, Yusufu naxa e xee a baba Yaxuba tongode nun

a xa denbaya birin. E konti nu sigaxi han mixi tongo solofere a nun suuli. ¹⁵ Yaxuba naxa goro Misira, a faxa dennaxe a nun won babae. ¹⁶ E furee naxa ragbilen Sikemi, e e ragata gaburi nan kui, Iburahima naxan sara kobiri ra Xamori xa die ma.»

¹⁷ «Ala xa laayidi rakamali waxati to makore, laayidi naxan tongoxi Iburahima be, won ma jama xun naxa masa Misira boxi ma. ¹⁸ Kono na xanbi mange gbete naxa ti naxan mu nu Yusufu xa fe kolon. ¹⁹ Na mange naxa won ma jama yanfa. A naxa won benbae jaxankata, han a naxa e yaamari e xa e xa diyoree wole, alako e xa faxa. ²⁰ Na temui Annabi Munsa naxa bari, Ala hinne naxan na. Kike saxan a rabalofe a baba xa banxi kui. ²¹ Na xanbi a naxa a belexe ba a ma. Misira mange xa di gine fa a tongo, a naxa a ramo alo a xa di. ²² Annabi Munsa naxa kolon soto Misira xa fe birin ma. A woyen ki nun a jere ki naxa senbe soto.»

²³ «A to je tongo naani soto, a naxa wa a ngaxakerenyie kolonfe. A naxa siga a boore Isirayilakae yire matode. ²⁴ A to Misiraka to a fe jaxaxi niyafe Isirayilaka nde ra, Annabi Munsa naxa a ngaxakerenyi xa gere so, a naxa Misiraka faxa. ²⁵ A naxa a mapoxun a a ngaxakerenyie a kolonma ne Ala xoreya fima e ma a saabui nan na, kono e mu kolon soto na ma. ²⁶ Na kuye iba,

Annabi Munsa naxa Isirayi-laka firin to, e na gerefe. A naxa kata e xa lan e bore ma, a naxa a fala e be, «Ngaxakerenmae nan na wo ra. Munfe ra wo fe jaaxi niyama wo bore ra?»²⁷ Κονο naxan nu fe jaaxi rabafe a ngaxakerenyi ra, a naxa Annabi Munsa radin ye, a a fala a be, «Nde i tixi mange nun kiitisa ra muxu xun ma?»²⁸ I waxi n faxafe ne alo i Misiraka faxaxi ki naxe xoro?»²⁹ Annabi Munsa to na woyenyi me, a naxa a gi. A naxa sabati Madiyan boxi ma, a naxa di firin bari menni.»

³⁰ «Ne tongo naani dangi xanbi, maleke naxa mini a ma te xora naxan nu sansi bili ganfe gbengberenyi ma, Sinayi geya fari. ³¹ Annabi Munsa to na fe to, a naxa kaaba. A to a maso a ra, a xa a igbe, a naxa Marigi xui me. ³² «I babae Marigi Ala nan n na, Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba Marigi Ala.» Annabi Munsa naxa seren, a naxa gaaxu a igbefe ma. ³³ Marigi naxa a fala a be, «Sankiri ba i sanyi, barima i tixi dennaxe, boxi seniye naxi na a ra. ³⁴ N bara n ma pama xa tore to Misira, n bara e kutun xui me. N bara goro n xa xoreya fi e ma. Yakosi, n xa i xee Misira.» ³⁵ Ala Annabi Munsa xee ne, e a fala naxan be, «Nde i tixi mange nun kiitisa ra muxu xun ma.» Maleke naxan minixi a ma te xora a naxa a masen a be a xa findi mange nun marakisima ra.»

³⁶ «Annabi Munsa nan Isirayilakae ramini Misira

boxi ra. Ne tongo naani bun ma, a naxa tonxumae nun kaabanakoe raba Misira, Xulunyumi Baa, nun gbengberenyi ma. ³⁷ Annabi Munsa tan naxa a fala Isirayila be, «Ala namijonme raminima wo ngaxakerenyie nan ya ma naxan luma alo n tan.» ³⁸ Won benbae pama e to nu malanxi gbengberenyi ma, maleke naxa woyen Annabi Munsa be Sinayi geya fari. A seriye naxan mexi, a naxa na radangi won ma.»

³⁹ «Κονο won benbae mu tin a xa yaamari suxude. E naxa a matandi, e e boje ti Misira ra. ⁴⁰ E naxa a fala Haruna be, «Alae yailan won be, naxee jere ma won ya ra, barima yi Munsa naxan won naminixi Misira, won mu a kolon se naxan a sotoxi.» ⁴¹ E naxa kuye yailan ninge misaali ra, e fa serexe ba a be. E naxa jalexin na ra, e naxan yailanxi e belexe ra.»

⁴² «Awa, Ala naxa a kobe so e ra, a naxa e rabolo, e xa tunbuie batu, alo a sebexi namijonme xa Kitaabui kui ki naxe.

«Isirayila bonsoe, wo serexe ba n tan nan be je tongo naani bun ma gbengberenyi ma?»

⁴³ Wo bara Molo ko kuye batu, wo bara Remefan tunbui kuye batu, wo kuye naxee yailanxi wo belexe ra.

Na nan a toxi n fan wo xaninma Babilon xanbi ra.»

⁴⁴ «Ala xa hromolingira, a xa sedepoxoya sebeli na

dennaxe, na nu na won benbae tagi gbengberenyi ma. Ala nu bara a misaali masen Annabi Munsa be, a naxa a yaamari a xa a yailan na ki. ⁴⁵ Won benbae to hɔrɔmɔlingira sɔɔ, e naxa a xanin bɔxi ma Ala si gbetee kerɔ dennaxe, Yosuwe xa yaamari bun ma. A naxa lu naa han Dawuda xa waxati.»

⁴⁶ «Dawuda naxan nafanxi Ala ma, na naxa a maxɔrin a xa lingira ti a tan Yaxuba Marigi Ala be.

⁴⁷ Kɔnɔ Sulemani nan fa na lingira ti Ala be. ⁴⁸ Kɔnɔ Ala Xili Xungbe Kanyi mu sabatima adama xa banxi tixi kui. Namijɔnmɛ na nan masenxi,

⁴⁹ «Wo Marigi naxe, koore, n ma kibanyi, bɔxi, n santide.

Wo banxi mundun tima n be?

Wo yire mundun findima n ma malabude ra?

⁵⁰ N tan xa mu na birin yailanxi?»

⁵¹ «Wo xaxili nun wo tuli xɔrɔxɔ, wo sondonyi mu fan. Wo Ala Xaxili Seniyenxi matandima temui birin alɔ wo benbae a raba ki naxe.

⁵² Wo benbae namijɔnmɛ birin paxankata ne. E namijɔnmɛ faxa ne, naxee nu Ala xa Tinxintɔe xa fafe falama. Yakɔsi wo bara na fan faxa. ⁵³ Wo tan naxee bara Ala xa seriye sɔɔ malekee saabui ra, wo mu a rabatuxi!»

Etiyen xa faxe

⁵⁴ E to yi masenyi me, e naxa xɔnɔ han e nu e pinyie raxin. ⁵⁵ Kɔnɔ Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro Etiyen

ma. Etiyen to a ya banban koore ma, a naxa Ala xa dariye to, a man naxa Isa to a tixi Ala yirefanyi ma. ⁵⁶ A naxa a masen, «N bara koore rabixi to, Adama xa Di tixi Ala yirefanyi ma.»

⁵⁷ Nama naxa sɔnxɔe rate, e naxa e tuli dɛsɛ. E birin naxa bagan a ma. ⁵⁸ E naxa mini a bubu ra sigafe ra taa fari ma, e a magɔnɔ han a naxa faxa. Seedee naxa e xa donmae sa segetala nde san ma, naxan xili Solu. ⁵⁹ E nu na a magɔnɔfe temui naxe, Etiyen naxa Ala maxandi, «N Marigi Isa, n nii rasene.»

⁶⁰ Na xanbi a naxa a xinbi sin, a naxa a xui ite, «N Marigi, i naxa e suxu yi yunubi ma!» A ge na falade tan mu a ra, a naxa taa masara. Solu fan nu na Etiyen faxafe kui.

8

Danxaniyatɔe xa tɔɔre

¹ Na lɔxɔe, paxankate xungbe naxa Darisalamu danxaniyatɔe pama suxu. E birin naxa yensen Samari nun Yudaya bɔxi ma fo xeeræe, nee nan gbansan lu naa. ² Xeme tinxinxie naxa Etiyen nagata. E naxa wa a xa faxe ma. ³ Kɔnɔ Solu tan naxa danxaniyatɔe pama tɔɔrɔ. A nu soma banxie kui, a nu danxaniyatɔe xemee nun ginɛe ramini, a nu fa e sa geeli. ⁴ Danxaniyatɔe to yensen ye, e naxa xibaaru fanyi kawandi ti yire birin.

Xibaaru fanyi kawandife Samari

⁵ Filipu to goro Samari taa nde kui, a naxa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe masen naakae be. ⁶ Nama to Filipu xa kaabanakoe to, e naxa e tuli mati a ra a fanyi ra. ⁷ Ninnεe naxa gbilen furemae foxo ra, e nu fa gbelegbele. Mabenyi nun namate wuyaxi naxa yalan. ⁸ Naakae naxa sεεwa a fanyi ra.

⁹ Xεmε nde nu na na taa kui naxan xili Simon. A nu duureya rabama naxan Samarikae birin nakaabama, a nu fa a yete igbo. ¹⁰ E birin, dimedie nun forie, a xui ramexi a fanyi ra. E nu a fala, «Yi xεmε Ala senbe na a ra, won naxan xili falama Senbe Xungbe.» ¹¹ E nu bara bira a foxo ra kabi a xonnakuye barima a nu e rakaabama a xa duureya ra. ¹² Kono e to la Filipu ra, naxan Ala xa mangeya niini nun Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi kawandi rabama, xεmεe nun ginεe naxa e xunxa ye xora. ¹³ Simon yati naxa danxaniya, a fan naxa a xunxa ye xora. A naxa bira Filipu foxo ra. A naxa kaaba a xa tonxumae nun kaabanako xungbee ma.

¹⁴ Xεεραε, naxee nu na Darisalamu, e to a me Samarikae bara tin Ala xa masenyi ra, e naxa Piyeri nun Yaya xεe naa. ¹⁵ E to so naa, e naxa Ala maxandi alako Samarikae xa Ala Xaxili Seniyenxi soto, ¹⁶ barima Ala Xaxili Seniyenxi mu nu goroxi mixi

yo ma e ya ma sinden. E nu xunxaxi ye nan gbansan xora Isa xili xa fe ra. ¹⁷ Awa, Piyeri nun Yaya naxa e belexe sa e ma, e naxa Ala Xaxili Seniyenxi soto.

¹⁸ Simon to a to Ala Xaxili Seniyenxi nu sotoma xεεrae belexee nan saabui ra, a naxa kobiri masen e be, a fa a fala, ¹⁹ «Wo yi senbe fi n fan ma, alako n na n belexee sa naxan ma, a xa Ala Xaxili Seniyenxi soto.» ²⁰ Piyeri naxa a yaabi, «I tan nun i xa kobiri xun xa rakana, barima i a mapoxunxi ne Ala xa ki sotoma kobiri nan na. ²¹ I gbe yo mu na yi fe ya ma, barima i sondonyi mu fiixexi Ala be. ²² Gbilen yi fe jaaxi foxo ra. I man xa Marigi maxandi alako a xa dije i ma i xa yi mapoxunyi xa fe ra, xa a sa tinma. ²³ N a toxi ne yi ki, i na fe jaaxi gbegebe kui. I bara findi Sentane xa konyi ra.»

²⁴ Simon naxa a yaabi, «Wo yete xa Marigi maxandi n be alako wo fe naxee birin falaxi a naxa n li.» ²⁵ E to ge seederoxoya bade Marigi xa masenyi ra, Piyeri nun Yaya naxa gbilen Darisalamu. Kira fan na, e naxa xibaaru fanyi kawandi ti Samari taa wuyaxi kui.

Etiyopi xunmati nde xunxafe ye xora

²⁶ Marigi xa maleke naxa a fala Filipu be, «Keli, siga yirefanyi biri ra, gbengberen kira xon, naxan goroma Gasa, kelifε Darisalamu.»

27 A naxa keli, a naxa Etiyopika nde li kira ra. Xeme nan nu a ra naxan mu nu noma gine fe rabade. A findixi Kandasi, Etiyopi mange gine xunmati nan na. A tan nan nu a xa naafuli birin kantama. A nu faxi salide ne Darisalamu. 28 A na gbilenfe a xonyi, a doxoxi a xa mapereese kui, a na Annabi Esayi xa Kitaabui xaranfe.

29 Ala Xaxili Seniyenxi naxa a masen Filipu be, «Siga, i i makore na mapereese ra.» 30 Filipu naxa siga a gi ra. A naxa Etiyopika xui me, a nu Annabi Esayi xa Kitaabui xaranfe. A naxa a maxorin, «I naxan xaranfe yi ki, i a fahaamuxi?» 31 A naxa a yaabi, «N noma na ra di, xa mixi yo mu na naxan a tagi rabama n be?» A naxa a fala Filipu be a xa doxo a seeti ma. 32 A nu na yi sebeli nan xaranfe Kitaabui kui:

«E a xaninxi temui naxe a xa
fafa
a naxa lu alo yexee naxan
xaninma faxade.
A mu a xui yo ramini,
alo yexee naxan tima a xabe
maxabama ya ra.

33 A xa marayaagi kui,
e naxa a makiiti seriye
xanbi.
Nde noma a xa taruxui
falade?
A xa simaya bara jon boxi
fari.»

34 Na Etiyopika naxa a fala Filipu be, «Yandi, a masen n be, Annabi Esayi nde xa fe falama yi ki? A yete ba, ka mixi gbete?» 35 Awa, Filipu naxa a folo na sebeli

ma, a naxa a kawandi Isa xa xibaaru fanyi ra.

36 E na sigafe kira xon, e naxa ye li. Na Etiyopika naxa a fala Filipu be, «Ye nan ya. Nanse a niyama n mu xunxama ye xora?» 37 Filipu naxa a yaabi, «Xa i danxaniya i bone birin na, i noma na ra.» Na Etiyopika naxa a yaabi, «N laxi a ra, Ala xa Di nan lanxi Isa ma.» 38 A naxa mapereese rati, e firin birin naxa goro ye ma. Filipu naxa na Etiyopika xunxa ye xora. 39 E to te ye xora, Marigi Xaxili naxa Filipu tongo, a a xanin. Na Etiyopika mu fa a to sonon. A naxa siga seewe kui.

40 Filipu naxa mini Asotu taa kui. A man naxa siga Sesare. A naxa xibaaru fanyi kawandi ti taa birin kui a nu dangima dennaxe.

9

Solu xunxafe ye xora

1 Na temui birin, Solu nu konkoxi Marigi foxirabiree ma, a xa e fafa. A naxa siga serexedube kuntigi xon 2 keedi maxorinde katarabi Damasi salide yareratie ma, alako xa a naxee li naa, e biraxi Isa xa kira foxo ra, xemee nun ginee, a xa fa e xirixi ra Darisalamu. 3 A na makorefe Damasi ra, yanbe naxa mini a ma keli koore ma, a a rabilin. 4 A naxa bira boxi ma, a naxa xui nde me, «Solu, Solu, i na naxankatafe munfe ra?» 5 Solu naxa a yaabi, «Marigi, nde i ra?» A naxa a

yaabi, «Isa nan n na, i naxan naxankatafe. ⁶ Keli, so taa kui, e fama a falade i be a lanma i xa naxan naba.» ⁷ Xɛmɛɛ naxee nu a fɔxɔ ra, nee de naxa bobo a ra gaaxui be. E nu xui mema, kɔnɔ e mu nu mixi yo toma. ⁸ Sɔlu naxa keli bɔxi ma, a ya rabixi, kɔnɔ a ya mu se toma. E naxa a belexe suxu, e a mati Damasi.

⁹ A naxa lu xi saxan a mu sese to, a mu sese don, a mu sese min. ¹⁰ Isa fɔxirabire nde nu na Damasi, naxan xili Ananiyasi. Marigi naxa a xili laamatunyi kui, «Ananiyasi!» Ananiyasi naxa a ratin, «Marigi, n tan nan ya.» ¹¹ Marigi naxa a fala a be, «Keli, siga kira ra naxan xili «Kira Tinxinxi», i xa xeme fen Yudasi xa banxi kui, naxan xili Sɔlu Tariseka. A na Ala maxandife. ¹² A bara mixi nde to laamatunyi kui, naxan xili Ananiyasi, a na a belexe safe a ma alako a man xa se to.» ¹³ Ananiyasi naxa a yaabi, «Marigi, n bara yi xeme xa fe me mixi wuyaxi ra, a bara fe kɔbi naxan naba i xa mixi seniye xie ra Darisalamu. ¹⁴ Sɛrɛxɛdube kuntigie bara nɔɛ so a yi ra, a xa birin suxu naxee i xili maxandima.»

¹⁵ Kɔnɔ Marigi naxa Ananiyasi yaabi, «Siga, barima n bara yi xeme sugandi xɛera ra, a xa n xili masen si birin be, e xa mangɛe be, a nun Isirayila die birin be. ¹⁶ N a masenma ne a be, a fama tɔɔrɔde ki naxe n xili xa fe ra.» ¹⁷ Ananiyasi naxa siga na

banxi. A to so, a naxa a belexe sa Sɔlu ma. A naxa a fala a be, «N ngaxakerenyi Sɔlu, Marigi Isa naxan mini i ma kira ra, a tan nan n xɛɛxi i ma, alako i xa se to, i man xa Ala Xaxili Seniye xie sɔto.» ¹⁸ Se nde naxa ba a ya ma keren na alo xalee, a ya naxa se to. A naxa keli, a fa a xunxa ye xɔɔra. ¹⁹ Na xanbi a naxa a dege, a fa senbe sɔto.

Sɔlu kawandi rabafe Damasi

Sɔlu naxa saxanyi raba Damasi a nun Isa fɔxirabiree. ²⁰ A naxa bonbo kawandi tife ra keren na salidee kui a nu a masen a Ala xa Di nan lanxi Isa ma. ²¹ Naxee birin a xui me, e de naxa ixara. E naxa a fala, «Yi xeme xa mu nu mixie naxankatama Darisalamu, naxee nu maxandi tima Isa xili ra? A mu faxi xe be, a xa e xanin e xirixi ra sɛrɛxɛdube kuntigie xɔn?» ²² Sɔlu naxa senbe sɔto. A xa masenyi naxa Damasi Yuwifie ifu, a falafe a Isa nan lanxi Ala xa Mixi Sugandixi ma.

²³ Temui nde to dangi, Yuwifie naxa lan a ma e xa Sɔlu faxa. ²⁴ Sɔlu naxa e xa gundo kolon. E nu taa sode de kantama kɔɛ nun yanyi alako e xa a faxa. ²⁵ Kɔnɔ kɔɛ nde ra, Isa fɔxirabiree naxa a ragoro tete fari ma saga kui.

Sɔlu sigafe Darisalamu

²⁶ Sɔlu to siga Darisalamu, a naxa wa bonife Isa fɔxirabiree ra, kɔnɔ e birin nu gaaxuxi a ya ra. E mu nu laxi a ra xa Isa fɔxirabire

nan yati a ra. ²⁷ Awa, Baranabasi naxa a xanin xεεραε xon. A naxa a tagi raba e be Solu Marigi toxi ki naxe, a man a xui mexi kira ra ki naxe. A naxa a masen e be Solu bara kawandi naxan naba Isa xili ra Damasi taa kui. ²⁸ E birin naxa doxo yire keren Darisalamu. Solu nu Marigi xili kawandima senbe ra. ²⁹ E nun Yuwifie fan naxa woyen e nu xoxoxo, Yuwifi naxee Gireki xui falama, konon nee nu katafe e xa Solu faxa. ³⁰ A ngaxakerenyi Isayankae to na fe me, e naxa a xanin Sesare, e fa a rasiga Tarise. ³¹ Danxaniyatoe jama naxa lu bonesa kui Yudaya, Galile, nun Samari boxi birin ma. E nu luma e bore ralimaniya ra, e nu e jere Marigi xa yaragaaxui kui. E xun nu masama Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra.

Piyeri sigafe Lida nun Yafa

³² Piyeri to nu boxi iperema, a naxa goro seniyeentoe yire Lida. ³³ A naxa xeme namataxi nde li naa, naxan xili Ene, a nu saxi sade ma kabi je solomasaxan. ³⁴ Piyeri naxa a fala a be, «Ene, Isa Ala xa Mixi Sugandixi bara i rayalan. Keli, i i xa sade yailan.» A naxa keli keren na. ³⁵ Lidakae nun Saronka birin to yi fe to, e naxa tuubi Marigi ma.

³⁶ Gine nde nu na Yafa Isa foxirabiree ya ma. A nu xili Tabita, naxan falaxi Dorakasi. A nu fe fanyi gbegbe rabama, a nu

tooromixie ki. ³⁷ Na temui, fure naxa a suxu, a naxa faxa. E to a maxa, e naxa a sa koore banxi deki firin nde. ³⁸ Isa foxirabiree naxee nu na Yafa, e naxa a me a Piyeri na Lida. Lida mu makuya Yafa ra. Awa, e naxa xeme firin xee Piyeri ma, e xa a mayandi a xa fa e xonyi mafuren. ³⁹ Piyeri naxa keli, e nun na xeme naxa siga. E to so, e naxa a xanin koore banxi kon na. Kaape ginee naxa a rabilin, e wama. E naxa dugie nun sosee masen a be Dorakasi naxee yailan a nu na e ya ma temui naxe. ⁴⁰ Piyeri naxa e birin namini tande. A naxa a xinbi sin, a Ala maxandi. Na xanbi, a naxa a mafindi fure mabiri ra. A naxa a fala, «Tabita, keli.» Tabita naxa a ya rabi. A to Piyeri to, a naxa keli. ⁴¹ Piyeri naxa a belexe suxu, a a rakeli. A naxa seniyeentoe nun kaape ginee xili. A naxa a jipe dentege e be. ⁴² Yafakae birin naxa na fe me. Mixi wuyaxi naxa danxaniya Marigi ma. ⁴³ Piyeri naxa xi wuyaxi raba Yafa, Simon garange xonyi.

10

Koroneliyo xunxafe ye xoxora

¹ Xeme nde nu na Sesare naxan nu xili Koroneliyo. Soori keme xunmati nan nu a ra Itali soori gali ya ma.

² Diinela nan nu a ra. A tan nun a xa mixi birin nu gaaxuxi Ala ya ra. A nu setaree malima a gbegbe ra, a man nu Ala maxandima temui birin.

³ Nunmare ra, a naxa Ala xa maleke nde to laamatunyi ra, a sofe a xonyi. Maleke naxa a xili, «Koroneliyo.»

⁴ Koroneliyo to a to, a naxa gaaxu. A naxa a fala, «Marigi, munse niyaxi?» Maleke naxa a fala a be, «Ala bara i xa maxandi suxu. A bara ratu i ma, i bara naxan naba setaree be. ⁵ Yakosi, i xa mixi ndee xee Yafa e xa fa Simon na, naxan xili falama Piyeri. ⁶ A yigiyaxi Simon garange xonyi baa de ra.»

⁷ Maleke to ge woyende, a naxa siga. Koroneliyo naxa konyi firin xili, a nun a xa soori diinela, naxan nu walima a be. ⁸ A naxa yi fe birin yaba e be, a fa e xee Yafa. ⁹ Na kuye iba yanyi tagi nondon, e nu na kira xon ma temui naxe, e makore taa ra, Piyeri naxa te koore banxi fari a xa Ala maxandi. ¹⁰ Na temui kaame naxa a suxu, a nu wama a degefe. Beenun donse xa ge yailande, a naxa laamatunyi to.

¹¹ A naxa koore to a rabixi, se nde naxa goro boxi alo dugi, a xirixi a tunxun naanie ma. ¹² Subee, bubusee, nun xoni birin nu na na dugi kui. ¹³ Xui nde naxa a fala, «Piyeri, keli, i sube nde faxes, i xa a don.» ¹⁴ Kono Piyeri naxa a yaabi, «Ade, Marigi. N mu nu se raharamuxi don sinden, xa na mu a ra se seniyentare.» ¹⁵ Xui naxa woyen a be a firin nde, «Ala bara se naxan naseniyen i naxa a fala a seniyentare.» ¹⁶ Na naxa

raba sanya saxan. Na xanbi, na dugi man naxa te koore ma.

¹⁷ Piyeri to nu a mapoxunfe na laamatunyi ma, a wama naxan masenfe, Koroneliyo xa xεεrae nu bara Simon xonyi maxorin. E naxa ti naade ra. ¹⁸ E naxa maxorinyi ti xa Simon yigiyaxi naa ne, e naxan xili falama Piyeri. ¹⁹ Piyeri nu a mapoxunfe laamatunyi ma temui naxe, Ala Xaxili naxa a masen a be, «Xeme saxan na i maxorinfe. ²⁰ Keli, i xa goro, wo birin xa siga. I naxa siike, barima n tan nan e xeexi.» ²¹ Awa, Piyeri naxa goro, a naxa a fala na xeme be, «N tan nan yi ki wo naxan fenfe. Wo faxi munfe ma?» ²² E naxa dentegesa, «Koroneliyo, soori mixi keme xunmati, nan muxu xeexi. Xeme tinxinxi na a ra, naxan gaaxuxi Ala ya ra. Yuwifie birin a xili fanyi falama. Ala xa maleke seniyenxi bara a masen a be a xa i rafa a xonyi alako a xa i xa masenyi rame.» ²³ Awa, Piyeri naxa e yigiya. Na kuye iba, a naxa keli, e birin naxa siga. Yafaka danxaniyatoe ndee fan naxa e mati.

²⁴ Na kuye iba, e naxa so Sesare, Koroneliyo nu e mamefe dennaxe. A nu bara a xa mixie nun a boore fanyie malan. ²⁵ Piyeri to so, Koroneliyo naxa a ralan, a naxa a yete magoro a be. ²⁶ Kono Piyeri naxa a rakeli, a naxa a fala, «Keli, mixi nan na n fan na.» ²⁷ E naxa

so banxi e wøyenma e bore ra. Piyeri naxa mixi gbege malanxi li naa. ²⁸ A naxa a fala e be, «Wo a kolon tonyi dōxoxi Yuwifie ma e nun si gbete bōnsōe naxa lu yire keren, xa na mu a ra sofe ra e xōnyi. Kōnō Ala bara a masen n be a n naxa mixi yo mapōxun seniyyentare ra. ²⁹ Na na a ra, wo to n xili, n mu tondi fade. Awa, wo n xilixi munfe ma?» ³⁰ Koroneliyo naxa a masen a be, «Na xi naani nan yi ki, n nu salife n ma banxi kui nunmare temui. Xeme nde naxa mini n ma, a xa sosee yanbama. ³¹ A naxa a masen n be, «Koroneliyo, Ala bara i xa maxandi suxu. A bara ratu a ma i bara naxan naba setaree be. ³² Awa, mixie xee Yafa, e xa fa Simōn Piyeri ra be. A yigiyaxi Simōn garange xa banxi kui, baa de ra.» ³³ N naxa mixie xee keren na. Muxu bara jlexin ki fanyi i fafe ra. Awa, yakōsi muxu birin na Ala ya i. I xa masenyi ti muxu be, Marigi bara i yamari naxan birin na.»

³⁴ Awa, wøyenyi to so Piyeri yi, a naxa a masen, «Yakōsi n bara a kolon nōndi nan yati a ra, Ala mu mixi yo rafisaxi a boore be. ³⁵ A wama mixi birin xōn, sie birin ya ma, naxee gaaxuma a ya ra, naxee tinxin. ³⁶ Ala bara xibaaru fanyi masen Isirayila pama be. A bara a masen e be a bōpēsa sōtōma dunija Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi nan na. ³⁷ Wo a kolon naxan nabaxi fōlōfe Galile bōxi

ma, dōxōfe Yudaya birin na. Yaya nu bara kawandi ti mixie xa e xunxa ye xōora. ³⁸ Na temui Ala naxa Isa Nasaretika sugandi, Ala Xaxili Seniyyenxi nun senbe naxa goro a ma. Isa naxa siga yire birin, a nu fe fanyi raba, a nu mixi birin nayalan naxee nu na Ibulisa xa konyiya bun. Ala nu na a fōxō ra.»

³⁹ «Yi fe birin seede nan muxu ra a naxan naba Yuwifie xa bōxi ma nun Darisalamu. E naxa a banban wuri ma, a faxa. ⁴⁰ Kōnō Ala naxa a rakeli faxe ma xi saxon lōxōe, dunija xa a to. ⁴¹ A mu tin a makenende birin be, kōnō a naxa a yete masen muxu be, Ala naxee sugandixi e xa findi seedee ra. Muxu nun Isa bara donse don, muxu bara ye min a keli xanbi faxe ma. ⁴² Isa naxa muxu yamari, muxu xa kawandi ti mixie be, e xa a kolon Ala nan Isa tixi kiitisa ra mixi baloxie nun mixi faxaxie xun ma. ⁴³ Namijōnme birin nu bara a xa fe fala, naxan na danxaniya a ma na kanyi xa yunubi xafarima ne a xili saabui ra.»

⁴⁴ Piyeri to nu wøyenma, naxee birin nu yi masenyi ramefe, Ala Xaxili Seniyyenxi naxa goro e ma. ⁴⁵ Danxaniyatōe sunnaxie naxee Piyeri mati naa, e naxa kaaba yi fe ma, Ala Xaxili Seniyyenxi gorofe sunnataree fan ma, ⁴⁶ barima e naxa e xui me e na Ala matōxōfe xui gbete ra. ⁴⁷ Awa, Piyeri naxa maxōrinyi ti, «Mixi nde nōma tondide yi mixie xa

xunxa ye xόopa? E fan bara Ala Xaxili Seniyenxi soto alo won fan a sotoxi ki naxe.»
 48 A naxa yaamari fi fa e xa e xunxa ye xόopa Isa xili ra. Na xanbi e naxa Piyeri mayandi a xa lu e xonyi na saxanyi.

11

Piyeri xunmafalafe

1 Xεεραε nun ngaxak-erenyie naxee nu na Yudaya, e naxa a me a si gbeteε fan bara tin Ala xa masenyi ra.
 2 Piyeri to te Darisalamu, Yuwifi danxaniyatόee naxa a kalamu, «I bara so sunnatareε xonyi, 3 wo birin bara wo dege!»

4 Awa Piyeri naxa fe birin tagi raba e be a dangixi ki naxe. 5 A naxa a masen, «N nu na Yafa taa nan kui. N na Ala maxandife temui naxe, n naxa laamatunyi to. Se nde naxan maniyaxi dugi xungbe ra, a xirixi a tunxun naanie ma, na naxa goro keli koore ma han n yire. 6 N naxa a igbe a fanyi ra. N naxa xurusee, wula subee, bubusee, nun xoni birin to a kui. 7 Xui nde naxa a fala, «Piyeri, keli, i sube nde faxes, i xa a don.» 8 Kono n naxa a fala, «Ade, Marigi. N mu nu se raharamuxi don sinden, xa na mu a ra se seniyentare.» 9 Xui naxa woyen n be a firin nde, «Ala bara naxan naseniyen i naxa a fala a seniyentare.» 10 Na naxa raba sanya saxan. Na xanbi, a birin man naxa te koore ma.»

11 «Na temui mixi saxan, naxee nu xεεxi n yire kelife Sesare, e naxa ti muxu xa banxi naade ra. 12 Ala Xaxili naxa a masen n be a muxu birin xa siga, a hali n mu siike. Yi xeme senni naxee yi ki, e fan naxa n mati naa. Muxu to so Koroneliyo xonyi, 13 a naxa a yaba muxu be a maleke toxi a xa banxi kui ki naxe. Maleke naxa a masen a be, «Mixi xεε Yafa, a xa fa Simon na, e naxan xili falama Piyeri. 14 A fama masenyi tide i be, i tan nun i xa mixi birin kisima naxan saabui ra.»

15 «N to so woyenfe, Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro e ma alo a goro won ma ki naxe a fole. 16 N fa ratu Marigi xa masenyi ma, «Yaya bara mixi xunxa ye xόopa, kono Ala Xaxili Seniyenxi fama gorode wo ma.» 17 Ala to bara e ki alo a won kixi ki naxe, won tan naxee danxaniyaxi Isa Ala xa Mixi Sugandixi ma, a nu lan n xa Ala matandi?»

18 E to na me, e naxa dundu, e naxa Ala matoxo, «Ala bara tuubi ragiri si gbeteε fan be, alako e fan xa kisi.»

Baranabasi nun Solu sigafe Antiyoeki

19 Isa foxirabire naxee yensen Etiyen faxes xanbi jaxankate saabui ra, e naxa siga han Fenisiya, Sipiri, nun Antiyoeki. E nu Ala xa masenyi kawandima Yuwifie nan be. 20 Kono Sipirikae nun Sirenikae naxee nu na e ya ma, e to siga Antiyoeki, e naxa Marigi

Isa xa xibaaru fanyi masen Girekikae fan be. ²¹ Marigi xonye nu na e ma. Mixi gbege naxa danxaniya, e naxa tuubi Marigi ma.

²² Darisalamu danxaniyatɔe pama to na fe me, e naxa Baranabasi xee Antiyoki. ²³ A to so naa, a naxa jexin Ala xa hinne tofe ra. A naxa e ralimaniya, e xa danxaniya Marigi ma. ²⁴ Baranabasi, mixi fanyi nan nu a ra. A nu rafexi danxaniya nun Ala Xaxili Seniyenxi ra. Nama gbege naxa danxaniya Marigi ma.

²⁵ Na xanbi, Baranabasi naxa siga Tarise Solu fende. ²⁶ A to a to, a naxa fa a ra Antiyoki. E nun danxaniyatɔee nan nu e malanma naa je keren birin bun ma. E naxa mixi gbege xaran. Isa foxirabiree naxee nu na Antiyoki, nee nan singe «Isayanka» xili soto.

²⁷ Na temui, namiponme ndee naxa goro Antiyoki, ke-life Darisalamu. ²⁸ Naxan nu xili Agabu, na naxa ti, a fa a fala Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, a kaame xungbe fama sinde dunipa birin ma. Na fe raba mange Kilodi xa waxati ne. ²⁹ Isa foxirabiree naxa lan a ma e xa Yudaya ngaxakerenyie mali harige ra, kankan noma naxan na. ³⁰ E naxa a so Baranabasi nun Solu yi ra katarabi kuntigie ma.

12

Tɔɔre man xεεραε life

¹ Na temui mange Herode naxa so danxaniyatɔe pama mixi ndee toorofe. ² A naxa Yaki, Yaya taara, faxa santidegema ra. ³ A to a to na nu rafa Yuwifie ma, a man naxa Piyeri suxu Taami Lebinitare Sali. ⁴ A to a suxu, a naxa a sa geeli kui. A naxa soori naani naani tongo xunde naani kui, a nee yamari, e xa a kanta. Herode nu waxi Piyeri xa makiiti pama ya xori Sayamaleke Dangi Sali na ba a ra. ⁵ Piyeri nu na geeli kui, kono danxaniyatɔe pama nu na Ala maxandife a be.

⁶ Koe ra, beenun Herode xa Piyeri makiiti, a nu xife soori firin tagi, yolonxonyi balanxi a ma. Soori gbete fan nu geeli naade kantafe. ⁷ Marigi xa maleke nde naxa mini a ma terenna ra. Yanbe naxa geeli kui iyalan. Maleke naxa Piyeri seeti mabonbo, a xa xunu, a fa a fala a be, «Keli, i xulun!» Yolonxonyie naxa yolon a belexe ra keren na. ⁸ Maleke naxa a fala a be, «I maxiri, i xa sankirie so.» A to na raba, maleke man naxa a fala a be, «Donma felen i ma, bira n foxo ra.» ⁹ Piyeri naxa mini, a bira maleke foxo ra, kono a mu a kolon xa na fe findixi nondi nan na. A nu bara a mapoxun, temunde a findixi laamatunyi nan na. ¹⁰ E to bara dangi soorie singe e nun a firin ndee ra, e naxa wure naade li naxan de rabixi taa ma, na naxa rabi a yete ra. E naxa mini. E mu nu a ikuyaxi kira xon ma, maleke naxa keli Piyeri xun.

11 Piyeri to xaxili soto na fe ma, a naxa a fala, «Yakosi, n bara a kolon Marigi nan a xa maleke xεxi, a xa n ba Herode yi ra. A bara n natanga Yuwifie belexe.»¹² A to kolon soto yi fe ma, a naxa siga Yaya nga Mariyama xonyi, Yaya naxan man xili Maraki. Mixi wuyaxi nu malanxi naa, e na Ala maxandife.¹³ A to naade konkon, konyi gine nde, naxan xili Roda, a naxa fa naade rabide.¹⁴ A to Piyeri xui me, a naxa plexin han a naxa nεmu naade rabife ma. A naxa a gi a xa sa a fala booree be Piyeri na naade ra.¹⁵ E naxa a fala a be, «I bara daxu.» Kono a to e karaxan, e naxa a fala, «A xa maleke na a ra.»¹⁶ Na temui birin Piyeri nu na naade konkonfe. E to naade rabi, e naxa kaaba a tofe ma.¹⁷ Piyeri to e masabari a belexe ra, a naxa a yaba e be Marigi a raminixi geeli kui ki naxe. A naxa a fala, «Wo yi fe ragbilen Yaki nun ngaxakerenyie ma.» Na xanbi, a naxa mini, a xa siga yire gbete.

¹⁸ Kuye to iba, soorie naxa lu maimaxe xungbe kui, a kolonfe ra Piyeri xa fe niyaxi ki naxe.¹⁹ Herode naxa a fen, kono a mu a to. A naxa soorie makiiti, a naxa yaamari fi a e birin xa faxe. Na xanbi, a naxa keli Yuda, a naxa goro Sesare, a xa saxanyi radangi menni.

Herode xa faxe

²⁰ Tirekae nun Sidonkae nu na lantareya kui e nun

Herode ra na temui. E naxa lan e bore ma, e xa siga Herode yire, e xa woyen. E to bara Bilasitu masoto, mange xa batula kuntigi, e naxa Herode mayandi lanyi xirife ra e tagi, barima e xa boxi xaxili nu tixi Herode xa boxi baloe nan na.²¹ Malan loxoe, Herode nu maxirixi a xa mange sosee kui, a naxa masenyi ti pama be, a doxoxi mange kibanyi kui.²² Mixie naxa sonxoe rate, «Ala xui nan yi ki, adama xui mu a ra.»²³ Marigi xa maleke nde naxa a rafura keren na, barima a mu Ala matoxo. Kulie naxa a don, a naxa faxe.

²⁴ Na waxati mixi gbege naxa Ala xa woyenyi rame, danxaniyatoe konti xun naxa masa.²⁵ Baranabasi nun Solu to ge xεera ibade Darisalamu, e naxa gbilen Yaya xanin na e xun ma, e naxan xili falama Maraki.

13

Baranabasi nun Solu sugandife

¹ Namijonmεe nun karamoxoe nu na Antiyoki danxaniyatoe pama tagi: Baranabasi, Simeyon naxan xili sa Nigeri, Lususi Sirenika, Manahen, nun Solu. Manahen nun mange Herode nan xuru yire keren.² E to nu Marigi batufe, e man nu sunfe, Ala Xaxili Seniyenxi naxa a fala e be, «Wo Baranabasi nun Solu ti n be e xati ma, wali xa fe ma n e xilixi naxan ma.»³ Awa, e to ge sunde, nun Ala maxandide, e naxa e belexe

sa Baranabasi nun Sōlu ma, e xa e taxu Ala ra. Na xanbi, e naxa e bejnin, e siga.

E sigafe Sipiri

⁴ Ala Xaxili Seniyenxi to Baranabasi nun Sōlu xεε, e naxa goro Selusiya, e fa baki kunkui kui sigafe ra Sipiri suri ma. ⁵ E to so Salamin, e naxa so Ala xa masenyi kawandife Yuwifie xa salide kui. Yaya nan nu e malima ra. ⁶ E to bara suri igiri han Pafosi, e naxa duure nde li naa, Yuwifi naxan nu a yete findixi namijonme wule fale ra, naxan nu xili Bari Yesu xa di. ⁷ A nu na mange Serigu Pōlu seeti ma, naxan xaxili nu fan. Na tan naxa Baranabasi nun Sōlu xili, barima a nu wama Ala xa masenyi ramefe.

⁸ Kōno na duure e naxan ma Elimasi, a xili wama a masenfe a duure nan a ra, a naxa e matandi. A nu katafe ne alako a xa mange xa ba danxaniya kira xon ma. ⁹ Awa Sōlu, naxan man xili Pōlu, Ala Xaxili Seniyenxi to goro a ma, a naxa a ya banban a ra, ¹⁰ a naxa a fala a be, «Kalabante nun yanfante nan i ra. Ibulisa xa di, tinxintare, i mu bama Marigi xa kira tinxinxi dal-infe? ¹¹ Awa yakosi, Marigi bara a belexe sa i ma. I fama ne donxude. Waxati nde bun ma, i mu soqe toma.» Dimi naxa dusu a xun na keren na. A naxa so milimalafe na ma, a nu mixie fen naxee a yi rasuxuma. ¹² Awa, mange Serigu Pōlu to na to, a naxa danxaniya Marigi xa seriye ma.

E sigafe Pisidiya bōxi ma

¹³ Pōlu nun a booree to baki kunkui kui Pafosi, e naxa siga Periga naxan na Panfiliya bōxi ma. Yaya naxa a ba e ma, a naxa gbilen Darisalamu. ¹⁴ Menni e naxa ti kira xon. E naxa so Antiyoki naxan na Pisidiya bōxi ma. E to so salide kui malabu loxoe, e naxa e magoro. ¹⁵ Tawureta Munsu nun namijonme xa Kitaabui xaranyi to ba a ra, salide xunmatie naxa xεεra ti e ma, e nu a fala, «Won ngaxakerenyie, xa marasi nde na wo yi ra pama be, wo a fala.» ¹⁶ Pōlu to keli, a naxa e masabari, a fa a fala, «Isirayilakae nun wo tan naxee gaaxuxi Ala ya ra, wo wo tuli mati. ¹⁷ Isirayila pama Marigi Ala bara won babae sugandi. A naxa e rawuya Misira bōxi ma. Na xanbi a naxa e ramini naa a senbe ra. ¹⁸ A naxa e rabalo je tongo naani jondon gbengberenyi ma. ¹⁹ A to si solofere halaki Kanaan bōxi ma, a naxa na bōxie fi Isirayilakae ma. ²⁰ Ne keme naani je tongo suuli bun ma, a naxa mangee ti e xun ma han Annabi Samuweli xa temui. ²¹ Awa, e to wa mange belebele xon ma, Ala naxa Kisu xa di, Sōlu, naxan fatan Bunyamin bōnsōe ra, a naxa na ti e xun ma. A xa mangeya naxa bu je tongo naani. ²² A to Sōlu ba mangeya ra, a naxa Dawuda findi mangē ra e xun. A yi seedeya masen na nan ma, «N bara Dawuda to, Yisayi

xa di, naxan keƣa rafaƣa n ma. A tan nan n sago birin nakamalima.»

²³ «Ala Isirayila Rakisima raminixi Dawuda bɔnsɔe nan ya ma, naxan lanxi Isa ma, alo a laayidi tongoxi ki naxe. ²⁴ Beenun Isa xa fa, Yaya nu bara mixie kawandi e xa tuubi, e xa e xunxa ye xɔɔra. ²⁵ A xa wali rapɔn temui, a naxa a fala, «N mu findixi mixi xa ra, wo naxan mapɔxunxi. Na kanyi fama n xanbi ra. Na binye mu na n yi ra n xa a xa sankiri mafulun.»

²⁶ «N ngaxakerenyie, Ibrahima bɔnsɔe xa die nun wo tan naxee gaaxuma Ala ya ra, yi kisi masenyi rasanbaxi won tan nan ma. ²⁷ Darisalamukæe nun e xunmatie mu tin Isa ra. E mu fahaamui sɔɔ namipɔnmæe xa masenyi ma, naxan xaranma malabu lɔxɔe birin. Kɔnɔ e naxa na masenyi yati rakamali Isa tɔɔɔgegefe ra. ²⁸ Hali e to mu sese to a lanma a xa faxa naxan ma, e naxa Pilati maxandi a xa a faxa. ²⁹ Na kui, e naxa fe birin nakamali naxee sebexi a xun. E man naxa a ragoro wuri magalanbuxi ma, e a fure sa gaburi kui. ³⁰ Kɔnɔ Ala naxa a rakeli faxe ma. ³¹ Mixi gbegebe naxee Isa mati kelife Galile sigafe Darisalamu, nee naxa a to xi wuyaxi bun ma. Yakɔsi e bara findi a xa seedee ra pama tagi.»

³² «Awa, muxu tan fan yi xibaaru fanyi masenma ne wo be, Ala laayidi naxan tongo won benbae be. ³³ Ala

bara a rakamali won tan be, e xa die. A bara Isa rakeli faxe ma alo a sebexi Yabura sora firin nde kui ki naxe. A naxe, «N ma di nan i ra. N bara findi i baba ra to.» ³⁴ A bara a rakeli faxe ma, alako a naxa bɔɔ. A na nan masenxi yi ki, «Laayidi seniyenxie, naxee mu kanama, n naxee tongoxi Dawuda be, n nee tongoma ne wo fan be.» ³⁵ Na na a ra, a man na masenyi falaxi yire gbete. A naxe, «I mu i xanuntenyi luma gaburi kui.» ³⁶ Dawuda to ge Ala sago rabade a xa waxati, a faxa ne, a a benbae li gaburi kui, a man bɔɔ naa. ³⁷ Kɔnɔ Ala mixi naxan nakelixa faxe ma, na tan mu bɔɔ.»

³⁸ «N ngaxakerenyie, naxan kawandixi wo be, wo xa a kolon yunubi xafarima a tan nan saabui ra. ³⁹ Naxan yo danxaniya, na kanyi bara kisi yunubie ma, Annabi Munsa xa seriye mu nɔ wo rakiside naxee ma. ⁴⁰ Na kui, wo wo meeni naxan falaxi namipɔnmæe xa Kitaabuie kui, a naxa fa wo li. E naxe, ⁴¹ «Wo a mato, wo tan mixi mayelee, wo de xa ixara, wo bara lɔe, barima n fama kewali rabade wo xa lɔxɔee nan ma, wo mu lama naxan na hali e a yaba wo be.»

⁴² Solu nun Baranabasi to mini, mixie naxa e maxandi e man xa yi masenyi ti malabu lɔxɔe naxan man fama kɔre. ⁴³ Awa, pama to yensen, Yuwifi wuyaxi nun mixi naxee nu soxi Yuwifi xa diine kui, nee naxa bira Polu nun Baranabasi fɔxɔ ra.

Polu nun Baranabasi naxa e rasi e xa lu Ala xa hinne kui. ⁴⁴ Na malabu loxoε xung-bilenyi, taakae birin naxa e malan Ala xa masenyi ramede. ⁴⁵ Yuwifie to jama to, toone naxa e suxu. E naxa ti Polu kanke, e nu a xa woyenyi matandi, e nu a konbi. ⁴⁶ Polu nun Baranabasi naxa a fala e be jama tagi, «A lanma Ala xa masenyi xa masen wo tan nan singe be, kono wo bara tondi a ra. Na kui, wo yete bara a fala a mu daxa wo xa kisi soto. Yakosi muxu muxu ya rafindima si gbeteε nan ma, ⁴⁷ alo Marigi muxu yamarixi ki naxe. A naxe,

«N bara i ti i xa findi
naiyalanyi ra sie be,
kisi xanife ra han dunija
danyi.»

⁴⁸ Mixi naxee mu findixi Yuwifi ra, nee to na me, e naxa seewa. E naxa e Marigi xa woyenyi matoxo. Naxee birin nu sugandixi kisi fe ra, nee naxa danxaniya.

⁴⁹ Marigi xa masenyi naxa yensen boxi birin kui. ⁵⁰ Kono Yuwifie naxa gine hagigee, naxee nu soxi Yuwifie xa diine kui, nun na taa kuntigie, e naxa nee bopee rate. E naxa toore doxo Polu nun Baranabasi ma han e naxa e keru e xa boxi ma. ⁵¹ Polu nun Baranabasi naxa e sanyi rakonkon, na xa findi seede ra a lantareya na e tagi. Na xanbi e naxa siga Ikoniyon. ⁵² Isa foxirabiree naxa seewa, e man nu fa Ala Xaxili Seniyenxi soto.

14

E sigafe Ikoniyon

¹ Polu nun Baranabasi naxa so Yuwifie xa salide kui Ikoniyon. E naxa woyen a fanyi ra han Yuwifie nun Girekika gbege naxa danxaniya. ² Kono Yuwifie naxee mu danxaniya, nee naxa Girekikae kui iso, alako e bope xa te danxaniyatooe xili ma. ³ Polu nun Baranabasi naxa temui xonkuye raba Ikoniyon, e nu woyen lanlanteya kui. Marigi naxa tonxumae nun kaabanakoe raba e saabui ra, e tan naxee findixi seede ra Ala xa masenyi be, a xa hinne xa fe ra. ⁴ Taakae naxa itaxun doxo firin. Ndee naxa lu Yuwifie xa seeti, ndee fan naxa lu xεεrae xa seeti. ⁵ Girekikae nun Yuwifie nun e xa mangee naxa lan e xa fe jaaxi doxo e ma, e man xa e magono han e xa faxes. ⁶ Polu nun Baranabasi to na kolon, e naxa e gi, e siga Likayoni taae kui, Lisitire nun Deribe, a nun na rabilinyi. ⁷ E naxa xibaaru fanyi kawandi ti naa.

E Sigafe Lisitire

⁸ Mixi nde nu doxoxi Lisitire, namate nan nu a ra, a bari na ki ne lanyuru kui. A mu nu noma a jerede hali keren. ⁹ A nu a tuli matima Polu xa masenyi nan na. Polu naxa a ya ti a ra. A naxa a to a danxaniyaxi a yalan fe ma. ¹⁰ A naxa a fala a xui itexi ra, «Keli, i ti i sanyie xun na. A naxa keli keren na, a jere.» ¹¹ Nama to na to, Polu naxan nabaxi, e naxa a fala Likayoni xui, «Alae

bara e falin mixie, e goro won tagi.» ¹² E naxa xili nde xabu e xun, e Baranabasi xili naxa sa Seyusi, Pɔlu fan Heremesi, barima a tan nan nu wɔyɛnma. ¹³ Seyusi xa serexɛdubɛ, naxan xa salide nu na taa sode dɛ ra, na naxa fa tuurae nun fugee ra naadɛɛ biri ra. A tan nun jama naxa wa serexɛ bafe e bɛ.

¹⁴ Xεεραε Baranabasi nun Pɔlu to na kolon, e naxa e xa sosee ibɔɔ, e man fa gbelegbele jama ra. ¹⁵ E naxa a fala, «Wo tan, munfe ra wo yi fe mɔɔli rabama? Mixi nan muxu ra, alo wo tan. Muxu faxi xibaaru fanyi nan na wo bɛ. Muxu wo rasima wo xa ba yi fufafu fee ma alako wo xa bira Ala xa kira fɔxɔ ra, naxan koore nun bɔxi, baa nun se birin daa. ¹⁶ Tɛmui dangixi Ala a lu ne si birin xa bira e yetɛ kan xa kirae fɔxɔ ra. ¹⁷ Hali na birin kui, a nu fe fanyi rabama naxan findi seede ra a xa fe ra. Tɛnɛ ye nu fama keli koore ma. Sansie nu fanma a tɛmui alako wo xa balo, wo man xa sɛɛwa wo bɔjɛ kui.» ¹⁸ Pɔlu nun Baranabasi naxa kata ki fanyi ra alako e naxa serexɛ ba e bɛ.

¹⁹ Awa, Yuwifie naxa fa keli Antiyɔki nun Ikoniyon. E naxa jama kui iso han e naxa Pɔlu magɔnɔ a xa faxa. E naxa mini a bubu ra taa fari ma barima e tan bɛ a bara gɛ faxade. ²⁰ Kɔnɔ Isa fɔxirabirɛɛ to a rabilin, a naxa keli, a man naxa gbilen taa kui.

E gbilenfe Antiyɔki Siriya

bɔxi ma

²¹ Kuye to iba, Pɔlu nun Baranabasi naxa siga Deribe. E to gɛ kawandi tide taa kui, mixi gbege naxa findi Isa fɔxirabirɛɛ ra. Na xanbi e naxa gbilen Lisitire, Ikoniyon, nun Antiyɔki. ²² E nu Isa fɔxirabirɛɛ rali-maniya. E man nu e rasi e xa sabati danxaniya kui. E nu a fala, «Won mu soma Ala xa mangeya niini bun ma fo won xa tɔɔɔ.» ²³ E naxa kuntigie sugandi danxaniyatɔɛ jama keren keren ma bɛ. E to gɛ salide nun sunde, e naxa e taxu Marigi ra, e nu danxaniyaxi naxan ma. ²⁴ Awa, e to Pisidiya igiri, e naxa fa Panfiliya. ²⁵ E naxa kawandi ti Periga, e naxa goro Ataleya.

²⁶ E to keli mɛnni, e naxa baki kunkui kui sigafe ra Antiyɔki, e nu taxuxi Ala xa hinne ra dɛnnaxɛ. E nu bara gɛ na wali birin nabade. ²⁷ E to so, e naxa danxaniyatɔɛ jama malan. E naxa fe birin dɛntɛgɛ sa e bɛ Ala naxan nabaxi e saabui ra, nun Ala danxaniya naadɛ rabixi si gbɛtɛɛ bɛ ki naxɛ. ²⁸ E nun Isa fɔxirabirɛɛ naxa bu e bore ra.

15

Darisalamu malanyi

¹ Mixi ndee naxee keli Yudaya, e naxa a fala Isa fɔxirabirɛɛ bɛ, «Xa wo mu wo sunna Annabi Munsa xa naamunyi ki ma, wo mu nɔma kiside.» ² Pɔlu nun Baranabasi naxa wɔyɛnyi xɔɔxɔɛ fala e bɛ. E

naxa nate tongo Pɔlu nun Baranabasi nun mixi ndee xa te Darisalamu xεεραε nun kuntigie maxɔrinde yi fe ma. ³ Danxaniyatɔe jama naxa e xεε. E dangixi Fenisiya nun Samari ra temui naxe, e naxa a masen mennikae be, mixi naxee kelixi si gbete ma, nee danxaniyaxi ki naxe. Yi masenyi naxa Isa foxirabiree rapelixin. ⁴ E to so Darisalamu, danxaniyatɔe jama nun xεεραε, nun kuntigie naxa e rasene. Ala naxan birin naba e saabui ra, e naxa na yaba e be. ⁵ Awa, Fariseni nde naxee nu bara danxaniya, e naxa keli, e nu fa a fala, a lanma ne si gbete mixie xa sunna, e xa bira Annabi Munsa xa seriye foxo ra.

⁶ Xεεραε nun kuntigie naxa e malan e xa na fe mato. ⁷ E to na fe isonxo sonxo, Piyeri naxa keli, a a fala e be, «N ngaxakerenyie, wo a kolon kafi temui xonkuye Ala bara n sugandi wo tagi, alako si gbete mixie xa xibaaru fanyi me n de ra, e xa danxaniya. ⁸ Awa, Ala naxan mixi sondonyi kolon, na bara seedeya raba e be, a a Xaxili Seniyenxi fi e ma alo won tan. ⁹ A mu mixi yo rafisa a boore be e tan nun won tan tagi, barima a bara e sondonyi raseniyen danxaniya ra. ¹⁰ Yakosi, munfe ra wo Ala matoma? Wo na kote dɔxɔfe Isa foxirabiree xun, won benbae nun won tan mu naxan noma. ¹¹ Wo xa a kolon a won nakisixi Marigi Isa xa hinne nan na alo e tan fan.»

¹² Nama birin naxa dundu, e naxa e tuli mati Pɔlu nun Baranabasi ra. Pɔlu nun Baranabasi naxa a tagi raba boore be Ala kaabanakoe nun tonxumae naxee birin naba e saabui ra si gbete tagi. ¹³ E to ge woyende, Yaki naxa woyenyi tongo, a naxe, ¹⁴ «N ngaxakerenyie, wo wo tuli mati n na. Simɔn bara a yaba Ala mixie sugandima ki naxe sie ya ma, a xili sama naxee xun ma. ¹⁵ Namijonmee birin xa masenyi lanxi na nan ma. A sebexi,

¹⁶ «Na xanbi n fama ne Dawuda xa banxi biraxi rakelide. N na yire kanaxie rafalama ne, n na rakelima ne, ¹⁷ alako mixi naxee luxi e xa no Marigi fende, si gbete naxee birin findima n gbe ra. ¹⁸ Marigi xa masenyi nan na ki,

naxan yi fe kolon kabi a folɛ, naxan yi fe birin nagirima.» ¹⁹ «Na na a ra, a mu lanma a xa findi fe xɔɔxɔe ra si gbete be naxee wama birafe Ala foxo ra. ²⁰ Konɔ won xa bataaxe sebe e ma, e naxa see don naxee baxi serexe ra kuyee be. E man xa ba yene ma, a nun e naxa sube yufaxi don, e man naxa wuli min. ²¹ Barima kabi won benbae xa waxati, mixie na taa birin kui, naxee Annabi Munsa xa seriye xaranma salidee kui malabu loxɔe.»

²² Awa, xεεραε nun kuntigie nun danxaniyatɔe jama birin naxa lan a ma e xa mixi ndee xεε

Antiyoki, naxee Polu nun Baranabasi matima. E naxa Yudasi naxan xili Barasaba, nun Silasi sugandi, xeme binyee ngaxakerenyie ya ma. ²³ E naxa bataaxe keren so e yi ra naxan sebexi, «Xεεραε nun kuntigie, naxee lanxi wo ngaxakerenyie ma, katarabi won ngaxakerenyie ma si gbete ya ma, naxee na Antiyoki, Siriya, nun Silisi, muxu bara wo xεebu. ²⁴ Muxu bara a me a mixi ndee naxee kelixi muxu ya ma, muxu mu jungui saxi naxee ma, a nee bara wo rakontofili e xa woyenyi ra. E bara wo bopre ifu.»

²⁵ «Na na a ra, muxu bara lan a ma muxu xa xεεραε xεε wo ma, sa Polu nun Baranabasi fari, muxu xanuntenyie, ²⁶ naxee bara mee e nii ra won Marigi Isa xa fe ra, Ala xa Mixi Sugandixi. ²⁷ Muxu bara Yudasi nun Silasi fan xεε, naxee yi fee tagi rabama wo be. ²⁸ Ala Xaxili Seniyenxi nun muxu tan bara lan a ma muxu naxa kote gbete doxo wo xun fo naxan daxa. ²⁹ A tan nan yi ki: Wo naxa sube don naxan baxi serexe ra kuyee be, nun sube yufaxie, wo naxa wuli fan min. Wo man naxa yene fan naba. Wo lan wo xa gbilen yi fe birin foxo ra. Wo salamu.»

³⁰ Awa, e to bara e pungu nama ma, e naxa siga Antiyoki, e naxa sa bataaxe so danxaniyatoe nama yi ra. ³¹ Ngaxakerenyie to a xaran, e naxa jalexin, e naxa li-maniya. ³² Yudasi nun

Silasi, naxee yati nu findixi namijonmee ra, e naxa e kawandi, e nu e ralimaniya woyen wuyaxi ra. ³³ Waxati nde to dangi, e ngaxakerenyie naxa e bepin bopesa kui gbilenfe e xεεmae ma. ³⁴ Kono Silasi tan naxa lu naa. ³⁵ Polu nun Baranabasi naxa lu Antiyoki, e nun e boore wuyaxi e nu fa mixie xaran, e man nu Marigi xa xibaaru fanyu kawandi ti.

Polu nun Baranabasi fatanfē

³⁶ Loxoe ndee to dangi, Polu naxa a fala Baranabasi be, «Won xa gbilen taa birin kui won Marigi xa masenyi kawandixi dennaxe, won xa a mato won ngaxakerenyie danxaniyatoe na ki naxe naa.» ³⁷ Baranabasi nu wama Yaya fan xaninfe, naxan xili Maraki. ³⁸ Kono Polu naxa a fala a mu lan e xa mixi xanin e xun ma naxan keli e xun ma Panfil-iyi, a mu tin birade e foxo ra e xa wali kui. ³⁹ Na lantareya naxa xoxoxo han a naxa findi fatanyi ra. Baranabasi naxa Maraki tongo, e naxa baki kunkui kui sigafe ra Sipiri suri ma. ⁴⁰ E ngaxakerenyie to e taxu Marigi xa hinne ra, Polu naxa Silasi tongo, e naxa siga ⁴¹ Siriya nun Silisi boxie ma, e danxaniyatoe namae ralimaniya.

16

Timote birafe Polu nun Silasi foxo ra

¹ Polu naxa siga Deribe nun Lisitire. Isa foxirabire

nde nu na, a xili Timote. Yuwifî gine danxaniyatœ nde xa di nan nu a ra. A baba Girekika nan nu a ra. ² Lisitire nun Ikoniyon ngaxakerenyie nu a xili fanyî falama. ³ Pôlu to wa a xanife a xun, a naxa a sunna Yuwifîe xa fe ra naxee nu na menni, barima birin nu a kolon a baba Girekika na a ra.

⁴ E naxa xeeræe nun Isa foxirabiree kuntigi naxee nu na Darisalamu, e naxa nee xa natε masen danxaniyatœe be na taae kui, e xa a rabatu. ⁵ Danxaniyatœ jamae xa danxaniya senbe xun nu masama, danxaniyatœ konti fan xun nu masa lœxœ yo lœxœ.

Pôlu laamatunyi tofe Tiroyasi

⁶ Ala Xaxili Seniyenxi to mu tin e xa kawandi ti Asi bœxi ma, e naxa Firigiya nun Galati bœxi igiri. ⁷ E to makœre Misi bœxi ra, e naxa wa sofe Bitiniya, kœnœ Isa Xaxili mu tin e xa siga naa. ⁸ Awa, e naxa Misi igiri, e naxa goro Tiroyasi. ⁹ Kœre ra, Pôlu naxa laamatunyi to. Masedonka nde naxa keli, a fa a maxandi, «Fa Masedon bœxi ma, i xa fa muxu mali.» ¹⁰ Pôlu laamatunyi to xanbi, muxu naxa la a ra a Marigi bara muxu xili xibaaru fanyî kawandife ra naa. Muxu naxa kata sigafe ra Masedon keren na.

Lidi xunxafe ye xœœra

¹¹ Muxu to keli Tiroyasi, muxu naxa baki kunkui kui, muxu naxa muxu ya rafindi

Samotirasi ma keren na. Na kuye iba, muxu naxa ti Neyapoli. ¹² Muxu to keli naa, muxu naxa siga Filipi, Masedon taa singe. E nu na Rœmakæe xa mangeya nan bun ma. Muxu naxa saxanyi radangi na taa kui.

¹³ Malabu lœxœe, muxu naxa siga taa fari ma xure de ra, muxu dennaxε mapœxun salide ra. Muxu to dœxœ, muxu naxa wœyen ginee ra naxee nu malanxi naa. ¹⁴ Gine nde nu na e ya ma naxan xili Lidi, gare dugi mati. Tiyatireka nan nu a ra. A gaaxu Ala ya ra. A to a tuli mati, Marigi naxa a bœpe rabi alako Pôlu naxan falama a xa so a xaxili ma. ¹⁵ A to a xunxa ye xœœra, a nun a xa denbaya, a naxa muxu mayandi, «Xa wo sa laxi a ra n bara danxaniya Marigi ma, wo fa lu n ma banxi kui yi saxanyi.» A naxa muxu karaxan mayandi ra.

E na geeli kui Filipi

¹⁶ Muxu to nu sigama salide, konyi gine nde naxa fa muxu ya ra. Ninne kanyi nan nu a ra, jinne naxan xili Tine, naxan se matoma. Na gine nu naafuli xungbe rasoma a kanyie ma. ¹⁷ A naxa so birafe muxu fœxœ ra, Pôlu nun muxu tan. A nu sœnxœe rate, «Yi mixie Ala Xili Xungbe Kanyi xa konyie nan e ra. E wo tife kisi kira nan xœn ma.» ¹⁸ A naxa na raba xi wuyaxi. Pôlu to xœnœ, a naxa a ya rafindi, a naxa a fala jinne be, «N bara i yamari Isa xili ra, Ala

xa Mixi Sugandixi, gbilen yi gine foxo ra.» Ninne naxa gbilen a foxo ra keren na.

¹⁹ Na konyi gine kanyie to a to e xa geeni bara kana, e naxa Polu nun Silasi suxu. E naxa e xanin kiitisae yire.

²⁰ E naxa e dentegge kiitisae be, e naxe, «Yi mixie nan won ma taa ya isofe.

²¹ Yuwifi nan e ra naxee naamunye xa fe masenma won mu tinxi naxee ra, won tan Romakae.» ²² Nama fan naxa keli e ra, nun kiitisae.

E naxa e makoyen, e naxa yaamari fi e xa e bonbo luxusinyi ra. ²³ E to ge e bonbode, e naxa e woli geeli kui. E naxa kosibili yamari a xa e kanta a fanyi ra. ²⁴ Na kosibili to na yaamari soto,

a naxa Polu nun Silasi sa geeli kui, a yolonxonyie sa e ma. ²⁵ Koe tagi to a li, Polu nun Silasi nu Ala maxandife, e nu Ala matoxofe beeti ra. Geelimanie nu e xui mexi.

²⁶ Boxi naxa seren keren na, geeli sanbunyi naxa a ramaxa. Na temui kerenyi kui, naade birin naxa rabi. Geelimanie birin xa yolonxonyie naxa mabolon. ²⁷ Kosibili naxa xunu. A to geeli naadee to e rabixi, a naxa a xa santidegema bendun a tee a xa a yete faxa, a joxo a ma a geelimanie nu bara e gi.

²⁸ Konɔ Polu naxa sonxo a xui itexi ra, «I naxa fe xone niya i yete ra, muxu birin na be.» ²⁹ Awa, kosibili to te maxili, a naxa so mafuren. A naxa a xinbi sin Polu nun Silasi bun ma, a serenma.

³⁰ A naxa e ramini, a e maxorin, «Marigie, a lanma

n xa munse raba alako n xa kisi?» ³¹ Polu nun Silasi naxa a yaabi, «I xa danxaniya Marigi Isa ma. Na nan a toma i kisima, i tan nun i xa denbaya.» ³² E naxa Marigi xa woyenyi masen a be a nun a xa mixie. ³³ A naxa e xanin a xun ma keren na koe kui, a naxa e xa fie yae xa. Na waxati yati a naxa xunxa ye xora, a tan nun a xa mixi birin. ³⁴ A naxa e yigiya a xa banxi kui, a man fa donse fi e ma. A naxa jalexin a fanyi ra, a nun a xa denbaya birin barima e bara danxaniya Ala ma.

³⁵ Kuye to iba, kiitisae naxa soorie xee e xa sa a fala kosibili be a xa na mixie rabolo. ³⁶ Kosibili naxa a fala Polu be, «Kiitisae bara xeerati a wo xa rabepin. Awa, yakosi wo mini, wo xa siga bonesa kui.» ³⁷ Konɔ Polu naxa a fala soorie be, «Muxu tan naxee findixi Romakae ra, e bara muxu sa geeli e mu muxu makiiti. E naxa muxu sa geeli, yakosi e wama muxu ramifige gundo ra? Na mu lanma feo! E yete yati nan fama muxu rabolode.» ³⁸ Soorie naxa yi woyenyie ragbilen kiitisae ma. E to a me a Romakae nan e ra, e naxa gaaxu. ³⁹ E naxa fa e mayandi, e e rabolo. E fan naxa e maxandi a e xa keli na taa.

⁴⁰ E to mini geeli kui, e naxa so Lidi xonyi. E to bara ge e ngaxakerenyie ralimaniyade, e naxa siga.

17

E sigafe Tesaloniki

¹ Pɔlu nun Silasi to dangi Anfipoli nun Apoloniya ra, e naxa so Tesaloniki taa kui, Yuwifie xa salide nde nu na dennaxɛ. ² Pɔlu naxa so naa alɔ a darixi naxan na. Malabu loxɔɛ xi saxan bun ma, e nun Pɔlu naxa Kitaabui xa fe fala. ³ A nu a tagi raba e be a a lanma Ala xa Mixi Sugandixi xa tɔɔɔ ki naxɛ, a man xa keli faxɛ ma. A naxa a fala, «Isa, n naxan ma fe falafe wo be yi ki, a tan nan Ala xa Mixi Sugandixi ra.» ⁴ Ndee naxa la a ra e ya ma. E naxa bira Pɔlu nun Silasi foxɔ ra. Girekika gbegbe fan naxee nu gaaxuxi Ala ya ra, nee fan naxa la a ra, e nun ginɛ hagigɛ gbegbe. ⁵ Kɔnɔ Yuwifii tɔnɛxi ndee naxa mixi jaaxi ndee tongo e xa pama ya iso taa kui. E naxa siga Yason xɔnyi Pɔlu nun Silasi fende alako e xa e xanin kiitisaɛ xɔn ma. ⁶ E to mu e to, e naxa Yason nun a ngaxakerenyie ndee mabɛndun na taa kiitisaɛ yire. E nu sɔnxɔɛ rate, e naxɛ, «Yi mixie naxee dunja ifuma, e bara fa be fan. Yason bara e yigiya. ⁷ E birin Romaka mangɛ xa wɔyɛnyi nan gbesen bama, e man a falama a mangɛ gbɛtɛ nde na naxan xili Isa.» ⁸ E naxa pama nun kiitisaɛ boɓɛ rate na wɔyɛnyie ra. ⁹ Beenun e xa Yason nun a booree bɛɓin, fo e to kobiri ba.

E sigafe Beere taa

¹⁰ Na kɔɛ ra, e ngaxakerenyie naxa Pɔlu nun Silasi rasiga Beere taa. E to so naa, e naxa so Yuwifie xa salide

kui. ¹¹ Na Yuwifie xaxili nu matinse dangi Tesalonikikae ra. E jan gbata nɛ na masenyi kolonde, e man Kitaabui kui mato loxɔ yo loxɔ alako e xa a kolon e naxan falama e be xa nɔndi yati nan a ra. ¹² Yuwifii wuyaxi naxa danxaniya e ya ma, nun Girekika ginɛ gorobone wuyaxi, nun xɛmɛ wuyaxi.

¹³ Kɔnɔ Yuwifie Tesalonikikae to a kolon a Pɔlu na Ala xa wɔyɛnyi kawandife Beere taa fan, e naxa fa naa, e fa pama ya iso. ¹⁴ Awa, danxaniyatɔɛ naxa Pɔlu tongo keren na, e naxa siga a ra baa fe ma, kɔnɔ Silasi nun Timote naxa lu Beere taa. ¹⁵ Naxee Pɔlu mati, e naxa siga a ra han Aten. Na xanbi e naxa gbilen e jungui ra Silasi nun Timote xɔn ma, e xa Pɔlu li sinnanyi ma Aten.

Pɔlu kawandi tife Aten

¹⁶ Pɔlu nu Silasi nun Timote mamɛfe Aten. A boɓɛ naxa mɔnaaxu a ra na taa xa kuyee xa fe ra. ¹⁷ Na kui, a naxa dɛ masara e nun Yuwifie ra, a nun mixie naxee gaaxuxi Ala ya ra salide kui. A man naxa wɔyɛn mixie ra a naralanma naxee ra malan yire taa kui loxɔ yo loxɔ. ¹⁸ Epikuri nun Sitoyisi karamɔxɔɛ naxa so wɔyɛnfe Pɔlu ra, e nu a fala, «Yi wɔyɛnla munse falafe?» Ndee to Pɔlu xui mɛ a Isa xa xibaaru masenma, a man nu fa marakeli fee falafe, e naxɛ, «A luxi nɛ alɔ a ala gbɛtɛ nan ma fee falama.»

19 Awa, e naxa a tongo, e naxa siga a ra Areyopago malan yire, e naxa a maxorin, «Yi lonni neene i naxan masenma, muxu noma a kolonde di? 20 Barima muxu fe neene nan mefe yi ki, muxu wama na fasari nan kolonfe.» 21 Atenkae nun xonee naxee sabatixi Aten, e nu darixi e tuli matife ra woyen neene ra naxee masenma.

22 Polu naxa ti Areyopago tagi, a naxa a fala, «Atenkae, n bara a to diinelaе yati yati nan wo ra. 23 N bara see to wo naxee batuma. N man bara serexebade nde to, a sebexi naxan ma, «Ala naxan mu kolonxi!» Wo naxan batuma, a fa lu wo mu a kolon, n na nan ma fe masenfe wo be. 24 Ala naxan dunjina daaxi, a nun se naxan birin na a kui, a tan naxan koore nun boxi Marigi ra, a mu sabatixi banxi kui mixi belexe naxan nafalaxi. 25 A hayi mu na see ma adama naxan xaninma a xon ma. A tan nan baloe nun jengi nun se birin fima mixi ma. 26 A tan nan a niya mixi birin xa mini benba keren fate. A naxa e rasabati boxi birin ma. A man naxa e xa waxati nun e lude naaninyie sa, 27 alako e xa Ala fen, e xa kata a kolonde, hali a to mu makuya won na. 28 Wo xa lonnilae yati fan bara a fala, «Won baloxi a tan ne, won fe birin nabama a tan nan saabui ra, nun won minixi a tan ne. A bonsoe nan won na.» 29 Awa xa won kelixi a bonsoe ne, a mu lanma won xa a mapoxun a Ala maniyaxi xεema, gbeti, xa

na mu geme nan na, mixi belexe naxan solixi e xaxili ra. 30 Ala mu nu na fe kolontareya temui matoxi, konoxi yakosi a bara a fala mixi birin be, yire birin, e xa tuubi, 31 barima a bara loxoe keren sugandi, a fama dunjina makiitide naxan ma tinxinyi ra, mixi nde saabui ra a bara a ragiri naxan ma. A bara na kanyi matonxumaxi rakeli faxamixie ya ma.» 32 E to yi fe me, fa a fala mixi kelima faxe ma, ndee naxa so a mayelefe. Ndee naxa a fala, «Muxu fama muxu tuli matide i ra loxoe gbete.» 33 Awa, Polu naxa mini e ya ma. 34 Ndee naxa lu a mabiri ra, e naxa danxaniya, alo Denisiyo, naxan nu na Areyopago mixie ya ma, nun gine nde naxan xili Damarisi, e nun mixi gbete ra.

18

E sigafe Korinti

1 Na xanbi, Polu naxa keli Aten, a naxa siga Korinti. 2 A naxa Yuwifi keren li naa, a xili Akila, Pontuka nan a ra. A nu baxi fade keli Itali a nun a xa gine Pirisila, barima Kilodi nu bara Yuwifi birin yaamari e xa mini Roma. Polu naxa kafu e ma, 3 barima e nu wali keren nan nabama, kiri banxi rafalafe. A naxa lu e xonyi, e nu wali naa. 4 Polu nu woyenma salide kui malabu loxoe birin. A nu Yuwifie nun Girekikae radanxaniya. 5 Silasi nun Timote to so, keli Masedon, Polu naxa a yete fi kawandi

rabafe gbansan ma. A nu a fala Yuwifie be a Isa nan Ala xa Mixi Sugandixi ra. ⁶ Kɔnɔ Yuwifie to na matandi konbi ra, Pɔlu naxa a xa donma ikonkon tonxuma ra, a naxa a fala e be, «Xa wo lɔe, wo tan nan fɔxi na na ra. N tan bara na kote ba n xun. Yakɔsi n sigama ne si gbete ma.»

⁷ A to keli naa, a naxa so mixi nde xɔnyi, a kanyi xili Titi Yusutu, a gaaxu Ala ya ra. A xa banxi nu na salide fe ma. ⁸ Na temui, Kirisipu salide xunmati naxa danxaniya Marigi ma a nun a xa denbaya birin. Korintikae wuyaxi naxee nu Pɔlu xui mexi, e fan naxa danxaniya, e naxa e xunxa ye xɔra.

⁹ Marigi naxa a fala Pɔlu be laamatunyi ra kɔe kui, «I naxa gaaxu muku! Wɔyen! I naxa dundu, ¹⁰ barima n na i fɔxɔ ra. Mixi yo belexe mu i lima a xa fe paaxi raba i ra, barima mixi gbegbe na n be yi taa kui.» ¹¹ Pɔlu naxa lu naa je keren kike senni. A nu Korintikae xaran Ala xa masenyi ra.

¹² Galiyon to nu na Akayi mangɛ ra, Yuwifie naxa yanfanteya xiri Pɔlu xun, e naxa a xanin kiitisae yire. ¹³ E naxa a fala, «Yi di nan mixie kui isoma e xa Ala batu ki gbete naxan mu seriye ki ra.» ¹⁴ Pɔlu to wɔyen fɔlɔ, Galiyon naxa a fala Yuwifie be, «Xa a sa li tinxintareya na a ra, xa na mu a ra wali kobi nde, n n tuli matima ne wo ra nu, ¹⁵ kɔnɔ xa a sa li boore matandi na a ra wɔyenyi ma, xa na mu a

ra xilie ma, a nun wo xa seriye ma, na na wo tan nan ma. N mu wama findife na fe makiitima ra.» ¹⁶ Na kui, a naxa e keru kiiti banxi kui. ¹⁷ Nama naxa salide xunmati Sositene suxu, e a bɔnbɔ kiiti banxi tande ma, kɔnɔ Galiyon mu e hansa.

E gbilenfe Antiyɔki

¹⁸ Pɔlu to bu Korinti ki fanyi ra, a naxa keli a ngaxakerenyie xun ma. A naxa baki kunkui kui a nun Pirisila nun Akila, e siga Siriya. A naxa a xunyi bi Senxereya, barima a nu bara laayidi tongo Ala be. ¹⁹ E to so Efese, Pɔlu naxa a jereboore lu naa. A naxa so salide kui, e nun Yuwifie naxa sumun. ²⁰ E naxa a mayandi a xa bu naa, ²¹ kɔnɔ na mu a xunyi suxu. A naxa a jungu e ma. A naxe, «Fo n xa sa sali Darisalamu ne. Xa Ala tin, n man fama wo xɔnyi.» ²² Awa, a naxa baki kunkui kui, a keli Efese, a siga Sesare. A to ge danxaniyatɔe jama xeebude, a naxa goro Antiyɔki.

Pɔlu xa biyaasi saxan nde

²³ Pɔlu to bara saxanyi radangi Antiyɔki, a naxa kira tongo, a naxa Galati nun Firigiya bɔxi birin isa, a nu Isa fɔxirabiree ralimaniya.

²⁴ Apolosi, Yuwifi nde naxan barixi Alesandire, a naxa Efese li. A nu fata wɔyende, a Kitaabui fan kolon. ²⁵ A nu xaranxi Marigi xa kiraya ra. A naxa Isa xa fe masen a fanyi ra, kɔnɔ a nu Yaya xa xaranyi

nan gbansan kolon xunxa tife ye xɔɔra. ²⁶ A naxa so woyenfe a rawasaxi ra salide kui. Akila nun Pirisila to a xui mɛ, e naxa kafu a ma alako e xa Ala xa kiraya masen a bɛ a ki ma. ²⁷ Na xanbi a to nu wama dangife Akayi, a ngaxakerenyie naxa a ralimaniya. E naxa bataaxɛ sebe Isa fɔxirabiree ma a e xa a rasɛnɛ. A xa sigɛ naxa findi fe fanyi ra danxaniyatɔee bɛ Akayi bɔxi ma, naxee danxaniya Ala xa hinne saabui ra. ²⁸ Apolosi naxa Yuwifie matandi senbe ra kenɛ ma, a naxa a masen Kitaabui ra a Isa nan Ala xa Mixi Sugandixi ra.

19

Pɔlu sigafe Efese

¹ Apolosi nu na Korinti. Pɔlu to bara gɛ Asi fuge biri isade, a naxa fa Efese. A to naralan Isa fɔxirabire ndee ra, ² a naxa e maxɔrin, «Wo bara Ala Xaxili Seniyenxi soto wo to danxaniya?» E naxa a yaabi, «Muxu pan mu nu na mɛ sinden xa Ala Xaxili Seniyenxi na na.» ³ A naxa e maxɔrin, «Wo wo xunxa ye xɔɔra munfe ma?» E naxa a yaabi, «Muxu bara muxu xunxa ye xɔɔra alo Yaya a masenxi ki naxɛ.» ⁴ Awa, Pɔlu naxa a fala, «Yaya nu mixi xunxama ye xɔɔra nɛ tuubi xa fe ra. A nu a fala mixie bɛ, e xa danxaniya mixi nde ma naxan fama a tan xanbi ra. Na nan lanxi Isa ma.» ⁵ Na masenyi ma e naxa e xunxa ye xɔɔra Marigi Isa xili ra. ⁶ Pɔlu to a belexɛ sa e ma, Ala Xaxili

Seniyenxi naxa fa e ma. E naxa so xui gbɛtɛɛ falafe, e man nu Ala xa masenyi fala. ⁷ E birin nalanxi, xɛmɛ fu nun firin nan nu e ra.

⁸ Na dangi xanbi, Pɔlu naxa so salide kui, a kawandi ti. A nu fe tagi raba e bɛ Ala xa mangɛya niini xa fe ra kike saxan bun ma. A nu kata a xa mixie nɔ naxee tuli nu matixi a ra. ⁹ Kɔnɔ ndee xaxili nu xɔɔxɔ, e mu la a ra. E naxa Marigi xa kira bɛxu pama ya i. Pɔlu naxa mini e ya ma, a naxa Isa fɔxirabiree tongo a xun, alako a xa e xaran lɔxɔ yo lɔxɔ Tiranusi xa xarande kui. ¹⁰ Na naxa siga han jɛ firin. Yuwifie nun Girekika naxee birin nu sabatixi Asi, e Marigi xa masenyi rame na nan kui. ¹¹ Ala nu kaabanako xungbee rabama Pɔlu belexɛ ra ¹² han e nu dugi nun xunxurie sa furemae ma, Pɔlu nu bara din naxee ra. Fure nu ba nɛ e ma, jinne nu mini mixie i.

Seba xa Die

¹³ Yuwifie ndee naxee jinne raminima mixie yire birin, e naxa kata Marigi Isa xili rawalide jinne kanyie bɛ. E a fala, «N bara wo yaamari Isa xili ra Pɔlu naxan xa fe kawandima.» ¹⁴ Seba, Yuwifie serɛxɛdube kuntigi nde, xa di solofere nan nu na fe rabama. ¹⁵ Ninne naxa e yaabi, «N Isa nun Pɔlu kolon, kɔnɔ n mu wo tan kolon feo!» ¹⁶ Na jinne kanyi naxa bagan e ma, a naxa e bɔnbɔ han e naxa e gi banxi kui e rageli nun e maxɔnɔxi ra.

17 Yuwifi nun Girekika naxee birin nu sabatixi Efese, e naxa na fe kolon. Gaaxui naxa e birin suxu. Marigi Isa xili dariye naxa mate.

18 Danxaniyatɔe wuyaxi naxa fa, e naxa e ti e xa yunubie ra, e naxa e xa fe paaxi birin fala kene ma. 19 Duuree fan naxa fa e xa bukie ra, e naxa e gan birin ya xɔri. E naxa bukie sare kɔnti, kɔbiri kole wulu tongo suuli nan nu a ra. 20 Marigi xa masenyi nu yiriwama na ki ne senbe ra.

Girinbanyi birafe Efese

21 Yi fee to dangi, Pɔlu naxa nate tongo a xa siga Darisalamu. Na biyaasi kui fo a xa Masedon nun Akayi bɔxi ibolon. A naxa a fala, «N na siga Darisalamu, fo n xa Rɔma fan li.» 22 A naxa a malima firin xee Masedon, Timote nun Erasito, kɔnɔ a tan naxa lu Asi sinden.

23 Na temui sɔnxɔe xungbe naxa raba naa Marigi xa kira xa fe ma. 24 Xabui nde, naxan xili Demetiri, a nu ala Aritemi xa salide misaali lanmadi yailanma gbeti ra. Na xabui mɔolie nu kɔbiri gbegbe sɔtɔma na wali kui. 25 A naxa a wali-booree malan, a a fala e be, «Wo a kolon, won baloxi yi wali nan kui. 26 Wo bara a to, wo bara a me, yi Pɔlu bara mixi gbegbe madaxu Asi bɔxi birin ma, Efese gbansan xa mu a ra. A naxe a alae naxee rafalaxi mixie belexe ra, a ala mu e ra. 27 Na kui won ma wali fama ne xili paaxi sɔtɔde. Won ma ala Aritemi xa salide fan xun

nakanama ne. Nde bama ne Aritemi xa binye ra Asi bɔxi nun dunija ma.»

28 A to na fala, e naxa xɔnɔ, e naxa so sɔnxɔe ratefe, «Efesekae xa ala Aritemi nan gbo.» 29 Taa birin ya naxa iso. E naxa Gayu nun Arisitaraki, Pɔlu jereboore Masedonkae, xanin malande xungbe kui. 30 Pɔlu naxa wa sigafe naa, kɔnɔ Isa foxirabiree mu tin. 31 A booree Asikae xunmatie fan naxa xɛera ti Pɔlu ma, e a mayandi a naxa siga malan yire. 32 Ndee nu sɔnxɔma e gbe ki ma. Booree fan sɔnxɔma e gbe ki. Lantareya nu na malanyi ya ma. Mixi wuyaxi mu nu a kolon e malanxi fe naxan ma.

33 Awa, Yuwifie naxa Alesandire tutun yare a xa wɔyen. A naxa jama masabari a belexe ra alako a xa masenyi ti. 34 Kɔnɔ, e to a kolon a Yuwifi nan a ra, e birin nalanxi naxa sɔnxɔe rate leeri firin bun ma. E naxe, «Efesekae xa ala Aritemi nan gbo.» 35 Na xanbi, taa kuntigi nde naxa jama masabari, a naxa a fala, «Efesekae, dunija birin a kolon a Efese taa nan Aritemi xa salide kantama a nun Aritemi maniye, naxan goroxi keli koore ma. 36 Mixi yo mu na matandima. A lanma wo xa dundu. Wo naxa gbata fefe rabade. 37 Wo bara fa yi mixie ra be, kɔnɔ e mu Aritemi mupa, e mu a konbi. 38 Xa Demetiri nun a walibooree wama mixi nde kalamufe, e xa na masen kiitisea be kiiti loxɔe. 39 Xa wo wama fe

gbete nan xon, na fan ya ibama won ma malan loxe. ⁴⁰ E noma won suxude won ma bojete ma naxan dangixi to, barima nondi yo mu na won be yi malanyi rabafe ma.» A to ge, a naxa malanyi rayensen.

20

A sigafe Masedon nun Gireki boxie ma

¹ Sonxe to bara jon, Polu naxa Isa foxirabiree malan e rasife ma. A to a jungu e ma, a naxa siga Masedon.

² A naxa na boxi isa, a nu Isa foxirabiree rasi marasi wuyaxi ra. Na dangi xanbi, a naxa siga Gireki boxi ma.

³ A to lu naa kike saxan, a naxa wa sigafe Siriya kunkui kui, konc Yuwifie nu bara yanfanteya yailan a xili ma. Na kui, a naxa nate tongo a xa gbilen Masedon kira ra.

⁴ Naxee a mati han Asi nee nan yi ki: Sopateri, Beereka Pirusi xa di, Arisitaraki nun Sekondu Tesalonikikae, Gayu Deribeka nun Timote, Tikike nun Tirofimo Asikae.

⁵ Nee naxa ti yare, e naxa sa muxu mame Tiroyasi.

⁶ Taami Lebinitare Sali loxe dangi xanbi, muxu naxa baki kunkui kui Filipi. Beenun xi suuli, muxu naxa e li Tiroyasi. Muxu naxa lu naa xi solofere.

Polu Eyutiki rakelife faxe ma

⁷ Sande loxe muxu naxa malan taami igirafe ra. Polu naxa kawandi ti Isa foxirabiree be han ke tagi. A lan ne a xa siga kuye na iba. ⁸ Lanpui gbege nu na

na koore banxi kui, muxu nu malanxi dennaxe. ⁹ Segetala nde naxan xili Eyutiki nu doxoxi wunderi ra. Polu xa kawandi xon to kuya, xi xoli naxa a suxu a fanyi ra, a bira boxi ma kelife banxi deki saxan nde. E naxa a li, a bara faxa. ¹⁰ Polu to goro, a naxa a felen a xun. A naxa a tongo, a a fala e be, «Wo naxa kontofili, barima a mu faxaxi.» ¹¹ Polu to te, a naxa taami igira, a naxa a don. A man naxa woyen han geesege. Na geesege, a naxa siga. ¹² Danxaniyatose naxa segetala xanin a jipe ra bojesa kui.

Polu a jungufe Efesekae ma

¹³ Muxu naxa kunkui bela rakeli sigafe ra Asosi Polu ya ra alo muxu lanxi a ma ki naxe. A naxa wa sigafe a sanyi ra. ¹⁴ A to muxu li Asosi, muxu naxa a baki kunkui kui sigafe Mitileni.

¹⁵ Keli menni, muxu naxa siga baa kira ra. Na fan kuye iba, muxu naxa Kiyo li. Na xanbi, muxu naxa siga han Samosi. Na loxe kuye iba, muxu naxa Mileto li.

¹⁶ Polu nu bara nate tongo a xa dangi Efese mabiri alako a naxa bu Asi boxi ma. A nu gbataxi a xa so Darisalamu Xe Xabe Sali loxe xa a sa sooneyama a be.

¹⁷ Polu to Mileto li, a naxa xera ti a Efese danxaniyatose jama kuntigie xa fa. ¹⁸ E to fa a yire, a naxa a fala e be, «Wo a kolon n perexi wo tagi ki naxe. Kabi n so Asi, ¹⁹ n Marigi xa wali raba

yeτε magoroe nan kui. N yaye bara mini, n bara tōōō Yuwifie xa wali jaaxi saabui ra. ²⁰ Wo a kolon a n mu wo munafan se yo nōxun wo ma. N bara kawandi ti wo be keνε ma nun wo xa banxie kui. ²¹ N nu a falama ne Yuwifie nun Girekikae be e xa togondiya Ala ma, e xa danxaniya won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi ma.»

²² «Yakōsi Ala Xaxili Seniyenxi wama ne n xa siga Darisalamu, kōōō n mu a kolon naxan sigama n sōtōde naa. ²³ Taa birin kui Ala Xaxili Seniyenxi bara n nakolon a geeli nun tōōre fama ne n lide naa. ²⁴ Kōōō n nii tide yo mu na n be. N xa n ma xεεraya rakamali, n Marigi Isa naxan taxuxi n na. N xa findi Ala xa hinne seedepeōxōya ba ra, naxan findixi xibaaru fanyi ra.»

²⁵ «Yakōsi n a kolon wo mu n yatagi toma sōōōn, wo tan naxee birin wo tuli matixi n ma kawandi ra, Ala xa mangeya niini xa fe ra. ²⁶ Na na a ra, n a falama wo be to, wo xa kote yo mu na n xun, ²⁷ barima n bara Ala sago birin masen wo be, n mu sese nōxun wo ma. ²⁸ Awa, wo xa mεeni wo yeτε ma a nun danxaniyatōe birin, Ala Xaxili Seniyenxi wo findixi naxee xa xunmati ra, alako wo xa mεeni Marigi xa danxaniyatōe nama ma, a naxan sōtōxi a yeτε wuli ra. Wo xa e kanta alō xurusee demadonyi gōōre kantama ki naxe. ²⁹ N na kolon, n na siga, mixi jaaxie fama ne sode wo tagi, alō wula baree

soma gōōre ya ma ki naxe. ³⁰ Mixi ndee soma wo tagi, e xa xaranyi jaaxi ti alako e xa Isa fōxirabirēe bēndun e ma. ³¹ Wo xa wo mεeni. Wo xa ratu yi je saxanyi bun ma n mu wo kawandife iti kōe nun yanyi. N na birin nabaxi yaye nan kui.»

³² «Awa yakōsi, n wo taxuma Ala ra nun a xa hinne masenyi ra, naxan nōma senbe nun ke fanyi fide seniyentōe birin ma. ³³ N mu nu wama wo xa kōbiri xa xōn, xa na mu a ra wo xa xεema, wo xa sosee. ³⁴ Wo yeτε yati a kolon a n wali yi belexee nan na alako n xa balo n nun n perebooree. ³⁵ N bara a masen wo be mōōli birin na, a won lan ne won xa wali alako won xa setaree mali. Wo xa ratu Marigi Isa xa wōyenyi ma, a naxe, «Nelexinyi na ki nan kui, dangife a sōtōfe ra.»»

³⁶ A to ge wōyende, a naxa a xinbi sin, e birin naxa Ala maxandi. ³⁷ E birin naxa so wafe. E naxa findigilin Pōlu kōnyo ma, e a masunbu. ³⁸ E sunnun ne barima a bara a fala e mu nōma a tode sōōōn. E naxa a mati han kunkui de ra.

21

Pōlu sigafe Darisalamu

¹ Muxu to fatan, muxu naxa siga keren na Kosi kunkui kui. Na kuye iba, a muxu naxa siga Rodi. Muxu to keli Rodi, muxu naxa siga Patara. ² Muxu to kunkui to naa, naxan nu baa igirife sigafe Fenisiya biri ra, muxu naxa baki

na kui. ³ Muxu to bara Sipiri suri to, muxu naxa dangi na ra koola ma, sigafe Siriya biri ra. Muxu naxa ti Tire alako kote xa ragoro. ⁴ Muxu naxa Isa foxirabiree ndee li naa. Muxu naxa xi solofere radangi e xonyi. Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro Isa foxirabiree ma, e xa a fala Polu be a naxa te Darisalamu.

⁵ Kono xi solofere kamali loxoε, muxu naxa kira tongo sigafe ra. E birin naxa muxu mati, a nun e xa ginεe nun e xa die ra, han taa fari ma. Muxu naxa muxu xinbi sin baa de ra Ala maxandife ra. ⁶ Nungui to non, muxu naxa baki kunkui kui. Booree tan naxa gbilen e xonyi. ⁷ Muxu naxa keli Tire sigafe ra Pitolomayi. Muxu naxa ngaxakerenyie xεebu menni, muxu naxa fεεpen naa.

⁸ Na kuye iba, muxu naxa siga Sesare, Filipu xibaaru fanyi kawandila xonyi, naxan nu na mixi sugandixi solofere ya ma. ⁹ A xa di gine naani nu na naxee mu nu doxo xeme taa. E nu namipnonme wali rabama. ¹⁰ Muxu to bara xi wuyaxi raba naa, Ala xa namipnonme naxan xili Agabu, naxa fa muxu xonyi kelife Yudaya. ¹¹ A naxa Polu xa beleti tongo, a naxa a yetε kan sanyie nun a belexεe xiri. A naxa a fala, «Ala Xaxili Seniyenxi yi nan masenxi. Xeme naxan gbe yi beleti ra, Yuwifie a xirima yi mooli nan na Darisalamu, e a so mixie yi ra naxee findi

si gbeteε ra.»

¹² Muxu to na me, muxu nun naakae naxa Polu maxandi a naxa te Darisalamu. ¹³ A naxa muxu yaabi, «Munfe ra wo wama n bope mapaaxufe wo yaye ra? N bara tin e xa n xiri Darisalamu, e xa n faxa, Marigi Isa xili xa fe ra.» ¹⁴ A to mu tin muxu xui suxude, muxu mu tin a karaxande, Muxu naxa a fala, «Marigi sago xa raba.»

¹⁵ Na loxoεe to dangi, muxu naxa muxu yailan, muxu naxa te Darisalamu. ¹⁶ Isa foxirabiree ndee Sesarekae naxa muxu mati. E naxa muxu xanin Menason Sipirika xonyi, naxan findixi Isa foxirabireε ra a rakuya. A naxa muxu yigiya.

Polu Yaki xεebufe

¹⁷ Muxu to so Darisalamu, Isa foxirabireε naxa muxu rasene jεlexinyi ra. ¹⁸ Na kuye iba, muxu nun Polu naxa siga Yaki xonyi. Danxaniyatεe nama kuntigi birin naxa e malan naa. ¹⁹ A to ge e xεebude, Polu naxa a xa wali dentεge sa Ala naxan nabaxi si gbeteε tagi a saabui ra. ²⁰ E to na me, e naxa Ala matoxo. E naxe, «Muxu ngaxakerenyi, i bara a to Yuwifi wulu wuyaxi bara danxaniya, kono e man e tunnabexixi birafe Annabi Munsa xa seriye foxo ra. ²¹ Mixi ndee bara a fala e be a i Yuwifie xaranma, naxee na si gbeteε ya ma, a e xa gbilen Annabi Munsa xa seriyeε foxo ra, a e naxa e xa die sunna, a e naxa bira

Yuwifie xa naamunye fɔxo ra.»

²² «Won na ma di? Siike yo mu na, pama a kolonma ne a i bara fa. ²³ Na na a ra, muxu naxan falama i be i xa a raba. Mixi naani na muxu ya ma, naxee bara laayidi tongo Ala be. ²⁴ I xa kafu e ma, wo birin xa wo yete raseniye, i man xa e sare fi, e xa e xunyi bi. Na na a ra birin a kolonma a mixie naxan falaxi i xun ma, wule na a ra. E xa a kolon i fan biraxi Annabi Munsa xa seriye nan fɔxo ra. ²⁵ Muxu naxa nate tongo, muxu man fa na sebe. Danxaniyatɔee naxee keli si gbetee ma, e naxa sube don naxan baxi serexe ra kuyee be, nun sube yufaxie. E naxa wuli fan min. E man naxa yene fan naba.»

²⁶ Awa na kuye iba, Pɔlu naxa na mixie tongo, e naxa e yete raseniye. Na xanbi a naxa so hɔrɔmɔbanxi kui, a xa a masen, maraseniye nyi rakamalima loxoɔe naxan ma, a nun serexe naxan bama kankan be.

Pɔlu safe geeli kui

²⁷ Na xi solofere ranɔnyi, Yuwifie Asikæe to Pɔlu to hɔrɔmɔbanxi kui, e naxa pama birin ya iso, e man naxa Pɔlu suxu. ²⁸ E nu sonxoɔe rate, «Isirayilakæe, wo muxu mali! Na xeme nan yi ki naxan kawandi jaaxi rabama yire birin mixi birin be, Yuwifie, nun Annabi Munsa xa seriye, nun yi hɔrɔmɔbanxi xa fe ra. A man bara Girekikæe raso hɔrɔmɔbanxi kui. Na bara yi yire seniye nxi findi yire

seniyentare ra.» ²⁹ E na fala ne barima e nu bara Pɔlu nun Tirofimo Efeseka to e boore fɔxo ra taa kui. E naxa a mapɔxun a Pɔlu a raso ne hɔrɔmɔbanxi kui.

³⁰ Taa kui birin ya naxa iso. Mixie naxa fa e gi ra keli yire birin. E naxa Pɔlu suxu, e naxa mini a bubu ra tande ma. E naxa naadee ragali keren na. ³¹ E nu wama Pɔlu faxafe ne. Sɔori mange naxa a kolon Darisalamu birin ya isoxi. ³² Sɔori mange naxa sɔorie nun e xa xunmatie tongo, e siga Pɔlu fɔxo ra keren na. Nama to sɔorie to, e naxa ba Pɔlu bɔnbɔfe. ³³ Awa, sɔori mange naxa yaamari fi e xa a xiri yolonxo nyi firin na. A naxa maxorinyi ti fa nde a ra, nun a munfe rabaxi. ³⁴ Nama seeti nde sonxoɔma e gbe ki, booree fan sonxoɔma e gbe ki. A to mu no fe fiixe sɔtode e ra sonxoɔe xa fe ra, a naxa a fala e xa Pɔlu xanin sɔori banxi kui. ³⁵ Pɔlu to ti banxi de ra, sɔorie naxa a tongo pama xa jaaxui ma, ³⁶ barima mixi gali nan nu biraxi e fɔxo ra, e nu fa a fala e xui itexi ra, «A xa faxa!»

Pɔlu a yete xun mafalafe

³⁷ E wama a rasofe sɔori banxi kui temui naxee, Pɔlu naxa sɔori mange maxorin, «I nɔma n sago sade n xa fe nde fala i be?» Sɔori mange naxa a yaabi, «I Gireki xui mema? ³⁸ I tan xa mu na Misiraka ra, naxan mixie ya iso yi donxoɔe ra, a naxa suute wulu naani xanin wula kui?» ³⁹ Pɔlu naxa a yaabi, «Yuwifi nan n

na, Tariseka. Na taa xungbe a munafanyi gbo Silisi bɔxi ma. N sago sa n xa wɔyɛn yi gali bɛ.»

⁴⁰ Sɔɔri mangɛ to a sago sa, Pɔlu tixi banxi tede dɛ ra, a naxa mixie masabari a bɛlɛɛ ra. Kuye naxa bolon yen! Pɔlu naxa wɔyɛn Eburu xui.

22

¹ «N ngaxakerenyie, n babae, wo xa wo tuli mati n na, n xa n yetɛ kan xun mafala.» ² E to a mɛ a Eburu xui falama, e naxa dundu dangi singe ra. Pɔlu naxa a fala, ³ «Yuwifii nan n na, n barixi Tarise nɛ, Silisi bɔxi ma, kɔnɔ n mɔxi be nɛ. Gamaliyeli naxa n xaran alako n xa bira won babae xa seriye fɔxɔ ra. Ala xa fe nu n bɔpɛ suxuma alɔ a wo fan suxuma ki naxɛ to. ⁴ N mixie tɔɔrɔ nɛ han n naxa e faxa, naxee nu biraxi Isa xa kira fɔxɔ ra. N naxa ginɛe nun xɛmɛe suxu, n naxa e sa geeli kui. ⁵ Sɛrɛxɛdubɛ kuntigi nun diinɛ forie birin na n seedee ra. E naxa kɛɛdie so n yi ra katarabi e ngaxakerenyie ma Damasi alako n na danxaniyatɔɛe to, n xa e xiri, n xa fa e ra Darisalamu, n xa e jaxankata.»

⁶ «N to makɔrɛ Damasi ra yanyi tagi, yanbɛ xungbe naxa goro n ma kelife koore ma. ⁷ N naxa bira bɔxi. N naxa xui mɛ naxan nu a falama n bɛ, «Sɔlu, Sɔlu, munfe ra i n jaxankatama?» ⁸ N naxa a yaabi, «Nde i ra, Marigi?» A naxa n yaabi, «Isa

Nasaretika nan n na, i naxan jaxankatafe.» ⁹ Naxee nu na n fɔxɔ ra, e naxa yanbɛ to, kɔnɔ naxan nu wɔyɛnfe, e mu na tan xui mɛ. Awa, n naxa a fala, ¹⁰ «N xa munse raba, Marigi?» Marigi naxa a fala n bɛ, «Keli, i siga Damasi. Menni a fama falade i bɛ i lan i xa naxan naba.» ¹¹ N mu nu se toma na yanbɛ xa naiyalanyi saabui ra. Naxee nu na n fɔxɔ ra, e naxa n bɛlɛɛ rasuxu han Damasi.»

¹² «Awa, xɛmɛ nde naxan xili Ananiyasi, mixi tinxinxi na a ra Ala xa seriye ki ma, naxan nafanxi Damasi Yuwifii ma, ¹³ a naxa fa n yire. A naxa a fala, «N ngaxakerenyi Sɔlu, to ti.» N ya naxa rabi keren na, n naxa se birin to. ¹⁴ A naxa a fala, «Won babae Marigi Ala bara i sugandi i xa a sago kolon, i xa Tinxintɔɛ to, nun i xa a wɔyɛnyi mɛ a tan yati dɛ ra, ¹⁵ barima i findima a xa seede nan na mixi birin ya i, i fee naxee toxi nun i naxee mɛxi. ¹⁶ Yakɔsi, i munse mamefe? Keli, i xa i xunxa ye xɔɔra, i xa yunubi xa ba i ma, i xa Marigi xili maxandi.»

¹⁷ «N naxa gbilen Darisalamu. N to nu na Ala maxandife hɔrɔmɔbanxi kui, n naxa laamatunyi to. ¹⁸ Marigi naxa a fala n bɛ, «I xa mini mafuren Darisalamu, barima e mu tinma i xa seedeya ra n ma fe ra.» ¹⁹ N naxa a fala, «Marigi, e yati a kolon a n nu sigama salidee kui danxaniyatɔɛe fende alako n xa e sa geeli, n man xa e

bɔnbɔ. ²⁰ E to nu i xa seede Etiyen faxama, n tan yati nu na, n nu jɛlexinxi na ra. N tan nan man nu booree xa dugie suxuxi.» ²¹ Awa, Marigi naxa a fala n bε, «Siga, n i xεema yire makuye si gbɛtεe ma.»

²² E naxa e tuli mati a xa masenyi birin na, han a yi wɔyenyi falaxi tɛmui naxε. E fa gbelegbele, «Wo yi xεmε faxa. A mu lan a xa balo.»

²³ E naxa sɔnxɔε rate, e nu e xa donmae rate e ma, e nu xube ite kuye i. ²⁴ Sɔɔri mangε naxa a fala a e xa Pɔlu raso sɔɔri banxi kui, e man xa a bɔnbɔ luxusinyi ra alako e xa a kolon jama sɔnxɔma fe naxan ma.

²⁵ E to nu a xirife alako e xa a bɔnbɔ, Pɔlu naxa sɔɔri mixi kεmε xunmati maxɔrin naxan nu tixi naa, «Seriye na wo yi ra naxan a masenxi a wo xa Rɔmaka bɔnbɔ luxusinyi ra hali a mu makiitixi?»

²⁶ Sɔɔri kεmε xunmati to na mε, a naxa sa sɔɔri mangε rakolon. A naxε, «Yi xεmε Rɔmaka lasiri na a ra. Won na ma di?»

²⁷ Sɔɔri mangε naxa fa, a naxa Pɔlu maxɔrin, «A fala n bε xa Rɔmaka na i ra?» Pɔlu naxa a yaabi, «Iyo xε.»

²⁸ Sɔɔri mangε man naxa a fala, «N tan naafuli gbegbe nan baxi, n fa findi Rɔmaka lasiri ra.» Pɔlu naxa a fala a bε, «N tan barixi lasiriya nan kui nε.»

²⁹ Kabi na raba, naxee nu wama a bɔnbɔfe alako a xa wɔyen, e birin naxa e magbilen. Sɔɔri mangε yεtε naxa gaaxu a kolonfe ra Pɔlu Rɔmaka na a ra, a naxan xiri yɔlonxɔnyi ra.

Yuwifie Pɔlu makiitife

³⁰ Na kuye iba, sɔɔri mangε to wa a kolonfe a fiixε ra Yuwifie Pɔlu kalamuxi fe naxan ma, a naxa a fulun. A naxa yaamari fi, sεrεxεdubε kuntigie nun Yuwifi kiitisae birin xa malan. A naxa Pɔlu ragoro, a ti e tagi.

23

¹ Pɔlu naxa a ya ti Yuwifi kiitisae ra. A naxa a masen, «N ngaxakerenyie, n naxan nabaxi han to, n a rabaxi n bɔjε fiixε nan na Ala ya xɔri» ² Sεrεxεdubε kuntigi, Ananiyasi naxa mixie yaamari, naxee nu na a fε ma, e xa a dε ragarin. ³ Awa, Pɔlu naxa a fala a bε, «Ala nan fama i tan bɔnbɔde. I luxi nε alɔ banxi naxan fari fiixε kɔnɔ a kui nɔxɔxi. I bara wa n makiitife kiiti seriye ra, kɔnɔ i to yaamari fixi e xa n bɔnbɔ, i bara seriye matandi.» ⁴ Naxee nu na a fε ma, e naxa a fala a bε, «I Ala xa sεrεxεdubε kuntigi nan konbima yi ki!»

⁵ Pɔlu naxa a fala, «N ngaxakerenyie, n mu nu a kolon xa sεrεxεdubε kuntigi na a ra, barima a sebexi, «I naxa wɔyen kobi fala jama mangε bε.»

⁶ Pɔlu to a kolon Sadusenie nun Farisenie nu na Yuwifi kiitisae xa malanyi kui, a naxa a fala a xui itexi ra, «N ngaxakerenyie, Fariseni nan n na. N baba fan Fariseni nan nu a ra. To n na kiiti banxi barima n laxi a ra Ala fama won nakelide faxε ma kiiti lɔxɔε.» ⁷ A to na fala, boore matandi naxa lu Farisenie nun Sadusenie

tagi. Nama naxa itaxun.
⁸ Sadusenie tan be, mixi mu kelima faxe ma. E man mu laxi malekee nun jinnæe xa fe ra. Kono Farisenie tan la nee birin xa fe ra. ⁹ Sonxoe xungbe naxa mini. Seriyee karamoxo ndee Farisenie tagi e naxa woyen xoxoxoe fala. E naxe, «Muxu mu fefe jaaxi yo rakoxoxi yi xeme ma. Temunde jinne nde, xa na mu a ra maleke nde, nan woyenxi a ra.»
¹⁰ Sonxoe to nu sigama gbo ra, soori mange naxa gaaxu e fa Polu faxafe. A naxa soorie ragoro e xa Polu tongo e tagi, e xa a xanin soori banxi kui.

¹¹ Na koe ra, Marigi naxa mini Polu ma. A naxa a fala a be, «I xa limaniya barima i findima n ma seede nan na Roma alo i a rabaxi Darisalamu ki naxe.»

E lanyi xirife Polu faxafe ra

¹² Kuye to iba, Yuwifie naxa lanyi xiri kali ra, e naxa e dege, e naxa e min sinden, a fo e xa Polu faxes. ¹³ Naxee na lanyi xiri, e nu dangi mixi tongo naani ra. ¹⁴ E naxa a masen serexedube kungtie nun forie be, «Muxu bara muxu kali Ala ra, muxu mu sese donma sinden fo muxu xa Polu faxes. ¹⁵ Awa, yakosi, wo tan nun Yuwifie kiitisee xa mange mayandi a xa fa a ra alako wo xa a xa fe mato a fanyi ra. Na kui, muxu tan a faxama kira ra.»

¹⁶ Polu maaginee xa di naxa na yanfe kolon. A naxa siga soori banxi kui, a naxa na birin masen Polu be. ¹⁷ Polu

naxa soori mixi keme xunmati nde xili, a naxe, «Yi segetala xanin soori mange xon ma, alako a xa fe nde fala a be.» ¹⁸ Soori keme xunmati naxa segetala tongo, a naxa a xanin soori mange xon ma. A naxe, «Polu, geelimani nan n xilixi, a naxa n mayandi a n xa fa yi segetala ra i xon ma, a xa fe nde masen i be.» ¹⁹ Soori mange naxa segetala tongo, e naxa e mamini. Mange naxe, «I wama munse falafe n be?»
²⁰ A naxa a yaabi, «Yuwifie bara lan a ma, e xa i maxandi i xa Polu xanin Yuwifie kiitisee yire, alako e man xa maxorinyi nde ti a ma. ²¹ I naxa i tuli mati e ra, barima mixi tongo naani nun nde bara yanfe xiri a xun e ya ma. E bara e kali a e mu sese donma, e mu sese minma a fo e na Polu faxes temui naxe. Yakosi e bara ge e yailande, e fa i sago nan mamefe.» ²² Soori mange naxa segetala rabolo, a naxa tonyi doxo a ma, fa fala, a fe naxan falaxi a be, a naxa na fala mixi yo be.

E Polu xeeffe Mange Felisi xon

²³ A naxa soori mixi keme xunmati firin xili, a naxa a fala e be, «Wo soori keme firin yailan, soori soe ragie tongo solofere, nun xali woli keme firin. Wo xa e yailan sigafe ra Sesare to koe ra. ²⁴ Wo xa soe nde yailan Polu be, alako a xa mange Felisi li heeri kui.»

²⁵ Sööri mange naxa yi fe sebe bataaxe ra. ²⁶ «N tan Kilodi Lisiya, i tan Mange Felisi mafanxi, n bara i xeebu. ²⁷ Yi xeme Yuwifie nan a suxuxi. E naxa wa a faxafe. N to a kolon a Romaka na a ra, n nun soorie naxa fa, muxu naxa a ba e yi. ²⁸ N to wa a kolonfe e a suxuxi naxan ma, n naxa siga a ra e xa kiitisee yire. ²⁹ N naxa a li e a kalamuxi e xa seriye xa fe nan ma, kono a mu fe kobi yo rabaxi a lanma a xa faxa naxan ma, xa na mu a ra a xa sa geeli kui. ³⁰ N to bara a me a Yuwifie bara gali malan a xili ma, n naxa a rasanba i ma keren na. N a kalamumae rakolonma e yete kan xa sa a kalamu i xon a xa fe ra. Wo salamu.»

³¹ Soorie naxa Polu tongo alo e yamarixi ki naxe. E naxa a xanin koe ra han Antipatiri. ³² Na kuye iba, soorie naxa gbilen soori banxi. Soe ragie naxa Polu tongo. ³³ E to so Sesare, soe ragie naxa bataaxe nun Polu so mange yi ra. ³⁴ Mange to ge bataaxe xarande, a naxa Polu maxorin a keli dennaxe. A to bara a me a Silisika na a ra, a naxa a fala, ³⁵ «N fama ne i makiitide i tooregelae na fa temui naxe.» A naxa yaamari fi e xa Polu xanin geeli banxi Herode naxan tixi.

24

Felisi kiiti safe Polu xa fe ra

¹ Xi suuli dangi xanbi, Ananiyasi, naxan findixi serexedube kuntigi ra,

nun forie naxa fa e nun xunmafale nde, naxan xili Teritulo. E naxa Polu kalamu mange xon ma. ² E to Polu xili, Teritulo naxa so a tooregefe yi masenyi ra.

«Felisi mange fanyi, yi boxi birin doxoxi boresa kui i xa fe kolonyi nun i xa xaxili fanyi nan saabui ra. ³ I bara muxu raseewa heeri xungbe ra. ⁴ N mu wama i rabufe, kono n bara i maxandi i xa i tuli mati muxu xa masenyi ra dondoronti. ⁵ Muxu bara a to yi xeme mixi jaaxi na a ra. A Yuwifie tagi isoma naxee na dunija birin. A tan nan na Isa Nasaretika xa jama xunyi ra. ⁶ A man naxa wa horomobanxi maberefe. Muxu naxa a suxu. Muxu naxa wa a makiitife muxu xa seriye ki ma, ⁷ kono soori mange Lisiya naxa fa, a naxa a ba muxu yi senbe xungbe ra. ⁸ A naxa a kalamulae yaamari e xa fa i xon ma. Xa i fan Polu maxorin, i fama a kolonde muxu a suxuxi fe naxan ma.» ⁹ Yuwifie naxa tin na masenyi ra, e fan naxa a fala a na na ki ne.

¹⁰ Mange naxa Polu yaamari a fan xa woyen. Polu naxa a masen a be, «N a kolon, yi boxi makiitima nan i ra kabi je wuyaxi. Na kui, n nan ma fe xunmafalama ne i be lanlanteya kui. ¹¹ Xi fu nun firin mu dangi kabi n naxa siga Darisalamu salide. ¹² E mu nu muxu nun mixi li sonxo ra horomobanxi kui, xa na mu a ra salide xunxurie kui. N mu sonxoe ratexi taa kui, n mu gali kui isoxi. ¹³ E

mu noma sese masende, e n kalamuma naxan ma. ¹⁴ N naxan masenma i be na nan ya. N nan n benbae Marigi Ala nan batuma alo Isa xa kira a masenxi ki naxe, e a falama kira naxan be a wule kira. Naxan sebexi Tawureta Munsu nun namijonmee xa Kitaabui kui, n la na birin na. ¹⁵ N laxi Ala xa masenyi ra naxan masenxi a tinxintoe nun tinxintare birin fama ne kelide faxe ma. Yuwifie fan laxi na ra. ¹⁶ Na nan a toxi n nan n yete karaxanma alako n xa n ma simaya radangi boje fixe kui Ala nun mixie tagi. ¹⁷ N mu nu na be je wuyaxi bun ma, konu yakosi n faxi harige nde ra n bonsoe be. N fan faxi serexe bade Ala be. ¹⁸ E n laxi na temui ne horomobanxi kui, n seniyenxi, gali mu na n foxo ra, sonxo ye fan mu keli n saabui ra. ¹⁹ Konu Yuwifi nde naxee keli Asi boxi ma, e mu tin n ma fe ra. E tan xa e yete masen i be, xa fe nde na e be n ma fe ra. ²⁰ Xa na mu a ra naxee na be, e xa a masen i be e n toxi fe jaaxi naxan xun, n to siga Yuwifi kiitisae yire. ²¹ N woyenyi naxan falaxi e tagi na nan ya: «Wo n makiitima ne to barima n laxi a ra Ala fama ne mixi faxaxie rakelide.»

²² Felisi naxan nu Isa xa kira kolon a fanyi ra, a naxa e xa fe sa sinden. A naxe, «Mange Lisiya na fa, n wo xa fe matoma.» ²³ A naxa soori mixi keme xunmati yamari a xa Polu kanta, a naxa a tooo, a man naxa a xa mixi yo raton fe fanyi rabafe

ra a be.

²⁴ Xi ndee to dangi, Felisi nun a xa gine Dirusila, naxan na Yuwifi ra, e naxa fa. Felisi naxa Polu xili kawandi rabade Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra. Polu naxa danxaniya xa fe fala e be Isa ma, ²⁵ konu a xa masenyi to nu binyaxi tinxinyi ma, nun yete xurufe ma, nun Ala xa kiiti naxan fama, Felisi naxa gaaxu. A naxe, «Siga sinden. N na n yete masoto temui naxe, n man i xilima.» ²⁶ A man nu waxi ne Polu xa kobiri fi a ma. A nu a xilima na nan ma temui birin, e xa sa e bore to.

²⁷ Ne firin to dangi, Felisi masarama naxa fa, Porusu Fesitu. Felisi to wa a yete mafanfe Yuwifie be, a naxa Polu lu geeli kui.

25

Fesitu Polu makiitife

¹ Fesitu naxa xi saxan naba Sesare. Na xanbi, a naxa te Darisalamu. ² Serexedube kuntigi nun Yuwifi kuntigie naxa Polu kalamu Fesitu be. ³ E naxa Fesitu mayandi a xa fa a ra Darisalamu. E nu wama ne e xa a faxa kira ra. ⁴ Fesitu naxa e yaabi, «Polu makantaxi Sesare. A gbege mu luxi n tan fan xa siga naa. ⁵ Wo xa yarerati ndee xa n mati, wo xa Polu kalamu naa xa a bara sa fe jaaxi nde raba.»

⁶ Fesitu mu se sa xi solo-masaxan fari, xa na mu a ra xi fu Darisalamu, a naxa goro Sesare. Na kuye iba, a naxa doxo a xa kiiti kibanyi

ma. A naxa yaamari fi e xa fa Pɔlu ra. ⁷ A to fa, Yuwifie naxee fa keli Darisalamu, e naxa a rabilin. E naxa τὸν ἔγγε γbegbe sa a xun, e mu nu nɔma naxan masende nɔndi ra. ⁸ Pɔlu naxa so a yete xunmafalafe, a nu a fala, «N mu fe jaaxi yo rabaxi Yuwifie xa seriye ra, xa na mu hɔrɔmɔbanxi ra, xa na mu a ra Rɔma mange ra.» ⁹ Fesitu to wa a yete mafanfe Yuwifie xɔn, a naxa Pɔlu maxɔrin, «I wama tefe Darisalamu i xa sa makiiti yi fee ma n ya xɔri?» ¹⁰ Pɔlu naxa a yaabi, «N lanma n xa makiiti mangasanyi xa kiiti banxi nan kui, n tixi dennaxe yi ki. N mu fe kobi yo rabaxi Yuwifie ra. I fan na kolon a fanyi ra. ¹¹ Xa n bara fe jaaxi raba a lanma n xa faxa naxan ma, n mu tondima n xa faxa, kɔnɔ xa e naxan falama wule na a ra, a mu lan mixi yo xa n so e yi ra. Mange xungbe xa sa n makiiti Rɔma.» ¹² Fesitu to wɔyen a rasimæe ra, a naxa a fala Pɔlu bɛ, «I bara wa sigafe mange xungbe xɔn. Awa, i sigama nɛ.»

Pɔlu masenfe Agiripa nun Berinisi bɛ

¹³ Xi nde to dangi, mange Agiripa nun Berinisi naxa so Sesare Fesitu xɛɛbude. ¹⁴ E to bara xi wuyaxi radangi naa, Fesitu naxa Pɔlu xa fe fala mange Agiripa bɛ. A naxe, «Felisi bara geelimani nde lu be. ¹⁵ N nu na Darisalamu temui naxe, serɛxɛdube kuntigie nun Yuwifie forie naxa a kalamu, e man naxa wa a

xa faxa. ¹⁶ N naxa e yaabi a Rɔmakæe xa seriye mu mixi faxama, fo a xa a gbe fala kalamusæe bɛ kiitisa ya xɔri. ¹⁷ Na fe nan e rafaxi be. N fan mu dugundi. Na kuye iba, n naxa dɔxɔ n ma kiiti banxi. N naxa yaamari fi e xa fa na xeme ra. ¹⁸ Kalamusæe to e dentegɛ, e mu fe jaaxi yo fala a xun ma, n nu naxee mapɔxunxi. ¹⁹ E nu xɔrɔxɔma e xa diine nan ma fe ra, a nun Isa xa fe ra. E naxe a bara faxa, kɔnɔ Pɔlu naxe a baloxi. ²⁰ Awa, n to mu a kolon a lan n xa naxan naba, n naxa a maxɔrin xa a wama sigafe Darisalamu, a xa makiiti naa. ²¹ Kɔnɔ Pɔlu naxa wa a xa fe xaninfe mange xungbe xɔn ma. Na temui n naxa yaamari fi e xa a kanta han n a rasanbama mange xungbe ma temui naxe.»

²² Agiripa naxa a fala Fesitu bɛ, «N fan wama n tuli matife na xeme ra.» Fesitu naxa a yaabi, «Tina, i a xui mema.» ²³ Awa, na kuye iba, Agiripa nun Berinisi naxa so malan yire e nun taa kuntigie. E nu maxirixi a fanyi ra. Fesitu xa yaamari ma, e naxa fa Pɔlu ra. ²⁴ Fesitu naxa a fala, «Mange Agiripa nun wo tan naxee birin na be, wo bara yi xeme to Yuwifi naxan birin kalamuxi n xɔn Darisalamu nun bɛ. E naxe a a xa faxa. ²⁵ N tan bɛ, a mu fefe rabaxi a lan a xa faxa naxan ma, kɔnɔ a tan yati bara mayandi ti sigafe ra mange xungbe xɔnyi Rɔma. Awa, n fan bara tin na ra. ²⁶ N mu fe

xōri yo sōtōxi naxan seβema mangε xungbe ma a xa fe ra. Na na a ra, n a raminixi wo ya i, a gbengbenyi i tan mangε Agiripa, alako won na γε a maxōrinde n xa a kolon a lanma n xa naxan seβε. ²⁷ N mu nōma geeli-mani rasanbade mangε ma, n mu a masen a naxan nabaxi.»

26

Pōlu a yetε xun mafalafe

¹ Agiripa naxa a fala Pōlu βε, «I xa i yetε xun mafala.» Pōlu to a βelexε ite, a naxa a yetε rafiixε yi masenyi ra. ² «Mangε Agiripa, to n j̄lexinx̄i n ma fe rafiixεfe ra Yuwifε n kalamuxi naxan ma. ³ I e xa diinε nun e xa seriye kolon ki fanyi ra. Awa yandi, i xa i tuli mati n na. ⁴ Kabi n dimedi temui, n nu na Darisalamu n bōnsōε ya ma. Yuwifε birin n j̄εrε ki kolon ⁵ a rakuya. E man a kolon Fariseni nan nu n na diinεla tagi naxee xa fe maxōrōxō. E nōma na seδεpōxōya bade. ⁶ Yakōsi, e n nakiitife barima n laxi Ala xa laayidi ra a naxan tongoxi muxu benbae βε, ⁷ muxu bōnsōε fu nun firinyi naxan mamefe. E Ala batuma temui birin, kōε nun yanyi. N laxi na laayidi nan na. Mangε, Yuwifε n kalamuxi na nan ma. ⁸ Wo nōma lade a ra a Ala mixi faxaxie rakelima?»

⁹ «N tan kata nε kira mooli birin na n xa Isa Nasaretika xili kana. ¹⁰ N na nan naba Darisalamu. Serexedube kuntigie naxa

tin n xa seniyentōε wuyaxi sa geeli kui. N man naxa tin e xa faxa. ¹¹ N nu sigama salide banxie kui alako n xa e tōrō, e xa gbilen e xa danxaniya fōxō ra. N ma xōnε kui, n nu e tōrō hali taa gbetεε kui.»

¹² «Serexedube kuntigie naxa tin n xa siga Damasi na fe ma. ¹³ Mangε, yanyi tagi n naxa yanβε to kira xōn ma kelife koore, n tan nun n booree rabilinyi. A yanβε nu dangi soge ra. ¹⁴ Muxu naxa bira bōxi ma. N naxa xui nde mε naxan nu a falama n βε Eburu xui, «Solu, Solu, munfe ra i n j̄axankatama? Na fe xōrōxōma nε i βε.» ¹⁵ N naxa a yaabi, «Marigi, nde i ra?» Marigi naxa n yaabi, «Isa nan n na, i naxan j̄axankatafe. ¹⁶ Keli, ti i sanyie xun na. N minixi nε i ma alako n xa i findi walike nun seede ra fee ma i naxee toxi nun i fama naxee tode. ¹⁷ N i ratangama nε Yuwifε ma nun si gbetεε ma, n i xεema naxee ma, alako i xa e yae rabi, ¹⁸ e xa mini dimi kui, e xa so naiyalanyi kui. E xa keli Sentanε xa nōε bun, e xa so Ala xa mangeya niini bun ma. Na kui, e xa yunubi xafarima nε, e man fama nε ke sōtōde seniyentōε ya ma naxee danxaniyaxi n ma.»

¹⁹ «Na kui, mangε Agiripa, n mu tondi na xεeraya ra naxan keli koore ma. ²⁰ N naxa na kawandi ti Damasi, Darisalamu, Yudaya, nun si gbetεε tagi. N naxa a masen e βε e xa tuubi, e xa danxaniya Ala ma, nun e xa wali

fanyi raba naxan e xa to-gondiya masenma.»

²¹ «Yuwifie naxa n suxu hōrōmōbanxi kui, e waxi n faxafe na nan ma. ²² Kōnō, Ala tantu, n baloxi a tan nan saabui ra han to. N naxa na seederōxōya ba dimēe nun forie birin bē. N mu fefe gbete falaxi fo namijōnmēe nun Annabi Munsu nu naxee falama a e fama nē rabade. ²³ E naxa a masen Ala xa Mixi Sugandixi tōōrōma nē, a singe nan kelima faxamixie ya ma, a nun a Yuwifie nun si gbeteē kawandima kisi ra.»

²⁴ A to nu wōyēnfe a yete rafixefe ra, Fesitu naxa a fala a xui itexi ra, «Pōlu, i daxu! I xa fe gbege kolonyi bara i findi daxui ra.» ²⁵ Pōlu naxa a yaabi, «Fesitu mafanxi, daxui mu na n na. N nondi nun lōnni nan masenfe. ²⁶ Mange Agiripa tan yi fee kolon. N yi birin falama a tan nan bē, barima a jan a kolon, a a mu raba gundo xa kui.» ²⁷ Pōlu naxa a fala Agiripa bē, «Mange Agiripa, i laxi namijōnmēe ra? I la e ra, n na kolon.»

²⁸ Agiripa naxa a fala Pōlu bē, «A gbe mu luxi i xa n fan findi Isayanka ra!» ²⁹ Pōlu naxa a yaabi, «A fa findi yakōsi ra, xa na mu tēmui gbete, n Marigi maxandima nē alako i tan yo, a nun naxan birin n xui ramēfe be to, wo fan xa lu alo n tan, ba yi yōlōnxōnyi ra naxan na n ma.»

³⁰ Mange Agiripa, mange Fesitu, Berinisi, nun naxee

birin nu dōxōxi e sēeti ma, e naxa keli. ³¹ E to nu sigama, e naxa a fala e bore bē, «Yi xēmē mu fefe rabaxi a lanma a xa faxa naxan ma, xa na mu a ra a lanma a xa sa geeli kui naxan ma.»

³² Agiripa naxa a fala Fesitu bē, «Yi xēmē nu lan a xa bējin, kōnō a bara maxandi ti Mangē Xungbe xa a maki-iti.»

27

Pōlu sigafe Rōma

¹ E to natē tongo muxu xa baki kunkui kui sigafe ra Itali, e naxa Pōlu nun geelimani ndee so sōōri mixi kēmē xunmati yi ra naxan xili Yuliyusi, naxan na mangē xungbe xa sōōrie ya ma. ² Muxu nun Arisitaraki, naxan keli Tesaloniki Masedon bōxi ma, naxa baki kunkui kui naxan keli Adiramiti. A nu lan a xa dangi Asi sēeti ma. ³ Na kuye iba, muxu naxa kilōn Sidōn. Yuliyusi, naxan nu a jōxō saxi Pōlu xōn ma a fanyi ra, a naxa a sago sa a xa siga a booree xōnyi biyaasi fandē fende. ⁴ Muxu to keli naa, muxu naxa dangi Sipiri suri ma, barima foye mu nu tinxi muxu bē. ⁵ Muxu to Silisi nun Panfiliya baa igiri, muxu naxa so Mira, Lisi bōxi ma. ⁶ Menni, sōōri mixi kēmē xunmati naxa kunkui to naxan keli Alesandire, a sigafe Itali. Muxu naxa baki na kui.

⁷ Xi wuyaxi bun ma kunkui nu tōōrōma jērede. Kata nun kata muxu fa Sinidi li kōnō foye mu tin

muxu xa kilon naa. Na nan a to muxu naxa dangi Kireti suri laabe ra, Salemone seeti ma. ⁸ Naa ijerefe nu xoroxo. Muxu naxa yire nde li, naxan xili Wafu Tofanyi, Laseya fe ma.

⁹ Muxu naxa bu naa. Nere man nu xoroxo barima sunyi temui nu bara dangi. ¹⁰ Na na a ra, Polu naxa a fala, «N biyaasibooree, n bara a kolon won ma jere fama ne xoroxode. Kotee, kunkui, nun mixie fama ne tcorode.» ¹¹ Sori keme xunmati naxa a tuli mati kepini nun kunkui kanyi xa woyenyi ra, a tondi Polu xa marasi ra. ¹² Mixi gbege naxa wa Feniki life, barima e nu na wafu dennaxe, menni mu nu fan jeme radangide ra. Feniki, Kireti suri wafu nan a ra, naxan ya rafindixi sogegorode biri ma. E naxa wa e xa jeme radangi naa.

¹³ Foye di nde naxa mini keli kola ma. E naxa a maroxun a biyaasi bara fan. E naxa hanga bendun, e kunkui radangi Kireti suri fe ma. ¹⁴ Kono na temui foye xungbe, naxan xili Yurakilon, a naxa fa keli suri ma. ¹⁵ Foye naxa kunkui tutun, han kunkui mu nu noma matinxinde. Muxu naxa muxu raxara foye yi ra. ¹⁶ Muxu naxa dangi suri lanmadi laabe ra, naxan xili Kiloda. Muxu naxa tcoro kunkui lanma masotofe ra. ¹⁷ E to ge a ratede, e naxa luuti mafilin kunkui ma. E to nu gaaxuxi doxofe ra Sirite benki ma, e naxa bela ragoro, foye nu fa siga muxu

ra. ¹⁸ Foye naxa muxu bonbo a fanyi ra. Na kuye iba, muxu naxa kote nde woli baa ma. ¹⁹ Xi saxan to dangi, muxu yati naxa kunkui isee birin nagoro ye ma. ²⁰ Xi wuyaxi naxa dangi, soge mu na, tunbuie mu na, foye senbe nu gboma nan tui. Muxu mu nu laxi muxu kisife ra sonon.

²¹ Kabi xi wuyaxi muxu mu nu donse donma. Awa Polu naxa ti mixie tagi, a naxa a fala e be, «N booree, xa wo wo tuli mati n na nu, won mu kelima Kireti nu, won mu yi kasare nun losi sotoma nu. ²² Kono yakosi, n wo rasima ne, wo xa limaniya, barima mixi yo mu faxama wo ya ma, kunkui nan gbansan kasarama. ²³ N Marigi Ala, n walima naxan be, a xa maleke nde bara mini n ma yi koe ra. ²⁴ A naxa a fala n be, «Polu, i naxa gaaxu, fo i xa ti ne mangexungbe ya i. Ala bara tin i biyaasiboore birin natangade.» ²⁵ Na na a ra, wo xa limaniya barima n laxi Ala xa masenyi ra. ²⁶ Won fama suri nde lide.»

²⁷ Koe fu nun naani nde, muxu naxa Adiriyatike baa li. Na koe tagi kunkui rapere naxa sozi a muxu bara makore boxi nde ra. ²⁸ E to ye tilinyi maniyase ragoro, e naxa kanke ya moxopen soto. E to makuya dondoronti, e man naxa a ragoro, e naxa kanke ya fu nun suuli soto. ²⁹ E to gaaxu garinde fanye nde ra, e naxa hanga naani

woli kunkui xanbi ra. E naxa gbata kuye ibafe ra. ³⁰ Kɔnɔ kunkui rapere nu wama kelife kunkui xun. E naxa kunkui lanma ragoro baa ma alo e na hangae nan nagorofe kunkui ya ra. ³¹ Pɔlu naxa a fala sɔori mixi kemε xunmati nun sɔorie bε, «Xa yi mixie mu lu kunkui kui, wo mu nɔma kiside.» ³² Awa, sɔorie naxa kunkui lanma luuti bolon, e naxa a rabepin a xa siga.

³³ Beenun kuye xa iba, Pɔlu naxa e birin nasi e xa donse don. A naxa a fala e bε, «A xi fu nun naani nan to wo mame tife, wo mu tinxi wo degede. ³⁴ N bara wo rasi wo xa donse don, barima na nan fan wo fate bε. Mixi yo mu halakima, hali wo xunsexe keren mu loεma.» ³⁵ A to na fala, a naxa taami tongo, a Ala nuwali sa e birin ya xori, a taami igira, a naxa a don folo. ³⁶ Na temui e birin naxa limaniya, e fan naxa so taami donfe. ³⁷ Muxu mixi kemε firin mixi tongo solofere a nun senni nan nu na kunkui kui. ³⁸ E to wasa donse ra, e naxa farin woli baa ma alako kunkui xa yelebu.

³⁹ Kuye to iba, e mu a kolon e na dennaxe, kɔnɔ e naxa boxi nde to. E naxa nate tongo e xa kata kunkui rasigade naa. ⁴⁰ E naxa hangae fulun, e xa sin baa ma. E naxa feya luutie fan bolon. E naxa yare bela rate, e xa e xun sa xare ma. ⁴¹ Kɔnɔ e naxa benki li, kunkui naxa kankan. Kunkui xunyi to kankan, mɔrɔnyi naxa a

xore kana senbe ra. ⁴² Sɔorie naxa lan geelimanie faxafe ma, alako e naxa ye masa, e e gi. ⁴³ Kɔnɔ sɔorie kemε xunmati, naxan nu wama Pɔlu rakisife, a naxa e raton. A naxa yaamari fi e ma a naxee fata ye masade, e singe xa bagan ye ma alako e xa xare masoto. ⁴⁴ Booree xa gbaku xebenyie ra, xa na mu a ra kunkui xuntunyie ra. E birin naxa xare masoto heeri kui.

28

Pɔlu Malita suri life

¹ Muxu to xare masoto, muxu naxa a kolon a na suri xili Malita. ² Malitakae naxa seewa muxu ra ki fanyi ra. E naxa muxu birin malan te xungbe fe ma, e nu naxan xuruxi, barima tune nu fafe nun xinbeli gbegbe ra. ³ Pɔlu to bolee matongo safe te i, boximase naxa mini na te wuyenyi xa fe ra, a naxa a belexe xin. ⁴ Malitakae to boximase to, a bara a belexe xin a singanxi a ra, e naxa a fala e bore bε, «Nɔndi ra, niba nan yi mixi ra, barima haake mu tinxi a xa balo, hali a to tangaxi baa ma.» ⁵ Pɔlu naxa boximase ralisian te, sese mu a to. ⁶ Na mixie nu mame tife ne a xinde xa funtu, xa na mu a ra a xa faxa keren na, kɔnɔ sese mu a to. E to mame ti, e naxa e xa mapoxunyi masara. E naxa a fala ala nde nan a ra. ⁷ Suri kuntigi xungbe, naxan xili Pubiliyu, naxa muxu yigiya a fanyi ra a xɔnyi xi saxan bun ma. ⁸ Pubiliyu baba nu saxi, a

furaxi, mangafaxe nu na a ma. Pɔlu to a makɔre a ra, a naxa a belexe sa a ma, a Ala maxandi, a naxa a rayalan. ⁹ Na xanbi, suri furema gbeteε naxa fa, Pɔlu naxa e fan nayalan. ¹⁰ E naxa muxu binya a fanyi ra. Muxu to keli sigade, e naxa fandε fi muxu ma.

Pɔlu Sigafe Rɔma

¹¹ Muxu to kike saxan nadangi naa, muxu naxa baki kunkui kui, naxan keli Alesandire. A nu bara jeme radangi suri ma. Tɔnxuma nu a ma naxan findixi kuye masolixi firinyi ra. ¹² Muxu to so kilɔn Sirakusi, muxu naxa lu naa xi saxan. ¹³ Muxu to keli naa, muxu naxa siga Regiyo baa de ra. Foye to keli yirefanyi ma na kuye iba, muxu naxa xi firin jere raba han Pusoli. ¹⁴ Muxu naxa ngaxakerenyie li naa naxee muxu mayandi xi solofere radangife ra e xɔnyi. Na temui muxu siga ne han Rɔma. ¹⁵ Muxu ngaxakerenyi Rɔmakae, naxee muxu xa fe me, e naxa fa muxu ralande, keli Rɔma han Apiyusi malan yire nun taa naxan xili Banxi Saxanyie. Pɔlu to e to a naxa Ala nuwali sa, a naxa limaniya.

¹⁶ Muxu to so Rɔma, soori mixi keme xunmati naxa geelimanie so mange yi ra, kɔnɔ a naxa Pɔlu lu a kerenyi ma, a nun soori keren naxan a kantama. ¹⁷ Xi saxan to dangi, Pɔlu naxa Yuwifi kuntigie xili. E to malan, a naxa yi wɔyenyi

ti e be, «N ngaxakerenyie, hali n to mu fefe rabaxi won ma mixie ra, nun won benbae xa naamunyie ra, Yuwifie bara n sa geeli kui Darisalamu, na xanbi e man fa n so Rɔmakae yi ra. ¹⁸ E to ge n maxorinde, e nu wama n nabolofe ne, barima e mu sese toxi n faxama naxan ma. ¹⁹ Kɔnɔ Yuwifie mu tin. Na ma, n naxa mange xungbe xa kiiti maxandi, kɔnɔ n mu wa n bɔnsɔε nan kalamufe. ²⁰ Na na a ra, n naxa wa wo tofe alako n xa wɔyen wo ra, barima Isirayilakae xaxili tixi xεera naxan na, na xa fe nan a toxi e yi yɔlɔnxɔnyi saxi n ma.»

²¹ E naxa a yaabi, «Muxu mu bataaxe yo sɔtɔxi i xa fe ra keli Yudaya. Won ngaxakerenyi yo mu faxi fe jaaxi falade i xa fe ra. ²² Kɔnɔ, muxu wama a kolonfe ne i naxan mapɔxunxi, barima muxu a kolon e yi diine xa fe ibaxantinma yire birin.»

²³ Pɔlu naxa lɔxɔε keren so e yi. Mixi wuyaxi to fa a xɔnyi, Pɔlu naxa Ala xa mangeya seederɔxɔya ba. A naxa Isa xa fe masen e be Tawureta Munsu nun namipɔnmee xa Kitaabui saabui ra keli geesege han nunmare. ²⁴ Ndee naxa la a ra, kɔnɔ booree mu danxaniya. ²⁵ E to nu fatanma lantareya kui, Pɔlu naxa yi masenyi sa a fari, «Ala Xaxili Seniyenxi a fala ne wo benbae be nɔndi ki ma Annabi Esayi saabui ra. A naxe,

²⁶ «Siga yi mixie xɔn ma, i xa a fala e be:

“Wo a mema wo tulie ra,
kono wo mu a fahaamuma.

Wo a toma wo yae ra, kono
wo mu a igbema.”

²⁷ Barima yi mixie sondonyi
bara xoxoxo.

E bara e tulie dese.

E bara e yae raxi,

alako e naxa a to e yae ra,

e naxa a me e tulie ra,

e naxa a fahaamu e xaxili ra.

Xa na mu a ra e e sondonyi

mafindima ne,

alako Ala xa e rayalan.»»

²⁸ «Awa, wo xa a kolon a
Ala xa kisi bara rasanba si
gbetee ma. E fama e tuli
matide a ra.» ²⁹ A to na fala,
Yuwifie naxa siga xoxoxe
kui e booree tagi.

³⁰ Polu naxa lu banxi nde
kui je firin, a nu a sare
fi. Naxee birin nu fama a
tode, a nu e birin nasenema.

³¹ A nu Ala xa mangeya niini
xa fe nan kawandima a nun
Marigi Isa xa fe, Ala xa Mixi
Sugandixi. A naxa na birin
naba limaniya ra, mixi yo
mu a tooro.

**Ala xa masenyi
Annabi Pɔlu
naxan seɓe
Rɔma
danxaniyatɔe
ɲama ma
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Isa xa fe fɔlɔ Isirayila bɔxi ne, kɔnɔ a mu bu na xibaaru fa rayensen yire makuye. Mixi naxee kawandi mexi Isa xa fe ra Darisalamu, e naxa siga yire birin na masenyi ra. Mixi gbegebe naxa danxaniya Isa ma na mixi mɔɔlie saabui ra. Annabi Pɔlu fan nu biyaasi raminima alako a xa kawandi ti, si birin xa Isa xa fe kolon. A xa wali nu bara sooneya ki fanyi ra, han Isayankæe nu toma bɔxi birin ma naxee nu na Rɔma xa mangɛya bun ma. A xa biyaasi saxan nde kui, a naxa bataaxe seɓe Isayankæe ma naxee nu na Rɔma mangataa. A nu wama sigafe e xeebude, e fan xa a mali a xa kawandi ti yire makuye.

Na bataaxe findixi yi Kitaabui nan na. Pɔlu nu wama Ala xa kisi xa masenyi xaranfe Rɔmakæe ra yi seɓeli saabui ra. A bara na kisi xa fe tagi raba a fanyi ra, a xa fiixe mixie be naxee nu Yuwifie xa diine kolon, a nun mixi naxee mu gexi a kolonde. Na masenyi fɔlɔma yunubi xa fe xaranyi nan

ma. Beenun mixi xa kisi kolon, fo a xa a kolon a findixi yunubitɔe nan na naxan lanma a xa ɲaxankata yahannama a xa yunubie xa fe ra. Diinela yo, diinetare yo, e birin na yunubi xa nɔe nan bun ma.

Na nan a toxi, Pɔlu a masenma won be a a lanma won xa won xaxili ti Ala ra alako won xa kisi soto. Mixi mu nɔma a yete rakiside a xa yunubie ma. A hayi na Marakisima ma naxan nɔma na rabade a be. Yi Kitaabui na tagi rabama a fanyi ra. A naxe a Isa xa serexe nan gbansan nɔma findide adamadie xunsare ra, e xa yunubie xa xafari. A lanma mixie xa na fe kolon, e xa la a ra.

Na dangi xanbi, Pɔlu masenyi gbete tima naxan danxaniyatɔe ɲere ki tagi rabama. Mixi na danxaniya Isa ma, Alatala a Xaxili Seniyenxi ragoroma ne a bɔɲe ma, a fa bira Alatala waxɔnfe fɔxɔ ra. Na kanyi gbilenma ne fe ɲaaxi fɔxɔ ra, a ti kira fanyi xɔn, a findi misaali ra birin be. Ala na fɔlɔ Isirayila bɔnsɔe ne, kɔnɔ a wama si birin fan xa so a xa niini bun ma.

Ala xa won mali yi Kitaabui saabui ra alako won fan xa yigiyade soto Alatala xɔnyi. Amina.

**Ala xa masenyi
Annabi Pɔlu
naxan seɓe
Rɔma
danxaniyatɔe
ɲama ma**

Pōlu, Isa xa Xibaaru Fanyi kawandila

¹ N tan Pōlu nan yi ki, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa konyi di. Ala bara n xili n xa findi a xa xεera ra, a n sugandi n xa a xa xibaaru fanyi rayensen ye.

² Temui dangixi, Ala nu bara a xa yi xibaaru fanyi laayidi a xa namip̄onm̄ee xui ra Kitaabui seniyenxi kui.

³ Yi xibaaru fanyi findixi a xa Di nan xa fe ra, naxan bari Dawuda b̄on̄s̄εe kui a adama ki ma. ⁴ Xaxili Seniyenxi fan bara a masen senbe ra a Ala xa Di na a ra. A na masen a xa marakeli nan saabui ra faxe ma. Won Marigi nan na Isa ra, Ala xa Mixi Sugandixi.

⁵ A tan nan saabui a niyaxi Ala hinn̄exi muxu ra muxu xa findi xεerae ra a xili xa fe ra, alako si birin xa danxaniya a ma, e xa bira a foxo ra. ⁶ Wo fan na na ya ma, Ala xa Mixi Sugandixi Isa wo tan naxee xilixi. ⁷ N yi sebefe wo tan Rōmakae nan ma Ala naxee xanuxi, a naxee xilixi wo xa findi a xa seniyent̄εe ra. Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne nun b̄j̄esa fi wo ma.

⁸ A fole ra, n nan n Marigi Ala tantuma ne wo birin xa fe ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, barima wo xa danxaniya xili bara din dunija birin na. ⁹ N Marigi Ala, n naxan batuma n nii birin na n to a xa Di xa xibaaru fanyi rayensenma, a tan a kolon a n na n̄ondi nan falafe wo be. A tan nan n seede ra, fa a fala, n a maxandima wo be

temui birin. ¹⁰ N man Ala maxandima, xa a sago na a ra, a xa a niya n xa n̄o sigade wo x̄onyi fa. ¹¹ Barima wo to x̄oli na n ma ki fanyi, alako n xa n̄o wo senbe sode Ala xa ki ndee ra. ¹² A x̄oli n ma won xa won bore ralimaniya won ma danxaniya saabui ra, won birin xa senbe s̄oto won bore ra.

¹³ N ngaxakerenyie, n wama wo xa a kolon a sanmaya wuyaxi nan yi ki n bara nate tongo n xa siga wo x̄onyi n xa sa n ma wali tide nde to wo tagi alo n a toxi ki naxe paman̄e gbetēe tagi, k̄on̄o han to a mu s̄on̄eya n be. ¹⁴ Fo n xa w̄oyen mixi birin be, taa id̄ox̄ōee nun daaxa id̄ox̄ōee, xaran mixie nun xarantaree. ¹⁵ Na na a ra a x̄oli n ma ki fanyi n xa xibaaru fanyi kawandi wo tan Rōmakae fan be.

¹⁶ N mu yaagima Marigi xa xibaaru fanyi masende mixi yo be, barima a tan nan saabui a niyama Ala danxaniyat̄εe birin nakisima. Yi kisi fixi Yuwifie nan singe ma, a fa fi si gbetēe fan ma. ¹⁷ Yi xibaaru fanyi bara a makenen a tinxinyi naxan kelima Ala ma a s̄otoma danxaniya nan tun saabui ra, alo a sebexi Kitaabui kui ki naxe:

«Mixi tinxinxi kisima danxaniya nan saabui ra.»

Adamadie tondife Ala xa n̄ondi ra

¹⁸ Ala xa x̄one goroma keli koore tinxintaree nun kaafir̄ie xili ma. Yi mixie n̄ondi n̄oxunma e xa tinxintareya saabui ra. ¹⁹ Anun

mixi nōma naxan kolonde Ala xa fe kui, a fiixexi e be fōen, barima Ala bara a makenen e be. ²⁰ Kabi dunjā daa temui, Ala naxan mu toma, a naxa a yete masen. Adamadi birin nōma a kolonde a Ala na na yati, naxan senbe mu danma, barima yi bara makenen e be a fiixe ra a xa wali fōxi saabui ra. Na kui, tinxintaree mu nōma sese falade naxan kiiti fanma e be, ²¹ barima hali e to Ala kolonxi, e bara tondi a tantude, e tondi a binyade a xa mangeya kui. E xaxili bara bira fe fufafu fōxo ra, e bōje bara lu dimi kui. ²² E e yete matōxōma e xa xaxilimaya ra, kōnō e bara findi daxuie ra. ²³ E bara tondi Ala batude naxan na na abadan, e kuye masolixie batu naxee misaalixi adamadi ra naxan faxama, a nun naxee misaalixi xōni, sube, nun bubuse ra.

²⁴ Na nan a niya Ala naxa e rabolo e xa yunubi fee kui, e bōje kenenyi ma. Na kui, e naxa fe mayaagixie raba e bore ra. ²⁵ E naxa Ala xa nōndi masara wule ra, e man fa daali batu, beenun e xa Daali Mangē nan batu, a tan naxan lan a xa batu abadan. Amina.

²⁶ Na na a ra Ala naxa e rabolo e xa bira e waxōnfe mayaagixie fōxo ra. E xa ginē naxa e nun xēmē xa kafuōxōya masara ginē firin xa kafuōxōya ra. ²⁷ Xēmē fan naxa mēē ginē xa kafuōxōya ra, e fa bira e boore xēmē kafuōxōya fōxo ra. E naxa fe mayaagixie raba e bore

ra, e e xa wali kobi sare soto naxan daxa.

²⁸ E to tondi Ala kolonde Ala ra, a naxa e rabolo e yete kan xaxili kobie yi, e nu fee raba naxee mu radaxa. ²⁹ E bōje rafexi tinxintareya mooli birin na: wali kobi rabafe, wasatareya, paaxupa. Milanteya, mixi faxafe, mixi tagi isofe, mixi mayendenfe, nun ya ixareya mu jōnma e tagi. ³⁰ Naafixie, mixi mafalee, Ala yaxuie, konbitie, yete igboee nun de igboee nan e ra. E fe kobie xabuma naxee singe mu nu kolon, e jan mu e barimixie danxunma. ³¹ Xaxilitare, dugutege yanfe, kinikinitare, nun hinnetare nan na e ra. ³² Ala xa seriye a masenxi ne, a naxee na fee rabama, faxe nan daxaxi e be. Hali e to na kolon, e na fe haramuxie nan yati rabama, e man mixi ralimaniyama naxee fan na fe mooli rabama.

2

Ala xa kiiti

¹ Na kui, xa i mixi yuge makiitima, dije yo mu na i be, i findi mixi yo ra. I ne i boore yuge makiitima, i na i yete nan safe geeli, barima i tan naxan mixi yuge makiitima, wo birin wali kobi keren nan xun ma. ² Won birin a kolon a Ala xa kiiti tinxin a na yi mixi moolie xa wali kobie sare fi. ³ I tan naxan mixi yuge makiitima, a man fa li wo birin na wali kobi keren nan xun ma, i jōxo a ma a i fama tangade Ala xa kiiti ma? ⁴ Ka i yoxi

ne Ala ma ba, a xa fanyi nun a xa dije nun a xa boje bexi to gboxi? I mu a kolon a Ala a xa fanyi nan masenma i be alako i xa tuubi? ⁵ Kono i to i tuli xoxoxoxi, i tondi tuubide, i na Ala xa xone nan nagbofe i yete xili ma kiiti sa loxo, Ala xa kiiti tinxinxi makenenma temui naxe. ⁶ Ala kankan xa wali sare fima ne. ⁷ Naxee e tunnabexi wali fanyi rabafe ma, e xunnakeli, yigi, nun kisi fen Ala ra, Ala kisi fima ne e ma. ⁸ Kono naxee e yete kenenfe tun nabama, e tondi nondi nun tinxinyi ra, e bira fe kobi foxo ra, Ala xa xone nun gbaloe nan tun nagataxi e be. ⁹ Naxankate nun bojekane nan luma adamadi birin be naxee fe kobi rabama, a folo Yuwifie ma, a sa doko si gbete ra. ¹⁰ Kono xunnakeli, binye, nun bojesa luma mixi birin be naxee fe fanyi rabama, a folo Yuwifie ma, a sa doko si gbete ra, ¹¹ barima Ala tan mu mixi yo rafisa a boore be.

¹² Yunubitoe naxee birin mu Ala xa seriye kolon Annabi Munsa naxan fixi, e bonoma ne, kono e mu makiitima na seriye ra. Yunubitoe naxee seriye kolon Annabi Munsa naxan fixi, e tan nan makiitima na seriye ra. ¹³ Naxee e tuli matima Ala xa seriye ra, nee xa mu findixi tinxintoe ra Ala ya i. Naxee Ala xa seriye rabatuma, nee nan findima tinxintoe ra. ¹⁴ Annabi Munsa mu Ala xa seriye so si gbete yi, naxee mu findi Yuwifie ra. Kono e na

Ala xa seriye rabatu temui naxe e yete janige ma, e bara a kolon a lanma e xa naxan naba, hali e to mu Ala xa seriye soto. ¹⁵ E bara a masen a Ala xa seriye sebexi e boje ma. Won a kolon a nondi na a ra barima e xaxili e rasima, «Yi janige mu fan,» xa na mu, «Yi janige nan fan.» ¹⁶ A rabama na ki ne, Ala ne kiiti sama loxo naxe a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, a mixie gundo birin makiiti. N xibaaru fanyi naxan kawandima, a na nan masenxi.

Yuwifie nun Munsa xa seriye

¹⁷ Kono i tan naxe a Yuwifin nan na i ra. I xaxili tixi Munsa xa Seriye nan na. I a mapoxunxi a i kisima na nan saabui ra. I to bara Ala kolon, na na a ra i i yete igboma. ¹⁸ I Ala sago kolon. I fata fe fanyi sugandide barima i Ala xa seriye xaranxi. ¹⁹ I laxi a ra a i tan nan findixi donxui rapere ma ra, a i tan nan findixi te radexe ra mixie be naxee na dimi kui. ²⁰ I laxi a ra a i tan nan findixi xaxilitare rasima nun dimee karamoxoe ra, barima lonni nun nondi birin na i yi ra i to diine seriye kolonxi. ²¹ I tan naxan boore xaranma, i mu i yete xaranma! I tan naxan mixie tuli ibama mupe tife ra, i mupe tima! ²² I tan naxan a falama a mixie naxa yene raba, i yene rabama! I tan naxan yele na kuye batufe ra, i kuye batude see mupama! ²³ I tan naxan i yete igboma i to Ala xa seriye

kolonxi, i na Ala yelebufe ne na ki, i na a xa seriye matandife! ²⁴ Na na a ra, a sebexi Kitaabui kui, «Si gbetee Ala bexuma wo tan Isirayilakae xa fe ra.»

²⁵ Sunne tide na na ne xa i sa Ala xa seriye rabatuxi. Kono xa i sa a xa seriye matandima, i xa sunne bara findi i be sunnatareya ra. ²⁶ Na kui, xa a sa li sunnatare sa jere Ala xa seriye ma, a a rabatu, a xa sunnatareya mu findima a be sunne xa ra? ²⁷ Naxee mu sunnaxi e fate bende ma, kono e Ala xa seriye rabatuxi, nee wali ki nan fama i makiitide. Mixi sunnaxi nan i ra, Ala xa seriye sebexi na i yi, kono i Ala xa seriye matandima. ²⁸ I naxan masenma kene ma mixie ya i, na xa mu i findixi Yuwifi ra. Tonxuma naxan toma i fate ma, na xa mu a masenxi a i sunnaxi yati. ²⁹ Mixi findife Yuwifi ra, na kolonma boje nan ma. Sunne yete yete fan, sunne na a ra naxan sotoma boje ma, Xaxili Seniyenxi saabui ra. A mu kelima diine seriye sebexi xa ma. Sunne na mixi naxan boje ma, a xa matoxoe mu kelima mixi xa ma, a kelima Ala nan ma.

3

¹ Tide mundun fa na findife Yuwifi ra? Sunne tide na na yire? ² Iyo, yi fee tide gbo ki fanyi. A fole ra, Ala a xa masenyi taxu Yuwifie nan na. ³ Kono xa a sa li go, ndee na e ya ma e kobe rasoxi Ala ra, na noma a niyade Ala fan xa a kobe raso e ra? ⁴ Astofulahi. Adamadi

birin findixi wule fale nan na, kono a xa kolon a Ala nondi kanyi mu noma wule falade. A sebexi Kitaabui kui:

«Na kui, i xa woyenyi findima nondi nan na. Kiiti luma i tan nan be temui birin.»

⁵ Kono xa won ma tinxintareya fa a masenma ne mixie be a Ala tinxin, won fa na ma di? Ala na xono won ma, won xa a fala a mu tinxin? (N woyenfe ne alo mixie woyenma ki naxe.) ⁶ Astofulahi! Xa Ala mu tinxin, a dunija makiitima di?

⁷ Nde noma a falade, «Xa n ma wule Ala xa nondi makenenma dunija be alako Ala xa tantui soto, munfe ra a fa n findima yunubitoe ra?» ⁸ Won jan xa a fala, «Won xa fe paaxi raba alako a xa sa findi fe fanyi ra.» Muxu xili kanee na nan falama muxu xun ma, a muxu xa masenyi nan na ki. Kono Ala na e makiiti, e fan e sare sotoma ne.

Adamadi xa tinxintareya

⁹ Won munse falama fa? Won xa a fala a won tan Yuwifie tinxin dangi si gbetee ra? Ade, na mu a ra feo, barima alo won jan bara a to, Yuwifie ba, si gbetee ba, birin na yunubi nan xa noe bun ma. ¹⁰ A sebexi:

«Mixi yo mu tinxin,
hali mixi keren.
¹¹ Fe kolonyi yo mu na,
mixi yo mu Ala fenfe.
¹² Birin bara kira fanyi
bejin,
e birin xun bara rakana.

Mixi yo mu na naxan fe fanyi rabama,

hali mixi keren, a mu na.

¹³ E de findixi gaburi de ibixi nan na,

e nenyi findixi mixi mayenden se nan na.

Boximase xone nan minima e de kiri ra,

¹⁴ danke nun woyen xone nan e de rafexi.

¹⁵ E sanyi xulun wuli raminife ra,

¹⁶ e dangi dede, e kanari nun nimise nan luma e xanbi ra.

¹⁷ E mu bojesa kira kolon,

¹⁸ e mu Ala yaragaaxui kolon.»

¹⁹ Won a kolon Ala xa seriye naxan birin masenxi, a a masenxi mixie nan be naxee na a xa seriye noe bun ma, alako de birin xa balan, seriye xa birin suxu Ala ya i. ²⁰ Na

kui, adamadi yo mu findima tinxintoe ra Ala ya i seriye rabatufe saabui ra, barima seriye tan yunubi nan tun makenenma, adamadi xa a kolon a yunubitoe na a ra.

Tinxinyi naxan kelima Ala ma,

naxan sotoma danxaniya saabui ra

²¹ Kono yakosi, tinxinyi bara makenen naxan mu kelima seriye rabatufe ma. A kelima Ala yete nan ma, alo a sebexi seriye nun namijonmese xa Kitaabuie kui ki naxe. ²² Yi tinxinyi naxan kelima Ala ma a sotoma danxaniya nan saabui ra, birin a soto naxee danxaniyaxi Ala xa Mixi

Sugandixi Isa ma. Ala mu mixi yo rafisaxi a boore be, ²³ barima birin findixi yunubitoe nan na, birin bara gan Ala xa noe ra, ²⁴ birin tinxinyi sotoma Ala xa hinne nan tun saabui ra. Ala adama kima yi tinxinyi ra won xunsarama Isa nan saabui ra, a xa Mixi Sugandixi. ²⁵ Ala a tan nan findi serexe ra, a wuli raminixi ne alako naxee na danxaniya a ma, e xa yunubie xa xafari. Yi a masenxi ne a Ala tinxin, barima a xa dije kui, a nu bara adamadie xa yunubie lu na e mu makiiti, e naxee rabaxi waxati dangixi. ²⁶ Kono yi waxati Ala bara a xa tinxinyi masen alako birin xa a kolon a a tinxin, e man xa a kolon a a tan nan tinxinyi fima mixi ma naxan danxaniyaxi Isa ma.

²⁷ Na kui, mixi fa a yete igboma munse xa fe ra? Fefe! Munfe ra? Mixi noma a yete matoxode a to diine seriye rabatuxi? Ade, barima tinxinyi sotoma danxaniya nan tun saabui ra. ²⁸ Won a kolon a danxaniya nan mixi matinxinma Ala ya i, seriye xa kewalie xa mu a ra. ²⁹ Ka Ala findixi Yuwifie gbansan nan Marigi Ala ra? Si gbete fan Marigi Ala xa mu a ra? Iyo, si gbete fan Marigi Ala nan yati a ra, ³⁰ barima Ala keren peti na a ra. A tan nan mixi sunnaxie matinxinma a ya i danxaniya saabui ra, a man tinxinyi fima sunnateree fan ma na danxaniya kerenyi

nan saabui ra. ³¹ Won fa na ma di? Won xa a fala a Ala xa seriye tide mu na won to danxaniyaxi Isa ma? Astofulahi! Won jan bara Ala xa seriye tide ramini.

4

Ibrahimia findife tinxintɔɛ ra Ala ya i danxaniya saabui ra

¹ Won xa misaali tongo Ibrahimia ma, won tan Yuwifie benba. A munse kolon yi xa fe ra? ² Xa a sa li nu Ibrahimia findi tinxintɔɛ ra a xa wali nan saabui ra, a nu noma a yete matɔxode, kɔnɔ Ala tan ya i mu a ra. ³ Kitaabui munse falaxi na xa fe ra? «Ibrahimia naxa danxaniya Ala ma, Ala naxa na findi tinxinyi ra a be.» ⁴ Walike na a sare soto, na mu findima a be ki xa ra, barima a xa wali sare na a ra a lanma a xa naxan soto. ⁵ Kɔnɔ mixi naxan xaxili mu tixi a xa wali ra, naxan danxaniyaxi Marigi ma naxan mixi kobi findima tinxintɔɛ ra, Ala na kanyi xa danxaniya findima a be tinxinyi nan na. ⁶ Dawuda fan a masen ne a heeri na mixi be Ala bara naxan findi tinxintɔɛ ra a ya i, bafe a xa walie ra:

⁷ «Heeri na mixie be,
Ala bara diɲe naxee xa wali kobie ma,
naxee xa yunubie bara xafari.

⁸ Heeri na mixi be,
Ala mu naxan xa yunubi rabaxi maxorinma.»

⁹ Na kui, yi heeri naxan ma fe falaxi, mixi sunnaxie gbansan nan a sotoma, ka

mixi sunnatatee fan noma a sotoɔde? Won jan bara a fala a Ibrahimia to danxaniya Ala ma, Ala a xa danxaniya nan findi tinxinyi ra a be. ¹⁰ Na rabaxi a be mun temui? A to nu sunnaxi ba, ka a to mu nu sunnaxi? Ala na rabaxi a be temui naxe, Ibrahimia mu nu sunnaxi. ¹¹ Na xanbi, a naxa sunna alako a xa findi tonxuma ra naxan a masenma a Ala bara a xa danxaniya findi tinxinyi ra a be beenun a xa sunna. Na kui, a naxa findi danxaniyatɔɛ birin benba ra naxee mu sunnaxi, Ala bara naxee xa danxaniya findi tinxinyi ra e be. ¹² A tan nan findixi mixi sunnaxie fan benba ra naxee mu e xaxili tima e xa sunne ra, kɔnɔ naxee man jɛrema danxaniya kui alo won benba Ibrahimia jɛre ki naxe beenun a xa sunna.

¹³ Ala laayidi tongo ne Ibrahimia nun a bɔnsɔɛ be, a e fama dunjɔna sotoɔde ke ra. Kɔnɔ na laayidi mu keli a xa diine seriye rabatufe xa ma. A kelixi tinxinyi nan ma a naxan soto danxaniya saabui ra. ¹⁴ Xa a sa li nu seriye rabatufe nan a niyama mixie xa findi ketongoe ra, danxaniya tide yo mu luma na fa, Ala xa laayidi fan bara kana na temui. ¹⁵ Barima seriye fama Ala xa xone nan na, kɔnɔ seriye mu na dennaxe, seriye matandi fan mu na.

¹⁶ Na kui, Ala xa laayidi sotoma danxaniya nan saabui ra, alako a xa findi Ala xa hinne ra Ibrahimia

xa die birin bε, birin xa a soto. A mu findima seriye rabatumae gbansan xa gbe ra, kono birin gbe na a ra naxee danxaniyaxi alo Iburahima. A bara findi won birin benba ra ¹⁷ alo a sebexi ki naxe, «N bara i findi si gbege benba ra.» A findixi won benba ra Ala nan ya i, a danxaniya naxan ma, naxan nii rasoma faxamixie fate, naxan se birin daaxi.

¹⁸ Iburahima to danxaniya, a naxa la a ra a Ala fama a xa laayidi rakamalide alo a falaxi a bε ki naxe, «I bonswe wuyama yi ki ne.» A naxa a xaxili ti na ra hali a ya to mu nu tixi sese ra naxan a masenma a bε a na fe fama ne rakamalide. Na kui, a naxa findi si gbege benba ra. ¹⁹ Iburahima nu bara simaya je keme jondon soto, a xa simaya nu bara xurun, a xa gine Sara fan mu nu noma di baride sonon. Kono hali a to na birin fahaamu, sese mu ba Iburahima xa danxaniya ra. ²⁰ A mu siike Ala xa laayidi ma, a xa danxaniya nan naxa senbe soto, a nu Ala batu. ²¹ A nu laxi a ra feo, a Ala noma a xa laayidi rakamalide. ²² Na na a ra «Ala naxa na findi tinxinyi ra a bε.» ²³ Kono Kitaabui naxan masenxi a falafe ra, «Ala naxa na findi tinxinyi ra a bε,» na mu sebe Iburahima gbansan xa bε. ²⁴ A sebexi won tan nan fan yati bε, won tan naxee danxaniyaxi Ala ma naxan won Marigi Isa rakeli faxe ma. Ala won fan ma danxaniya findima ne

tinxinyi ra won bε. ²⁵ Won Marigi faxe won ma yunubie nan ma fe ra, a man naxa keli faxe ma, alako won xa findi tinxintwee ra Ala ya i.

5

Lanyi luxi won nun Ala tagi Isa nan saabui ra

¹ Na kui won to bara findi tinxintwee ra Ala ya i danxaniya saabui ra, lanyi nun bonesa bara lu won nun Ala tagi won Marigi Isa saabui ra, Ala xa Mixi Sugandixi. ² Won ma danxaniya Marigi Isa ma, na bara won naso Ala xa hinne kui won fa sabatixi naxan ma. Won seewaxi nan fa a ra won xaxili to tixi Ala xa nore ra. ³ Dangì na fan na, won man seewama won ma toore kui, barima won a kolon a toore duluxotoya nan naminima. ⁴ Won ma tunnabexi fan a niyama ne won xa yuge fanyi soto naxan Ala kenenma. Na yuge mooli fan a niyama ne won xa won xaxili ti Ala ra. ⁵ Won man mu yaagima won xaxili to tixi Ala ra, barima Ala bara a xa xanunteya xeie won bone kui a Xaxili Seniyenxi saabui ra a bara naxan fi won ma.

⁶ Waxati to kamali, won senbe yo mu nu na temui naxe, Ala xa Mixi Sugandixi naxa faxe yunubitwee bε. ⁷ A xorocho ki fanyi mixi dijefe a nii ma tinxin mixi xa fe ra. Kono temunde, mixi nde fan noma limaniyade a xa faxamixi fanyi nde bε. ⁸ Kono Ala a xa xanunteya masenxi won bε yi nan na: Won nu

findixi yunubitɔɛɛ ra tɛmɔi naxɛ, Ala xa Mixi Sugandixi naxa dijɛ a nii ma won ma fe ra.

⁹ Na kui, won to bara findi tinxintɔɛɛ ra Ala ya i Isa xa sɛrɛɛɛ saabui ra, won xa a kolon a man mu taganma won nakiside Ala xa gbaloe ma. ¹⁰ Barima won nu findixi Ala yaxuie ra tɛmɔi naxɛ, a xa Di xa faxɛ saabui naxa won tagi yailan, yakɔsi won nun Ala tagi to bara yailan, won a kolon a won nakisima nɛ a xa Di xa kisi saabui ra. ¹¹ Na man fari, won sɛɛwaxi nɛ Ala ra a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa saabui ra, naxan bara won nun Ala tagi yailan.

Adama fafe faxɛ ra,

Isa fafe kisi ra

¹² Na kui, yunubi naxa so dunija mixi keren saabui ra. Faxɛ fan naxa so dunija yunubi xa fe ra, a din mixi birin na barima adamadie birin bara yunubi raba. ¹³ Yunubi nu na dunija ma beenun Ala xa a xa seriye fi Annabi Munsa ma, kɔnɔ xa seriye mu na, yunubi fan mu na mixi yo ma. ¹⁴ Kɔnɔ faxɛ tan nu na dunija ma, keli won benba Adama ma han Annabi Munsa, hali na mixie xa yunubi to mu nu luxi alo won benba Adama gbe naxan Ala xui yati matandi.

Adama nu misaalixi mixi nan na naxan nu fafe. ¹⁵ Kɔnɔ Ala won kixi naxan na, na nun Benba Adama xa yunubi keren mu a ra. Iyo, adamadi gbege faxaxi yi mixi keren xa yunubi nan

saabui ra, kɔnɔ Ala xa hinne dangi na ra ki fanyi, barima a adamadie kixi a xa Mixi Sugandixi Isa naxan na, na bara mixi gbege rakisi a xa hinne saabui ra. ¹⁶ Adama xa yunubi nun Ala adamadie kixi naxan na, e fɔxi tagi ikuya. Mixi keren xa yunubi to makiiti, gbaloe nan fa. Kɔnɔ Ala adamadie kixi naxan na, a fa mixi gbege xa yunubi raba xanbi nɛ, a fa fɛɛrɛ ra mixi matinxinma ki naxɛ Ala ya i. ¹⁷ Mixi keren xa yunubi raba naxa a niya faxɛ xa nɔ dunija ra, kɔnɔ Ala xa Mixi Sugandixi Isa wali fɔxi dangi na ra pon! Adamadie naxee bara Ala xa hinne sɔtɔ naxan dande mu na, a nun a xa tinxinyi a won kixi naxan na, nee nɔɛ sɔtoma kisi kui mixi keren nan saabui ra, naxan findi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra.

¹⁸ Na kui, mixi keren xa yunubi naxa a niya adamadie birin xa lu yunubi xa gbaloe bun ma, kɔnɔ mixi keren xa wali tinxixi nan man tinxinyi nun kisi fima adamadie birin ma. ¹⁹ Alo mixi keren to Ala xa yaamari matandi, adamadi birin naxa findi yunubitɔɛɛ ra na mixi kerenyi saabui ra, adamadi gbege man findima tinxintɔɛɛ ra Ala ya i mixi keren nan fan saabui ra a to Ala xa yaamari rabatu.

²⁰ Seriye fi nɛ yunubi xa gbo. Kɔnɔ yunubi to gbo, Ala xa hinne naxa gbo ki fanyi dangi na ra! ²¹ Na kui, yunubi xa nɔɛ findixi faxɛ nan na, kɔnɔ Ala xa hinne xa nɔɛ findima tinxinyi nan

na alako mixi xa kisi abadan. Na birin nabama won Marigi Isa nan saabui ra, Ala xa Mixi Sugandixi.

6

Konyiya naxan mixi xaninma faxe ma,

nun konyiya naxan mixi xaninma kisi ma

¹ Won fa munse falama fa? Won man xa nu lu yunubi raba ra, alako Ala xa hinne xun xa masa? ² Astofulahi! Won bara won kobe so yunubi ra alo faxamixi a kobe soma dunjina ra ki naxe. Won man fa noma perede yunubi kui di? ³ Won tan birin naxee bara won xunxa ye xōra, won nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan fa a ra fa. Wo mu a kolon a won xunxafe ye xōra na bara misaali Isa xa faxe ra? ⁴ Won xunxafe ye xōra saabui ra, won nun Marigi Isa bara faxes, won man bara sa gaburi a seeti ma. Yi rabaxi ne alako won fan xa dunjiejigiri neene tongo, alo Ala xa Mixi Sugandixi keli faxamixie tagi ki naxe Baba Ala senbe makaabaxi saabui ra.

⁵ Na kui, xa won nun Marigi Isa bara findi keren na won won xunxaxi ye xōra temui naxe a xa faxe ma misaali ra, won man fama ne rakelide faxe ma alo a tan. ⁶ Won xa a kolon a won ma fe fori bara banban wuri magalanbuxi ma a nun Marigi Isa ra, alako won yuge fori xa masara naxan nu yunubi rabama, won naxa findi yunubi xa

konyie ra sōnōn. ⁷ Barima xa mixi bara faxes, a kanyi bara gbilen yunubi rabafe fōra. ⁸ Yakosi, xa won bara faxes won nun Ala xa Mixi Sugandixi, won man laxi a ra a won kisima ne won nun a tan, ⁹ barima won a kolon a Ala xa Mixi Sugandixi to bara rakeli faxe ma na ki a mu faxama sōnōn. Faxe xa nōe yo mu na a fari sōnōn. ¹⁰ A to faxes, yunubi mu sese noma a ra sōnōn. A to bara rakeli faxe ma, a fa kisixi Ala nan be. ¹¹ Na kui, wo xa wo yete to faxamixi ra yunubi tan mabiri. Wo man to kisixi, wo bara findi Ala nan xa kisi mixi ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra.

¹² Na nan a toxi a mu lan yunubi xa nō wo nii ra sōnōn, alako wo naxa bira wo nii waxonfe kobie fōra. ¹³ Wo naxa wo fate rabolo yunubi yi, a xa findi fe kobi rabase ra. Wo xa wo yete birin sa Ala sagoe alo mixi naxee kelixi faxe ma, e kisi. Wo fate birin xa findi tinxinyi rabase nan na Ala be ¹⁴ Na kui, wo naxa a lu yunubi xa nō wo ra, barima seriye xa nōe mu wo fari sōnōn. Wo fa na Ala xa hinne nan kui.

¹⁵ Won fa na ma di? Seriye xa nōe to mu won fari sōnōn won to fa na Ala xa hinne nan kui, won xa yunubi raba yire? Astofulahi! ¹⁶ Wo mu a kolon a wo na wo yete findi mixi nde xa konyi ra, fo wo xa a xa yaamari birin nabatu? Wo mu a kolon a wo na naxan xa yaamari rabatu, na nan findixi wo marigi ra, a na fa

findi yunubi ra naxan wo xaninma faxe ma, xa na mu a findi Ala ra naxan wo xaninma kisi ma? ¹⁷ Kōnō Ala tantu! Wo tan naxee nu findixi yunubi xa konyie ra, nōndi to kawandi wo be, wo na nan nabatufe fa wo bōje birin na. ¹⁸ Wo bara xōreya yunubi xa konyiya ma, wo fa findixi Ala xa konyie nan na, alako wo xa bira tinxinyi fōxō ra. ¹⁹ N wōyenfe ne wo be alō mixie wōyenma ki naxe, alako wo xa fahaamui soto. Singe ra nu, wo nu wo yete findixi yunubi xa konyie nan na, wo xa wali kobie nu siga xun masa ra tun. Kōnō yakōsi, wo xa findi tinxinyi nan xa konyie ra, wo lu seniyeanyi kira xōn.

²⁰ Wo to nu na yunubi xa konyiya kui, tinxinyi xa nōe yo mu nu na wo fari. ²¹ Wo nu jere ma fe kobi naxee kui, wo fa yaagixi naxee ra to, nee munse fanxi wo ma? Faxe gbansan nan fama na fe moolie xanbi ra. ²² Kōnō yakōsi, wo to bara mini yunubi xa konyiya kui, wo findi Ala xa konyie ra, wo seniyeanyi nan soto fe yi ki naxan a niyama wo xa kisi abadan. ²³ Barima yunubi sare findixi faxe nan na, kōnō Ala xa ki findixi a xa hinne nan na: Won xa kisi abadan won Marigi Isa saabui ra, Ala xa Mixi Sugandixi.

7

Danxaniyatōe xa yete sotoe seriye yi

¹ N ngaxakerenyie, wo to seriye kolon, wo mu a kolon a seriye xa nōe na mixi fari han a xa simaya dande gbansan ne? ² Na kui, gine naxan xa futi bara xiri, a na futi seriye bun ma han a xa mōri xa simaya dan temui ne. Kōnō xa a xa mōri xa simaya dan, na futi seriye fan bara dan. ³ Xa a sa li a xa mōri na dunija ma, a tan fa dōxō xeme gbete xōn, a bara findi yenela ra. Kōnō xa a xa mōri faxes, a fan bara fulun na futi seriye ma. Hali a dōxō xeme gbete xōn ma kōre, yenela mu a ra.

⁴ N ngaxakerenyie, a na na ki ne wo fan be. Wo fan bara lu alō faxamixie seriye tan mabiri, Ala xa Mixi Sugandixi xa faxe saabui ra. Wo fa findixi gbete nan gbe ra, a tan naxan kelixi faxamixie tagi, alako won xa wali fanyi raba Ala be. ⁵ Barima, won to nu jere ma won yete waxōnfe kobie ma, seriye nu won bōje ratema yunubi rabafe ma. Won to nu biraxi na waxōnfe kobie fōxō ra, nee nu won xun tixi faxe nan na. ⁶ Kōnō yakōsi fa, won bara xōreya soto seriye xa konyiya ma, won lu alō faxamixie seriye tan mabiri. Na kui, won mu fa walima Ala be a kepa fori xa ma sōnōn, alō won to nu na seriye sebexi xa nōe bun ma temui naxe. Won fa walima Ala be a kepa neene nan na, Ala Xaxili Seniyeanyi saabui ra.

Seriye nun yunubi

⁷ Won fa na ma di? Seriyε findixi yunubi nan na? Astofulahi! Seriyε nan a niya n xa yunubi kolon, barima n mu milanteya kolonma nu xa seriyε xa mu a fala n bε nu, «I naxa mila.» ⁸ Kōnō yunubi naxa fεere soto yaamari ra, a milanteya mōoli birin naso n bōje ma, barima seriyε mu na dennaxε, yunubi fan mu luma naa. ⁹ Singe ra n nu baloxi seriyεtareya nan kui, kōnō seriyε to fa, yunubi naxa balo n bōje kui fa, a n findi faxamixi ra. ¹⁰ Yaamari naxan nu lan a xa findi kisi ra, na naxa findi n bε faxε ra, ¹¹ barima yunubi to fεere soto yaamari ra, a naxa n mayenden, a n faxa yaamari saabui ra.

¹² Na kui, seriyε seniye, yaamari fan seniye, a tinxin, a man fan. ¹³ Won xa a fala fa, a fe fanyi bara findi faxε ra n bε? Astofulahi! Yunubi nan findixi faxε ra n bε fe fanyi saabui ra, alako yunubi xa makenen yunubi ra, a xa mini a yunubi ki yati ma yaamari saabui ra.

¹⁴ Won a kolon a seriyε kelixi Ala nan ma, kōnō n tan findixi adamadi nan na, yunubi xa konyi. ¹⁵ N naxan nabama, n mu a ya yo kolon, barima n wama n xa naxan naba, n mu na xa rabama. N fe naxan xōnxi, n na nan yati rabama. ¹⁶ Xa a sa li n fe rabama n mu wama n xa naxan naba, na a masenma nε a n bara la a ra a seriyε fan. ¹⁷ Na kui, n tan yetε yati xa mu yi fe rabafe. Yunubi

naxan na n bōje ma, na nan a rabafe, ¹⁸ barima n a kolon, a fe fanyi yo mu na n bōje ma n yetε fate bende tan kepa ma. Nate na n bε n xa fe fanyi raba, kōnō nōε mu na n bε n xa a raba. ¹⁹ N wama fe fanyi naxan nabafe, n mu na xa rabama. N mu wama fe kobi naxan nabafe, n na nan yati rabama. ²⁰ Na kui, xa a sa li n fe rabama n mu wama naxan nabafe, n tan yetε yati xa mu a rabafe. Yunubi naxan na n bōje ma, na nan na a rabafe.

²¹ Na kui, n yi fe nan toxi n ma dunijeigiri kui: N na wa fe fanyi rabafe, n mu nōma fefe ra fo fe kobi. ²² N bōje tan kui, Ala xa seriyε rafan n ma, ²³ kōnō n fe gbete nan toma n ma, naxan a niyama n xa yunubi raba. Yi fe naxan n xaninma yunubi ma, a seriyε gerema naxan nafan n xaxili ma, a n findi a xa konyi ra. ²⁴ N jaxankataxi mato! Nde nōma n nakiside yi fate bende xa nōε ma naxan na n xaninfe faxε ma? ²⁵ Tantui xa rasiga Ala ma naxan won nakisima won Marigi Isa saabui ra, a xa Mixi Sugandixi!

Na kui, n xaxili tan ma, n bara findi Ala xa seriyε xa konyi ra, kōnō n fate bende tan ma, n findixi seriyε xa konyi nan na naxan n natunma yunubi ma.

8

Isayankae xa kala-mutarepa

¹ Na kui, kiiti mu kanama mixie ra sɔnɔn naxee danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, naxee na Isa i, ² barima Ala Xaxili Seniyeŋxi xa seriye naxan kisi fima, a bara won namini yunubi nun faxe xa seriye xa nɔe bun ma Marigi Isa saabui ra. ³ Diine seriye mu nɔ naxan na, barima mixi waxɔnfe kobi nu bara a rahalaki, Ala tan na nan nabaxi. A naxa mixi xa yunubi senbe xun nakana a to a xa Di xee yunubitɔe fate bende maniye ra a xa findi yunubi serexe ra. ⁴ Na rabaxi ne, alako seriye tinxinyi naxan masenxi, a xa nɔ rakamalide won be, won tan naxee mu jerefe adama waxɔnfe kobi ma, won tan naxee na jerefe Ala Xaxili Seniyeŋxi ma.

⁵ Naxee jerefa adama waxɔnfe ma, e xaxili rafexi adama waxɔnfe nan na. Kɔnɔ naxee jerefa Ala Xaxili Seniyeŋxi ma, e tan nafexi Ala Xaxili Seniyeŋxi waxɔnfe nan na. ⁶ Naxee e xaxili luxi fe kobi rabafe ma, e xun tixi faxe nan na. Kɔnɔ naxee e xaxili luxi Ala Xaxili Seniyeŋxi xa fe ma, e kisi nun bɔpɛsa nan sɔtɔma. ⁷ Naxee e xaxili luxi e yete waxɔnfe yi, e findixi Ala yaxuie nan na. E mu Ala xa seriye rabatuma, e jan mu nɔma a rabatude. ⁸ Naxee biraxi e yete waxɔnfe fɔxɔ ra, e xa fe mu nɔma Ala kenende.

⁹ Kɔnɔ wo tan mu na wo yete sagoe sɔnɔn. Xa Ala Xaxili Seniyeŋxi sabatixi

wo i, wo fa na Ala Xaxili Seniyeŋxi nan sagoe. Ala xa Mixi Sugandixi Xaxili mu na naxan yo yi ra, na kanyi mu findixi Isa gbe ra. ¹⁰ Xa wo nun Ala xa Mixi Sugandixi bara findi keren na, wo fate bende tan faxama yunubi nan ma fe ra, kɔnɔ Ala Xaxili Seniyeŋxi tan wo rakisima ne barima wo bara matinxin Ala ya i. ¹¹ Ala nan Isa rakeli faxamixie tagi. Xa a tan Ala Xaxili nan sabatixi wo i, a tan naxan a xa Mixi Sugandixi rakeli faxe ma, a man fama ne wo fate bende rakiside a Xaxili saabui ra naxan sabatixi wo i.

¹² Na kui, n ngaxakere nyie, doni nde na won ma, kɔnɔ a mu na won ma won yete fate bende xa seeti xe. A mu lan won man xa lu a sagoe sɔnɔn won man xa a waxɔnfe kobi raba. ¹³ Xa wo jere fate bende waxɔnfe kobie ma, wo faxama ne, kɔnɔ xa wo gbilen e fɔxɔ ra Ala Xaxili Seniyeŋxi saabui ra, wo kisima ne, ¹⁴ barima Ala Xaxili Seniyeŋxi mixi naxee birin naperema, e tan findixi Ala xa die nan na. ¹⁵ Ala mu xaxili fixi wo ma naxan man wo findima gaaxui xa konyie ra. A a yete Xaxili Seniyeŋxi nan fixi wo ma naxan wo findixi a xa die ra, naxan a niyama won xa nɔ won xui itede Ala ma, won na a xili, «N Ba, n Ba!» ¹⁶ Na kui, Ala Xaxili Seniyeŋxi nun won yete xaxili a masenma a won findixi Ala xa die nan na. ¹⁷ Anun, won to findixi a xa die ra, won bara findi Ala xa ketongoe ra, won nun a

xa Mixi Sugandixi. Barima, xa won tɔɔɔ a xa tɔɔɔ, won man fama nɛ xunnakeli sɔtɔde alɔ a tan.

Danxaniyatɔɔe xaxili tide

¹⁸ N laxi a ra won tɔɔɔ naxan tima yi duniya ma yi ki, a nun won fama xunnakeli naxan sɔtɔde, e tagi ikuya ki fanyi! E jan mu nɔma sade e boore ma. ¹⁹ Daali birin mame tife waxati ra, Ala a xa die makenɛnma tɛmui naxɛ, ²⁰ barima duniya birin na Sentanɛ xa nɔɛ bun ma, tide yo mu naxan ma. Na mu kelixi duniya yete xa ma, a kelixi Ala nan ma. Kɔnɔ na birin kui xaxili tide luxi birin bɛ. ²¹ Waxati fama fade daali fulunma tɛmui naxɛ kanari xa konyiya bun, a fan xɔɔɔya nun xunnakeli sɔtɔ a nun Ala xa die ra. ²² Won a kolon, a kabi a fɔlɛ han to, daali birin na a kui iwafe nɛ tɔɔɔ kui, alɔ gine di furi na keli a ra. ²³ Kɔnɔ daali gbansan xa mu a ra. Hali won tan naxee bara Ala Xaxili Seniyenxi sɔtɔ a xa ki singe ra, won tan yati na won kui iwafe, han Ala won findima a xa die ra tɛmui naxɛ, a won fate nɔɔɔ. ²⁴ Won xaxili to ti a ra, na nan a ra won bara kisi, kɔnɔ won xaxili man tixi a ra. Kɔnɔ xa mixi ya fe to a xaxili nu tixi naxan na, na kanyi mu a xaxili tima na ra sɔnɔn. Mixi nɔma a xaxili tide fe nde ra a jan bara naxan sɔtɔ? ²⁵ Kɔnɔ xa won xaxili tixi fe nde ra won mu naxan toxɪ sinden, won na mamema tunnabexi nan kui.

²⁶ Ala Xaxili Seniyenxi fan fama nɛ won malide

won ma sɛnbɛtareya kui. Won mu a kolon a lan won xa maxandi naxan naba, kɔnɔ Ala Xaxili Seniyenxi nan Ala maxandima won bɛ mayandi xui ra naxan mu nɔma masarade wɔyenyi ra. ²⁷ Anun, Ala, naxan won bɔɔɛ ma fe kolon, a a Xaxili Seniyenxi xa maxandie kolon, barima Xaxili Seniyenxi maxandi tima sɛniyɛntɔɔe bɛ Ala sagoe nan ma.

²⁸ Won man a kolon a Ala walima fe birin kui a xanun-tenyie xa munafanyi nan bɛ, a bara naxee xili a yete sagoe ma. ²⁹ Barima Ala bara mixi naxee sugandi, a nu e kolon kabi fe fɔlɔ fɔlɛ, a naxa a ragiri e ma e xa findi a xa Di maniyɛe ra, alako a xa Di tan xa findi di singe ra a ngaxakerenyi gbegbe tagi. ³⁰ A bara na ragiri naxee ma, a man bara e xili. A bara naxee xili, a man bara e findi tinxintɔɔe ra a ya i. A bara naxee findi tinxintɔɔe ra, a man bara xunnakeli fi e ma.

Ala xa xanunteya a xa die bɛ

³¹ Won munse falama na kui fa? Ala to na won bɛ, nde fa nɔma tide won kanke?

³² A tan naxan mu tondi a xa Di yati ma, a a ba sɛrɛɛ ra won birin bɛ, a mu fama xɛ won kide se birin na safe ra a xa Di xun ma? ³³ Nde nɔma Ala xa mixi sugandixie kalamude? Ala yete nan e findixi tinxintɔɔe ra a ya i. ³⁴ Nde fa kiiti rakanama e ra sɔnɔn? Ala xa Mixi Sugandixi Isa naxan faxa, Ala naxan man nakeli faxɛ ma, a magoroxi

Ala yirefanyi ma, a nu a maxandi won be. ³⁵ Nde fa won bama Ala xa Mixi Sugandixi xa xanunteya yi? Munse nōma na ra? Τότε, ka xόρχος, ka πaxankate, ka kaame, ka lufe xεpe ra, ka fitine, ka santidegema? ³⁶ Alo a sebexi ki naxee,

«Fεερεν, e muxu faxama i tan nan ma fe ra.

E muxu findixi γεξεε nan na e naxee kon nax-abama.»

³⁷ Konō na birin kui, won bara nōe soto na fe birin xun ma won xanuntenyi saabui ra. ³⁸ Barima n laxi a ra, a sese mu nōma won bade Ala xa xanunteya yi. A findi faxe ra ba, gbaloe ba, maleke ba, pinnee ba, yi waxati ba, waxati naxan sa fama ba, senbema naxee kuye ma ba, ³⁹ naxan birin na dunjpa xun ma, naxan birin na boxi bun ma, a findi daali yo ra, e sese mu nōma won nun Ala xa xanunteya rafatande, a bara naxan masen won be won Marigi Isa saabui ra, a xa Mixi Sugandixi!

9

Ala xa sugandi

¹ N xa nōndi fala wo be. N mu wule falama barima n findixi Ala xa Mixi Sugandixi gbe nan na. N sondonyi nun Ala Xaxili Seniyenxi fan findixi seedee nan na, a nōndi nan a ra ² n bope sunnunxi ki fanyi, danyi mu naxan ma, ³ n ngaxakerenyie xa fe ra. Xa a sa e malima ne nu, n tinxi a ra n tan yete yati xa danke soto, muxu nun Ala xa Mixi Sugandixi xa fatan

e tan ma fe ra, n barenynie muxu nun naxee si keren a ra. ⁴ Yuwifie nan na e ra, Ala naxee sugandi e xa findi a xa die ra, a naxa a xa nōre masen e be. Ala saatēe nun laayidie tongo e tan nan be, a a xa seriye nun a batu ki fi e ma. ⁵ E tan nan bōnsōe benbae na Kitaabuie kui, Ala xa Mixi Sugandixi fan kelixi e tan nan bōnsōe tagi a fate bende ki ma. Tantui nun bautui xa rasiga Ala ma abadan, a tan naxan na birin xun ma. Amina.

⁶ Konō a mu luxi xe alo Ala xa laayidi kanaxi ne. Barima naxee keli Isirayila bōnsōe, e birin xa mu findi Isirayila die yati ra. ⁷ E to barixi Iburahima bōnsōe, na mu a falaxi xe de a e birin nan findixi a xa die yati ra, barima Ala a masen ne Iburahima be, «Isiyaga nan fama findide i bōnsōe ra n naxan laayidi i be.» ⁸ Yi a masenxi ne, a di naxee bari Iburahima be a fate bende ki ma, nee xa mu findixi Ala xa die ra. Konō di naxee bari Ala xa laayidi saabui ra, nee nan findi Iburahima bōnsōe ra Ala ya i. ⁹ Barima Ala yi nan laayidi Iburahima be, «N gbilenma tamuna yi temui jōndon, n a lima Sara bara di xeme soto.»

¹⁰ Na gbansan fan mu a ra. Won benba Isiyaga nan findixi Rebeka xa di firin birin baba ra. ¹¹ Konō beenun gulie xa bari e xa fe fanyi xa na mu fe jaaxi nde raba, Ala naxa di keren sugandi e firin tagi alako a sagoe xa raba. ¹² Yi di mu sugandi kewalie

yo xa fe ra. Na sugandi findixi Ala xa xili nan na. Na kui, Ala naxa a masen Rebeka be, «Fori nan luma a xunya xa nɔɛ bun ma.»¹³ Alo a seɓexi Kitaabui kui ki naxe, «N bara Yaxuba xanu, kɔnɔ n bara mee Esayu tan na.»

¹⁴ Won fa na ma di? Won xa a fala a Ala mu tinxin? Astɔfulahi!¹⁵ Ala a masen ne Munsa be, «N hinnema mixi nan na n na wa hinnefe naxan na. N kinikinima mixi nan ma n na wa kinikinife naxan ma.»¹⁶ Na kui, Ala xa sugandi mu kelima mixi waxɔnfe xa ma, xa na mu mixi xa kate ma. A kelima Ala xa hinne ne.¹⁷ A seɓexi Kitaabui kui, Ala naxa a fala Firawuna be, «N i rakelixi ne, n mangeya fi i ma, alako n xa n senbe masen i saabui ra, dunjɔna birin xa n xili kolon.»¹⁸ Na kui, a hinnema mixi ra a na wa hinnefe naxan yo ra, a man mixi sondonyi raxɔrɔxɔma a na wa naxan sondonyi raxɔrɔxɔfe.

¹⁹ Nde nɔma a falade n be, «Ala fa kote sama mixi xun ma munfe ra? Mixi nɔma tondide a xa maragiri ra yire?»²⁰ Kɔnɔ i tan adamadi findixi nde ra i to fa Ala matandima? Feɓe yailanxi xa a fala a yailanma be, «Munfe ra i n yailanxi yi ki?»²¹ A di, feɓe yailanyi na feɓe firin yailan bende keren na, a mu nɔma feɓe keren yailande wali nde xa fe ra naxan tide gbo, a boore fan yailan wali nde xa fe ra naxan tide mu gbo?²² Xa a sa li Ala wama a xa xɔne nun a senbe masenfe, a mu nɔma na rabade xe?

Kɔnɔ a xa sabari xungbe kui, Ala dijɛxi mixie ma a xɔnɔxi naxee ma, gbaloe ragataxi naxee be.²³ A yi rabaxi ne alako a xa a xa nɔre makaabaxi masen a to hinnema mixie ra, a nu bara naxee sugandi kabi a fɔle, e xa nɔre sɔto.²⁴ Won tan nan findixi na mixie ra a bara naxee xili keli si birin kui. Yuwifie gbansan mu a ra.²⁵ A a masenxi Annabi Hose xa Kitaabui kui, «Naxee mu findixi n ma mixie ra,

n e xili falama <n ma mixie.> Naxan mu findixi n ma jama xanuxi ra, n a xili falama <n ma jama xanuxi.>»

²⁶ «Ala man a fala e be dennaxe, <N ma jama mu wo ra,> a e xili falama ne naa, <Ala xa die, Ala naxan na na.>»

²⁷ Annabi Esayi fan a xui ite ne a to nu kawandi tima Isirayila xa fe ra,

«Hali Isirayila mixie wuya alo meyen xori naxan na baa de,

a donxɔe di nan tun kisima,

²⁸ barima Ala naxan masenxi,

a a rabama ne dunjɔna ma, a a rakamali kerenyi ra.»

²⁹ Annabi Esayi man a masen ne,

«Xa Ala Senbe Birin Kanyi mu bɔnsɔe nde lu won be nu,

won luma ne nu alo Sodoma, won maniyama Gomora nan na nu.»

³⁰ Won fa na ma di? Si gbete naxee mu nu katama e xa tinxinyi sɔto Ala ya i, e tan bara fa a sɔto danxaniya

saabui ra, ³¹ kōnō Isirayila nama naxan nu katama e xa seriye rabatu alako e xa tinxinyi soto Ala ya i, e tan mu nō na seriye rabatude. ³² Munfe ra? Barima e mu bira tinxinyi fōxō ra danxaniya saabui ra, e jōxō a ma a e nōma a sōtode e xa kewalie saabui ra. E bara e sanyi radin gēme ra naxan xili falama, «mixi rābira gēme». ³³ Alo a sebexi Kitaabui kui ki naxē, «Wo a mato, n bara gēme dōxō Siyoni, mixie e san nadinma naxan na, gēme naxan mixie rabirama. Kōnō naxan yo danxaniya a ma, na kanyi mu yaagima.»

10

Isirayila tinxinyi naxan sōtōma danxaniya saabui ra

¹ N ngaxakerenyie, n bōjē waxōnfe birin na naxan na, Yuwifie xa kisi soto. N ma Ala maxandi nan na ki e bē. ² N na e seede ra, a e senbē saxi Ala xa fee kui, kōnō na mu kelixi lōnni xa ma. ³ E to mu a kolon Ala mixi matinxinma a ya i ki naxē, e naxa kata e xa e yete kan matinxin. Na kui, e mu e yete magoro Ala bē a tan xa tinxinyi fi e ma. ⁴ Ala xa Mixi Sugandixi bara gē Munsa xa seriye raka-malide, alako naxan yo na danxaniya a ma, na kanyi xa tinxinyi soto.

⁵ Annabi Munsa to nu tinxinyi xa fe masenfe naxan sōtōma seriye rabatufe ma,

a yi nan sebē Kitaabui kui, «Mixi naxan yi seriye raba-tuma a simaya sōtōma nē a saabui ra.» ⁶ Kōnō a to nu tinxinyi xa fe masenfe naxan sōtōma danxaniya saabui ra, a yi nan sebē,

«I naxa i yete maxōrin,

«Nde tema koore?»»

Ala xa Mixi Sugandixi mu goroxi xē keli koore ma?

⁷ «Xa na mu a ra i i yete maxōrin,

«Nde goroma bōxi bun?»»

Ala xa Mixi Sugandixi mu kelixi faxamixie xa tagi?

⁸ Kitaabui munse masenxi?

«Ala xa masenxi makōrē i ra.

A na i dē kiri ma,

a na i bōjē fan ma.»

Na masenxi findixi danxaniya masenxi nan na muxu naxan kawandife: ⁹ A i na a fala i dē ra a Marigi nan na Isa ra, i man naxa la a ra i bōjē kui a Ala bara a rakeli faxamixie tagi, i kisima nē. ¹⁰ Mixi danxaniyama yi masenxi ma a bōjē nan kui, a tinxinyi soto Ala ya i. A na la a ra, a a falama a dē nan na, a kisi soto. ¹¹ Kitaabui a masenxi, «Mixi yo danxaniya a ma, a kanyi mu yaagima.» ¹² Tagi rasa yo mu na Yuwifie nun si gbētēe tagi. Marigi keren nan na e birin bē, a man mixi birin kima ki fanyi ra naxee na a xili. ¹³ Alo Kitaabui a masenxi ki naxē, «Naxan yo na Alatala xili, na kanyi kisima nē.»

14 Kɔnɔ na kui, e nɔma a xilide di xa e mu danx-aniyaxi a ma? E fa danx-aniyama a ma di xa e mu nu a xa fe mɛ? E fa a xa fe mɛma di xa mixi yo mu e kawandima? 15 Na kawandi fan tima e bɛ di xa mixie mu xɛɛxi na fe ma? A sebɛxi, «Xɛɛrae, naxee fama xibaaru fanyi ra, e fafe fan ki fanyi!»

16 Kɔnɔ birin xa mu yi xibaaru fanyi suxuxi, barima Annabi Esayi a masen nɛ, «Marigi, nde laxi muxu xa masenyi ra?» 17 Na kui, mixie danxaniyama nɛ e to bara Ala xa masenyi ramɛ. E Ala xa masenyi ramɛma a xa Mixi Sugandixi xa masenyi nan saabui ra. 18 Kɔnɔ n xa maxɔrinyi ti, e mu yi masenyi ramɛxi xɛ? Iyo xɛ, barima Kitaabui naxɛ,

«E xui bara mini dunija birin ma,
e xa masenyi bara siga han dunija dande.»

19 N man xa maxɔrinyi ti, Isirayila pama mu masenyi fahaamuxi xɛ? Yaabi fɔlɛ ra, Ala yi nan masen Annabi Munsa saabui ra,

«N a niyama nɛ wo mixie tɔɔnɛ
naxee jan mu findixi si yati ra.

N a niyama nɛ wo bɔɔɛ xa te si fahaamutare ma.»

20 Annabi Esayi fan naxa xɛera iba limaniya ra Ala to yi masenyi fi a ma,

«Mixie bara n to naxee mu nu n fenma.

N bara n yetɛ masen mixie bɛ naxee mu nu n maxɔrinma sese ma.»

21 Kɔnɔ Isirayila xa fe ra, a naxɛ,

«Keli sogetede ma han sogegoroode,

n bɛlɛxɛɛ italaxi yi pama bɛ, naxan n xui matandima, naxan tondima n bɛ.»

11

Ala mu mɛɛxi Isirayila ra

1 Na kui, n xa maxɔrinyi ti, Ala mɛɛxi nɛ a xa pama ra? Astɔfulahi! N tan yetɛ findixi Isirayilaka nan na, Iburahima xa mamadi, kelife Bunyamin bɔnsɔɛ. 2 Ala mu mɛɛxi a xa pama ra a bara naxan sugandi nu. Wo mu a kolon Kitaabui naxan masenxi Annabi Eliya xa fe ra, a to a xui rasiga Ala ma Isirayila xili ma? 3 A naxɛ, «Marigi, e bara i xa namijɔnmɛɛ faxa, e bara i xa sɛrɛxɛbadee rabira. N keren peti nan fa luxi, e katafe e xa n tan fan faxa.»

4 Ala fa a yaabi di? A naxɛ, «N bara mixi wulu solofere ragata n yetɛ bɛ naxee mu nu e xinbi sin Baali kuye bɛ.»

5 A man na na ki nɛ yakɔsi. Ala xa pama donxɔɛ luxi, a bara naxee sugandi a xa hinne saabui ra. 6 Kɔnɔ xa a bara e sugandi hinne saabui ra, kɛwali saabui xa mu a ra sɔnɔn, xa na mu Ala xa hinne mu findima hinne yati yati ra nu.

7 Won fa na ma di? Isirayila nu naxan fenfe a mu a sɔtɔ, kɔnɔ Ala nu bara naxee sugandi, nee tan bara a sɔtɔ.

A dōnxōe tan bōrēe naxa balan. ⁸ A sēbexi, «Ala naxa e xaxili dōnxu, a a niya e yae mu se to, e tulie mu fe mē, han yi to lōxōe.»

⁹ Annabi Dawuda fan naxa a masen,

«E xa xulunyie xa findi gantanyi ra e bē,

yēle naxan e suxuma, gēmē naxan e rabirama.

Na xa findi e xa wali sare ra.

¹⁰ E ya xa rafōōō, e xa dōnxu.

E xa kunkurun e xa tōōre bun ma waxati birin.»

¹¹ Na kui, n man xa maxōrinyi ti, Isirayilakae to bara tantan, e bira, e mu nōma rakelide sōōō? Astōfulahi! Kōō e xa tantanyi bara a niya si gbeteē birin xa nō kisi sotode, alako na kisi xoli xa Isirayilakae fan suxu. ¹² A di, xa e xa tantanyi findixi hēeri xungbe nan na dunīna bē, a findi barakē ra si gbeteē fan bē, e xa fe na rakamali, hēeri nun barakē xun mu masama xē ki fanyi?

¹³ N xa fa wōyēn wo bē, wo tan naxee mu findixi Isirayilakae ra. N to findixi xēera ra wo tan si gbeteē bē, n sēewama nē n ma wali ra, n a matōxō, ¹⁴ alako temunde na xa a niya n boore Yuwifie xa mila n ma masenyi ma, ndee xa nō kaside e ya ma. ¹⁵ Ala a kobe sofe e ra, xa na bara a niya lanyi xa so Ala nun dunīna tagi, a di, Ala e ragbilenfe a yetē ma, na mu luma xē alō mixi na rakeli faxamixie ya ma? ¹⁶ Xa sansi xōri xun singe bara fi

Ala ma, a dōnxōe birin bara findi a gbe ra. Xa wuri bili sanke bara fi Ala ma, a salonyie fan bara findi a gbe ra.

¹⁷ A luxi nē alō oliwi bili salonyi ndee na xaba a bili ma alako wula oliwi salonyie xa dafu na xabade ra. I tan misaalixi na wula oliwi salonyi nan na, naxan baloma na oliwi bili saabui ra, i dafuxi naxan na. ¹⁸ Na kui, i naxa i yetē igbo na salonyi xabaxie ma. Beenun i xa i yetē igbo, i maōxun sinden, a i tan xa mu wuri bili sanke rabaloxi. Wuri bili sanke nan i tan nabaloxi. ¹⁹ Kōō i fama nē a falade, «Wuri salonyie xabaxi nē alako n tan xa dafu e xabade ra.»

²⁰ Nōndi na a ra. E xaba e xa danxaniyatarepa nan ma, i fan dafuxi naa i xa danxaniya nan ma fe ra. Kōō i naxa i yetē igbo. I jan xa gaaxu, ²¹ barima xa Ala mu oliwi bili fanyi salon singee lu na, a mu i fan luma na de! ²² Na kui, i jōxō sa a xōn ma a Ala xa fanyi gbo, kōō a xa fe man maōrōxō. A xa fe maxōrōxō mixie nan ma naxee bara a xa kira bēpin, kōō a xa fanyi gbo i tan bē xa i luma a xa fanyi kira xōn ma. Xa na mu a ra a i fan ma fe rabama nē alō a na oliwi salonyi xa fe raba ki naxē. ²³ Yuwifie fan, xa e e xa danxaniyatarepa bēpin, e man fama dafude wuri bili ra, e xaba naxan ma, barima Ala senbē gbo. A tan nōma e ragbilende e lude fori. ²⁴ I tan nu findixi wula oliwi salonyi nan na, naxan xabaxi a dafu oliwi bili gbete

ma, wo nun naxan keren mu a ra. Xa Ala bara na raba i be, a mu taganma oliwi bili fanyi salonyi ragbilende a lude fori, a a dafu na oliwi bili fanyi ma, e nun naxan keren a ra.

²⁵ N ngaxakerenyie, n waxi ne wo xa yi gundo kolon, alako wo naxa wo yete mapoxun lonnilae ra. Isirayilakae boje balanxi ne sinden, han beenun si gbete danxaniyatoe konti xa kamali. ²⁶ Na kui, Isirayila birin fama ne rakiside, alo a sebexi ki naxe:

«Mixi xunsarama fama ne keli Siyoni,
a Yaxuba bonsoe ba Ala kolontareya foxo ra.

²⁷ Saate nan na ki n naxan tongoma e be,

n na e xa yunubie xafari loxo naxe.»

²⁸ Yuwifie to tondixi Ala xa Xibaaru Fanyi ra, e findixi Ala yaxuie ra wo tan nan ma munafanyi xa fe ra. Kono Ala to e sugandi a yete be, a e xanuxi e benbae nan ma fe ra, ²⁹ barima xa Ala bara a panige a xa mixi ndee xili, a xa e baraka, na fe mu kanama feo! ³⁰ Singe ra nu wo nu findixi Ala matandilae nan na, kono yakosi wo hinne sotoxi Yuwifie nan ma Ala matandi saabui ra. ³¹ E tan bara fa findi Ala matandilae ra alako wo tan xa hinne soto Ala yi, na xanbi, a man xa hinne e fan na. ³² Na kui, Ala bara adama birin lu tinxintareya xa noe bun ma alako a xa hinne e birin na.

Ala batui

³³ Ee! Danyi mu na Ala xa munafanyi ma!

A xaxili nun a xa fahaamui tilinyi dan mu na!

A xa nate tongoxi kui mu kolonma,

a jere ki mu fahaamuma!

³⁴ Nde Marigi xa mapoxunyi kolon?

Nde noma a raside?

³⁵ Nde bara a doni,
a naxan xa doni ragbilenma a ma?

³⁶ Se birin kelixi a tan nan ma,

se birin baloxi a tan nan saabui ra,

a se birin daaxi a yete nan be.

Tantui na a be abadan! Am-ina.

12

Ala xa pama jere ki

¹ Na kui, n ngaxakerenyie, Ala to bara hinne wo ra, n bara wo maxandi wo xa wo yete ba serexe ra Ala be, serexe seniyenxi naxan bama a jipe ra, naxan nafanxi Ala ma. Na nan findima wo xa batui xori ra. ² Wo naxa wo jere yi dunjina mixie jere ki ma. Wo xa a lu Ala xa wo jere ki fori masara, a boje neene nun xaxili neene fi wo ma. Na kui, wo noma ne Ala waxonfe fanyi kolonde, naxan a kenenxi, naxan kamalixi.

³ Ala to hinne n na, a n findi a xa xera ra, n xa wo rasi: Wo naxa wo yete sa yire, wo xa fe mu dennaxande lixi. Wo naxa wo yete igbo, wo xa wo yete mato danxaniya xasabi nan ma, Ala bara naxan fi

kankan ma. ⁴ Fate keren nan na kankan be, kono na fate salonsee wuya. Fate salonse birin nun a gbe wali. ⁵ Won fan na na ki ne. Hali won to wuyaxi, won birin bara findi fate keren na Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra. Won luxi ne alo fate salonsee naxee fatuxi Isa fate ra won man fatu won bore ra, won birin findi fate keren na.

⁶ Ala won kima kie ra naxee doko wuya. A na rabama a xa hinne bere nan ma a bara naxan janige kankan be. Xa a mixi nde kixi a xa no woyende Ala xili ra, na kanyi xa woyen Ala xili ra a xa danxaniya xasabi ma. ⁷ Xa a nde kixi mixi mali wali nan na, na kanyi xa mixie mali. Xa a nde kixi mixi kawandife nan na, na kanyi xa kawandi ti. ⁸ Xa a nde kixi mixi ralimaniyafe nan na, na kanyi xa mixie ralimaniya. Xa a nde findi mixi ra naxan ki tima, na kanyi xa mixie ki a fanyi ra. Xa a nde findi yarerati ra, a kanyi xa na raba a ki ma. Xa a nde findi tcoromixie malima ra, a kanyi xa na raba seewe ra.

⁹ Wo xa mixie xanu boje fiixe ra. Wo xa fe kobi xon, wo xa fe fanyi suxu wo senbe birin na. ¹⁰ Wo xa wo bore xanu ngaxakerenya xanunteya nan na. Wo xa wo bore binya dangife wo yete ra. ¹¹ Wo tun naxa raxono, wo xa wo tunnabexi. Wo xa wakili wo boje birin na. Wo xa wali wo Marigi be. ¹² Wo xa seewa fe ma wo xaxili tixi naxan na. Wo xa duluxoto wo xa tcore kui.

Wo naxa tagan Ala maxandide. ¹³ Wo xa seniyentoe mali e xa tcore kui. Wo xa xojee rasene.

¹⁴ Wo xa Ala maxandi mixie be naxee wo jaxankatama. Wo xa duba e be, wo naxa e danka. ¹⁵ Wo xa seewa booree xa seewe, wo xa sunnun boore xa sunnunyi. ¹⁶ Wo xa lan wo bore ma. Wo naxa wo yete igbo, yete magore nan xa rafan wo ma. Wo naxa wo yete mapoxun lonnilae ra.

¹⁷ Wo naxa fe kobi joko fe kobi ra. Wo xa kata mixie xa wo kolon fe fanyi rabae nan na. ¹⁸ Wo xa wo no fe birin naba alako lanyi xa lu wo nun mixi birin tagi. ¹⁹ N xanuntenyie, wo naxa wo gbejoko wo yete ra, wo xa na lu Ala ma, barima a sebexi Kitaabui kui, «Ala naxe, n tan nan wo gbejokoma, n tan nan fe kobi ragbilenma a rabama ma.»

²⁰ A man sebexi, «Xa kaame na i yaxui ma, i xa a ki donse ra. Xa ye xoli na a ma, i xa a ki ye ra.

Na kui a luxi ne alo i na te wolee ibaganfe a xunyi ma.»

²¹ Wo naxa tin fe kobi xa no wo ra, wo tan nan xa fe kobi no, fe fanyi raba ra.

13

Ala waxonfe

¹ Birin xa a yete magoro a xa mangee be, barima mangeya birin kelima Ala nan ma, a na a ragiri naxan

ma. ² Na nan a ra, mixi naxan na mange matandi, na kanyi Ala nan xa yaamari matandixi. A fama ne a xa na wali kobi sare sotode. ³ Wali fanyi rabae mu gaaxuma mange ya ra, wali kobi rabae nan gaaxuma e ya ra. Xa i mu wama i xa gaaxu mange ya ra, i xa lu kira fanyi nan xon ma. Na kui, mange fama ne i matoxode, ⁴ barima mange walima Ala nan be wo xa munafanyi xa fe ra. Konon xa i fe kobi raba, a lanma i xa gaaxu, barima santidegema mu na mange yi fufafu xa ra. A to na Ala xa wali nan na, a Ala xa xone nan masenma fe kobi rabae xili ma. ⁵ Na nan a toxi, fo wo xa wo yete magoro ne mange be. Wo na rabama na jaxankate xa fe gaaxui ma, a nun man wo boje nan yati wama wo xa a raba na ki.

⁶ Wo lan wo xa duuti fi na nan ma, barima duuti maxilie fan na Ala xa yaamari nan na. ⁷ Wo kankan gbe so a yi, a lan a xa naxan soto. Wo duuti so duuti maxilie yi, wo wo magoro mixie be wo lanma wo xa wo magoro naxee be, wo mixie binya wo lan wo xa naxee binya.

⁸ Mixi yo xa doni naxa lu wo ma, wo xa xanunteya nan lan a xa lu wo bore be, barima naxan na a boore maxanu, a bara seriye raka-mali. ⁹ Ala xa yaamarie alo, «I naxa yene raba, i naxa mixi faxa, i naxa mupe ti, i naxa mila,» a nun yaamari gbete birin, nee malanxi

findixi masenyi keren nan na: I xa i boore xanu alo i yete yati. ¹⁰ I na i boore xanu, i mu fefe kobi niyama a ra. Na na a ra, i boore xanufe findixi Ala xa seriye birin nabatufe nan na.

¹¹ Na fe birin kui, wo a kolon won na waxati naxe. Xunu temui bara a li xi xoli ma, kisi bara makore won na dangi waxati ra won danxaniyaxi temui naxe. ¹² Koe bara masiga, a gbe mu luxi kuye xa iba. Won xa Sentane xa dimi walie bejin, won fa Ala xa naiyalanyi ma, won xa a xa geresosee fongo. ¹³ Won xa jere tinxinyi kui alo a lanma won xa jere ki naxe Ala xa naiyalanyi kui. Won naxa siga xulun jaaxi, won naxa siisi, won naxa yene nun langoeja raba, won xa gere nun toone lu na. ¹⁴ Wo xa Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe nan suxu, wo naxa bira wo fate bende waxonfe foxo ra.

14

¹ Wo xa danxaniyatoe rasene hali a xa danxaniya mu tilin. Wo naxa a rakiiti a xa mapoxunyi birin xa fe ra. ² Mixi nde noma lade a ra, a donse birin radaxaxi a be, konon mixi gbete naxan xa danxaniya mu tilin, a noma lade a ra a sansi bogi gbansan nan nadaxaxi a be. ³ Mixi naxan donse mooli birin donma, na mu lan a xa a boore rapaaxu naxan tondima donse nde donfe ra. Mixi naxan mu sube donma, na kanyi fan mu lan a xa a boore makiiti naxan sube

donma, barima Ala na kanyi fan nasenema ne. ⁴ Nde i findixi kiitisa ra mixi gbete xa konyi xun ma? A na ti a marigi ya i a xa wali xa fe ra, a xan ba, a mu xan ba, na na a tan nun a marigi nan tagi. Anun, a xanma ne, barima Marigi Ala noma a raxande.

⁵ Mixi nde noma lade a ra a loxoee tide gbo e boore be, kono mixi gbete tan be, loxoee birin lan. Kankan laxi naxan na, a xa la a ra a boje nan yati ma. ⁶ Naxan laxi a ra a loxoee tide gbo e boore be, na kanyi laxi a ra Marigi nan be. Naxan donse mooli birin donma, a kanyi a rabama Marigi nan be, barima a tantui rasigama Ala ma a xa baloe xa fe ra. Mixi naxan mu donse nde donma, na kanyi fan na rabama Marigi nan be, barima a fan tantui rasigama Ala ma.

⁷ Mixi yo gbe mu a yete ra, keli yi dunja, han laaxira. ⁸ Xa won balo, xa won faxa, na birin nabama Marigi nan be. Xa won baloxi, xa won faxaxi, won findixi Marigi gbe nan na, ⁹ barima Ala xa Mixi Sugandixi faxa ne, a man keli faxe ma, alako a xa findi mixi faxaxie nun a baloxie Marigi ra. ¹⁰ Munfe ra i tan fa i boore makiitima? Munfe ra i a rapaaxuma? Won birin mu fama tide xe Ala ya i kiiti loxoee? ¹¹ A sebexi Kitaabui kui,

Marigi naxe, «N xa nondi masen wo be.

Birin fama ne e xinbi sinde n be.

Adamadi de birin fama a masende, a n tan nan na Ala ra.»

¹² Kankan fama ne a xa wali dentegede Ala be.

¹³ Na kui, won naxa won bore makiiti. Won xa fe birin nan naba alako won naxa won ngaxakerenyi ratantan. ¹⁴ N to danxaniyaxi Marigi Isa ma, n a kolon, n man laxi a ra, a donse yo mu na naxan findixi donse seniyentare ra. Kono xa i xaxili bara siike donse nde xa seniyentareja ma, na bara findi i be se seniyentare ra. ¹⁵ Xa a sa li i donse nde donma naxan i ngaxakerenyi tooroma, i mu jerefe xanunteya xa ma. I xa donse xa fe naxa a niya i ngaxakerenyi xa gan kisi ra, Ala xa Mixi Sugandixi faxa naxan ma fe ra. ¹⁶ Na kui, a mu lan mixie xa fe kobi fala se nde xa fe ra, naxan findixi a fanyi ra wo be. ¹⁷ Ala xa mangeya niini mu findixi donse nun minse fe xa ra. A findixi tinxinyi nun seewe fe nan na, Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra. ¹⁸ Mixi naxan walima Ala xa Mixi Sugandixi be yi mooli ra, a rafaanma ne Ala ma, a rafaan mixie fan ma.

¹⁹ Na kui, won xa fe birin naba alako lanyi xa lu won tagi, won xa won bore xa danxaniya senbe so. ²⁰ I naxa Ala xa wali xun nakana donse nde xa fe ra. A nondi ki ma, donse birin daxa, kono a mu lan mixi yo xa donse nde don naxan a ngaxakerenyi ratantanma. ²¹ Hali mixi mu sube yo don, a mu weni yo min, a mu

fefe yo raba naxan a ngaxakerenyi ratantanma, na nan fan.

²² Μαροχunyi yo na i be yi xa fe ra, i xa a lu i nun Ala tagi. Σεewe na mixi be naxan mu a yete ratonma a xa μαροχunyi saabui ra. ²³ Κονο xa mixi donse nde donma a siikexi naxan ma fe ra, na kanyi bara kiiti kana a yete be, barima a bara fe raba a mu laxi naxan na. Mixi mu laxi fe naxan na, na tan bara findi yunubi fe ra a be.

15

Danxaniyatōee malife

¹ Won tan naxee xa danxaniya tilin, a lanma won xa dipe mixie be naxee xa danxaniya mu tilin. Won naxa won yete waxonfe gbansan xa fen. ² Kankan xa a boore nan xa heeri fen, naxan noma a malide a xa danxaniya xun xa masa. ³ Ala xa Mixi Sugandixi mu a yete waxonfe xa fen. A a fala ne alo a sebexi Kitaabui kui ki naxe, «Konbie naxee ilanxi i ra, nee n tan nan lixi.»

⁴ Fe naxan birin sebexi Kitaabui kui waxati dangixi, e sebexi ne alako won xa fahaamui soto, won xa won tunnabexi, won xa limaniya, alako xaxili tide xa lu won be. ⁵ Ala, a tan naxan tunnabexiya nun limaniya fima, a xa lanyi raso wo tagi alo a xa Mixi Sugandixi Isa a masenxi wo be ki naxe, ⁶ alako wo xa Ala matoxo xaxili nun xui keren na, a tan naxan findixi a xa Mixi

Sugandixi nun won Marigi Isa Baba ra.

⁷ Na kui, wo xa wo bore rasene alo Ala xa Mixi Sugandixi wo rasene ki naxe, alako Ala xa matoxo soto. ⁸ N xa a fala wo be, Ala xa Mixi Sugandixi wali ne Yuwifie be alako a xa a masen a Ala na a xui xanbi ra a to bara a xa laayidie rakamali a naxee tongo e benbae be. ⁹ Si gbete fan Ala matoxoma a xa hinne xa fe ra, alo a sebexi Kitaabui kui ki naxe, «Na nan a ra n i matoxoma si birin tagi, n beeti bama ne i xili xa binye bun ma.»

¹⁰ A man sebexi, «Si gbete, wo nun Ala xa jama xa seewa.»

¹¹ A man sebexi, «Wo tan jamanee birin, wo Marigi matoxo, si birin xa a tantu.»

¹² Annabi Esayi man naxa a masen, «Yisayi xa di fama ne.

A findima ne mange ra si birin xun ma, e fan e xaxili tima ne a ra.»

¹³ Ala, a tan naxan xaxili tide fima, a xa wo rafe seewe nun bopesa ra danxaniya kui a mooli birin na. Na kui, xaxili tide luma ne wo be temui birin, Ala Xaxili Seniyenxi xa senbe saabui ra.

Polu xa wali

¹⁴ N ngaxakerenyie, n tan a kolon wo bopje fan, wo bara lonni soto a fanyi ra, wo fata wo bore raside. ¹⁵ Κονο n to sebeli tixi wo ma, n ma masenyi ndee findixi masenyi xoxoxoee nan na alako n xa wo ratu,

barima Ala to hinnexi n na, ¹⁶ a bara n findi a xa Mixi Sugandixi Isa xa walike ra sigafe ra si gbete ma. Na kui, n serexedube wali nan nabama n to Ala xa xibaaru fanyi kawandima si gbete be, alako Ala Xaxili Seniyenxi xa e findi serexe seniyenxi ra naxan Ala kenenma.

¹⁷ Na birin kui, n nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa to a ra, n noma seewade n ma wali ra Ala be, ¹⁸ barima n mu suusama fefe xa fe falade fo Ala xa Mixi Sugandixi bara naxan naba n saabui ra, alako si gbete xa Ala xui rabatu. A bara na raba n ma masenyie nun n ma kewalie saabui ra, ¹⁹ kaabanakoe nun tonxumae xa senbe saabui ra, a nun Ala Xaxili Seniyenxi senbe saabui ra. Na kui, kelife Darisalamu han a sa doxo Iliri ra, n bara Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi rayensen ye. ²⁰ Na birin kui, n kataxi ne n xa mixie kawandi Isa xa xibaaru fanyi ra naxee mu Ala xa Mixi Sugandixi kolon. N mu wa na rabafe kawandila gbete dangi foxi. ²¹ Alo a sebexi Kitaabui kui ki naxe,

«A xa fe singe mu nu fala naxee be,
e fama ne a kolonde.
Mixi naxee singe mu nu a xa fe me,
e fama ne a fahaamude.»

²² Yi wali nan a niyaxi n mu noxi sigade wo yire.

²³ Yakosi n ma wali bara jon yi boxie ma. N nu bara wa sigafe wo yire kabi je wuyaxi. ²⁴ A xoli n ma n

xa dangi wo yire n na kira suxu sigafe ra Sipanyi boxi ma. Won xa lu yire keren waxati nde ma alako n xa jlexin wo tofe ra, a xoli n ma wo xa n mali sigafe ra Sipanyi. ²⁵ Yakosi n na sigafe Darisalamu seniyentoe malide, ²⁶ barima danxaniyatoe pamae naxee na Masedon nun Akayi boxi ma, e a janige ne e xa e harige nde malan, e xa a rasanba Darisalamu misikiinee ma naxee na na seniyentoe ya ma. ²⁷ E tan nan a janigexi. Anun, a lanma e xa na nate tongo barima Yuwifie to findi saabui ra e tan si gbete be Ala xa fee kui, a lan ne e fan xa Yuwifie mali baloe fe ra. ²⁸ Na kui, n na ge na wali ra, n yi kobiri so e yi danxaniyatoe bara naxan nasamba, n dangima wo yire sigafe ra Sipanyi boxi ma. ²⁹ N a kolon n to sigafe wo yire, na findima Ala xa Mixi Sugandixi xa barake nan na wo be.

³⁰ N ngaxakerenyie, n bara wo mayandi won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, a nun xanunteya xa fe ra naxan kelima Ala Xaxili Seniyenxi ma, wo xa n mali, wo xa wakili n be Ala maxandi kui. ³¹ Wo Ala maxandi n be a xa n natanga Yudaya danxaniyatataree ma, a nun man, Darisalamu seniyentoe xa jlexin e malise ra n sigafe naxan na e xon. ³² Na kui, xa Ala tin, n wo yire lima seewe kui, won no won bore senbe sode. ³³ Ala, a tan naxan

bɔɔɛsa fima, a xa lu wo birin sɛɛti ma. Amina.

16

Xɛɛbui

¹ N bara wa won ngaxakerenyi ginema Fowebe masenfe wo bɛ, naxan danxaniyatɔɛ ɲama malima Senxereya taa kui. ² Wo xa a rasene Isayanka ki ma, alo a lanma seniyeɛntɔɛe xa a raba ki naxɛ. Xa a hayi na se nde ma, wo xa a mali, barima a fan bara n tan nun mixi gbegebe mali.

³ Wo xa Pirisila nun Akila xɛɛbu n bɛ, n walibooree Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe kui. ⁴ E fe birin naba nɛ e xa n nii ratanga beenun e xa e yete ratanga. Bafe n tan na, si gbeteɛ danxaniyatɔɛ ɲamae birin e tantuma na fe ma. ⁵ Wo man xa danxaniyatɔɛ ɲama xɛɛbu naxan e malanma e xɔnyɪ.

Wo xa n xanuntenyi Epeneto xɛɛbu n bɛ. A tan nan singe danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma Asi bɔxi ma. ⁶ Wo xa Mariyama xɛɛbu n bɛ, naxan bara wali wo ya ma ki fanyi. ⁷ Wo xa n boore Yuwifie Andironiku nun Yuniya xɛɛbu, muxu nun naxee bara sa geeli. Ala xa xɛɛrae nan e ra, naxee bara kolon a fanyi ra, naxee singe danxaniya n bɛ Ala xa Mixi Sugandixi ma. ⁸ Wo xa Anpiliyatɔɛ xɛɛbu n bɛ, n xanuntenyi Marigi foxɔ ra. ⁹ Wo xa muxu waliboore Urubano nun n xanuntenyi Sitaxusi xɛɛbu. ¹⁰ Wo xa Apelesi xɛɛbu, naxan bara a

xa danxaniya masen Ala xa Mixi Sugandixi ma. Wo xa Arisitobulo xa mixie xɛɛbu n bɛ. ¹¹ Wo xa n boore Yuwifie Herodiyon xɛɛbu n bɛ. Wo xa Narisiso xa mixie xɛɛbu n bɛ, naxee danxaniyaxi Marigi ma.

¹² Wo xa Tirifena nun Tirifosa xɛɛbu n bɛ. Ginee naxee e ra, e walima Marigi bɛ. Wo xa n xanuntenyi Peresidi xɛɛbu. A fan bara wali Marigi bɛ ki fanyi. ¹³ Wo Rufu xɛɛbu, naxan sugandixi Marigi xa fe kui. Wo a nga fan xɛɛbu n bɛ, naxan bara lu n bɛ alo n fan nga. ¹⁴ Wo xa Asinkirito, Felegon, Heremesi, Patiroba, nun Heremasi xɛɛbu n bɛ, a nun ngaxakerenyie birin naxee na e xɔnyɪ. ¹⁵ Wo xa Filologo, Yuli, Nerewu nun a maagine xɛɛbu, a nun Olimipa nun seniyeɛntɔɛ birin naxee na e xɔnyɪ. ¹⁶ Wo xa wo bore xɛɛbu sunbui seniyeɛnxi ra. Ala xa Mixi Sugandixi xa danxaniyatɔɛ ɲamae birin wo xɛɛbu.

¹⁷ N ngaxakerenyie, n xa wo rasi, wo xa wo yete ratanga mixie ma, naxee lanyɪ kanama wo tagi, e nu fa mixi ratantan xaranyi ma wo bara naxan sɔtɔ. Wo xa wo makuya e ra. ¹⁸ Na mixi mɔɔlie mu walima won Marigi Ala xa Mixi Sugandixi xa bɛ. E birama e yete furi nan foxɔ ra, e nu fa lonnitaree madaxu wɔyɛn ɲoxunmee nun matɔxɔɛ ra. ¹⁹ Mixi birin a kolon a wo Ala xui rabatuma. N ɲɛlexinxi wo ra, kɔnɔ a xɔli n ma wo xa fahaamui sɔtɔ fe fanyi

ma, wo naxa wo manɔɔ fe kobi ra. ²⁰ Ala, a tan naxan bɔɔesa fima, a gbe mu luxi a xa Sentane ibutuxun wo sanyi bun. Won Marigi Isa xa hinne wo ra.

²¹ N waliboore Timote wo xeebu, a nun Lususi, Yason, nun Sosipateri, n boore Yuwifie. ²² N tan Teritiyo naxan bara yi bataaxe sebe, n fan bara wo xeebu Marigi xili ra. ²³⁻²⁴ Gayu fan wo xeebu, naxan findixi n tan nun danxaniyatɔɔ nama birin yatigi ra. Erasito, naxan findixi taa naafuli ragatama ra, a fan wo xeebu, a nun won ngaxakereanyi Karatusi.

²⁵ Matɔɔɔ na Ala be, naxan nɔma wo senbe sode danxaniya kui, alo n Marigi Isa xa xibaaru fanyi naxan kawandima a masenxi ki naxe. Na xibaaru fanyi gundo fe nan masenma naxan nu ragataxi kabi temui xɔnnakuye, ²⁶ kɔnɔ naxan bara fa makenen alako si birin xa a kolon namijɔnmɛɛ xa sebelie saabui ra, Ala naxee yamarixi. Na kui, birin xa danxaniya Ala ma, Ala naxan na na, e a xui rabatu. ²⁷ Ala, a tan keren naxan fe birin kolon, matɔɔɔ na a be a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra abadan. Amina!

**Ala xa masenyi
singe
Annabi Pɔlu
naxan sebe
Korinti
d anxaniyatɔe
ɲama ma
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Yi Kitaabui findixi Annabi Pɔlu xa bataaxe singe nan na danxaniyatɔe ɲama be, naxan nu na Korinti taa kui Gireki boxi ma. A nu bara kawandi ti naa a xa biyaasi firin nde kui. Mixi gbegebe naxa danxaniya Isa ma, kɔnɔ e ɲere ki mu nu gexi fande. Ndee mu nu lanxi e bore ma, ndee nu fe ɲaaxie rabama ginɛe ra, ndee nu wama e yete igbofe boore danxaniyatɔee ya ma. Na birin findixi yaagi nan na diinelae tagi.

Kɔnɔ Annabi Pɔlu bara a kolon a adamadi birin nɔma suxude Sentane xa gantanyi ra. Na nan a toxi a mu tondi Korintikae mafurukude alako e xa danxaniya xa sabati Ala xa kira xɔn. A bara bataaxe sebe e ma, naxan findixi marasi fanyi ra e be. Ala Xaxili Seniyenxi nu bara na masenyi so a yi ra.

Na na a ra, Annabi Pɔlu xa masenyi findixi Kitaabui yati yati nan na danxaniyatɔe birin be. Won nɔma lonni gbegebe sɔtɔde na sebeli saabui ra, naxan nɔma won

malide Ala xa kira kolonde a fiixe ra. Ala xa won mali alako won xa so na xaranyi kui, a fa findi won ma ɲere ki ra. Amina.

**Ala xa masenyi
singe
Annabi Pɔlu
naxan sebe
Korinti
d anxaniyatɔe
ɲama ma**

Danxaniyatɔee xa lanyi

¹ N tan Pɔlu, Ala naxan ɲanigexi a xa findi a xa Mixi Sugandixi Isa xa xɛera ra, a nun Sositene, muxu yi bataaxe sebexi wo tan nan ma, ² Ala xa danxaniyatɔe ɲama, naxan na Korinti. Ala xa Mixi Sugandixi Isa bara wo xili wo xa findi Ala gbe ra, wo xa findi seniyentɔee ra. Muxu bara yi sebe wo ma, a nun mixi birin ma naxee e xaxili tima Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra, naxan findixi e tan nun won tan Marigi ra. ³ Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Isa, naxan findixi won Marigi ra, e xa hinne nun boɲesa fi wo ma.

⁴ N Ala tantuma temui birin wo xa fe ra, a to hinne wo ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. ⁵ A bara wo xa fe birin nakamali masenyi nun fahaamui kamalixi ra. ⁶ Ala xa Mixi Sugandixi xa nɔndi to sabatixi wo ya ma, ⁷ wo bara Ala xa ki birin sɔtɔ, wo hayi mu na fe gbete ma sɔnɔn, beemanu won Marigi Isa fa waxati wo naxan

mamefe. ⁸ A senbe fima ne wo ma han dunija ranonyi, alako yunubi yo naxa lu wo ma Ala xa Mixi Sugandixi won Marigi Isa fa temui. ⁹ Ala na a xui xanbi ra, a tan naxan wo xilixi alako lanyi xa lu wo nun a xa Di tagi, won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi.

¹⁰ N ngaxakerenyie, n bara wo rasi won Marigi Isa xili ra, Ala xa Mixi Sugandixi, lanyi xa lu wo tagi. Wo naxa mee wo bore ra, wo xa lan xaxili nun panige keren ma. ¹¹ N ngaxakerenyie, Xolowe xa mixie bara a fala n be, a lantareya na wo tagi. ¹² N bara a me a nde a falama, «N tan biraxi Polu nan foxo ra,» nde fan a falama, «N tan biraxi Apolosi nan foxo ra,» nde a falama, «N tan biraxi Kefasi nan foxo ra,» a nde fan a falama, «N tan biraxi Ala xa Mixi Sugandixi nan foxo ra.» ¹³ Ala xa Mixi Sugandixi keren xa mu a ra? Polu nan banban wuri magalanbuxi ma wo be? Wo wo xunxaxi ye xora Polu xili nan na? ¹⁴ N bara Ala tantu n mu mixi yo xunxaxi ye xora wo ya ma, bafe Kirisipu nun Gayu ra. ¹⁵ Na kui, mixi yo mu noma a falade a xunxa ye xora n xili nan na. ¹⁶ N bara Sitefana xa denbaya fan xunxa ye xora, kono na donxoe, n mu laxi a ra xa n bara mixi gbete xunxa ye xora fa. ¹⁷ Ala xa Mixi Sugandixi mu n xee mixi xunxade ye xora. A n xeexi ne n xa a xa xibaaru fanyi kawandi

ti. Na mu rabama adamadi xa lonni ra de, xa na mu a ra Ala xa Mixi Sugandixi xa wuri magalanbuxi tide yelebuma ne.

¹⁸ Isa faxafe wuri magalanbuxi ma, na masenyi findixi xaxilitareja nan na mixi loexie be, kono a findixi Ala xa senbe nan na muxu tan kisi mixie be. ¹⁹ A sebexi Kitaabui kui, «N lonnilae xa lonni xun nakanama ne, n xaxilimae xaxili findi fuyan na.» ²⁰ Lonnila go? Seriyee karamoxo go? To xaxilima go? Ala bara yi dunija xa lonni mafindi xaxilitareja ra. ²¹ Dunija mixie to mu no Ala xa lonni kolonde e yete xa lonni saabui ra, Ala naxa tin danxaniyatoe rakiside a xa kawandi saabui ra, dunija mixie naxan mapoxunma xaxilitareja ra. ²² Yuwifie wama tonxumae tofe, Girekikae na lonni fenfe, ²³ kono muxu tan Ala xa Mixi Sugandixi xa faxe nan kawandima. Yuwifie birama ne barima e mu lama na ra, si gbete fan joxo a ma a daxupa na a ra. ²⁴ Kono Ala naxee xilixi Yuwifie nun si gbete ya ma, e lama ne a ra a Ala xa Mixi Sugandixi Ala senbe nun Ala xa lonni nan masenma ne. ²⁵ Adamadie e mapoxunxi a Ala xa lonni findixi xaxilitareja nan na, kono a nondi ki ma a dangi adamadie xa lonni ra. E mapoxunxi a Ala senbe mu gbo, kono a senbe dangi e gbe ra pon!

²⁶ N ngaxakerenyie, wo xa a mato Ala mixi mooli

mundun xilixi wo ya ma. Lɔnnila gbegbe mu na, adamadi ki ma. Senbɛmae fan mu gbo. Bannamixie fan mu wuya. ²⁷ Kɔnɔ Ala bara dunija lɔnnilae rayaagi. A na raba mixie nan saabui ra, e naxee findixi lɔnnitaree ra. Ala bara dunija senbɛmae rayaagi. A na raba mixie nan saabui ra, naxee luxi e bɛ alɔ senbetaree. ²⁸ Ala bara mixi sugandi, naxan tide mu gbo dunija mixie bɛ, naxee mu xili xungbe sɔtɔ, naxee mu kolonxi sese ra, alako na xa findi yaagi ra booree bɛ. ²⁹ Na kui, mixi yo mu nɔma a yete matɔxɔde Ala ya i. ³⁰ Ala nan a niyaxi wo xa lu a xa Mixi Sugandixi Isa i. Ala bara Isa findi won ma lɔnni, won ma tinxinyi, won ma maraseniyenyi, nun won xunsare ra. ³¹ Na nan na ki, won xa a raba alɔ a sebexi Kitaabui kui ki naxɛ, «Xa mixi wama a yete matɔxɔfe fe nde ma, a xa a yete matɔxɔ a Marigi xa fe nan na.»

2

Ala xa lɔnni

¹ N ngaxakerenyie, n to fa wo yire, n mu Ala xa seederɔxɔya masenxi wo bɛ wɔyenyi xungbee xa ra, xa na mu a ra adamadi xa lɔnni ra. ² N nu bara nate tongo n xa Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe nun a xa faxɛ xa fe gbansan nan masen wo bɛ. ³ N naxa ti wo ya i senbetareya ra. Na temui n nu na serɛnfe gaaxui ra.

⁴ N ma masenyi nun n ma kawandi mu nu fatanxi adamadi xa lɔnni ra. N mu kawandi tixi wɔyenyi xungbee ra. N na ti Ala Xaxili senbɛ nan na, ⁵ alako wo naxa danxaniya adamadi xa lɔnni saabui ra, wo xa danxaniya Ala senbɛ nan saabui ra.

⁶ Muxu lɔnni masenma mixi kamalixie bɛ, kɔnɔ lɔnni naxan mu fatanxi to mixie nun to mangɛe ra. E tan xa fe xun fama nɛ rakanade. ⁷ Muxu Ala xa lɔnni nan masenma, Ala lɔnni naxan nɔxunxi kabi dunija fɔle, naxan findima won bɛ nɔre ra. ⁸ To mangɛe mu nu fahaamui sɔtɔ na xa fe ma, xa na mu a ra e mu Marigi Nɔre Kanyi mabanbanma wuri magalanbuxi ma nu. ⁹ Na fe luxi alɔ Kitaabui a masenxi ki naxɛ, «Ala naxan yailanxi a xanuntenyie bɛ, adama ya mu a toma, adama tuli mu a mema, adama xaxili mu a kolonma.»

¹⁰ Ala bara na masen won bɛ a yete Xaxili saabui ra. Ala Xaxili fe birin kolon, hali Ala yati xa fe tilinxie. A nee birin kolon. ¹¹ Nde adama xa fe kolon, xa a yete xaxili mu a ra? Ala xa fe fan, mixi yo mu a kolon. Ala Xaxili gbansan nan na fe mɔoli kolon.

¹² Won mu nɔma Ala xa hinne fahaamude adamadi xaxili saabui ra. Ala, a Xaxili naxan fixi won ma, na nan nɔma na masende won bɛ. ¹³ Won mu na fe masenma adamadi xa lɔnni ra, won na masenma Ala Xaxili nan

ma lonni ra. Ala xa fe nan masenma Ala Xaxili saabui ra. ¹⁴ Kɔnɔ adama naxan mu Ala Xaxili soto, a mu noma Ala Xaxili xa fe fahaamude. Na luma ne a be alo daxuna, barima a mu noma sode a kui Ala Xaxili xanbi. ¹⁵ Adama naxan Ala Xaxili sotoxi, na kanyi nan noma fe birin fahaamude. A booree mu noma a makiitide na fee kui. ¹⁶ Na nan a toxi a sebexi Kitaabui kui, «Nde Marigi Xaxili kolon, a xa marasi nde fi a ma?» Kɔnɔ Ala xa Mixi Sugandixi Xaxili na won tan bope i.

3

Ala xa walikɛe

¹ N mu nu noma woyende wo be alo n nu wama a xon ma ki naxe, barima wo mu luxi alo Ala Xaxili kanyie. Wo luxi ne alo dunina mixie, naxee xa danxaniya mu gexi kamalide sinden. ² N nu bara wo xaran fe singee ra, alo dingɛ xipe fima a xa diyore ma ki naxe. N mu wo xaran fe xoxoxe ra, barima wo mu nu noma na fahaamude. Dingɛ fan mu sube fima diyore ma. Han ya wo mu noma xaranyi xoxoxe kolonde, barima wo na birafe dunina fee nan foxo ra. ³ Tɔone nun lantareya to gbo wo ya ma, na mu a masenma xe a dunina mixie nan wo ra, naxee na birafe adamadi waxonfe foxo ra? ⁴ Mixi nde to a falama wo ya ma, «N biraxi Polu nan foxo ra,» mixi gbete fan a fala, «N tan biraxi Apolosi nan foxo ra,» na mu a masenma xe a wo luxi ne alo dunina mixie?

⁵ Nde na Apolosi ra? Nde na Polu ra? Muxu findixi Ala xa walikɛe nan tun na Ala naxee xexxi alako wo xa danxaniya. Ala wali naxan soxi muxu yi ra, muxu bara na raba.

⁶ N tan bara sansi xori si, Apolosi bara ye sa a ma, kɔnɔ Ala nan a niya a xa bula, a xa mo. ⁷ Mixi naxan sansi xori sima, a nun mixi naxan ye sama a ma, e tide mu gbo. Ala nan tide gbo, barima a tan nan a niya sansi xa mo. ⁸ Naxan sansi xori sima, nun naxan ye sama a ma, e birin lan, e birin fama ne e xa wali sare sotide. ⁹ Muxu tan findixi Ala xa walikɛe nan na. Wo tan luxi ne alo Ala xa xe, xa na mu a ra a xa banxi. ¹⁰ Ala bara a panige a xa hinne kui, n xa wali suxu a be. Na misaalixi banxi ti wali nan na. N bara lu alo banxiti. N tan nan banxi koorinma, boore biriki doxo. Kɔnɔ kankan xa meeni a wali ki ma. ¹¹ Mixi yo mu noma fe gbete findide na banxi bunyi ra, bafe Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra. ¹² Mixi naxee banxi tima na bunyi fari xema ra, xa na mu a ra gbete, xa na mu a ra geme tofanyi, xa na mu a ra wuri, xa na mu a ra sexe fanyi, xa na mu a ra sexe fori ra. Kankan xa wali matoma ne. ¹³ Kiiti loxoxe na wali birin makenenma ne. Na kiiti luma ne alo te naxan fama kankan xa wali makenende. ¹⁴ Xa banxiti xa wali sa na te imini, a fama ne wali sare sotide. ¹⁵ Kɔnɔ xa a sa li a xa wali naxagan na te ra, a tooroma ne. A fama ne kiside alo mixi

naxan natangaxi te ma.

¹⁶ Wo mu a kolon wo findixi Ala xa hɔrɔmɔbanxi nan na? Ala Xaxili sɔbatixi wo bɔɲe i. ¹⁷ Xa mixi nde Ala xa hɔrɔmɔbanxi kana, Ala na kanyi fan kanama ne, barima a xa hɔrɔmɔbanxi seniye. Wo tan nan findixi na hɔrɔmɔbanxi ra.

¹⁸ Wo naxa wo yete madaxu. Xa mixi nde a yete findixi lɔnnila ra dunija ki ma, a xa a yete magoro alako a xa lɔnni yati kolon. ¹⁹ Yi dunija mixie xa lɔnni findixi daxupa nan na Ala be. A seɓexi Kitaabui kui, «Ala gantanyi tema ne lɔnnilae be e yete xa lɔnni nan na.» ²⁰ A man seɓexi, «Marigi a kolon dunija mixie xa lɔnni findixi fe fufafu nan na.»

²¹ Wo naxa wo xaxili ti mixi yo ra, barima e findixi wo malima nan na. ²² Pɔlu yo, Apolosi yo, Kefasi yo, e birin findixi wo malima nan na. Fe naxan birin na dunija, fe naxan birin na wo xa dunijeigiri kui, fe naxan birin na na, a nun fe naxan birin sa fama, hali faxe, na birin na na wo tan nan malife ra. ²³ Wo tan na Ala xa Mixi Sugandixi nan be, Ala xa Mixi Sugandixi fan na Ala nan be.

4

Ala xa kiiti

¹ Na na a ra, wo xa a kolon muxu tan findixi Ala xa Mixi Sugandixi xa walikɛe nan na, Ala xa gundoe taxuxi naxee ra. ² Xa fe nde taxuxi mixi ra, a lanma a xa na rawali a rawali ki ma. ³ Xa

wo wama n makiitife, xa na mu a ra kiitisa gbete wama n makiitife, fefe mu a ra. N mu n yete yati makiitima. ⁴ N tan be, n mu fe jaaxi yo rabaxi, kɔnɔ n yete makiitife tan mu findixi tinxinyi ra n be. N Marigi nan findixi n ma kiitisa ra. ⁵ Na kui, wo naxa kiiti yo sa beenun Marigi xa kiiti waxati. A tan nan fe makenenma naxan nɔxunxi dimi kui. A tan nan janige makenenma naxan na mixi bɔɲe ma. Na waxati, Ala mixie matɔxɔma e xa wali bere nan na.

⁶ N ngaxakerenyie, n bara misaali nde masen wo be n tan nun Apolosi xa fe ra, alako wo xa yi seɓeli fahaamu, «Wo naxa yaamari seɓexi matandi.» Na kui, wo naxa wo yete igbo lufe ra mixi nde xanbi ra. ⁷ Nde i findixi fisamante ra? Munse na i yi ra, i mu naxan sɔtɔxi Ala saabui ra? Xa wo na sɔtɔxi Ala nan saabui ra, munfe ra wo wo yete igboma alo a fatanxi wo tan nan na? ⁸ A luxi alo wo bara wo waxɔnfe birin soto muxu xanbi, wo bara banna, wo bara findi mangɛe ra. Xa a sa na na ki ne, na birin xa soɔneya wo be, alako muxu fan xa lu wo seɛti ma mangɛya kui. ⁹ A luxi n be alo Ala bara a ragiri muxu tan xɛerae ma, muxu xa findi xanbiratie ra, alo mixie e naxee faxama dunija birin ya tode ra, malekɛe nun adamadie ya xɔri. ¹⁰ A luxi alo muxu bara daxu Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, kɔnɔ wo tan bara findi xaxilimae ra a xa fe ra. Muxu senbe

bara ɲɔn, kɔnɔ wo tan gbe xun bara masa. Muxu bara mayele sɔtɔ, kɔnɔ wo tan bara binye sɔtɔ.

¹¹ Han ya muxu tɔɔɔma kaame nun ye xoli ma. Dugi mu na muxu yi ra. Mixie muxu bɔnbɔma, e bara muxu findi mixi rabepinxie ra. ¹² Muxu baloxi muxu yete xa wali nan na. Mixie na muxu konbi, muxu dubama ne e be. Mixie na muxu ɲaxankata, muxu dijɛma ne e ma. ¹³ Mixie na muxu xili kana, muxu wɔyen fanyi falama ne e be. Han ya muxu tide mu na dunɲa mixie be, muxu bara lu e be alo mixi fufafu.

¹⁴ N mu wama wo ifufe ne, kɔnɔ n wama wo rasife ne alo n ma di maxanuxie. ¹⁵ Wo nɔma karamɔxɔ gbegebe sɔtɔde Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, kɔnɔ n keren peti nan findixi wo baba ra, naxan bara Inyila Isa masen wo be, wo xa danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma. ¹⁶ N ma marasi nan ya wo be: Wo xa bira n ma misaali nan fɔxɔ ra. ¹⁷ Na na a ra, n bara Timote xee wo yire, alako a xa wo ratu n napere ki ma Isa xa fe kui, n danxaniyatɔe ɲamae birin xaranma naxan na yire birin. N ma di maxanuxi Timote danxaniyaxi Marigi keren nan ma.

¹⁸ Ndee bara e yete igbo wo ya ma. E ɲɔxɔ a ma n mu sigama wo yire, ¹⁹ kɔnɔ, xa Ala tin, a gbe mu luxi n xa wo xɔnyi li. Na temui n

fama a kolonde xa na yete igboe xa wɔyenyi fama findide nɔndi ra. ²⁰ Ala xa mangeya mu findixi wɔyenyi gbansan xa ra, a findixi senbe yati nan na. ²¹ Wo wama munse xɔn? N xa siga wo xɔnyi luxusinyi ra, ka n xa siga xanunteya nun dije ra?

5

Yunubi ɲaaxi bafe

¹ N bara a me a fe ɲaaxi mɔoli nde na wo ya ma, naxan mu toma hali kaafirie ya ma. A xeme nde luma a baba xa gine kolon na gine ra. ² A nu lan ne yi fe xa wo bɔɲe tɔɔɔ, wo fa na kanyi ramini wo tagi, kɔnɔ wo na wo yete igbofe tun. ³ Hali n tan mu na wo yire, n xaxili tan na wo tagi. N ɲan bara na kanyi makiiti ⁴ Marigi Isa xili nun a senbe ra. N na wo xanbi ra. ⁵ Yi mixi mɔoli xa so Sentane yi ra, na fe ɲaaxi xun xa rakana yakɔsi, alako na kanyi nii xa kisi Marigi xa loxɔe.

⁶ Yetɛ igbofe mu fan. Wo mu a kolon lebini siyadi farin gbegebe ratema ne? ⁷ Wo lebini fori ba wo ya ma, alako wo xa lu alo farin neene lebini mu saxi naxe i. A nɔndi ki ma wo na na ki ne. Ala xa Mixi Sugandixi bara findi won ma serexe ra, naxan misaali xi yexee ra naxan kɔn naxabama Sayamaleke Dangi Sali. ⁸ Won xa na sali raba seniyenyi kui. Won xa fe kobi nun fe ɲaaxi ba won ya ma, alo lebini fori bama won ma banxie kui ki naxe na sali. Nɔndi nun

boɓɓe fiixe xa lu won yi ra. Na kui won misaalima taami lebinittare nan na.

⁹ N bara a seɓe wo ma bataaxe kui, wo nun yenɛlae naxa lu defanbooreya kui. ¹⁰ Kɔnɔ n mu wama a falafe xe wo be a wo nun yenɛla birin naxee na dunɓa, a nun milantee, mupɛtie, nun kuye batuie, wo nun nee naxa de masara. Xa a sa na na ki ne, a lima na fan fo wo keli dunɓa ma de! ¹¹ N waxi a seɓefe ne wo ma, defanɓa naxa lu wo nun mixi tagi, naxan a yete findima wo boore danxaniyatɔe ra, kɔnɔ a fa findi yenɛla ra, xa na mu a ra milante, kuye batui, konbiti, siisila, xa na mu a ra mupɛti. Wo nun na mixi mooli, wo naxa wo dege yati yire keren. ¹² N tan mu noma mixie makiitide naxee mu na danxaniyatɔe jama ya ma, kɔnɔ a lanma won xa won boore danxaniyatɔe nan makiiti. ¹³ Naxee mu na danxaniyatɔe jama ya ma, Ala nan nee makiitima, kɔnɔ a lanma wo tan xa «mixi jaaxi kerri wo tagi.»

6

Danxaniyatɔe xa kiiti

¹ Fe nde na mini wo tan danxaniyatɔe tagi, wo noma sigade di na kala-mui sade kaafirie xa kiiti banxi kui? Wo mu sigama seniyentɔe xa yire? ² Wo mu a kolon seniyentɔe nan fama dunɓa birin makiitide? Xa wo tan nan dunɓa makiitima, wo fa taganxi yi kiiti xunxurie sade di? ³ Wo

mu a kolon a won fama ne malekee yati makiitide? Na kui, won fa taganxi yi dunɓa fee makiitide munfe ra? ⁴ Xa yi dunɓa fe nde bara mini wo tagi gere ra, hali wo mixi xuri nde tongo danxaniyatɔe jama ya ma, na noma ne na kiiti sade wo be.

⁵ Wo mu yaagima na ra? Lonnila yo mu na wo ya ma naxan noma kiiti sade danxaniyatɔe tagi? ⁶ Kɔnɔ danxaniyatɔe e boore kala-muma kaafiri xa kiiti banxi kui. ⁷ Gere to na wo tagi, na bara a masen a wo xun bara rakana. Munfe ra wo mu dipɛma wo bore haake ma, hali na findixi kasare nan na wo be? ⁸ Kɔnɔ wo tan harige bama wo boore danxaniyatɔe yi ra tinxintareya ra.

⁹ Wo mu a kolon a mixi jaaxi mu ariyanna sotoma ke ra? Wo naxa wo yete madaxu. Langoe gine yo, kuye batui yo, yenɛla yo, langoe xeme yo, xeme naxan nun xeme kafuma, ¹⁰ mupɛti, milante, siisila, konbiti, nun mixi madaxui, e sese mu ariyanna sotoma ke ra. ¹¹ Ndee na wo ya ma naxee nu na na fe mooli kui, kɔnɔ wo bara rafiixe, wo bara raseniyeɗ, wo bara matinxin, won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, a nun Ala Xaxili saabui ra.

¹² Fe birin nadaxaxi n be, kɔnɔ a birin xa mu fan n be. Fe birin nadaxaxi n be, kɔnɔ n mu tinma na fe mooli nde xa nɔ n na. ¹³ Ala nan donse daaxi adama xa baloe

ra, a adama daaxi ne a xa na donse don, kɔnɔ Ala na birin jɔnma ne. Ala mu adama fate daaxi a xa yene raba. A adama daaxi a Marigi nan be. Marigi man meenima ne adama fate ma. ¹⁴ Ala naxan won Marigi rakelixa faxe ma, a fama ne won tan fan nakelide faxe ma a senbe ra.

¹⁵ Wo mu a kolon wo fatuxi Ala xa Mixi Sugandixi nan ma, alɔ wo fate salonyie fatuxi e bore ra ki naxɛ? Xa mixi fatuxi Ala xa Mixi Sugandixi ma, a mu lan na kanyi nun langoe xa kafu.

¹⁶ Astofulahi! Wo mu a kolon mixi naxan nun langoe kafuma, a tan nun na langoe findima fate keren nan na? A sebexi Kitaabui kui, «Xeme nun gine findima fate keren nan na.» ¹⁷ Kɔnɔ mixi naxan bara fatu Marigi ma, e xaxili findima keren nan na.

¹⁸ Wo wo gi langoepa ma. Yunubi gbete mu findixi haake ra mixi fate ma, kɔnɔ langoepa tan haake sɔtɔma mixi fate nan na. ¹⁹ Wo mu a kolon wo fate findixi Ala Xaxili Seniyenxi xa hɔrɔmɔbanxi nan na? Ala bara a Xaxili raso wo bɔpe i. Wo mu findixi wo yete gbe xa ra sɔnɔn. ²⁰ Ala nan wo xunsaraxi xunsare xɔrɔxɔe ra. Na nan a toxi wo xa Ala matɔxɔ wo fate nun wo xaxili ra, naxee findixi Ala gbe ra.

7

Futi seriyɛ

¹ N wama wo xa sebeli yaabife. A fan xeme be a lufe a mu gine dɔxɔ, ² kɔnɔ yene

to bara gbo, a lanma xeme tan, kankan xa a gbe gine sɔtɔ. Gine fan, kankan xa a gbe mɔri sɔtɔ. ³ Xeme lanma a xa gine waxɔnfe raba futi ki ma. Gine fan lanma a xa a xa mɔri waxɔnfe raba futi ki ma. ⁴ Gine fate luma a xa mɔri xa yaamari nan bun ma, xeme fan fate luma a xa gine xa yaamari nan bun ma. ⁵ Wo naxa tondi wo bore be, fo wo firin nalan a ma wo xa Ala maxandi temui naxɛ waxatidi nde bun ma. Na dangi xanbi, wo man xa lu yire keren, xa na mu a ra, xa wo mu fata wo yete suxude, Sentane fama ne wo ratantande. ⁶ N xa marasi nde fi wo ma, kɔnɔ yaamari mu a ra. ⁷ A xɔli n ma mixi birin xa lu alɔ n tan, kɔnɔ Ala mu mixi birin kima kepa keren. A a ragirixi nde xa nɔ fe nde rabade, boore fan xa nɔ fe gbete rabade.

⁸ N xa a fala xeme be, naxee mu nu gine dɔxɔ sinden, xa na mu a ra gine naxee mu na xeme taa sinden, xa na mu a ra kaape ginee, xa na mu a ra xeme naxan xa gine laaxirayaxi, e fan xa bira n ma misaali fɔxɔ ra. ⁹ Kɔnɔ xa wo mu nɔma wo yete suxude, wo xa futi xiri. Futi xirife fisa fate waxɔnfe be.

¹⁰ N bara xeme nun a xa gine yamari, gine naxa mee a xa mɔri ra. Na yaamari mu fatanxi n tan na, a fatanxi Marigi nan na. ¹¹ Xa a sa li gine naxa mee a xa mɔri ra, a xa lu xemetarepa kui, xa na mu a ra a xa gbilen a xa mɔri xɔn ma. Xeme fan naxa mee a xa gine ra.

12 Wo tan naxee luxi, n bara wo fan nasi, Marigi xa yaamari mu a ra. Xa a sa li danxaniyatɔe bara gine danxaniyatare dɔxɔ, na gine fa tin lude a yi ra, na xeme naxa mee a ra. 13 Xa na mu a ra, xa a sa li gine bara dɔxɔ xeme danxaniyatare xɔn, na xeme fa tin na gine ra, na gine naxa mee a xa mɔri ra. 14 N a falama fe naxan ma, na gine xa mɔri danxaniyatare nɔma seniyende a xa gine danxaniyatɔe saabui ra, xa na mu a ra na gine danxaniyatare nɔma seniyende a xa mɔri danxaniyatɔe saabui ra. Xa danxaniyatɔe meema a xa denbaya ra, a xa die mu seniyenma nu, kɔnɔ xa a lu a xa denbaya xun ma, e seniyenma ne. 15 Xa danxaniyatare bara mee a xa gine ra, xa na mu a ra a xa mɔri ra, a xa siga. Xeme danxaniyatɔe, xa na mu a ra gine danxaniyatɔe, a mu xirixi mixi danxaniyatare ma. Ala wama ne won xa lu bɔɔesa kui. 16 Gine, i a kolon xa i nɔma a niyade i xa mɔri xa kisi? Xeme, i a kolon xa i nɔma a niyade i xa gine xa kisi?

17 Kankan xa ɔere kira xɔn ma Marigi a tixi naxan xɔn. Kankan xa wali raba Marigi be a naxan soxi a yi ra. N na yaamari nan masenma danxaniyatɔe pama birin be. 18 Xa Ala bara mixi sunnaxi xili danxaniya ma, na kanyi xa tin a xa sunne ra. Xa Ala bara sunnatore xili danxaniya ma, na kanyi xa lu a

sunnatareya kui. 19 Sunnafa nun sunnatareya, fefe mu a ra. Ala xa yaamari rabatufe, na nan tide gbo. 20 Kankan xa lu a keɔa, alɔ Ala a xilixi temui naxe. 21 Konyi nan nu na i ra, Ala i xilixi temui naxe? I naxa kɔntɔfli. Xa i nɔma xɔreya sɔtode, na fan. 22 Hali i Marigi Ala i xilixi konyiya nan kui, lasiri nan i ra i Marigi Ala mabiri. Hali i Marigi Ala i xilixi lasiriya nan kui, konyi nan i ra Ala xa Mixi Sugandixi mabiri. 23 Wo xunsaraxi sare xɔɔxɔe nan na. Wo naxa findi adama xa konyie ra. 24 N ngaxakerenyie, kankan xa lu a keɔa, alɔ Ala a xilixi temui naxe.

25 Marigi mu n yamarixi ginedimedie xa fe ra, kɔnɔ n wama marasi nde fife wo ma, n tan, Ala kinikinixi naxan ma, a naxan matinxinxi. 26 N tan be, a fisa xa ginedimedi mu dɔxɔ xeme taa sinden, barima yi waxati a xɔɔxɔ. 27 Xa gine kanyi nan i ra, i naxa a beɔin. Xa ginɛtare nan i ra, i naxa gine fen. 28 Xa i gine fenma, na mu findima yunubi ra. Xa ginedimedi dɔxɔ xeme taa, na fan mu findima yunubi ra. Kɔnɔ mixi naxee na mɔoli rabama, e fama tɔɔɔde yi dunjɛigiri kui. N wama e ratangafe na tɔɔre nan ma.

29 N ngaxakerenyie, n wama naxan masenfe wo be, waxati gbegbe mu luxi sɔnɔn. Keli yakɔsi ma, gine na naxan yi, a xa lu alɔ ginɛtare. 30 Naxan na wafe,

a xa lu alo a mu wafe. Naxan seewaxi, a xa lu alo a mu seewaxi. Naxan na se sarafe, a xa lu alo se mu a yi. ³¹ Naxan na dunija fe rawalife, a xa lu alo a tide mu na, barima yi dunija na jɔnfe ne yi ki. ³² A xɔli n ma wo xa kontɔfli birin bejin. Naxan mu futi xirixi, a xa bira Ala xa fee nan foxɔ ra, alako Marigi xa jɛlexin a xa wali ra. ³³ Kɔnɔ naxan futi xirixi, a tan nan birama dunija fee foxɔ ra, alako a xa gine xa jɛlexin a xa wali ra. ³⁴ Na temui a na fe firin nan kui na ki. Gine fan, naxan mu na xeme taa, a findi ginedimedi ra, a birama Marigi xa fee nan foxɔ ra, alako a fate nun a xaxili xa seniye. Kɔnɔ naxan dɔxɔxi xeme taa, a tan nan birama dunija fee nan foxɔ ra, alako a xa mɔri xa jɛlexin a xa wali ra. ³⁵ N yi fe falama wo xa munafanyi nan xa fe ra. N mu a falama yanfanteya xa ma. A xɔli n ma wo xa lu fe fanyi nan kui, wo xa gbaku Marigi ma, kontɔfli gbete yo naxa lu wo ma.

³⁶ Mixi naxan bara gine fen fɔlɔ, a fa a kolon a mu nɔma a yete suxude, a a marɔxunxi ne a a lanma a xa na gine dɔxɔ, a lanma a xa na raba. A mu findixi yunubi ra. Ginefenyie xa futi xiri e nun a xa gine tagi. ³⁷ Kɔnɔ ginefenyi naxan nɔma a yete suxude, naxan bara nate tongo a yete ra a naxa gine dɔxɔ, na kanyi bara fe fanyi raba. ³⁸ Na kui, naxan ginedimedi

fenxi dɔxɔma, na bara fe fanyi raba, kɔnɔ naxan mu a dɔxɔma, na bara fe fanyi raba dangife boore ra.

³⁹ Gine nun a xa mɔri luma a ra han a xa simaya danyi ne. Kɔnɔ xa a xa mɔri faxa, a nɔma dɔxɔde xeme gbete xɔn ma. A nɔma dɔxɔde xeme xɔn a nu wa naxan yo xɔn, kɔnɔ a xa findi Ala xa mixi nan na. ⁴⁰ Kɔnɔ n tan be, a xa seewe xun masama ne xa a sa lu kaape kui. N laxi a ra a Ala Xaxili na n boje i.

8

Serexe donfe naxan baxi kuye be

¹ Won birin bara fahaamui sɔtɔ serexe sube xa fe ma naxan baxi kuyee be. Fahaamui nɔma findide yete igboja ra, kɔnɔ xanunteya nan mixie rali-maniyama. ² Mixi naxan jɔxɔ a ma a bara ge fahaamui sɔtɔde, nde luxi a xa fahaamui ra. ³ Kɔnɔ mixi naxan Ala xanuma, Ala bara na kanyi kolon.

⁴ N xa fe nde masen wo be serexe sube donfe ma naxan baxi kuyee be. Won a kolon kuye yo mu na dunija naxan findixi Ala ra. Ala keren peti nan na. ⁵ Dunija mixie fe gbege findima alae ra koore nun boxi ma. E e xilima «alae,» e e xilima «marigie.» ⁶ Kɔnɔ won tan be Ala keren peti nan na, Baba Ala naxan se birin daaxi, won findixi naxan gbe ra. Marigi keren peti nan na, naxan findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra, se birin

daaxi naxan saabui ra, won fan jengima naxan saabui ra.

⁷ Kɔnɔ mixi birin mu gexi fahaamui sɔtode na fe ma. Mixi naxee nu bara dari kuye fee ra, han yakɔsi e ne serexe sube donma, e tan be a baxi kuye nan be. E xaxili to mu gexi fee fahaamude sinden, e yunubi sɔtoma na sube donfe kui. ⁸ Donse mu mixi makɔrema Ala ra. Xa won bara a don, xa won bara a lu na, a birin keren. ⁹ Wo xa a mato a fanyi ra, alako wo xa xɔreya naxa a niya fahaamutare xa yunubi sɔtɔ. ¹⁰ Xa fahaamutare nde bara wo tan fahaamui kanyi to, wo dɔxɔxi teebili ra kuyee banxi kui, na noma a niyade fahaamutare fan xa kuye serexe sube don. ¹¹ Na kui, fahaamutare, Ala xa Mixi Sugandixi faxa naxan be, a fama lɔede i tan nan ma fahaamui saabui ra. ¹² Na kui, wo bara yunubi raba wo ngaxakerenyi fahaamutaree ra, wo man bara yunubi raba Ala xa Mixi Sugandixi ra. ¹³ Na nan a toxi, xa donse nde a niyama n ngaxakerenyi xa yunubi tongo, n tan bara diɲe na donse ma, alako n naxa n ngaxakerenyi rabira.

9

Kawanditi xa wali

¹ Lasiri xa mu na n na? Xɛera xa mu na n na? N mu won Marigi Isa toxi xɛ? Marigi mu n xɛxi wo yire xɛ, alako wo xa danxaniya? ² Temunde booree mu n kolon xɛera ra, kɔnɔ wo tan

n kolon, barima wo xa danxaniya findixi n ma xɛɛraya tɔnxuma nan na Marigi xa fe ra. ³ N ma xunmafale nan na ki mixie be naxee wama n makiitife.

⁴ A mu daxa muxu xa muxu dege, muxu xa muxu min? ⁵ A mu daxa muxu xa gine danxaniyaxi dɔxɔ, naxan luma muxu sɛeti ma muxu xa jɛɛɛ kui, alɔ xɛera booree a rabama ki naxɛ, a nun Marigi ngaxakerenyie nun Kefasi? ⁶ Ka n tan nun Baranabasi gbansan nan lan muxu xa wali muxu xa baloe xa fe ra? ⁷ Sɔɔri mundun a yete rabaloma? Boxi rawali mundun mu a xa sansi bogi donma? Xuruse demadonyi mundun mu a xa xuruse xiɲɛ minma? ⁸ Adama xaxili gbansan nan na ki? Ala xa seriye fan mu na mɔɔli masenma xɛ?

⁹ A sɛbɛxi Tawureta Munsa kui, «Ninge nɛ mɛngi luxutama, wo mu lan wo xa a de xiri.» Na kui, Ala wama mɛɛnife ningee nan gbansan ma, ¹⁰ ka a na fala won tan nan fan ma fe ra? Iyo, a na sɛbɛ won tan nan ma fe ra. Walike walima fe nde nan ma. Mixi maale boronma nɛ alako a xa baloe sɔtɔ. ¹¹ Xa muxu bara wakili wo be alako wo xa Ala kolon, a mu lanma xɛ muxu xa se sɔtɔ wo yi ra? ¹² Xa mixi gbɛtɛɛ na mɔɔli sɔtoma wo ra, a mu lanma xɛ muxu singe xa na sɔtɔ? Kɔnɔ muxu mu na findixi tekuru ra wo mabiri. Muxu bara diɲɛ na birin ma, alako Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi kawandife naxa matɔɔɔ.

¹³ Wo mu a kolon

serexedubee fan baloma serexee nan na naxee baxi Ala xa hɔrɔmɔbanxi be? Serexedube naxee serexee sama serexebade, e xa baloe minima na serexee nan kui. ¹⁴ Na ki Marigi bara yaamari fi a Ala xa xibaaru fanyi kawanditie xa balo e xa kawandi ti kui.

¹⁵ N tan mu na findixi teku ra fefe ma. N man mu yi bataaxe sebexi xe alako wo xa n ki. Kawandi tife kobiri xanbi a bara findi jɛlexinyi ra n be. N mu tin mixi yo xa na jɛlexinyi ba n yi ra, hali na findi faxe nan na n be. ¹⁶ N mu nɔma n yete igbode n ma kawandi wali xa fe ra. Kawandi tife findixi Ala xa yaamari nan na n be. Naxankate na n be, xa n mu Ala xa xibaaru fanyi kawandi. ¹⁷ Xa n keren nan a janigexi nu, a lanma n xa sare sɔto. Kɔnɔ xa a mu fatanxi n yete janige xa ra, n na xeraya nan nabafe tun, naxan taxuxi n na. ¹⁸ Na kui, n sare findima munse ra? N sare findima na jɛlexinyi nan na, naxan fatanxi Ala xa xibaaru fanyi kawandife ra sare xanbi n nu nɔma naxan maxorinde.

¹⁹ Hali lasiri nan n na, n nan n yete findima mixi birin xa konyi nan na alako n xa mixi gbege sɔto Ala be. ²⁰ N nan jɛrema Yuwifi ki nan ma Yuwifie ya ma alako n xa e sɔto Ala be. N nan jɛrema Munsa xa seriye ki nan ma, hali n mu na na yaamari bun ma, alako n xa mixie sɔto Ala be naxee na na seriye bun ma. ²¹ Xa n na mixie ya ma naxee mu na

Munsa xa seriye bun ma, n fan luma e gbe ki ne, alako n xa na mixi mɔoli sɔto Ala be. N nan jɛrema na ki ne hali n tan to na Ala xa seriye bun ma. N na a xa Mixi Sugandixi xa yaamari nan bun ma. ²² N bara jɛre fahaamutareja ki ma fahaamutaree ya ma, alako n xa e fan sɔto Ala be. N bara fe mɔoli birin naba, n bara jɛre mixi mɔoli birin gbe ki ma, alako n xa mixi ndee sɔto Ala be. ²³ N fe birin nabama alako Ala xa xibaaru fanyi xa kawandi, n fan xa lu na neme kui.

²⁴ Wo mu a kolon gi mixi naxee gbatama jama ya xɔri, mixi keren gbansan nan geenima, a sare sɔto? Wo fan xa jɛre a fanyi ra wo xa dunjɛigiri kui, alako wo xa sare sɔto Ala ra. ²⁵ Gi mixi naxee gbata rabama, e fe xɔrɔxɔe mɔoli birin nabama, alako e xa geeni, hali na sare mu bu. Won tan nan sare nde sɔtoma naxan buma abadan. ²⁶ Na nan a toxi n luma n jɛre ki mato ra a fanyi ra, n mu bonboma fe fufafu ra. ²⁷ N nan n yete suxuma ne senbe ra, alako n tan kawanditi fan naxa fa Ala xa masenyi matandi, n xa loe.

10

Isirayila xa misaali

¹ N ngaxakerenyie, n mu wama wo xa nɛemu a ma won babae naxan nabaxi. E naxa jɛre nuxui bun ma, e naxa baa igiri. ² E nun Annabi Munsa, e birin naxa fe keren idangi nuxui kui

a nun baa igiri kui. ³ E birin naxa donse don naxan fatanxi Ala ra. ⁴ E birin naxa minse min, Ala naxan namini fanye ma. Na fanye, Ala xa Mixi Sugandixi nan a ra, naxan nu biraxi e foxo ra. ⁵ Kono mixi gbegbe nu na e ya ma, naxee mu nu gexi rafande Ala ma, na nan a to e naxa faxa gbengberenyi ma.

⁶ E xa jere birin findixi misaali nan na won be, alako won naxa bira fe paaxi foxo ra alo e a rabaxi ki naxe. ⁷ Wo naxa kuyee batu, alo ndee a raba ki naxe e tagi. A sebexi Kitaabui kui, «Nama naxa doko e degede, e naxa e min, e fa keli yene rabade.» ⁸ Won naxa bira yene foxo ra alo ndee a raba ki naxe e ya ma. Na kui, mixi wulu moxonen mixi wulu saxan naxa sonto loko e keren kui. ⁹ Won naxa Marigi mato alo ndee a mato ki naxe e ya ma, boximasee naxee faxa. ¹⁰ Wo naxa wo mawa, alo ndee e mawa ki naxe e ya ma, sayamaleke fa e faxa. ¹¹ Na fe moli e lixi ne, a xa findi misaali ra won tan mixie be naxee na waxati donko e. A birin sebexi na nan ma.

¹² Na kui, naxan laxi a ra a tixi, a xa meeni a yete ma alako a naxa bira. ¹³ Maratantanyi yo mu wo lixi, adamadi mu noma naxan na. Ala na a xui xanbi ra. A mu a luma maratantanyi yo xa wo li, naxan noma wo ra. Maratantanyi na wo li, Ala feere nde fima ne wo ma, alako wo xa no minide a kui,

wo xa no a ra.

¹⁴ Na kui, n xanuntenyie, wo xa gbilen kuye batufe foxo ra. ¹⁵ N na woyenfe xaxilimae nan be, wo xa wo tuli mati n ma masenyi ra. ¹⁶ Won Ala tantuma minse naxan ma, na minse mu a masenma xe won nun Ala xa Mixi Sugandixi wuli na a ra? Won taami naxan itaxunma won bore ma, na taami mu a masenma xe won nun Ala xa Mixi Sugandixi fate na a ra? ¹⁷ Taami keren nan a ra. Won fan, hali won wuya, won bara boni won bore ra, won bara findi mixi keren na, barima won birin taami keren nan donma.

¹⁸ Wo Isirayilakae yati mato. Naxee serexe sube donma, e mu lama xe na wali ra naxan nabama serexebade? ¹⁹ N wama munse masenfe na kui? Serexe sube naxan fixi kuye ma a tide gbo? Xa na mu a ra na kuye tide gbo? Astofulahi. ²⁰ N xa a fala wo be, kuye batuie serexe bama jinnee nan be, e mu a bama Ala xa be. N tan mu tinma wo nun jinnee xa lu fe keren. ²¹ Wo mu noma minse minde Marigi xili ra, wo man xa minse min jinnee xili fan na. Wo mu noma taami donde Marigi xili ra, wo man xa taami don jinnee xili ra. ²² Wo wama Marigi raxonofe ne, naxan mu wama a firin nde xon? Wo joko a ma won senbe dangi a gbe ra?

²³ A birin daxa, kono a birin mu fe fanyi raminima. A birin daxa, kono a birin mu findima munafanyi ra.

²⁴ Mixi naxa a yete kan xa munafanyi gbansan xa fen, a xa a boore xa munafanyi fan fen. ²⁵ Wo noma sube mooli birin donde naxan matima makiiti. Hali wo mu gaaxu, na sese mu findixi yunubi ra, ²⁶ barima «Alatala nan gbe na boxi nun a ise birin na.» ²⁷ Xa danxaniyatara nde wo xili wo xa wo dege yire keren, xa wo wama sigafe, wo xa siga, wo xa donse mooli birin don a naxan fima wo ma. Na sese mu findima yunubi ra. ²⁸ Kono xa a sa li mixi nde fa a fala wo be, «Yi donse baxi serexe nan na,» wo naxa na don na kanyi xa fe ra, barima yunubi nan a ra a be a xaxili ki ma. ²⁹ Yunubi fe mu a ra i tan be i xaxili ki ma, kono a mu lanma i naxan nabama i xa yeteralu kui, i boore xa na mapoxun i be yunubi ra. ³⁰ A mu lanma mixi xa fe jaaxi mapoxun n ma donse xa fe ra, n Ala tantuma naxan ma fe ra.

³¹ Na nan na ki, wo naxan yo donma, wo naxan yo minma, wo naxan yo rabama, wo xa na birin naba alako Ala xa matoxoe soto. ³² Wo naxa mixi yo ratantan, Gireki yo, Yuwifii yo, Ala xa danxaniyatara yo. ³³ N fan jere ma na ki ne, alako n ma fe birin xa rafa mixi birin ma. N mu na n yete xa munafanyi xa fenfe. N na mixi gbegebe xa munafanyi nan fenfe, alako e xa kisi.

11

Danxaniyatara xa malanyi raba ki

¹ Wo xa bira n ma misaali foxo ra, alo n fan biraxi Ala xa Mixi Sugandixi xa misaali foxo ra ki naxe. ² N bara wo matoxo barima wo ratuma n ma fe ma temui birin, wo man n ma yaamarie rabatuma.

³ A xoli n ma wo xa a kolon xeme birin na Ala xa Mixi Sugandixi xa yaamari nan bun ma, gine birin na xeme xa yaamari nan bun ma, a nun Ala xa Mixi Sugandixi fan na Ala xa yaamari nan bun ma. ⁴ Xeme naxan birin salima, xa na mu a ra a woyenma Ala xili ra, a xunyi makotoxi, a bara a Marigi yelevu. ⁵ Gine naxan birin salima, xa na mu a ra a woyenma Ala xili ra, a xunyi mu makotoxi, a bara a xa mangye yelevu. A luxi ne alo a xunyi bara bi.

⁶ Gine naxan mu a xunyi makotoma, hali a xunyi bi. Gine xunyi bife to findixi yaagi ra, xa na mu a ra a xunxexe maxabafe, a lanma ne a xa a xunyi makoto. ⁷ Xeme tan mu lanma a xa a xunyi makoto, barima a findixi Ala misaali nun a nore nan na, kono gine tan findixi xeme xa nore nan na. ⁸ Xeme xa mu minixi gine i. Gine nan minixi xeme i. ⁹ Xeme xa mu daaxi gine xa fe ra. Gine nan daaxi xeme xa fe ra. ¹⁰ Na nan a toxi gine lanma a xa a xunyi makoto malekee xa fe ra. A xunyi makotofe findixi tonxuma nan na a na xeme xa yaamari nan bun ma.

¹¹ Kono Marigi xa fe kui, gine hayi na xeme ma, xeme fan hayi na gine ma. ¹² Gine

minixi xeme i ki naxe, xeme fan barima gine nan saabui ra. Na birin kelixi Ala nan ma. ¹³ Wo xa na kiiti sa wo yete ra. A daxa gine xa sali a xunyi mu makotoxi? ¹⁴ Wo daa ki yete yati a masenxi wo be a xeme xunsexe na kuya a findixi yaagi nan na a be, ¹⁵ konɔ gine tan xunsexe na kuya, na findixi a be nɔre nan na. Xunsexe kuye fixi gine ma a xunyi makotose nan na. ¹⁶ Xa mixi nde wama na fe matandife, a xa a kolon muxu nun Ala xa danxaniyatɔe jamae birama na seriyɛ nan fɔxɔ ra.

¹⁷ Konɔ fe nde na na wo naxan nabama wo xa malanyie kui, n mu nɔma naxan matɔxɔde. Na nde bama wo xa fe fanyi nan na, a findi fe jaaxi ra wo be. ¹⁸ A fɔle, n bara a me a wo mu lanma wo bore ma wo wo malanma temui naxe. N laxi a ra nɔndi nde na na kui. ¹⁹ Lantareya na mini wo tagi, na nɔma ne a masende nɔndi na naxee be wo ya ma.

²⁰ Wo na wo malan, wo naxan donma a mu findixi Marigi xa serexe tɔnxuma xa ra, ²¹ barima ndee e degema e booree xanbi. Donse nun minse luma ndee yi ra, konɔ e booree tan luma kaame ra. ²² Banxie mu na wo yi ra wo wo degema a nun wo wo minma dennaxe? Munfe ra wo yoma Ala xa danxaniyatɔe jama ma, wo fa setaree rayaagi? N xa munse fala wo be? N xa wo matɔxɔ? N mu wo matɔxɔma na xa fe ra.

²³ Marigi naxan masenxi n be, n bara na dentegɛ

wo be. E Marigi Isa yanfa kɔe naxan na, a naxa taami tongo, ²⁴ a naxa tantui rasiga Ala ma, a fa taami igira, a a so a fɔxirabiree yi ra a falafe ra, «Wo n ko, wo a don. Yi findixi n fate nan na, naxan fixi wo be. Wo xa ratu n ma yi saabui ra.»

²⁵ E to ge e degede, Isa man naxa tɔnbili tongo, a a fala, «N wuli nan ya, saate wuli naxan baxi mixi gbege be. Wo na a min temui yo temui, wo xa ratu n ma yi saabui ra. ²⁶ Temui yo temui, wo ne na taami donma, wo ne na minse minma, wo luma Marigi xa faxe nan masen na han a gbilen waxati.»

²⁷ Na na a ra, mixi yo naxan na taami don, a na minse min binyetareja kui, a bara yunubi sɔtɔ Marigi fate nun a wuli ra. ²⁸ Beenun mixi xa na taami don, beenun mixi xa na minse min, a lanma a xa a yete mato, ²⁹ barima naxan na taami don, a na minse min, a mu a kolon Marigi fate nan a ra, a bara kiiti jaaxi sɔtɔ.

³⁰ Na nan a toxi furemae nun senbetaree wuyaxi wo ya ma. Ndee jan bara bele.

³¹ Xa won luma won yete mato ra, won mu fama kiiti jaaxi sɔtɔde. ³² Marigi won makiitima ne, alako a xa won matinxin, won naxa kiiti jaaxi sɔtɔ alo duniɲa mixie. ³³ N ngaxakerenyie, na kui, wo xa wo bore mame, wo wo malanma temui naxe Marigi xa serexe tɔnxuma donde. ³⁴ Xa kaame na mixi ma, a

xa a dεge a xonyi, alako a naxa findi kiiti jaaxi ra wo xa malanyi kui. N na fa, n fama na fe gbeteε yailande naxee kanaxi wo tagi.

12

Ala Xaxili danxaniyatεε malife

¹ N ngaxakerenyie, a xoli n ma wo xa fahaamui soto fee ra Ala Xaxili Seniyenxi wo kima naxee ra. ² Wo to nu na kaafirija kui, fe nde naxa a niya wo xa bira kuye dunduxie foxo ra. ³ Na na a ra, n xa a fala wo be, mixi naxan woyenma Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, a mu noma a falade, «Isa dankaxi.» Mixi yo fan mu noma a falade, «Isa findixi Marigi nan na,» xa Ala Xaxili Seniyenxi saabui xa mu a ra.

⁴ Ala xa ki doxoε wuya, kono a birin fatanxi Ala Xaxili keren nan na. ⁵ Ala xa wali doxoε wuya, kono a birin fatanxi Marigi keren nan na. ⁶ Ala xa fe rabaxi doxoε wuya, kono a birin fatanxi Ala keren nan na. Ala keren nan a ragirima wo xa no na fee rabade.

⁷ Ala Xaxili a yete masenma kankan be jama xa munafanyi xa fe ra. ⁸ Ala Xaxili ndee kima xaxilimaya masenyi ra, a ndee kima fe kolonyi masenyi ra, ⁹ a ndee kima senbe ra naxan fatanxi danxaniya ra, a ndee kima senbe ra naxan a niyama e xa no mixi rayalande, ¹⁰ a ndee kima senbe ra naxan findima kaabanakoe rabafe ra, a ndee kima masenyi ra e

xa woyen Ala xili ra, a ndee kima kolonyi ra alako e xa fata Ala xa fe nun Sentane xa fe tagi rasade, a ndee kima senbe ra e xa no xui gbeteε falade, a ndee kima na xuiε madangife ra. ¹¹ Ala Xaxili keren nan na wali mooli birin nabama. A kankan kima alo a a janigexi ki naxee.

¹² Mixi salonsee wuya, kono e findixi fate gundi keren nan na. E birin nadoxoxi e bore ra, e findi keren na. Won nun Ala xa Mixi Sugandixi na na ki ne. ¹³ Won tan danxaniyatεε birin bara Ala Xaxili kerenyi soto. Won birin bara findi fate keren na. Yuwifl yo, Gireki yo, konyi yo, lasiri yo, won birin baloma Xaxili keren nan saabui ra.

¹⁴ Fate mu findixi salonsee keren gbansan xa ra, e wuya. ¹⁵ Xa a sa li i sanyi a fala, «N mu na i fate ma, barima n mu findixi belexe ra,» na mu a niyama a xa ba i fate ma. ¹⁶ Xa a sa li i tuli a fala, «N mu na i fate ma, barima n mu findixi ya ra,» na mu a niyama a xa ba i fate ma. ¹⁷ Xa fate birin sa findixi ya nan na, mixi fe mema di? Xa fate birin sa findixi tuli nan na, mixi se xiri mema di?

¹⁸ Ala bara salonsee birin doxo mixi fate ma, alo a wama a xon ma ki naxee. ¹⁹ Xa na birin findi salonsee keren na, fate fa findima a ra di? ²⁰ Salonsee wuya, kono fate gundi keren na a ra. ²¹ I ya mu noma a falade i belexe be, «N hayi mu na i ma.» I xunyi mu noma a falade i

sanyi be, «N hayi mu na i ma.»

²² Na mu noma rabade feo! Hali fate salonse naxee senbe mu gbo, fate hayi na e ma. ²³ Won won fate salonse naxee mapoxunxi a e tide xurun, won mæenixi nee ma dangi booree ra. Won won fate salonse naxee suturaxi, won mæenixi nee ma dangi booree ra. ²⁴ Salonse naxee mu suturaxi, e hayi mu na a ma mixi xa menni e ma a gbe ra. Ala naxa mixi fate yailan alako salonse naxee mapoxunxi a e tide xurun, e tide xa dangi booree ra. ²⁵ A mu wama won xa fate salonse nde rafisa a boore be. A wama ne won xa mæeni e birin ma. ²⁶ Xa a sa li salonse keren tɔɔɔ, salonse booree fan tɔɔɔma ne. Xa a sa li salonse keren bara tide soto, salonse birin seewama ne na kui.

²⁷ Wo findixi Ala xa Mixi Sugandixi fate nan na. Wo birin bara findi salonsee ra na fate kerenyi ma. Kankan xa wali na na. ²⁸ A fole, Ala bara ndee ti Isa xa xerae ra danxaniyatɔe pama ya ma. Na dangi xanbi, a bara ndee ti namipɔnmæe ra. A saxan nde, a bara ndee ti karamɔxɔe ra. A man bara a niya ndee xa nɔ kaabanako rabade, ndee xa nɔ mixi rayalande, ndee xa nɔ e booree malide ki gbete. A bara ndee ti yareratie ra, a bara ndee ki alako e xa nɔ xui gbete falade. ²⁹ Nee birin findixi xerae nan na? Nee birin findixi namipɔnmæe nan na? Nee birin findixi karamɔxɔe nan na? Nee birin noma kaabanako rabade? ³⁰ Nee

birin fata mixi rayalande? Nee birin noma xui gbete falade? Nee birin noma na xui madangide e booree be? ³¹ Wo xa fe birin naba alako Ala xa wo ki fee ra naxee dangi fe birin na. Yakosi n xa kira fisamante masen wo be.

13

Xanunteya

¹ Hali n noma adamae nun malekee xui falade, xa xanunteya mu na n boje kui, n xui luma ne alo paani nun tolonyi bonbo xui. ² Hali n masenyi ti Ala xili ra, n gundo birin kolon, n man fe tilinxi birin fahaamu, xa xanunteya mu na n boje kui, mixi fufafu nan n na. Hali n ma danxaniya gbo han n fa nɔ geya tongode a tide, xa xanunteya mu na n boje kui, n tide yo mu na. ³ Hali n nan n harige birin itaxun setaree balofe ra, hali n faxa te xɔɔra Ala xa fe ra, xa xanunteya mu na n boje kui, na mu findima geeni yo ra n be.

⁴ Xanunteya a niyama ne mixi xa findi mixi dipexi ra, a findi mixi malima ra. A mu milama, a mu a yete matɔxɔma, a mu a yete igboma, ⁵ a mu xurutareja rabama, a mu a yete xa geeni fenma, a mu xɔnoma. Gbesenxonneya mu luma a boje kui, ⁶ a mu jɛlexinma wule ra, a jɛlexinma nɔndi nan na. ⁷ Xanunteya na naxan be, a dipema fe birin ma, a mu tege fefe, a a xaxili

tima fe fanyi ra temui birin, a tun nabexi fe birin ma.

⁸ Xanunteya mu jɔnma abadan. Wɔyɛnfe Ala xili ra a jɔnma nɛ, xui gbɛtɛɛ falafe danma nɛ, kolonyi fan jɔnma nɛ. ⁹ Won mu fe birin kolon, won mu gɛma namijɔnmɛ masenyi birin falade, ¹⁰ kɔnɔ fe kamalixi na a li, fe kamalitare jɔnma nɛ. ¹¹ N dimɛdi temui, n ma wɔyɛnyi yo, n ma maɔxunyi yo, n xaxili yo, a birin nu findixi dimɛdija nan na. Kɔnɔ n to mɔ, n bara dimɛdi fee lu na. ¹² To won mu fee igbɛma a fanyi ra. A luxi alɔ won na won yetɛ matofe kike ma naxan mu igbɛma a fanyi ra. Kɔnɔ waxati na fafe, won fee igbɛma nɛ a fanyi ra, a luma nɛ alɔ won nun na fee na ti yire keren. To n mu fe birin kolon, kɔnɔ waxati na fafe, n ma fahaamui fama kamalide, n fa fe kolon alɔ Ala n kolonxi ki naxɛ.

¹³ Fe saxan nan buma: danxaniya, xaxili tide, nun xanunteya. Kɔnɔ xanunteya nan dangi nee birin na.

14

Xui gbɛtɛɛ falafe nun wɔyɛnfe Ala xili ra

¹ Xanunteya xa lu wo boɔɛ kui. Wo kata wo xa Ala xa kie sɔtɔ a Xaxili Seniyɛnxi saabui ra. Wɔyɛnfe Ala xili ra, wo xa na nan singe fen. ² Mixi naxan xui gbɛtɛɛ falama, a mu wɔyɛnfe adama xa bɛ, a wɔyɛnma Ala nan bɛ, barima adamadi mu na xui mɔɔli mɛma. Na

xui naxan findima gundo ra, Ala Xaxili na nan falama.

³ Mixi naxan wɔyɛnma Ala xili ra, a tan fe nan falama adamadi bɛ naxan nɔma e xa danxaniya rasabatide, a e ralimaniya, a sunnunyi ba e ma. ⁴ Kɔnɔ mixi naxan wɔyɛnma xui gbɛtɛɛ ra, a a yetɛ gbansan nan malima. Naxan wɔyɛnma Ala xili ra, a danxaniyatɔɛ jama nan malima.

⁵ A xɔli n ma wo birin xa xui gbɛtɛɛ fala, kɔnɔ n wama naxan xɔn dangife na ra, wo xa nɔ wɔyɛnde Ala xili ra. Na nan tide gbo dangife xui gbɛtɛɛ falafe ra, fo na xui gbɛtɛɛ xa madangi danxaniyatɔɛ jama bɛ, alako e xa danxaniya xa sabati. ⁶ Yakɔsi, n ngaxakerenyie, xa a sa li n naxa fa wo yire n xui gbɛtɛɛ falafe ra wo mu naxee mɛma, na wo malima di? Kɔnɔ xa n fa laamatunyi, kolonyi, Ala xa masenyi, nun xaranyi masende wo bɛ, na nan findima munafanyi ra wo bɛ.

⁷ Hali xule nun kɔra, se naxee mu jɛngima, xa e sigi sa xui mu fiixɛ, mixi mu nɔma a kolonde. ⁸ Xa sara xui mu fiixɛ, sɔɔri gali mu nɔma a kolonde gere waxati bara a li. ⁹ Wo tan fan, xa wo xui fala mixie mu naxan kolon, e fa fahaamui sɔtɔma na ma di? Wo wɔyɛnma fufafu.

¹⁰ Xui wuyaxi nan na dunija, kɔnɔ e birin masenyi nde nan tima. ¹¹ Xa mixi wɔyɛn n bɛ xui nde ra n mu naxan kolon, muxu

birin bara findi xɔɓɛ ra muxu bore bɛ. ¹² Na kui, wo tan naxee wama Ala xa wo ki, wo xa kata a xa wo ki ki ra naxan danxaniyatɔɛ jama rasabatima. ¹³ Naxan xui gbɛtɛɛ falama, a xa Ala maxandi alako a man xa fata na xui madangide a booree bɛ. ¹⁴ Xa n salima xui gbɛtɛɛ ra, n bɔɓɛ salima, kɔnɔ n salima fahaamutareɓa nan kui. ¹⁵ A lanma n xa munse raba? A lanma n xa sali n bɔɓɛ ra, n man xa sali fahaamui ra. N xa bɛɛti ba n bɔɓɛ ra, n man xa bɛɛti ba fahaamui ra. ¹⁶ Xa na mu a ra, i na Ala tantu i bɔɓɛ ra, mixi naxan dɔxɔxi i sɛɛti ma, a mu nɔma «Amina» ratinde, barima a mu i xa xui fahaamuma. ¹⁷ I tantui fanyi rasigama Ala nan ma, kɔnɔ boore xa danxaniya mu nɔma sabbatide na saabui ra. ¹⁸ N bara Ala tantu, barima n xui gbɛtɛɛ falama dangife wo birin na, ¹⁹ kɔnɔ mixi wɔyɛn suuli naxan fahaamuma, e tide gbo xaranyi ki ma dangife wɔyɛn wulu ra, naxee falaxi xui gbɛtɛɛ danxaniyatɔɛ jama mu naxee kolon.

²⁰ N ngaxakerenyie, wo naxa wali alɔ dimɛdie, wo xa wali nɛ alɔ kuntigie. Fe jaaxi ma, wo xa lu alɔ diyɔɓɛ gbeeli. Kɔnɔ xaxili ma, wo xa lu alɔ mixi mɔxi. ²¹ A sebɛxi Kitaabui kui, «Marigi naxa a masen, «N fama wɔyɛnde yi jama bɛ xui gbɛtɛ ra naxan fatanxi xɔɓɛɛ ra, kɔnɔ hali n wɔyɛn na ki, e mu n xui suxuma.»»

²² Na nan a toxi, xui gbɛtɛɛ falafe findixi tɔnxuma ra danxaniyataree nan bɛ, danxaniyatɔɛɛ xa mu a ra. Kɔnɔ wɔyɛnfe Ala xili ra, na nan findixi tɔnxuma ra danxaniyatɔɛɛ bɛ, danxaniyataree xa mu a ra. ²³ Xa a sa li danxaniyatɔɛ jama birin na yire keren xui gbɛtɛɛ falafe ra, danxaniyatare ndee na so, xa na mu a ra mixi gbɛtɛ naxee wama wo xa fe ramɛfe, e mu a falama xɛ a wo bara daxu? ²⁴ Kɔnɔ xa wo birin na wɔyɛnfe Ala xili ra, danxaniyatare nde na so, xa na mu a ra mixi gbɛtɛ naxan wama wo xa fe ramɛfe, a a yetɛ kolonma nɛ yunubitɔɛ ra, a wo xa masenyi kolon nɔndi ra, ²⁵ a gundo birin makenen. Na kui, a a yetɛ igoro bɔxi, a Ala batu, a a fala, «Ala yati na wo ya ma.»

²⁶ N ngaxakerenyie, a lanma won xa munse raba? Wo na wo malan, ndee xa bɛɛti ba, ndee xa mixie xaran, ndee xa laamatunyi masen, ndee xa wɔyɛn xui gbɛtɛ ra, ndee xa na xui gbɛtɛ madangi. Na birin xa raba alako danxaniyatɔɛ jama xa sabati. ²⁷ Xa mixie xui gbɛtɛɛ falama, e naxa dangi mixi firin na, xa na mu a ra mixi saxan. Kankan xa wɔyɛn a wɔyɛn tɛmɛi, kankan xa mixi sɔtɔ naxan na xui madangima booree bɛ. ²⁸ Xa mixi mu na naxan na xui madangima, na kanyi xa a sabari malanyi kui, a xa wɔyɛnyi xa lu a tan nun Ala gbansan tagi.

29 Xa mixie wøyenma Ala xili ra, e fan naxa dangi mixi firin na, xa na mu a ra mixi saxan. Booree xa na masenyie mato a fanyi ra. 30 Xa Ala masenyi fi mixi nde ma a xili ra, boore na wøyenfe temui naxe, naxan na wøyenfe a lanma a xa dundu sinden. 31 Kankan noma wøyende Ala xili ra a xa waxati, alako birin xa xaranyi nun limaniya soto. 32 Namijonme tan, a masenyi tima a janige nan na. 33 Ala mu wama xurutarepa xon, a wama ne fe birin xa raba a raba ki ma bopesa kui.

Seniyentoe jama birin bara lan a ma, 34 a ginεe xa e sabari malanyie kui. E mu lan e xa wøyen, e xa lu magore kui alo Ala xa seriye a masenxi ki naxe. 35 Xa e wama maxorinyi tife, e xa e xa mori maxorin banxi, barima a mu daxa ginεe xa wøyen malanyi kui.

36 Ala xa masenyi fatanxi wo tan nan na? A masenxi wo tan nan gbansan be? 37 Xa mixi nde a mapoxun a namijonme na a ra, xa mixi nde a mapoxun a Ala bara a ki, a xa n ma sebeli kolon Marigi xa yaamari ra. 38 Xa a mu na kolon nondi ra, Ala fan mu na kanyi kolonma a xa mixi ra.

39 Na kui, n ngaxakerenyie, wøyenfe Ala xili ra a xa rafan wo ma. Wo naxa tonyi doxo xui gbete falafe ra, 40 konon wo xa na raba a raba ki ma seriye ra.

15

Marakeli

1 N ngaxakerenyie, n bara wo ratu Ala xa xibaaru fanyi ra, n naxan masenxi wo be, wo danxaniyaxi naxan ma, wo biraxi naxan foxo ra. 2 Xa wo lu na foxo ra alo n a masenxi wo be ki naxe, wo fama ne kisode na saabui ra. Xa wo mu lu na foxo ra, wo xa danxaniya bara findi fe fufafu ra wo be.

3 N nu bara masenyi hagige ti wo be, n naxan soto. A tan nan ya. Ala xa Mixi Sugandixi naxa faxa won ma yunubie xafari fe ra, alo a nu sebexi ki naxe. 4 A naxa ragata gaburi kui, a man naxa keli faxe ma a xi saxan nde, alo a nu sebexi ki naxe. 5 A naxa mini Kefasi nun Isa xa xera fu nun firinyie ma. 6 Na dangi xanbi, a naxa mini danxaniyatoe keme suuli ma temui keren. Han ya na danxaniyatoe gbegbe baloxi, konon dee bara laaxira. 7 Na dangi xanbi, a naxa mini Yaki ma, a man naxa mini a xa xera birin ma.

8 A donxoe ra, a naxa mini n fan ma. N mu nu findixi a xa xera ra, a booree sugandixi temui naxe. 9 N tide mu nu gbo alo xera booree. Xera xili mu lanma a xa fala n xun, barima n nu bara Ala xa danxaniyatoe jama paxankata. 10 Konon n bara findi Isa xa xera ra Ala xa hinne saabui ra. Na hinne mu findixi fe fufafu ra n be. N bara wali dangife xera birin na, konon n tan mu a ra. Ala xa hinne nan walixi n be n ma dunijeigiri kui. 11 Xa n

tan nan na kawandi tixi ba, xa e tan nan na kawandi tixi ba, na nan kawandixi wo be. Wo bara ge danxaniyade na nan ma.

¹² Xa kawandi sa tife a Ala xa Mixi Sugandixi bara keli faxe ma, munfe ra ndee a falama wo ya ma a mixi mu kelima faxe ma? ¹³ Xa mixi mu kelima faxe ma nu, Ala xa Mixi Sugandixi fan mu kelixi faxe ma. ¹⁴ Xa Ala xa Mixi Sugandixi mu kelixi faxe ma nu, muxu xa kawandi nun wo xa danxaniya findixi fe fufafu nan na. ¹⁵ Na kui, muxu bara findi seede wule falee ra Ala be, barima muxu bara seedeɓɓoɓɓa raba a Ala bara a xa Mixi Sugandixi rakeli faxe ma. Koɓo xa nɔndi na a ra mixie mu kelima faxe ma nu, Ala fan mu a rakelima nu. ¹⁶ Xa mixie mu kelima faxe ma nu, Ala xa Mixi Sugandixi fan mu kelixi faxe ma. ¹⁷ Xa Ala xa Mixi Sugandixi mu kelixi faxe ma nu, wo xa danxaniya findixi fe fufafu nan na, wo xa yunubie man na wo ma, ¹⁸ a nun Isa xa danxaniyatɔe laaxiraxie fan bara loe. ¹⁹ Xa won won xaxili tima Ala xa Mixi Sugandixi ra yi dunijeigiri gbansan nan ma fe ra, a lima nu won ma fe bara makinikini dangi adamadi birin na.

²⁰ Koɓo n xa a fala wo be, Ala xa Mixi Sugandixi nan kelixi faxe ma. A bara findi mixi singe ra naxan kelixi faxamixie ya ma. ²¹ Faxe to so dunija adama saabui ra, marakeli fan soxi adama nde nan saabui ra. ²² Mixi

birin faxama Benba Adama nan xa fe ra. Mixi birin man kelima faxe ma Ala xa Mixi Sugandixi nan ma fe saabui ra. ²³ Koɓo kankan kelima a waxati ne. Ala xa Mixi Sugandixi singe nan keli. A na fa temui naxe, a xa mixie fan kelima ne. ²⁴ A na mangeya ragbilen Baba Ala ma, a na ge nɔde mangeya nun senbe birin na, dunija jɔɔnma ne na waxati. ²⁵ Ala xa Mixi Sugandixi xa ti mangɛ ra, han Ala xa a sanyi ti a yaxui birin ma. ²⁶ A yaxui donxɔe a naxan ibutuxunma, na findixi faxe nan na. ²⁷ Ala nan na birin saxi a xa yaamari bun ma. A to a fala a birin saxi a xa yaamari bun ma, a kolonxi a Ala naxan birin saxi a xa Mixi Sugandixi xa yaamari bun ma, Ala tan mu na na yaamari bun ma. ²⁸ Ala xa Mixi Sugandixi na na birin nagbilen Ala ma, a tan fan fama lude Ala xa yaamari nan bun ma, naxan singe nu bara yaamari so a yi ra. Ala fama yaamari rabade na temui fe birin xun ma.

²⁹ Xa marakeli mu na nu, munfe ra ndee fa e xunxama ye xɔɔra faxamixie be? Xa faxamixie mu kelima faxe ma nu, munfe ra ndee e xunxama ye xɔɔra e be? ³⁰ Munfe ra muxu tan bara tin lude fe xɔɔɔɔe kui temui birin? ³¹ N ngaxakerenyie, n xa a fala wo be a nɔndi ki ma, loxo yo loxo n na faxe nan de ma. N a falama wo tan be, n seewaxi wo tan naxee xa fe ra, barima wo danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa

nan ma, naxan findixi won Marigi ra. ³² Munafanyi mundun na n be adama ki ma, xa n bara sube xaaxexie gere Efese? Xa faxamixie mu kelima faxe ma nu, «won xa won dege, won xa won min, barima tina won faxama ne.»

³³ Wo naxa tantan. Nerεboore kobie nan yuge fanyi masarama. ³⁴ Wo xa soobe suxu, wo xa yunubi lu na. Ndee wo ya ma e mu Ala kolon. N xa a fala wo be, na bara findi yaagi ra wo be.

³⁵ Nde noma a yete maxorinde, a naxe, «Mixi faxaxie kelima di? Fate mooli mundun luma e ma?»

³⁶ Xaxilitaree, wo mu a kolon sansi xori mu noma findide sansi ra, fo a faxesinden?

³⁷ Sansi xori naxan sima boxi, a nun a soli naxan tema, e keren mu a ra. Sansi xori tan, a xori gbansan na a ra, temunde maale xesta, xa na mu a ra sansi xori gbete. ³⁸ Ala sansi xori birin findima sansi ra alo a wama a xon ma ki naxe. Sansi xori mooli birin a soli nan naminima.

³⁹ Nimase fate birin mu luma ki keren. Mixi fate na ki keren. Sube fate na ki gbete. Xoni fate nun yexe fate fan na e xati ma. ⁴⁰ Se naxee na boxi ma, a nun se gbete naxee na koore ma, e tagi rasa. E birin daaxi e gbe ki ne. ⁴¹ Soge yanbama ki naxe, a nun kike yanbama ki naxe, a nun tunbuie yanbama ki naxe, e birin keren mu a ra. Hali tunbuie na a ra e mu yanbama ki keren.

⁴² Faxamixi rakelixie luma na ki ne. Mixi na dunija

temui naxe, a fate noma kanade, konon a na keli faxe ma, a fate mu noma kanade sonon.

⁴³ Mixi ragataxi gaburi kui temui naxe, a boroma ne, a senbe jon, konon a kelima faxe ma senbe nun nore nan na. ⁴⁴ Mixi na ragata a fate na dunija ki nan ma, konon a kelima a laaxira ki nan ma. Dunija fate na na, laaxira fate fan na.

⁴⁵ Na nan a toxi a sebexi, «Adama singe findixi nimase nan na.» Adama donxoe findixi xaxili nan na naxan mixi rakisima.

⁴⁶ Adama singe findixi dunija mixi nan na, koore ma daaxi mu a ra. Koore ma daaxi nan fama dunija ma daaxi xanbi ra. ⁴⁷ Adama singe fatanxi dunija bende funi nan na. Adama firin nde fatanxi koore nan na.

⁴⁸ Adamadie maniyaxi won benba Adama nan na, naxan daaxi bende ra. Mixi naxee tema koore, e masarama ne, e fa lu alo na Adama naxan kelixi koore.

⁴⁹ Won to maniya won benba Adama ra dunija, won man fama maniyade na Adama nan na naxan kelixi koore ma.

⁵⁰ N ngaxakerenyie, n xa a fala wo be, dunija fate mu noma Ala xa ariyanna sotode ke ra. Nimasee fate mu noma ariyanna sotode ke ra. E fate boroma ne, konon fate boroxi mu noma sode ariyanna.

⁵¹ N xa gundo fala wo be. Won birin mu faxama, konon won birin masarama ne ⁵² mafuren mafuren sara donxoe xui ma. Na sara na fe, faxamixie kelima ne faxe ma fate

neene ra e ma naxee mu boroma sonon. Won fama ne masarade. ⁵³ Naxan lan a xa boru, na mu boroma sonon. Naxan lan a xa faxa, na mu faxama sonon.

⁵⁴ Fate boroxi na findi fate borotare ra, fate faxaxi na findi fate faxatare ra, yi sebeli fama kamalide na temui ne:

«Wo bara xunnakeli soto faxe ma.

⁵⁵ Faxe xa xunnakeli na minden?

Faxe xa toore na minden?»

⁵⁶ Yunubi findixi toore nan na naxan bara mixi faxa. Yaamari findixi yunubi xa senbe nan na. ⁵⁷ Ala tantu, naxan bara won xun nakeli won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra. ⁵⁸ Na kui, n ngaxakerenyie, wo xa danxaniya xa sabati. Wo naxa a lu limaniya xa ba wo yi ra. Wo xa wakili Marigi be temui birin, barima wo a kolon a wo naxan nabama a be fe fufafu xa mu a ra.

16

Polu xa jungui

¹ Wo xa kobiri malan seniyentoe be, alo n Galati boxi danxaniyatoe jamae yamarixi ki naxe. ² Kankan xa kobiri nde sa a xati ma a harige bere ra sande loxoe birin, alako kobiri xa ge malande beenun n fa temui. ³ N na fa, n bataaxe soma mixie yi ra wo naxee sugandima kobiri xaninfe ra Darisalamu. ⁴ Xa a lanma n fan xa siga, muxu birin na a ra.

⁵ N na dangi Masedon boxi ra, alo n wama a xon ma ki naxe, n fama ne wo yire.

⁶ Temunde n saxanyi raba wo xonyi, xa na mu a ra n jeme radangi naa, alako wo xa no n malide n ma biyaasi kui. ⁷ Xa Ala tin, n mu findima dangimixi tun na. A xoli n ma n xa lu wo yire dondoronti. ⁸ Konu n xa lu be Efese han Xe Xabe Sali xa ba a ra, ⁹ barima n ma wali na sooneyafe, hali n yaxuie to wuyaxi n be.

¹⁰ Xa Timote fa wo yire, wo a rasene alako a naxa fa gaaxu wo ya ra, barima a walima Marigi nan be alo n tan. ¹¹ Mixi yo naxa yo a ma. Wo xa a mali a xa biyaasi kui alako a xa n li bojesa kui. N tan nun n ngaxakerenyie na a mamefe.

¹² Wo xa a kolon n bara won ngaxakerenyi Apolosi karaxan a xa siga wo yire a nun danxaniyatoe ndee. A singe a mu nu tinxi, konu yakosi a bara nate tongo a xa siga a na feere soto temui naxe.

¹³ Wo xa wo yete mato, wo xa wo xa danxaniya rasabati, wo xa limaniya, wo xa wo senbe so. ¹⁴ Wo xa fe birin naba xanunteya ra. ¹⁵ N ngaxakerenyie, n xa marasi nde sa na xun ma. Wo a kolon a Sitefana xa denbaya nan singe danxaniya Akayi boxi ma. E bara wali seniyentoe be ki fanyi ra. ¹⁶ Wo xa lu na mixi mooli xa yaamari bun ma, a nun mixi naxan birin Ala xa wali rabama.

¹⁷ N bara jalexin Sitefana, Forotunatu, nun Axayikusu fafe ra, barima e bara n mali wo xanbi. ¹⁸ E bara limaniya

fi won birin ma. Wo xa na kolon e be.

¹⁹ Danxaniyatɔɛ ɲama naxee na Asi bɔxi ma e bara wo xɛɛbu. Akila, Pirisila, nun danxaniyatɔɛ ɲama naxan e malanma e xɔnyi, e fan bara wo xɛɛbu Marigi xili ra. ²⁰ Ngaxakerenyi naxee na be, e birin wo xɛɛbu. Wo xa wo bore xɛɛbu danxaniyatɔɛe xa xanunteya kui.

²¹ N tan Pɔlu bara yi xɛɛbui seɛbe n yete belexe ra.

²² Naxankate xa lu mixi be naxan mu Marigi xanuma. Won Marigi xa fa. ²³ Marigi Isa xa hinne wo ra. ²⁴ N bara wo xanu Ala xa Mixi Sugandixi Isa xili ra. Amina.

**Ala xa masenyi
firin nde
Annabi Pɔlu
naxan seɓe
Korinti
danzaniyatɔe
ɲama ma
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Yi Kitaabui findixi Annabi Pɔlu xa bataaxe firin nde nan na danzaniyatɔe ɲama be, naxan nu na Korinti taa kui Gireki boxi ma. A nu bara kawandi ti naa a xa biyaasi firin nde kui. Mixi gbegebe naxa danzaniya Isa ma, koɔ e ɲere ki mu nu gexi fande. Ndee mu nu lanxi e booree ma, ndee nu fe ɲaaxie rabama ginɛe ra, ndee nu wama e yete igbofe danzaniyatɔe booree ya ma. Na birin findixi yaagi nan na diinelaɛ tagi. Na nan a toxi Annabi Pɔlu naxa a xa bataaxe singe seɓe e ma.

Korintikae to na bataaxe singe xaran, ndee naxa Annabi Pɔlu xui suxu, e fa gbilen yunubie foxo ra. Ndee mu tin na ra. E naxa findi Pɔlu yaxuie ra, e fe birin naba a xili kanafe ra. E naxa e yete findi xɛera fisamantee ra, koɔ yete igboe nan tun nu e ra. Na kui, Annabi Pɔlu naxa a xa bataaxe firin nde seɓe Korinti danzaniyatɔe ɲama ma.

Yi bataaxe a masenxi ne a Annabi Pɔlu nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa

xɛera ra. A naxa fe gbegebe masen danzaniyatɔe be, alako na wule false naxa e madaxu a falafe ra e naxa e tuli mati Pɔlu ra soɔɔn.

Bafe na ra, yi bataaxe marasi fanyi fima Korintikae ma wali ndee xa fe ra e nu bara naxan folo Darisalamukae be. Danzaniyatɔe ndee nu na toore kui kaame xa fe ra Isirayila boxi ma. Na kui, danzaniyatɔe ɲama naxee nu na yire gbeteɛ, e naxa kobiri malan e ngaxakerenyie malife ra. Korintikae singe nan na folo, koɔ Pɔlu e rasima yi bataaxe ra e xa na wali rapɔn.

Yi bataaxe findixi Kitaabui nan na naxan seriye fanyi masenma to danzaniyatɔe be. A lanma won xa won tuli mati Ala xa xɛerae ra naxee nondi masenma. Xa a sa li mixi nde fa a fala a Ala xa mixi na a ra, koɔ a xa masenyi mu lanxi Isa xa xɛerae xa masenyi singee ma, a mu lanma mixi xa bira na kanyi foxo ra. Ala xa won natanga na saabui ɲaaxi mooli ma. A man lanma won xa fe birin naba danzaniyatɔe booree malife ra e xa toore kui. Ala xa xanunteya mooli xa lu won boɲe kui.

Ala xa won mali alako won xa lu a waxonki. Amina.

**Ala xa masenyi
firin nde
Annabi Pɔlu
naxan seɓe
Korinti
danzaniyatɔe
ɲama ma**

Danxaniyatɔe xa limaniya

¹ N tan Pɔlu, Ala bara tin naxan xa findi a xa xɛera ra, n nun n ngaxakerenyi Timote, muxu bara wo xɛebu, wo tan Ala xa danxaniyatɔe naxee na Korinti, a nun seniyentɔe birin naxee na Akayi. ² Won Baba Ala nun won Marigi, Ala xa Mixi Sugandixi Isa, e xa hinne nun bɔɓesa fi wo ma.

³ Tantui na Ala bɛ, naxan findixi won Marigi Isa Baba ra, a xa Mixi Sugandixi. Baba kinikininte na a ra, naxan mixie ralimaniyama e xa fe birin kui. ⁴ Ala won nalimaniyama won ma tɔɔre kui, alako won fan xa nɔ tɔɔromixi gbeteɛ rali-maniyade na ki. ⁵ Won ma tɔɔre xun masama Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra ki naxɛ, won ma limaniya fan xun masama a saabui ra na ki nɛ.

⁶ Muxu na tɔɔrɔfe alako wo tan xa limaniya nun kisi sɔtɔ. Muxu xa limaniya a niyama nɛ wo fan xa limaniya sɔtɔ alako wo fan xa nɔ wo xa tɔɔre ra. Won birin na tɔɔrɔfe ki keren. ⁷ Muxu a kolon a fanyi ra wo xa danxaniya sɔɔneyama nɛ, barima wo limaniya sɔtɔma wo xa tɔɔre nan kui.

⁸ N ngaxakerenyie, muxu wama wo xa a kolon muxu jaxankate naxan sɔtɔ Asi. A nu gbo dangi muxu senbe ra, muxu fa a maɓɔxun muxu na faxafe nɛ. ⁹ Na maɓɔxunyi bara lu muxu xunyi alako muxu naxa muxu xaxili ti muxu yete ra, muxu xa muxu xaxili ti

Ala nan na naxan faxamixie rakelima. ¹⁰ A tan nan gbansan muxu ratangaxi na faxe jaaxi ma. A man fama na rabade muxu bɛ. Muxu bara la a ra a man fama nɛ muxu ratangade. ¹¹ Wo fan nɔma muxu malide na kui wo xa Ala maxandi ra. Mixi gbegebe na Ala maxandi muxu bɛ, mixi gbegebe fama nɛ Ala tantude a xa hinne xa fe ra a naxan fima muxu ma.

¹² Muxu sɛɛwaxi yi nan ma. Muxu a kolon muxu bɔɓɛ kui a muxu bara jɛrɛ dunija kui wo ya ma seniyenyi nun bɔɓɛ fixe kui, naxan fatanxi Ala ra. Muxu jɛrexɛ na ki nɛ wo ya ma dangife yire birin na. Na jɛrɛ mɔɔli mu kelixi adamadi xa lɔnni xa ma. A kelixi Ala xa hinne nan ma. ¹³ Muxu mu sese sɛbɛ wo ma wo mu nɔma naxan tode nun a kolonde a fixe ra. A xɔli n ma wo xa fahaamui xa kamali na xa fe ra. ¹⁴ Wo jan bara nde kolon, kɔnɔ wo xa fahaamui fama nɛ kamalide a kolonfe ra a won birin binye sɔtɔma nɛ won Marigi Isa fa tɛmui won bore xa fe ra.

¹⁵ N to na kolon, n naxa wa sigafe wo yire alako wo man xa hinne sɔtɔ. ¹⁶ N naxa wa dangife wo yire n sigama Masedon tɛmui naxɛ, n man xa dangi wo yire n kelima Masedon tɛmui naxɛ. Na ki wo nɔma n malide n ma biyaasi kui sigafe ra Yudaya. ¹⁷ Wo jɔxɔ a ma nate tongoxi na a ra adamadi ki ma, naxan wɔyɛn firin falama? ¹⁸ N bara a fala wo bɛ Ala tinxixi xili ra, n mu wule falama n ma masenyi kui.

¹⁹ Ala xa Mixi Sugandixi Isa, naxan findixi Ala xa Di ra, muxu naxan masenxi wo be, a fan mu a yete matandima. N tan, Silasi, nun Timote, muxu naxan kawandixi wo be, na birin findixi nɔndi nan na.

²⁰ Ala fama a xa laayidi birin nakamalide Isa saabui ra. Na nan a ra won «Amina» ratinma Isa xili ra Ala xa nɔre xa fe ra. ²¹ Ala nan won birin ma danxaniya rasabatixi a xa Mixi Sugandixi saabui ra. A bara won sugandi, ²² a fa a xa tɔnxuma sa won ma, naxan a masenxi a won findixi a gbe nan na. A bara a yete Xaxili raso won bɔɔɔe i naxan a masenma a fama ne won kide ariyanna ra.

²³ Ala na n seede ra. N mu gbilenxi Korinti, alako a naxa findi tɔɔre ra wo be. ²⁴ Muxu mu wama danxaniyatɔee yamarife, kɔnɔ muxu wama kafufe ne wo ma alako wo xa seewa barima wo sabatixi danxaniya kui.

2

Pɔlu xa biyaasie

¹ Na kui, n nu bara nate tongo a mu lanma n xa siga wo yire sunnunyi kui. ² Xa n bara wo tan tɔɔɔ, nde nɔma n naseewade sɔnɔn? N wo tan naxee rasunnunxi, wo tan nan fa nɔma na ra? ³ N nu bara na bataaxe sebe alako wo jere ki, n naxan lima wo yi ra, a naxa findi sunnunyi ra n be. A lanma wo xa findi seewe nan na n be. N a kolon naxan na findi seewe ra n be, a findima ne seewe ra wo fan be. ⁴ N to

na bataaxe sebe wo ma, n bɔɔɔe nu n tɔɔɔɔxi, n yaye nu minima. N mu na sebexi xe alako n xa wo tɔɔɔ. N a sebexi ne alako wo xa a kolon n wo xanuxi ne yati.

⁵ N xa a fala wo be, mixi naxan findixi yi tɔɔre saabui ra, a mu n tan xa tɔɔɔɔxi. A wo tan nan tɔɔɔɔxi, xa na mu a ra a bara ndee tɔɔɔ wo ya ma. ⁶ Mixi gbegbe wo ya ma e jan bara na kanyi jaxankata. Na bara wasake. ⁷ Wo diɔe a ma, wo xa a ralimaniya, alako na tɔɔre naxa gbo ye, a fa nɔ a ra. ⁸ Wo naxan nabama, wo xa xanunteya masen a be.

⁹ N bara na bataaxe sebe wo ma, alako n xa a kolon xa wo tinma n ma yaamari birin suxude. ¹⁰ Xa wo bara diɔe mixi nde ma, n fan bara diɔe na kanyi ma. Xa fe nde bara lu wo tagi, n bara diɔe na birin ma wo xa fe ra Ala xa Mixi Sugandixi ya xɔri ¹¹ alako Sentane naxa nɔ won na. Won bara a wali ki kolon.

¹² N to siga Tiroyasi Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi kawandide, n naxa a to Marigi nu bara sɔɔneya raba n be. ¹³ Kɔnɔ n bɔɔɔe mu nu saxi, barima n mu n ngaxakerenyi Tito lixi naa. Na nan a toxi n naxa jungu rabira e ma, n fa siga Masedon.

¹⁴ Tantui na Ala be, naxan won xun nakelima a xa Mixi Sugandixi saabui ra. Isa kolonfe fan alɔ labunde xiri fanyi. Ala won tan nan xeexi alako yire birin xa rakolon na masenyi ra. ¹⁵ Won luxi ne alɔ labunde xiri fanyi

Ala naxan nayensenma kisi mixie nun kisitaree tagi. ¹⁶ Won findixi mixi xiri jnaaxi nan na kisitaree be naxee na yahannama kira xon ma. Won findixi mixi xiri joxunme nan na kisi mixie be naxee na ariyanna kira xon ma. Konɔ adamadi mundun nona na wali mooli rabade? ¹⁷ Muxu tan mu Ala xa masenyi masenma kobiri xa fe ra alo kawanditi ndee. Muxu kawandi tima boje fiixe nan na Ala ya xori naxan muxu xexxi. Muxu na rabama Ala xa Mixi Sugandixi nan saabui ra.

3

Ala xa walikɛe

¹ A lanma muxu man xa muxu yete xunmafala? Ade. Muxu hayi na bataaxee nan ma naxee muxu xunmafalama wo be? Ade. Muxu hayi na wo xa bataaxee nan ma naxee muxu xunmafalama mixi gbete be? Ade. ² Wo naxan nabama wo xa dunijeigiri kui a luxi ne alo bataaxe naxan muxu xunmafalama mixi birin be. Na masenyi ragataxi muxu boje kui, alo masenyi sebexi bataaxe kui ki naxe alako mixi birin xa a kolon. ³ Wo tan findixi Ala xa Mixi Sugandixi xa bataaxe nan na. Muxu xa wali bara a niya na bataaxe xa sebe wo boje ma. A mu sebexi dube xa ra, a sebexi Ala Xaxili nan na, naxan na na. A mu sebexi geme walaxe xa ma, a sebexi wo boje nan ma.

⁴ Lanlanteya na muxu be Ala ya i, a xa Mixi Sugandixi

saabui ra. ⁵ Won mu fata fefe ra won yete senbe ra. Won ma fate fatanxi Ala nan na. ⁶ Ala nan a niyaxi won xa no a xa saate neene kawandide. Na saate mu fatanxi Ala xa yaamarie xa ra naxee sebexi. A fatanxi Ala Xaxili nan na, naxan mixi rakisima. Ala xa yaamari sebexie mu mixi rakisima.

⁷ Ala xa yaamarie to sebe geme walaxe ma, Annabi Munsa yatagi naxa nono han Isirayilakae mu no e ya tide a ra. Hali na yaamarie to fa findixi faxe nan na mixie be, e xa nore nu gbo. Konɔ nde nu luma ba ra na nore ra.

⁸ Ala Xaxili naxan nabaxi, na wali nonoma dangife na nore singe ra naxan fatanxi na yaamari sebexie ra.

⁹ Na yaamarie sebexi geme walaxe nan ma, naxee nu nonoxi, konɔ e findi faxe nan na mixie be. Ala Xaxili naxan nabaxi, naxan a niyama mixie xa tinxinyi soto, na nore gbo na nore singe be. ¹⁰ Naxan singe nu nonoxi, a xa nore bara jon nore fisamante seeti ma.

¹¹ Na fe singe nu nonoxi, konɔ a mu bu. Ala Xaxili naxan nabaxi, na buma ne abadan. Na nore gbo na nore singe be pon!

¹² Won to won xaxili tixi na ra, won bara limaniya soto a fanyi ra. ¹³ Won mu luxi alo Annabi Munsa naxan a yatagi makoto mafelenyi ra alako Isirayilakae naxa e ya ti na nore ra, naxan nu luma ba ra.

¹⁴ Konɔ e xaxili xoxoxo. Han to e mu fe fahaamuma

a fanyi ra, e saate fori xaranma temui naxe. A luxi ne alo na mafelenyi, naxan nu Annabi Munsa yatagi makotoxi, a man na e yatagi ma, e mu fefe igbema. Na fahaamutarepa mu noma bade, fo mixi na la Ala xa Mixi Sugandixi ra. ¹⁵ Han to e luxi alo na mafelenyi na e yatagi makotofe, e mu fahaamui soto e boje kui, e Tawureta Munsa xaranma temui naxe.

¹⁶ Kono mixi na a ya rafindi Marigi ma, na luxi ne alo na mafelenyi bara ba na kanyi yatagi ma, a fa fahaamui soto. ¹⁷ Won Marigi findixi Ala Xaxili Seniyenxi nan na. Marigi Xaxili nan xoreya fima mixi ma. ¹⁸ Xa na mafelenyi baxi won yatagi ma, Marigi xa nore naxan yanbama won ma, won fama ne na nore masende mixi gbete be. Won Marigi Xaxili won masarama ne a misaali ra, won ma nore xun nu masa.

4

Kawandila wali ki

¹ Ala to a xa wali soxi muxu yi ra a xa hinne saabui ra, limaniya mu bama muxu yi ra. ² Muxu wali ki mu noxunxi, yaagi yo mu na a kui. Muxu mu mixi madaxuma, muxu mu Ala xa masenyi mafindima. Muxu noni nan masenma mixi birin be, alako e xa la muxu ra Ala ya i. ³ Muxu xa xibaaru fanyi fiixe mixi birin be, fo kisitaree, ⁴ barima e mu danxaniyaxi. Yi waxati

mixie marigi bara a ragiri e xaxili naxa fahaamui soto xibaaru fanyi ma Ala xa Mixi Sugandixi norexi xa fe ra, naxan findixi Ala misaali ra.

⁵ Muxu mu muxu yete kan xa fe xa kawandima. Muxu xa kawandi a masenma ne a Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan findixi muxu Marigi ra, a nun muxu fan findixi wo xa konyie nan na Isa xa fe ra. ⁶ Ala naxan a masenxi, «Naiyalanyi xa yanba dimi kui,» a tan bara a xa nore masen muxu be a xa Mixi Sugandixi saabui ra. ⁷ Kono na nore hagige saxi muxu boje ma, boje naxan senbe xurun alo feje, alako mixie xa a kolon na senbe xungbe fatanxi Ala nan na, a mu fatanxi muxu tan xa ra.

⁸ Kontofili bara muxu xeten, kono muxu mu butuxunxi. A bara muxu xaxili ifu, kono limaniya mu baxi muxu yi ra. ⁹ Muxu bara jaxankate soto, kono Ala mu muxu raboloxi. Fe xoxoxe bara muxu rabira, kono a mu noxi muxu ra. ¹⁰ Muxu xa toore muxu xa dunijeigiri kui, a maniyaxi Isa gbe nan na naxan faxe wuri magalanbuxi ma. Muxu na toore sotoxi ne alako muxu xa Isa xa xunnakeli fan masen muxu xa dunijeigiri kui. ¹¹ Muxu na toorofe Isa xa fe nan na muxu xa dunijeigiri kui, alako Isa xa xunnakeli fan xa makenen muxu xa simaya kui.

¹² Na nan na ki muxu na saya kira nan xon ma, alako wo tan xa kisi soto. ¹³ A sebexi Kitaabui kui, «N to danxaniya, na nan a

to n naxa wøyen.» Muxu fan to danxaniyaxi, muxu wøyenxi na nan ma. ¹⁴ Muxu na rabaxi nε, barima muxu bara a kolon naxan Marigi Isa rakelixi faxε ma, a fama nε muxu fan nakelide faxε ma Isa xa fe ra, a won birin xanin a yire. ¹⁵ Muxu tinxi na tōrε birin na wo xa fe ra. Muxu tōrōma nε alako mixi gbege ba Ala xa hinne kolon, e fa tantui nun matōxε rasiga a ma.

¹⁶ Na kui, limaniya mu bama muxu yi ra. Hali muxu fate to na kanafe, muxu bōjε na fanfe lōxō yo lōxō, ¹⁷ barima muxu xa tōrε xunxuri naxan mu buma, a na xunnakeli xungbe raminife muxu bε, xunnakeli naxan maniye mu na, naxan mu jōnma abadan. ¹⁸ Muxu xaxili mu tixi fe toxi xa ra. Muxu xaxili tixi fe nan na naxan mu toma. Fe toxi mu buma, kōnō fe naxan mu toma na tan buma nε abadan.

5

Ariyanna kira

¹ Won a kolon, won fate luxi nε alō bage, won nii sabatixi dennaxε. Na bage na kana, won banxi gbete sōtoma nε ariyanna, won luma dennaxε abadan. Ala nan na banxi yailanxi won bε, adamadi mu naxan tixi. ² Won wa xui minima yi bage kui, barima won sabatide naxan na koore, na xoli na won ma, taa fanyi naxan na ariyanna. ³ Na banxi nεnε misaalixi donma nan na. Won wama

donma nεnε ragorofe won ma, alako won naxa lu won mageli ra. ⁴ Danmi won na yi bage kui, won wa xui raminima, barima won mu wama donma xa ba won ma. Won wama nε donma nεnε xa ragoro won ma, alako kisi xa nō faxε ra. ⁵ Ala won daaxi na kisi nan ma fe ra. A bara a yetε Xaxili ragoro won ma naxan a masenma a fama nε won kide ariyanna ra.

⁶ Na nan a toxi won limaniyaxi. Won a kolon, danmi won nii sabatixi yi fate i, won makuya Marigi ra. ⁷ Won ma jεrε kui won xaxili tixi fe nan na won mu naxan toxi sinden. ⁸ Won ma limaniya xa fe ra, won wama kelife yi fate kui, won xa sabati Marigi xōnyi. ⁹ Na kui, xa won nii na won fate kui, xa na mu a ra won nii bara keli won fate kui, won fe birin nabama Ala sago rakamalife nan na. ¹⁰ Won na rabama nε barima Ala xa Mixi Sugandixi fama nε won birin makiitide, alako kankan xa a sare sōtō a xa fe fanyie nun a xa fe paaxie ma, a naxee rabaxi a xa dunijeigiri kui.

¹¹ Muxu to Marigi xa yara-gaaxui kolon, muxu katama mixie nan nafade Ala ma. Ala muxu jεrε ki kolon. N wama lafe a ra, wo fan muxu jεrε ki kolon wo bōjε kui. ¹² Muxu mu wama gbilenfe muxu xunmafalafe ra wo bε. Muxu wama nε tun wo xa jεlexin muxu xa fe ra, alako wo xa nō mixie yaabide naxee e yetε igboma fee fufafu ra, naxee mu kelima e

bope kui. ¹³ Xa muxu bara so fe ndee kui naxan luxi alo daxuna dunjina mixie be, muxu na rabaxi Ala nan be. Kono xa muxu bara jere xaxili fanyi bere ra, muxu na rabaxi wo tan nan be.

¹⁴ Ala xa Mixi Sugandixi xa xanunteya nan muxu tunma. Muxu bara a kolon mixi keren bara faxa adama birin be. Na kui, mixi birin bara faxa. ¹⁵ A bara faxamixi birin be, alako naxee jipe a ra e xa e yete waxonfe lu na, e xa wali Isa be naxan faxa e be, naxan man keli faxe ma e be. ¹⁶ Na nan a toxi, kelifa yakosi, won mu mixi toma alo dunjina mixie e toma ki naxe. Singe won nu Ala xa Mixi Sugandixi toma ne alo dunjina mixie a toxi ki naxe, kono yakosi won mu a kolonxi na ki sonon.

¹⁷ Mixi nun Ala xa Mixi Sugandixi na lu fe keren kui, a findima mixi neene nan na. A xa fe fori bara masara fe neene ra. ¹⁸ Na birin fatanxi Ala nan na, naxan won nagbilenxi a yete ma a xa Mixi Sugandixi saabui ra. A man bara wali taxu won na adamadie ragbilenfe ra a ma. ¹⁹ Ala bara dunjina ragbilen a ma a xa Mixi Sugandixi saabui ra, a dipa adamadie xa yunubie ma. A man bara na masenyi so won yi ra naxan a niyama mixie xa gbilen a ma. ²⁰ Na kui, won bara findi Ala xa Mixi Sugandixi xa xerae ra. A luxi ne alo Ala na kawandi tife won tan nan saabui ra. Muxu bara wo mayandi Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, wo xa gbilen Ala ma. ²¹ Isa

naxan mu yunubi yo rabaxi, Ala bara a findi won ma yunubi sare ra. Na nan a toxi won findixi tinxin mixie ra Ala ya tode ra Isa saabui ra.

6

Ala xa walikae xa marasi

¹ Muxu tan, Ala xa walikae, muxu bara wo rasi wo naxa Ala xa hinne soto fu ra. ² Ala bara a masen Kitaabui kui, «N bara wo xa duba suxu n ma hinne waxati, n bara wo mali wo xa kisi loxoe.» Wo xa a kolon Ala xa hinne waxati bara a li. To nan findixi kisi loxoe ra wo be.

³ Muxu tan mu sese rabama naxan noma mixi ratantande, mixie fa a fala a muxu wali kobi nan nabaxi. ⁴ Muxu bara fe birin naba xili fanyi sotofe ra Ala xa walikae lanma a xa naxan naba. Muxu bara tunnabexiya raba jaxankate, setareja, nun kontofili kui. ⁵ E bara muxu bonbo, e muxu raso geeli kui, e gali bope rate muxu xili ma. Muxu bara wali xoxoxoe raba, muxu mu xi, muxu bara kaame. ⁶ Muxu bara muxu tunnabexi seniyenyi, fahaamui, dipa, fe fanyi, xaxili seniyenxi, nun xanunteya fiixe kui. ⁷ Muxu mu ba nondi falafe, muxu fe birin nabama Ala senbe saabui nan na. Muxu bara Ala xa gere fanyi suxu tinxinyi kui muxu belexe firin na. ⁸ Muxu walima binye nun yelebui sotoe nan kui. Muxu bara xili fanyi nun xili kane soto. Ndee bara muxu findi wule false ra, kono muxu

nɔndi gbansan nan falama. ⁹ Hali e muxu kolon, e fe rabama muxu ra alɔ e mu mixi naxan kolon. Muxu maniyama mixi ra naxan na saya kira xɔn ma, kɔnɔ muxu mu faxaxi. Muxu bara naxankata, kɔnɔ muxu mu faxaxi. ¹⁰ Sunnun mixie nan muxu ra, kɔnɔ sɛɛwɛ na muxu bɔɲɛ kui. Setaree nan muxu ra, kɔnɔ bannaya na muxu yi ra. Misikiinee nan muxu ra, kɔnɔ fe birin na muxu yi ra.

¹¹ Muxu mu masenyi yo nɔxunxi wo ma. Wo xa fe bara lu muxu sondonyi ma. ¹² Muxu bɔɲɛ mu balanxi wo ma, kɔnɔ wo tan bara wo bɔɲɛ balan muxu mabiri. ¹³ N ma die, yandi, wo fan xa xanunteya xun xa masa muxu mabiri.

¹⁴ Lanyi naxa lu wo nun danxaniyataree tagi. Munse na tinxinyi nun tinxintareya tagi? Naiyalanyi nun dimi nɔma lude yire keren? ¹⁵ Ala xa Mixi Sugandixi nun Sentane lanma fe keren ma? Danxaniyatɔɛ nun danxaniyatare lanma munse ma? ¹⁶ Kuye toma Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui? Won tan nan findixi Ala Njɲɛ xa hɔrɔmɔbanxi ra. Ala yati a fala nɛ, «N ɲɛrɛma nɛ wo ya ma. Wo Marigi Ala nan n na, wo fan findima nɛ n ma ɲama ra.» ¹⁷ Na nan a toxi Marigi naxa a fala, «Wo xa mini e ya ma, wo xa lu wo xati ma. Wo naxa din fe seniyentare ra, alako n xa wo rasene.» ¹⁸ Ala Xili Xungbe Kanyi xa masenyi nan ya, «N findima wo baba

nan na, wo tan fan findi n ma die ra.»

7

Pɔlu xa xanunteya Korintikae bɛ

¹ N xanuntenyie, Ala to na laayidi mɔɔlie tongo won bɛ, won fate nun won bɔɲɛ xa lu seniyenyi kui. Won ma seniyenyi xa kamali Ala xa yaragaaxui kui.

² Wo xa tin muxu xa fe ra. Muxu mu fe ɲaaxi yo rabaxi wo ra, muxu mu wo xun nakana, muxu mu wo rawali. ³ N mu wama kiiti ɲaaxi safe wo ma. N ɲan bara a fala wo bɛ xanunteya na won tagi han muxu bara tin fe birin nabade wo bɛ, hali na findima faxɛ nan na. ⁴ Lanlanteya fanyi na won tagi. N bara ɲɛlexin wo xa fe ra, na fan bara findi limaniya ra n bɛ. Hali n na tɔɔrɛ kui, wo bara a niya n ma sɛɛwɛ xa kamali.

⁵ Muxu to fa Masedon, muxu mu malabui sɔɔ, muxu tɔɔrɛ mɔɔli birin nan li naa: Gere na muxu rabilinyi, gaaxui fan na muxu bɔɲɛ ma. ⁶ Kɔnɔ Ala, naxan mixi limaniyatare ralimaniyama, a bara muxu fan nalimaniya Tito fafe saabui ra. ⁷ A fafe gbansan xa mu a ra. Wo mɛenixi a ma ki naxɛ, na fan bara findi limaniya ra muxu bɛ. A bara a fala muxu bɛ n xɔli bara wo suxu, han na bara findi yaye ra wo bɛ. A bara wo xa marafanyi xa fe fala muxu bɛ n tan mabiri. Na bara n naseewa a fanyi ra.

⁸ N a kolon n ma bataaxe bara wo rasunnun, kɔnɔ a mu jaaxu n be. Hali n to mu nu wama n ma bataaxe xa wo rasunnun, n a kolon na sunnunyi xɔn mu kuya fa. ⁹ Yakosi n bara jelexin na xa fe ra. N mu jelexin wo xa sunnunyi xa ra, kɔnɔ n jelexinxi ne barima na sunnunyi bara a niya wo xa tuubi. Na kui, n a kolon na sunnunyi fatanxi Ala nan na, a mu fatanxi muxu tan xa ra. ¹⁰ Ala mixie rasunnunma ne alako e xa tuubi, e fa kisi. Na sunnunyi mooli mu findima mone ra, kɔnɔ sunnunyi naxan fatanxi dunipa ra, na findima faxe nan na.

¹¹ Ala bara na sunnunyi rawali wo xa fe ra, alako wo xa wo tun nabexi, wo xa wo yete xunmafala, wo xa xɔnɔ fe jaaxi ma, wo xa gaaxu Ala ya ra, wo xa fe fanyi suxu senbe ra, wo xa fe jaaxi makiiti. Wo bara a masen wo boje fiixe ra fe dangixi kui. ¹² N to bataaxe sebe wo ma, n mu a sebexi na fe jaaxi rabae xa fe xa ra, n mu a sebe na mixi xa fe ra naxan bara fe jaaxi soto. N a sebe ne alako muxu xa marafanyi naxan na wo be a xa mini kene ma Ala be. ¹³ Na birin bara muxu ralimaniya. Muxu man bara jelexin Tito xa seewe xa fe ra, wo naxan boje rali-maniyaxi a fanyi ra. ¹⁴ N nu bara fe fanyi fala a be wo xa fe ra. Wo mu n nayaagixi na kui. Muxu naxan falaxi wo be, a birin findixi nɔndi nan na. Muxu naxan falaxi Tito be wo xa fe ra, na fan

birin findixi nɔndi nan na. ¹⁵ Wo xa marafanyi a be, a xun bara masa, barima wo to a rasene, a bara wo xa batui nun wo xa yaragaaxui to. ¹⁶ N bara jelexin na lanlanteya ra naxan na won tagi, a mu kanama fefe ma.

8

Danxaniyatɔe jama xa mali

¹ N ngaxakerenyie, n xa a fala wo be Ala hinnexi Masedon danxaniyatɔe jamae ra ki naxe. ² Hali e to nu na jaxankate xɔrɔxɔe kui, e xa seewe xungbe nun e xa setareja xɔrɔxɔe a niyaxi ne e xa ki ti a fanyi ra. ³ N bara findi e xa seede ra. E bara mixi ki alo e nu noma naxan na, e man dangi na ra. ⁴ E naxa muxu mayandi e yete janige ra, a e fan xa seniyentɔee mali alo booree a rabama ki naxe. ⁵ Na bara dangi muxu waxɔnfe ra. A singe e naxa e yete fi Marigi ma. Na dangi xanbi, e man naxa e yete fi muxu ma alo Ala nu wama a xɔn ma ki naxe.

⁶ Muxu bara Tito rasi, a xa na wali fanyi rakamali wo be a naxan foloxi. ⁷ Wo bara xunnakeli soto fe birin kui, alo wo xa danxaniya, wo xa masenyie, wo xa lonni, wo xa tun nabexi, nun wo xa xanunteya muxu xa fe ra. Wo xa xunnakeli soto yi wali fanyi fan xa fe ra. ⁸ N mu wo yamarife xe. N wama a kolonfe ne xa wo xa xanunteya fiixe alo booree gbe fiixexi ki naxe.

⁹ Wo a kolon won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, a hinnexi won na ki naxe. Fe birin nu na a yi ra, kɔnɔ a naxa dijɛ na birin ma wo tan bɛ, alako wo xa banna a xa setareɲa saabui ra. ¹⁰ N bara wo rasi na ma alako a xa findi fe fanyi ra wo bɛ. Yaala wo tan nan singe na nate tongo, wo tan nan singe kɔbiri malan fɔlɔ. ¹¹ Yakɔsi fa, wo xa na rapɔn, alako wo janige fanyi xa kamali wo xa fɛɛɛɛ bere ra. ¹² Xa wo mixie kima janige fanyi ra, wo e mali wo nɔma naxan na, na findima fe fanyi ra. Xa na fɛɛɛɛ mu na wo yi ra, fefe mu a ra.

¹³ Muxu mu wama wo tan xa tɔɔɔ alako booree xa se sɔtɔ. Wo birin xa lan. ¹⁴ Yi waxati, wo harige fanyi nɔma nɛ e malide e xa setareɲa kui. Waxati gbɛtɛ, e tan fan harige fanyi nɔma nɛ wo fan malide wo xa setareɲa kui. Na kui, wo birin bara lan, ¹⁵ alɔ a sebɛxi Kitaabui kui ki naxe, «Naxan a gbegbe malanxi, a mu dangi a i. Naxan dondoronti malanxi, a a hayi lixi nɛ.»

¹⁶ Ala tantu, barima Ala bara a niya wo xa fe xa lu Tito bɔɲɛ kui, alɔ muxu tan. ¹⁷ A bara muxu xa marasi suxu. A man bara nate tongo a yɛtɛ ra jɛlexinyi kui, a xa siga wo yire. ¹⁸ Muxu na muxu ngaxakerenyi nde xɛɛfe a matide, danxaniyatɔɛ pama naxan birin matɔxɔma a xa kawandi xa fe ra. ¹⁹ Danxaniyatɔɛ pamae bara

a sugandi a xa muxu fan mati na kɔbiri xaninde. Muxu na birin nabama nɛ alako Ala xa matɔxɔɛ sɔtɔ, a nun man muxu xa janige fanyi xa raba. ²⁰ Muxu mu wama mixi yo xa fe jaaxi to muxu wali ki ma, muxu na kɔbiri ya rafanyi rawalima ki naxe. ²¹ Muxu fe fanyi nan tun fenma na wali kui Marigi nun adamadie ya xɔri.

²² Muxu na won ngaxakerenyi gbɛtɛ fan xɛɛfe booree matide. Muxu bara a to sanya wuyaxi, muxu xa fe na a bɔɲɛ ma senbɛ ra. Yakɔsi, nde bara sa na senbɛ fari, barima a man bara la wo tan na. ²³ N waliboore Tito findixi n tan nan ma xɛɛra ra wo bɛ. A matimae findixi danxaniyatɔɛ pamae nan ma xɛɛrae ra Ala xa Mixi Sugandixi xa binyɛ xa fe ra. ²⁴ Na kui, wo xa wo xa xanunteya masen yi mixie bɛ alako danxaniyatɔɛ pama birin xa a kolon muxu fe fanyi naxee falaxi wo xa fe ra, a nɔndi na a ra.

9

Danxaniyatɔɛɛ mixi malima ki naxe

¹ Hali n mu bataaxe seɛbe wo ma seniyeɲtɔɛɛ malife xa fe ra. ² N jan bara wo janige fanyi kolon. N bara wo matɔxɔ Masedonkae bɛ, a falafe ra wo tan Akayikae redixi na kɔbiri malanfe ra kabi yaala. Wo to na nate suxu senbɛ ra, e fan bara wa sofe na kui. ³ Yakɔsi n na n ngaxakerenyie xɛɛfe wo yire, alako n matɔxɔɛ

naxan nabaxi wo xa fe ra, a naxa findi wule ra. Wo xa kɔbiri malan sinnanyi ma, alako e xa a li naa alo n wo xa fe fala e be ki naxe. ⁴ Xa a sa li n nun Masedonkae mu wo xa laayidi tongoxi rakamalixi lima naa, na findima yaagi nan na n be, a findima yaagi belebele nan na wo fan be. ⁵ Na kui, n bara n ngaxakerenyie xee wo yire sinnanyi ma, alako wo xa laayidi xa kamali. Na ki wo noma na rabade wo waxonki, alako a naxa findi fe xoxoxe ra wo be.

⁶ Wo xa ratu a ma, a naxan sansi xori xuri rawalima, a fan sansi xuri di nan sotoma. Naxan sansi xori gbegebe rawalima, a fan sansi gbegebe sotoma ne. ⁷ Kankan xa mixi ki a yete janige ra. Teku mu a ra. A naxa mixi ki nimise kui. Naxan mixi kima seewe kui, na nan nafan Ala ma. ⁸ Ala noma barake mooli birin nagorode wo ma. Nee wo hayi lima ne, e man dangi a ra, alako wo xa no wali fanyi mooli birin nabade. ⁹ A sebexi Kitaabui kui, «A bara setaree ki a fanyi ra. A xa tinxinyi buma abadan.» ¹⁰ Ala naxan sansi xori fima sansisi ma, a a rabalo taami ra, a man wo tan ma feere rawuyama ne, alako wo xa wali tinxinxie fan xa wuya. ¹¹ Ala wo kima feere gbegebe nan na, alako wo fan xa mixie ki a fanyi ra. Mixie fama ne Ala tantude wo xa mali xa fe ra, muxu naxan soma e yi ra wo xili ra. ¹² Wo naxan fima seniyentoe ma, a e hayi lima ne, a man findi tantui

gbegebe ra Ala be. ¹³ Mixie na wo xa wali to, e Ala tantuma ne, barima wo xa danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma, a bara findi batui ra. E Ala tantuma ne wo xa mali xa fe ra, wo hinnexi e ra naxan na, a nun mixi birin. ¹⁴ E fama ne Ala maxandide wo be xanunteya ra, barima e a kolon Ala bara hinne wo ra a fanyi ra. ¹⁵ Ala tantu a xa hinne xa fe ra naxan dangi fe birin na.

10

Polu woyen ki

¹ N tan Polu, n wama wo rasife Ala xa Mixi Sugandixi xa dije nun a xa fanyi nan saabui ra. Wo naxe a n senbe mu gbo n na wo ya ma temui naxe, fo n na makuya wo ra, n fa woyen xoxoxe fala wo be. ² N bara wo mayandi, wo naxa a niya n ma woyenyi xa xoxoxo n fa temui wo yire. Ndee joxo a ma muxu na jerefe adama ki nan tun ma. N woyenma a xoxoxe ra na mixie nan be.

³ Adamadi nan muxu ra, konko muxu mu gere soma adama ki xa ma. ⁴ Muxu mu gere soma adamadi xa geresosee xa ra. Muxu gere soma Ala xa geresosee nan na naxee noma Sentane senbee kanade. Muxu mapoxunyi birin xun nakanama ne ⁵ naxan Ala xa fe kolonyi matandima yete igboja kui. Mapoxunyi birin xa lu Ala xa Mixi Sugandixi xa yaamari bun ma. ⁶ Wo na wo xa batui rakamali, naxan na tondi na ra, muxu fama ne na kanyi jaxankatade.

⁷ Wo xa na fe mato a fanyi ra. Xa mixi la a ra a findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan gbe ra, a xa a kolon muxu tan fan na na ki ne. ⁸ N mu yaagima woyenyi xungbe falafe ra wo be Marigi xa yaamari xa fe ra, a naxan fixi n ma alako n xa wo mali senbe sotoe. A mu n xexi wo xun nakanade xe. ⁹ N mu findixi mixi xa ra naxan noma wo magaaxude n ma sebeli ra, alo wo a mapoxunxi ki naxe. ¹⁰ Ndee a falama, «A xa bataaxee senbe gbo, e xoxoxo, konon a gundi yati na fa, a senbe mu gbo, a xa masenyi yusi yo mu na.» ¹¹ Na kanyie xa a kolon muxu naxan falama muxu xa bataaxee kui, muxu fama ne na birin nakamalide muxu fa temui.

¹² Muxu mu suusama muxu yete misaalide yete igboe ra. Muxu mu wama muxu yete maniyafe e ra. E na e yete igbo e yete xa mapoxunyi ra, e bara ge e xa lonnitareja masende. ¹³ Muxu mu wama muxu yete xa fe falafe han pon! Ala yaamari naxan fixi muxu ma mixie be muxu naxee xaranma, muxu na nan falama wo be. ¹⁴ A mu luxi alo muxu mu siga wo yire. Muxu singe nan wo lixi Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi ra. ¹⁵ Muxu mu matoxoe fenma han a dangi a i mixi gbete xa walie xa fe ra, fo wali naxan soxi muxu tan yi ra. Muxu wama naxan xon, wo xa danxaniya xun xa masa, muxu xa wali xa gbo wo ya

ma. ¹⁶ Na ki muxu noma ne Ala xa xibaaru fanyi masende yire gbete naxee dangi wo ra. Muxu mu matoxoe fenma mixi gbete xa wali foxie ra. ¹⁷ Xa mixi wa a yete matoxofe, Marigi wali naxan nabaxi a xa dunijeigiri kui, a xa a yete matoxo Marigi xa fe ne i. ¹⁸ Barima yete matoxoe xa mu rafan Marigi ma, fo Marigi yete naxan matoxoma.

11

Polu xa wali

¹ Wo xa wo haake to n be, alo wo jan na a rabafe ki naxe, n xa n ma daxupa nde fala wo be. ² Wo rafan n ma Ala xa xanunteya ra, naxan mu wama a firin nde xon. N wo soxi Ala xa Mixi Sugandixi gbansan nan yi ra, alo gine naxan fixi xeme ma a dimedi. ³ Konon n gaaxuxi ne mixi ndee fa wo madaxufe, e fa wo xaxili makuya Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, wo biraxi naxan foxo ra boje fiixe ra. Na kui, wo luma ne alo Neene Mahawa boximase naxan madaxu yunubi xa fe ra. ⁴ N a falama na fe nan ma, wo wo tuli matima mixi nan na, naxan Isa xa fe masenma wo be ki gbete, bafe muxu gbe ki ra. Wo man tinma xaxili gbete suxude, bafe Ala Xaxili Seniyenxi ra wo naxan sotoxi. Wo masenyi nde rabatuma naxan mu lanxi muxu xa masenyi ma, wo laxi naxan singe ra.

⁵ Kɔnɔ n a kolon n mu xurun na mixie bɛ, naxee e yete findixi wo bɛ xɛera fisamantee ra. ⁶ Hali n wɔyɛn ki mu tofan a gbe ra, kɔnɔ n xaxili tan gbo. Muxu bara na masen wo bɛ a fanyi ra. ⁷ N to n yete magoro Ala xa xibaaru fanyi masenfe ra wo bɛ sare xanbi, alako wo tan xa fe xa mate, na findixi tantanyi nan na wo bɛ? ⁸ N bara danxaniyatɔɛ nama gbɛtɛɛ makula, alako n xa nɔ walide wo bɛ sare xanbi. N mu n ma kɔntɔfli dɔxɔxi mixi yo xun ma wo ya ma. ⁹ Masedon danxaniyatɔɛɛ nan fa n malide n ma tɔɔrɛ kui. N na birin naba nɛ alako n naxa findi kote ra wo bɛ. Han ya na xaxili na n yi ra. ¹⁰ N xa nɔndi fala wo bɛ Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, n walixi wo bɛ sare xanbi ki naxɛ, n man walima na ki nɛ Akayi bɔxi birin ma, barima na findixi xunnakeli nan na n bɛ. ¹¹ Munfe ra? N mu na rabaxi wo tan bɛ xanunteya xa ra? Ala a kolon. ¹² N naxan nabaxi, n man gbilenma nɛ na raba ra, alako mixi yo naxa nɔ e misaalide muxu ra. Ndee wama na binyɛ nan xɔn. ¹³ Na mixie e yete findixi wo bɛ xɛera fisamantee ra, kɔnɔ wule faleɛ nan e ra, naxee mixi madaxuma, a falafe ra e tan nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi xa xɛerae ra. ¹⁴ Kɔnɔ na mu findima dɛ ixarɛ ra, barima hali Sentanɛ a mixi madaxuma, a a yete kan misaali malekɛ nɔrɔxi ra. ¹⁵ Sentanɛ xa walikɛɛ fan birama na misaali nan fɔxɔ ra, e fa e

yetɛ masen walikɛ tinxinxie ra. E fama nɛ e sare sɔtɔde.

¹⁶ Wo xa wo haake to n bɛ, n fan xa n yetɛ matɔxɔ dondoronti, kɔnɔ wo naxa a mapɔxun daxupa ra de! Hali wo a mapɔxun daxui na n na, wo xa dije alako n xa n gbe fala wo bɛ. ¹⁷ Na kui, n mu wɔyɛnma Marigi waxɔnki ma. N wɔyɛnma daxui ki nan ma naxan wama a yetɛ matɔxɔfe. ¹⁸ Mixi gbegebe to so yetɛ igboja kui adamadi ki ma, n fan xa n kan matɔxɔ. ¹⁹ Wo tan xaxilimae, wo tinma xaxilitaree ra temui birin. ²⁰ Wo tan tinma wo xa findi konyie ra, mixie xa wo rawali a jaaxi ra, e xa se birin ba wo yi ra, e xa e ya ragoro wo ma, e man xa wo dɛ ragarin.

²¹ N bara a fala wo bɛ yaagi ra, muxu tan mu na senbɛ mooli masenxi wo bɛ. Kɔnɔ e suusaxi e yetɛ kan matɔxɔɛ naxan na, fo n fan xa suusa na ra, hali a findi xaxilitareja ra n bɛ. ²² Eburu mixie nan e ra? N tan fan findixi Eburu mixi nan na. Isirayilakae nan e ra? N tan fan findixi Isirayilaka nan na. Iburahima bɔnsɔɛ nan e ra? N tan fan Iburahima bɔnsɔɛ nan n na. ²³ Ala xa Mixi Sugandixi xa walikɛɛ nan e ra? Wo wo haake to n bɛ de, n tan dangi e ra. N bara wali dangi e ra, n bara sa geeli dangife e ra, n bara bɔnbɔɛ sɔtɔ dangife e ra, n bara makɔrɛ faxɛ dɛ ra dangife e ra.

²⁴ Sanmaya suuli Yuwifie n bɔnbɔma seberɛ ya tongo

saxan nun solomanaani ra. ²⁵ Sanmaya saxan e n bɔnbɔma gbengbeta ra. Sanmaya keren e bara n magɔnɔ gemɛe ra. Sanmaya saxan n ma kunkui dulama baa ma. Sanmaya keren n bara xi keren nun kɔɛ keren nadangi ye xɔɔra baa ma. ²⁶ N ma biyaasi wuyaxi kui, n bara tɔɔɔ xure igirife ra, n bara tɔɔɔ mupɛtie xa fe ra, n yetɛ kan bɔnsɔɛ mixie bara n tɔɔɔ, kaafirie fan nu bara n tɔɔɔ. N bara tɔɔɔ taaɛ, gbengberenyi, nun baa ma. Danxaniyatɔɛ wule faleɛ fan bara n tɔɔɔ. ²⁷ N bara tɔɔɔ wali xɔɔxɔɛ xa fe ra. Sanmaya wuyaxi n mu xi, n mu baloe sɔɔ, n mu ye min, n lu kaame ra, n mu sose sɔɔ jɛmɛ ra. ²⁸ Naxan saxi na birin fari, lɔɔ yo lɔɔ n kɔntɔfilima danxaniyatɔɛ jamae xa fe ra. ²⁹ Senbɛ na ba mixi nde, a bara ba n fan na. Danxaniyatɔɛ na yunubi fe raba, a n sondonyi tɔɔɔma nɛ alo tɛ na sa a ma.

³⁰ Iyo, xa a lanma n xa n yetɛ matɔxɔ fe nde ra, n nan n yetɛ matɔxɔma n ma senbetareya nan na. ³¹ Ala, naxan findixi Marigi Isa baba ra, naxan matɔxɔma abadan, a a kolon n mu wule falama.

³² Damasi gomina, naxan nu na Mange Aretasi xa yaamari bun ma, a naxa taa naadɛ balan alako a xa n suxu, ³³ kɔnɔ danxaniyatɔɛ naxa n nagoro taa tete wunderi ra debe kui, n fa n ba a yi ra.

12

Pɔlu xa matɔxɔɛ

¹ N lanma n xa nde sa na matɔxɔɛ fari? Na yusi mu na, kɔnɔ n man xa laamatunyiie nun masenyie xa fe fala wo bɛ Marigi naxee fixi n ma. ² Isayanka nde nu na, naxan xanin koore walaxɛ saxan nde. Na jɛ fu nun naani nan yi ki. N mu a kolon xa a fate yati nan siga, xa na mu a xaxili gbansan. Ala a kolon. ³ Hali Ala gbansan nan to a kolon, xa a fate yati nan siga, xa na mu a ra a xaxili gbansan, n fe keren nan kolon, ⁴ na xɛmɛ xaninxi nɛ ariyanna. Menni a naxa fee mɛ, naxee mu daxa adama xa e masen a boore bɛ. ⁵ N bara na xɛmɛ matɔxɔ. N tan nan lanxi na xɛmɛ ma, kɔnɔ n mu wama n yetɛ matɔxɔfe. N nan n ma senbetareya gbansan nan matɔxɔma.

⁶ Kɔnɔ xa n bara wa n yetɛ matɔxɔfe, na mu findima xaxilitareja ra, barima n naxan birin falama a findixi nɔndi nan na. N mu na birin falama xɛ, alako mixie naxa n ma fe ite dangife e naxan toma a nun e naxan mɛma n xun ma. ⁷ Na laamatunyiie to magaaxu, n naxa dundu.

Ala naxa tɔɔɔɛ nde dɔxɔ n ma, naxan fatanxi Sentanɛ xa maleke ra, alako n naxa n yetɛ igbo na laamatunyiie magaaxuxie xa fe ra. ⁸ N naxa Ala maxandi sanmaya saxan a xa na tɔɔɔɛ ba n ma, ⁹ kɔnɔ a naxa a masen n bɛ, «N ma hinne bara i rali. I n ma senbɛ kamalixi kolonma i xa senbetareya nan kui.»

Na nan a toxi n nan n ma senbetareya matoxoma, alako Ala xa Mixi Sugandixi senbe xa lu n be. ¹⁰ Na nan a toxi senbetareya rafanxi n ma. Hali na findi konbi ra, hali na findi fe xoxoxe ra, hali na findi paxankate nun toxe ra n be Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, na birin nafan n ma, barima n a kolon n senbe sotoma n ma senbetareya nan kui.

¹¹ Wo bara a niya n xa woyen alo daxui. A nu lanma ne wo tan yati xa fe fanyi fala n ma fe ra. Hali n ma fe to goroxi, n mu xurun na xera fisaman-tee ya i. ¹² N bara n ma xeraya foxie masen wo be, n to tonxumae, fe magaaxuxie, nun kaabanakoe raba wo tagi duluxote xungbe kui. ¹³ Fe keren gbansan nan na, n mu naxan nabaxi wo ra alo n a raba danxaniyatoe jama gbete ra ki naxe. N mu tin findide kote ra wo tan be. Xa na mu rafan wo ma, wo xa dije.

¹⁴ N redixi n ma biyaasi saxan nde rabafe ra wo xonyi. N mu findima kote ra wo be de, barima n mu wama wo harige xon ma. N wama wo tan yati nan xon ma. A mu lanma die xa fere fen e barimixie be. A lanma barimixie nan xa fere fen e xa die be. ¹⁵ N tan bara tin fere fende wo be. N bara tin n yete fide wo be. N to wo xanuxi a gbe ra, wo tan nde bama na xanunteya nan na n tan be?

¹⁶ Awa yire, konon n mu findixi kote ra wo be. Nde a falama a koota mixi nan

n na, a n bara wo masoto koota wali ra. ¹⁷ Konon n xa wo maxorin, n bara wo rawali n ma xerae saabui ra? ¹⁸ N naxa Tito mayandi a xa siga wo yire. N man naxa n ngaxakerenyi gbete xee naxan a matima. Tito wo rawali ne? N nun Tito mu jere xaxili keren xa fari? A mu n tan xa foxi raba? ¹⁹ N xanuntenyie, kabi temui xonnakuye wo joxo a ma muxu na muxu yete nan xunmafalafe, konon muxu na Ala xa Mixi Sugandixi xa masenyi nan tife wo be Ala ya xori alako wo xa danxaniya xa sabati.

²⁰ Konon n bara gaaxu n wo jere ki nde life naa naxan mu rafan n ma. Temunde n fan jere ki mu fama rafande wo ma. N bara gaaxu n na siga wo xonyi n yi fee nan lima naa: lantareya, toone, xonnanteya, boore matandi, woyen jaaxi, naafixiya, yete igbona, nun jaxasi. ²¹ Yi biyaasi n bara gaaxu Ala fama ne n ma fe ragorode wo saabui ra, n fa nimisa wo xa yunubie xa fe ra, mixi ndee mu gbilen naxee foxo ra, alo seniyentareja, yene, nun langoena.

13

Polu xa biyaasi saxan nde

¹ N ma biyaasi saxan nde nan yi ki wo xonyi. «Fe birin makiitima seede firin, xa na mu, seede saxan nan xui ma.» ² N to n ma biyaasi firin nde raba wo xonyi, n naxa a fala wo be, «N na fa, n mu dijema mixi yo

ma.» Yakōsi, hali n na yire makuye, n man bara gbilen na woyenyi ma mixie be, naxee nu bara yunubi raba, a nun mixi gbete. ³ Wo wama a kolonfe xa Ala xa Mixi Sugandixi na woyenfe n saabui nan na. Wo fama na kolonde, barima a senbe mu xurun wo be. A senbe gbo wo ya ma. ⁴ Mixie naxa a mabanban wuri magalanbuxi ma a xa senbetareya kui, kōnō Ala naxa a rakeli faxe ma senbe ra. Muxu tan fan, muxu senbe mu gbo, kōnō muxu fama ne lude a seeti ma wo malife ra Ala senbe saabui ra.

⁵ Wo xa wo yete mato a kolonfe ra xa wo danxaniyaxi. Wo xa na mato a fanyi ra. Wo mu a kolon Ala xa Mixi Sugandixi Isa na wo boje i? Kōnō xa wo bara a to wo mu danxaniyaxi, Isa mu na wo boje i de! ⁶ Wo xa a kolon muxu tan danxaniyaxi. ⁷ Muxu Ala maxandima wo be alako wo naxa fe jaaxi yo raba. Muxu mu wama wo xa lu tinxinyi kui alako muxu xa xili fanyi soto. Muxu wama na nan xon wo tan be, alako wo xa lu kira fanyi xon, hali mixi nde kiiti jaaxi doxoma muxu ma. ⁸ Muxu tan mu noma nondi matandide, fo muxu xa bira a foxo ra. ⁹ Xa muxu senbe xurun, kōnō wo gbe naxa gbo, muxu bara jalexin. Muxu Ala maxandima ne alako wo xa danxaniya xa kamali. ¹⁰ N na bataaxe sebefe wo ma yire makuye barima n mu wama fe xoxoxo falafe wo be wo ya xori. Marigi bara

n xee a xili ra alako n xa wo mali, wo xun nakanafe mu na naxan na.

¹¹ N ngaxakerenyie, a donxoe ra, Ala, xanunteya nun bojesa kanyi xa lu wo seeti ma, wo xa seewa, wo xa kamali, wo xa wo bore ralimaniya, wo xa lan wo bore ma, wo xa lu bojesa kui. ¹² Wo xa wo bore xeebu sunbui seniyenxi ra. Seniyentoe birin bara wo xeebu. ¹³ Ala xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne wo ra, Ala xa wo xanu, Ala Xaxili Seniyenxi xa lu wo boje i.

**Ala xa masenyi
Annabi Pɔlu
naxan seɓe
Galati
danxaniyatɔe
ɲama ma
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Yi Kitaabui findixi bataaxe nan na Ala xa xɛɛra Pɔlu naxan seɓe danxaniyatɔe ɲama ma, naxee nu sabatixi Galati bɔxi ma. Temui dangixi, Pɔlu nu bara kawandi ti naa, alako mixie xa danxaniya Isa ma. Na birin seɓexi Isa xa Xɛɛrae xa Taruxui kui, Sora 13 nun 14.

Isa xa wali to fɔlɔ Isir-ayila bɔxi ma, danxaniyatɔe singee Yuwifie nan nu gbo e ya ma. (Yuwifi xili ba, Isir-ayila xili ba, bɔnsɔe keren nan xili a ra.) E naxa la a ra a Isa nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, e xa namipɔnmɛe naxan xa fe masen e xa Kitaabui kui. E mu Isa xa seriye tongoxi alo diine nɛɛnɛ, barima e a toxi ki naxe, Isa xa seriye bara Yuwifie xa diine rakamali, alo Ala nu bara a masen ki naxe. Na kui, e to findi Isayankae ra, e mu e xa diine seriye rabɛpin naxan nu seɓexi Tawureta Munsa nun Yabura Dawuda kui. E naxa Isa xa seriye sa seriye boore fari.

Na sese mu nu findixi fe xɔrɔxɔe ra na kawandi nu tima temui naxe Yuwifie nan gbansan bɛ, kɔnɔ

Isa xa xɛɛrae to na masenyi kawandi si gbɛtɛe bɛ, fe ndee naxa mini. Si gbɛtɛe tan to findi Isayankae ra, e tan mu nu tinxi Yuwifie xa naamunye xa sa Isa xa seriye fari, barima Isa xa seriye nu bara e wasa.

Na kui, Yuwifi Isayanka ndee naxa si gbɛtɛ Isayankae xili kana e xa sunnatareya xa fe ra. E naxa a fala a Isayanka naxan mu sunnaxi, a mu gexi kisi sɔtɔde. Pɔlu to na xaxili mɛ, a naxa na fe matandi, a falafe ra xa kisi sɔtɔma Isa xa sɛrɛxɛ saabui nan na, mixi hayi mu na sunne ma kisi xa fe ra. A mu a fala sunne mu fan. A a fala nɛ sunne, xa na mu a ra yaamari gbɛtɛ, a mu nɔma mixi rakiside. Isa xa sɛrɛxɛ nan gbansan nɔma na rabade.

Na galanbui naxan so Yuwifi Isayankae nun si gbɛtɛe Isayankae tagi, a nɔma xaxili gbegbe fide won fan ma. Diine fee na na, a lanma won xa naxee raba, kɔnɔ e mu won nakisima. Naamunyi ndee na na, won nɔma naxee rabade, kɔnɔ a mu lanma won xa e findi tekuru ra kisi xa fe ra. Na birin tagi rasafe ndedi xɔrɔxɔ, kɔnɔ Ala xa Kitaabuie nɔma lonni fide won ma nee xa fe ra.

Bafe na fe ra, Annabi Pɔlu xa Kitaabui Galati danxaniyatɔe bɛ, a man danxaniyatɔe ɲɛrɛ ki masenma won bɛ. Xanunteya nan findixi Isayankae xa yaamari singe ra. Ala Xaxili Seniyeɲxi, naxan sabatixi

danxaniyatɔɛ bɔɲɛ kui, na nan a rapɛrɛma Ala xa kira xɔn ma. Na tide gbo, barima xa na mu a ra Sentanɛ fe birin nabama nɛ alako a xa a rapɛrɛ kira gbɛtɛ xɔn ma, naxan findixi yunubi kira ra. Ala xa won natanga na ma. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Pɔlu naxan sɛbɛ Galati danxaniyatɔɛ ɲama ma

Xɛɛbui

¹⁻² N tan Pɔlu nun n ngaxakerenyie, muxu bara danxaniyatɔɛ ɲamae xɛɛbu naxee na Galati bɔxi ma. Mixi yo mu n xɛɛxi. Ala xa Mixi Sugandixi Isa nun Baba Ala naxan a rakelixi faxɛ ma, e tan nan n xɛɛxi. ³ Won Baba Ala nun won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, e xa hinne nun bɔɲɛsa fi wo ma. ⁴ Isa a yetɛ baxi sɛrɛxɛ ra won ma yunubie xafarife nan na, a xa won natanga yi waxati ɲaaxi ma, alɔ won Baba Ala wama a xɔn ma ki naxɛ. ⁵ Tantui na Ala bɛ abadan. Amina.

Galatikae gbilenfe Ala xa kira fɔxɔ ra

⁶ N dɛ bara ixara wo to gbilenfe wo xilima fɔxɔ ra yi ikɔrɛxi ra, naxan bara wo xili a xa Mixi Sugandixi xa hinne saabui ra. Wo na birafe masenyi gbɛtɛ nan fɔxɔ ra, ⁷ naxan mu findixi masenyi fanyi ra. Mixi ndee wama wo xaxili ifufe, e xa

Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi mafindi.

⁸ Kɔnɔ xa a sa li muxu tan, xa na mu a ra Ala xa malekɛ nde naxa masenyi ti wo bɛ, naxan mu lanxi na masenyi fanyi ma naxan masenxi wo bɛ a singe ra, dankari na na kanyi bɛ. ⁹ N xa gbilen na ma a firin nde. Xa mixi yo fa masenyi nde tide wo bɛ, naxan mu lanxi na masenyi fanyi ma naxan masenxi wo bɛ a singe ra, dankari na na kanyi bɛ.

Pɔlu xa xɛɛraya

¹⁰ Na kui, n na nde sago rabafe, ibunadama ba ka Ala? Wo ɲɔxɔ a ma a n wama adamadi sago nan nabafe? Xa na na a ra nu, n mu findima Ala xa Mixi Sugandixi xa konyi ra. ¹¹ N ngaxakerenyie, n xa a fala wo bɛ a n xibaaru fanyi naxan ibama a mu fatanxi adama xaxili xa ra. ¹² N mu a sɔtɔ mixi xa ra. Mixi yo mu n xaranxi a ra. Ala xa Mixi Sugandixi Isa yati nan a masenxi n bɛ.

¹³ Wo bara a mɛ a singe n nu biraxi Yuwifie xa diine fɔxɔ ra sɛnbɛ ra ki naxɛ. N nu Ala xa danxaniyatɔɛ ɲamae ɲaxankatama nɛ a ɲaaxi ra alako n xa e sɔnto. ¹⁴ N xaranyi naxan nabaxi Yuwifie xa diine kui, a dangi n booree xa xaranyi ra. N nu birama n benbae xa naa-munyie fɔxɔ ra sɛnbɛ nan na.

¹⁵ Kɔnɔ Ala nu bara n sugandi kafi n bari temui. A naxa n xili a xa hinne ra, ¹⁶ a fa a xa Di masen n bɛ, alako

n xa a xa fe kawandi ti si gbeteé tagi. A to n xili na ma, n mu marasi fen mixi yo ra, ¹⁷ n mu siga Darisalamu mixie yire naxee singe findi Isa xa xεεrae ra n tan bε. N naxa siga keren na Arabu bɔxi ma. Na dangi xanbi n naxa gbilen Damasi taa kui.

¹⁸ Nε saxan to dangi, n naxa siga Darisalamu, alako n xa Piyeri kolon. N naxa lu a xɔnyi xi fu nun suuli. ¹⁹ N mu Isa xa xεera gbete to na temui, fo Isa xunya Yaki. ²⁰ N xa a fala wo bε Ala ya xɔri, n naxan sebefe wo ma, wule yo mu na a kui.

²¹ Na jεre dangi xanbi, n naxa siga Siriya nun Silisi bɔxi ma. ²² Isayanka jamae naxee nu na Yudaya, nee mu nu n kolonxi na temui, ²³ kɔnɔ e nu bara a mε a mixi naxan nu e tɔɔɔma, a a bara findi danxaniya kawandila ra. «Singe a nu wama na danxaniya xun nakanafe, kɔnɔ yakɔsi a na a kawandife.» ²⁴ Na kui, e naxa Ala matɔxɔ n ma fe ra.

2

Pɔlu nun Isa xa xεεrae

¹ Nε fu nun naani to dangi kelife na biyaasi singe ma, n man naxa gbilen Darisalamu. Baranabasi nun Tito nu na n fɔxɔ ra. ² Ala nu bara a masen n bε n xa siga naa alako n xa dentεge sa e bε n xibaaru fanyi naxan ibama si gbeteé tagi. N mu na dentεge sa e birin xa bε, fo danxaniyatɔe kuntigie, barima n mu nu

wama n ma wali xun xa rakana.

³ Kɔnɔ hali Tito Girekika naxan nu na n fɔxɔ ra, e mu a karaxan a xa sunna. ⁴ Mixi sunnafe nu bara findi jɔxɔnsɔsɔe ra muxu tagi, barima mixi nde naxee mu findixi danxaniyatɔe ra, nee naxa so muxu ya ma gundo kui. E nu wama won ma xɔreya nan nabεnfe, Ala xa Mixi Sugandixi Isa naxan fixi won ma, alako won man xa gbilen konyiya kui. ⁵ Kɔnɔ muxu mu tin na xaxili ra fefe ma, alako wo naxa ba Isa xa nɔndi kira xɔn ma.

⁶ N mu n xaxili tixi mixie ra jama biraxi naxee fɔxɔ ra, barima Ala mu mixi yo rafisama a boore bε. E tan mu sese sa n ma masenyi fari. ⁷ E naxa a to Ala nan na xεeraya taxuxi n na, n xa Isa xa xibaaru fanyi iba si gbeteé bε, alɔ Piyeri a rabama Yuwifie bε ki naxε. ⁸ Ala naxan Piyeri xεe a xa wali rabade Yuwifie tagi, a tan nan n fan xεe a xa wali rabade si gbeteé tagi. ⁹ Yaki, Piyeri, nun Yaya naxee findixi kuntigie xungbee ra danxaniyatɔe tagi, e naxa n nun Baranabasi rasene a ngaxakeren ki ma e to a kolon Ala hinnexi n na ki naxε. E naxa lan a ma a muxu xa xεeraya raba si gbeteé tagi, e tan fan xa a raba Yuwifie tagi. ¹⁰ E man naxa muxu mayandi muxu xa setaree mali muxu xa wali kui. Fe nan na ki n nu wama naxan nabafe a fanyi ra.

Yuwifie nun si gbeteé

¹¹ Piyeri to fa Antiyoki, n naxa a matandi, barima a nu bara tantan. ¹² Beenun Yaki xa mixi ndee xa siga a yire, a nu a degema a nun si gbetee. Kono e to a xonyi li, a naxa gbilen mixie foxo ra naxee findixi si gbetee ra. A nu bara gaaxu Yaki xa mixie ya ra, barima e nu laxi a ra a danxaniyatooe lanxi ne e xa sunna. ¹³ Yuwifi gbetee naxa bira a xa filankafuija foxo ra, han e naxa Baranabasi fan natantan.

¹⁴ N to e xa tinxintareya to, naxan mu lanxi Ala xa nondi ma, n naxa a fala Piyeri be e birin ya xori, «Hali i to findixi Yuwifi ra, i na perese si gbetee xa naamunyi ki nan ma, naxan mu findi Yuwifi xa naamunyi ra. Munfe ra i a falama si gbetee be e xa jere Yuwifie jere ki ma?»

¹⁵ Won tan naxee barixi Yuwifiya kui, naxee mu findixi yunubitooe ra si gbetee tagi, ¹⁶ won a kolon mixi yo mu noma Ala xa seriye birin nabatude, a fa lu a mu tantan na xa a findi tinxintooe ra. A findima tinxintooe ra a to danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma. Na kui, won bara danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, alako won xa tinxin na danxaniya saabui ra. Won mu noma Ala xa seriye birin natinmede, han won xa findi tinxintooe ra. Mixi yo mu noma Ala xa seriye birin natinmede, han a fa findi tinxintooe ra.

¹⁷ Xa won na tinxinyi fenfe Ala xa Mixi Sugandixi saabui

ra, won fa yunubi nde raba, na a masenma yunubi rafan Ala xa Mixi Sugandixi ma? Astofulahi. ¹⁸ N mu lama a ra soton n noma Ala xa yaamari birin natinmede, han n xa findi tinxintooe ra. Xa a sa li n bara gbilen na xaxili ma, na mu findi Ala xa seriye ra. ¹⁹ N to a to n mu noma Ala xa seriye birin natinmede, n naxa na xaxili lu na, alako n ma jere ki fanyi xa findi tantui ra Ala be. ²⁰ Ala xa Mixi Sugandixi faxa ki naxe wuri magalanbuxi ma, n waxonfe fan bara faxa na ki. Yakosi n mu birama n waxonfe foxo ra. Ala xa Mixi Sugandixi nan n ma dunijeigiri rapere ma. N n ma dunijeigiri rapere ma danxaniya nan saabui ra. N bara danxaniya Ala xa Di ma naxan a yete baxi serexe ra n be a xa xanunteya xa fe ra. ²¹ N mu tinma Ala xa hinne rabolode. Xa a sa li n noma Ala xa yaamarie ratinmede han n xa findi tinxintooe ra, a lima Ala xa Mixi Sugandixi xa faxe tide yo mu na won ma kisi xa fe ra.

3

Danxaniyatooe findixi Iburahima xa die nan na

¹ Wo tan Galatika xaxilitaree, nde wo madaxuxi? A masenxi ne wo be a fiixe ra a Ala xa Mixi Sugandixi banban ne wuri magalanbuxi ma. ² Wo a fala n be munse a niyaxi wo xa Ala Xaxili Seniyenxi soto. Wo a sotoxi Ala xa seriye ratinmefe nan saabui ra, ka wo a sotoxi ne barima wo danxaniyaxi Ala

xa masenyi ma wo naxan mexi? ³ Wo xaxili mu na? Singe wo xaxili nu tixi Ala Xaxili Seniyenxi nan na, kono yakosi wo laxi wo yete kan senbe nan na. Munfe ra? ⁴ Wo bara tɔɔɔ Ala Xaxili sɔtɔfe ra, yakosi munfe ra wo wama na bepinfe? Na bara findi fe fufafu ra wo be? ⁵ Ala a Xaxili Seniyenxi fima wo ma, a man kaabanakoe rabama wo tagi. A wo kima ne, barima wo bara a xa seriye rabatu, ka a wo kima ne barima wo bara danxaniya Ala xa masenyi ma wo naxan mexi?

⁶ Wo xa Iburahima xa fe mato. A to danxaniya Ala ma, a naxa tinxinyi soto Ala mabiri. ⁷ Na nan na ki, mixi naxan danxaniya Ala ma, na bara findi Iburahima xa di ra. ⁸ Kitaabui na nan yati fala beenun a xa raba, a falafe ra Ala fama si gbete ratinxinde e xa danxaniya saabui ra. A naxa na masenyi fanyi masen singe nu, a to a fala Iburahima be, «Si birin fama ne duba sɔtode i tan saabui ra.» ⁹ Na kui, danxaniyatɔe birin duba sɔtoma ne alo Iburahima danxaniyatɔe. ¹⁰ Mixi naxan katama Ala xa yaamarie ratinmede alako a xa kisi soto, na findixi mixi dankaxi nan na, barima a sebexi Kitaabui kui, «Mixi naxan mu yaamari birin nabama, naxee sebexi Ala xa seriye Kitaabui kui, a dankaxi.» ¹¹ Mixi yo mu noma Ala xa yaamarie birin nabatude, na xa a findi tinxintɔe ra. A sebexi

Kitaabui kui, «Tinxintɔe kisima a xa danxaniya nan saabui ra.»

¹² A man sebexi, «Mixi naxan Ala xa yaamarie birin nabatuma, a kisima nee nan saabui ra.» Xaxili firin nan a ra. Naxan a xaxili tima danxaniya ra, a mu noma a xaxili tide yaamarie ratinmede ra. ¹³ Ala xa Mixi Sugandixi bara won xunsara danke ma, won naxan soto barima won mu a xa yaamari birin natinmexi. A won xunsara ne, a to won ma danke tongo a xa kote ra. A findi mixi dankaxi ra a faxa ki nan ma, barima a sebexi Kitaabui kui, «Danke na mixi be naxan gbakuma wuri ma.» ¹⁴ A bara won xunsara alako Ala heeri naxan fixi Iburahima ma, a xa dangi si gbete ma Ala xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. Na kui, won ma danxaniya saabui ra, won noma Ala Xaxili Seniyenxi sɔtode naxan laayidixi won be.

Ala xa saate nun ibunadama xa wali

¹⁵ N ngaxakerenyie, n xa misaali nde masen wo be. Mixi mu noma saate masarade, xa na mu a ra a kanade, saate naxan tongoxi ibunadama xa seriye ki ma. Annabi Iburahima xa saate luma na ki ne. ¹⁶ Ala naxa laayidi ndee tongo Iburahima nun a xa di be. Kitaabui mu a falama «die,» woyenyi naxan wama a falafe «mixi wuyaxi.» Kitaabui a falama «a nun a xa di.» Woyenyi na a ra naxan wama a falafe «mixi keren.»

Na mixi keren findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na. ¹⁷ N wama naxan falafe wo be, a Ala xa seriye, naxan sebexi je keme naani je tongo saxan dangi xanbi Ala xa saatetongoe Iburahima be, na seriye mu noma na laayidi singe kanade. ¹⁸ Xa won kisi sotoma ke ra, barima won Ala xa yaamarie ratinmema, won mu a sotoma sonon Ala xa laayidi saabui ra. Ala a fi Iburahima ma laayidi nan na a yete xa hinne xa fe ra.

¹⁹ Xa na nan a ra, munfe ra Ala a niya a xa yaamarie xa sebe Kitaabui kui? A a xa yaamarie sebe ne yunubie xa fe ra, beenun a xa Di laayidixi xa fa. Malekee naxa fa na seriye ra, e na so saabui nde yi ra. ²⁰ Saabui tan luma mixi firin nan tagi, konon Ala tan, keren nan a ra.

²¹ Ala xa seriye nun Ala xa laayidie e boore matandima? Ade de! Xa won nu noma kisi sotode Ala xa yaamarie rabatui nan na nu, na nu noma ne won findide tinxintsee ra. ²² Konon Ala xa Kitaabui a masenxi ne won be a dunija mixi birin Ala xa yaamarie matandima, e findi yunubitsee ra. Na kui, Ala naxan laayidixi mixie be, naxee lama a ra, e fa danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, e noma na sotode.

²³ Beenun mixi xa no kisi sotode danxaniya saabui ra, won nu na katafe Ala xa yaamarie ratinmede, alako won xa kisi, konon won mu no. ²⁴ Na kui, seriye bara

won xuru han beenun Ala xa Mixi Sugandixi xa fa alako won xa tinxinyi soto danxaniya saabui ra. ²⁵ Konon danxaniya to bara fa, won mu na seriye xa xurui bun ma sonon, ²⁶ barima wo birin bara findi Ala xa die ra, wo to danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma. ²⁷ Wo tan naxee bara wo xunxa ye xora Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, wo nun Ala xa Mixi Sugandixi nan fa a ra. ²⁸ Yuwifi nun Gireki, konyi nun xore, xeme nun gine, wo birin keren Ala xa Mixi Sugandixi Isa i. ²⁹ Xa wo bara findi Isa Ala xa Mixi Sugandixi gbe ra, wo bara findi Iburahima xa die nun ketongoe ra alo Ala a laayidixi ki naxe.

4

Konyi nun di

¹ N wama naxan falafe, ke tongoma, a dimedi temui, hali a baba ke to findixi a gbe ra, a luxi alo konyi naxan mu gexi a yete sotode. ² A luma yatigie nun karamoxoe xa yaamari nan bun ma, han a baba na tin temui naxe a xa a yete soto. ³ Won tan fan to mu nu Ala xa Mixi Sugandixi Isa kolon, won nu luxi ne alo dimedie. Won nu na dunija fe kobie xa konyiya nan bun ma. ⁴ Waxati to kamali, Ala naxa a xa Di xee dunija ma gine nde saabui ra. A naxa bari Ala xa seriye bun ma, ⁵ alako a xa mixie xunsara naxee nu na Ala xa seriye xa kiiti bun ma. A naxa won xunsara alako won xa

findi Ala xa die ra. ⁶ Wo to findi a xa die ra, Ala naxa a xa Di Xaxili raso wo bɔɔɛ i, xaxili naxan xili tima, «n Ba.» ⁷ Na nan a ra wo bara mini konyiya kui, wo bara findi Ala xa die ra. Wo to findixi a xa die ra, Ala man bara wo findi a ketongoe ra.

⁸ Singe wo mu nu Ala kolon. Dunija fe kobie nan nu findixi wo marigi ra, a fa li nee nun Ala tagi ikuya. ⁹ Yakɔsi wo bara Ala kolon. Ala bara wo fan kolon. Munse fa a niyaxi sɔnɔn wo man gbilenma na dunija fee ma naxee sɛnbɛ nun tide mu gbo? Wo man wama lufe e xa konyiya bun ma? ¹⁰ Wo man bara bira yaamarie fɔxɔ ra, naxee a falama lɔxɔɛ ndee nun kike ndee tide gbo e boore bɛ. Wo waxati ndee nun jɛ ndee rafisa e boore bɛ. ¹¹ N gaaxu nɛ wo naxa n ma xaranyi rabolo, n ma wali xa lu n ma fu.

¹² N ngaxakerenyie, n bara wo mayandi, wo lu alɔ n tan, barima n fan luxi nɛ alɔ wo tan. Wo mu fe kobi yo raba n na. ¹³ Wo a kolon a n ma fure nan a niya, a singe singe n xa wo kawandi Isa xa masenyi fanyi ra. ¹⁴ Na nu xɔɔxɔ wo bɛ, kɔnɔ n ma fe mu wo bɔɔɛ rapaaxu wo ma, wo mu wo makuya n na. Wo n nasɛnɛ nɛ alɔ Ala xa malekɛ nde, xa na mu a ra Ala xa Mixi Sugandixi Isa. ¹⁵ Wo xa na sɛɛwɛ fori na minden? Singe n ma fe nu rafan wo ma han wo nu nɔma tinde wo yae yati bade n bɛ. ¹⁶ N nɔndi falafe wo bɛ, na bara a niya

n xa findi wo yaxui ra? ¹⁷ Na mixie wama wo xa bira e fɔxɔ ra, kɔnɔ na mu findima fe fanyi ra wo bɛ. E wama won tagi isofe, alako wo xa lu e tan mabiri. ¹⁸ Xa wo gbata fe fanyi rabafe ra, na mu jaaxu. Wo xa na mɔoli raba temui birin, hali n mu na wo yire. ¹⁹ N ma die, n man na tɔɔɔɔfe wo bɛ alɔ gine xa tɔɔɔɔ ditinyi ra, han Ala xa Mixi Sugandixi jɛɛ ki sabatima wo i temui naxɛ. ²⁰ A xɔli n ma won birin xa lu yire keren, alako won xa won bore fahaamu, barima yakɔsi n bara hanmɛ wo xa fe ra.

Hagara nun Sara xa misaalixi

²¹ Wo tan naxee wama kisi sɔtɔfe Ala xa yaamarie ratinmefe saabui ra, wo mu a kolon Ala xa seriye naxan falaxi? ²² A sɛbɛxi Kitaabui kui a di firin nan nu na Iburahima yi ra. Konyi gine naxa keren bari a bɛ, xɔɔɛ gine fan naxa di gbɛtɛ bari a bɛ. ²³ A naxan sɔtɔ konyi gine saabui ra, na barixi nɛ alɔ ibunadama birin barixi ki naxɛ, kɔnɔ a naxan sɔtɔ xɔɔɛ gine saabui ra, a barixi laayidi nan kui. ²⁴ Na gine firinyi misaalixi saate firin nan na. Saate naxan xirixi Sinayi geya fari nan a niyama mixi xa lu konyiya kui. Hagara misaalixi na saate nan na, ²⁵ naxan xirixi Sinayi geya fari Arabu bɔxi ma. A misaalixi Darisalamu fan na, naxan na konyiya kui a nun a xa die. ²⁶ Kɔnɔ Darisalamu naxan na ariyanna, xɔɔɛ taa

nan a ra. Won nga nan na ki.
²⁷ A sebexi Kitaabui kui,
 «I tan naxan mu di barima, i
 xa jɛlexin.
 I tan naxan mu di bari tɔɔre
 kolon,
 i xui ramini, a ite jɛlexinyi
 kui,
 barima gine naxan xa xeme
 bara mee a ra,
 a xa di wuyama ne,
 dangi xeme taa idɔxɔe ra.»

²⁸ Wo tan ngaxakerenyie,
 wo bara findi laayidi die ra
 alo Isiyaga. ²⁹ Na waxati,
 di naxan barixi ibunadama
 ki ma, a naxa di boore
 tɔɔɔ, naxan barixi Ala Xax-
 ili senbe saabui ra. Han ya a
 na na ki ne. ³⁰ Munse sebexi
 Kitaabui kui? A sebexi, «I xa
 konyi gine nun a xa di keru,
 barima konyi gine xa di nun
 xɔre gine xa di mu ke itax-
 unma.» ³¹ N ngaxakerenyie,
 na nan a ra won mu findixi
 konyi gine xa die xa ra. Won
 findixi xɔre gine xa die nan
 na.

5

Danxaniyatɔe xa xɔreya

¹ Ala xa Mixi Sugandixi
 bara won xunsara, alako
 won xa xɔreya sɔɔɔ. Na kui,
 wo xa ti a fanyi ra. Wo naxa
 tin konyiya nde yo xa dɔxɔ
 wo fari sɔɔɔn.

² N tan Polu, n xa nɔndi
 fala wo be, xa wo tin na
 mixie xa wo sunna, Ala xa
 Mixi Sugandixi xa wali tide
 yo mu na wo be sɔɔɔn. ³ N
 man xa a fala wo be, xeme
 naxan tinma e xa a sunna, a
 lanma a xa Ala xa yaamari
 birin natinme. ⁴ Wo tan
 naxee wama tinxinyi sɔɔɔfe

yaamarie ratinmefe saabui
 ra, wo nun Ala xa Mixi
 Sugandixi tagi bara ikuya.
 Ala mu hinnema wo ra
 sɔɔɔn. ⁵ Won won xaxili
 tima Ala Xaxili ra won ma
 danxaniya kui, alako won
 xa tinxinyi sɔɔɔ won xaxili
 tima naxan na. ⁶ Xa mixi
 biraxi Ala xa Mixi Sugandixi
 Isa fɔxɔ ra, sunne nun sun-
 natareya tide yo mu na a be.
 Fe keren nan tide gbo: Mixi
 xa danxaniya Ala ma, a xa
 mixi xanu.

⁷ Wo nu na jerefe a fanyi
 ra. Pe, nde a niyaxi wo
 xa nɔndi rabolo? ⁸ Naxan
 wo bendunxi na ki, na mu
 findixi Ala ra naxan wo xili.
⁹ Lebini dondoronti noma
 farin gbegebe ratede. ¹⁰ N
 bara la wo ra Ala saabui ra,
 mixi yo fa a xa fa wo ya
 iso, wo mu tinma na xaxili
 mɔɔli ra. Na kanyi fama ne
 a sare sɔɔɔde. ¹¹ N ngax-
 akerenyie, xa a li nu han
 ya n na kawandi tife mixie
 xa sunna, munfe ra Yuwifie
 luma n jaxankata ra? Xa a
 sa li nu n na kawandi mɔɔli
 tima, Isa xa serexe wuri ma-
 galanbuxi ma, a mu findima
 woyen xɔɔxɔe ra mixie be
 nu. ¹² N wama ne naxee na
 wo ya isofe, hali e mu a dan
 sunne fe gbansan ma. E xa e
 xemeya birin ba na.

Danxaniyatɔe jere ki

¹³ N ngaxakerenyie, Ala
 wama wo xa lu xɔreya kui,
 kɔɔɔ wo naxa na xɔreya
 mafindi yunubi ra. Wo wo
 bore mali xanunteya kui.
¹⁴ Ala xa seriye birin na
 yi yaamari kerenyi nan kui:

Wo xa wo boore adamadi xanu alo wo yete. ¹⁵ Xa wo luma wo bore tɔɔɔ ra, wo nu wo bore ɲaxankata, wo a niya dɔyin, xa na mu a ra wo wo bore xa fe xun nakanama ne.

¹⁶ N wama naxan falafe wo be, wo xa a lu Ala Xaxili xa wo rapere. Wo naxa bira wo yete waxɔnfe ɲaaxie fɔɔ ra. ¹⁷ Adama waxɔnfe ɲaaxi nun Ala Xaxili seniyenxi, a keren mu a ra. Na firinyi na e bore gerefe, alako wo naxa wo waxɔnfe raba. ¹⁸ Xa Ala Xaxili na wo raperefe, wo xaxili mu tima wo xa yaa-mari ratinmexie ra sɔnɔn.

¹⁹ Yunubitɔ waxɔnfee nan ya: langoeɲa, seniyentareɲa, sɔn kobi, ²⁰ kuye batufe, duureya, xɔnnanteya, lantareya, tɔɔne, bɔɲe tefe, geeni fenge i yete be, sɔnxɔfe, boore rafisafe a boore be, ²¹ milanteya, siisife, xulunyi ɲaaxie, nun na maniyee. N man xa a fala wo be, mixi naxee ɲereɲa na ki, e mu ariyanna sɔtoma ke ra muku.

²² Kɔɔ Ala Xaxili Seniyenxi xa kewalie nan ya: xanunteya, seewe, bɔɲesa, diɲe, yarawase, fanyi, lanlanteya, ²³ bɔɲe beɲiya, nun yete suxui. Tɔnyi yo mu na na fe mɔɔlie ma. ²⁴ Ala xa Mixi Sugandixi Isa fɔxirabiree bara yunubitɔ waxɔnfe rabepin a nun fe ɲaaxi birin. ²⁵ Won to kisi sɔtɔ Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, won xa bira a fɔɔ ra. ²⁶ Won naxa won yete igbo, won naxa won bore

raxɔɔ, won naxa mila won bore ma.

6

Danxaniyatɔee xa mali

¹ N ngaxakerenyie, xa wo bara mixi nde suxu yunubi kui, wo tan naxee xa danxaniya tilinxi, wo xa a mafuruku alako a xa gbilen Ala ma. Kɔɔ wo xa wo ɲengi sa wo yete xɔn ma, alako wo fan naxa bira na yunubi kui.

² Wo wo bore mali wo xa kote xaninde. Na kui, wo Ala xa Mixi Sugandixi xa seriye nan natinmema. ³ Xa mixi a yete igboma, a na a yete madaxufe. ⁴ Kankan xa a yete ɲere ki mato, xa a fan, xa a mu fan. A naxa a boore ɲere ki mato, a fa a fala, «N fan boore be.» Na kui, a xa a yete keren gbansan mato, ⁵ alako kankan xa a yete xa kote xanin.

⁶ Mixi naxan xaranyi sɔtoma Ala xa masenyi xa fe ra, a lanma a xa a karamɔɔ ki fe fanyi mɔɔli birin na.

⁷ Mixi yo naxa wo madaxu. Adamadi mu nɔma Ala madaxude. Kankan fama a yete xa wali sare sɔtode ne. ⁸ Mixi naxan birama a yete waxɔnfe ɲaaxi fɔɔ ra, a fama ne sɔntode na xaxili kobi xa fe ra. Kɔɔ mixi naxan birama Ala Xaxili waxɔnfe fɔɔ ra, a fama kiside Ala Xaxili nan saabui ra. ⁹ Won naxa tagan fe fanyi rabafe ra. Xa won mu tagan, won fama ne sare fanyi sɔtode a waxati. ¹⁰ Xa won nɔma fe fanyi nde rabade, won xa a raba mixi birin be. A gbengbenyi won xa

a raba won ngaxakerenyi danxaniyatɔɛɛ bɛ dangife mixi birin na.

Nungui

¹¹ Wo yi sebeli mato, a xɔri xungbo, barima n na a sebefɛ n yetɛ bɛlɛxɛ nan na.

¹² Mixi naxee na wo karaxanfe wo xa sunna, e wama nɛ jama xa e matɔxɔ. E na na rabafe nɛ alako e naxa jaxankate sɔtɔ kawandi xa fe ra, naxan Ala xa Mixi Sugandixi xa sɛrɛxɛ masɛnma. ¹³ Sunnamixie

yati mu Ala xa yaamari birin natinmɛma, kɔnɔ e wama wo tan xa sunna, alako e xa xili fanyi sɔtɔ na xa fe ra. ¹⁴ Kɔnɔ n tan, n wama xili fanyi sɔtofe won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa sɛrɛxɛ nan ma fe ra, naxan bara a niya n jɛrɛ ki nun dunɔja jɛrɛ ki, e tagi xa ikuya. ¹⁵ Sunne nun sunnatareya tide yo mu na na. Findife mixi nɛɛnɛ ra, na nan tide gbo. ¹⁶ Ala xa bɔjɛsa nun hinne fi mixi birin ma naxee birama na sɛriyɛ fɔxɔ ra, a nun a xa jama Isirayila.

¹⁷ A dɔnxɔɛ ra, mixi yo naxa n tɔɔrɔ, barima Isa xa tɔɔrɛ fɔxi na n fate ma. ¹⁸ N ngaxakerenyie, won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xa hinne wo xaxili ra. Amina.

**Ala xa masenyi
Annabi Pɔlu
naxan seɓe
Efese
danxaniyatɔe
ɲama ma
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Yi Kitaabui findixi bataaxe nan na Ala xa xɛera Pɔlu naxan seɓe danxaniyatɔe ɲama ma naxee nu sabatixi Efese taa kui nun a rabilinyi. Temui dangixi, Pɔlu nu bara kawandi ti naa alako mixie xa danxaniya Isa ma. A lu ne na taa kui han ɲe firin. Fe naxee dangi Efese na waxati bun ma, e seɓexi Isa xa Xɛerae xa Taruxui kui, Sora 19.

Pɔlu yi Kitaabui seɓe temui naxe, a nu saxi geeli Ala xa masenyi kawandife ma. Ala Xaxili Seniyenxi naxa masenyi fi a ma naxan findi yi Kitaabui ra.

Alɔ a to Efese danxaniyatɔee ralimaniya, a lɔnni fi e ma, yi Kitaabui nɔma fe gɓegbe masende won fan ɓe. A Ala sago makenenma won ɓe a naxan nakamali a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. A sago na a ra mixi birin xa nɔ kisi sɔtɔde Isa xa serexe saabui ra. Yi Kitaabui a masenma won ɓe a mixi yo mu na naxan xa wali fanyie nɔma a rakiside. Mixi kisima Ala xa hinne nan tun saabui ra. Yi Kitaabui man a masenma won ɓe

a danxaniyatɔe ɲama tide gbo Ala ɓe. A bara wali so e yi ra, e xa nu na raba han beenun a man fama e fɔxɔ ra lɔxɔ naxe. A bara fe fanyie masen, a lanma danxaniyatɔee xa ɲere naxee ma. A man bara feere fi e ma e xa nɔ tide Sentane kanke alɔ geresoe tima a gerefa kanke ki naxe.

Yi Kitaabui xa masenyi seɓe gbo ki fanyi. Ala xa a rasabati won sondonyi kui. Ala xa a Xaxili ragoro won ma naxan lɔnni fima, naxan fee makenenma, alako won ma Ala kolonyi xun xa masa. Ala xa seɓe fi won ma won xa lɔnni sɔtɔ a xa Mixi Sugandixi xa xanunteya ma naxan dangi lɔnni birin na. Ala xa won nakamali a xa fe kamalixi birin na. Amina.

**Ala xa masenyi
Annabi Pɔlu
naxan seɓe
Efese
danxaniyatɔe
ɲama ma**

Xɛɛbui

¹ N tan Pɔlu nan yi ki, Ala bara a ragiri naxan xa findi a xa Mixi Sugandixi Isa xa xɛera ra. N bara wo tan Efese seniyentɔee xɛɛbu, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa danxaniyatɔee. ² Won Baba Ala nun won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa hinne nun ɓɔɲesa fi wo ma.

Ala matɔxɔe

³ Tantui nan Ala ɓe, naxan findixi won Marigi Isa Baba

ra. Isa saabui ra, a bara barake birin nagoro won ma, naxan mooli mu kelima yi dunija ma, naxan mooli mu toma, naxan won malima ariyanna kira xon.

⁴ Beenun dunija geme singe jan xa doxo, Ala nu bara won sugandi Isa saabui ra alako won xa seniyeen, won xa tinxin a ya i. A xa xanunteya kui, ⁵ a naxa janige tongo won xa findi a xa die ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, Ala sago fanyi ma. ⁶ Na birin nabaxi ne alako won xa a xa hinne xungbe matoxo, a naxan masenxi won be a xanuntenyi Isa saabui ra.

⁷ A tan Isa bara won xunsare fi a yete wuli ra. Won ma yunubie xafarixi a tan nan saabui ra. Na birin nabaxi Ala xa hinne makaabaxi nan kui, ⁸ a bara naxan fi won ma a yiriwaxi ra, lonni nun fahaamui ra. ⁹ A bara a sago gundo makenen won be, a to wa a xon a sago xa raba a xa Mixi Sugandixi saabui ra ¹⁰ waxati kamali temui. Ala sago findixi yi nan na: A xa se birin malan, naxee na koore a nun naxee na boxi, a xa a xa Mixi Sugandixi findi a birin xunyi ra. ¹¹ Won fan findixi ketongoe ra a tan nan saabui ra, alo Ala a janige tongoxi ki naxe, naxan fe birin nagirima a yete sagoe nun a xa nate ma. ¹² Na birin nabaxi ne alako won tan naxee findi mixi singee ra naxee e xaxili ti Ala xa Mixi Sugandixi ra, won xa Ala Nore Kanyi matoxo.

¹³ Wo fan to nondi masenyi rame Isa xa fe ra, xibaaru fanyi naxan kisi fi wo ma, wo naxa danxaniya a ma. Isa saabui ra, Ala naxa wo matonxuma a Xaxili Seniyeenxi ra alo a laayidi ki naxe. ¹⁴ A bara a Xaxili Seniyeenxi fi won ma won ke fole ra. A fama won ke donxoe birin fide won ma a na fa a xa mixie foxo ra temui naxe. Yi birin nabaxi ne alako Ala Nore Kanyi xa matoxoe soto.

Polu xa Ala maxandi Efesekae be

¹⁵ Na kui, kafi n a me wo danxaniyaxi Marigi Isa ma ki naxe, wo man seniyeentoe birin xanuxi ki naxe, ¹⁶ danyi yo mu na n ma tantui ma wo xa fe ra n ne Ala maxandima wo be. ¹⁷ N ma maxandi sigama Baba Ala Nore Kanyi nan ma, won Marigi Isa naxan batuma, a xa a Xaxili ragoro wo ma naxan fahaamui fima, naxan fee makenenma, alako wo xa Ala kolonyi xun xa masa. ¹⁸ N a maxandima wo boje xa fe to a fiixe ra alako wo xa kolon soto a ma a Ala bara wo xili, fe xa lu wo be wo wo xaxili tima naxan na, alako wo xa kolon soto Ala xa ke makaabaxi ma naxan findixi a xa seniyeentoe birin gbe ra, ¹⁹ alako wo man xa kolon soto Ala xa senbe xungbe ma naxan na won tan danxaniyatoe be. Yi senbe findixi Ala xa senbe magaaxuxi nan na, ²⁰ a naxan namini a to a xa Mixi Sugandixi rakel faxe ma, a a magoro a yirefanyi ma ariyanna. ²¹ Ala bara

mangeya fi a ma naxan dangi mangeya, ное, nun senbe birin na. A bara xili fi a ma naxan dangi xili birin na naxan falama yi dunija ma a nun aligiyama. ²² Ala bara fe birin sa a xa yaamari bun, a man fa a findi fe birin xunyi ra danxaniyatɔe pama be. ²³ Danxaniyatɔe pama fan luxi ne alo Ala xa Mixi Sugandixi fate. Naxan fe birin nakamalima a mooli birin na, a xa fe kamalixi birin na danxaniyatɔe pama tagi.

2

Kisi sotɔma Ala xa hinne nan saabui ra

¹ Wo fan nu findixi mixi faxaxie nan na wo xa fe kobie nun wo xa yunubie xa fe ra ² wo nu jere ma naxee ma. Wo nu biraxi yi dunija fe kobie nan foxo ra. Wo nu biraxi Sentane nan foxo ra, jinne xa mange naxan na kuye ma. Wo nu biraxi a xaxili nan foxo ra naxan na walife Ala yaxuie tagi. ³ Singe, won birin nu jere ma na mooli nan na, won bira won fate waxɔnfe nun won yete xaxili foxo ra. Na kui, a nu lanma won xa Ala xa xone nan tun soto alo booree.

⁴ Kono Ala xa kinikini gbo. A won xanuxi xanunteya tilinxi nan na. ⁵ Na kui, hali faxamixie nan to nu won na won ma fe kobi rabaxie xa fe ra, Ala naxa won nakeli na faxe ma, won nun a xa Mixi Sugandixi. Wo kisixi Ala xa hinne nan saabui ra. ⁶ Ala to bara won nakeli

faxe ma won nun a xa Mixi Sugandixi ra, a bara won naso ariyanna, a won dɔxo a fe ma. ⁷ A xa fonisireya kui, Ala kisi fixi won ma a xa Mixi Sugandixi Isa nan saabui ra, alako birin xa a xa hinne makaabaxi to waxati birin naxan sa fama.

⁸ Wo kisixi Ala xa hinne nan saabui ra, wo xa danxaniya xa fe ra. Kisi mu kelima wo tan xa ma, Ala nan a fima mixi ma. ⁹ A mu kelima mixi xa wali fanyie xa ma. Na kui, mixi yo mu noma a yete matoxode. ¹⁰ Ala xa wali foxi nan na won na. Yakosi, a bara won daa a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, alako won xa nu wali fanyie raba, a bara naxee ti won ya i won xa nu jere e ma.

Danxaniyatɔe pama findife Ala xa mixie nun Ala Xaxili sabatide ra Isa xa serexe saabui ra

¹¹ Na kui, wo xa ratu a Yuwifie mu wo ra bari kepa ma. Naxee xili falama «sunnamixie», e wo fan xili falama «sunnataree». Wo xa a kolon a sunne findixi adama xa wali nan na, naxan nabama mixi fate ra. ¹² Wo xa ratu a singe ra wo mu nu Ala xa Mixi Sugandixi xa fe yo kolon. Xone nan nu wo ra Isirayilakae ya ma. Laayidi nun saate yo mu nu xirixi wo nun Ala tagi. Xaxili tide yo mu nu na wo yi ra, Ala kolontaree nan nu wo ra dunija ma.

¹³ Kono yakosi, wo tan naxee danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, wo tan naxee nu makuyaxi, Ala

bara wo maso a ra a xa Mixi Sugandixi wuli saabui ra. ¹⁴ A tan nan lanyi rasoxi won tagi, jama firin xa findi keren na. A to a yete fate ba serexe ra, a bara yaxuya tete rabira naxan nu tixi won tagi. ¹⁵ A bara Yuwifie xa seriye, e xa yaamarie, nun e xa tonyie senbe kana. A bara na jama firin tongo, a lanyi xiri e tagi, a e findi jama neene keren na a xa yaamari bun ma. ¹⁶ A xa faxe saabui ra wuri magalanbuxi ma, a bara e xa yaxuya kana, a e firin birin findi keren na, a lanyi nun bojesa lu e tan nun Ala tagi. ¹⁷ A to fa, a naxa wo kawandi lanyi nun bojesa ra, wo tan naxee nu makuya. Naxee fan nu makore, a naxa nee kawandi lanyi nun bojesa ra. ¹⁸ A tan nan naade rabixi won firin birin be, won nun Baba Ala xa lu yire keren, a Xaxili Seniyenxi kerenyi saabui ra.

¹⁹ Na kui, wo tan naxee mu nu na Ala xa mixie ya ma, yakosi wo fan bara findi seniyentoe ra, wo bara so Ala xa mixie ya ma. ²⁰ Wo bara lu alo banxi tixi naxan bunyi findi xerae nun namjonmee ra. Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan findi na banxi geme hagige ra naxan tide gbo a birin be. ²¹ Banxi yire birin a boore suxuxi a tan nan saabui ra, a ite, a findi horomobanxi seniyenxi ra Marigi be. ²² Isa bara a niya wo fan xa nu malan alo banxi biriki doxoma a boore ra ki naxe. Ala na wo tife alo banxi a

Xaxili sabatima dennaxe.

3

Ala xa gundo makenenfe

¹ Na nan a toxi, n Ala maxandima wo be, n tan Polu, naxan bara findi geelimani ra Ala xa Mixi Sugandixi Isa be wo xa fe ra, wo tan naxee mu findixi Isirayilakae ra. ² N laxi a ra, wo bara a me Ala naxa a xa hinne taxu n na n xa a masen wo be. ³ N jan bara a nde tagi raba, Ala bara a xa gundo masen n be naxan singe nu noxunxi. ⁴ Wo na n ma sebeli xaran, wo noma ne a kolonde a fahaamui bara fi n ma Ala xa Mixi Sugandixi gundo xa fe ra. ⁵ Yi gundo mu nu makenenxi a singe ra nu adamadie be alo a fa makenenxi Ala xa xera seniyenxie nun namjonmee be ki naxe to Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra. ⁶ A bara makenen fa, a si gbete nun Isirayilakae bara findi jama keren na. E bara findi ke keren tongomae ra. Ala laayidi keren nan tongoxi e birin nalanxi be, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa xibaaru fanyi saabui ra.

⁷ Ala to hinnexi n na a senbe birin na, n fan bara findi yi xibaaru fanyi xa wlike ra. ⁸ Hali n to xurunxi dangi seniyentoe birin na, Ala bara hinne n na. A xa hinne findixi n be yi nan na: N tan xa si birin kawandi Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi makaabaxi ra, ⁹ n xa Ala gundo makenen adamadie birin be, naxan

nu nɔxunxi Ala Daali Mange yi ra. Kafi fe fɔlɔ fɔlɔ yi gundo nu nɔxunxi Ala yi, ¹⁰ kɔnɔ yakɔsi, a sago na a ra danxaniyatɔɛ pama xa a xa lonni birin makenɛn mangɛɛ nun nɔlae bɛ naxee na kuye ma. ¹¹ Yi birin findixi Ala xa nate nan na naxan nu na a yi ra abadan. A a birin nakamalixi won Marigi Isa nan saabui ra, a xa Mixi Sugandixi. ¹² A tan saabui ra, won to danxaniyaxi a ma, won nɔma won makɔrɛde Ala ra limaniya kui, siike xanbi. ¹³ Na kui, n bara wo maxandi limaniya naxa ba wo yi n ma tɔɔrɛ kui wo xa fe ra, barima a findima wo bɛ xunnakeli nan na.

¹⁴ Na nan a toxi, n nan n xinbi sinma Baba Ala ya i, ¹⁵ bɔnsɔɛ birin fatanxi naxan na, naxee na koore nun bɔxi. ¹⁶ N a maxandima a xa wo mali a xa nɔrɛ makaabaxi saabui ra, a xa wo bɔnɛ senbɛ so a Xaxili saabui ra. ¹⁷ N a maxandima a xa Mixi Sugandixi xa sabati wo bɔnɛ i danxaniya saabui ra, wo man xa sabati xanunteya kui. Wo xa xanunteya suxu alɔ wuri bili sanke bɔxi suxuxi ki naxɛ. ¹⁸ N a maxandima a xa senbɛ fi wo ma, alako wo nun seniyentɔɛ birin xa nɔ Ala xa Mixi Sugandixi xa xanunteya gboya, a kuyɛya, a iteya, nun a tilinyi kolonde wo mabiri. ¹⁹ Wo xa kolon sɔtɔ a ma Ala xa Mixi Sugandixi wo xanuxi ki naxɛ, xanunteya naxan mu nɔma fahaamude a gboya xa fe ra, alako Ala xa wo

rakamali a xa fe kamalixi birin na.

²⁰ Matɔxɔɛ na Ala bɛ naxan nɔma fe birin na a senbɛ saabui ra a naxan fixi wo ma, naxan nɔma fe birin na, dangi won ma maxandi nun mapɔxunyi ra ²¹ Matɔxɔɛ na a tan nan bɛ danxaniyatɔɛ pama nun a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra waxati birin, abadan. Amina.

4

Danxaniyatɔɛɛ jɛrɛ ki:

Jɛrɛfe lanyi kui

¹ Na kui, n tan naxan bara findi geelimani ra Marigi xa fe ra, n bara wo mayandi wo jɛrɛ ki xa a masen a Ala nan yati wo xilixi. ² Wo xa jɛrɛ yɛtɛ magore nun bɔnɛ bɛxi kui, wo nu dijɛ wo bore bɛ, wo ti wo bore san na xanunteya kui. ³ Wo xa fe birin naba alako lanyi naxa kana wo tagi, Ala Xaxili Seniyenxi naxan fixi wo ma bɔnɛsa ra. ⁴ Won findixi fate keren nan na. Ala Xaxili Seniyenxi keren nan a ra. Ala wo fan xilixi nɛ wo xa wo xaxili ti fe keren nan na. ⁵ Marigi keren, danxaniya keren, nun xunxa keren nan na won bɛ. ⁶ Ala keren nan na won bɛ naxan findixi birin Baba ra, naxan na birin xun ma, naxan walima birin saabui ra, naxan na birin i.

⁷ Kɔnɔ hinne fixi kankan ma won ya ma alɔ Ala xa Mixi Sugandixi a xasabixi ki naxɛ. ⁸ Na nan a toxi a sɛbɛxi, «A to te koore, a naxa a yaxuie suxu,

a naxa adamadie ki.»

⁹ A to sebexi, «A bara te,» na nan na ki a bara goro han bōxi ma sinden, beenun a man xa te. ¹⁰ Naxan goro, na nan man texi koore birin xun ma, alako a xa fe birin nakamali. ¹¹ A adamadie ki naxan na, a findi yi nan na: ndee xa findi xεεrae ra, ndee xa findi namipōnmεε ra, ndee xa findi xibaaru fanyi kawandilae ra, ndee xa findi danxaniyatōεε xunmatie nun karamōxōε ra. ¹² A won kixi nε na birin na alako won xa seniyeētōεε mali e xa fata Ala xa Mixi Sugandixi xa danxaniyatōε jama rapere de yare. ¹³ Won xa bira na fōxō ra han won birin xa lu lanyi kui naxan kelima danxaniya nun Ala xa Di kolonfe ma, han won birin xa kamali alō Ala xa Mixi Sugandixi kamalixi ki naxε. ¹⁴ Na temui won mu luma sōnōn alō diyōrεε. Won mu lintanma sōnōn alō wuri naxan saxi ye fari, mōrōnyi nun foye naxan tutunma, e a xanin yire birin. Na kui, mixie mu nōma won natantande sōnōn e xa wule kawandi ra, e xa kōōta, nun e xa yanfanteya ra. ¹⁵ Won xa nōndi nan fala xanunteya kui. Fe birin kui, won xa danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma, naxan findixi danxaniyatōε jama xunyi ra. Won xa mō na danxaniya kui. ¹⁶ Xunyi nan fate salonse birin rapere ma. Kankan xirixi a boore ra, kankan a xa wali rabama, alako fate birin xa mō, a xa senbe sōto xanunteya kui.

Nεrεfe lahalε nεεnε ma, tinxinyi nun seniyeenyi kui

¹⁷ Na kui, n yi nan falama wo bε, n man xa a ma-banban Marigi xili ra: Wo naxa jεrε sōnōn alō danxaniyataree jεrεma ki naxε. E xaxilie birama fe fufafu nan tun fōxō ra. ¹⁸ E xaxilie ifōōrōxi. E xa fe kolontareya nun e xa sondon xōrōxōya bara a niya e xa gan Ala xa kisi ra. ¹⁹ E mu yaagima fefe ma sōnōn. E bara e yetε rabolo langoepa xili ma. E mu wasama fe kobi mōōli birin nabafe ra.

²⁰ Kōō Ala xa Mixi Sugandixi mu wo tixi na kira xa xōn! ²¹ Wo a xa fe mexi nε, wo man bara xaran a xa fe ra. Wo a kolon yati a nōndi na Isa nan yi. ²² Wo tinkanxi nε wo xa wo yi ba wo jεrε ki fori ra, naxan wo xun nakanama wo waxōnfe kobi saabui ra. ²³ Wo bōjε nun wo xaxili xa mafindi bōjε nεεnε nun xaxili nεεnε ra. ²⁴ Wo xa wo lahalε fori masara a nεεnε ra. Wo luma nε alō wo bara findi mixi nεεnε ra Ala naxan daaxi a xa jεrε a xa tinxinyi nun seniyeenyi yati kui.

²⁵ Na kui, won xa wule lu, won xa nōndi nan fala won bore bε, barima won findixi fate keren salonyie nan na. ²⁶ Xa wo xōō, wo naxa yunubi raba. Wo naxa a lu soge xa dula xōnε na wo bōjε kui, ²⁷ alako wo naxa santide lu Ibulisa bε. ²⁸ Mupeti xa mupε lu. A xa wali tinxinyi kui alako a xa munafanyi sōto a naxan fima setaree ma. ²⁹ Wo naxa

a lu wøyen kobi yo xa mini wo de i. Wo xa wøyen fanyi nan fala naxan noma mixi malide a hayi ki ma, alako wo xa wøyenyi xa findi hinne ra e be. ³⁰ Wo naxa Ala Xaxili Seniyenxi tōōō, Ala wo matonxumaxi naxan na han a fama won fōxō ra lōxō naxe. ³¹ Wo xa wo yi ba yi fe mooli birin na: xōne, bōpete, jaaxupa, jōxōnsōsōe, konbi, a nun fe kobi mooli birin. ³² Wo xa marafanyi nun bōpe fanyi masen wo bore be. Wo xa dijpe wo bore ma alo Ala dijexi wo fan ma ki naxe a xa Mixi Sugandixi saabui ra.

5

Nerefe naiyalanyi kui

¹ Na kui, wo to bara findi Ala xa di xanuxie ra, wo xa a fōxi nan naba. ² Wo xa jere xanunteya kui alo Ala xa Mixi Sugandixi won xanuxi ki naxe, a a yete fi won ma fe ra, a findi won ma serexe ra naxan labunde xiri rafan Ala ma.

³ Kōnō langoepa, mile, nun seniyentarepa mooli yo naxa lu wo yi ra. E xa fe jan naxa fala wo tagi, barima na mu lan seniyentōee ya ma.

⁴ Wøyenyi masaturatare, daxupa wøyenyi, wøyen jaaxi, e sese naxa me wo tagi. Na mu lan. Wo xa nu tantu wøyenyi nan fala wo bore tagi. ⁵ Wo xa a kolon a fanyi ra, a langoe, seniyentare, a nun milante (naxan maniya kuye batui ra), e sese mu findixi ke tongoma ra Ala nun a xa

Mixi Sugandixi xa mangeya niini bun ma. ⁶ Wo naxa a lu mixi yo xa wo madaxu wøyenyi fufafu ra. Yi yunubi moolie xa fe ra, Ala xa xōne goroma ne mixie ma naxee mu a xui suxuma. ⁷ Na kui, wo naxa gbaku e ra.

⁸ Singe, dimi nan nu wo ra, kōnō yakōsi, wo bara findi naiyalanyi ra Marigi saabui ra. Wo xa wo jere alo a lan naiyalanyi xa die xa e jere ki naxe. ⁹ Naiyalanyi xa wali toma fe fanyi birin, tinxinyi birin, nun nōndi birin kui. ¹⁰ Wo xa kata wo xa kolon soto fee ma naxee Ala kenēnxi. ¹¹ Wo naxa wo gbe raso dimi xa wali kobi ya ma feo! Wo xa na fe mooli ramini kene ma.

¹² Barima na mixi moolie fe naxee rabama nōxunyi kui, hali a ifalafe yete mayaagi. ¹³ Kōnō naiyalanyi fe naxan birin makenenma, a toma ne ya ra. ¹⁴ Fe naxan birin toma ya ra, a fan bara findi naiyalanyi ra. A falaxi na nan ma,

«I tan naxan xife, xunu.

Keli faxamixie ya ma,

Ala xa Mixi Sugandixi xa yanbe xa ti i ma.»

¹⁵ Na kui, wo meeni wo jere ki ma. Wo naxa wo jere alo xaxilitaree. Wo xa wo jere ne alo xaxilimae. ¹⁶ Wo meeni yi temui ma, barima yi temui mu fan. ¹⁷ Na na a ra, a mu lan wo xa wo jere alo xaxilitaree. Wo xa kolon soto Marigi waxōnfe ma. ¹⁸ Weni naxa wo rasiisi, barima xaxilitarepa nan na ki. Wo xa

kamali Ala Xaxili Seniyenxi nan na. ¹⁹ Wo xa woyen wo bore be suuki nun beeti ra. Wo xa suukie nun beeti ba Marigi be naxee kelima wo bope yati yati ma. ²⁰ Wo xa tantui rasiga Baba Ala ma fe birin xa fe ra, temui birin. Wo xa na raba Ala xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xili saabui ra.

Nerefe yete magore kui

²¹ Wo xa wo yete magoro wo bore be Ala xa Mixi Sugandixi xa yaragaaxui kui.

²² Ginee, wo xa wo yete magoro wo xa morie be, alo wo wo yete magoroma Marigi be ki naxe. ²³ Xeme findixi a xa gine xunyi nan na, alo Ala xa Mixi Sugandixi findixi danxaniyatoe pama xunyi ra ki naxe. Danxaniyatoe pama fan findixi a fate nan na, a bara naxan nakisi. ²⁴ Danxaniyatoe pama a yete magoroma Ala xa Mixi Sugandixi be ki naxe, ginee fan lanma e xa e yete magoro e xa morie be na ki ne fe birin kui.

²⁵ Xeme, wo xa wo xa ginee xanu alo Ala xa Mixi Sugandixi danxaniyatoe pama xanuxi ki naxe. A a yete fi danxaniyatoe pama xa fe ra ²⁶ alako a xa a raseniyen, a xa a rafiixe ye ra masenyi saabui ra, ²⁷ a xa a dentege a yete be nore kui. Na kui, danxaniyatoe pama luma ne alo dugi tofanyi, xosi yo mu na naxan ma, naxan mu matorojoxi. A xa seniyen, tantanyi yo naxa lu a ma. ²⁸ Xeme lanma e xa

e xa ginee xanu na mooli nan na. E xa e xanu alo e e yete fate xanuxi ki naxe. Naxan a xa gine xanuma, a a yete nan xanuxi. ²⁹ Mixi yo mu na naxan a yete fate xonma, barima mixi birin a yete rabaloma, a meeni a yete fate ma. Ala xa Mixi Sugandixi fan meenima danxaniyatoe pama ma na ki ne, ³⁰ barima won findixi a fate salonyie nan na. ³¹ «Na kui, xeme fama ne kelide a baba nun a nga xun ma, a a maso a xa gine ra, e findi fate keren na.» ³² Gundo belebele nan na ki, konon na Ala xa Mixi Sugandixi nun danxaniyatoe pama nan ma fe falafe. ³³ Konon kankan xa a xa gine xanu alo a yete yati. Gine fan lanma a xa a xa mori binya.

6

¹ Die, wo xa wo nga nun wo baba binya Marigi xa fe ra, barima na nan findi fe tinxinxi ra. ² Yaamari singe nan ya, barake laayidixi naxan xanbi ra: «I xa i nga nun i baba binya, ³ alako fee xa sooneya i be, i xa simaya soto dunjina bende fupi fari.»

⁴ Babae, wo fan naxa wo xa die raxono. Wo xa e xuru, wo e rasi alo Marigi wama a xon ma ki naxe.

⁵ Konyie, wo xa wo marigie sago raba, naxee na wo xun ma yi dunjina ma. Wo xa e binya, wo gaaxu e ya ra. Wo xa e sago raba wo nii ra, alo wo Ala xa Mixi Sugandixi sago rabama ki naxe. ⁶ Wo naxa a raba

e ya tode gbansan xa ra, alo naxee katama e yete rafande mixi ma. Wo xa a raba ne alo Ala xa Mixi Sugandixi xa konyie naxee Ala sago rabama e boje birin na. ⁷ Wo a raba wo tinxi ra. Wo naxa wali e be alo wo na walife e tan gbansan nan ma fe ra. Wo xa wali ne alo wo na walife Marigi nan be, ⁸ barima wo a kolon, mixi fe fanyi yo raba, xa a findi konyi ra, xa a findi xore ra, Marigi a sare fima ne.

⁹ Konyi marigie, wo fan xa a raba na ki ne wo xa konyie be. Wo xa ba xaapefe e ma, barima wo a kolon Marigi keren nan na wo birin be koore ma, naxan mu mixi yo rafisa a boore be.

Ala geresose naxee fima danxaniyatoe ma

¹⁰ A donxoe ra, wo xa wo senbe so Marigi saabui ra nun a xa senbe magaaxuxi saabui ra. ¹¹ Wo xa Ala xa geresose birin tongo, alako wo xa no tide Ibulisa xa koota birin kanke. ¹² Barima won mu na ibunadama xa gerefe. Mangee, nolae, yi dunja senbema jaaxie, jinne naxee na kuye ma, gere na won nun nee nan birin tagi. ¹³ Na nan a ra, wo xa Ala xa geresose birin tongo alako na loxoe kobi na a li, wo xa no tide. Na gere raponyi xa wo li wo tixi. ¹⁴ Na kui, wo xa ti ne. Wo wo tagi ixiri nondi ra. Wo tinxinyi findi wo kanke makantase ra. ¹⁵ Wakilife xibaaru fanyi masende naxan bojesa fima

mixi ma, wo xa na findi sankiri ra wo sanyie be. ¹⁶ Safe na birin xun ma, wo xa danxaniya suxu wo yi ra alo wure lefa. Na nan noma Sentane xa tanbe radexexie ratide, a e raxuben. ¹⁷ Wo man xa kisi suxu naxan findixi wo xun makantase ra. Wo Ala Xaxili Seniyenxi xa santidegema fan suxu naxan findixi Ala xa masenyi ra. ¹⁸ Wo xa Ala maxandi temui birin a Xaxili Seniyenxi saabui ra, duba nun maxandi mooli birin na. Na kui, wo naxa yanfa. Wo xa wo tunnabexi ne Ala maxandife ra seniyentoe birin be.

¹⁹ Wo xa Ala maxandi n fan be, alako n na n de ibi, Ala xa n mali a xa xibaaru fanyi gundo makenende birin be limaniya ra. ²⁰ N findixi Ala xa santigi nan na yolonxoniyi bara balan naxan ma na xibaaru fanyi xa fe ra. Wo xa Ala maxandi n be alako n xa a masen limaniya ra alo n lan n xa a masen ki naxe.

Woyen donxoe

²¹ Tikike n ma fe nun n ma wali xa fe birin masenma ne wo be. Won ngaxakerenyi xanuxi nan a ra danxaniya kui. Tunnabexila nan a ra Marigi xa wali kui. ²² N a xexi wo ma na nan ma, alako a xa muxu xa fe tagi raba wo be, a man xa wo boje ralimaniya.

²³ Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa bojesa, xanunteya, nun danxaniya fi ngaxakerenyie ma. ²⁴ Ala xa hinne fi birin

ma Marigi Isa xa xanunteya
mu ɲɔnma mixi naxee bɛ.

**Ala xa masenyi
Annabi Pɔlu
naxan sebe
Filipi
danxaniyatɔe
ɲama ma
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Yi Kitaabui findixi bataaxe nan na Isa xa xɛera Pɔlu naxan sebe Isayankae ma naxee nu sabatixi Filipi taa kui. Singe Pɔlu nu bara kawandi ti menni alako mixie xa danxaniya Isa ma. E xa danxaniya naxa sabati a fanyi ra, han e Pɔlu mali a xa wali kui yire gbete. Na taruxui sebexi Isa xa Xɛerae xa Taruxui kui, sora 16.

Pɔlu to balan geeli Rɔma a xa danxaniya xa fe ra, Ala naxa a niya a xa bataaxee sebe danxaniyatɔe ɲama ndee ma. Pɔlu naxa bataaxe keren sebe Filipi danxaniyatɔee ma. A naxa e ralimaniya alako e xa lu Ala sagoe, e man xa findi misaali fanyi ra naxan nɔma a niyade mixi gbete xa bira Isa fɔxɔ ra. Pɔlu naxa e ratu a e mu nɔma e yete rakiside e xa fe fanyi saabui ra, fo Isa saabui ra naxan a yete baxi serexe ra dunija birin be.

To Isayankae man nɔma limaniya sotode yi Kitaabui saabui ra. Ala xa masenyi xaxili fanyi nun senbe fima mixie ma e na e boje rabi a be. Ala xa won mali alako

won xa seewe kolon naxan fatanxi Alatala ra. Amina.

**Ala xa masenyi
Annabi Pɔlu
naxan sebe
Filipi
danxaniyatɔe
ɲama ma**

Xɛebui

¹ N tan Pɔlu nun Timote, naxee findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa konyie ra, muxu bara wo xɛebu, Ala xa Mixi Sugandixi xa seniyentɔe naxee na Filipi, a nun wo xa yareratie nun wo malimae. ² Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne nun bojesa fi wo ma.

³ Temui birin n na ratu wo ma, n Ala tantuma ne. ⁴ N Ala maxandima wo be seewe ra temui birin, ⁵ barima wo bara n mali Ala xa masenyi kawandife ra kabi a fole han yakosi. ⁶ N a kolon, Ala, naxan wali fanyi foloxi wo tagi, a fama ne a rakamalide a xa Mixi Sugandixi Isa fa loxɔe. ⁷ A lan ne yi xaxili xa lu n be barima wo rafa n ma. Xa n na geeli kui, xa n na Ala xa xibaaru fanyi xunmageresofe kawandi ra, Ala hinnema ne won birin na. ⁸ Ala a kolon n wo xanuxi alo a xa Mixi Sugandixi Isa wo xanuxi ki naxe.

⁹ N Ala maxandima ne wo be alako wo xa xanunteya xun xa masa fe kolonyi nun fahaamui tilinxi ra, ¹⁰ alako wo xa no a kolonde fe naxan tide gbo. Na kui, wo boje xa

fiixe, marakɔɔsi yo naxa lu wo ma Ala xa Mixi Sugandixi fa loxɔɛ. ¹¹ Na loxɔɛ Isa fama ne wo matinxinde alako Ala xa matɔxɔ, a senbe xa kolon.

Pɔlu nun kawanditie

¹² N ngaxakerenyie, wo xa a kolon, tɔɔre naxan n lixi, na bara Inyila Isa masenyi wali rasɔɔneya, ¹³ barima mangɛ xa soorie nun mixie birin bara a kolon n na geeli kui Ala xa Mixi Sugandixi xa fe nan ma. ¹⁴ N ngaxakerenyie bara limaniya Marigi xa fe ma n ma naxankate saabui ra. Yakɔsi e mu gaaxuma fefe ya ra, e Ala xa masenyi kawandima senbe ra.

¹⁵ Nɔndi nan a ra, ndee na Ala xa Mixi Sugandixi xa fe kawandife mile nun tɔɔne nan ma, kɔɔɔ ndee fan na kawandi tife bɔɔɛ fanyi nan na. ¹⁶ Nee a rabafe xanunteya nan na, barima e a kolon a n findixi Xibaaru Fanyi xunmagereso nan na. ¹⁷ Booree Ala xa Mixi Sugandixi xa fe kawandima e xa yetɛ igboɔna nan na. E bɔɔɛ mu fiixe. E jɔxɔ a ma a e nɔma n ma geeli naxankate xun masade e xa kawandi ra. ¹⁸ Fefe mu a ra. Xa e bɔɔɛ fiixe, xa e bɔɔɛ mu fiixe, e na Ala xa Mixi Sugandixi xa fe masenfe. Yi findima sɛɛwe nan na n be to nun tina, ¹⁹ barima n a kolon fe naxee bara n li, e findima kisi nan na n be wo xa Ala maxandi saabui ra nun a xa Mixi Sugandixi Isa Xaxili xa mali saabui ra.

²⁰ N a kolon n fe birin nabama alako n naxa yaagi

fefe ra. N xa limaniya yakɔsi alo temui dangixi alako Ala xa Mixi Sugandixi xa matɔxɔɛ soto n ma simaya xa na mu n ma faxɛ saabui ra. ²¹ N ma dunijeigiri kui, n birama ne Ala xa Mixi Sugandixi fɔxɔ ra. N ma faxɛ findima fe fanyi nan na n be, ²² kɔɔɔ xa n lu dunija, n nɔma ne wali gbegbe rabade Ala be. Awa, n munse rabama? N mu a kolon. ²³ Na fe na n bendunfe yire firin. A xoli n ma n xa keli be, n xa siga Ala xa Mixi Sugandixi yire. Na fan dangi fe birin na. ²⁴ Kɔɔɔ a lanma n xa lu dunija wo tan ma fe ra. ²⁵ N bara a kolon n luma ne wo ya ma alako wo xa siga yare, wo man xa sɛɛwa danxaniya kui. ²⁶ N na gbilen wo yire, wo xa matɔxɔɛ Ala xa Mixi Sugandixi Isa be, na xun fama masade n ma fe ra.

²⁷ Wo jere ki xa lan Ala xa Mixi Sugandixi xa Xibaaru Fanyi ma tun, alako xa n na wo ya ma ba, xa n mu na ba, n nɔma a kolonde xaxili keren nan na wo be, wo birin walife danxaniya keren nan na, danxaniya naxan fatanxi Ala xa Xibaaru Fanyi ra. ²⁸ Wo naxa gaaxu wo gerefae ya ra. Wo xa limaniya findixi tɔnxuma nan na e be e loefe ra, wo fan xa a kolon wo kisima ne. ²⁹ Na kisi kelixi Ala nan ma, barima a bara hinne wo ra doxɔ firin: Wo danxaniyafe Ala xa Mixi Sugandixi ma, a nun wo man tɔɔɔfe a be, ³⁰ alo wo n fan to tɔɔɔ ra ki naxe. Alo wo man bara a me

ki naxe, han ya n na na tōore
nan kui.

2

Isa xa misaali

¹ Ala xa Mixi Sugandixi to
madundui nde fima wo ma,
a xa xanunteya to limaniya
nde fima wo ma, lanyi to na
wo nun Ala Xaxili Seniyenxi
tagi, xanunteya nun kinikini
nde to na wo yi ra, ² wo xa n
ma jalexinyi rakamali. Wo
lu lanyi kui. Xaxili keren,
xanunteya keren, nun jere
ki keren nan xa lu wo tagi.
³ Wo naxa fefe raba tōone
kui. Wo naxa wo yete rafisa
wo booree be. Wo nde ba
wo xa fe ra, wo a sa wo
boore gbe xun yete magore
kui. ⁴ Wo naxa wo yete
xa munafanyi fen. Wo wo
booree nan ma munafanyi
fen.

⁵ Wo yuge xa lu alo Ala xa
Mixi Sugandixi Isa.

⁶ Kabi abadan, a nu na Ala
keja ne,
kōno a mu tin a xa a yete tide
sa Ala ilanyi.

⁷ A naxa dije a yete birin ma,
a tin lude konyi keja ma,
a bari dunija ma alo
adamadi,
mixie fan naxa a kolon
adamadi ra.

⁸ A naxa a yete magoro,
a xa Ala sago raba,
han a naxa tin faxe ra wuri
magalanbuxi ma.

⁹ Na nan a toxi Ala naxa a
binya,
a a xili gbo dangi xili birin
na,

¹⁰ alako naxee na koore,
naxee na bōxi,

naxee na bōxi bun ma,
e na Isa xili me temui naxe,
e birin xa e xinbi sin a bun,
¹¹ e xa a fala,

«Ala xa Mixi Sugandixi Isa
nan na Marigi ra.»

Na xa findi matōxōe ra Baba
Ala be.

¹² N xanuntenyie, wo bara
n xui suxu n nu na wo tagi
temui naxe. Yakōsi fan, wo
xa Ala xa yaamarie rabatu
n xanbi dangife a singe ra.
Wo xa gaaxu Ala ya ra, wo
xa wakili wo xa kisi xa fe ra.
¹³ Ala nan fe ragirima wo ma
alako wo janige xa lan a gbe
ma, wo xa a waxōnfe raba.
¹⁴ Wo ne fefe rabama wo
naxa wo yaxaseri masa, wo
naxa sōnxō, ¹⁵ alako nōndi
nun seniyenyi xa lu wo be,
wo tan Ala xa die naxee yan-
bama alo te dexe yi dunija
mixi jaaxi tinxintaree ya
ma, ¹⁶ wo ne kisi masenyi
tima temui naxe. Na kui, n
matōxōe sōtōma Ala xa Mixi
Sugandixi fa lōxōe, barima
n mu dunija igirixi tōore
kui fufafu ra. ¹⁷ Hali n
faxa wo be, n ma dunijeigiri
fama findide wo be serexe
nan na naxan sama wo xa
danxaniya serexe xun ma.
Na n naseewama ne. ¹⁸ Wo
fan xa seewa, won birin xa
seewa.

Timote nun Epafrodite

¹⁹ N bara n xaxili ti Marigi
Isa ra a xa n mali alako n
xa Timote xee wo ma, alako
a xa n nalimaniya wo xa
xibaaru ra. ²⁰ Mixi yo mu na
n yi ra, wo xa fe rafan naxan
ma alo a tan. ²¹ Birin wama
e yete kan xa geenii nan xon

ma, e mu na Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa geeni xa fenfe. ²² Wo a kolon Timote bara a tunnabexi tōore kui Ala xa Xibaaru Fanyi xa fe ra. Kabi a naxa wali fōlo n seeti ma temui naxe, a bara lu alo di naxan birama a baba fōxo ra. ²³ Na kui, a xoli n ma n xa a xee wo yire, n ma fe makenenma temui naxe. ²⁴ N a kolon a gbe mu luxi, Ala xa a ragiri n xa fa wo yire.

²⁵ Kōno n ma mapoxunyi ma, fo n xa n ngaxakerenyi Epafrodite xee wo yire. A bara n mali ki fanyi ra Ala xa fe geremaso kui, alo wo a xexi n ma fe naxan ma. ²⁶ Wo to xoli bara a suxu ki fanyi. A bara kontofili barima wo bara a xa fure fe me. ²⁷ A fura ne a jaaxi ra. A gbe mu nu luxi a xa faxa, kōno Ala naxa kinikini a ma. Ala naxa kinikini n fan ma, alako na sunnunyi naxa sa n ma tōore xun. ²⁸ Na na a ra n bara gbata a xee fe ra wo ma alako wo xa jexin a tofe ra, n fan bōne ndedi xa sa. ²⁹ Wo xa a rasene Marigi xili ra seewe kui. Wo xa yi mixi mooli binya, ³⁰ barima a mu tondi fefe yo ra Ala xa Mixi Sugandixi xa wali kui, hali a findi a be faxe ra. A bara n mali wo tan mu nu noma n malide naxee ra.

3

Kisi sotofe

¹ Yakosi, n ngaxakerenyie, wo xa seewa wo Marigi ra. N mu taganma gbilende fee tagi rabade wo be, n naxee

sebexi wo ma temui dangixi, alako na xa wo ratanga. ² Wo xa wo yete ratanga mixi jaaxie ma, wali kobi rabae naxee wama fine rawalife tun mixi sunnafe ma. ³ Won tan nan na mixi sunnaxie ra a nondi ki ma, won tan naxee Ala batuma a Xaxili Seniyenxi saabui ra, naxee seewama Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, naxee mu e xaxili tima e yete ra.

⁴ Xa n wa, n fan noma n xaxili tide n yete ra. Xa mixi nde a mapoxunxi ne a a noma a xaxili tide a yete ra, n dangi na kanyi ra pon! ⁵ N sunnaxi a xi solomasaxan loxoe ne, Isirayilaka nan n na, naxan kelixi Bunyamin bōnsōe, Eburu yati yati nan lanxi n ma n bari ki ma. ⁶ N nu biraxi Ala xa seriye fōxo ra a Fariseni ki ne, n nu fa Isa xa danxaniyatōee jaxankata. Marakorosi jaaxi yo mu nu na n ma.

⁷ Kōno yakosi, n to bara danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma, n nu se naxan birin mapoxunxi fe fanyie ra, e tide yo mu na n be sōnon. ⁸ Marigi Isa kolonfe nan tide gbo nee birin be. Ala xa Mixi Sugandixi sotofe dangi na fe birin na, n bara naxee lu a xa fe ra. Na fee bara lu n be alo fee fufafu alako n xa Isa xa munafanyi soto. ⁹ N xa lu a tan nan ma fe, barima n yete senbe mu noma n findide mixi tinxinxi ra. N mu noma Ala xa seriye birin nabatude. Kōno xa n bara danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma, Ala tan noma ne n matinxinde. Ala nan

mixi matinxinma danxaniya saabui ra. ¹⁰ Na kui, n wama naxan xon, n xa Isa kolon. N xa a xa marakeli senbe kolon, n man xa tɔɔɔ alo a tɔɔɔxi ki naxe. N wama lufe ne alo Isa nu na ki naxe a faxa temui, ¹¹ alako n fan xa keli faxe ma.

¹² N a kolon n mu nu ge na birin sɔtɔde sinden, n ma fe mu gexi kamalide. Kɔnɔ n xa siga yare alako Isa n sugandixi fe naxan ma, n fan xa a xa fe suxu. ¹³ N ngaxakerenyie, n a kolon n mu gexi a suxude sinden, kɔnɔ n fe keren nan nabama: N mu n kobe ratoma, n sigama yare nan tun ma. ¹⁴ N birama ne n ma wali fɔxɔ ra, alako n xa sare sɔtɔ Koore Mange Ala won xilixi naxan ma a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra.

¹⁵ Won tan naxee xa danxaniya bara tilin, a lanma na mapɔxunyi nan xa lu won birin yi ra. Kɔnɔ xa a sa li mixi nde mu lanxi na fe ma, Ala fama na fan fiixede na kanyi be. ¹⁶ Won xa siga yare alo won darixi a ra ki naxe.

¹⁷ N ngaxakerenyie, wo xa n fɔxi raba. Mixi naxee jere ki luxi alo muxu gbe, nee nan xa findi misaali ra wo be. ¹⁸ Ala xa Mixi Sugandixi yaxuie bara wuya, naxee mu lama a xa serexe ra wuri magalanbuxi ma. N jan bara na fala wo be sanya wuyaxi, kɔnɔ yakɔsi n a masenma ne wo be n yaye ra. ¹⁹ E bara lɔe. E yete waxɔnfe bara findi e xa ala ra. E naxan itema, na nan fama e ragorode. E birama yi dunja gbansan nan fɔxɔ ra. ²⁰ Kɔnɔ won

tan xɔnyi na ariyanna nan na, won nakisima Marigi Isa kelima dennaxe fafe ra won fɔxɔ ra. Won na na nan mamefe. ²¹ A fama ne won fate makinikinixie masarade, e xa lu nɔre kui alo a gbe. A na rabama a senbe nan na, naxan dangi senbe birin nalanxi ra.

4

Marasi dɔnxɔe

¹ N ngaxakerenyie, a xoli n ma n xa siga wo xeebude. N bara jɛlexin wo xa fe ra, naxan bara a niya n xa binye sɔtɔ. N xanuntenyie, wo bira Marigi fɔxɔ ra alo wo darixi a ra ki naxe.

² Ewodiye nun Sintike, yandi wo xa lan wo bore ma Marigi xa fe kui. ³ N malima fanyi, n bara i maxandi, i xa e mali, barima e fan bara n mali n ma kawandi tife geremaso kui. Kilementi fan bara n mali, alo n walibooree naxee xilie sebexi kisi buki kui.

⁴ Wo seewa Marigi ra temui birin. N man xa a fala wo be, wo xa seewa. ⁵ Wo xa bɔje bexi xa makenen birin be. Marigi mu buma fafe ra sɔnɔn. ⁶ Wo naxa kontɔfili fefe ra, wo xa Ala maxandi fe birin kui, wo xa a mayandi, wo xa a tantu. ⁷ Na kui, Ala bɔjesa nun xaxilisa fima ne wo ma naxan mɔoli mu toma yi dunja fari. A na rabama a xa Mixi Sugandixi Isa nan saabui ra.

⁸ Dɔnxɔe ra, wo xa wo xaxili dɔxɔ yi fee nan xon ma: fe naxan yo findi nɔndi ra, naxan yo findi sɔobe

ra, naxan yo tinxin, naxan yo seniyeen, naxan yo fan, naxan yo findi seriye ra, naxan yo rafan Ala ma. Wo xa wo xaxili doxo yi fee nan xon binye nun tantui na naxee kui. ⁹ N naxan masenxi wo be, wo naxan toxi n ma misaali kui, wo bira na foxo ra. Na kui, Boresa Mange luma ne wo seeti ma.

Xeebui

¹⁰ N bara Marigi tantu wo xa fe ra barima wo man bara wo joxo sa n xon. Singe wo nu bara wa n malife, konoo Ala mu a ragiri. ¹¹ N mu yi falaxi xe barima n hayi to na se nde ma. N bara n matinkan n xa wasa so se naxan na n yi ra. ¹² Xa sese yo mu na n yi ra, xa se gbegbe na n yi ra, a birin fan. Xa kaame n suxuxi, xa n lugaxi, n bara wasa a birin na. Xa n bannaxi, xa n tooxoxi, n bara seewa a birin na. ¹³ N noma fe birin na n Marigi saabui ra, naxan senbe fima n ma. ¹⁴ Kono wo fan fe fanyi nan nabaxi n be n malife ra n ma tooe kui.

¹⁵ Filipikae, wo a kolon, kabi n naxa keli Masedon boxi Inyila Isa kawandi tife ra, danxaniyatoe nama yo mu n mali fe nde ra fo wo tan. ¹⁶ Wo tan nan na rabaxi. Wo naxa n mali sanya firin n nu na Tesaloniki temui naxe. ¹⁷ N mu na sese fenfe n yete be. A xoli n ma wo tan nan xa fe fanyi soto a kui. ¹⁸ N hayi na naxan birin ma, n bara a soto. Wo naxan nasanbaxi n ma Epaforodite saabui ra, a bara n wasa

han a bara dangi a i. Na serexe bara rafan Ala ma, a a kenene. ¹⁹ N Marigi Ala fama fe birin fide wo ma wo hayi na naxan ma. Feeere birin na a tan nan yi ra, a na birin nabama a xa Mixi Sugandixi Isa nan saabui ra. ²⁰ Ala tantu, Ala tantu. Ala naxan findi won Baba ra, won a tantuma ne han dunija raponyi.

²¹ Wo xa Isa xa seniyeentoe birin xeebu. ²² Seniyeentoe birin naxee na n seeti ma, a gbengbenyi naxee walife Mange Sesare xonyi, e bara wo xeebu. ²³ Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, xa hinne wo birin na.

**Ala xa masenyi
Annabi Pölu
naxan sebe
Kölosi
danxaniyatöe
nama ma
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Yi Kitaabui findixi bataaxe nan na Isa xa xera Pölu naxan sebe Isayankae ma naxee nu sabatixi Kölosi taa kui. Pölu mu nu findixi kawandila singe xa ra naxan Isa xa fe masen e be, kono a e kolon Roma ne, a nu na geeli dennaxe. Ala Xaxili Seniyenxi naxa masenyi nde fi Pölu ma Kölosikae be, a nun Isayankae birin be naxee nu sa fama lude dunija bende fupi fari. Yi Kitaabui kui, mixi noma lonni gbegbe sotode Isa xa fe ma a nun Isayankae nere ki xa fe ma.

Ala xa won mali a xa masenyi saabui ra alako won xa seewe soto dunija ma, won man xa seewe soto aligiyama. Amina.

**Ala xa masenyi
Annabi Pölu
naxan sebe
Kölosi
danxaniyatöe
nama ma**

Xeebui

¹ N tan Pölu nan yi ki, Ala a ragirixi naxan xa findi Isa

xa xera ra. Muxu nun Timote nan yi bataaxe sebefe ² wo tan ma, Kölosikae seniyentöe. Wo bara findi n ngaxakerenyi danxaniyatöe ra barima wo laxi Ala xa Mixi Sugandixi ra. Won Baba Ala xa hinne nun bopesa fi wo ma.

Pölu Kölosikae tantufe

³ Muxu bara Ala tantu, won Marigi Isa Baba. Muxu Ala maxandima wo be temui birin. ⁴ Muxu yi nan mexi, wo bara danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, wo man bara Ala xa seniyentöe birin xanu. ⁵ Wo xaxili tixi fe ra Ala naxan nagataxi wo ya ra koore ma. Wo xa danxaniya nun wo xa xanunteya kelima na nan ma. Wo bara na birin me Ala xa nondi kui naxan findixi xibaaru fanyi ra. ⁶ Na xibaaru fanyi bara findi geeni ra dunija birin be. A man bara findi geeni ra wo be wo Ala xa hinne yati kolonxi temui naxe. ⁷ Won ngaxakerenyi, muxu waliboore Epafirasi nan wo xaranxi na nondi ra. A bara findi Ala xa Mixi Sugandixi xa walike tinxinxi ra wo be. ⁸ A bara a masen muxu be a wo mixi xanuma Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra.

*Pölu Kölosikae rali-
maniyafe*

⁹ Na nan a toxi, muxu fan, kafi muxu naxa na kolon, muxu Ala maxandife ne wo be temui birin, a xa fahaamui nun xaxili fanyi fi wo ma alako wo xa Ala sago kolon a fanyi ra. ¹⁰ Wo xa wo

ἵερε αλο won Marigi wama a xon ma ki naxe. Wo xa fe fanyi mooli birin naba. Wo xa Ala kolon a fanyi ra. ¹¹ Wo xa senbe soto a xa senbe magaxuxi saabui ra, alako wo xa wo tunnabexi, wo man xa dije, ¹² wo man xa Baba Ala tantu seewe kui. A bara a ragiri wo xa no seniye tsee ke sote naiyalanyi kui. ¹³ A bara won namini Sentane xa noe bun ma, naxan findixi dimi ra, a won naso a xa Di xanuxi xa mangeya nini bun ma. ¹⁴ Na di bara won xunsara, a bara won ma yunubie xafari.

Ala xa Mixi Sugandixi

¹⁵ Ala mu toma, konɔ a xa Di findixi a misaali nan na. Daali birin fisamante nan a ra. ¹⁶ A tan nan se birin daa, naxan na koore ma, naxan na boxi ma, naxan toma, naxan mu toma, mangee, yaamaritsee, nolae, senbema. Na birin daaxi a saabui nan na, na birin daaxi a yete nan be. ¹⁷ Beenun se keren xa daa, a tan nu na. A birin na na a tan nan saabui ra. ¹⁸ Danxaniyatɔe pama xunyi na a tan nan na. Na luma ne alo a fate yati yati. A tan nan na fe birin fole ra. A tan nan singe rakeli faxe ma, alako a xa findi dunija fisamante ra. ¹⁹ A naxa rafan Ala ma a xa Isa rakamali Ala xa fe birin na. ²⁰ A man bara tin fe birin masode a ra a xa Di xa faxe saabui ra. Bɔpɛsa xa lu Ala nun dunija birin tagi, naxan na koore nun boxi ma. Na lanyi bara lu e tagi Ala xa Di wuli saabui ra, naxan banban wuri magalanbuxi ma.

²¹ Singe ra, wo tan nun Ala, wo tagi nu ikuya. A yaxuie yati yati nan nu na wo ra, barima wo nu fe jaaxie majoxunma, wo man nu e rabama. ²² Konɔ yakosi, lanyi bara lu wo tagi Ala xa Di xa faxe saabui ra, alako wo xa seniye n, wo xa ti Ala ya i, tantanyi nun marakɔrɔsi yo mu na wo ma sɔnɔn. ²³ Konɔ a lanma ne wo xa danxaniya xa sabati, a xa senbe soto, alako wo naxa makuya fe fanyi ra naxan nagataxi wo be Ala xa xibaaru fanyi saabui ra. Na xibaaru fanyi wo naxan mexi, a masenxi ne dunija birin be. N tan yati walima na nan ma.

Polu xa wali

²⁴ Yakosi, n bara jɛlexin n toorofo ma wo xa fe ra. N yete yati fama Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa toore raka-malide danxaniyatɔe pama xa fe ra, naxan luxi alo a fate. ²⁵ N bara findi danxaniyatɔe pama xa walike ra. Ala bara n xee n xa a xa masenyi birin tagi raba wo be. ²⁶ Na gundo nu noxunxi ne mixi birin ma, kabi temui xonnakuye. Konɔ yakosi, Ala bara na masen a fiixe ra a xa seniye tsee birin be. ²⁷ A waxi ne na gundo xa masen e be si birin tagi, e xa a xa noore tofanyi to. Na gundo nan yi ki, Ala xa Mixi Sugandixi na wo i, a tan nan noxi a niyade wo xa a xa noore soto. ²⁸ Muxu Ala xa Mixi Sugandixi nan ma fe masenma adamadi birin be. Muxu e birin

xaranma ne lonni ra, alako mixi birin xa kamali Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra. ²⁹ Na nan a toxi, n na walife Isa senbe ra, naxan n malima a fanyi ra.

2

¹ Wo xa a kolon n na gere masofe wo be, n na gere masofe Layodiseyakae nun danxaniyatobe birin be, naxee n kolon kono e mu n toxi sinden. ² N na gere maso kui alako wo boje xa limaniya, wo xa boni wo bore ra xanunteya kui, wo man xa xaxili fanyi soto. Na kui, wo noma ne Ala xa gundo kolonde. Na gundo findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na. ³ Lonni fanyi nun fe kolonyi noxunxi Isa nan ma fe kui.

⁴ N na falaxi ne, alako mixi yo naxa no wo madaxude woyenyi tofanyie ra. ⁵ N makuya wo ra, kono n boje na wo seeti ma. N bara jalexin, barima wo na jerefe a fanyi ra wo xa danxaniya kui. Wo mu Ala xa Mixi Sugandixi bejinma fefe ma.

Polu Kolosikae rali-maniyafe a firin nde

⁶ Wo to bara tin wo Marigi Isa xa fe ra, Ala xa Mixi Sugandixi, wo lan ne wo xa bira a foxo ra. ⁷ Isa xa lu wo be alo sanke na sansi be ki naxe. A xa lu wo be alo fanye, banxi tima naxan fari. Wo xa danxaniya xa sabati alo muxu wo xaranxi ki naxe. Wo xa Ala tantu temui birin. ⁸ Wo naxa a lu mixi

yo xa wo madaxu woyenyi joxunme ra. Na wulee findixi adamadi xa mapoxunyi nan na. Na fatanxi dunija fe nan na. A mu kelixi Ala xa Mixi Sugandixi xa ma feo!

Isa Marakisima

⁹ Ala xa fe kepa birin na Isa yi ra. ¹⁰ Wo fan bara kamali Isa saabui ra, naxan findixi mange ra. Mangeya birin nun senbe mooli birin na a bun ma.

¹¹ Isa bara wo sunna, kono a mu a rabaxi a adama ki xa ma. A mu sese ba wo fate ma. A wo sunna ki naxe, a wo sondonyi nan kui ixaxi. ¹² Wo bara wo xunxa ye xora. Na bara maniya alo wo nun Isa bara ragata gaburi keren kui. Na xanbi wo fan bara keli ye xora alo Isa kelixi gaburi kui ki naxe. Na birin nabaxi ne barima wo bara la Ala senbe ra, naxan Isa rakelixi faxe ma. ¹³ Wo nu luxi ne alo faxamixie, wo xa yunubie xa fe ra nun wo xa sunnatareya xa fe ra, kono Ala bara wo rakisi Isa saabui ra. A bara dije won ma yunubi birin ma. ¹⁴ Kalamui naxan nu sebexi won xili ma, naxan nu noma won ma fe kanade, a bara na ba na a mabanbanfe wuri magalanbuxi ma. ¹⁵ Na kui, Ala bara no mangeya nun senbe mooli birin na dunija birin ya xori, naxee fatanxi Sentane ra, a naxa xunnakeli soto na wuri magalanbuxi saabui ra.

Xaranyi naxan findixi wule ra

16 Awa, wo naxa tin mixi yo xa kiiti jaaxi sa wo ma wo xa donse nun minse xa fe ra, sali xungbee xa fe ra, kike nεενε sali xa fe ra, xa na mu malabu λoxε xa fe ra. 17 Na birin findixi fe fanyi tɔnxuma nan na. A nu wama Ala xa Mixi Sugandixi xa fe nan masenfe won be, naxan findixi nɔndi yati ra. 18 Wo naxa tin mixi yo xa wo xa xunnakeli ba wo yi ra. Mixi ndee katama ne na rabade. A luma alo e e yete nan magoroma, kɔnɔ wule na a ra. A luma alo e tan nun malekee Ala nan batuma, kɔnɔ na fan wule nan a ra. E birama laamatunye fɔxɔ ra, kɔnɔ e e yete igboma fe fufafu ma. 19 E mu fatuxi Isa ma, naxan na xunyi ra. Fate xunyi salonse birin naperema. Kankan xirixi e boore ra, Ala senbe fima e birin ma alo a wama a xɔn ma ki naxe.

20 Xa wo bara fatan dunija fee ma Isa saabui ra, munfe ra wo wo yete luma dunija fee xa yaamari bun ma? 21 Na yaamari naxe, «A mu lan wo xa yi tongo! A mu lan wo xa yi don! Wo man mu lan wo xa a masuxu!» 22 Na fe birin fama jɔnde. Na seriye mɔoli fatanxi adamadi nan na. 23 Na fe mɔoli maniya lonni ra, barima batui, yete magore, nun fate tɔɔɔfe na a kui, kɔnɔ e tide yo mu na, barima e mu nɔma yunubi fee bade mixi bɔje ma.

3

Ala xa kira

1 Xa nɔndi na a ra, wo nun Ala xa Mixi Sugandixi nan birin nakelixa faxe ma, wo xa ariyanna fen, Ala xa Mixi Sugandixi magoroxi Ala yirefanyi ma dennaxe. 2 Wo xa ariyanna fe fen, dunija fe mu a ra. 3 Barima wo bara faxa, wo xa simaya fa nɔxunxi Ala xa Mixi Sugandixi xa fe i Ala xa fonisireya kui. 4 Wo Rakisima Ala xa Mixi Sugandixi na fa, wo fan luma a xa nɔre nan kui.

5 Na nan a toxi wo lanma wo xa adamadi xa fe kobi birin nabɛnin: yene fe, langoe fe, fe seniarentare, korintepa naxan maniyaxi kuye batufe ra. 6 Ala xɔnɔma ne na fe mɔoli ma, nun naxee e rabama. 7 Singe ra nu, wo yati nu jɛrema na ki ne.

8 Kɔnɔ yakɔsi, wo xa yi fe birin bɛnin: bɔjete, geresofe, fe jaaxi, mixi xili kanafe, nun konbi. 9 Wo naxa wule fala wo bore be. Wo bara na jɛre ki fori bɛnin, 10 alako wo xa jɛre ki neene suxu, naxan lanma Ala jɛre ki ma. Na kui, wo fama Ala kolonde a fanyi ra. Na birin luma alo mixi naxan dugi fori bama a ma, a dugi neene ragoro a ma. 11 Na kui, Gireki nun Yuwif e birin keren. Mixi sunnaxi nun mixi sunnatate e birin keren. Xununtaree, mixi xununxi, konyi, nun lasiri, e birin keren. Isa nan findixi a birin na, a man na a birin i.

12 Ala wo tan nan sugandixi, wo bara findi seniarentɔe ra, Ala xanun-

tenyie. Wo lan ne wo xa kinikini mixi ma, wo boɲe xa fan, wo xa wo yete magoro, wo boɲe xa beɣi, wo xa diɲe. ¹³ Wo xa wo bore sutura, wo man xa hinne wo bore ra. Xa mixi nde bara fe ɲaaxi raba a bore ra, na kanyi xa diɲe alo Ala xa Mixi Sugandixi diɲexi wo ma ki naxe. ¹⁴ Naxan dangi a birin na, wo xa wo bore xanu barima na findima lanyi fanyi ra. ¹⁵ Ala xa Mixi Sugandixi nu wama lanyi naxan xon won be, won boɲe xa bira na lanyi foxo ra. Ala bara wo xili wo xa findi fate keren na, lanyi xa lu wo tagi. Wo xa Ala tantu na ma.

¹⁶ Ala xa Mixi Sugandixi xa masenyi fanyi xa lu wo boɲe kui. Wo xa wo bore xaran, wo man xa marasi nun lonni fi wo bore ma. Wo xa na raba suuki nun beɣti ra naxan fatanxi Ala Xaxili Seniyenxi ra. Wo xa Ala tantu na beɣtie ra, e xa keli wo boɲe yati yati nan kui. ¹⁷ Wo fe naxan birin falama, wo fe naxan birin nabama, wo xa na birin naba wo Marigi Isa xili ra. Wo xa Baba Ala tantu Isa saabui ra.

Denbaya seriyɛ

¹⁸ Ginɛɛ, wo xa lu wo xa mɔrie xa yaamari bun ma, alo Marigi wama a xon ma ki naxe. ¹⁹ Xemeɛɛ, wo xa wo xa ginɛɛ xanu, wo naxa ɲaaxu e ra. ²⁰ Dimɛdie, wo xa wo barimixie xui ratinme fe birin kui, barima na rafan Marigi ma. ²¹ Barimixie, wo naxa wo xa die boɲe

raɲaaxu e ma, alako li-maniya naxa ba e yi. ²² Konyie, wo xa wo marigie xui birin natinme. Wo naxa wali e ya tode xa gbansan na, alako wo xa rafan mixie ma. Wo xa wali e be wo boɲe fiixexi ra, barima wo gaaxuxi wo Marigi Ala ya ra. ²³ Wo fe naxan birin nabama, wo xa a raba wo boɲe fiixexi nan na, alo wo a rabama Marigi be ki naxe. Wo mu a rabama mixie xa be. ²⁴ Na kui, wo xa a kolon Marigi na sare ragbilenma ne wo ma, naxan findima wo ke ra. Wo na walife Ala xa Mixi Sugandixi nan be, wo Marigi yati yati. ²⁵ Naxan fe kobi rabama, Marigi na fan sare ragbilenma ne a ma. Mixi birin a gbe sɔtoma ne, Ala mu mixi yo rafisa a boore be.

4

¹ Konyi marigie, wo xa wo xa konyie masuxu tinxinyi ra, barima konyi nan wo fan na. Wo Marigi na koore ma.

Marasi donxɔɛ

² Wo xa Ala maxandi temui birin. Wo xa wo yete mato, wo xa Ala tantu. ³ Wo Ala maxandi muxu fan be. Ala xa sɔɔneya raba won ma kawandi kui, alako n xa Ala xa Mixi Sugandixi xa gundo masen birin be. N saxi geeli na fe nan ma. ⁴ Wo Ala maxandi n be alako n xa na fala a fanyi ra, a xa fiixe foxen, alo a lanma n xa a raba ki naxe.

⁵ Wo xa wo jere xaxili-maya ra danxaniyatarae ya tode ra. Wo xa na raba

sinnanyi ma a raba waxati.
⁶ Wo xa masenyi fanyi ti mixie be, naxan fan. Kuri so temui, foxe sama ne bande, alako a xa joxun. Wo fan xa fata mixi birin yaabide woyenyi ra naxan fan.

Xeebui donxoe

⁷ N ngaxakerenyi Tikike findixi n xanuntenyi nan na naxan bara n mali a fanyi ra Marigi xa wali xa fe ra. A fama n ma fe birin tagi rabade wo be. ⁸ N a xexi ne wo ma alako a xa muxu xa fe tagi raba wo be, a man xa wo ralimaniya. ⁹ N man bara n ngaxakerenyi tinxixi, n xanuntenyi Onesimo Kolosika xee a xa Tikike mati. E firinyi fama n ma fe birin dentegε sade wo be.

¹⁰ Arisitaraki, muxu nun naxan na geeli, a wo xeebu. Baranabasi deexo Maraki fan wo xeebu. Wo bara marasi soto Maraki xa fe ma. Xa a fa wo xonyi, wo xa a rasene a fanyi ra. ¹¹ Yesu, naxan xili falama Yusutu, a fan wo xeebu. Yuwifi danxaniyatoe jama birin ya ma, yi mixi saxanyi gbansan nan n malixi Ala xa mangeya niini wali rabade. E bara limaniya fi n ma.

¹² Epafirasi, naxan findixi wo xonyika ra, a wo xeebu. Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa walike nan a ra. A Ala maxandima wo be temui birin alako wo xa danxaniya xa sabati, wo xa Ala waxonfe kolon, wo man xa a raba. ¹³ A wali gbegbe rabama wo be, wo tan danxaniyatoe naxee na Kolosi, Layodiseya,

nun Hiyerapoli. N na a seede ra. ¹⁴ Luki seriba, muxu xanuntenyi wo xeebu, a nun Demasi.

¹⁵ Wo xa won ngaxakerenyi Layodiseya danxaniyatoe xeebu, nun Nimifa, a nun danxaniyatoe jama naxan e malanma a xa banxi kui. ¹⁶ Wo na ge yi bataaxe xarande wo xonyi, wo xa a so Layodiseya danxaniyatoe fan yi ra, e xa a xaran. Wo tan fan, wo xa bataaxe xaran n naxan nasanbaxi Layodiseyakae ma. ¹⁷ Wo xa a fala Arikipe be, «Fenten i xa wali ma, Marigi naxan soxi i yi ra alako i xa na raba a fanyi ra.»

¹⁸ Xeebui nan yi ki, n tan Polu naxan sebexi wo ma n yete belexe ra. Wo xa ratu a ma n na geeli nan kui yi ki. Ala xa hinne wo birin na.

**Ala xa masenyi
singe
Annabi Pɔlu
naxan seɓe
Tesaloniki
d anxaniyatɔe
ɲama ma
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Yi Kitaabui findixi bataaxe singe nan na Ala xa xɛɛra Pɔlu nun a walibooree naxan seɓe danxaniyatɔe ɲama ma naxee nu sabatixi Tesaloniki.

Beenun e xa yi bataaxe seɓe, Pɔlu nun Silifanu nu bara kawandi ti Tesaloniki. Ala to e xa wali baraka, naa mixi wuyaxi naxa gbilen kuye batufe fɔxɔ ra, e danxaniya Ala ma naxan a xa Mixi Sugandixi xɛɛxi duniɲa rakiside. Kɔnɔ Pɔlu nun Silifanu mu nɔ bude Tesaloniki taa kui, e gi kɔɛ nan na barima mixi kobi ndee nu bara ɲama bɔɲe rate e xili ma. Yi fe birin tagi rabaxi Isa xa Xɛɛrae xa Taruxui Kitaabui kui, Sora 17.

Pɔlu nun Silifanu to Aten li, e naxa kontofili Tesaloniki danxaniyatɔeɛ be barima e mu nu a kolon xa e xa danxaniya sabatixi. Na kui, e naxa Timote xɛɛ alako a xa Tesaloniki danxaniyatɔeɛ ɲanige kolon, a xa e ralimaniya e xa danxaniya kui. Timote to gbilen, a naxa dentege sa Pɔlu nun Silifanu be. Ala Xaxili Seniyenxi naxa masenyi fi e

ma Tesalonikikae be, e naxa yi bataaxe seɓe.

Yi Kitaabui tide to bara mini Tesaloniki danxaniyatɔeɛ be, a lonni fi e ma, a e ralimaniya, a tide na won fan be. A a masenma won be a Ala won xilixi ne won xa won ɲere seniyenyi kui, won xa gbilen seniyentareɲa fɔxɔ ra. A man a masenma a wali tide gbo danxaniyatɔe be. A lanma won xa balo won yilenfure nan na. Yi Kitaabui man limaniya fima won ma barima a a masenma won be a Ala xa Mixi Sugandixi Isa fama ne a xa danxaniyatɔeɛ fɔxɔ ra, e ɲiɲe nun a laaxiraxi, a e xanin Ala xɔnyi e sa luma dennaxe abadan.

Tesaloniki danxaniyatɔeɛ findixi misaali nan na won be barima hali e to ɲaxankate gbeɓe sɔtɔ, e xan ne danxaniya kui, e e xaxili ti Ala ra. Ala xa won mali won ma danxaniya xa tilin, won xa won tun nabexi Ala xa kira fanyi xɔn ma. Ala xa won natanga seniyentareɲa ma, won naxa fa yaagi Marigi gbilen lɔxɔɛ. Ala xa won mali ariyanna kira xɔn ma. Amina.

**Ala xa masenyi
singe
Annabi Pɔlu
naxan seɓe
Tesaloniki
d anxaniyatɔe
ɲama ma**

¹ Pòlu, Silifanu, nun Timote nan yi ki, katarabi Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa danxaniyatɔɛ jama ma naxee na Tesaloniki.

Ala xa hinne nun bɔɓɛsa fi wo ma.

Ala tantufe Tesalonikikae xa fe ra

² Waxati birin muxu Ala tantuma wo xa fe ra, muxu man a maxandima wo bɛ. Temui birin ³ muxu wo xa fe falama won Baba Ala bɛ. Muxu a tantuma nɛ wo xa wali ma naxan kelixi wo xa danxaniya nun wo xa xanunteya ma. Muxu a tantuma nɛ barima wo wo tun nabexixi wo xaxili tife ra Ala xa Mixi Sugandixi Marigi Isa ra.

⁴ N ngaxakerenyie, wo tan Ala xanuntenyie, muxu a kolon a Ala bara wo sugandi.

⁵ Muxu to xibaaru fanyi masen wo bɛ, a mu findi muxu de wɔyenyi gbansan xa ra. Ala Xaxili Seniyenxi naxa senbe fi muxu xa xibaaru fanyi kawandife ma, muxu danxaniyaxi a ma. Wo a kolon yati muxu nu jɛrema ki naxe wo xa fe ra, muxu nu na wo ya ma temui naxe. ⁶ Wo bara findi muxu nun Marigi fɔxi rabae ra. Hali wo to jaxankate gbegebe sɔto, wo Ala xa masenyi suxu nɛ jɛlexinyi ra, jɛlexinyi naxan fatan Ala Xaxili Seniyenxi ra.

⁷ Na kui, wo bara findi misaali ra danxaniyatɔɛ birin bɛ naxee na Masedon nun Akayi. ⁸ Ala xa masenyi bara rayensen yɛ wo saabui

ra. A mu rayensenxi Masedon nun Akayi gbansan xa ma. Yire birin bara a kolon wo danxaniyaxi Ala ma ki naxe. Na kui, muxu mu sese falama sɔnon na xa fe ra. ⁹ Na mixi naxee bara wo xa fe mɛ, e tan nan fama wo xa fe falade, wo muxu rasene ki naxe, wo man gbilen kuyee fɔxɔ ra ki naxe, wo fa bira Ala Njɛ fɔxɔ ra naxan findixi nondi ra. ¹⁰ E man wo xa fe falama, wo Ala xa Di mamexi ki naxe kelife koore ma. Na nan findixi Isa ra, Ala naxan nakeli faxe ma, Isa naxan won natangama xɔne ma naxan na fafe.

2

Pòlu nun Tesaloniki danxaniyatɔɛ jama

¹ N ngaxakerenyie, wo tan yati a kolon a muxu fafe wo yire na mu findixi fe fufafu ra. ² Wo a kolon, muxu nu bara jaxankate nun tɔɔɛ sɔto Filipi. Kɔnɔ muxu naxa muxu xaxili ti won Marigi Ala ra, muxu limaniya alako muxu xa wo kawandi Ala xa xibaaru fanyi ra, hali geremasoe gbegebe to nu naa.

³ Muxu xa kawandi mu fatanxi wule xa ra, a mu fatanxi janige seniyentare xa ra, a mu fatanxi yanfanteya xa ra. ⁴ Ala to bara muxu mato, a bara a xa xibaaru fanyi taxu muxu ra. Na kui, muxu mu wɔyenma xɛ de alako muxu xa rafan mixie ma. Muxu wɔyenma nɛ alako muxu xa Ala nan kenɛn naxan won sondonyie matoma. ⁵ Wo a kolon yati, Ala fan a kolon, muxu

mu deijoxunyi woyenyi yo falaxi wo be. Muxu mu kawandi tixi xe alako muxu xa se nde sotō. ⁶ Muxu hayi mu na mixie xa matōxōe ma, a na findi wo tan na, a na findi mixi gbetee ra.

⁷ Ala xa Mixi Sugandixi xa xerae to na muxu ra, muxu nu noma muxu xa fe kote dōxōde wo xun ma, kōnō muxu mu tin. Muxu naxa mēeni wo ma, alō dinge mēenima a xa die ma ki naxe. ⁸ Muxu wo xanuxi ne han muxu naxa muxu yete yati fi wo ma safe Ala xa xibaaru fanyi xun ma muxu wo kawandi naxan na. Wo xa fe nu bara xōrōxō muxu ma ki fanyi. ⁹ N ngaxakerenyie, wo xa wo mapoxun muxu xa wali nun muxu xa tōōe ma. Muxu wakili ne kōe nun yanyi alako muxu xa kōntōfili naxa lu wo sese ma, muxu nu Ala xa xibaaru fanyi kawandife wo be temui naxe. ¹⁰ Muxu jerexi seniyenyi nun tinxinyi nan na wo xa fe ra, marakōrōsi yo mu na muxu ma. Wo bara findi na fe seedee ra, wo nun Ala. ¹¹ Wo a kolon yati, a muxu na wo birin be, alō babe nun a xa die na ki naxe. ¹² Muxu bara wo ralimaniya, muxu bara wo mafuruku, muxu bara wo mayandi alako wo jere ki xa Ala kenēn, naxan wo xilixi wo xa lu a xa mangeya niini bun ma, wo xa a xa nōre kolon.

¹³ Na nan a toxi muxu Ala nuwali sama temui birin barima muxu to wo kawandi Ala xa masenyi ra, wo mu a suxuxi xe alō mixi woyenxui. Wo a kolon ne a

a findixi Ala xa masenyi nan yati ra naxan senbe na walife wo tan danxaniyatōee ya ma. ¹⁴ N ngaxakerenyie, wo bara maniya Ala xa danxaniyatōe jamae ra naxee danxaniyaxi a xa Mixi Sugandixi Isa ma Yudaya bōxi ma. Wo bari-booree wo tōōō ki naxe, Yuwifie fan Yudaya danxaniyatōe jamae tōōō na ki ne. ¹⁵ E tan Yuwifie nan Marigi Isa nun namijōnmee faxa, e muxu fan jaxankata. E xa fe mu Ala kenēnxi. E to muxu tōōōma muxu xa kawandi wali kui, e jaaxuma mixi birin na. ¹⁶ E mu wama muxu xa si gbetee kawandi alako nee xa kisi. Na kui, e na e xa yunubi nan tun xun masafe. Kōnō Ala xa xōne bara e suxu.

¹⁷ N ngaxakerenyie, muxu bara makuya wo ya tode ra waxati nde bun, kōnō muxu bōje tan mu makuyaxi wo ra. Wo xōli muxu suxuma ki fanyi ra. Muxu bara fe birin naba alako muxu man xa wo to. ¹⁸ Muxu nu bara wa gbilenfe wo yire. N tan Pōlu wa ne n xa wo yire li sanmaya wuyaxi, kōnō Sentane nan muxu matōōō. ¹⁹ Marigi Isa gbilen lōxōe, muxu jōxō tima Ala ra nde xa fe ra? Muxu jēlexinma nde xa fe ra? Muxu matōxōe sotōma nde xa fe ra? Wo tan xa mu a ra? ²⁰ Iyo, wo tan nan findixi muxu xa xunnakeli nun muxu xa sēewe ra.

3

Pōlu Timote xēefe

Tsaloniki

¹ Na kui, muxu bɔɓɛ to mu nɔxi sade, muxu bara a panige muxu tan xa lu Aten, ² muxu xa won ngaxakerenyi Timote xɛɛ wo ma. Muxu waliboore na a ra Ala xa wali kui naxan findi Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi kawandila ra. Muxu a xɛɛxi nɛ alako a xa wo senbɛ so, a xa wo ralimaniya wo xa danxaniya kui, ³ alako wo xa paxankate naxa wo hanmɛ. Wo fan yati a kolon, na paxankate nan nagirixi won ma. ⁴ Hali muxu nu na wo ya ma tɛmui naxɛ, muxu nu a falama nɛ wo bɛ, a mixie fama won paxankatade. Wo bara a to fa, na nan fa rabaxi.

⁵ Na nan a ra, n bɔɓɛ to mu nu saxi sɔnɔn, n naxa Timote xɛɛ naa alako a xa a kolon wo xa danxaniya na ki naxɛ. N nu gaaxuxi nɛ wo bɛ Sentanɛ mixi ratantanyi fa wo ratantanfe, muxu xa wali fa findi wali fufafu ra. ⁶ Kɔnɔ Timote to baxi gbilende muxu yire keli wo xɔnyi, a bara xibaaru fanyi fala muxu bɛ wo xa danxaniya nun wo xa xanunteya xa fe ra. A naxɛ, a wo ratuxi muxu xa fe ra sɛwɛ kui, a muxu to xɔli na wo ma, alɔ wo fan to xɔli to na muxu fan ma. ⁷ Na kui, n ngaxakerenyie, hali muxu to na tɔɔrɛ nun paxankate kui, muxu bara ralimaniya wo xa danxaniya xa fe ra. ⁸ Yakɔsi muxu bɔɓɛ bara sa sɔnɔn, barima muxu bara a kolon a wo xa danxaniya xanxi Marigi. ⁹ Muxu mu

a kolon sɔnɔn muxu nɔma Ala tantude ki naxɛ wo xa fe ra. Danyi yo mu na muxu xa sɛwɛ ma wo xa fe ra Ala xa fe ra. ¹⁰ Kɔɛ nun yanyi muxu na a maxandife muxu nii birin na, muxu xa nɔ wo tode, alako naxan luxi wo xa danxaniya ra, muxu xa na rakamali.

¹¹ Ala yete yati, won Baba, a nun won Marigi Isa xa kira bɔɔ muxu bɛ alako muxu xa wo yire masɔto. ¹² Xanunteya naxan na wo bɛ wo doro tagi, a nun wo nun mixi birin tagi, Ala xa na xun masa ki fanyi ra, alɔ muxu fan wo xanuxi ki naxɛ. ¹³ Ala xa wo sondonyie senbɛ so alako won Marigi Isa na gbilen lɔxɔ naxɛ a nun a xa seniyyentɔɛ ra, wo xa nɔ tide won Baba Ala ya i seniyyenyi nun tinxinyi kui.

4*Nerefe seniyyenyi kui*

¹ N ngaxakerenyie, muxu bara wo tinkan wo lan wo xa wo jɛrɛ ki naxɛ Ala waxɔnyi ma. Han ya wo na na nan xun ma. Yakɔsi, muxu wo maxandima, muxu wo mayandi Marigi Isa xili ra, wo xa nu na xun masa. ² Wo a kolon yati muxu wo xaranxi naxan na Marigi Isa xili ra. ³ Ala sago na a ra wo xa seniyyen. Wo naxa langoɛpa raba. ⁴ Kankan xa a yete suxu seniyyenyi nun tinxinyi kui. ⁵ Wo naxa bira langoɛpa fɔxɔ ra, alɔ Ala kolontaree a rabama ki naxɛ. ⁶ Mixi yo naxa yunubi raba a ngaxakerenyi ra, a fu

a ma na fe kui, barima Marigi na fe mooli birin maki-itima ne. Muxu bara na fala wo be, muxu man gbilen ne a fala ra wo be. ⁷ Ala won xilixi ne won xa won jere seniyenyi kui, won xa gbilen seniyentareja foxo ra. ⁸ Na kui, mixi naxan tondima yi fee rabatude, a mu tondixi ibunadama xa be, a tondixi Ala nan be naxan a Xaxili Seniyenxi fixi wo ma.

⁹ Hali muxu mu wo rasi ngaxakerenyie xanufe ma, barima Ala nan bara wo tinkan wo xa wo bore xanu. ¹⁰ Wo na nan yati rabafe ngaxakerenyie ra naxee na Masedon boxi birin kui. Kono muxu a falama ne wo be, n ngaxakerenyie, wo man xa nu na xun masa. ¹¹ Wo xa fe birin naba alako wo xa lu bojesa kui. Wo xa meeni wo yete ma. Wo xa nu wali wo belexe ra alo muxu a masen wo be ki naxe. ¹² Na kui, wo jere ki findima a fanyi nan na danxaniyataree tagi, wo man mu wo xa fe kote doxoma mixi gbete yo xun ma.

Danxaniyatosee xa taa masare

¹³ N ngaxakerenyie, muxu mu wama wo xa lu fahaamutareja kui mixie xa fe ra naxee bara laaxira. A mu lan wo xa sunnun alo mixi naxee mu e xaxili tixi Ala ra. ¹⁴ Won laxi a ra a Isa bara faxes, a man fa keli faxes ma. Na kui, won man laxi a ra a Ala fama faxamixie fan nakelide naxee nu danxaniyaxi Isa ma, a e rate e nun Isa. ¹⁵ Marigi xa masenyi nan ya, muxu naxan falama wo be: Won tan naxee jipe

a ra, Marigi fa temui naxee lima dunija ma, won singe xa mu tema mixi faxaxie be. ¹⁶ Marigi yete yati nan fama gorode keli koore ma. Yaamari fima ne xui itexi ra. Maleke kuntigi fama ne a xui itede. Ala xa sara xui minima ne. Isa xa danxaniyatose naxee bara faxes, nee nan singe kelima. ¹⁷ Na dangi xanbi, won tan naxee jipe luxi dunija, won fan tema ne, won nee li nuxui kui, won birin sa naralan Marigi yire kuye ma. Won luma ne Marigi seeti ma soton abadan. ¹⁸ Na kui, wo xa wo bore ralimaniya na masenyi ra.

5

Marigi fa loxoe

¹ N ngaxakerenyie, hali n mu sese fala wo be waxati nun loxose xa fe ra yi fee xa rabama temui naxe. ² Wo fan yati a kolon a fanyi ra, a Marigi xa loxoe fama ne alo mujeti fama kee ra ki naxe. ³ Mixie ne lanyi nun bojesa xa fe falama temui naxe, gbaloe dusuma e xun ma na temui ne, alo furugine difuri na keli a ra. E mu tangama a ma muku.

⁴ Kono wo tan, ngaxakerenyie, wo mu na dimi xa kui. Na loxoe mu lanma a xa wo terenna alo mujeti. ⁵ Wo birin findixi naiyalanyi nun yanyi die nan na. Kee nun dimi die xa mu won na. ⁶ Na kui, won naxa xi alo booree. Won xa fee rasaxa a fanyi ra, won naxa yanfa. ⁷ Naxee xima, e xima kee

nan na. Naxee siisima, e siisima kɔɛ nan na. ⁸ Won tan naxee findixi yanyi mixie ra, won xa mɛɛni won yɛtɛ ma. Won xa danxaniya nun xanunteya rasabati, won xa won xaxili ti kisi ra. Nee tide luma nɛ won bɛ alɔ kanke makantase nun xun makantase tide luma gere-soe bɛ ki naxɛ. ⁹ Ala mu a ragirixi won ma, a xa xɔnɛ xa won li. A a ragirixi nɛ won tan xa kisi nan sɔtɔ Marigi Isa saabui ra, Ala xa Mixi Sugandixi ¹⁰ naxan faxa won ma fe ra. Na nan a toxi, xa muxu njjɛ nan a ra, xa muxu faxaxi nan a ra, muxu fama nɛ sabatide a i. ¹¹ Na kui, wo xa wo bore ralimaniya, wo xa wo bore sɛnbɛ so alɔ wo darixi a raba ra ki naxɛ.

Marasi nun xɛɛbui dɔnxɔɛ

¹² N ngaxakerenyie, muxu bara wo mayandi wo xa mixie binya naxee na walife wo tagi, wo rasife nun wo rapɛɛfe ra Marigi xa fe kui. ¹³ Wo xa e binya a fanyi ra xanunteya kui e xa wali xa fe ra.

Lanyi nan xa lu wo xa danxaniyatɔɛ nama tagi.

¹⁴ N ngaxakerenyie, muxu man bara wo maxandi, wo xa tunnaxɔnɛɛ rasi, wo xa limaniyataree ralimaniya, wo xa sɛnbɛtaree mali, wo dijɛ mixi birin bɛ.

¹⁵ Wo xa a mato a fanyi ra mixi yo naxa fe kobi njɔɔ fe kobi ra. Wo xa nu fe fanyi nan tun naba wo bore bɛ, a nun mixi birin bɛ.

¹⁶ Wo xa sɛɛwa tɛmɛi birin.

¹⁷ Wo xa Ala maxandi waxati birin.

¹⁸ Wo xa Ala tantu fe birin kui. Na findixi Ala sago nan na wo bɛ, wo tan naxee danxaniyaxi a xa Mixi Sugandixi Isa ma.

¹⁹ Wo naxa Ala Xaxili Sɛniyenxi xɔlɔn nagoro.

²⁰ Wo naxa wo tuli xɔrɔxɔ namjɔnmɛɛ xa masenyie ma,

²¹ kɔnɔ wo xa fe birin mato a fanyi ra.

Xa fefe fan, wo xa na suxu gben.

²² Xa fefe kobi, wo xa wo makuya na ra pon!

²³ Ala xa wo rasɛniyen a ki nun a kɛna ma, a tan Ala naxan bɔnjɛsa fima. Ala xa wo xaxili nun wo nii nun wo fate ratanga, marakɔrɔsi yo naxa lu wo ma won Marigi Isa fa tɛmɛi. ²⁴ Naxan wo xilixi, a na a xui xanbi ra, a fama nɛ a rabade.

²⁵ N ngaxakerenyie, wo Ala maxandi muxu bɛ. ²⁶ Wo xa ngaxakerenyie birin xɛɛbu sunbui sɛniyenxi ra.

²⁷ N bara wo yamari Marigi xili ra wo xa yi bataaxɛ xaran ngaxakerenyie birin bɛ.

²⁸ Ala xa hinne fi wo ma won Marigi Isa saabui ra, a xa Mixi Sugandixi.

**Ala xa masenyi
firin nde
Annabi Pɔlu
naxan sebe
Tesaloniki
d anxaniyatɔe
ɲama ma
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Yi Kitaabui findixi bataaxe firin nde nan na Ala xa xɛɛra Pɔlu nun a walibooree naxan sebe danxaniyatɔe ɲama ma naxee nu sabatixi Tesaloniki. Fe naxee nu dangife Tesaloniki Pɔlu bataaxe singe sebe temui, nee to mu nu gexi ya ibade, Pɔlu naxa gbilen bataaxe firin nde sebe ra.

Mixi kobi naxee nu na Tesaloniki danxaniyatɔe ɲaxankatafe, e mu nu ɲaxankate itixi. Na kui, Pɔlu naxa gbilen danxaniyatɔe ɲama ralimaniya ra a xa yi bataaxe firin nde kui. A naxa e rasi e xa e tun nabexi danxaniya kira xɔn ma, e naxa tagan wali fanyi rabade, e xa bira Ala xa nɔndi fɔxɔ ra alo Pɔlu e kawandi ki naxe. Pɔlu nu bara a me, a mixi ndee nu na e ya ma naxee mu nu tinma walide alako e xa e yete baloe sɔto. Na kui, a naxa na kanyie rasi a xɔrɔxɔe ra e xa ba na ma, e naxa e xa kɔntɔfli dɔxɔ mixi gbete yo xun ma. Pɔlu man nu bara a me a Tesaloniki danxaniyatɔe nu bara xibaaru sɔto mixi nde

ra, a Marigi fa lɔxɔe ɲan nu bara a li. Na kui, a naxa nɔndi makɛnɛn e be na fe ma, a Marigi xa lɔxɔe mu a lima fo fe ndee raba sinden Ala naxee ragirixi.

Yi Kitaabui findixi masenyi nan na Ala Xaxili Seniyenxi naxan fi Pɔlu ma Tesaloniki danxaniyatɔe nun danxaniyatɔe birin be. Ala xa won mali yi masenyi xa so won xaxili kui, won xa a rasabati won bɔɲe kui. Ala xa senbe fi won ma, won ma wali nun wɔyenyi birin xa findi a fanyi nan na. Ala xa won sondonyie xun ti kira fanyi xɔn, won xa won ɲere Ala xa xanunteya ma nun a xa Mixi Sugandixi xa tun nabexiya ma. Ala xa won mali won sanyie xa xan danxaniya kui. Amina.

**Ala xa masenyi
firin nde
Annabi Pɔlu
naxan sebe
Tesaloniki
d anxaniyatɔe
ɲama ma**

Xɛɛbui

¹ Pɔlu, Silifanu, nun Timote nan yi ki, katarabi won Baba Ala nun Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa danxaniyatɔe ɲama ma naxee na Tesaloniki.

² Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne nun bɔɲesa fi wo ma.

Ala dunɲa birin makiitife tinxinyi kui

³ N ngaxakerenyie, muxu lanma muxu xa Ala tantu wo xa fe ra temui birin. Muxu xa tantui lanxi barima wo xa danxaniya xun masafe ki fanyi, a nun wo xa xanunteya wo bore be. ⁴ Na kui, muxu wo matoxoma Ala xa danxaniyatse jamae be wo xa tunnabexiya nun danxaniya xa fe ra wo naxee masenfe wo xa jaxankate nun toore birin kui.

⁵ Na bara Ala xa kiiti tinxinxi masen, barima wo na naxan iminife, na nan a masenma a wo daxa wo xa lu Ala xa mangeya niini bun ma, wo toorofe naxan xa fe ra. ⁶ Ala tinxin. Mixi naxee wo jaxankatama, a e sare fima jaxankate nan na. ⁷ Wo tan naxee bara jaxankata, a malabui fima ne won birin ma Marigi Isa a nun a xa maleke senbema fama temui naxe kelifa koore ma. ⁸ E nun te wolenxi nan goroma. Ala kolontaree, naxee mu won Marigi Isa xa masenyi rabatuma, e sare fima jaxankate nan na. ⁹ Na mixie xa kiiti findima gbaloe nan na dande yo mu naxan ma. Marigi e makuyama ne a yete ra nun a senbe noroxi ra ¹⁰ a na fa temui naxe. Na loxoe a xa seniyentoe nun a mantonyie birin a toma ne, e kaaba, e a matoxo. Wo fan luma ne nee ya ma, barima wo danxaniya ne muxu xa seederoxoya ma.

¹¹ Na kui, muxu Ala maxandima wo be temui birin, alako won Marigi Ala xa wo lu alo a mixi naxan xilixi na daxa ki naxe. Muxu man a maxandima

a xa wo xa janige fanyi birin nakamali a nun wo xa wali fanyi naxee kelima wo xa danxaniya ma. Na rabama a senbe nan saabui ra. ¹² Muxu na maxandi tima alako Marigi Isa xa matoxoe soto wo saabui ra, wo fan xa matoxoe soto Isa ra. Yi birin nabama Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne saabui nan na.

2

Xeme seriyetare

¹ N ngaxakerenyie, muxu bara wo mayandi wo boje naxa mini wo to fee mema won Marigi Isa fa loxoe xa fe ra, a nun won fama a ralande ki naxe. ² Xa mixi nde a fala wo be a Marigi xa loxoe jan bara fa, wo xaxili naxa ifu de! Wo naxa la a ra hali na kanyi woyen wo be alo namijonme na a ra, xa na mu a kawandi ti wo be, xa na mu a fa bataaxe ra alo a fatanxi muxu tan nan na. ³ Wo naxa a lu mixi yo xa wo madaxu. Na loxoe mu a lima fo adamadi gbegbe mee Ala ra sinden, a nun, Seriyetare Xungbe, a naxa makenen, gbaloe ragataxi naxan be. ⁴ A fama ne a yete itede dangi adamadie xa batuse birin na. Adamadie sese xili falama «ala», a tan tima ne na kanke. Na kui, a fama ne doxode Ala xa hoxomobanxi kui, a a yete findi ala ra. ⁵ N to yi fee fala wo be n nu na wo yire temui naxe, wo neemuxi ne? ⁶ Yakosi wo a kolon naxan makankanxi Seriyetare Xungbe ma, alako a naxa mini beenun a xa waxati xa a li. ⁷ Seriyetareya

jan na walife nõxunyi kui. A luma na ki ne han naxan a makankanxi a a bama naa temui naxe. ⁸ Na temui, Seriyetare Xungbe makenenma ne. Marigi na fa temui naxe, a yi xeme halakima ne a de foye ra, a xa fa nõre a sonto ma ne. ⁹ Yi Seriyetare Xungbe minima Sentane senbe nan saabui ra, a fa kaabanakoe, tonxumae, nun fe magaaxuxie raba naxee mu findixi nondi ra. ¹⁰ A fama ne mixi kisitaree mayendende fe jaaxi mooli birin na, barima nondi mu rafan nee ma. Na na a ra e mu kisima. ¹¹ Na kui, Ala e xaxili ifuma ne senbe ra, alako e xa la wule ra. ¹² A rabama na ki ne alako mixi birin xa gbaloe soto naxee mu danxaniyaxi nondi ma, tinxintareya rafanxi naxee ma.

Ala xa xanunteya nun a xa kisi danxaniyatose be

¹³ Kono n ngaxakerenyie, fo muxu xa Ala tantu wo xa fe ra temui birin. Marigi wo xanuxi ne. Kabi fe folo folo, Ala bara wo sugandi alako wo xa kisi. A wo rakisima a Xaxili Seniyenxi xa wali nan saabui ra naxan wo raseniyenma, a nun wo xa danxaniya saabui ra wo to danxaniyaxi nondi ma. ¹⁴ A wo xilixi na nan ma. A wo xilixi muxu xa xibaaru fanyi xa kawandi nan saabui ra alako wo xa xunnakeli soto naxan kelima Ala xa Mixi Sugandixi ma, won Marigi Isa. ¹⁵ Na kui, n ngaxakerenyie, wo sanyie xa xan danxaniya kui. Muxu wo xaran naxan na muxu xa

kawandi nun bataaxe saabui ra, wo xa na suxu ghen.

¹⁶ Won Marigi Isa yete yati, naxan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, nun won Baba Ala, naxan bara won xanu, naxan hinnema won na alako limaniya nun xaxili tide naxa ba won yi ra abadan, ¹⁷ e xa wo sondonyie ralimaniya. E man xa senbe fi wo ma, wo xa wali nun woyenyi birin xa findi a fanyi ra.

3

Ala maxandife

¹ N ngaxakerenyie, a donxoe ra, wo Ala maxandi muxu be alako Marigi xa masenyi xa yensen ye mafuren na, a man xa binya yire birin alo a binyaxi wo xonyi ki naxe. ² Wo Ala maxandi muxu man xa ba mixi kobie nun mixi jaaxie belexe, barima mixi birin xa mu danxaniyaxi. ³ Kono Ala na a xui xanbi ra. A senbe fima ne wo ma, a wo ratanga Sentane ma. ⁴ Muxu laxi a ra Marigi saabui ra, a muxu yaamari naxee fixi wo ma, wo e rabatuma ne alo wo jan na rabafe ki naxe. ⁵ Marigi xa wo sondonyie xun ti kira fanyi xon alako wo xa Ala xanu, wo man xa wo tunnabexi alo Ala xa Mixi Sugandixi a rabaxi ki naxe.

Tunnaxonee rasife

⁶ N ngaxakerenyie, muxu bara wo yamari won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xili

ra wo xa wo makuya danx-
 aniyatōēē ra naxee findixi
 tunnaxōnēē ra. Na kui, e
 mu jerefe muxu xa masenyi
 ma muxu fa naxan na wo
 xōn. ⁷ Wo a kolon yati wo
 lanma wo xa muxu fōxi raba
 ki naxē. Muxu to nu na
 wo ya ma muxu mu findi
 tunnaxōnēē xa ra, ⁸ muxu
 man mu mixi yo xa bande
 don a fa lu muxu mu a
 sare fi. Muxu wakili nē kōē
 nun yanyi ra, alako muxu
 xa fe naxa findi kote ra wo
 sese bē. ⁹ Muxu nu nōma
 muxu xa kōntōfili sade wo
 ya i, kōnō muxu mu tin na
 ra alako muxu xa findi mis-
 aali ra wo bē, wo fan xa
 muxu fōxi raba. ¹⁰ Muxu
 nu na wo ya ma temui naxē,
 muxu yi yaamari nan fi wo
 ma: «Naxan yo mu tinma
 walide, hali wo mu na kanyi
 ki bande.» ¹¹ Muxu bara a
 mē a mixi ndee wo ya ma e
 bara e yetē findi tunnaxōnēē
 ra. E mu wali yo suxuma
 bafe naafixiya ra. ¹² Muxu
 bara na mixie yamari, muxu
 e rasi Ala xa Mixi Sugandixi
 won Marigi Isa xili ra, e xa
 wali bōjēsa kui alako e xa nō
 e yetē balode.

¹³ N ngaxakerenyie, wo
 naxa tagan fe fanyi rabafe
 ma. ¹⁴ Wo a mato a fanyi
 ra, xa mixi nde mu tin muxu
 xa masenyi danxunde muxu
 naxan sēbēxi yi bataaxē kui,
 dēfanyi naxa lu wo nun na
 kanyi tagi alako a xa yaagi.
¹⁵ Wo naxa a findi wo yaxui
 ra de, kōnō wo xa a rasi alō
 wo ngaxakerenyi.

¹⁶ N bara Marigi maxandi
 naxan findixi bōjēsa kanyi
 ra, a tan yetē yati xa bōjēsa
 fi wo ma temui birin nun a
 mōoli birin na. Marigi xa lu
 wo birin sēēti ma.

¹⁷ N tan Pōlu nan yi xēebui
 sēbefe n yetē belexē ra. N ma
 bataaxē birin matōnxumaxi
 yi ki nē. N belexē fōxi nan
 ya.

¹⁸ Won Marigi Isa, Ala xa
 Mixi Sugandixi, a xa hinne
 xa lu wo birin bē.

**Ala xa masenyi
singe
Annabi Pɔlu
naxan sɛbɛ
Timote ma
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Annabi Pɔlu to Lisitire li, a naxa danxaniyatɔɛ nde to naxan nu xili Timote. Hali Timote to mu nu findixi fori ra, Annabi Pɔlu naxa a xanin a xun ma a xa biyaasi kui alako a xa a mali Ala xa masenyi kawandide. Timote naxa na wali suxu a fanyi ra. A naxa bira a karamɔɔ foxɔ ra yire birin, alako a xa danxaniya xa sabati, a man xa fata kawandi tide. Annabi Pɔlu naxa la a ra, a a xɛɛ a xa sa wali nde raba a yete ra. Ala nu bara na masen Pɔlu bɛ namipɔnme xa masenyi nde ra.

Timote to siga Efɛsɛ danxaniyatɔɛ pama malide, Annabi Pɔlu naxa bataaxɛ sɛbɛ a ma, naxan findixi yi Kitaabui ra. Na kui, Pɔlu naxa marasi gbege fi Timote ma alako a xa masenyi hagige ti Efɛsɛkɛ bɛ Ala xa seriye xa fe ra. Mixi jaaxi ndee nu na menni naxee nu wama Ala xa wali xun nakanafe. Pɔlu naxa e xa fe birin makenɛn Timote bɛ, alako a xa nɔndi masen e bɛ senbɛ ra. Pɔlu man naxa marasi nde fi Timote ma danxaniyatɔɛ pama jɛrɛ ki xa fe ra.

Seriye gbege na yi

Kitaabui kui naxee nɔma to danxaniyatɔɛ fan malide. Annabi Pɔlu nu wama Timote nun Efɛsɛkɛ malife alako e xa lu Ala xa kira xɔn ma. Won fan na menni nɛ. Ala xa won mali alako yi Kitaabui xa findi lonni fanyi ra won bɛ won naxan nabatuma won ma dunijɛigiri kui. Won ma danxaniyatɔɛ pamae xa lu alo Ala nu a masenxi Timote bɛ ki naxɛ Annabi Pɔlu saabui ra. Amina.

**Ala xa masenyi
singe
Annabi Pɔlu
naxan sɛbɛ
Timote ma**

Timote xa xɛɛɔɔ

¹ Won Nakisima Ala nun Isa, won xaxili tima naxan na, e n tan Pɔlu tixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa xɛɛra nan na. ² N na yi bataaxɛ sɛbɛfe Timote nan ma, naxan findixi n ma di yati ra a danxaniya ki ma. Baba Ala nun won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, e xa hinne nun bɔpɛsa fi i ma, e xa kinikini i ma.

³ N to keli sigade Masedon, n naxa i rasi i xa lu Efɛsɛ alako i xa mixi ndee ya-mari e naxa xaranyi gbɛtɛɛ masen mixie bɛ, ⁴ e naxa kiinie madɔɔɔ, e man naxa bu e benbae xilie matengefe ra. Na fe mooli wɔyenyi rawuyama nɛ, a mu Ala xa wali rasigama yare ma danxaniya kui.

⁵ N na yaamari fi nɛ alako xanunteya xa gbo,

xanunteya naxan fatanxi bɔɛ seniyenxi ra, a nun janige tinxinxi, nun danxaniya fiixe ra. ⁶ Mixi ndee bara gbilen danxaniya foxɔ ra, e fa lɔɛ, na wɔyenyi fufafu saabui ra. ⁷ E wama findife seriye karamoxɔe nan na, kɔnɔ e wɔyenma fahaamutareja nan kui. E mu soxi fee kui e naxee masenma senbe ra. ⁸ Won a kolon Ala xa seriye fan, xa a rawalima a seriye ki ma. ⁹ Won man a kolon Ala mu a xa seriye fixi tinxintɔee xa fe xa ra. A a fixi tinxintaree nan ma fe ra, a nun Ala matandilae. A a fixi kaafirie, yunubitɔee, diinetaree, Ala maberelae nan ma fe ra. A a fixi mixie nan ma fe ra naxee e baba nun e ngae faxama. Faxatie, ¹⁰ yenelae, xeme naxee nun xeme kafuma, mixi suxuie, wule falee, mixi naxee kali tima wule xun, a nun mixi birin naxee Ala xa seriye matandima, a a fixi nee nan ma fe ra. ¹¹ Ala Xili Xungbe Kanyi xa seriye lanxi a xa xibaaru fanyi nɔɔxi nan ma, a naxan taxuxi n na.

¹² N bara won Marigi Isa tantu, Ala xa Mixi Sugandixi naxan bara senbe fi n ma, a bara la n na han a naxa n naso a xa wali kui. ¹³ Singe n nu a rasotoma ne, n a tɔɔɔ, n a konbi. Kɔnɔ a naxa kinikini n ma, barima a a kolon n nu na birin nabama kolontareya nun danxaniy-atareja nan kui. ¹⁴ Marigi xa hinne bara gbo ye. A danxaniya nun xanunteya fixi n ma Isa nan saabui ra, a xa Mixi Sugandixi. ¹⁵ Nɔndi

masenyi nan ya won birin lan won xa la naxan na: Ala xa Mixi Sugandixi Isa faxi dunija ma yunubitɔee nan nakiside. N tan Polu nu findixi yunubitɔe nan na naxan dangi mixi birin na, ¹⁶ kɔnɔ Ala naxa kinikini n ma hali n findixi yunubitɔe ra naxan dangi birin na, alako Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa dije gbegbe xa findi misaali ra mixie be naxee danxaniyama a ma alako e xa kisi sɔtɔ naxan mu jɔnma abadan. ¹⁷ Mange Ala Kerenyi, naxan mu faxama, naxan mu toma, binye nun nɔɔe xa lu a be abadan. Am-ina.

¹⁸ N ma di Timote, n bara yi marasi fi i ma, naxan lanxi na namijɔnme masenyie ma naxee nu falaxi i xa fe ra. I xa na masenyi rakamali, i xa gere fanyi so ¹⁹ danxaniya nun janige tinxinxi ra. Ndee bara na rabolo, e xa danxaniya fa kana. ²⁰ Humeneyo nun Alesandire na na mixie nan ya ma. N nee soxi ne Sentane yi ra, alako e xa a tinkan a mu lan e xa Ala rasoto.

2

Sali seriye

¹ N ma marasi singe na yi nan na: Wo xa Ala makula, wo xa Ala maxandi, wo xa mixie xa kontofili masen Ala be, wo xa Ala tantu mixi birin xa fe ra. ² Wo xa na raba mangee nun yarerati birin be, alako won xa lu bɔnesa kui, won ma dunjeigiri xa raxara, won xa lu Ala xa kira xɔn ma,

won xa xili fanyi soto. ³ Na nan fan, na nan lanxi won Nakisima Ala waxonfe ma.

⁴ Ala wama adamadie birin xa kisi, e xa nondi kolon. ⁵ Ala keren na a ra. Xarisa fan keren nan a ra, Ala nun adamadie tagi. Na xarisa findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan na, naxan findi adamadi ra, ⁶ a fa a yete fi xunsare ra mixi birin be. Na nu findixi seedeɔɔɔya nan na Ala nu wama a xon ma temui naxe. ⁷ A n tan nan tixi kawandila, xera, nun karamoɔ ra si gbete be danxaniya nun nondi xa fe ra. N na na nondi nan falafe, wule mu a ra.

⁸ Na nan a toxi, a xoli n ma adamadie xa e belexe seniyenxie itala Ala maxandi kui yire birin xone nun sonxo mu naxan na. ⁹ N man wama ne ginε xa dugie nan so naxee e suturama. E naxa e yete raxunma xunxexe denbexi ra, xema ra, gemε tofanyie ra, xa na mu a ra dugie ra, naxee sare xoroɔ. ¹⁰ A lanma e xa e yete raxunma kewali fanyi nan na, naxan lanma ginε ma naxee birama Ala foxo ra. ¹¹ Ginε xa nu fe xaran sabari nun magore kui. ¹² N mu a luma ginε xa xemε xaran, xa na mu a ra e xa e yamari. Ginε xa lu sabari kui, ¹³ barima Adama nan singe daa, beenun Mahawa xa daa. ¹⁴ Adama xa mu madaxu. Ginε nan madaxu, a fa findi yunubitε ra. ¹⁵ Kono Ala ginε rakisima a xa di bari nan kui, xa a luma danxaniya, xanunteya, nun seniyenyi kui,

alo a lanma ki naxe.

3

Danxaniyatε pamae xa yareratie

¹ Nondi nan ya: Mixi naxan wama findife danxaniyatε pama xunmati ra, a wama wali fanyi xon. ² A lanma danxaniyatε pama xunmati xa findi mixi ra mixie mu noma fe paaxi nde yo falade naxan xun ma. A xa a li a ginε keren gbansan nan doxoɔi, a findi taxasi mixi ra, naxan a yete xaninma xaxilimaya ra, binye na naxan ma, naxan fata xone masuxude, naxan fata mixi xarande. ³ A mu lanma a xa findi siisila ra, a mu lanma a xa mawolen. A lanma ne a xa findi mixi ra naxan lanyi fenma, naxan boɔe xinbeli, naxan mu mila. ⁴ A xa fata a yete xa denbaya rapereɔe, a xa die xa lu a xa yaamari bun ma xurui kui, ⁵ barima xa mixi mu fata a yete xa denbaya rapereɔe, a fa meenima Ala xa danxaniyatε pama ma di? ⁶ A naxa findi danxaniyatε neene ra de, alako a naxa a yete igbo, a fa paxankate soto alo Ibulisa a sotoxi ki naxe. ⁷ A man xa findi xili fanyi kanyi nan na danxaniyataree tagi, alako mixie naxa yo a ma, a naxa suxu Ibulisa xa gantanyi ra.

⁸ Mixi naxee findixi danxaniyatε pama malie ra, e fan xa findi xili fanyi kanyie nan na. E xa e makuya filankafuiɔa ra, e naxa siisi, e naxa bira kobiri foxo ra

yaagitareya kui. ⁹ E xa Ala xa danxaniya masenyi ragata e xaxili fanyi kui. ¹⁰ E xa mato sinden. Xa e tinxin, e noma findide danxaniyatɔɛ jama malie ra.

¹¹ Ginɛe fan xa findi xili fanyi kanyie ra. E naxa findi naafxie ra, e xa findi taxasi mixi ra, e xa tinxin fe birin kui. ¹² Danxaniyatɔɛ jama malie xa ginɛe keren gbansan nan dɔxɔ, e xa e xa die nun e xa fɔxɔɛ rapɛɛɛ a fanyi ra. ¹³ Mixi naxee danxaniyatɔɛ jama malima a fanyi ra, e binyɛ nun limaniya nan sɔtɔma e xa danxaniya kui Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma.

¹⁴ N na yi bataaxɛ sɛbɛfɛ nɛ i ma, hali n to laxi a ra a gbe mu luxi n xa i yire li. ¹⁵ Xa a sa li n naxa dugundi, i xa Ala xa mixie jɛɛɛ ki fanyi kolon. Ala naxan na na, a xa mixie lanxi a xa danxaniyatɔɛ jama nan ma, naxan na nɔndi xa kinki ra.

¹⁶ Fo won xa a kolon nɛ a Ala jɛɛɛ ki sɛnbɛ gbo. A gundo makenɛnxi nan ya: Ala xa Mixi Sugandixi masenxi adama fate nan na, a xaxili nan tinxin. A mini nɛ malekɛɛ ma, a kawandixi jamanɛɛ nan tagi. Dunija danxaniyaxi a tan nan ma, a texi nɔrɛ nan kui.

4

Nɔndi kanafe

¹ Ala Xaxili a masenma nɛ won bɛ a fiixɛ ra, a ndee fama nɛ danxaniya

rabolode waxati dɔnxɔɛ kui, e fa bira jinne wule faleɛ nun e xa xaranyie fɔxɔ ra. ² Wule faleɛ filankafuie mixie madaxuma. E xaxili balanxi gben. ³ E tɔnyi dɔxɔma futi xirife ra, a nun donse ndee donfe ra, Ala naxee daaxi alako danxaniyatɔɛɛ nun nɔndi faleɛ xa e don tantui ra. ⁴ Ala se naxan birin daaxi, a fan. A mu raharamuxi mixie bɛ naxee a donma tantui ra, ⁵ barima Ala xa masenyi nun Ala maxandi na raseniyeɛna.

⁶ Xa i na nɔndi masen i ngaxakerenyie bɛ, i bara findi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa walikɛ fanyi ra, naxan i baloma danxaniya masenyi nun xaranyi fanyi ra, i birama naxan fɔxɔ ra. ⁷ I naxa fe fufafu madɔxɔ kiini ra danxaniya mu naxan kui. I xa Ala fe suxu sɔɔbɛ ra. ⁸ Mixie mɛɛnife e fate ma, na tide mu gbo alɔ e na e xaxili yaka ba. Na xaxili yaka ba nan fama findide mixie bɛ munafanyi ra dunija nun aligiyama. ⁹ Nɔndi masenyi nan ya won birin lan won xa la naxan na: ¹⁰ Won walima tunnabexi nan na, barima won xaxili tixi Ala Nije ra, naxan findixi adamadi birin Nakisima ra, a gbengbenyi danxaniyatɔɛɛ. ¹¹ Na nan na ki, i xa na yaamari birin masen mixie bɛ, i xa e xaran na sɛriyɛɛ ra.

¹² Mixi yo naxa yo i xa fonikɛya ma. I naxan nabama, i xa findi misaali ra danxaniyatɔɛɛ bɛ a lanma e xa wɔyɛn ki naxɛ, e xa jɛɛɛ ki naxɛ, e xa e bore xanu ki

naxε, e xa danxaniya nun e xa seniyeanyi xa lu ki naxε. ¹³ Han n sa fama temui naxε, i xa Kitaabui xaran mixie be, i xa e ralimaniya, i xa e xaran. ¹⁴ I naxa wali bejin naxan soxi i yi ra, masenyi tixi Ala xili ra i xa fe ra naxan ma, forie to e belexe sa i xunyi ma. ¹⁵ I xa na rabatu senbe ra, alako mixi birin xa i jere ki to i sigama yare ki naxε. ¹⁶ Meeni i yete ma, nun na xaranyi ma i naxan tima tunnabexi ra. Xa i na raba i kisima ne, i tan nun naxee i xui ramema.

5

Danxaniyatε jere ki

¹ I naxa woyen xoxoxe fala forie be. I xa e ralimaniya alo i baba. I xa xeme fonikee ralimaniya alo i xunya xemema. ² I xa jexexeforie ralimaniya alo i nga. I xa fonike ginema ralimaniya alo i maaginee seniyeanyi kui.

³ I xa kaape ginee binya, naxee na e kerenyi ma. ⁴ Xa kaape gine xa die na na, xa na mu a ra a xa mamadie, e tan xa Ala waxonfe matinkan e xa denbaya be. Die barimixie naxan nabaxi e be, e xa na sare ragbilen e ma. Ala wama na nan xon.

⁵ Kaape gine yati yati, naxan luxi a keren, a a xaxili tima Ala nan na. A salima, a Ala maxandima temui birin. ⁶ Konε kaape gine naxan bira a yete waxonfe foxo ra, a tan bara faxa hali a jipe to a ra.

⁷ I xa yi yaamarie masen mixie be, alako e xa lu

tinxinyi kui. ⁸ Mixi naxan mu meenima a xa mixie ma, a gbengbenyi a xa denbaya ma, na kanyi bara danxaniya bejin. A jaaxu dangife kaafiri ra.

⁹ Kaape gine naxan xili lanma a xa sebe kaape ginee xilie ya ma, a lanma a xa simaya xa dangi je tongo senni ra. A xa a li a nu doxoxi xeme keren gbansan nan xon ma, ¹⁰ a nun man a kolonxi tinxintoe ra a xa wali fanyie xa fe ra, alo di xurufe, xope rasenefe, seniyeantoe sanyi maxafe, toromixie malife, a nun birafe fe fanyi mooli birin foxo ra.

¹¹ Konε kaape gine naxee findixi sungbutunyie ra, e xili naxa sebe, barima xa a sa li e waxonfee e ragbilenma ne Ala xa Mixi Sugandixi foxo ra, e fa doxo xeme taa, ¹² na temui e bara yunubi soto, barima e bara e xa laayidi singe kana. ¹³ Bafe na ra, e man findima tunnaxonee nan na, e nu fa lu e mapere ra naafixiya rabade, e mixi mafalama, e fe fala naxan mu lanma a xa fala. ¹⁴ Na kui, a xoli n ma kaape gine sungbutunyie xa doxo xeme taa, e fa die bari, e meeni e xa denbaya ma, alako won yaxuie naxa no fe jaaxi falade e xun ma. ¹⁵ Ndee jan bara e kobe raso, e bira Sentane foxo ra.

¹⁶ Xa danxaniyatε gine bara kaape gine ndee soto a xa mixie ya ma, a xa a yigiya alako a naxa findi kote ra danxaniyatε jama

bɛ. Na kui, danxaniyatɔɛ nama nɔma nɛ kaapɛ ginɛ malide naxee na e kerenyi ma.

¹⁷ Danxaniyatɔɛ nama xa forie, naxee fee rapɛɛma a fanyi ra, e xa binyɛ xungbe soto, a gbengbenyi naxee kawandi nun xaranyi tima.

¹⁸ A sebexi Kitaabui kui, «Ninge nɛ mɛngi turuxunma, wo mu lan wo xa a de xiri.» A man sebexi, «Walike xa a wali sare soto.» ¹⁹ I naxa kalamui ramɛ danxaniyatɔɛ nama xa fori nde xa fe ra, xa seede firin, xa na mu a ra saxan, mu na fe toxi. ²⁰ Naxee bara yunubi raba, i xa i yaxaseri masa e xa fe ra, birin ya xɔri, alako booree fan xa gaaxu.

²¹ N bara yi yaamarie fi i ma, Ala, a xa Mixi Sugandixi Isa, nun malekɛ sugandixie ya xɔri. I xa yi yaamarie rabatu tinxinyi kui. I naxa mixi yo rafisa a boore bɛ.

²² I naxa gbata mixie sugandide, i fa i belexɛ sa e ma, xa na mu a ra i fan luma nɛ e xa yunubie kui. I xa lu seniyenyi kui. ²³ I naxa ye gbansan xa min. I xa weni nde min seri ra i furi xa fe ra, barima i luma fura ra. ²⁴ Mixi ndee xa yunubie makenɛnxi beenun e xa makiitide li, kɔnɔ boore gbee mu toma fo yare. ²⁵ Wali fanyi fan makenɛnma na ki nɛ, wali jaaxi mu nɔxunma.

6

Ala xa seriye danxaniyatɔɛe bɛ

¹ Danxaniyatɔɛ naxee na konyiya kui, e xa e marigie binya, alako binyɛ yo naxa ba Ala xili ra, a nun a xa seriye ra. ² Konyi naxee marigi findixi danxaniyatɔɛe ra, na konyie naxa yo e marigi ma, a falafe ra a e ngaxakerenyie nan e ra. A lanma e xa e xa yaamari rabatu a fanyi ra dangife a singe ra, barima e na walife e ngaxakerenyi xanuxie nan bɛ.

I xa mixie xaran yi yaamarie ra. ³ Xa a sa li mixi nde xaranyi gbete nan tima, a mu bira won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xa masenyi tinxinxɔ fɔxɔ ra, nun xaranyi naxan findixi Ala gbe ra, ⁴ na kanyi bara a yetɛ igbo, a mu sese kolon. A xaxili mu fan. A xa wɔyenyi gbo, sɔnxɔɛ rafan a ma. Na findima tɔnɛ, lantareya, tɔɔɔɛɛ, siike, ⁵ tinxintaree xa sɔnxɔ sɔnxɔɛ, nun nɔndi kolontareya. E diine rawalima kɔbiri fe nan na. ⁶ Diine nan findima geeni ra mixie bɛ, naxee e wasasoma e sotoɛ. ⁷ Won faxi dunija ma won belexɛe igeli nan na, won man sigama na ki nɛ. ⁸ Xa baloe nun sose na won yi ra, won xa won wasaso na ra. ⁹ Kɔnɔ mixi naxan wama bannafe, na kanyi tantanma nɛ, a suxu gantanyi ra, a fa mila a waxɔnfe jaaxie ma. Na waxɔnfe jaaxie nan mixie xun nakanama, e fa lɔɛ. ¹⁰ Kɔbiri xɔli findixi fe kobi birin sanke nan na. Ndee to mila kɔbiri ma, e naxa danxaniya bɛpin, e fa

tóro a naaxi ra.

¹¹ Kóno i tan naxan findixi Ala xa mixi ra, i xa gbilen na fe moolie foxo ra. I xa bira tinxinyi, Ala fe, danxaniya, xanunteya, dijε, nun boje bexiya foxo ra. ¹² Danxaniya gere fanyi so. Kisi suxu, i xilixi naxan ma, i seedejoxoya tixi naxan ma fe ra seede wuyaxi ya xori. ¹³ N bara i yamari Ala ya xori, naxan nimase birin nabaloma, n bara i yamari Ala xa Mixi Sugandixi Isa ya xori, naxan bara seedejoxoya fanyi ti Ponsi Pilati be, ¹⁴ i xa Ala xa seriyε rabatu tinxinyi seniyeñxi ra han won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi fa temui. ¹⁵ Ala nan fama Isa ramini de a wama a xon ma waxati naxe.

Tantui Kanyi,

Mangε Senbema,

firin mu kafuxi naxan ma,

Mangε xa Mangε,

Marigie Marigi Ala,

¹⁶ naxan keren mu faxe kolon,

naxan xonyi na naiyalanyi ra,

adamadie mu naxan toxi,

adama mu noma naxan tode.

Binyε nun senbe na a be abadan.

Amina.

¹⁷ I xa to bannamixie yamari a e naxa e yetε igbo, e man naxa e xaxili ti naafuli ra, barima naafuli mu buma. E xa e xaxili ti Ala nan na, naxan won kima se birin na alako won xa seewa.

¹⁸ E xa fe fanyi raba. E xa kewali fanyi nan xa findi e xa bannaya ra. E xa mixi ki e harige ra e xa fonisireya

xa fe ra. ¹⁹ Na birin kui e harige sotoma ne yare naxan findima kisi yati yati ra e be.

²⁰ Timote, i xa mεeni fe ma naxan taxuxi i ra. I xa woyenyi fufafu nun wule matanga. ²¹ Mixi ndee na falama a lonni, kóno lonni mu a ra. Na bara a niya e xa e kobe so danxaniya ra.

Ala xa hinne wo ra.

**Ala xa masenyi
firin nde
Annabi Pɔlu
naxan seɓe
Timote ma
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Annabi Pɔlu to nu na geeli kui Rɔma, a naxa bataaxe nde fan seɓe a malima Timote ma. A jan nu bara keren seɓe a ma nu, kɔnɔ a man naxa a firin nde seɓe, alako a xa gbilen seriye ndee ma. Annabi Pɔlu nu bara tɔɔɔ a gbe ra geeli kui, mixi yo mu nu na a fe ma naxan nu a malima. A na birin masenma yi bataaxe kui, barima Timote nu luxi ne alo Pɔlu xa di.

Annabi Pɔlu naxa seriye fala Timote be na bataaxe singe kui naxan nu noma a malide danxaniyatɔe jama xa wali kui. Yi bataaxe kui, a luxi alo Pɔlu wama Timote ralimaniyafe a yete xa danxaniya xa fe ra. Pɔlu a yete xa tɔɔɔe nun a jere ki masenma a be, alako e xa findi misaali ra Timote be.

Annabi Pɔlu xa bataaxe firin nde kui, a Timote ratura Timote danxaniyaxi ki naxe, a nun a Ala xa wali suxuxi ki naxe. Timote Kitaabui kolon a mama nun a nga nan saabui ra. Na xaranyi tide nu gbo Timote be alako a xa findi Ala xa walike ra a xa dunijeigiri kui.

Na Kitaabui tide nu gbo Timote be, a tide man nu gbo

mixie be a naxee kawandi. Ala xa masenyi naxan seɓexi Kitaabui kui a findixi lonni belebele nan na, adamadi hayi na naxan ma. Xa mixie mu bira na fɔxɔ ra, e xa dunijeigiri nun e xa aligiyama mu sooneyama e be.

Annabi Pɔlu na fan masenma yi Kitaabui kui. A waxati donxɔe xa fee falama Timote be alako a xa kawandi ti senbe ra, xa na mu a ra mixie luma tantanyi nan kui naxee fama e ralɔede abadan. Ala xa won natanga na ma. Ala xa lonni fanyi fi won fan ma alako yare xa sooneya won be. Amina.

**Ala xa masenyi
firin nde
Annabi Pɔlu
naxan seɓe
Timote ma**

Limaniya

¹ N tan Pɔlu nan yi ki, naxan findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa xɛera ra Ala waxonki. Laayidi tongoxi won be kisi xa fe ra Ala xa Mixi Sugandixi Isa saabui nan na. ² N na yi bataaxe seɓefe Timote nan ma, naxan findixi n ma di maxanuxi ra. Baba Ala nun won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, e xa hinne, kinikini, nun bojesa fi i ma.

³ N bara Ala tantu, n naxan batuma panige fiixe ra alo n benbae a rabaxi ki naxe. N Ala maxandima ne i be kɔe nun yanyi ra, ⁴ barima n nan n natuxi i yaye nan ma. N

man nu wama i tofe han, alako n xa sɛɛwa a fanyi ra. ⁵ N man n natuxi i xa danxaniya nan ma, filankafuijna mu na naxan kui, naxan nu na i mama Lowisi fan yi ra, a nun i nga Ewunise. N a kolon i fan danxaniyaxi na ki nɛ.

⁶ Na kui, n bara i ralimaniya i xa Ala senbɛ rawali, a naxan fixi i ma n to n bɛlɛxɛ sa i xunyi ma. ⁷ Ala mu gaaxu xaxili xa soxi won yi ra. A bara xaxili fi won ma naxan findixi senbɛ, xanunteya, nun yetɛ suxui ra. ⁸ I naxa yaagi won Marigi xa seedeɲɔxɔya bade. I man naxa yaagi n na, n tan naxan na geeli kui won Marigi xa fe ra. A lanma won birin xa tɔɔrɔ Isa xa xibaaru fanyi xa fe ra Ala senbɛ saabui ra. ⁹ A tan nan won nakisixi, a tan nan won xilixi a xa seniyenyi ma. A mu na rabaxi won ma kɛwali saabui xa ra, a na janigexi a yetɛ nan na. A hinnɛxi won na a xa Mixi Sugandixi Isa xa fe nan na kafi dunijna fɔlɛ.

¹⁰ Yakɔsi won bara na hinne to won Nakisima Isa xa fa kui, Ala xa Mixi Sugandixi. A bara faxɛ senbɛ kana, a kisi fe ramini a xa xibaaru fanyi saabui ra, alako adama naxa faxesonɔn. ¹¹ Ala n findixi kawandila, xɛɛra, nun karamɔxɔ nan na na xibaaru fanyi xa fe ra. ¹² N na tɔɔrɔfe na wali nan xa fe ra, kɔnɔ n mu yaagima na ra, barima n a kolon n danxaniyaxi naxan ma. N bara la a ra a nɔma n ma kisi ragatade

han na lɔxɔɛ. ¹³ N nɔndi naxan masenxi i bɛ, na xa findi i xa misaali ra, i birama naxan fɔxɔ ra danxaniya nun xanunteya ra, alɔ Ala xa Mixi Sugandixi Isa wama a xɔn ma ki naxɛ. ¹⁴ Ala naxan taxuxi i ra, i xa mɛɛni na ma Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, naxan sabatixi won i.

¹⁵ I a kolon Asikae birin bara n nabolo, alɔ Figelo nun Heremogene. ¹⁶ Ala xa kinikini Onesiforo nun a xa denbaya ma, barima a nu luma n nalimaniya ra. A mu yaagi n na n to na geeli kui. ¹⁷ A to fa Rɔma, a naxa n fen han a naxa n to. ¹⁸ Marigi xa kinikini a ma na kiiti lɔxɔɛ. I a kolon dangi birin na a n malixi ki naxɛ Efese.

2

Tɔɔrɛ

¹ N ma di, i xa i senbɛ so Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa hinne xa fe ra. ² I naxan mexi n na seede gbegbe ya xɔri, i xa na masenyi taxu i dugutɛgɛɛ ra, naxee fan nɔma mixi gbɛtɛɛ raxarande na ra. ³ Won birin xa wakili tɔɔrɛ kui, barima Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa sɔɔri fanyie nan won na. ⁴ Sɔɔri naxan na gere kui, a mu birama dunijna fe fɔxɔ ra, a birama a xa mangɛ waxɔnfe nan fɔxɔ ra. ⁵ Mixi naxan sigaxi gi gbata rabade, xa a mu a gi a seriye ki ma, a mu geenima. ⁶ Mixi naxan xɛ rawalima, a tan nan lanma a xa bogi singee sɔtɔ. ⁷ I ɲɔxɔ sa n ma masenyi birin xɔn

ma, Marigi fahaamui fima ne i ma na fee ma.

⁸ I xa ratu Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, naxan keli faxe ma, naxan fatanxi Dawuda bõnsõe ra, alõ Isa xa xibaaru fanyi a masenxi ki naxe, n naxan kawandife.

⁹ Na xibaaru fanyi nan ma fe a niyaxi, n na tõõõfe geeli kui alõ fe kobi rabama, kõõõ Ala xa masenyi tan mu balanxi. ¹⁰ Na nan a ra n tõõõe mooli birin xaninma, alako mixi sugandixie xa kisi soto Ala xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, e lu a xa nõõõe kui abadan.

¹¹ Masenyi hagige nan ya:

Xa won nun Isa bara faxa, won nun Isa man kelima ne faxe ma.

¹² Xa won tun nabexi, won luma ne Isa xa mangeya kui.

Xa won na a rabolo, a fan won naboloma ne.

¹³ Xa won mu lu won xui xanbi ra,

a tan luma ne a xui xanbi ra, barima a mu nõõõa a yete rabolode.

¹⁴ I xa mixi birin natu Ala ya i, a a lanma e xa gere lu na masenyi ndee xa fe ra. Na woyenyi mooli tide yo mu na. A a ramemae nan xun nakanama tun. ¹⁵ I xa i yete masen Ala be, alõ mixi naxan wali fõxi mu mayaagi, a fata nõõõdi masende mixie be a masen ki ma. ¹⁶ Woyen jaaxi fufafu lu na, barima naxee na mooli falama, e xa kaafirija xun nan tun masama. ¹⁷ E xa woyenyi gboma ne alõ fure jaaxi, naxan mixi faxama. Humeneyo nun Fileto na nee

nan ya ma. ¹⁸ E bara makuya nõõõdi ra, e fa a fala mixie nan bara keli faxe ma. E bara mixi ndee xa danxaniya kana na woyenyi mooli ra.

¹⁹ Kõõõ Ala xa banxi tixi yi masenyi nan fari: «Ala a kolon, mixi naxan findixi a gbe ra.» A man a masenxi: «Adamadi naxan Marigi xili falama, a xa tinxintareya rabepin.» ²⁰ Se sase mooli gbegebe nan na banxi xungbe kui. Nde fan yailanxi xexema nan na, xa na mu a ra gbeti. Nde yailanxi wuri nan na, xa na mu a ra bende. Nde binye wali rabama, nde fan binyetare wali rabama. ²¹ Mixi naxan a yete rasenyenma, a luma ne alõ wali binye rabama se sase naxan kui. A to seniyen, a marigi nõõõa a rawalide wali fanyi birin kui.

²² Fonike waxõõfe lu na. Wo nun mixi naxee Marigi xilima bõõõe seniyenxi ra, wo xa nu tinxinyi, danxaniya, xanunteya, nun bõõõesa fen.

²³ Woyenyi tidetare fufafu lu na, barima i a kolon na mooli findima gere nan na.

²⁴ A mu lanma Marigi xa walike xa sõõõõ. A lanma a xa findi mixi dijexi ra naxan fata mixi xarande, a man wakili tõõõõ ra. ²⁵ A lanma a xa matandilae matinxin woyenyi jõõõunme ra, alako Ala xa a niya e xa tuubi, e xa nõõõdi kolon, ²⁶ e xa xaxili soto, e xa e ba Ibulisa xa gantanyi ra. Ibulisa bara e suxu gantanyi ra, alako e xa lu a xa yaamari bun ma.

3

Waxati dɔnxɔɛ

¹ I xa a kolon, fe xɔrɔxɔɛɛ fama nɛ duniɲa lide waxati dɔnxɔɛ, ² barima adamadie birama e yete waxɔnfe nan fɔxɔ ra, kɔbiri rafanma nɛ e ma, e e yete igboma, e lama e yete ra, e Ala rasɔtɔma, e e barimae matandima, e finsiriwaliya rabama, e mu Ala xa fe binyama, ³ e mu kinikinima, e mu dijɛma, e mixi mafalama, e xurutareɲa rabama, e e boore tɔɔrɔma, e mixi fanyɪ xɔnma, ⁴ e mixi yanfama, e bogonma fee ma, e bɔɲe gbo, e waxɔnfe rafan e ma dangi Ala xa fe ra. ⁵ A luxɪ nɛ alɔ e diine nan nabatuma, kɔnɔ e bara e kobe raso a sɛnbɛ ra. I xa i makuya na mixi mɔɔlie ra.

⁶ E soma denbayae kui, e fa ginɛ sɛnbɛtaree mabɛndun, naxee findixi yunubitɔɛɛ ra, naxee birama fe ɲaaxi mɔɔli birin fɔxɔ ra. ⁷ Na ginɛ mɔɔli xaranma tɛmɪ birin, kɔnɔ e mu fahaamɪ sɔtɔma nɔndi ma. ⁸ Na mixi naxee soma denbayae kui, e luma nɛ alɔ Yannɛsi nun Yanbɛrɛsi naxee Annabi Munsa matandi. Na mixie nɔndi fan matandima nɛ, e xaxili bara kana. E xa danxaniya xɔn mu kuyama. ⁹ Kɔnɔ e mu sigama yare sɔnɔn, barima mixi birin fama nɛ e xa daxupa kolonde, alɔ Yannɛsi nun Yanbɛrɛsi xa fe nu kolonxi ki naxɛ.

¹⁰ Kɔnɔ i tan, i bara n ma xaranyi kolon, n ɲɛrɛ ki, n

ɲanige, n ma danxaniya, n ma dijɛ, n ma xanunteya, n ma tun nabɛxi, ¹¹ n ma ɲaxankatɛ, a nun n ma tɔɔrɛ. Tɔɔrɛ mɔɔli mundun na, n mu naxan sɔtɔ Antiyɔki, Ikoniyon, nun Lisitire? ɲaxankatɛ mundun mu n lixi naa? Marigi bara n nakisi na birin kui. ¹² Nɔndi na a ra a mixi naxan birin wama birafe Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa seriye fɔxɔ ra, a na kanyi tɔɔrɛ sɔtɔma nɛ. ¹³ Kɔnɔ mixi ɲaaxie nun filankafuie xa fe kobie xun nan tun luma masa ra, e fa booree madaxu, e e yete madaxu.

¹⁴ I xa i xiri seriye ra i naxan xaranxi, i danxaniyaxi naxan ma. I a kolon i na sɔtɔxi naxan na. ¹⁵ Kabi i dimɛdi tɛmɪ, i Kitaabui sɛniyenxie kolon, naxee nɔma lɔnni fide i ma. Na lɔnni findima kisi nan na mixie bɛ, naxee danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma. ¹⁶ Kitaabui sɛniyenxi birin fatanxi Ala nan na. A fan xaranyi ra, a fan yaabi ra, a fan matinxinse ra, a fan tinxinyi masenfe ra, ¹⁷ alako Ala xa mixi xa nɔ wali fanyɪ birin nabade.

4

Kawandi tife

¹ N bara i yamari Ala ya xɔri, n bara i yamari Ala xa Mixi Sugandixi Isa ya xɔri, naxan fama mixi ɲɲɛɛ nun mixi faxaxie makiitide, naxan fama a xa mangɛya niini raminide, ² i xa Ala xa masenyi kawandi, i xa wakili tɛmɪ birin, i xa

mixie matinxin, i xa mixie xa yunubie masen e be, i xa e ralimaniya, i xa e xaran. I xa na birin naba dije kui. ³ Waxati na fafe mixie mu tinma xaranyi tinxinxu ra temui naxe. E karamoxo wuyaxi fenma ne, naxee masenyi mooli nde tima naxan nafan e tuli ma. ⁴ E gbilenma ne nondi foxo ra, e fa e tuli mati kiinie ra. ⁵ Kono i tan, i xa i yete mataxasi fe birin kui, i xa i tun nabexi toore kui, i xa Ala xa xibaaru fanyi rayensen, i xa i xa wali rakamali.

⁶ N tan jan bara findi serexe ra Ala be. A gbe mu luxi n xa taa masara. ⁷ N bara n ma gere fanyi so, n bara n ma jere rajon, n bara lu danxaniya kui. ⁸ Xunnakeli sare ragataxi n be, naxan findixi tinxinyi ra Marigi kiitisa tinxinxu naxan fima n ma na loxo. N keren xa mu a ra, a na fima mixi birin nan ma, a fafe rafan naxee ma.

⁹ I xa kata fafe ra n yire mafuren mafuren, ¹⁰ barima Demasi bara n nabepin dunija fe xa fe ra, a siga Tesaloniki. Kiresen bara siga Galati, Tito bara siga Dalamatiya. ¹¹ Luki gbansan nan na n seti ma. I xa fa Maraki ra, barima a noma n malide n ma wali kui a fanyi ra. ¹² N bara Tikike xee Efese. ¹³ I ne fama, i xa fa na xinbeli donma ra, n naxan luxi Tiroyasi, Karapo xonyi, a nun n ma bukue. Na sebeli naxee tixi xuruse kiri ma, e tide gbo dangi birin na, i xa fa e fan na. ¹⁴ Alesandire

xabui bara fe jaaxi gbegebe raba n na. Marigi fama a sare ragbilende a ma. ¹⁵ I xa i yete ratanga a ma, barima a muxu xa kawandi matandi ne a jaaxi ra.

¹⁶ N to n yete xunmafala kiiti banxi kui a singe, n malima yo mu nu na. Birin n nabolo ne. Ala xa dije e ma e fe naxan nabaxi. ¹⁷ Ala nan n malixi, a senbe so n yi ra, alako n xa kawandi ti a fanyi ra si birin be. Ala naxa n natanga yete magaaxuxi ma. ¹⁸ Marigi man fama n natangade mixie xa wali kobi birin ma, a fa n nakisi, n xa so a xa mangeya niini bun ma ariyanna. Matoxoe na Ala be abadan.

¹⁹ Pirusila nun Akila xeebu n be, a nun Onesiforo xa denbaya. ²⁰ Erasito bara lu Korinti. N bara Tirofimo lu Mileto, barima a mu nu yalanxi. ²¹ I xa kata fafe ra beenun jeme xa so. Ewubulo, Pudon, Linosi, Kelodiya, nun won ngaxakerenyi birin bara i xeebu. ²² Marigi xa sabati i boje i, Ala xa hinne wo birin na.

**Ala xa masenyi
Annabi Pɔlu
naxan seβε Tito
ma
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Yi Kitaabui findixi bataaxe nan na Ala xa xεera Pɔlu naxan seβε danxaniyatɔe nde ma naxan nu xili Tito. Girekika nan nu a ra naxan nu kafuxi Pɔlu ma Ala xa wali kui.

Pɔlu yi bataaxe seβε a ma temui naxe, Tito nu na Kireti. Kireti findixi suri nan na naxan na Miditerane baa tagi. Pɔlu nun Tito nu bara siga Kireti kawandi tide, Pɔlu fa Tito lu naa a xa na danxaniyatɔe pamae mali e xa senβε sɔto. Pɔlu yi bataaxe seβε ne Tito ma a xa marasi nun limaniya fi a ma alako a fan xa Kireti danxaniyatɔee rasi, a e ralimaniya, a nɔndi makenen e be.

Yi Kitaabui fe gbege masenma won be danxaniya nun danxaniyatɔe pama xa fe ra. A a masenma a won sese mu nɔma kiside won ma wali fanyie saabui ra. Kisi sɔtoɔma Ala xa hinne nan tun saabui ra. Xa won bara danxaniya, won bara kisi, won fe birin nabama ne fa alako won pεre ki xa tinxin, won xa wali fanyie suxu.

Ala xa yi Kitaabui xa masenyi rasabati won bɔpe kui. Ala xa won mali won ma danxaniya xa tilin, won

ma wali fanyie xun xa masa. Amina.

**Ala xa masenyi
Annabi Pɔlu
naxan seβε Tito
ma**

Xεεbui

¹ N tan Pɔlu nan yi ki, Ala xa konyi nun a xa Mixi Sugandixi Isa xa xεera. N na walife alako Ala xa pama sugandixi xa danxaniya, e man xa nɔndi kolon naxan e rapεrema Ala xa fe kui.

² Yi danxaniya nun yi nɔndi a niyama ne mixi xa a xaxili ti Ala xa kisi ra. Ala, naxan xa laayidi mu kanama, a tan nan yi abadan kisi laayidi won be beenun dunija xa daa. ³ Waxati to kamali, a naxa a xa xibaaru fanyi makenen kawandi saabui ra, naxan bara taxu n na Ala won Nakisima xa yaamari ma.

⁴ N bara i tan Tito xεebu, naxan bara findi n ma di yati yati ra won ma danxaniya kui. Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Isa, won Nakisima xa hinne nun bɔpεsa fi i ma.

Tito xa wali Kireti danxaniyatɔe pamae tagi

⁵ N bara i lu Kireti alako i xa fee yailan naxee yailan daaxi luxi na, i xa mixie sugandi tae birin kui, e xa findi na danxaniyatɔe pamae xa kuntigie ra. Alo n i yamari ki naxe, ⁶ danxaniyatɔe pama kuntigie lanma ne a xa findi tinxintɔe ra xili fanyi na naxan xun, gine keren kanyi, naxan

xa die danxaniyaxi, mixie mu naxee kolon kalabante xurutaree ra. ⁷ Fo yi xunmatie xa findi xeme tinxinxie nan na barima Ala xa wali nan taxuxi e ra. E naxa findi mixie ra naxee e yete igboma, naxee boje tema mafuren, naxee siisima, naxee mawolen, naxee biraxi geeni tinxintare foxo ra. ⁸ Fo e xa findi xeme ra naxee fata xoje rasenede, fe fanyi rafan naxee ma, naxee e yete xaninma xaxilimaya ra, naxee tinxin, naxee seniye, naxee noxi e yete ra. ⁹ Fo nondi masenyi xa lu e yi ra alo e xaranxi a ra ki naxe. Na nan a toma e fan noma kawandi tide a nondi ki ma, e man no na nondi matandie ra.

¹⁰ Na matanditi mooli gbegebe na na, a gbengbenyi sunna mixie ya ma. E de wuya, mixi yanfafe rafan e ma. ¹¹ Fo won xa e de balan. E bara denbaya ndee kana, barima e na e xaranfe fee nan na naxee mu daxa. E na birin nabama e yete xa geeni tinxintareya nan ma fe ra. ¹² E xa namijonme nde nan yati a fala, «Kiretikae wule nun e furi nan tun kolon. E tunnaxono, e man paaxu alo boximase.» ¹³ Nondi nan yati na a ra. N na a falafe na nan ma, i xa woyen e ma a xoxoxe ra alako e xa danxaniya a fiixe ra, ¹⁴ e xa ba Yuwifi xa kuye taalie danxunfe. E xa ba mixie xa yaamarie danxunfe naxee bara mee nondi ra. ¹⁵ Se birin seniye seniyeentoe be, kono sese

mu seniye seniyeentaree nun danxaniyataree tan be. E xaxili nun e sondonyi birin bara manoxo. ¹⁶ E Ala kolonfe falama e de ra, kono e xa wali a masenma a e mu a kolon feo! E xa fefe mu fan. Seriyet matandie nan e ra, naxee mu noma wali fanyi yo rabade.

2

Danxaniyatoe xaranfe nondi ra naxan jere ki masenma e be

¹ Kono i tan xa nu danxaniyatoe xaran nondi masenyi nan na.

² I xa a masen xemoxie be e xa taxasi, e xa jere a binyamixi ki ma, e xa e yete xanin xaxilimaya ra, e xa bira nondi nan foxo ra e xa danxaniya kui, xanunteya kui, a nun tunnabexiya kui.

³ Na kui, i man xa a masen gine moxie be, e xa jere seniyeanyi kui, e naxa findi mixi mafalee ra, e naxa sisi. E xa nu marasi fanyi fi ⁴ sungbutunyie ma alako e xa e xa morie nun e xa die xanu. ⁵ E man xa e rasi e xa e yete xanin xaxilimaya ra, e xa seniye, e xa banxi walie suxu, e yuge xa fan, e xa e yete magoro e xa morie be, alako Ala xa masenyi naxa bexu.

⁶ I man xa segetalae fan nasi e xa e yete xanin xaxilimaya ra ⁷ fe birin kui. I tan yete xa findi misaali ra e be i xa wali fanyie saabui ra. I xa kawandi xa findi nondi nun soobe ra. ⁸ I xa masenyi xa tinxin, alako i matandimae

xa yaagi, barima e mu fefe kobi kolon e naxan falama won ma fe ra.

⁹ I xa a masen konyie be, e xa e yete magoro e marigie be fe birin kui. E xa e rapɛlexin, e naxa e matandi, ¹⁰ e naxa sese muɓa, e xa a masen a e marigie noma lade e ra ki fanyi. Na konyi mooli binye fima ne won Nakisima Ala xa masenyi ma fe birin kui.

¹¹ A lanma won xa jere yi mooli ra barima Ala xa hinne bara makenen, naxan noma findide kisi ra mixi birin be. ¹² A xa hinne won xaranma alako won xa gbilen tinxintareya nun dunja fee foxo ra, won xa won yete xanin xaxilimaya ra, won xa won ma dunjeigiri rapere tinxinyi nun Ala yaragaaxui kui. ¹³ Won to na yi dunja ma, won na fe fanyi nan mamefe won xaxili tixi naxan na. Won na Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa nore nan mamefe, won Nakisima Marigi Ala. ¹⁴ A tan nan a yete fi won be, alako a xa won xunsara won ma yunubie xa fe ra, a xa jama nde raseniyen e xa findi a yete gbe ra, naxee senbe soxi wali fanyie rabafe ma.

¹⁵ I xa mixie kawandi yi fee ra. I xa mixie ralimaniya. I xa e rasi. I xa nondi makenen e be i senbe birin na. Mixi yo naxa yo i ma.

3

Isayanka jere ki

¹ I xa e ratu, e xa e yete magoro mangee nun mangasanyi be, e xa e xa yaamarie suxu. E xa gbata wali fanyi mooli birin nabafe ra, ² e naxa mixi yo mafala, e naxa gere so, e xa marafanyi nun boje fanyi masen birin be.

³ A singe won fan nu daxupa nan nabama. Yaamari matandimae nan nu won na. Won nu bara lɛe kira xon. Won nu bara bira won yete waxonfe foxo ra a nun dunja fe mooli birin foxo ra, han na nu bara won findi konyie ra. Won nu won ma dunja xaninma jaaxupa, toone, gbesenxonanteya, nun marajaaxupa nan kui. Won fan nu nu rafan mixie ma.

⁴ Konɔ won Nakisima Ala to a xa boje fanyi nun a xa xanunteya makenen, a naxa kisi fi won ma. ⁵ A mu won nakisixi won ma wali fanyie xa fe xa ma, a won nakisixi a xa kinikini nan ma, won xunxafe ye xora a nun a Xaxili Seniyenxi saabui ra. Na bara a niya won xa bari a neene ra, won ma dunjeigiri birin xa masara. ⁶ Ala bara won ki! A bara a Xaxili Seniyenxi ragoro won ma won Nakisima Isa saabui ra.

⁷ Na kui, won ma yunubie to bara xafari a xa hinne saabui ra, won bara no findide ketongoe ra, won bara won xaxili ti abadan kisi ra. ⁸ Nondi masenxi nan na ki. A xoli n ma i xa na fee masen a fanyi ra, alako naxee bara danxaniya Ala ma, e xa fe birin naba alako e xa bira fe

fanyi raba fᵛxᵛ ra. Na fee findixi fe hagige fanyie nan na mixi birin be.

⁹ Kᵛnᵛ i naxa i gbe raso mixie xa wᵛyᵛn fufafu ya ma. E naxan falama benbae xa fe ra, e xa gbesᵛnᵛnneya, e xa gere wᵛyᵛnyi Ala xa seriye xa fe ra, e sese tide mu na. ¹⁰ Naxan yo mixie tagi isoma, i xa a rasi keren, i xa a rasi firin. Xa na birin kui a mu i xui mᵛ, i xa a rabolo, ¹¹ barima i a kolon a na mixi mᵛli mu fan. A bara a yetᵛ danka a xa tinxintareya ra.

Masenyi dᵛnxᵛᵛ

¹² N na Aritema xa na mu Tikike xᵛᵛ i ma, i xa fe birin naba alako i xa n li Nikopoli, barima n bara a janige n xa jᵛmᵛ radangi naa. ¹³ Fe birin naba alako i xa seriye karamᵛᵛ Senasi nun Apolosi mali e xa biyaasi kui. E mali, e hayi na se naxan birin ma, e xa a sᵛᵛ. ¹⁴ A lanma danxaniyatᵛᵛ naxee na won ma kᵛnti ma, e xa e matinkan tun nabᵛxi ra wali fanyie ma, alako e xa mixie hayi xᵛᵛᵛᵛᵛᵛᵛ fan, e naxa fa lu na ki fufafu.

¹⁵ Naxee na n fᵛ ma be, e birin i xᵛᵛbu. I xa won xanuntenyie danxaniyatᵛᵛᵛ birin xᵛᵛbu muxu be.

Ala xa hinne wo birin na.

Ala xa masenyi Annabi Pɔlu naxan seɓe Filemon ma Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataaxe nan na Ala xa xɛera Pɔlu naxan seɓe danxaniyatɔe nde ma naxan nu xili Filemon. Kɔlɔsika nan nu a ra, naxan nu bara danxaniya Pɔlu saabui ra waxati dangixi.

A yi bataaxe seɓe Filemon ma temui naxe, Pɔlu nu bara sa geeli Ala xa masenyi kawandife ma. A xa geelimaniya kui, a naxa yi bataaxe seɓe Filemon ma a xa konyi Onesimo xa fe ra. Onesimo nu bara a gi a marigi Filemon ma, kɔnɔ na kui, Ala naxa a ragiri Onesimo nun Pɔlu xa naralan, Onesimo xa danxaniya Pɔlu saabui ra. Onesimo xa fe birin to bara masara sɔnɔn, a naxa tin a xa gbilen a marigi Filemon xɔnyi. Kɔnɔ na waxati seriye ki ma, Filemon nu nɔma Onesimo faxade a xa yanfanteya xa fe ra. Na kui, Pɔlu naxa yi bataaxe seɓe, Onesimo xa gbilen a ra Filemon xɔn ma, alako a xa a rakolon Onesimo bara masara ki naxe. A naxa a masen Filemon be, a Onesimo to bara danxaniya Isa ma alo a tan Filemon fan danxaniyaxi ki naxe, a e birin bara findi ngaxakerenyie ra.

Yi Kitaabui a masenma won be, a ngaxakerenya naxan kelima danxaniya ma, a senbe gbo ki fanyi. Xa won bara danxaniya, a fa li won mu won boore danxaniyatɔe kolon won ngaxakerenyi ra, won mu gexi sode fe fanyi birin kui naxan na won yi ra Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra.

Ala xa won mali won ma danxaniya xa tilin, won ma ngaxakerenya xun xa masa. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Pɔlu naxan seɓe Filemon ma

Pɔlu xa bataaxe Filemon ma Onesimo xa fe ra

¹ N tan Pɔlu nan yi ki, naxan bara findi geelimani ra Ala xa Mixi Sugandixi be. Muxu nun won ngaxakerenyi Timote nan yi bataaxe seɓefe, katarabi Filemon ma muxu xanuntenyi nun muxu waliboore, ² a nun Apiya muxu maa-gine, a nun Arikipe muxu gereso boore Ala xa gere xa fe ra, a nun danxaniyatɔe jama naxan e malanma i tan Filemon xɔnyi. ³ Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi, won Marigi Isa xa hinne nun bojesa fi wo ma.

⁴ Temui birin, n ne n Marigi Ala maxandima i be, n a tantuma ne i xa fe ra, ⁵ barima n bara a me i danxaniyaxi Marigi Isa ma ki naxe, i man seniyentɔe

birin xanuxi ki naxε. ⁶ N Ala maxandife i be alako ngaxakerenya naxan kelima i xa danxaniya ma, a xa a niya i xa fahaamui xa gbo, i xa no fe fanyi birin kolonde naxan na won yi ra Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra. ⁷ N ngaxakerenyi Filemon, i xa xanunteya bara n nasεewa ki fanyi, a man bara limaniya fi n ma, barima seniyentεεε bεεε fan bara sεewa i saabui ra.

⁸ Na kui, hali n to noma i yamaride Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, i xa fe raba i lanma i xa naxan naba, n mu na rabama. ⁹ N i mayandima won ma xanunteya nan ma fe ra. N tan Polu nan woyenfe i be yi ki, xεmoxi naxan na geeli Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe ra. ¹⁰ N i mayandife n ma di Onesimo nan ma fe ra, n bara findi naxan baba ra n ma geelimaniya kui. ¹¹ Singe, a tide yo mu nu na i be, kono yakosi, a tide bara gbo i be ki fanyi, alo a gboxi n fan be ki naxε. ¹² Hali a to rafan n ma alo n ya firinyi, n na a ragbilenfe i ma. ¹³ N bara wa a xon a xa lu n yi ra, alako a xa n mali i tan noxoe ra n ma geelimaniya kui, n bara naxan soto Ala xa xibaaru fanyi xa fe ra. ¹⁴ Kono n mu waxi fefe rabafe n mu i maxorin. Na kui, i xa fe fanyi raba kelima ne i panige nan ma, beenun n tan xa i yamari. ¹⁵ Temunde, Onesimo bara ba i yi ra waxati nde bun ma, alako a man xa gbilen i ma

abadan. ¹⁶ I tan be yakosi, a tide bara dangi konyi ra. A bara findi i ngaxakerenyi yete yati ra. N tan bara a xanu ki fanyi, kono a lan i tan nan xa a xanu dangi n na a xa mixina nun a xa danxaniya xa fe ra.

¹⁷ Na kui, xa i n kolonxi i ngaxakerenyi ra, i xa a fan nasene alo n tan yete nan faxi i ma. ¹⁸ Xa a fefe naaxi niyaxi i ra, xa i xa doni yo a ma, na kote birin xa findi n tan gbe ra. ¹⁹ N tan Polu nan yi sebefe n yete belexe ra, i xa a kolon n a birin nagbilenma ne i ma. Kono hali n mu i ratu, i danxaniyaxi n tan nan saabui ra. ²⁰ N ngaxakerenyi, i fan xa yi fe raba n be Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra. I fan xa n bεεε rasεewa, Marigi xa fe ra. ²¹ N to yi sebefe, n a kolon i mu tondima n waxonfe rabade, i pan nde sama ne a xun.

²² Fe keren luxi: I xa nu n yigiyade yailan, barima n laxi a ra, n fama ne gbilende wo yire wo xa Ala maxandi saabui ra.

²³ Epafirasi i xεebu, muxu nun naxan bara findi geelimani ra Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra. ²⁴ N walibooree Maraki, Arisitaraki, Demasi, nun Luki, e fan i xεebu. ²⁵ Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, xa hinne wo birin na.

Ala xa masenyi Eburu bɔnsɔɛ bɛ Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Kabi dunija sa daa, Alatala na a xa seriye masenfe adamadie bɛ. Namijɔnmɛ xungbee naxa Ala xui mɛ, e fa na dentɛge sa mixie bɛ. Iburahima, Isiyaga, Yaxuba, Yusufu, Munsa, Yosuwe, Dawuda, Sulemani, Esayi, nun Esidirasi, nee birin findixi mixi binyee nan na Ala naxee rawalixi alako a xa seriye xa kolon, a xa sɛbe Kitaabui kui. A dɔnxɔɛ ra Ala naxa a xa masenyi nde so Annabi Isa yi ra, naxan findixi a xa Mixi Sugandixi ra dunija birin bɛ.

Isa fatanxi Eburu bɔnsɔɛ nan na alo namijɔnmɛ dangixie. A naxa na seriye birin natinmɛ alo Ala nu wama a xɔn ma ki naxɛ. Kɔnɔ Ala nu bara masenyi nɛnɛ nde so Isa yi ra, Eburu bɔnsɔɛ mu nu naxan kolon sinden. Na masenyi mu Ala xa seriye singe matandixi de, a a raka-malixi nɛ.

Singe ra Ala nu bara saate xiri a tan nun adamadie tagi, kɔnɔ yunubi keren gbansan nu nɔma na saate kanade, mixi fa lɔɛ. Isa to fa dunija ma, Alatala naxa saate nɛnɛ xiri a tan nun adamadie tagi, naxan nɔma yunubie xafaride, mixi fa nɔ kisode.

Singe ra Ala nu bara sɛrɛxɛdubɛɛ ti a tan nun adamadie tagi, e xa findi

mixie xa saabui ra. Kɔnɔ e to nu findixi adamadie ra, e fan naxa yunubie raba alo booree, e naxa faxa. Na kui, e mu findi saabui fanyie ra. Isa to fa dunija ma, Alatala naxa a ti a tan nun adamadie tagi, a naxa findi dunija saabui fanyi ra. Yunubi yo mu nu na a ma. Faxɛ mu nu nɔma a makankande. Na kui, Ala naxa a xa fe ite, a xa dunija yamari sa keli Ala yirefanyi ma, a magoroxi dennaxɛ.

Singe ra Ala nu bara a masen mixie bɛ a e xa xurusee ba sɛrɛxɛ ra e xa yunubie xa fe ra. Na naxa adamadie bɔɛ raxara dondoronti, kɔnɔ a mu nɔ e xa yunubi xafaride yati yati. Isa to fa dunija ma, Alatala naxa a yamari a xa a yete ba sɛrɛxɛ ra dunija bɛ. Na kui, adamadie xa yunubie naxa xafari, mixie naxa kisi sɔto naxan mu kanama abadan.

Na birin a masenxi nɛ a Ala Isa xɛxi nɛ alako a xa a xa seriye rakamali, a findi kisi ra bɔnsɔɛ birin bɛ. Xibaaru fanyi nan na ki. Ala xa na raso won bɔɛ kui, won xa fahaamui sɔto na ma, a a findixi kisi nan na won bɛ. Amina.

Ala xa masenyi Eburu bɔnsɔɛ bɛ

Ala xa xɛɛra

¹ Temui dangixi Ala naxa masenyi ti won benbae bɛ namijɔnmɛɛ saabui ra. A na raba nɛ sanmaya wuyaxi, a na raba nɛ ki wuyaxi ra.

² Kɔnɔ yakɔsi, naxan findixi waxati dɔnxɔɛ ra, Ala a xa

masenyi ti won be a xa Di saabui ra. A bara a xa Di findi dunija ke tongoma ra, a dunija daa a xa Di nan saabui ra. ³ Yi Di findixi Ala xa nore tofanyi nan na, a findixi Ala misaali yati nan na. A dunija bun tima a xa masenyi senbema nan na. A to ge yunubie xafaride, a naxa a magoro Ala Nore Kanyi yirefanyi ma ariyanna kui.

⁴ Na kui, a tide dangi malekee ra, a xili fisamante nan soto. ⁵ Ala mu a masenxi maleke yo be,

«N ma di nan i ra,
to n bara findi i Baba ra.»

A mu a masenxi maleke yo be,

«N tan findima a Baba ra,
a tan findima n ma di ra.»

⁶ Ala to a xa Di fisamante ramini dunija, a naxa a fala, «Ala xa malekee xa a batu.»

⁷ A a masenxi malekee xa fe ra,
«Ala xa malekee luma ne alo foye,

a xa walikée luma ne alo te.»

⁸ Kono a a masenxi ne a xa Di xa fe ra,

«Ala, i xa mange kibanyi buma ne abadan.

Tinxinyi nan findixi i xa mangeya tonxuma ra.

⁹ Tinxinyi nan nafan i ma.

Naaxupa mu rafan i ma fefe ma.

Na nan a toxi, Marigi, i Marigi Ala bara i sugandi seewe kui.

I findixi fisamante nan na dangife i booree ra.»

¹⁰ A man a masenxi ne,
«Marigi, i bara dunija ti a fole ra,
i tan nan koore daaxi.

¹¹ Koore nun boxi fama kanade,
kono i tan buma ne abadan.
E forima ne alo dugi.

¹² I koore nun boxi mafindima ne alo donma mafindima ki naxe.

E fama ne masarade alo sose masarama ki naxe.

Kono i tan mu masarama, i xa fe mu nonna abadan.»

¹³ Ala mu a masenxi maleke yo be,

«I xa doko n yirefanyi ma,
han n xa ge i yaxuie ragorode i sanyi bun ma.»

¹⁴ Malekee tan findixi Ala xa walikée nan na, fate mu na naxee be, a naxee xema kisi ketongoe malide.

2

Ala xa serexe

¹ Won xa won jengi sa na masenyi xon ma a fanyi ra, won naxan mexi, alako won naxa kira bejin. ² Ala xa masenyi senbe nu gbo, a nu bara naxan so malekee yi ra. Adamadi naxee na matandi, e naxa sare xoxoxe soto. Xa nee sa sare xoxoxe soto, ³ won tan go? Xa won kisi xungbe rabolo, won ma fe fa luma di? Won Marigi yati nan singe a masenxi won be, mixi naxee a xui mexi e fan bara findi na seedee ra. ⁴ Ala bara e xa seedenxoya fari isa tonxumae ra, fe magaxuxie, kaabanako mooli birin, nun buxae ra Xaxili Seniyenxi naxee fixi e ma a waxonki.

⁵ Ala mu mangeya fima malekee ma tina e xa dunija yamari, muxu dunija naxan

xa fe falafe wo be yi ki. ⁶ Yi seederᵒᵒᵒya seᵒexi Kitaabui kui:

«Munse lanxi adama ma, i to i maᵒᵒᵒxunma a xa fe ma?»

Munse lanxi adama xa di ma,

i to i jengi sama a xa fe xᵒᵒᵒ ma?»

⁷ I bara a ragoro malekee bun ma waxati dondoronti kui.

I bara dariye nun binye fi a ma,

⁸ i bara se birin lu a sanyi bun ma.»

Na kui, Ala to se birin sa a xa mangeya bun ma, sese mu na a mu naxan yamarima. Kᵒᵒᵒ won mu se birin toma a xa mangeya bun ma sinden. ⁹ Won munse toma? Ala naxa Isa ragoro malekee bun ma waxati dondoronti kui, kᵒᵒᵒ Isa xa faxe naxa findi xunakeli nun binye ra a be.

Na kui, Ala naxa hinne won na, a Isa faxa adamadi birin jᵒᵒᵒᵒ ra.

¹⁰ Ala nan se birin daaxi, se birin na a tan nan be. A man wama adamadi gbege xa so a xa nᵒᵒᵒᵒ kui. Na kui, a nu lanma a xa e Rakisima xa fe rakamali tᵒᵒᵒᵒ ra. ¹¹ Naxan adamadie raseniyenma, nun naxee raseniyenxi, e birin fatanxi Baba keren nan na. Na kui, a mu yaagi e xilide a ngaxakerenyie. ¹² A naxa a masen, «N i xili masenma ne n ngaxakerenyie be, n i maᵒᵒᵒᵒma ne jama tagi.»

¹³ A man naxa a masen, «N nan n ma lanlanteya sama Ala nan ma.» A man naxa a

masen, «N na be, muxu nun die Ala naxee fixi n ma.»

¹⁴ Na die to findi fate nun fase ra, Isa fan naxa a yete misaali e ra, alako a xa nᵒᵒᵒ Ibulisa xun nakanade a yete xa faxe saabui ra. Faxe senbe nu na Ibulisa nan yi ra. ¹⁵ Isa naxa a yete misaali a ngaxakerenyie ra alako a xa e ratanga faxe xa gaaxui ma e xa dunijeigiri kui, naxan luxi alo konyiya.

¹⁶ A na birin naba Iburahima bᵒᵒᵒᵒᵒᵒ nan malife ra, a mu a raba malekee xa be. ¹⁷ Na nan a toxi a naxa a yete maniya a ngaxakerenyie ra, alako a xa nᵒᵒᵒ seᵒexedube kuntigi wali rabade kinikini nun tinxinyi ra Ala be, a fa findi jama xa yunubie xafarima ra. ¹⁸ Isa fata mixie malide e xa maratantanyi kui, barima a fan maratantanyi nun tᵒᵒᵒᵒ kolon ne.

3

Isa nun Annabi Munsa

¹ Na kui, n ngaxakerenyi seniyenxie, wo tan naxee xilixi ariyanna ma, wo xaxili xa ti Isa ra, Ala xa xᵒᵒᵒᵒ nun a xa seᵒexedube kuntigi, won danxaniyaxi naxan ma.

² A tinxin ne Ala be, naxan nu bara a ti na wali ra, alo Annabi Munsa fan a rabaxi ki naxe Ala xa banxi kui. ³ Isa xa binye dangi Munsa gbe ra, alo banxiti xa binye dangixi a xa banxi ra ki naxe. ⁴ Banxi birin tixi mixi nde nan saabui ra, kᵒᵒᵒ Ala nan dunija birin daaxi. ⁵ Annabi Munsa findixi konyi dugutegᵒᵒᵒ nan na Ala xa banxi kui, alako a

⁵ A man sebexi Kitaabui kui, «E mu soma n ma malabude.»

⁶ Ala nu bara a janige mixi ndee xa so a xa malabude kui, kono na mixi singe naxee na xibaaru mexi, e mu so e xa danxaniyatarepa xa fe ra. ⁷ Na nan a toxi Ala bara loxoe gbete sugandi naxan findixi to ra. Na fe singe to bara dangi a xonnakuye ra, Ala man naxa a masen Dawuda saabui ra, «Xa wo bara a xui rame to, wo naxa wo kobe raso a ra.»

⁸ Xa a sa li Yosuwe nu bara malabui fi e ma nu, Ala man mu nu loxoe gbete xa fe falama nu. ⁹ Han ya malabui luxi Ala xa pama be e mu naxan sotoxi sinden. ¹⁰ Naxan soma Ala xa malabui kui, a a malabuma ne a xa wali birin ma, alo Ala malabuxi a xa wali kui ki naxe.

¹¹ Won xa fe birin naba sofe ra na malabui kui, alako mixi yo naxa bira tantanyi kui alo Isirayilakae a rabaxi ki naxe. ¹² Ala xa masenyi senbe gbo, a walima mixi bope ma. A xaapen dangife santidegema de firinyi ra. A soma won bope nun won sondonyi nan kui, a so won soora nun won nadoxodee xon. A won sondonyi waxonfe nun mapoxunyi birin makiiti. ¹³ Nimase yo mu noma a noxunde Ala ma. Ala fe birin toma ne, fe birin dentege fama sade a tan nan be.

¹⁴ Isa, won ma serexedube kuntigi xungbe, Ala xa Mixi Sugandixi, a to so ariyanna kui, won fan xa bira won ma

danxaniya foxo ra won bara naxan makenen. ¹⁵ Won ma serexedube kuntigi won ma senbetareya kolon, a kinikinixi won ma na nan ma. Sentane naxa kata a ratantande mooli birin na alo won tan, kono a mu a no. ¹⁶ Na na a ra, won xa won maso a xa hinne kibanyi ra lanlanteya ra, alako won xa kinikini nun hinne soto a temui.

5

Isa won ma serexedube kuntigi

¹ Serexedube kuntigi birin tongoxi adamadie nan ya ma, a fa ti Ala xa wali ra adamadie be, alako a xa hadiya nun serexe mooli birin ba yunubie xa fe ra. ² A mixie xa fe kolon naxee na dimi kui, e loexi, barima a fan na e ya ma, a tantanma. ³ A xa senbetareya a niyama ne a xa serexe ba a yete xa yunubie be, a nun pama xa yunubie xa fe ra.

⁴ Mixi mu noma yi binye sotope a yete ra, fo Ala a xili alo a Haruna xili ki naxe. ⁵ Ala xa Mixi Sugandixi fan mu serexedube kuntigi binye soto a yete xa ra. Ala nan a fixi a ma, a falafe ra, «To i bara findi n ma di ra. N tan fan bara findi i Baba ra.»

⁶ A man sebexi Kitaabui kui, «I bara findi serexedube ra abadan, Melekisedeki mooli.»

⁷ Isa bara a xui ite Ala maxandi ra a xa dunipeigiri kui, a bara a makula, a na wafe. A na raba ne barima a

a kolon a Ala nan nu noma a ratangade faxe ma. Ala bara a xa duba suxu, barima a nu bara tin lufe a xa yaamari bun ma. ⁸ Isa findixi Ala xa Di nan na, kono na kui a naxa a matinkan fo a xa Ala rabatu hali na findixi toore nan na a be. ⁹ Isa xa fe to kamali, a naxa findi saabui ra a mantonyie birin xa abadan kisi soto. ¹⁰ Ala naxa a ti serexedube kuntigi ra Melekisedeki daaxi.

¹¹ Fe gbegebe na na kui muxu wama naxan masenfe wo be, kono na tagi rabafe xoxoxo, barima wo mu soma fee kui mafurenyi ra. ¹² A nu lanma wo xa findi karamoxo ra yi waxati, kono han yakosi wo hayi na karamoxo nde ma naxan wo xaranma Ala xa masenyi singee ra. Wo mu fata fe tilinxi fahaamude sinden, alo diyore naxan mu fata sube donde, fo a xa xije min sinden. ¹³ Mixi naxan hayi na Ala xa na masenyi singee ma, a mu gexi tinxinyi kolonde, a mu moxi a xa danxaniya kui. A luxi alo diyore naxan xije gbansan minma. ¹⁴ Kono mixi naxan moxi a xa danxaniya kui, naxan bara ge tinxinyi nun tinxintareya tagi raba kolonde, a noma ne xaranyi tilinxi fan kolonde. A tan luxi alo xemoxi naxan baloma sube fanyi ra.

6

Ala xa seriye tilinxi

¹ Na nan a toxi won lanma won xa siga yare ma Ala xa Mixi Sugandixi

xa xaranyi kui. Won xa dangi na masenyi singee ra, won xa so fe tilinxie kui. Na masenyi singee nan ya: wali jaaxi bepinfe naxan mixi xaninma yahannama, ² danxaniyafe Ala ma, xunxafe ye xora, belexe safe mixie ma, kelife faxe ma, nun Ala xa kiiti donxoe. ³ Xa Ala tin, won xa siga yare ma won ma xaranyi kui.

⁴ Mixi naxan bara ge Ala xa naiyalanyi tode, naxan bara Ala xa ki nemunnemun, Ala Xaxili Seniyenxi bara lu naxan be, ⁵ naxan bara a kolon a Ala xa masenyi fan, naxan bara Ala senbe kolon naxan fama rawalide waxati naxan sa fama, ⁶ xa a sa li na mixi mooli bara danxaniya bepin, a mu noma tuubide soton. A luxi alo a man bara Ala xa Di mabanban wuri magalanbuxi ma, a fa a rayaagi jama ya xori.

⁷ Boxi naxan bara tune ye soto a fanyi ra, a fa sansi ramini a kanyi be, Ala baraka ragoroma ne a ma. ⁸ Kono boxi naxan tunbe nun jooge tun naminima, na boxi mu fan. A gbe mu luxi a xa danka, a raponyi a fa gan.

⁹ Muxu xanuntenyie, hali muxu xa woyenyi xoxoxo, muxu bara la a ra wo na kira fanyi nan xon, naxan findi kisi kira ra. ¹⁰ Ala tinxin, a mu neemuma wo xa wali ma. A wo xa xanunteya kolon, wo naxan masenxi wo xa wali kui a xili ra, a nun wo naxan masenxi seniyeentoe be. Han ya

wo na na wali nan kui.
¹¹ Muxu wama ne wo xa wo tun nabexi na birin kui han a rajonyi, alako wo xa fe soto wo wo xaxili tixi naxan na.
¹² Wo naxa wo tun naxono. Wo xa bira danxaniyatose xa misaali foxo ra, naxee ke sotoma Ala naxan laayidixi e be. E na sotoma e xa danxaniya nun e xa tun nabexi nan saabui ra.

¹³ Ala to laayidi tongo Iburahima be, a mu no a kalide fe nde ra naxan gbo a be. Na na a ra, a naxa a kali a yete ra, ¹⁴ a falafe ra,

«N baraka sama ne i xa fe. I bomsae wuyama ne.»

¹⁵ Iburahima to ge mame tide, Ala naxa a xa laayidi rakamali a be. ¹⁶ Adama a kalima fe nde ra naxan gbo a be. Na marakali senbe fima ne a xa woyenyi ma, alako mixi naxa no na matandide.
¹⁷ Na nan a toxi, Ala fan naxa a rakali alako mixie, na laayidi tongoxi naxee be, e xa a kolon Ala xa nate mu masarama. ¹⁸ Ala naxa na laayidi tongo, a man naxa a rakali, alako won xa no limaniya xungbe sotide. Wule yo mu na na fe firinyi kui. Won bara fe birin nablo a xa fe ra, won fa won xaxili ti a ra. ¹⁹ Mixi xaxili tife Ala ra, a luma ne alo hanga naxan banbanxi ye bun ma. Won fan won xaxili tima Ala ra na ki ne naxan na a xa hromolingira kui dugi gbakuxi xanbi ra,
²⁰ Isa soxi dennaxe won ya ra, a xa findi won ma serexedube kuntigi ra abadan, alo Melekisedeki.

7

Serexedube Melekisedeki

¹ Melekisedeki nan nu na Salamu mange ra, a man nu findixi Ala Xili Xungbe Kanyi xa serexedube nan na. Iburahima to ge mange ndee xun nakanade, Melekisedeki naxa sa naralan a ra, a duba a be. ² Iburahima naxa farile fi a ma. Melekisedeki xili fasarixi yi ki «mange tinxixi.» A man nu findixi Salamu mange nan na, naxan xili fasarima yi ki «bopesa mange.» ³ A baba mu kolon, a nga mu kolon, a xa taruxui mu kolon. A xa simaya foloxi temui naxe, a nun a jon temui, na fan mu kolon. Na kui, a luxi ne alo Ala xa Di, naxan findixi serexedube ra abadan.

⁴ Wo a mato Melekisedeki tide nu gboxi ki naxe. Hali won baba Iburahima, a naxan soto a wasaso se ra, a naxa na farile fi a ma. ⁵ Ala xa seriyee a falama jama xa farile so Lewi bomsae yi ra, naxan findixi serexedube ra. Na jama fan kelixi Iburahima bomsae ne, e findi Lewi ngaxakerenyie nan na.

⁶ Kono Melekisedeki tan, hali a to mu nu na Lewi bomsae xa taruxui kui, Iburahima naxa farile so a yi ra. Melekisedeki naxa duba Iburahima laayidi kanyi be.
⁷ Birin a kolon mixi naxan dubama a boore be, a tide gbo na kanyi be.

⁸ Lewi xa mixi naxee farile rasuxuma, e faxama ne, kono Melekisedeki tan mu faxaxi. ⁹ Na kui, a luxi ne alo Lewi, naxan luma farile rasuxu ra, a nu bara farile fi

Melekisedeki ma Iburahima saabui ra, ¹⁰ barima Lewi bõnsõe nu na a benba Iburahima fate i, a naralan Melekisedeki ra temui naxe.

¹¹ Xa a sa li fe birin nu nõma kamalide Lewi bõnsõe xa serexedubeja saabui ra nu, jama Ala xa seriye sotoxi naxan na, e hayi mu nu na Melekisedeki xa serexedubeja ma nu, naxan mu fatanxi Haruna bõnsõe ra. ¹² Serexedubeja na masara, yaamari fan xa masara.

¹³ Yi masenyi birin falaxi mixi naxan ma fe ra, a kelixi bõnsõe ne serexedube mu na bõnsõe naxe. ¹⁴ Birin a kolon a won Marigi kelixi Yuda bõnsõe ne. Annabi Munsa mu yaamari yo fi na bõnsõe mixie ma e xa serexedube wali raba.

¹⁵ Muxu naxan masenxi, a fixe, barima serexedube gbete bara mini, naxan maniya Melekisedeki ra, ¹⁶ naxan mu findixi serexedube ra a bõnsõe xa fe ra. Na kanyi findixi serexedube ra, barima faxe mu nõ a ra. ¹⁷ Yi seederõxõya bara raba a xa fe ra,

«I findixi serexedube nan na abadan, Melekisedeki daaxi.»

¹⁸ Yaamari singe bara ba na a xa senbetareya xa fe ra, a mu nu nõma a xa wali rabade. ¹⁹ Na yaamari mu nõ fefe rakamalide, kõno fe neene bara mini won xaxili tima naxan na, naxan nõma won malide won makõrede Ala ra.

²⁰ Na fe neene mu tixi marakali xanbi.

²¹ Serexedube singee bara

wali suxu marakali xanbi, kõno Isa nan findixi serexedube ra yi marakali ra Ala naxan masenxi,

«Marigi bara a kali, a mu a xa nate masarama:

I tan nan findixi serexedube ra abadan.»

²² Na kui, Ala bara saate tongo won be Isa saabui ra, naxan fan boore be.

²³ Na xanbi, serexedube singee nu wuya, barima e to faxa, mixi gbete nu tima e jõxõe ra. ²⁴ Kõno Isa tan mu faxama, a buma ne abadan. A xa serexedubeja mu radangima mixi gbete ma. ²⁵ Na nan a toxi a nõma mixi rakiside naxan a makõrema Ala ra a tan saabui ra. A jipe to a ra, a nõma findide e xa saabui fanyi ra Ala yire abadan.

²⁶ Won hayi na na serexedube kuntigi mooli nan ma naxan seniye, yunubi mu na naxan ma, naxan mu fe jaaxi yo kolon, naxan mu luma yunubitõee ya ma, naxan xa fe itexi dangife koore ra. ²⁷ Isa mu luma alo boore serexedube kuntigie, naxee lanma e xa serexe ba lõxo yo lõxo e xa yunubie xa fe ra, a nun jama xa yunubie xa fe ra. A tan bara a yete ba serexe ra kerenyi ra. ²⁸ Yaamari singe nu mixi senbetaree nan tima serexedube kuntigie ra, kõno na marakali neene naxan faxi na yaamari singe dangi xanbi, a bara Ala xa Di ti serexedube kuntigi ra, naxan bara ge kamalide abadan.

8

Ala xa saate neene

1 Masenyi xunyi nan ya: Won ma serexedube kuntigi magoroxi Ala Xili Xungbe Kanyi xa kibanyi yirefanyi ma ariyanna kui. 2 A walima Ala xa horomolingira yati yati nan kui, Marigi naxan tixi, adamadie belexe foxi mu naxan na.

3 Serexedube kuntigi birin lanma a xa serexe mooli birin ba Ala be. Na kui a nu lanma se nde xa lu yi serexedube fan yi ra a naxan bama serexe ra. 4 Xa won ma serexedube kuntigi nu na dunija nu, a mu nu findima serexedube ra nu, barima Ala xa yaamari jan bara mixi gbete ti na serexe wali ra.

5 Na mixie Ala batuma horomolingira nan kui, naxan misaalixi horomolingira ra naxan na ariyanna. Na nan a toxi Ala naxa Annabi Munsa yamari horomolingira tife ra, a falafe ra, «A mato a fanyi ra, i xa horomolingira ti alo a masenxi i be geya fari ki naxe.»

6 Kono yakosi Ala xa Mixi Sugandixi bara wali soto naxan tide gbo boore serexedube xa wali be tife ra Ala nun adamadie tagi. A tide gbo barima a faxi saate naxan na, na fan saate fori be. A xa saate mabanbanxi laayidie nan na, naxee fan dangi laayidi forie ra.

7 Xa na saate singe nu noma a xa wali rabade nu, Ala mu fama a firin nde ra

nu. 8 Ala naxa yi marakorosi raba jama ra, «Marigi xa masenyi nan ya: Waxati na fafe, n saate neene tongoma Isirayila nun Yudaya jama be temui naxe.

9 Na mu luma alo na saate singe

n naxan tongo e benbae be, n e ramini Misira boxi ra temui naxe.

E to n ma saate bejin, n fan naxa e bejin.

Marigi xa masenyi nan na ki.

10 Saate nan ya n naxan tongoma Isirayila jama be,

na waxati dangi xanbi.

Marigi xa masenyi nan ya:

N nan n ma seriyе rasoma ne e xaxili kui,

n a sebe e sondonyi ma.

N findima e Marigi Ala nan na,

e fan findi n ma jama ra.

11 Mixi yo mu a boore matinkanma,

mixi yo mu a falama a ngaxakerenyi be,

«I xa Ala kolon,»

barima na waxati e birin n kolonma ne,

kelifе mixi xuri ma han mixi xungbe.

12 N dijema ne e xa tinxintareya ma,

n e xa yunubie xafarima ne.»

13 A to yi saate xili fala saate neene, a bara boore findi saate fori ra. Saate fori tan lanma a xa ba na, a tide mu na sonon.

9

Ala xa Mixi Sugandixi xa serexe

¹ Saate singe bun ma, yaamari ndee nu na batui xa fe ra, nun Ala xa hōrōmōlingira xa fe ra, naxan nu na dunjā. ² Na hōrōmōlingira to ti, yire nde nu na naxan nu xili yire seniyeŋxi. Lanpui nu na a kui, a nun teebili serexe taami nu saxi naxan ma. ³ Yire seniyeŋxi firin nde nu na dugi gbakuxi xanbi ra, naxan nu seniyeŋ dangife boore ra. ⁴ Surayi ganse xεema daaxi nun saate kankira nu na na yire kui. Xεema nu saxi saate kankira birin ma. Tōnbili xεema daaxi mana nu ragataxi naxan kui, Haruna xa xuli naxan fuga, a nun walaxee, saate sebexi naxee ma, e birin nu na na saate kankira kui. ⁵ Ala xa malekε nōrōxi masolixi firinyi nu tixi saate kankira fari, e yunubi xafari yire makoto. A mu lanma won xa so na wōyenyi birin kui yakōsi.

⁶ Na yire to gε yailande na ki, serexedubεe nu luma so ra na yire seniyeŋxi singe nan kui, e e xa wali raba naa. ⁷ Kōnō serexedubε kuntigi nan gbansan nu nōma sode na yire seniyeŋxi firin nde kui. Nε yo jε a nu soma naa sanmaya keren, a wuli xanin a xa yunubie nun jama xa yunubie xa fe ra e naxan naba a kolontareya ma. ⁸ Na kui, Ala Xaxili Seniyeŋxi nu wama a masenfe nε a yire naxan nu seniyeŋ dangife yire birin na, a menni mu nu rabixi mixie bε na hōrōmōlingira singe

xa waxati. ⁹ Na birin findixi misaali nan na yi waxati mixie bε. A a masenma a na serexe birin mu nōma batulae xaxili raseniyeŋde. ¹⁰ Na yaamari singee, donse, minse, nun sali ye xa fe ra, e nu fixi mixie ma e xa yunubie nan xa fe ra, han waxati nεene fama temui naxε.

¹¹ Ala xa Mixi Sugandixi to findi won ma serexedubε kuntigi ra, a bara fa hεeri ra, a naxan soto won bε. A bara so Ala xa hōrōmōlingira fanyi kui, adamadi mu naxan yailanxi yi bende fupi fari. ¹² Kōnō a mu so si kontonyi nun ninge wuli xa ra, a so na yire seniyeŋxi fisamante kui a yetε wuli nan na. A so nε kerenyi ra, barima na nu findixi xunsare nan na adamadi bε naxan mu jōnma abadan. ¹³ Xa si kontonyi nun tura wuli, a nun tε xube naxan fatanxi ninge serexe ra a sa mixi seniyeŋtaree ma, xa na fe mōoli nōma mixi raseniyeŋde nu, ¹⁴ Ala xa Mixi Sugandixi wuli mu dangima xε na ra? A naxa a yetε ba serexe kamalixi ra Ala bε, Ala Xaxili Seniyeŋxi xa yaamari bun ma, alako a xa won xaxili raseniyeŋ wali jaaxie ma, naxee won faxama. A na raba nε won bε alako won xa Ala Nije batu.

¹⁵ Na kui, a bara findi saabui ra yi saate nεene xa fe ra, mixi xilixie xa ke soto naxan buma abadan, alo a laayidixi e bε ki naxε. A faxa na nan ma, a findi

xunsare ra yunubie xa fe ra naxee rabaxi na saate fori xa waxati bun ma. ¹⁶ Saate naxan findi ke fe ra, na mu kamalima sinden, fo saate tongoma faxa. ¹⁷ Ke mu noma sotode beenun saatetongoe xa faxa. A mu sotoma saatetongoe baloxi temui naxe. ¹⁸ Na nan a toxi na saate singe mu tongoma wuli xanbi. ¹⁹ Annabi Munsa to Ala xa seriye masen jama be, a naxa ningee nun si kontonyie wuli tongo, a nun ye, a fa na kasan Kitaabui nun jama ma se nde ra naxan yailanxi hisopi burexe nun yexee xabe gbeeli ra, a fa a fala, a naxe, ²⁰ «Wuli nan ya naxan saate xirima wo nun Ala tagi.»

²¹ Annabi Munsa man naxa wuli kasan hōrōmōlingira ma, a nun hōrōmōlingira yirabase birin ma. ²² A seriye ki ma, fayida se birin naseniyenma wuli nan na. Yunubi mu xafarima wuli ifili xanbi.

²³ A nu lanma se naxee misaalixi fee ra ariyanna kui, e xa raseniyen serexee ra. Ariyanna xa maraseniyenyi rabama serexee nan na naxee fan booree be. ²⁴ Ala xa Mixi Sugandixi mu soxi hōrōmōlingira xa kui adamadie naxan yailanxi, naxan misaalixi hōrōmōlingira ra naxan na ariyanna. A so ariyanna yati nan kui, alako a xa won ma dentegē sa Ala be. ²⁵ A mu soxi naa sanya wuyaxi, alō serexedube kuntigi naxan soma Ala xa hōrōmōlingira

kui jε yo jε wuli nde ra, naxan mu findixi a gbe ra. ²⁶ Xa a nu na ki nε nu, Ala xa Mixi Sugandixi nu lanma nε a xa tōōō sanmaya wuyaxi kabi dunija fole ra. Kōōō na mu a ra. Yakōsi yi waxati dōnxōe, a naxa mini sanmaya keren, alako a xa yunubi xa fe kana a yete serexe saabui ra. ²⁷ Adamadie faxama ne sanya keren, e fa makiiti. ²⁸ Ala xa Mixi Sugandixi fan bara faxa sanmaya keren, alako a xa yunubi ba mixi gbege ma. A man fama ne a firin nde, kōōō na waxati a mu fama yunubie xa fe xa ra, a fama mixie nan be naxee xaxili tixi kisi ra.

10

Isa xa serexe

¹ Annabi Munsa xa seriye misaalixi fe fanyi nan na naxan fama fade. A findixi misaali gbansan nan na. Na nan a toxi a Annabi Munsa xa seriye mu noma Ala batulae raseniyende kerenyi ra, na serexee saabui ra naxee bama jε yo jε. ² Xa a sa li a nu noma e raseniyende nu, mixie mu nu luma serexee ba ra temui birin, barima serexe keren gbansan nu noma e xa yunubi birin xafaride kerenyi ra, na yunubi xa fe maṛoxunyi yati mu luma e xunyi. ³ Kōōō jε yo jε na serexee findima maratuse nan na mixie be a yunubie na e ma. ⁴ Tura nun si kontonyi wuli mu noma yunubie bade.

⁵ Na nan a toxi, Ala xa Mixi Sugandixi to so dunija, a naxa a masen Ala be, «I mu wama serexe xon. I mu wama hadiya xon. I bara fate yailan n be.

⁶ I mu wama serexe gan daaxi xon ma, i mu wama serexe yunubi xafari daaxi fan xon ma.

⁷ N naxa a masen, «N bara fa. A sebexi n ma fe ra Kitaabui kui, Ala, n na fafe i sago rabade.»

⁸ Singe a naxa a masen, «I mu wama serexe yo xon ma.

E mu rafan i ma. I mu wama hadiya yo xon ma.

I mu wama serexe gan daaxi xon ma, i mu wama serexe yunubi xafari daaxi fan xon ma.»

A nu bara na fala hali na yaamari to nu toma a xa seriye kui. ⁹ Na dangi xanbi, a bara a masen, «Ala, n na be. N bara fa i sago rabade.»

Na kui, a naxa fe singe ba na, alako fe firin nde xa ti.

¹⁰ Na janige nan a niyaxi won naseniyenxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa fate saabui ra, naxan baxi serexe ra kerenyi ra.

¹¹ Serexedube birin e xa wali rabama loxo yo loxo. E luma serexee ba ra naxee mu noma yunubie xafaride.

¹² Kono Isa tan, a to ge serexe keren bade yunubie xa fe ra, a naxa a magoro Ala yirefanyi ma, a luma dennaxe abadan. ¹³ A na a mamefe a xa ti a yaxuie ma, ¹⁴ barima a

bara mixie rakamali kerenyi ra, a naxee raseniyenxi a xa serexe kerenyi saabui ra.

¹⁵ Ala Xaxili Seniyenxi na tagi rabama won be yi masenyi ra. A singe, a naxa a masen,

¹⁶ «Saate nan ya n naxan tongoma Isirayila bonsoe be:

Na waxati na dangi, n nan n ma seriye luma ne e boje ma, n na sebema ne e sondonyi ma.»

¹⁷ A man naxa a masen, «N mu ratuma e xa yunubie nun e xa wali kobie ma sonon.»

¹⁸ Yunubi na ge xafaride temui naxe, serexe mu bama na yunubi xa fe ra sonon.

¹⁹ N ngaxakerenyie, na kui won bara limaniya soto sofe ra na yire seniyenxi fisamante kui Isa wuli saabui ra. ²⁰ Isa bara na kisi kira neene rabi won be, alako won xa dangi na dugi ra naxan gbakuxi horomolingira kui a fate saabui ra. ²¹ Won ma serexedube kuntigi to tixi

Ala xa banxi xunyi ra, ²² won xa won makore Ala ra boje fiixe nun danxaniya ra. Na danxaniya won

nalimaniyama ne, barima won won boje raseniyenxi won ma yunubie ma, won fate fan maxaxi ye tinse ra.

²³ Won xa won xaxili ti Ala ra tunnabexi kui, barima naxan laayidi tongoxi won be, a mu noma na kanade.

²⁴ Won xa meeni won bore ma, alako won xa won bore ralimaniya won xa lu

xanunteya nun wali fanyi kui. ²⁵ Won naxa won ma malanyie rabolo de, alo ndee na a rabafe ki naxe. A lanma won xa won bore ralimaniya. Won to a kolon Ala xa loxoε na fafe, won naxa tagan na ma.

²⁶ Xa a sa li, won Ala xa nōndi kolon, kōnō won man nu fa lu yunubi raba ra won janige ra, serexe gbete mu na sōnōn naxan nōma won ma yunubie xafaride, ²⁷ fo gaaxui xungbe Ala xa kiiti ya ra, naxan findima te mankanε ra a matandilae be. ²⁸ Xa mixi nde Annabi Munsa xa seriye matandi, e a faxama ne kinikinitarepa kui, seede firin xa na mu a ra saxan xa seedejoxoya saabui ra.

²⁹ Kōnō jaxankate dangima na tan na mixie be, naxee Ala xa Di maboronma e sanyi ra, e a xa saate wuli rasoto naxan e raseniyenxi, e Ala Xaxili rasotoma naxan hinnexi e ra. ³⁰ Won yi masenyi kanyi kolon,

«N tan nan mixi gbejoxoma, n tan nan e sare fima e ma.» A man sebexi, «Marigi fama ne a xa jama makiitide.»

³¹ Ala Nije xa jaxankate ma-gaaxu.

³² Wo xa ratu na loxoε singee ma. Wo to naiyalanyi to, wo naxa wo tunnabexi gere xoxoxoε kui naxan findixi toore ra wo be. ³³ E naxa wo konbi, e naxa wo jaxankata jama ya xori. Wo fan naxa lu mixie seeti ma, naxee bara na toore mooli soto. ³⁴ Wo naxa kinikini geelimanie ma, wo naxa tin a ra seewe kui e xa wo harige

ba wo yi ra, barima wo a kolon harige nde na wo be naxan dangi na boore ra pon, a bu abadan.

³⁵ Wo naxa fe rabolo, wo xaxili tixi naxan na, barima na sare gbo. ³⁶ Wo hayi na tunnabexi ma, alako wo xa Ala sago rakamali, wo fa fe soto a naxan laayidixi wo be.

³⁷ A sebexi,

«A gbe mu luxi sōnōn.

Naxan lanma a xa fa, a fama ne,

a mu dugundima.

³⁸ N ma tinxintoe kisima ne danxaniya saabui ra.

Kōnō xa a sa li a man naxa gbilen xanbi,

n mu jlexinma a xa fe ra.»

³⁹ Won mu findixi fe rabepinyie xa ra, naxee xa fe xun nakanama. Won tan findixi danxaniyatoe nan na, naxee kisima.

11

Danxaniya

¹ Danxaniya kanyi, a a xaxili tima fe nde ra a laxi naxan na. Hali a mu na fe toma a ya ra, a a kolon nōndi nan a ra. ² Won benbae xili fanyi soto na nan ma.

³ Danxaniya saabui ra, won a kolon a Ala nan dunjina daaxi a xa masenyi ra. Se naxan toma naa a fatanxi fe nan na naxan mu toma.

⁴ Danxaniya saabui ra, Habila naxa serexe ba Ala be naxan nu fan dangife Kabila gbe ra. Ala naxa na serexe suxu, a Habila findi tinxintoe ra a xa danxaniya saabui ra. Hali Habila to faxaxi, a naxan nabaxi danxaniya ra

na findima ne masenyi ra won be.

⁵ Danxaniya saabui ra, Enoki naxa te koore ma, a mu faxa. Mixi yo mu no a tode, barima Ala nu bara a rate koore ma. Beenun a xa te, Ala nu bara a masen a Enoki rafan a ma. ⁶ Mixi mu noma rafande Ala ma danxaniya xanbi. Mixi naxan a makorema Ala ra, a lanma a xa la a ra a Ala na na, a nun a xa la a ra a Ala mixie nan sare fima naxee a fenma.

⁷ Danxaniya saabui ra, Nuha naxa kunkui banban alako a xa denbaya xa kisi. Ala nu bara banbaranyi xa fe fala a be beenun a xa dunija li. Nuha nu gaaxu Ala ya ra. A xa danxaniya a masenma kiiti bara kana dunija be. Nuha naxa tinxinyi soto ke ra a xa danxaniya saabui ra.

⁸ Danxaniya saabui ra, Ibrahima naxa Ala xui ratinme sigafe ra boxi ma a mu dennaxan kolon, alako a xa menni soto ke ra.

⁹ Danxaniya saabui ra, Ibrahima naxa sabati na boxi ma, Ala nu bara naxan laayidi a be. A naxa lu menni alo xone a xa kiri banxie kui, alo Isiyaga nun Yaxuba, naxee findixi na ketongoe ra. ¹⁰ A nu na a mamefe a xa taa senbema soto, Ala taa naxan korinxi, a a ti.

¹¹ Danxaniya saabui ra, Sara dibaritare fan naxa no di baride jexexeforija kui, barima a nu laxi a ra a Ala mu a xa laayidi kanama.

¹² Na nan a to, xeme keren saabui ra, xemoxi naxan mu

nu noma di sotide sonon, na naxa bomsae xungbe soto, «naxan xasabi maniyaxi tunbuie xasabi ra naxee na koore ma, a nun meyenya xasabi ra naxan na baa de ra. E konti mu noma kolonde.»

¹³ Yi mixie bara faxa e xa danxaniya kui, e mu fee soto naxee nu laayidixi e be. E nu laxi a ra a fanyi ra, a na laayidie mu kanama. E nu a kolon a e findixi «xone nan na dunija bendefupi fari.» ¹⁴ Mixi naxee na fe moolie falama, e a masenfe ne a e na taa gbete fenfe e sabatima dennaxe. ¹⁵ Xa e kelide xoli nu bara e suxu nu, e nu noma gbilende naa.

¹⁶ Kono e nu taa gbete fenma naxan fan e kelide be, taa naxan na ariyanna. Na kui, Ala mu yaagixi e ra, e xa a xili e Marigi Ala, barima a nu bara taa yailan e be.

¹⁷ Danxaniya saabui ra, Ibrahima mu tondi Isiyaga bade serexe ra, Ala nu a matoma temui naxe. A mu tondi a xa di kerenyi bade serexe ra, di naxan nu laayidixi a be, ¹⁸ Ala nu bara a fala naxan ma fe ra, «Isiyaga nan findima i bomsae ra,

i xili luma naxan xun ma.» ¹⁹ Ibrahima nu a kolon a Ala senbe gbo, hali Isiyaga faxa, a nu noma na rakelide faxe ma. Fayida na nan naba misaali ra, barima Ala a xa di ragbilen ne a ma.

²⁰ Danxaniya saabui ra, Isiyaga naxa duba Yaxuba nun Esayu be e xa simaya xa fe ra.

21 Danxaniya saabui ra, Yaxuba naxa duba Yusufu xa die be, a nu luxi dondoronti a xa faxa. A naxa Ala batu, a yi masuxuxi a xa xuli ra.

22 Danxaniya saabui ra, Yusufu naxa masenyi ti a xa saya makore, a lanma e xa naxan naba a fure ra Isirayilakae minima Misira boxi ra temui naxe.

23 Danxaniya saabui ra, Munsa to bari, a barimae naxa a noxun kike saxon bun ma a xa tofanyi xa fe ra, e mu gaaxu mange xa yaamari ya ra. 24 Danxaniya saabui ra, Munsa to mo, a naxa tondi findide Firawuna xa di gine xa di ra. 25 A naxa wa a xon ma, a xa toore soto Ala xa jama ya ma, dine a xa jalexin yunubi ra waxati dunkedi bun ma. 26 A bara a kolon Ala xa Mixi Sugandixi xa magore nan fan dangi Misira naafuli ra. A nu sare matoma a fama naxan sotode yare. 27 Danxaniya saabui ra, Munsa naxa keli Misira boxi ma, a mu gaaxu Firawuna xa xone ya ra. A naxa a tunnabexi, barima a nu gaaxuxi Ala nan ya ra, naxan mu toma. 28 Danxaniya saabui ra, Munsa naxa Sayamaleke Dangi Sali raba, a wuli kasan naadee ma, alako sayamaleke naxa Isirayilakae xa di singee faxa.

29 Danxaniya saabui ra, Isirayilakae naxa Xulun-yumi baa igiri a xaraxi ra. Misirakae to bira e foxo ra, e naxa madula ye xora.

30 Danxaniya saabui ra, Yeriko tete naxa bira a yete ra, Isirayilakae to ge a rabilinde xi solofere bun ma.

31 Danxaniya saabui ra, langoe gine Raxabi naxa kisi kaafirie ya ma, barima a nu bara Isirayilaka yire rabenyie yigiya a fanyi ra.

32 N munse sama na fari sonon? Waxati mu luma n be n xa Gedeyon, Baraki, Samison, Yefite, Dawuda, Samuweli, nun namijonmee xa fee fala.

33 Danxaniya saabui ra, e naxa no mangatae ra, e naxa jere tinxinyi kui, e naxa fe laayidixi soto, e naxa no yete xaapee ra, 34 e naxa ratanga te xungbe nun santidegema ma, e xa senbetareya naxa findi senbe ra, e naxa senbe soto gere kui, e fa soori galie keru. 35 Gine ndee naxa e ngaxakerenyi faxaxie to, naxee rakelixi faxe ma. Mixi ndee naxa jaxankata, e tondi minide na toore kui, alako e xa marakeli fanyi soto. 36 Mixi ndee naxa bonbo, e mayele soto, e lu geeli kui, e xirixi yolonxonyi ra. 37 Mixi ndee naxa magono, e naxa tooro, e naxa a ibolon, e naxa faxa santidegema ra. Ndee naxa lintan, yexee nun si kiri ragoroxi e ma, se birin baxi e yi ra, e jaxankataxi, e halakixi, 38 e nu fa lintan gbengberenyi ma, geyae longori ra, fonmee nun yilie kui. A mu nu lanma dunija mixie xa na binye soto na danxaniyatose xa lu e ya ma.

³⁹ Na mixi naxan birin xili fanyi soto e xa danxaniya saabui ra, e mu fee soto naxee nu laayidixi e be. ⁴⁰ Ala mu tin e xa fe xa kamali won xanbi. A bara fe fanyi panige won be naxan dangi fe singe ra.

12

Tunnabexi

¹ Na danxaniyatse gali, naxee bara e xa danxaniya masen dunija be, e man xa findi misaali ra won be. Won xa fe birin nun yunubi birin nabolo naxan won tcoroma won ma jere kui. Won xa won gi tunnabexi ra kira xon ma Ala naxan saxi won ya ra. ² Won xa won ya ti Isa ra, naxan danxaniya kira rabixi won be, naxan fama won ma danxaniya rakamalide. Isa tin ne wuri magalanbuxi xa toore ra, alako a xa seewa yare. A mu gaaxu na yaagi ra. Na kui, a xa faxe dangi xanbi, a naxa a magoro Ala xa kibanyi yirefanyi ma.

³ Wo xa ratu a xa misaali ma, a tcoroxi ki naxe yunubitsee saabui ra, alako wo naxa tagan, limaniya naxa ba wo yi ra. ⁴ Wo mu yunubi gerexi sinden, han wo wuli xa mini. ⁵ Wo tan, Ala xa die, wo bara neemu Ala xa masenyi ma wo rali-manixaxi naxan na, a falafe ra,

«N ma di, i naxa yo Marigi xa marakorosi ma, limaniya naxa ba i yi ra, a i xuruma temui naxe.

⁶ Marigi a xanuntenyi nan xuruma.

A naxee birin kolonxi a xa die ra, a e jaxankata.»

⁷ Wo xa tin na ra, barima Ala na wo xurufe ne alo a xa die. Di mundun na, naxan baba mu a xuruma? ⁸ Xa Ala mu wo xuruma, alo di birin xuruma ki naxe, a luxi ne alo wo mu findixi a xa die ra, a lima a halale mu wo ra. ⁹ Won babae won xuruma dunija, won fan e binya. A mu lanma won xa tin a ra, Baba Ala naxan na ariyanna, a xa won xuru alako won xa kisi? ¹⁰ Won babae nu won xuruma waxati di nan bun ma e yete xaxili ra, konko Ala tan won xuruma won ma munafanyi yati nan ma fe ra, alako won xa lu Ala xa seniyenyi kui. ¹¹ Na xurui xoroxo, a mu mixi raseewama a fole, konko a donxoe ra, a foxi tinxinxi raminima ne yare borjesa kui.

¹² Na na a ra, wo xa wo senbe so, wo tan naxee belexee taganxi, naxee xinbi tcoroxi. ¹³ Wo xa wo jere kira tinxinxi xon ma, alako mabenye naxa telexun, e xa yalan. ¹⁴ Lanyi xa lu wo nun mixie tagi. Wo xa lu seniyenyi kui, xa na mu a ra wo mu Marigi toma. ¹⁵ Wo xa meeni wo bore ma, alako mixi yo naxa mini Ala xa hinne kui. Wo naxa lu xonko ra wo bore ma, na fa mixi gbegbe tcoro wo ya ma. ¹⁶ Wo meeni de! Wo naxa yene raba. Wo naxa seriye kana alo Esayu, naxan a xa forija tide masaraxi bande lenge keren xa fe ra. ¹⁷ Wo a kolon a to nu waxi a baba xa duba a be, a xa forija

ke soto, a baba naxa tondi. Esayu naxa a mayandi yaye ra, kono a baba mu tin na ra.

¹⁸ Wo mu wo makore na yire ra wo xa wo belexe din a ra alo Isirayilakae fe naxan to gbengberenyi ma. Te nun nuxui fore nu na geya fari dennaxe, foye xungbe nu bonbo a ra. ¹⁹ Wo mu sara xui nun Ala xui magaxui mexi. Isirayilakae to na me, e naxa Munsa mayandi alako e naxa na xui me sonon. ²⁰ E naxa gaaxu Ala xa yaamari ya ra, «Mixi nun sube yo din yi geya ra, na kanyi fama ne magonode, a faxes.» ²¹ Na fe nu magaxu han Annabi Munsa naxa a fala, «N bara gaaxu han n bara seren.»

²² Kono wo tan bara wo maso Siyoni geya yire ra, Ala Nije xa taa naxan na ariyanna, Darisalamu naxan na koore ma, maleke wulu wulu malanxi dennaxe seewe kui. ²³ Ala xa nama fan na na, naxee xili sebexi buki kui ariyanna. E findixi Ala xa di singee nan na. Dunija Makiitima Ala na menni ne, a nun tinxintoe nii naxee xa fe bara kamali. ²⁴ Isa fan na naa, naxan bara findi saabui ra saate neene rakamalife ra, naxan wuli bara findi serexe ra. Na fan dangi Habila gbe serexe ra.

²⁵ Wo naxa tondi Ala xa masenyi ra. Mixi naxee tixi dunija bende fupi fari, e to tondi na masenyi ra, e naxa paxankate soto. Yakosi, won munse sotoma sonon xa a sa li won tondima masenyi ra, naxan fatanxi Ala yati yati ra naxan na

koore ma? ²⁶ Singe Ala xui naxa boxi raseren, kono yakosi a bara laayidi tongo, «N man boxi raserenma ne, kono yi biyaasi n koore fan naserenma ne.» ²⁷ A to a fala, «n man,» na nu wama a masenfe ne a se daaxi birin naserenma ne, a fa kana. Fe naxan mu raserenma, na nan luma, a mu kana. ²⁸ Won fama lude mangeya niini naxan bun ma, na tan mu serenma, na mu kanama. Na kui, won xa Ala tantu, won xa a batu yaragaaxui nun binye ra a wama naxan xon, ²⁹ barima won Marigi Ala luxi ne alo te naxan se birin ganma.

13

Marasi danxaniyatoe be

¹ Wo xa wo tunnabexi wo bore maxanufe ra ngaxakerenya kui. ² Wo xa xone rasene a fanyi ra. Mixi ndee xone yigiyama ne, a fa sa li e mu a kolon xa maleke na a ra. ³ Wo xa ratu geelimanie ma nun mixie ma naxee paxankataxi. Wo xa fe fanyi raba e be alo wo birin na fate bende keren nan kui.

⁴ Wo birin xa futi binya. Yene nun langoepa naxa lu wo ya ma, barima Ala fama ne na seniyentarepa makiitide. ⁵ Wo naxa a lu kobiri xa fe mile xa wo rapere. Naxan na wo yi, wo xa wo wasa so ne. Ala yati naxa a masen, «N mu i rabepinma, n mu i raboloma.» ⁶ Na nan a toxi won noma a falade limaniya ra, «N Marigi n demenma, n mu gaaxuma.

Adama tan noma munse rabade n na kore?»⁷ Wo xa ratu wo xa yareratie ma, naxee bara Ala xa masenyi masen wo be. Wo xa e jere ki mato, e xa danxaniya xa findi misaali ra wo be.

⁸ Ala xa Mixi Sugandixi Isa mu masarama. A nu na ki naxe xoro, a man na na ki ne to, a man luma na ki ne abadan, na birin keja keren.⁹ Wo naxa bira xaranyi mooli gbete foxo ra. Wo boje xa senbe so Ala xa hinne saabui ra. Yaamarie, donse raharamuxie xa fe ra, nee mu noma wo malide.¹⁰ Horomolingira walikae mu noma serexe donde naxan baxi won tan be.¹¹ Serexedube kuntigi xuruse wuli bama ne serexe ra horomolingira kui yunubie xa fe ra, konon na xuruse fate tan ganma ne taa fari ma.¹² Na nan a toxi, Isa fan to wa pama rasenyenfe a yete wuli saabui ra, a naxa paxankata taa fari ma.¹³ Won fan xa bira a foxo ra na yaagi kui taa fari ma,¹⁴ barima won na taa naxan kui, a mu buma. Won taa nan fenge naxan fama fade.

¹⁵ Won xa tantui fi Ala ma serexe ra temui birin Isa saabui ra. Na serexe findima won ma masenyi nan na naxan a xili matoxoma.¹⁶ Wo man naxa neemu fe fanyie rabade mixie be. Wo xa wo booree ki, barima na fe moolie findima serexe nan na naxee rafanxi Ala ma.¹⁷ Wo xa wo xa yareratie xui ratinme, wo xa e xa yaamarie suxu, barima e na meenife wo ma, alako wo naxa gbilen Ala foxo ra, xa

na mu a ra na dentege sa fama ne e toorode. Wo xa fe birin naba alako e xa no na dentege sade seewe kui boje mawa xanbi, barima na nan findima wo xa munafanyi ra.

¹⁸ Wo xa Ala maxandi muxu be, barima muxu a kolon muxu xaxili fiixe, muxu wama jerefe fe fanyi mooli birin nan kui.¹⁹ Wo man xa Ala maxandi muxu be, alako n xa no gbilende wo yire mafuren mafuren.

²⁰ Ala naxan bojesa fima mixi ma, Ala naxan won Marigi Isa rakeli faxe ma, Isa naxan meenima a xa mixie ma a xa saate wuli saabui ra, saate naxan mu kanama abadan,²¹ Ala xa feere birin fi wo ma alako wo xa no a sago rabade. Ala xa fe lu won boje ma naxan nafan a ma a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. Matoxoe na a be abadan. Amina.

²² N ngaxakerenyie, wo xa wo haake to n be yi masenyi xa fe ra, barima n mu woyenyi xonkuyaxi a gbe ra.²³ Wo xa a kolon won ngaxakerenyi Timote bara a yete soto. Xa a mu bu fade, muxu birin fama ne wo yire.²⁴ Wo xa wo xa yareratie nun seniyentoe birin xeebu muxu be. Italikae naxee na be, e fan bara wo xeebu.²⁵ Ala xa hinne wo birin na.

Ala xa masenyi Annabi Yaki naxan sebe Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataaxe nan na Annabi Yaki naxan sebe Yuwifi danxaniyatɔɛ ma naxee nu yensenxi pamanɛe kui. Na waxati, fee nu xɔɔxɔxi Isayankae ma. Hali mangasanyi, a nu e paxankatama. Ala Xaxili Seniyenxi naxa yi masenyi fi Annabi Yaki ma alako a xa a sebe, a xa findi limaniya ra danxaniyatɔɛe be, e xa e tunnabexi Ala xa nɔndi kira xɔn.

Yi Kitaabui marasi gbegbe nan fima danxaniyatɔɛ birin ma. A a masenma ne won be a Ala xa fe falafe, a nun a xa seriye rabatufe, e sese keren mu a ra. Danxaniya mu findima nɔndi ra, xa a kanyi mu birama Ala xa yaamarie foxɔ ra a xa dunipeigiri kui. Yi Kitaabui naxe a danxaniya nun kewali fanyi nan jere ma kira keren xɔn ma. E mu noma fatande e bore ra.

Yi Kitaabui won nasima a lanma won xa jere ki naxe won ma danxaniya kui. A mu lanma won xa mixie rafisa e boore be. Won xa won bore mali, won xa won bore binya, won xa won bore xanu. Won xa won de suxu, woyen kobi naxa mini won de i. Won xa won tunnabexi tɔɔre kui, won man naxa won yete igbo.

Won naxa won xaxili ti yi dunija ra. Fe birin kui, won xa won xaxili ti Alatala nan na.

Ala xa won mali alako won birin xa yi seriye suxu a suxu ki ma. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Yaki naxan sebe

*Tunnabexiya, danxaniya,
nun Ala xa seriye rabatufe*

¹ N tan Yaki nan yi ki, Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa konyi. N bara wo xeebu, wo tan Isirayila bonsoe fu nun firinyi naxee yensenxi pamanɛe ma.

² N ngaxakerenyie, wo xa seewa tɔɔre mooli birin kui, ³ barima wo a kolon a wo tɔɔre naxan sotoma danxaniya kui, a wo duluxotoma ne. ⁴ Wo xa duluxotɔ han a rajonyi alako wo xa danxaniya xa tilin, wo xa findi mixi kamalixie ra, fefe mu luxi naxee xa fe ra.

⁵ Xa fahaamui mu na mixi nde yi ra wo ya ma, a kanyi xa Ala maxandi. A a sotoma ne, barima Ala mixi birin kima a yiriwaxi ra a xa fonisireya ma. ⁶ Kɔnɔ fo mixi xa Ala maxandi danxaniya ra, a naxa siike, barima mixi siikexi luma ne alo moronyi, foye naxan bonboma, a a matutun. ⁷ Na kanyi naxa a majoxun a a se nde sotoma Ala ra, ⁸ barima a xaxili mu tixi Ala gbansan xa ra, a sanyie na kira wuyaxi nan xɔn.

⁹ Danxaniyatɔɛ setare xa seewa barima Ala bara a

xa fe ite. ¹⁰ Kɔnɔ banna tan xa sɛwɔ Ala ʔo bara a xa fe magoro, barima a xa fe ɲonma nɛ alɔ sansi fuge tofanyi. ¹¹ Soge xɔnɛ na te, sansi lisima nɛ han a fuge bira, a xa tofanyi ɲon. A na na ki nɛ banna fan bɛ. A na a xa walie kui tɛmɔi naxɛ, a birima na lɛɛri nɛ.

¹² Nɛlɛxinyi na mixi bɛ naxan a tunɲabɛxima tɔɔrɛ kui, barima xa a bara gɛ na tɔɔrɛ raxande, Ala kisi xun-nakeli fima nɛ a ma. Ala na nan laayidixi a xanuntenyie bɛ.

¹³ Mixi nɛ wama tantanfe, a naxa a fala a Ala nan a ratantanfe, barima Ala mu birama fe ɲaaxi fɔxɔ ra, a man mu adama yo ratantanma fe ɲaaxi ra. ¹⁴ Adama yete waxɔnfe ɲaaxi nan a ratantanma. Na nan a mabɛndunma han a a r-bira. ¹⁵ Adama waxɔnfe ɲaaxi xa di findixi yunubi nan na. Yunubi fan na raba, a xa di findima faxɛ nan na.

¹⁶ N ngaxakerenyi xanuxie, wo naxa la wule ra. ¹⁷ Ki hagigɛ birin fatanxi Daali Mange nan na naxan na koore, naxan soqe, kike, nun tunbuie daaxi, naxan mu masarama abadan. ¹⁸ A yete sagoe ma, Ala bara won nakisi a xa nɔndi masenyi saabui ra, a won findi a xa die ra, alako won xa binyɛ sɔto dangife a xa daalise birin na.

¹⁹ N ngaxakerenyi xanuxie, wo xa yi wɔyenyi mɛ: Wo birin xa wo tuli mati wo bore ra, wo naxa gbata wɔyenyi ra, wo bɔɲɛ naxa te mafuren na, ²⁰ barima

adamadi xa xɔnɛ mu a tutunma Ala xa tinxinyi ma. ²¹ Na na a ra, wo xa tondi fe ɲaaxi nun fe kobi mɔɔli birin nabade. Wo xa wo yete magoro, wo xa nɔndi suxu naxan bara masen wo bɛ, barima na nan nɔma wo rakiside.

²² Wo xa Ala xa masenyi rabatu. Xa wo a rame gbansan kɔnɔ wo mu a raba, wo bara wo yete madaxu. ²³ Xa mixi nde Ala xa masenyi rame, kɔnɔ a mu bira a fɔxɔ ra, a luma nɛ alɔ mixi naxan a yatagi matoma kike ma, ²⁴ a fa siga, a nɛɛmu a yatagi ma a na ki naxɛ.

²⁵ Kɔnɔ mixi naxan Ala xa seriye kamalixi matoma a fanyi ra, a a tunɲabɛxi, a mu nɛɛmu seriye ma kɔnɔ a a rabatu, na kanyi barakama nɛ. Ala xa seriye xɔrɛya fima nɛ adamadie ma.

²⁶ Mixi yo a yete maɲɔxun diinela ra, kɔnɔ a mu a de nɔxi, na kanyi na a yete madaxufe nɛ. A xa diine tide yo mu na. ²⁷ Diine fiixe naxan nafan Baba Ala ma, a tan nan ya: won xa mɛɛni kiridie nun kaɲɛ ginɛɛ ma e xa tɔɔrɛ kui, dunɲa fe man naxa wo madaxu.

2

Mixi rafisafe a boore bɛ

¹ N ngaxakerenyie, wo naxa mixie rafisa e boore bɛ, barima wo danxaniyaxi won Marigi Isa Nɔrɛ Kanyi nan ma, Ala xa Mixi Sugandixi.

² Wo xa wo maɲɔxun yi ma: Mixi nde naxa fa wo malanxi dennaxɛ, xurunde xɛɛma daaxi na a bɛlɛɛ ra,

dugi tofanyi ragoroxi a ma. Setare fan naxa fa, dugi fori topaaxi ragoroxi a ma. ³ Xa wo dugi tofanyi kanyi xeebu a fanyi ra, wo fa a fala a be, «I magorode fanyi nan yi ki,» kono wo fa a fala setare tan be, «Ti menni,» xa na mu a ra, «Doxo boxi, n bun ma be,» ⁴ wo mu mixi rafisaxi a boore be xe na ki? Wo mu jerexi manoxun kobi xa ra na na ki?

⁵ N ngaxakerenyi xanuxie, wo wo tuli mati n na. Ala bara mixie sugandi naxee findixi setaree ra dunija ki ma, alako e xa findi ban-namixie ra danxaniya ki ma. Ala bara e sugandi alako e xa findi ketongoe ra a xa mangeya kui. Na nan laayidixi mixie be naxee Ala xanuxi. ⁶ Kono wo tan, wo bara setaree mabere. Ban-namixie xa mu wo tcoroma, e wo xanin kiitisa xon ma? ⁷ E tan xa mu wo Marigi xili fanyi rasotoma?

⁸ Wo xa Mangε Alatala xa seriye nan nabatu, alo a sebexi Kitaabui kui ki naxe, «I xa i boore xanu alo i yete kan gundi.» Xa wo na raba, wo bara bira fe fanyi foxo ra. ⁹ Kono xa wo mixi ndee rafisa e boore be, wo bara yunubi raba. Seriye nan wo makiitima, barima wo bara findi seriye matandilae ra. ¹⁰ Xa mixi seriye birin nabatu kono a yire keren matandi, na kanyi bara seriye birin matandi, ¹¹ barima naxan a falaxi, «I naxa yene raba,» a tan nan man a falaxi, «I naxa faxe ti.» Hali i mu yene raba,

kono xa i faxe ti, i findixi Ala xa seriye matandila nan na.

¹² Na kui, wo xa woyen, wo man xa wo jere alo naxee fama makiitide seriye ra naxan xoreya fima mixi ma. ¹³ Kiiti loxoe, Ala mu kinikinima mixi ma naxan mu kinikini a boore adama ma. Kinikini senbe gbo kiiti be.

Danxaniya nun a kewali

¹⁴ N ngaxakerenyie, a tide yo mu na xa mixi a fala a a danxaniyaxi, kono a mu kewali fanyi rabama. Yi danxaniya mooli noma mixi rakiside? ¹⁵ Xa wo ngaxakerenyi mageli na a ra, loxoe keren baloe mu na a yi ra, ¹⁶ mixi nde fa lu wo ya ma a a fala a be, «Siga, i naxa kontofili, i xa dugi nde ragoro i ma, i xa i dege,» kono a fa lu a mu a xa kontofili ba, na kanyi xa woyenyi tide yo mu na. ¹⁷ Danxaniya na na ki ne. Xa a mu mixi tutunma wali fanyie rabafe ma, a tide yo mu na.

¹⁸ Kono mixi nde noma a falade, «I tan, danxaniya kanyi nan i ra, kono n tan fe fanyi raba nan n na.» Kata i xa i xa danxaniya masen n be wali fanyi xanbi. N tan n ma danxaniya masenma i be n ma kewali fanyi nan saabui ra. ¹⁹ I laxi a ra, a Ala keren na a ra. Na fan ki fanyi, kono hali jinnεe laxi na ra, e seren gaaxui ra. ²⁰ I tan xaxilitare, i mu a kolon danxaniya naxan mu kewali fanyi raminima, a tide yo mu

na? ²¹ Munfe a niya won baba Iburahima naxa findi tinxintɔɛ ra Ala ya i? A mu fatan a xa kewalie xa ma, a to a xa di Isiyaga fi Ala ma serexɛbade fari? ²² I bara a to, danxaniya nu walife nɛ a nun a xa kewali. Kewali nan danxaniya rakamalima. ²³ Na kui, a naxa raba alo a seɓexi Kitaabui kui ki naxe, «Iburahima naxa la Ala ra. Alatala fan naxa na findi tinxinyi ra a be.» Iburahima xili naxa fala «Ala xanun-tenyi». ²⁴ Wo bara a to, adamadi xa kewali findima tinxinyi nan na a be, a xa danxaniya gbansan xa mu a ra.

²⁵ Langoe gine Raxabi fan xa kewali xa mu findi tinxinyi ra a be, a to xɛɛrae rasene a xɔnyi, a kira masen e be e e gima naxan na? ²⁶ Mixi nii na siga, a fate faxama nɛ. Na kui, xa kewali fanyi mu na, danxaniya fan jɔnma nɛ.

3

Adama wɔyen ki

*nun xaxilimaya naxan ke-
lima koore ma*

¹ N ngaxakerenyie, a mu lanma mixi wuyaxi xa findi karamɔɔ ra wo ya ma, barima karamɔɔɔɔ fama makiitide nɛ a xɔɔɔɔɔɔ ra dangi mixi gbeteɛ ra. ² Won birin tantanma fe wuyaxi ma. Xa mixi nde mu tantanma a xa wɔyenyi kui, a mu tantanma dede. Na kanyi nɔma a yete birin suxude tinxinyi kui. ³ Mixi na wa soe xa a waxɔnfe raba, a karafɔe nan nasoma

a de i. Na nan nɔma a fate birin naɓereɛde. ⁴ Kunkui fan na na ki nɛ. Hali kunkui belebele, foye xungbe naxan tutunma, mixi a rapereɛma feya xurudi nan na, a a ragi a na wa sigafe dennaxe. ⁵ Nenyi fan xurun, kɔnɔ a fe igboma.

Wo a mato, te dondoronti di nɔma wondi belebele gande. ⁶ Te nan na nenyi fan na, naxan findixi dunija fe kobi ra. Fate birin nɔxɔma fe jaaxi ra a xa wali saabui nan na. Mixi nenyi nɔma te sode a xa dunijeigiri birin na, barima te nan na nenyi ra, te naxan kelima yahannama.

⁷ Adamadi nɔma daalise mooli birin xurude. Sube xaape, xɔnie, bubusee, nun baa ma yexee, adamadi bara e birin xuru, ⁸ kɔnɔ mixi yo mu nɔma adamadi nenyi xurude. Xɔne na a ra naxan ma lintanyi mu danma, naxan xa kasare mu jɔnma. ⁹ Won won Baba, won Marigi, batuma nenyi kerenyi naxan na, won man adamadi dankama a tan nan na, Ala naxan daaxi a yete misaali ra. ¹⁰ N ngaxakerenyie, dube nun danke minife de keren na, a mu fan. ¹¹ Ye xɔne nun ye beɓi nɔma minide dulonyi keren na? ¹² N ngaxakerenyie, xɔre bili nɔma tugi bogi raminide? Mangoe bili nɔma xɔre bogi raminide? Fɔxe ye minima dulonyi naxan na, ye beɓi mu minima menni ra.

¹³ Nde findixi fahaamula nun xaxilima ra wo ya ma?

A xa na masen a jere ki fanyi nun a xa kewalie ra, a naxee rabama boje bexi kui, naxan fatanxi fahaamui ra. ¹⁴ Xa toone jaaxi nun mile na wo boje kui, wo naxa wo yete igbo na fee kui, wo naxa nondi masara wule ra. ¹⁵ Na xaxili mooli mu kelixi koore xe. A kelixi dunja ne, Ala kolontareya, nun Ibulisa ma. ¹⁶ Toone nun mile na dennaxe, ya isoe nun fe kobi mooli birin toma na ne. ¹⁷ Kono fahaamui naxan kelixi koore ma, a seniye, a mixi boje sama, a dipema, a kinikinima, a kewali fanyi raminima, a mu mixi rafisama a boore be, a mu filankafujna rabama. ¹⁸ Maale bogi minima a garansanma be ki naxe, tinxinyi fan minima mixi be na ki ne naxan birama lanyi nun bojesa foxo ra.

4

Waxonfe nun yete igboja

¹ Wo sonxoma, wo gerema. Na rakelima mun ma? A mu kelima wo waxonfe kobie xa ma naxee e boore gerema wo boje kui? ² Wo wama se nde xon, kono wo mu a sotoma. Wo faxe tima, wo mila wo boore xa se ma, kono wo mu noma wo waxonfe sode. Wo sonxoma, wo gerema, kono na birin, wo mu sese sotoma barima wo mu Ala maxandima. ³ Wo na Ala maxandi fan, wo man mu sese sotoma, barima wo xa maxandi mu fan. Wo maxandi tima alako wo na naxan yo soto wo xa a rawali

wo waxonfe kobie kui. ⁴ Wo tan danxaniyatarae, wo mu a kolon naxan dunja maxanuma na bara Ala findi a yaxui ra? Dunja xanuntenyi findixi mixi nan na naxan Ala xonxi. ⁵ Wo mu Ala xa Kitaabui xa masenyi kolon? Ala wama ne won xaxili, a bara naxan fi won ma, a xa bira a tan keren nan foxo ra. ⁶ Kono na birin kui, Ala xa hinne gbo dangi fe birin na. Kitaabui a masenma,

«Ala mu tinma yete igboe ra, kono a hinnema yete magore ra.»

⁷ Na kui, wo xa wo yete magoro Ala be. Wo tondi Ibulisa be, a fan a gima ne wo ya ra. ⁸ Wo wo maso Ala ra, a fan a masoma ne wo ra. Yunubitoe, wo wo yete raseniye. Filankafuie, wo wo boje rafiixe. ⁹ Wo wa, wo sunnun, wo nimisa. Wo xa yele xa findi wo be wa ra, wo xa seewe xa findi sunnunyi ra. ¹⁰ Wo wo magoro Marigi be, a fan wo xa fe itema ne.

¹¹ N ngaxakerenyie, wo naxa fe kobi fala wo bore xa fe ra. Mixi naxan fe kobi falama a ngaxakerenyi xa fe ra, a a yete rafisa a be, na kanyi bara Ala xa seriye matandi. A a yete rafisaxi Ala xa seriye nan be na ki. Xa i bara na raba, i mu na Ala xa seriye rabatufe xe, i na a matandife ne. ¹² Seriyesa keren peti na a ra, kiitisa fan keren peti na a ra. A tan nan noma mixi rakiside, a tan nan noma mixi ralode. Kono i tan, nde

na i ra, i to i yete findixi i boore makiitima ra?

¹³ Wo wo tuli mati, wo tan naxee a falama, «To, xa na mu tina, muxu sigama ne taa nde, muxu je keren ti na yuleya raba kui, muxu geeni soto.» ¹⁴ Wo na fe mooli falama konɔ wo jan mu a kolon naxan fama rabade tina. Wo xa dunijeigiri findixi munse ra? Wo luxi ne alo wuyenga naxan toma dondoronti, a fa loe. ¹⁵ A lanma ne wo xa yi nan fala, «Xa Ala tin, muxu tina toma ne, muxu yi nun yi raba.» ¹⁶ Konɔ yete igboe nan na wo ra. Na mu fan. ¹⁷ Na kui, xa mixi fe fanyi kolon a lanma a xa naxan naba konɔ a mu a rabama, na bara findi na kanyi be yunubi ra.

5

Bannaya kobi

Tunnabexiya toore kui

Ala maxandife danxaniya ra

¹ Yakosi wo wo tuli mati, wo tan bannae. Wo xa wo wa xui ite, barima gbaloe nan fafe wo ma. ² Wo xa bannaya xun bara rakana, wo xa dugie bara boro. ³ Wo xa xema nun gbeti bara xorixori. Na findima seede nan na wo xili ma, a a niya wo fate xa gan te ra. Wo bara naafuli malan yi waxati, konɔ waxati donxoe na a ra. ⁴ Wo wo tuli mati, wo tan naxee tondixi wo xa xe xabae sare fide. Wo xa walikee wa xui bara Ala, Daali Mange, tuli li. ⁵ Wo xa dunijeigiri kui, wo

mu tonyi doxoxi wo waxonfe sese ma. Wo wo yete nan tun nalugama. Wo fa luxi ne alo xuruse turaxi a kon naxaba loxoe ma. ⁶ Wo bara kiiti jaaxi sa tinxintoe ma naxee mu nu tixi wo kanke, wo e faxes.

⁷ Na kui, n ngaxakerenyie, wo xa dije han Marigi fa loxoe. Wo xa a raba alo xesa a rabama ki naxe. A dije han tunebire, naxan a niyama sansi xa mo, a bogi. ⁸ Wo fan xa dije. Wo xa limaniya, barima Marigi fa loxoe bara makore. ⁹ N ngaxakerenyie, wo naxa fe kobi fala wo bore xa fe ra, xa na mu a ra kiiti na sa, a mu fanma wo be. A gbe mu luxi kiitisa xa fa. ¹⁰ N ngaxakerenyie, wo xa lu alo namiponme naxee kawandi ti Marigi xili ra, e e tunnabexi toore kui. ¹¹ Won a kolon barake na mixi be naxan a tunnabexima toore kui. Wo bara a me Ayuba a tunnabexi ki naxe. Wo man bara a to Marigi naxan nabaxi a be a xa toore dangi xanbi. Marigi xa xanunteya nun a xa kinikini gbo.

¹² N ngaxakerenyie, naxan dangi fe birin na, wo naxa wo kali koore ra, wo naxa wo kali boxi ra, wo naxa wo kali sese ra. Wo na «iyo» fala, a xa findi nondi ra. Wo na «ade» fala, a xa findi nondi ra. Xa na mu a ra kiiti na sa, a mu fanma wo be.

¹³ Mixi na wo ya ma naxan tooroxi? A kanyi xa Ala maxandi. Mixi na wo ya ma naxan jelexinxi? A kanyi xa Ala tantu beeti ra.

¹⁴ Mixi na wo ya ma naxan furaxi? A kanyi xa danxaniyatɔɛ pama kuntigie xili, e xa Ala maxandi a bɛ, e xa ture nde maso a ma Marigi xili ra. ¹⁵ Ala maxandi naxan fatanxi danxaniya ra, a furema rayalanma nɛ. Marigi furema rakelima nɛ. Xa a bara yunubi raba, Marigi a xafarima nɛ. ¹⁶ Na kui, wo xa wo xa yunubie fala wo bore bɛ, wo xa Ala maxandi wo bore bɛ, alako wo xa yalan. Tinxintɔɛ Ala maxandi naxan tima, na Ala maxandi xa wali sɛnbɛ gbo. ¹⁷ Eliya nu findixi adamadi nan na alɔ won tan. A to Ala maxandi a bɔpɛ birin na alako tunɛ naxa fa, Ala naxa a xa dubɛ suxu. Tunɛ mu fa bɔxi pɛ saxan kike senni. ¹⁸ Na dangi xanbi, Eliya man naxa Ala maxandi tunɛ man xa fa. Koore naxa tunɛ bɛpin, bɔxi sansie naxa bogie ramini.

¹⁹ N ngaxakerenyie, xa mixi nde wo ya ma a bara nɔndi kira bɛpin, kɔnɔ mixi gbɛtɛ fa a ti kira fanyi xɔn ma, ²⁰ wo xa a kolon, mixi naxan yunubitɔɛ bama a xa yunubi fe ma, a bara a niya yunubitɔɛ xa kisi, a xa yunubi birin bara xafari.

**Ala xa masenyi
singe
Annabi Piyeri
naxan sebe
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Isa xa xɛɛra Piyeri nan yi Kitaabui sebe Isayankae ma, naxee nu yensenxi yire wuyaxi Rɔma mangɛya bun ma. Na waxati Rɔma nu bara nɔ pamanɛ gbege ra. Rɔma na pamanɛ nɛnɛ masɔɔ, a mu tondima na pamanɛ xa a gbe diine rabatu, kɔnɔ a nu wama nɛ na pamanɛ xa Rɔma xa kuyee fan batu. Isayankae mu tin na rabade Ala xa seriye xa fe ra. E nu a kolon Ala keren nan a ra. Na kui, Rɔma mangasanyi naxa e paxankata a jaaxi ra.

Piyeri yi Kitaabui sebexi nɛ, alako a xa Isayankae rali-maniya naxee nu na na tɔɔɛ mɔɔli kui. A naxa a fala e be a tɔɔɛ naxan fatanxi fe fanyi rabafe ra, a na mu jaaxu, yaagi mu na a kui. A man naxa Isa xa faxɛ masen e be misaali ra, alako e xa a kolon Alatala na e sɛɛti ma e xa tɔɔɛ kui, a man fama nɛ e rakelide faxɛ ma. Na birin nɔma findide limaniya ra Isayanka birin be naxee tɔɔɔma e xa danxaniya xa fe ra.

Piyeri fe gbege masenma danxaniyatɔɛɛ be e pɛɛɛ ki xa fe ra. A won yamarima won xa bira Ala xa seniye

ra. Xa won findixi Ala foxirabirɛɛ nan na, a lanma won xa pɛɛɛ a xa kira xɔn ma. Ala xa won mali na kui. Amina.

**Ala xa masenyi
singe
Annabi Piyeri
naxan sebe**

Xɛɛbui

¹ N tan Piyeri, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa xɛɛra, n bara wo xɛɛbu yi sebeli ra, wo tan mixi sugandixi naxee yensenxi pamanɛ ma alɔ Pontu, Galati, Kapadose, Asi, nun Bitiniya, e findi xɔpɛɛ ra dennaxɛ. ² Baba Ala nu bara wo sugandi kabi a rakuya alɔ a nu wama a xɔn ma ki naxɛ. A Xaxili bara wo raseniye, alako wo xa Ala xa Mixi Sugandixi Isa xui ratinmɛ, wo man xa seniye a wuli saabui ra. Ala xa hinne nun bɔpɛsa xa gbo wo yi ra.

Ala xa kisi

³ Tantui na Ala be, won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi Baba. A bara kinikini won ma, a a niya won xa bari a nɛnɛ ra Isa xa marakeli saabui ra. A to Isa rakelide faxɛ ma, a naxa a niya won fan xa a kolon kisi na won be yare. ⁴ Na kisi findixi ke seniye naxan na naxan mu pɔnma, naxan mu kanama, naxan nagatayi won be ariyanna kui. ⁵ Wo to danxaniyaxi Ala ma, a wo makantama nɛ a senbe ra, alako wo xa kisi sɔɔ, a

fama naxan naminide wo ma waxati dɔnxɔɛ.

⁶ Na kui, sɛwɛ na wo bɛ, hali wo to na tɔɔɛ mɔoli birin kui yi saxanyi. ⁷ Na fe xɔɔɔɛ a niyama nɛ fe jaaxi birin xa ba wo xa danxaniya kui, a xa findi danxaniya sabatixi ra. A maniyaxi xɛɛma nan na naxan gbi bama tɛ ra. Wo xa danxaniya tide gbo xɛɛma bɛ. Ala xa Mixi Sugandixi Isa na fa, a wo matɔxɔma nɛ, a wo xun nakelima nɛ, a wo binyama nɛ wo xa danxaniya xa fe ra. ⁸ Wo bara Isa xanu, hali wo to mu a toxi. Hali wo to mu a toxi fa, wo lama a ra. Sɛwɛ xungbe naxan tagi mu nɔma rabade, a bara gbo yɛ wo yi, ⁹ barima wo bara kisi sɔɔ, wo xa danxaniya nu wama naxan xɔn.

Namijɔnmɛɛ xa masenyi

¹⁰ Namijɔnmɛɛ yati nu katama ki fanyi ra na kisi xa fe kolonfe wo naxan sɔɔxi Ala xa hinne saabui ra. ¹¹ E nu wama na kisi fa tɛmɔi nun a fa ki kolonfe Ala xa Mixi Sugandixi Xaxili naxan xa fee masen e bɛ. Na Xaxili naxan nu sabatixi e i, a naxa Ala xa Mixi Sugandixi xa tɔɔɛ nun a xa xunnakeli masen e bɛ beenun nee xa raba. ¹² Ala a masen nɛ namijɔnmɛɛ bɛ, a e mu nu na xɛɛra ibafe e xa waxati mixie xa bɛ. E nu na a ibafe wo tan nan bɛ. E xɛɛra naxan ibaxi, mixi gbɛtɛɛ bara na xibaaru fanyi ti wo bɛ Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, naxan kelixi koore ma. Hali malekɛɛ yati wama na masenyi kolonfe.

Danxaniyatɔɛ xa seniyenyi

¹³ Na nan a ra, a lan wo xa wo xaxili yailan fe ma wo naxan nabama, wo xa wo jɔxɔ sa wo yetɛ xɔn ma, wo xa wo xaxili birin ti Ala xa hinne ra, a naxan fima wo ma Ala xa Mixi Sugandixi Isa fa lɔxɔɛ. ¹⁴ Wo naxa bira wo waxɔnfe jaaxi fɔxɔ ra alɔ wo nu a rabama ki naxɛ beenun wo xa Isa kolon. Wo xa wo Baba Ala xui rabatu. ¹⁵ Wo jɛɛɛ ki xa seniyen alɔ Ala naxan wo xilixi a seniyenxi ki naxɛ. ¹⁶ A sebɛxi Kitaabui kui, «Wo xa seniyen, barima n tan seniyen.» ¹⁷ Wo nɛ Ala maxandima, wo a falama a bɛ a wo Baba, Ala naxan mixi birin makiitima a wali ra tinxinyi ra. Na kui, waxati dɔnxɔɛ naxan luxi wo bɛ yi dunija bende fupɔi fari, wo a masen wo jɛɛɛ ki ma a wo a binyaxi.

¹⁸ Wo xun mu saraxi se ra naxan kanama alɔ xɛɛma nun gbeti. Ala bara wo ratanga wo babae jɛɛɛ ki kobi ma. ¹⁹ Wo xunsaraxi Ala xa Mixi Sugandixi wuli nan na, naxan baxi sɛɛɛɛ ra, alɔ yɛɛɛɛ fanyi lanyuru yo mu na naxan ma. ²⁰ Ala nu bara a sugandi beenun dunija xa daa, kɔnɔ a naxa a masen dunija bɛ yi waxati dɔnxɔɛ wo tan nan xa fe ra. ²¹ Wo danxaniyaxi Ala ma a tan nan saabui ra, Ala naxan nakeli faxɛ ma, a fa a xun nakeli. Na kui, wo la Ala ra, wo xa wo xaxili ti a ra.

²² Wo to bira nɔndi fɔxɔ ra, wo bara seniyen, xanunteya fiixɛ bara lu wo

bɔɔɛ ma wo ngaxakerenyie bɛ. Na na a ra wo xa wo bore xanu wo bɔɔɛ birin na. ²³ Wo bara bari a nɛɛnɛ ra Ala xa masenyi saabui ra. Na masenyi misaalixi sansi xɔri nan na, naxan mu kanama abadan. A mu kanama alo sansi xɔri boore naxan sama bɔxi ma. ²⁴ Ibunadama misaalixi sansi nan na. A xa nɔrɛ luxi alo sansi fugaxi. Sansi tan lisima nɛ, a fuge fa bira, ²⁵ kɔnɔ Marigi xa masenyi tan buma abadan. Na masenyi nan findixi xibaaru fany ra naxan ibaxi wo bɛ.

2

Ala xa Nama

¹ Wo xa fe paaxi, wule, filankafuija, milanteya, nun xili kanɛ bɛɔin. ² Wo xa bira Ala xa masenyi fɔxɔ ra alo diyɔrɛ wama xijɛ xɔn ki naxɛ. Na nɔma a niyade wo xa kisi xa sabati, ³ barima wo bara Ala xa hinne kolon.

⁴ Wo wo makɔrɛ Isa ra naxan misaalixi gɛmɛ kendɛ ra banxi tima naxan fari. Adamadie bara mɛɛ a ra, kɔnɔ Ala tan na gɛmɛ nan sugandixi barima a rafan a ma ki fany ra. ⁵ Wo fan misaalixi gɛmɛ kendɛ nan na naxee tixi Ala Xaxili xa banxi ra. Wo bara findi sɛrɛxɛdubɛ sɛniyenxie ra alako wo xa wo bɔɔɛ ba sɛrɛxɛ ra Ala xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. Na nan nafan Ala ma.

⁶ A sɛbɛxi Kitaabui kui, «N bara gɛmɛ nde sugandi, naxan tide gbo.

N a dɔxɔma Siyoni nɛ, a findi tuxui gɛmɛ nan na.

Naxan lama a ra, na kanyi mu yaagima.»

⁷ Wo tan naxee danxaniyaxi, naxee lama a ra a na gɛmɛ sugandixi tide gbo, xunnakeli na wo bɛ. Kɔnɔ yi masenyi sɛbɛxi danxaniyataree nan bɛ,

«Banxitie mɛɛ gɛmɛ naxan na, na nan findixi gɛmɛ kendɛ ra banxi tuxui ma.»

⁸ A man masenxi,

«Mixie e sanyi radinma na gɛmɛ ra, e fa bira.»

E birama nɛ barima e mu tinma Ala xa masenyi ratinmede. Ala bara na ragiri e ma. ⁹ Kɔnɔ Ala wo bɔnsɔɛ nan sugandixi, a xa findi mangɛ xa sɛrɛxɛdubɛɛ ra. A wo si raseniyeɛ, a wo xun-sara. A naxa wo ramini dimi kui, wo xa lu a xa nɔrɛ bun ma. A na birin naba nɛ alako wo xa a matɔxɔ dunija ma. ¹⁰ Singe wo mu nu findixi si ra, kɔnɔ yakɔsi wo bara findi Ala xa nama ra. Singe Ala mu nu kinikinixi wo ma, kɔnɔ yakɔsi a xa kinikini bara kamali wo bɛ.

¹¹ N xanuntenyie, wo xa limaniya. Wo naxa bira dunija fee fɔxɔ ra, barima nee wo bama Ala xa kira nan xɔn ma. Bekae mu na wo ra. Wo xɔnyi mu na yi dunija bɛndɛ fuɔni fari xa ra. ¹² Wo xa dunija mixie xa tɔɔrɛgɛ xun nakana wo xa wali fany saabui ra, alako e fan xa Ala matɔxɔ lɔxɔɛ dɔnxɔɛ ma.

Mangasanyi

13 Wo wo yete magoro dunija mange birin be Marigi xa fe ra. Yaamari soxi e tan nan yi, a findi mange xungbe ra, 14 a findi mange xa xerae ra, alo gomina. E fe kobi rabae makiitima, e fe fanyi rabae matoxo. 15 Ala wama ne wo xa xaxilitaree de balan wo xa wali fanyi saabui ra. 16 Wo xa jere alo mixi naxee bara xoreya soto, konon na xoreya naxa a niya wo xa lu fe naaxi kui. Wo xa findi Ala xa konyie ra. 17 Wo xa mixi birin binya. Wo xa wo ngaxakerenyie xanu. Wo xa gaaxu Ala ya ra. Wo xa mange xungbe binya.

Isa xa toore misaali

18 Konyie, wo xa wo yete magoro wo marigie be binye kui, hali e findi mixi xa fe maxoroxoxi ra. Wo naxa mixi fanyie xa gbansan xui ratinme, 19 barima fe fanyi nan a ra tinfe e xa i tooro tinxintareya ra Ala xa fe ra. 20 Xa wo toore nde soto wo xa wali kobi xa fe ra, fe fanyi mu a ra. Konon xa wo toore nde soto wo xa fe fanyi xa fe ra, Ala na kolonma ne wo be.

21 Wo xilixi na nan ma, barima Isa fan tooro ne wo be, na fa findi misaali ra wo be wo birama naxan foxo ra. 22 «A mu yunubi raba, a mu wule fala.» 23 E to a konbi, a mu a gberoxo. E to a tooro, a mu woyen xoroxoe fala. A naxa kiiti so kiitisa tinxinxi yi ra. 24 A naxa faxa wuri magalanbuxi ma won ma yunubie xa fe ra, alako won xa fe naaxi lu na, won xa jere tinxinyi kui.

A xa fie nan wo rayalanxi. 25 Wo nu luxi ne alo xuruse rabejinxie, konon yakosi wo bara gbilen wo kantama ma, naxan a joxoxo saxi wo nii xon ma.

3

Futi xiri

1 Wo tan ginnee, wo fan xa wo yete magoro wo xa morie be, alako wo xa mori danxaniyataree xa no danxaniyade wo tan e xa ginnee wali ki saabui ra, hali wo mu sese fala e be, 2 e xa wo xa marasenyenyi nun yaragaaxui gbansan to.

3 Ginnee, wo naxa kata wo yete rayabude xunmasee ra, alo xun denbe, tulirasoe xema daaxi, xa na mu dugi tofanyie. 4 Ginnee xa tofanyi xa findi boje fanyi nan na. Tofanyi nan na ki naxan mu kanama. Na nan tide gbo Ala be. 5 Singe ra gine seniyenxie nu na ki ne. E xaxili nu tixi Ala ra, e e yete magoroxi e xa morie be, 6 alo Sara naxan nu Iburahima xui rabatuma, a nu fa a xili «n marigi». Wo findixi a tan nan bonsoe ra, xa wo fe fanyi raba, wo mu tin gaaxui yo xa wo xaxili ya iso.

7 Wo tan fan, xeme, wo nun wo xa ginnee, wo xa lu lanyi kui. Wo xa wo bore fahaamu. Xeme xa a kolon a a senbe gbo a xa gine be. Xeme xa ginnee binya barima wo birin nan ke keren tongoma, naxan findi kisi ra, Ala naxan fima a xa fonisireya kui. Wo xa

wo xa ginsee binya, alako Ala xa wo xa maxandi suxu.

Xanunteya

⁸ Wo xa lan wo bore ma, wo xa wo bore fahaamu. Ngaxakerenya xanunteya xa lu wo tagi. Wo kinikini wo bore ma, wo man xa wo yete magoro wo bore be.

⁹ Wo naxa fe jaaxi joxo fe jaaxi ra, wo naxa konbi joxo konbi ra. Wo lan ne wo xa duba wo bore be, barima wo xilixi na nan ma, alako wo xa dube soto ke ra. A sebexi Kitaabui kui,

¹⁰ «Naxan wama simaya joxunme xon ma, heeri gbo naxan kui, na kanyi naxa fe kobi fala, wule naxa mini a de kui.

¹¹ A xa gbilen fe jaaxi foxo ra. A jere ki xa fan.

A xa bira bopesa foxo ra tunnabexi kui,

¹² barima Marigi ya tixi tinxintoe nan na, a tuli matixi e xa maxandi ra.

Kono, a a kobe rasoxi ne fe kobi rabae tan na.»

Kawandi tife

¹³ Nde noma wo tooro de xa fe fanyi rabafe bara wo bopese suxu? ¹⁴ Hali wo tooro tinxinyi xa fe ra, wo heeri nan sotoma. Wo naxa gaaxu fe ya ra dunija mixie gaaxuma naxan ya ra, wo bopese naxa ifu. ¹⁵ Kono wo xa Ala xa Mixi Sugandixi findi wo Marigi ra wo bopese kui. Wo xa fata a xa fe tagi rabade mixie be wo laxi wo xa kisi ra fe naxan ma, ¹⁶ kono wo xa na masenyi ti doyindoyin binye kui. Wo xa na raba

bopese fiixe ra alako wo yaxui naxee wo tooregema Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, e xa lu yaagi kui. ¹⁷ Xa Ala a ragirima, a fisa i xa tooro fe fanyi xa fe ra, dine i xa tooro fe jaaxi xa fe ra.

¹⁸ Isa tinxintoe fan faxa ne kerenyi ra tinxintaree xa yunubie xa fe ra, alako a xa wo maso Ala ra. E naxa a fate faxa, kono Ala Xaxili naxa a nii ragbilen a ma. ¹⁹ Ala Xaxili siga ne kawandi tide mixie be naxee nu na geeli kui laaxira, naxee singe nu bara tondi Ala xui ratinmede. ²⁰ Ala nu na e mamefe Annabi Nuha nu kunkui banbanma temui naxe. Mixi solo-masaxan gbansan nan kisi kunkui kui ye ma. ²¹ Na fe bara findi misaali ra danxaniyatoe xunxa fe ra, naxan mixi rakisima yi waxati Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa marakeli saabui ra. Na xunxafe ye xora, a mu noxo bama mixi fate, kono a findima nate tongoe nan na Ala mabiri. ²² Isa bara te Ala yirefanyi ma ariyanna. Malekee, jinnee, nun senbema birin na a xa yaamari bun ma.

4

Keja masarafe

¹ Isa xa toore dunija bende fupi fari, a xa findi misaali ra wo be, naxan a niyama wo xa limaniya. Danxaniyatoe naxan fate jaxankatama, na bara yunubi fe lu na. ² Na kui, a bara dunija waxonfe lu na,

a xa bira Ala waxonfe foxo ra a xa simaya kui naxan luxi. ³ Wo temui naxan nabaxi dunija waxonfe foxo ra, na bara wasake. Wo bara bu dunija fe kobi kui alo yene rabafe, siisife, xulunyi naaxi, beere minfe, nun kuye batufe, naxan findixi fe naaxi ra. ⁴ Dunija mixie de bara ixara, barima wo mu birama e foxo ra sonon na dunija fee rabade. Na kui, e wo xili kanama, ⁵ konoo e dentegē sama ne kiitisa be, naxan fama mixi baloxie nun faxamixie makiitide. ⁶ Na nan a ra, Ala xa xibaaru fanyi naxa iba faxamixie fan be, alako Ala xa e nii rakisi, hali mixie to bara ge e fate tan makiitide.

Wo bore malife

⁷ Loxo donxoe bara makore. Wo xa wo xaxili raxara, wo xa wo yete suxu, alako wo xa no Ala maxandide. ⁸ A gbengbenyi wo xa wo bore xanu a fanyi ra, barima xanunteya yunubi gbegebe nan makotoma. ⁹ Wo xa wo bore rasene boje fanyi ra, hali wo mu a findi woyen xunxuri ra. ¹⁰ Ala hinnexi wo ra ki naxe, wo fan xa hinne wo bore ra na ki ne, alako wo xa findi Ala xa walike fanyie ra, naxee a xa hinne itaxunma. ¹¹ Xa mixi wama masenyi nde tife, a xa Ala xa masenyi ti. Xa mixi wama a boore malife, a xa na raba Ala senbe ra, alako Ala xa matoxoe soto a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. Matoxoe nun senbe na a be abadan. Amina.

Isayankae xa toore

¹² N xanuntenyie, na jaxankate naxa wo terenna, wo naxan tofe. Fe neene mu a ra. ¹³ Toorofo alo Ala xa Mixi Sugandixi tooro ki naxe, na xa findi seewe ra wo be, alako wo man xa jalexin a xa noore masen loxoe. ¹⁴ Xa e wo konbi Ala xa Mixi Sugandixi xili xa fe ra, heeri na wo be, barima Ala Xaxili noroxi na wo ma. ¹⁵ Wo naxa jaxankate soto nii bafe ma, muje tife ma, fe kobi rabafe ma, xa na mu a ra naafixiya ma. ¹⁶ Konoo xa wo jaxankate soto barima Isayankae nan wo ra, wo naxa yaagi, wo xa Ala matoxo Isayanka xili xa fe ra.

¹⁷ Naxankate waxati bara wa folofe Ala xa jama ma. Xa a folo won tan ma, a raponma danxaniyateree ma di? ¹⁸ «Xa tinxintoe kisife xorocho, Ala kolontare nun yunubitoe tan luma di?» ¹⁹ Mixi naxee jaxankatama, barima e na Ala waxonfe rabafe, e xa e xaxili ti e Daali Mange ra naxan xa lanlanteya mu kanama.

5

Marasie

¹ Danxaniyatoe kuntigie, n bara wo ralimaniya. Kuntigi nan n fan na alo wo tan. N seedejoxoya bama Isa xa toore xa fe ra. Isa na fa a xa noore masende dunija be, n fan a sotoma ne. ² Wo xa wo jengi sa Ala xa jama xon ma naxan na wo xa kantari bun ma, alo xuruse kante meenima a xa goore ma ki naxe. Wo xa danxaniyatoe

danxun wo janige ra alo Ala wama a xon ma ki naxe. Wo naxa na raba alo e na wo karaxan. Wo naxa a raba kobiri geeni xa fe ra, wo xa a raba wo boje birin na. ³ Wo naxa danxaniyatose yamari a xoxoxe ra, naxee bara taxu wo ra. Wo xa findi misaali ra e be. ⁴ Xuruse kantama xungbe na fa, a wo binyama nore ra naxan mu masarama.

⁵ Fonikee, wo fan xa wo yete magoro forie be. Wo xa wo yete magoro wo bore be, barima a sebexi,

«Ala yete igboe gerema ne,
konon a hinnema yete
magoree ra.»

⁶ Wo xa wo yete magoro Ala senbe bun ma, alako a xa wo xa fe ite a waxati.

⁷ Wo xa wo xa kontofili birin so a yi ra, barima a jengi sama wo xon ma. ⁸ Wo wo joxo sa wo yete xon ma. Wo naxa yanfa. Wo yaxui Ibulisa na fe birin nabafe alako a xa wo xa fe kana. A luxi alo yete naxan mixi fenfe a xa a don. ⁹ Wo ti a kanke i wo sabatixi ra wo xa danxaniya kui. Wo a kolon a Sentane danxaniyatose birin torofe na ki ne dunina kui. ¹⁰ Wo na ge torode dondoronti, Ala hinnente fama wo xa fe yailande, a wo ralimaniya, a senbe so wo yi naxan mu kanama. Ala wo xilixi ne a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra wo xa lu a xa nore bun ma abadan.

¹¹ Senbe na Ala nan be abadan. Amina.

¹² N bara yi bataaxe sebe wo ma, n ngaxakerenyi duluxotoxi Silasi saabui ra, alako n xa wo ralimaniya, n xa seedejoxoya ba a wo na Ala xa hinne yati nan bun ma. ¹³ Isayanka naxee na Babilon, Ala naxee sugandixi alo wo tan, nee bara wo xebu, a nun n ma di Maraki. ¹⁴ Wo wo bore xebu xanunteya sunbui ra. Ala xa wo boje sa, wo tan naxee na Isa foxo ra.

**Ala xa masenyi
firin nde
Annabi Piyeri
naxan sebe
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Isa xa xεera Piyeri naxa yi Kitaabui firin nde sebe danxaniyatɔεε ma alako e xa limaniya, e xa lu Ala xa kira xɔn ma. A naxa e ratu a e xa danxaniya mu fatanxi fe fufafu xa ra. A fatanxi Isa xa taruxui nan na, naxan findixi nɔndi yati yati ra. Piyeri seedeɲɔxɔya bama na taruxui xa fe ra. A naxan toxi Isa xa dunjɛigiri kui, a nun a naxan kolonxi namijɔnmεε xa Kitaabuie kui, na birin bara findi seede ra a nɔndi ki ma.

Piyeri to gε na masende, a man naxa a fala danxaniyatɔεε be a mixie nɔma minide naxee e yetε xili falama namijɔnmε, xa na mu a ra karamɔxɔ, kɔnɔ wule false nan e ra. Na mixi mɔoli na na. Won nɔma e kolonde e xa wali nun e xa wɔyenyi saabui nan na. Xa e xa masenyi nun e jere ki mu lanxi Ala xa Kitaabui xa seriye ma, wule false nan e ra.

A rapɔnyi Piyeri a falama Isayankae be e xa e tun nabexi, barima Isa fama ne gbilende dunjɔna ma e fɔxɔ ra, a fa e xanin ariyanna. Ndee nu wama Isa xili kanafe, a falafe ra a Isa bara dugundi, a a mu

fa alo a laayidixi ki naxe. Piyeri naxa a tagi raba e be a Isa dugundife fatanxi a xa xanunteya nan na, barima a wama mixi gbegebe xa so a xa niini bun beenun a xa fa kiiti dɔnxɔε sade.

Na masenyi birin findixi limaniya nun lonni nan na won be. Ala xa won mali na kolonfe ra. Amina.

**Ala xa masenyi
firin nde
Annabi Piyeri
naxan sebe**

Xεεbui

¹ N tan, Simon Piyeri, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa konyi nun a xa xεera, n bara yi bataaxe sebe wo ma. Won tan naxee bara danxaniya Isa ma, won birin bara danxaniya keren sɔto won Marigi Ala nun won Nakisima Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa tinxinyi saabui ra. ² Ala xa hinne nun bɔjɛsa gbegebe fi wo ma Ala nun won Marigi Isa kolonfe saabui ra.

Isayankae jere ki

³ Won to bara Ala kolon, naxan won xilixi a xa nɔre nun a xa fanyi saabui ra, a bara fe birin so won yi a senbe ra, won hayi na naxan ma jerefe ra a waxonki.

⁴ Ala xa nɔre nun a xa fanyi bara a niya won xa fe laayidixi sɔto naxan maniye mu na, a falafe ra a won xa won gi fe jaaxie ma dunjɔna ma, naxee fatanxi mixi waxonfe kobi ra, won fa lu Ala xa nɔre kui.

⁵ Na kui, wo xa kate birin naba jere ki fanyi xa sa wo xa danxaniya xun ma,

Ala kolonfe xa sa wo jere ki fanyi xun ma,

⁶ wo xa yete suxui xa sa Ala kolonfe xun ma, wo xa tunnabexi xa sa wo xa yete suxui xun ma,

wo xa Ala yaragaaxui xa sa wo xa tunnabexi xun ma,

⁷ ngaxakerenya xa sa wo xa Ala yaragaaxui xun ma,

xanunteya fan xa sa wo xa ngaxakerenya xun ma.

⁸ Xa na fe mooli xun luma masa ra wo be, na a niyama ne wo xa no walide Marigi Isa be, Ala xa Mixi Sugandixi, na man a niya wo xa no a kolonde a fanyi ra. ⁹ Kono xa na mu a ra, wo bara nemu Ala wo xa yunubi dangixie xafarixi ki naxe. Na kui, wo bara lu alo donxui naxan mu se igbema a fanyi ra.

¹⁰ N ngaxakerenyie, Ala bara wo xili, a bara wo sugandi. Wo kate birin naba alako wo xa danxaniya xa sabati. Xa wo na raba, wo mu birama abadan. ¹¹ Na kui, Ala wo rasenema ne a fanyi ra a xa Mixi Sugandixi Isa xa mangeya niini bun ma, naxan findixi won Marigi nun won Nakisima ra.

Ala xa masenyi kolonfe

¹² N mu taganma wo ratufe ra na fe ma, hali wo to nondi kolon, a man sabatixi wo boje i. ¹³ Fanni n na dunija, a lanma n xa nu

wo ratu na fee ra, ¹⁴ barima won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi bara a masen n be n mu buma dunija ma sonon. ¹⁵ Kono n kate birin nabama ne, alako n na keli wo xun ma loxo naxe, wo xa no ratude na fee ma temui birin.

¹⁶ Muxu to won Marigi Isa senbe nun a fa ki masen wo be, a mu findixi kiini madoxoxi xa ra. Muxu naxan masen wo be Isa xa nore xa fe ra, a findixi nondi yati yati nan na, muxu naxan toxi muxu ya ra. ¹⁷ Baba Ala Nore Xungbe Kanyi bara a binya, a xunnakeli fi a ma yi masenyi ra, «N ma Di xanuxi nan yi ki, n seewaxi naxan na.» ¹⁸ Muxu na xui me ne, naxan keli koore ma, muxu to nu na a seeti ma geya seniyenxi fari.

¹⁹ Muxu a kolon namijonmee xa masenyie findixi nondi yati nan na. Wo lan wo xa wo joxo sa na xon ma a fanyi ra, alo mixi a joxo sama lanpui xa yanbe xon ma ki naxe koe ra han subaxe. Wo na na masenyi fahaamu wo boje kui, na luma ne alo looloe xa naiyalanyi naxan makenenma subaxe ma. ²⁰ Wo xa a kolon a fanyi ra a namijonme yo xa sebeli mu fatanxi a yete ra. ²¹ Namijonme xa masenyi mu fatanxi adamadi janige xa ra, a fatanxi Ala Xaxili yati nan na, naxan na masen namijonmee be.

2

Karamoxo kobie

¹ Mixi ndee nu na Isirayila nama ya ma, naxee nu a falama e yete be, a namijonmæe, konɔ wule falee nan nu nee ra. Karamoxo wule falee fama lude wo fan ya ma, naxee xa xaranyi mixi ralɔma. Na kui, na wule falee bara e Marigi rabolo, naxan e xunsaraxi. Na fe bara e xun nakana. ² Mixi gbegbe birama ne e foxo ra e xa fe jaaxi kui. Ala xa nondi maberema ne e tan xa fe ra. ³ E wo madaxuma wulee ra e xa milanteya xa fe ra, konɔ kiiti doxoxi e ya ra a rakuya. E xa xunnakanɛ mu kanama.

⁴ Malekee to yunubi raba, Ala mu dije e ma de! A naxa e woli yahannama, a yolonxonnye sa e ma na dimi kui beenun kiiti loxoɛ xa a li. ⁵ Ala mu dije dunija ma Annabi Nuha xa waxati, a kaafirie sonto ne banbaranyi ra. Konɔ a naxa Nuha rakisi, naxan nu tinxinyi kawandima, a nun a xa mixi solofere.

⁶ Ala Sodoma nun Gomora raton ne, a e birin gan, e xa findi misaali ra mixi kobie be. ⁷ Konɔ a naxa Loti ratanga na gbaloe ma. Loti findixi tinxintɔe nan na, naxan boje nu bara rapaaxu a ma na mixi jaaxie xa wali kobie xa fe ra. ⁸ Yi mixi tinxinxi nu sabatixi e tagi, a boje rapaaxuxi a ma temui birin e xa jaaxuna xa fe ra.

⁹ Na nan a masenxi, a won Marigi fata mixi fanyi fulunde fe xoxoxe kui, a man fata tinxintaree ragatade han kiiti loxoɛ na fa

temui naxe. ¹⁰ A gbengbenyi, a yi rabama mixie nan na naxee biraxi e waxonfe jaaxi tun foxo ra, e fa Marigi xa mangeya matandi.

Nee e yete igboma. E suusa ariyannakae rasotode. ¹¹ Hali malekee, naxee senbe gbo e be, nee mu suusa adamadie rasotode Marigi ya xori. ¹² Na xurutaree luxi alo wula sube naxee xaxili mu na, naxee suxuma, e faxa. E konbi tima fee ma, e mu naxee kolon. E xa fe rajonma ne alo na wula sube naxee xaxili mu na. ¹³ E tinxintareya sare nan sotoma. E jlexinma wanduya rabafe ra yanyi xare ra. E luma ne wo xa xulunye ya ma alo noxoɛ na sa se seniyenxi ma. E jlexinma ne wo ratantanfe ra. ¹⁴ E yene rabama temui birin. E mu taganma yunubi rabade. E mixie madaxuma naxee xa danxaniya mu sabatixi. Milanteya na e boje kui. E birin dankaxi. ¹⁵ E bara kira tinxinxi bejin, e fa bira Beyori xa di Balami xa kira foxo ra, naxan nu wama wali tinxintare sare xon ma. ¹⁶ Ala naxa a xa yunubi masen a be a xa so-fale saabui ra naxan woyen adamadi xui ra, a fa Annabi Balami xa daxuna iti.

¹⁷ Na mixie luxi ne alo tigie ye mu na naxee kui. E luxi ne alo nuxuie, turunnaade naxee tutunma. Dimi nan doxoxi e ya ra. ¹⁸ E woyen xungbe nan falama naxan tide yo mu na, e e yete igboma, e mixie madaxuma fe seniyantaree ra, mixi naxee

baxi bade yunubitɔɛe ya ma. ¹⁹ E xɔɛya laayidi mixie be, kɔnɔ e yete kan findixi dunija xa konyie ra, barima e mu nɔma e yete bade e waxɔnfe jaaxie yi ra naxee fama e xun nakanade. Mixi naxan birin luma a waxɔnfe jaaxi xa nɔe bun ma, a bara findi a waxɔnfe jaaxi xa konyi ra.

²⁰ Xa mixi bara ba dunija fe kobie ya ma Ala xa Mixi Sugandixi Isa kolonfe saabui ra, won Nakisima nun won Marigi, e man gbilen na fee ma, han nee man nɔ e ra, awa e xa tɔɔre dangima a singe ra. ²¹ E lufe e mu tinxinyi kira kolon, na fisa e be, dine e xa na kira kolon, e fa e kobe so seriye seniyenxi ra, naxan nu bara fi e ma. ²² Yi taali e xa fe masenma a fanyi ra: «Bare bara a xa bɔxunyi don. Xɔse maxaxi, a man bara a yete manɔxɔ.»

3

Isa gbilenfe dunija ma

¹ N xanuntenyie, n ma bataaxe firin nde nan yi ki, n naxan sebe wo ma. N bara wa xaxili fanyi fife wo ma yi bataaxee saabui ra, naxee wo ratuma na xaranyi ra wo naxan sɔtɔxi temui dangixi. ² N man bara wa wo ratufe namijɔnmɛ seniyenxi singee xa masenyi ma, a nun won Marigi nun won Nakisima xa yaamari ma, a xa xɛɛrae naxan nadangixi wo ma. ³ Kɔnɔ a gbengbenyi, wo xa a kolon a mixie fama ne dunija rapɔnyi, naxee

yoma mixie ma, e bira e yete waxɔnfe fɔxɔ ra. ⁴ E a falama ne, «Isa bara a xa laayidi kana, barima han ya a mu gbilen dunija ma alo a a fala ki naxe. Kafi won benbae faxa, dunija luxi alo a fɔle.»

⁵ Na mixie bara neemu a Ala koore nun bɔxi daaxi a xa masenyi nan na. A fɔle ra, Ala xa masenyi nan a ragiri bɔxi xa maba ye xɔɔra. ⁶ Ala xa masenyi man naxa a ragiri ye xa din dunija ma Annabi Nuha xa waxati. ⁷ Na masenyi kerenyi man fama ne a ragiride koore nun bɔxi xa gan kiiti lɔxɔe, tinxintaree jaxankatama temui naxe.

⁸ Kɔnɔ, n xanuntenyie, wo naxa neemu fe keren ma: Won Marigi tan be, lɔxɔe keren luxi ne alo je wulu keren, je wulu keren fan luxi ne alo lɔxɔe keren. ⁹ Marigi mu dugundima a xa laayidi rakamalide, alo mixi ndee a mapɔxunma ki naxe. A xa dije gbo wo mabiri, barima a mu wama mixi keren xa lɔe. A wama ne dunija mixi birin xa tuubi.

¹⁰ Marigi fa lɔxɔe findima terenna nan na mixie be. Na lɔxɔe koore lɔema ne xui magaaxuxi ra, dunija birin ganma ne, adamadie xa wali nan tun luma Ala ya i. ¹¹ Wo to a kolon dunija jɔnma na ki ne, a lanma wo xa jere Ala waxɔnyi ra seniyenyi kui. ¹² Wo mame tima ki naxe, a xa a niya na lɔxɔe xa fa sinnanyi ma. Na lɔxɔe koore nun bɔxi ganma

ne te ra, e fa xunu. ¹³ Won koore neene nun boxi neene nan mamefe, tinxinyi saba-tima dennaxe, alo a laayidixi won be ki naxe.

¹⁴ N xanuntenyie, wo xa kate birin naba na mame ti kui, alako na loxo xa wo li boresa kui, a naxa wo li fe jaaxi kui. ¹⁵ Wo xa a kolon a won Marigi xa dije findixi kisi nan na wo be, alo won xanuntenyi Polu fan a sebexi wo ma ki naxe. Ala yati nan na lonni fixi a ma. ¹⁶ A na nan masenma a xa bataaxe birin kui. A xa sebeli ndee fahaamu xono. Xaxilitaree, naxee xa danxaniya mu raxaraxi, e na sebelie mafindima e waxonki. E na mooli rabama Kitaabui gbete ra, kono na fe fama e ralode.

¹⁷ N xanuntenyie, wo to bara na birin kolon, wo xa wo joxo sa wo yete xon ma, alako kaafirie naxa wo ba wo xa danxaniya sabatixi kui. ¹⁸ Wo xa senbe soto won Marigi nun won Nakisima Isa xa hinne nun a kolonfe saabui ra. Tantui na Ala xa Mixi Sugandixi Isa be abadan. Amina.

**Ala xa masenyi
singe
Annabi Yaya
naxan sebe
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Annabi Yaya naxan yi bataaxe sebe, a nu na Isa xa xera fu nun firinyie nan ya ma. A naxa Inyila Isa sebe, a man naxa bataaxe saxan sebe danxaniyatose be, alako e xa Ala xa lonni nun limaniya soto. A donxoe ra, Annabi Yaya naxa Kitaabui nde sebe naxan xili «Ala xa Waxayi.» A na sebe Isayankae nan ma naxee nu na paxankate sotofe e xa danxaniya xa fe ra.

Yi bataaxe singe sebe ne Isayankae ma alako e naxa e madaxu wule xaranyi ra, naxan nu yensenxi na waxati, a falafe ra Isa mu nu faxi dunjina a adama ki ma. Annabi Yaya a masenxi a Isa findixi adamadi yati yati nan na, Ala naxan xexxi kelifo koore ma a sago rabafe ma. Isa fatanxi Ala nan na, konɔ Ala naxa a ragiri a xa findi xeme ra dunjina bende fuji fari, alako a xa no a yete bade serexe ra ibunadama be.

Isa xa serexe tide gbo adama be, barima na gbansan noma a niyade adamadie xa kisi soto. Mixi naxan bara kisi soto Isa wuli saabui ra, a a kolon a boje kui a a kisixi abadan. Siike

yo mu luma a yi ra sonon, barima a a kolon Ala fama ne a xa laayidi rakamalide.

Na serexe man findima misaali ra danxaniyatose be. Annabi Yaya a masenma a won xa won bore xanu alo Ala won xanuxi ki naxe. Ala wama a foxirabiree xa findi mixie ra naxee e bore xanuma. Mixi naxan a falama a Ala xanuma, konɔ a mu a boore ibunadama xanuxi, na kanyi bara findi wule fale ra.

Ala kolonfe munafanyi gbo adama be. Na noma a niyade a xa ariyanna soto yare, a man xa dunjigiri fanyi soto be. Ala xa won mali a xa xanunteya kolonfe ra, alako won xa kisi soto, won man xa findi mixie ra naxee e bore xanuxi. Amina.

**Ala xa masenyi
singe
Annabi Yaya
naxan sebe**

Kisi Masenyi

¹ Kisi masenyi,
naxan nu na kabi a folo,
muxu tuli naxan mexi,
muxu ya naxan toxi,
muxu belexe naxan masuxuxi,

muxu bara na seede ba.

² Naxan na kisi ra, na bara a yete masen.

Muxu bara a to,
muxu bara na kisi xa fe kawandi ti,

naxan mu jonma abadan,
naxan nu na Baba Ala fe ma,
beenun a xa a yete masen muxu be.

³ Muxu naxan toxi,

muxu naxan mexi,
 muxu wo fan kawandife na
 nan na,
 alako won birin xa lu lanyi
 kui,
 won nun Baba Ala nun a
 xa Di Isa, a xa Mixi
 Sugandixi.

⁴ Muxu yi fe sebefe ne wo
 ma,
 alako muxu xa seewe xa ka-
 mali.

⁵ Muxu naxan mexi Isa ra,
 muxu xa na dentege sa wo
 be. Ala findixi naiyalanyi
 nan na. Dimi yo mu na a i.

⁶ Xa won a fala won nun Ala
 na a ra, kono won jere
 ma dimi kui, won bara wule
 fala, won mu jerefe nondi
 kira xon ma. ⁷ Kono, xa won
 jere ma naiyalanyi kui Ala
 xa kira xon, won nun danx-
 aniyatose nan luma lanyi
 kui. Ala xa Di Isa wuli nan
 won naseniyenma yunubi
 birin ma.

⁸ Xa won a fala yunubi yo
 mu na won ma, won bara
 won yete madaxu, nondi yo
 mu na won be. ⁹ Xa won
 na won ti won ma yunubie
 ra, Ala e xafarima ne, a
 won naseniyen won ma tinx-
 intareya ma. Ala tinxin, won
 noma won xaxili tide a ra.
¹⁰ Xa won a fala yunubi yo
 mu na won ma, won bara
 Ala findi wule fale ra, a xa
 masenyi mu na won boje
 kui.

2

Won xunmafalama

¹ N ma die, n bara na
 birin sebe wo ma, alako wo
 naxa yunubi raba, kono xa a
 sa li mixi nde naxa bira na

kui, Ala xa Mixi Sugandixi
 Isa fama won xunmafalade
 Baba Ala be. Isa tinxin.
² A tan nan findixi serexe
 ra won ma yunubie xafarife
 ra. A mu won ma yunubie
 gbansan xafarixi, a na nan
 nabaxi dunija mixi birin be.

³ Xa won sa Ala xa yaa-
 marie rabatu, na nan a
 masenma a won Ala kolon.
⁴ Xa mixi nde a fala, «N tan
 Ala kolon», kono a mu a
 xa yaamarie rabatuma, wule
 fale nan a ra, nondi mu na
 a be. ⁵ Kono mixi naxan
 Ala xui suxuma, Ala xa xa-
 nunteya bara ge kamalide
 na kanyi be. Na kui, won
 noma a kolonde won na Ala
 foxo ra. ⁶ Naxan yo a falama
 a nun Ala nan a ra, a lanma
 a xa a jere Isa xa kira xon.

⁷ N xanuntenyie, n yaa-
 mari naxan masenma wo be,
 fe neene mu a ra. Wo a
 kolon kabi a folo. Yaamari
 fori nan a ra, wo naxan singe
 me nu. ⁸ Kono i man na
 mato n yaamari neene nan
 sebefe wo ma. Nondi nan
 a ra naxan makenenxi Isa
 jere ki kui a nun wo tan
 fan jere ki kui, barima dimi
 na jonfe, Ala xa naiyalanyi
 laxixe bara mini folo.

⁹ Naxan a falama a a na
 Ala xa naiyalanyi kui, kono
 a a ngaxakerenyi xonxi, na
 kanyi man na dimi nan
 kui. ¹⁰ Naxan a ngaxak-
 erenyi xanuma, na kanyi
 sabatixi Ala xa naiyalanyi
 nan kui, fefe mu na naxan
 a rabirama. ¹¹ Kono naxan
 a ngaxakerenyi xonma, na
 kanyi na dimi nan kui. A
 jere ma dimi nan kui, a mu

a sigade yati toma, barima dimi bara a ya dɔnxu.

¹² N ma die, n xa a masen wo be yi sebeli ra:

Wo xa yunubie bara xafari Isa xili saabui ra.

¹³ Forie, n xa a masen wo be yi sebeli ra:

Wo bara a kolon a tan naxan nu na kabi a fole.

Fonikee, n xa a masen wo be yi sebeli ra: Wo bara no Sentane ra.

¹⁴ N ma die, n bara na masen wo be yi sebeli ra,

barima wo bara Baba Ala kolon.

Forie, n bara na masen wo be yi sebeli ra,

barima wo a kolon naxan na na kabi a fole.

Fonikee, n bara na masen wo be yi sebeli ra:

barima wo senbe gbo.

Ala xa masenyi sabatixi wo boɲe kui.

Wo bara noe soto Sentane xun ma.

¹⁵ Wo naxa dunija fe xanu, xa na mu a ra wo mu noma Baba Ala xanude.

¹⁶ Naxan findixi dunija fe ra, alo ibunadama waxonfe kobi, mile, nun yete igbona naxan kelixi see sotofe ma, na sese mu kelixi Baba Ala ma. A kelixi yi dunija nan ma. ¹⁷ Dunija nun a waxonfe jonma ne, kono naxee Ala waxonfe rabama, e kisima ne abadan.

Ala xa Mixi Sugandixi yaxui

¹⁸ N ma die, won na waxati dɔnxɔe ne yi ki. Wo bara a me, a Ala xa Mixi Sugandixi yaxui nde na fafe. Wo bara a kolon a yaxui gbege bara

fa. Won a kolon na nan ma a won na waxati dɔnxɔe ne yi ki. ¹⁹ Na mixie kelixi won tan nan xun ma, kono won ngaxakerenyi mu nu e ra, xa na mu a ra e mu nu kelima won xun ma nu. Kono e to mu tin lude won ya ma, e bara a masen a won ngaxakerenyie mu nu e ra.

²⁰ Ala xa Seniyentɔe bara wo sugandi, a Xaxili Seniyenxi fi wo ma. Na nan a toxi wo birin nɔndi kolonxi. ²¹ N mu yi bataaxe sebexi wo ma wo xa nɔndi kolontareya xa ma. N a sebexi wo xa nɔndi kolonyi xa fe nan ma, wule yo mu na naxan kui.

²² Wule fale na nde ra? Naxan a falama a Isa mu findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra. Na kanyi bara findi Ala xa Mixi Sugandixi yaxui ra. A bara tondi Baba Ala nun a xa Di ra. ²³ Mixi naxan tondima Ala xa Di ra, a bara tondi Baba Ala fan na. Naxan bara tin Ala xa Di ra, a bara tin Baba Ala fan na.

²⁴ Wo masenyi naxan me a fole, wo xa na ragata wo boɲe ma. Xa a na na ki ne, a lima wo bara sabati Baba Ala xa Di nun Baba Ala i. ²⁵ Ala xa Mixi Sugandixi bara kisi laayidi tongo won be, kisi naxan mu jonma abadan.

²⁶ N bara yi bataaxe sebe wo ma mixi ndee nan ma fe ra naxee wama wo madaxufe. ²⁷ Ala bara a Xaxili fi wo ma, a na wo boɲe i. Wo hayi mu na karamoxo gbete ma. Ala Xaxili nan wo matinkanma nɔndi birin na. Wule yo mu na a xa masenyi kui. Wo xa bira a foxo ra tun.

28 N ma die, wo nun Isa xa lu a ra, alako a na gbilen temui naxe yaagi yo naxa won makuya a ra. Won xa la a ra temui birin. 29 Wo to a kolon a tinxin, wo xa a kolon fan a tinxintɔɛ birin fatanxi a tan nan na.

3

Ala xa die

1 Wo xa a kolon, Baba Ala won xanuxi nɛ han a won xili «a xa die». Won findixi a xa die yati yati nan na. Dunija mu nɔma won kolonde na ra, barima e mu Ala kolon. 2 N xanuntenyie, yakɔsi Ala xa die nan won na. A mu masenxi sinden won luma ki naxe, kɔnɔ won a kolon, a Isa na fa, won masarama nɛ, won fa lu alɔ a tan, barima won a toma nɛ a na ki naxe yati. 3 Mixi naxan a yigi tixi Isa ra, a a yete raseniyenma, alɔ Isa seniyenxi ki naxe.

4 Mixi naxan yunubi rabama, a findixi seriye matandila nan na, barima yunubi, seriye matandi nan a ra. 5 Wo a kolon a Isa fa won ma yunubi nan xafaride. Yunubi yo mu nu na a tan ma. 6 Mixi naxan sabatixi Isa i, na kanyi mu luma yunubi raba ra sɔnɔn. Naxan luma yunubi raba ra, na kanyi mu Isa toxi, a man mu a kolon.

7 N ma die, mixi yo naxa wo madaxu. Mixi naxan tinxinyi rabama, a tinxin alɔ Marigi tinxinxi ki naxe. 8 Yunubitɔɛ tan fatanxi Ibulisa nan na, barima Ibulisa nan yunubi raba kabi

dunija fɔlɛ. Ala xa Di fa nɛ alako a xa Ibulisa xa wali kana.

9 Mixi yo findi Ala xa di ra, a mu luma yunubi raba ra, barima Ala bara wali nde fɔlɔ a bɔɲɛ kui. A mu nɔma lude yunubi kui, barima a fatanxi Ala nan na. 10 Ala xa die nun Ibulisa xa die tagi rasama yi ki nɛ: Naxan mu tinxin, Ala xa di mu a ra. Naxan mu a boore adamadie xanuma, a mu Ala kolon.

Xanunteya

11 Masenyi nan ya wo naxan mɛxi kabi a fɔlɛ: Won xa won bore xanu. 12 Won naxa lu alɔ Kabila, naxan fatan Sentanɛ ra, a fa a xunya yati faxa. A na raba munfe ra? A na raba nɛ barima a jɛrɛ ki mu nu gɛxi tinxinde alɔ a xunya jɛrɛ ki.

13 N ngaxakerenyie, wo naxa wo majin dunija xa xɔnnanteya xa fe ra wo mabiri. 14 Xanunteya naxan luma won bɔɲɛ kui won boore adamadie bɛ, a a masenma a won bara faxɛ kira lu na, won ti kisi kira xɔn ma. Xanunteyatare tan tixi faxɛ kira nan xɔn ma. 15 Mixi naxan a boore adamadi xɔnma, na kanyi luxi nɛ alɔ faxɛti. Wo a kolon a kisi mu na faxɛti bɛ.

16 Won xanunteya kolonma Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa misaali nan saabui ra, naxan tinxin a nii fide won bɛ. Won fan lan nɛ won xa tin na rabade won boore adamadie bɛ. 17 Se kanyi naxan a bɔɲɛ balanma tɔɔrɔmixi ya ra, a mu Ala xa xanunteya kolon. 18 N ma die, won ma xanunteya

naxa findi woyenyi tun na, a xa findi maraba nan na, xa na mu a ra nɔndi yo mu na a kui.

¹⁹ Na kui, won noma a kolonde a nɔndi na won yi, won boje fa sa Ala mabiri. ²⁰ Hali won boje sa won makiiti, Ala gbo won boje be, a fe birin kolon. ²¹ N xanuntenyie, xa won boje mu won makiiti, won bara xaxilisa soto Ala ya i. ²² Ala won ma duba birin suxuma ne, barima won birama a xa seriye nun a waxonfe nan foxo ra.

²³ A xa seriye nan ya: Won xa danxaniya a xa Di ma, a xa Mixi Sugandixi Isa. Won man xa won bore xanu, ala Ala won yamarixi ki naxe. ²⁴ Mixi naxan Ala xa seriye rabatuma, na kanyi nun Ala na a ra. A a kolonma Ala Xaxili Seniyenxi nan ma, Ala naxan fixi won ma.

4

Tagi rasa Ala Xaxili nun Sentane Xaxili

¹ N xanuntenyie, wo naxa la xaxili birin na. Wo xa a mato a fanyi ra xa na xaxili fatanxi Ala nan na, barima wule false bara gbo dunija naxee e yete findixi namijonmee ra. ² Mixi naxan birin laxi a ra a Ala xa Mixi Sugandixi Isa bara fa dunija ma a adama ki ma, wo noma ne a kolonde a na kanyi tan xaxili fatanxi Ala nan na. ³ Konɔ mixi naxan birin mu laxi Isa ra, na gbe xaxili mu fatanxi Ala ra, a fatanxi Ala xa Mixi

Sugandixi yaxui nan na, wo bara naxan ma fe me, a a na fafe dunija ma. N xa a fala wo be, a jan bara fa.

⁴ N ma die, wo tan, Ala nan gbe wo ra. Wo bara no na namijonme wule false ra, barima Ala Xaxili naxan na wo foxo ra, na senbe gbo Sentane xaxili be naxan na dunija mixie foxo ra. ⁵ E tan dunija nan gbe e ra. Na nan a ra e woyenma dunija ki ma, dunija fa e xui suxu. ⁶ Konɔ won tan, Ala nan gbe won na. Na nan a ra Ala kolonyie won xui suxuma. Ala kolontaree tan mu won xui suxuma. Nɔndi xaxili nun wule xaxili tagi rasama na ki ne.

Xanunteya fatanma Ala nan na

⁷ N xanuntenyie, won xa won bore xanu, barima xanunteya fatanxi Ala nan na. Mixi naxan a boore adamadi xanuma, na bara findi Ala xa di ra, a Ala kolon.

⁸ Mixi naxan mu a boore adamadi xanuma, na kanyi mu Ala kolon, barima Ala, xanunteya nan a ra.

⁹ Ala xa xanunteya kolonma yi nan ma: Ala naxa a xa Di kerenyi xee dunija, alako won xa kisi a tan saabui ra.

¹⁰ Xanunteya yati yati nan ya:

Won tan xa mu Ala xanuxi, a tan nan won xanuxi, a fa a xa Di kerenyi xee a xa findi won ma yunubi xafari serexe ra.

¹¹ N xanuntenyie, Ala to bara won xanu na ki, won fan lan ne won xa won bore xanu. ¹² Mixi yo mu na naxan Ala toxi, kɔnɔ xa won won bore xanu, Ala luma ne won i. A xa xanunteya kamalima ne won i.

¹³ Won a kolon won nun Ala na a ra, barima a bara a Xaxili fi won ma. ¹⁴ Muxu tan bara a to, muxu bara findi seede ra, a Baba Ala a xa Di xee ne dunija ma adamadie rakiside. ¹⁵ Mixi naxan a falama a Isa findixi Ala xa Di nan na, na kanyi nun Ala na a ra. ¹⁶ Won bara Ala xa xanunteya kolon, won bara la a ra. Ala findixi xanunteya nan na. Mixi naxan jere ma xanunteya kui, na kanyi nun Ala na a ra.

¹⁷ Na kui, xanunteya bara kamali won tagi, alako gaaxui naxa lu won yi ra kiitisa loxoe, barima won birama Isa xa misaali foxo ra yi dunija bende fuji fari. ¹⁸ Gaaxui mu luma xanuntenyie tagi xa e xa xanunteya bara kamali. Mixi gaaxuma jaxankate nan xa fe ra, kɔnɔ xanunteya kamalixi kanyi mu gaaxuma. ¹⁹ Won noma mixi xanude, barima Ala singe nan bara won xanu. ²⁰ Mixi naxan a falama a Ala xanuxi, kɔnɔ a luma mixi xon na, na kanyi bara findi wule fale ra. Mixi naxan mu fata a boore adamadi xanude a naxan toma, na mu noma Ala xanude a mu naxan toxi. ²¹ Ala won yamarixi yi nan na: Naxan Ala xanuxi, a xa nu a boore adamadi fan xanu.

5

Danxaniyafe Ala xa Di ma

¹ Mixi naxan lama a ra a Isa nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, na kanyi bara findi Ala xa di ra. Naxan babe nde xanuma, a na babe xa di fan xanuma ne. ² Won na Ala xanu, won fa a xa yaamari birin nabatu, na nan a masenma a won Ala xa die fan xanuma. ³ Ala xanufe a niyama won xa a xa yaamarie fan nabatu. Na mu findima kote xoxoxe ra, ⁴ barima Ala xa die noma dunija birin na e xa danxaniya saabui ra. ⁵ Nde xunakeli sotoma dunija xun na, xa danxaniyatoe mu a ra, naxan lama a ra a Ala xa Di nan Isa ra?

⁶ Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan fa ye nun wuli ra. A mu faxi ye gbansan xa ra, a faxi ye nun wuli nan na. Ala Xaxili nan na seede baxi, barima Ala Xaxili nondi nan a ra. ⁷ Seede saxan nan na: ⁸ Ala Xaxili Seniyenxi, ye, nun wuli. Na saxanyi birin seedejoxoya keren nan bama. ⁹ Won tinma mixie xa seedejoxoya ra, kɔnɔ Ala xa seedejoxoya dangi na birin na. Ala nan seede bama a xa Di xa fe ra. ¹⁰ Mixi naxan lama Ala xa seedejoxoya ra, na kanyi danxaniyama Ala xa Di ma, kɔnɔ mixi naxan mu lama Ala ra, na kanyi bara Ala findi wule fale ra, barima a mu laxi Ala xa seedejoxoya ra, a naxan baxi a xa Di xa fe ra. ¹¹ Na seedejoxoya a masenma a Ala kisi fixi won ma a xa Di nan saabui ra. Na kisi mu jonma abadan.

¹² Mixi naxan birama Ala xa Di fɔxɔ ra, na kanyi bara kisi, kɔnɔ mixi naxan mu birama Ala xa Di fɔxɔ ra, na kanyi mu kisma.

¹³ N bara yi fe birin sɛbɛ wo ma, wo tan naxee danxaniyaxi Ala xa Di ma, alako wo xa a kolon a wo bara kisi sɔtɔ, naxan mu jɔnma abadan. ¹⁴ Won ma lanteya na a ma ki naxɛ, won bara a kolon a won ma duba birin suxuma nɛ naxan findixi a waxɔnfe ra. ¹⁵ Won tɔ a kolon a won ma maxandi birin mɛma, won man a kolon a Ala won ma duba birin suxuma nɛ.

¹⁶ Mixi naxan a boore nde toma yunubi raba ra, yunubi naxan mu mixi bɔnɔma abadan, a xa Ala maxandi a bɛ. Ala a rakisima nɛ xa yunubi na a ra naxan mu mixi bɔnɔma abadan. Yunubi nde na naxan mixi bɔnɔma abadan. N mu a fala wo xa Ala maxandi na mɔɔli xa fe ra. ¹⁷ Seriyɛ matandife birin findixi yunubi nan na, kɔnɔ yunubi birin xa mu mixi bɔnɔma.

¹⁸ Won a kolon mixi naxan findixi Ala xa di ra, a mu luma yunubi raba ra, barima Ala xa Di, a a kantama. Sentanɛ mu nɔma a ra. ¹⁹ Won a kolon a Ala xa die nan won na, kɔnɔ duniɲa mixi dɔnxɔɛ birin na Sentanɛ sago nan bun ma.

²⁰ Won man a kolon a Ala xa Di bara fa. A xaxili fanyi nan fixi won ma, alako won xa Ala Nɔndi Kanyi kolon. Won nun Ala Nɔndi Kanyi nan a ra a xa Di Isa saabui ra, a xa Mixi Sugandixi. A tan nan na Ala Nɔndi Kanyi

ra, naxan kisi fixi won ma abadan.

²¹ N ma die, wo wo yetɛ ratanga kuyee ma.

**Ala xa masenyi
firin nde
Annabi Yaya
naxan sebe
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Annabi Yaya naxa yi bataaxe firin nde sebe danxaniyatɔɛ nama nde ma, nɔndi nu rafanxi naxee ma. Wule xaranyi nde nu yensenxi na waxati, a falafe ra a Isa mu nu faxi dunija adama ki ma. Annabi Yaya a masenma danxaniyatɔɛɛɛ be a a lanma e xa tondi mixie ra naxee na xaranyi mooli tima.

Yi bataaxe a masenma danxaniyatɔɛ birin be a xanunteya findixi Ala kolon-mae xa tonxuma nan na. Ala wama won xa findi mixie ra naxee e bore xanuxi. Mixi naxan na tondi na yaamari ra, a bara tondi Ala fan na. Ala xa won mali alako xanunteya xa lu won boje ma. Amina.

**Ala xa masenyi
firin nde
Annabi Yaya
naxan sebe**

Nɔndi

¹ N tan wo xa kuntigi bara wo xeebu, wo tan naxee findixi danxaniyatɔɛ nama sugandixi ra, a nun wo boore naxee bara nɔndi kolon. Wo rafan n tan nun nɔndi kolonyi birin ma, ² barima nɔndi luma won

boje ma abadan. ³ Baba Ala nun a xa Di Isa, a xa Mixi Sugandixi, e xa hinne won na, e xa kinikini won ma, e xa bojesa fi won ma nɔndi nun xanunteya kui.

⁴ N bara seewa ki fanyi, barima ndee na wo ya ma naxee jerefe Baba Ala xa nɔndi kira xon ma a xa seriye ki ma. ⁵ Danxaniyatɔɛ fanyie, n bara wo mayandi, won xa won bore xanu. N na naxan sebefe yi ki, yaamari neene mu a ra. Won bara na seriye kolon kabi a fole.

⁶ Xanunteya nan ya, wo xa bira Ala xa seriye foxo ra. Wo lan ne wo xa Ala xa yaamarie rabatu, alo wo a mexi ki naxe kabi a fole.

⁷ Mixi gbege wama wo madaxufe, a falafe ra a Ala xa Mixi Sugandixi Isa mu faxi dunija adama ki ma. Na mixi madaxui mooli findixi Ala xa Mixi Sugandixi yaxui nan na. ⁸ Wo xa fe birin naba alako wo naxagan wo xa wali munafanyi ra. Wo xa kata wo xa sare kamalixi soto.

⁹ Mixi naxan fe gbete suxuma, a mu bira Ala xa Mixi Sugandixi xa xaranyi foxo ra, na kanyi mu Ala kolon. Naxan birama a foxo ra, a bara Baba Ala nun a xa Di kolon. ¹⁰ Xa karamoxo nde sa fa wo yire yi xaranyi xanbi, wo naxa a rasene, wo naxa a xeebu, ¹¹ xa na mu a ra wo fan bara lu a xa wali jaaxi kui.

¹² N wama fe gbege falafe wo be, konɔ n mu wama na rabafe sebeli ra, fo won xa lu yire keren, won xa

de masara, alako won ma
seewe xa kamali. ¹³ Wo
boore danxaniyatɔee bara
wo xeebu.

**Ala xa masenyi
saxan nde
Annabi Yaya
naxan sebe
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Annabi Yaya nan yi bataaxe saxan nde sebe danxaniyatɔe nde ma, naxan xili Gayu. A naxa a matɔɔ barima a nu jere ma nɔndi nan kui, a tondi ne na wule xaranyi ra naxan nu yensenxi na waxati.

Karamɔɔ fanyie to siga Gayu xɔnyi, a naxa e rasene xanunteya ra. Na fe naxa rafa Annabi Yaya ma. Mixi naxan luma na mɔoli raba ra, a bara nɔndi nun xanunteya kolon. Ndee nu na danxaniyatɔe ya ma naxee mu nu wama na mɔoli rabafe.

Ala xa won mali alako won boje naxa balan Ala xa mixie mabiri. Amina.

**Ala xa masenyi
saxan nde
Annabi Yaya
naxan sebe**

Nɔndi kolonyie

¹ N tan danxaniyatɔe jama xa kuntigi, n bara i xebu, n xanuntenyi Gayu, n naxan xanuxi nɔndi xa fe ra. ² N xanuntenyi, Ala xa fe birin soɔneya i be. I fate xa lu yalanyi kui alo i xa danxaniya yalanxi ki naxe.

³ Won boore danxaniyatɔe ndee to fa n yire, e naxa a fala n be i jere ma nɔndi kui. N naxa seewa ki fanyi ra. ⁴ Seewe yo mu dangima na mɔoli ra, a kolonfe ra a n ma die na nɔndi kira nan xɔn ma.

⁵ N xanuntenyi, i meɛnima xɔje danxaniyatɔe ma hali wo mu wo bore kolon. ⁶ Ndee bara i xa xanunteya xa fe dentege sa danxaniyatɔe jama be. Danxaniyatɔe naxan yo dangima i xɔnyi, i xa e mali e xa biyaasi kui, alo Ala wama a xɔn ma ki naxe. ⁷ E na Ala xa wali nan kui, danxaniyataree tan mu e kima. ⁸ Won lan won xa kafu na mixi mɔoli ma, alako won fan xa won gbe raba Ala xa nɔndi xa fe ra.

⁹ N bara bataaxe nde sebe danxaniyatɔe jama ma, kɔɔ Diyoterefi mu tinxi muxu rasenede barima a wama findife xunyi ra. ¹⁰ N na fa wo yire, n dentege sama ne wo be a xa kewali xa fe ra. A muxu xili kanama, a man mu tinma danxaniyatɔe yigiyade. Hali naxee wama e yigiyafe, a tɔnyi doɔɔma nee fan ma, a e keri danxaniyatɔe ya ma.

¹¹ N xanuntenyi, i fe jaaxi naxan toma, i naxa bira na mɔoli foɔ ra. I fe fanyi naxan toma, i xa bira na nan foɔ ra. Fe fanyi rabae na Ala nan be, kɔɔ fe jaaxi rabae tan mu Ala kolon. ¹² Birin fe fanyi falama Demetiri xa fe ra. Nɔndi yati a yete kan seede baxi. Hali muxu tan muxu

noma a xa fe seede bade.
I a kolon muxu mu wule
falama.

¹³ N wama fe gbegbe falafe
i be, kono n mu wama na
rabafe sebeli ra. ¹⁴ A gbe mu
luxi won xa lu yire keren,
won xa sumun. ¹⁵ Ala xa
boresa fi i ma. Muxu booree
bara i xebu. I fan xa won
xanuntenyie xebu muxu be
keren keren.

**Ala xa masenyi
Annabi Yude
naxan seβε
Masenyi nde yi
Kitaabui xa fe ra**

Annabi Yude nan yi bataaxe seβε Ala xanuntenyie ma, a findi Kitaabui nan na mixi birin be naxee wama birafe Ala xa seriye foxo ra. Na danxaniyatoe pama, Annabi Yude yi bataaxe sebexi naxan ma, mixi ndee nu bara so e tagi alako e xa Ala xa xaranyi mafindi e waxonki ra. Na mixi paaxie jere ki nu bara findi fe xungbe ra na Isayankae be, ndee fa bira e xa wule masenyi foxo ra.

Na na a ra, Annabi Yude naxa woyenyi xoxoxe fala e be na xaranyi xa fe ra. A naxa danxaniyatoe rasi a fanyi ra, e naxa lu seniyentarepa kui. A naxa a masen e be a fiixe ra, a na mixi mooli yahannama nan sotoma. Temui dangixi mixi gbegbe naxee nu na Ala xa kira xon ma, e mee ne Ala xa seriye ra, na naxa findi paxankate xungbe ra e be. Annabi Yude mu tinxi na mooli xa raba na danxaniyatoe ra.

Won fan xa nu na marasi rame. Mixi gbegbe na dunipa naxee Ala xili falama, konon e mu Ala xa seriye rabatuma. Alatala Kitaabui luxi won yi ra na nan ma alako won xa masenyi birin sa sikeeli ma,

won xa a mato xa a findixi nondi nan na, xa na mu a ra xa Sentane xa wule na a ra. Ala xa won natanga na diinela wule falee ma. Amina.

**Ala xa masenyi
Annabi Yude
naxan seβε**

¹ N tan Yude nan yi ki, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa konyi, nun Yaki ngaxakerenma. N na yi bataaxe sebefe mixie nan ma, Baba Ala naxee xilixi, a naxee xanuxi, nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa naxee makan-taxi. ² Ala xa kinikini, bopesa, nun xanunteya gbo wo yi.

³ N xanuntenyie, n bara wa bataaxe sebefe wo ma won ma kisi xa fe ra. N bara wa na rabafe alako n xa wo ralimaniya, wo xa gere so won ma danxaniya xa fe ra, naxan pan bara ge masende kerenyi ra seniyentoe be. ⁴ Mixi ndee bara so wo tagi, naxee xa paxankate pan bara seβε a rakuya. Kaafirie nan e ra, naxee won Marigi Ala xa hinne mafindima, alako e xa lu fe paaxie kui, e xa e kobe raso won Karamoxo kerenyi ra, won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi.

⁵ Hali wo a kolon, n wama wo ratufe fe dangixi ndee nan ma. Marigi to ge Isirayila pama raminide Misira boxi ma, a naxa Isirayilaka danxaniyataree sonto. ⁶ Maleke ndee fan to e yete lu binyetarepa kui, e e xonyi

bejin, Ala naxa e raso geeli kui, e xa lu dimi kui han kiiti xungbe sa ԼՅԻԷ. ⁷ Sodoma nun Gomora, a nun e rabilinyi, e to e yete rafi fe jaaxie ma, e nun e boore nu kafu mooli nde ra naxan mu lanma adamadie tagi, Ala naxa e findi misaali ra, a e raso te xorra naxan mu xubenma abadan.

⁸ Kոոո na mixi naxee bara so wo tagi, e laamatunyi ndee toma naxee a niya e xa seniyentarepa raba, e Marigi xa yaamari matandi, e maleke konbi. ⁹ Maleke mange Minkayilu to woyen Ibulisa be Annabi Munsa fure xa fe ra, Minkayilu mu suusa Ibulisa xa woyenyi yaabide konbi ra. A a fala ne gbansan, «Ala xa i makiiti.»

¹⁰ Kոոո na mixie konbi tima fe nde xa fe ra, e mu naxan kolon. E naxan kolon e yete ra, a wula sube xaxilitaree daaxi, na fan mu findi sese ra fo e kanase. ¹¹ Naxankate na e be. E bara bira Kabila xa misaali foxo ra. E bara bira kobiri foxo ra alo Balami, e fa loe. E bara matandi ti alo Kora, e xun fa rakana.

¹² Na mixie bara wo xa ngaxakerenya malanyie manoxo. E e degema wo ya ma, e mænima e yete nan gbansan ma, e mu yaagima. E luxi alo nuxuie, foye naxee raperema, kոոո e mu fama tune ra. E luxi alo sansi naxee mu bogi raminima e bogi temui. E to tala, e bara faxa sanmaya firin. ¹³ E luxi alo baa mornonyie naxee xunfe raminima. Na xunfe misaalixi na mixie xa fe jaaxie nan na. E luxi alo

tunbui naxee ragataxi koore ma, e nu lintan dimi kui abadan.

¹⁴ Enoki, Adama tolobite solofere nde, naxa yi masenyi fala Ala xili ra e xa fe ra, «Marigi na fafe, a nun a xa seniyentoe wulu wulu, ¹⁵ alako a xa adamadi birin makiiti. Kaafirie xa makiiti e xa fe jaaxi rabaxie ma. Kaafirie xa makiiti e xa konbie xa fe ra, e naxan falama Marigi xun ma.»

¹⁶ Na mixi moolie luma ne sonxo ra, e mu jalexinma, e birama e yete waxonfe nan tun foxo ra, e de igbo, e mixi madaxuma woyenyi joxunme ra alako e xa se soto.

¹⁷ Kոոո wo tan, n xanuntenyie, wo xa ratu won Marigi Isa xa xerae xa masenyie ma. ¹⁸ E nu bara a fala wo be, «Waxati donxo, mixie fama ne yode Ala ma, e bira e waxonfe tinxintaree foxo ra.» ¹⁹ Na mixi moolie na wo tagi. E wo xa lanyi kanama ne. E birama e yete xaxili nan foxo ra. Ala Xaxili Seniyenxi mu na e boje i.

²⁰ Kոոո wo tan, n xanuntenyie, wo xa wo xa danxaniya seniyenxi rasabati. Wo xa Ala maxandi a Xaxili Seniyenxi saabui ra. ²¹ Wo xa lu Ala xa xanunteya bun ma, alako wo Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, xa kinikini wo ma, a xa wo rakisi. ²² Wo xa kinikini mixie ma naxee siikexi, ²³ wo xa e ratanga te ma. Wo man xa kinikini booree fan ma gaaxui kui, kոոո wo xa mæni wo yete ma e ya

ma, alako wo fan naxa fa wo
yete findi seniyentaree ra.

²⁴ Ala tantu, naxan
noma won nakiside won
ma yunubi birin ma,
naxan noma won masende
seniyenyi nun seewe ra a
xa nore kui. ²⁵ Ala tantu,
naxan firin nde mu na,
naxan bara won nakisi a xa
Mixi Sugandixi Isa saabui ra.
Nore, xunnakeli, senbe, nun
noe na a be beenun dunipa
xa folo, yakosi, nun waxati
naxan sa fama abadan.
Amina.

Ala xa Waxayi Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Yaya naxa yi Kitaabui seɓe waxati xɔɔxɔɓe bun ma. Mangasanyi jaaxi nu na Isayankae jaxankatafe temui naxe, Ala naxa e yaabi yi masenyi ra naxan nɔma findide madundui xungbe ra danxaniyatɔɓe be naxee na tɔɔɔfe Sentane saabui ra.

Isa yi Kitaabui foloma bataaxe solofere nan na danxaniyatɔɓe jama ndee be. A a masenma a a e xa wali birin kolon, naxan fanxi, a nun naxan mu fanxi. Na findixi seriye nan na adamadie be. Ala fe birin kolon. A lanma won xa a kolon a won ma fe yo mu noxunxi Ala ma. A mu neemuma won ma wali yo ma. Na masenyi mooli nan nɔma won madundude xa won na tɔɔɔfe Ala xa fe ra, kɔno a man nɔma won magaaxude xa won na fe jaaxi nde kui.

A firin nde, yi Kitaabui a masenma ne won be a Ala fe kolon naxan fama rabade dunja ma. Ala Sentane xa wali kolon, a mixi madaxuma ki naxe. Sentane jɔxɔ a ma a a nɔma nɔde Ala senbe ra. Wule nan na ki. Yi Kitaabui xa masenyi xungbe findima Ala xa xunnakeli nan na. Sentane fama ne Ala nun danxaniyatɔɓe gereɓe, a fa mixi seniyeɓe tɔɔɔde a gbeɓe ra. Kɔno a rajɔnyi, Ala fama ne

Sentane nun a foxirabiree birin xa fe xun nakanade, a e woli yahannama te nun soda xɔɔra, e luma dennaxe abadan. A fa a xa jama tongo, a e raso ariyanna kui, dennaxan xili falama «Darisalamu Neene.» Menni, adamadi kisi kolonma ne naxan maniyɓe mu na. Faxɓe mu na, tɔɔɓe mu na. Heeri nan tun na menni Alatala seeti ma.

Yi Kitaabui xaranfe ndedi xɔɔxɔ, barima seɓeli na a ra naxan taali wooyenyi rawalima a gbeɓe ra. Misaali gbeɓe na a kui naxee a niyama a fahaamu xa xɔno. A mu lanma mixi xa kankan misaali nde ma naxan xɔɔxɔ. Won xa na birin xaran, alako won xa masenyi xungbe to naxan minima yi Kitaabui kui. Na mu xɔɔxɔ alo misaali xunxuri nde naxee rawalima yi Kitaabui kui.

Ala xa lonni fi won ma yi xaranyi kui. Amina.

Ala xa Waxayi

Isa xa masenyi folɓe

¹ Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa laamatunyi nan ya, Ala naxan fixi a ma. A xa maleke naxa na rasanba a xa konyi Yaya ma, alako Ala xa konyi di birin xa a kolon fe naxan fama rabade yi waxati. ² Yaya findixi seede nan na Ala xa masenyi xa fe ra a nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa seedejɔxɔya xa fe ra. A naxan to, a naxa na birin masen. ³ Heeri na a xaran mixi be, a nun naxee e tuli

matima yi masenyi ra naxan tixi Ala xili ra, e man fa yi sebeli ratinme, barima waxati bara makore.

⁴ N tan Yaya, n bara yi sebeli ti Isa xa danxaniyatoe jama doxo solofere ma, naxee na Asi boxi ma. Ala xa hinne nun bojesa fi wo ma, Ala naxan na xoro, to, a nun tina. Xaxili solofere naxee na a xa mange kibanyi ya i, nee fan bara hinne wo ra, ⁵ a nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa, naxan findixi seede tinxixi ra, naxan singe keli mixi faxaxie tagi, naxan dangi boxi mange birin na. Matoxoe na Isa nan be, naxan won xanuxi, naxan won nakisixi won ma yunubie ma a wuli saabui ra. ⁶ A bara won naso Ala xa mangeya niini bun ma, a bara won findi serexedubee ra a Baba Ala be. Nore nun senbe na a be abadan! Amina.

⁷ Wo wo ya rate koore ma, a na fafe nuxuie kui. Adamadi birin a toma ne, hali naxee a masoxo. Dunija si birin fama sunnunde a xa fe ra. Iyo, a na na ki ne. Amina!

⁸ Marigi Ala xa masenyi nan ya: «N tan nan na a folera, n tan nan na a rajonyi ra, n tan naxan na xoro, to, nun tina, Senbe Birin Kanyi.»

⁹ N tan Yaya, wo ngaxakerenyi, won birin na toofofe, won birin na Ala xa mangeya niini nan bun ma, won birin tunnabexixi Isa xa fe i. N nu na Patimosi suri nan ma Ala xa masenyi nun Isa xa seedejoxoya xa

fe ra. ¹⁰ Ala xa loxoe, Ala Xaxili Seniyenxi to n suxu, n naxa xui nde me n xanbi ra. A senbe gbo alo sara xui. ¹¹ A naxa a masen n be, «I naxan toxi, a sebe Kitaabui kui, i xa a rasanba danxaniyatoe jama doxo solofere ma, naxee na Efese, Simirina, Peregamo, Tiyatire, Saradesi, Filadelifiya, nun Layodiseya.»

¹² N naxa n mafindi alako n xa a to naxan woyenxi n na. N to n mafindi, n naxa lanpui xema daaxi solofere to. ¹³ N naxa adamadi maniyee to na lanpuie tagi, donma kuye ragoroxi a ma, beleti xema daaxi balanxi a kanke ra. ¹⁴ A xunyi nun a xunsexe nu fiixe alo yexee xabe fiixe, xa na mu a ra balabalanyi. A yae nu yanbama alo te. ¹⁵ A sanyie nu gbeelixi alo wure gbeeli raxunuxi, a xui nu gbo alo baa moronyi xui. ¹⁶ Tunbui solofere nu na a yirefanyi belexe, santidegema de firin daaxi xepenxi nu na a de i, a yatagi mayanbama alo soge xone.

¹⁷ N to a to n naxa bira a bun ma, n fa lu alo mixi faxaxi. A naxa a yirefanyi belexe sa n ma, a fa a fala, «Hali i mu gaaxu. N tan nan na a folera nun a rajonyi ra. ¹⁸ N jipe na a ra. N nu bara faxesa, kono yakosi n jipe na a ra abadan. Faxe nun aligiyama saabi kanyi na n tan nan na. ¹⁹ I xa fe nan sebe i naxan toxi, naxan na rabafe, a nun naxan fama rabade. ²⁰ Yi tunbui solofere i naxee toxi n yire-

fanyi belexe kui, e misaalixi Isa xa danxaniyatɔe jama dɔxɔ solofere xa maleke nan na. Yi lanpui xεema daaxi solofere, e misaalixi Isa xa danxaniyatɔe jama dɔxɔ solofere nan na.»

2

Bataaxe danxaniyatɔe jamae be

¹ A sebe Efese danxaniyatɔe jama xa maleke ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra tunbui solofere suxuxi naxan yirefanyi belexe kui, naxan jεrema lanpui xεema daaxi solofere tagi: ² «N wo xa fe rabaxi kolon, n wo xa wali kolon, n wo xa tunnabexi kolon. N a kolon mixi jaaxie mu rafaan wo ma. N a kolon wo bara mixie makiiti naxee e yete findixi Ala xa xεerae ra, han wo fan fa e kolon wule falee ra. ³ Wo bara wo tunnabexi, wo bara tɔɔɔ n xili xa fe ra, kɔnɔ limaniya mu baxi wo yi ra.»

⁴ «Kɔnɔ fe keren na na naxan mu rafaanxi n ma wo xa fe ra. Wo mu n xanuxi a fanyi ra yakɔsi alɔ wo nu n xanuxi ki naxe singe ra. ⁵ Wo xa wo ratu a ma, wo nu na ki naxe beenun wo xa wo san nadin. Wo xa tuubi, wo man xa wali suxu alɔ wo nu a rabama singe ra ki naxe. Xa wo mu tuubi n fama ne wo xɔnyi, n fa wo xa lanpui bade a yire.»

⁶ «Kɔnɔ wo bara fe nde raba naxan fan. Wo bara Nikolasi xa jama xa fe xɔn, alɔ n fan a xɔnxi ki naxe.»

⁷ «Tuli na naxan be, a xa a tuli mati Ala Xaxili Seniyanxi

xa masenyi ra danxaniyatɔe jamae be. Naxan na geeni, n na nan luma a xa simaya wuri bogi don, naxan tixi Ala xa ariyanna kui.»

⁸ A sebe Simirina danxaniyatɔe jama xa maleke ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra, Isa naxan na a fɔle nun a rapɔnyi ra, naxan nu faxaxi a man fa keli faxe ma: ⁹ «N wo xa jaxankate nun setarepa kolon, hali bannaya nde to na wo yi ra. N Yuwifie xa tɔɔɔge kolon wo mabiri. E a falama e yete be a Yuwifie, a fa li Yuwifie mu e ra. E findixi Sentane xa mixie nan na. ¹⁰ Wo naxa gaaxu jaxankate ya ra, wo fama naxan sɔtode. Ibulisa a niyama ne wo xa mixi ndee xa sa geeli, alako a xa wo mato. Wo fama ne jaxankatade xi fu bun ma. Kɔnɔ wo xa lu danxaniya kui han wo faxe lɔxɔe. Na temui n kisi fima ne wo ma wo sare ra.»

¹¹ «Tuli na naxan be, a xa a tuli mati Ala Xaxili Seniyanxi xa masenyi ra danxaniyatɔe jamae be. Naxan na geeni, a mu faxe firin nde kolonma.»

¹² A sebe Peregamo danxaniyatɔe jama xa maleke ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra, santidegema de firin xεɔɔnxi kanyi: ¹³ «N a kolon wo xa taa findixi Sentane senbe yire nan na, kɔnɔ wo xirixi n xili ra, wo mu danxaniya raboloxi. Hali waxati ma, n dugutege seede Antipasi faxa temui naxe wo xɔnyi Sentane yire, wo mu n ma kira rabεɔɔn.»

14 «Kɔnɔ fe ndee na na naxee mu rafanxi n ma wo xa fe ra. Wo xa mixi ndee birama Balami xa misaali nan fɔxɔ ra, naxan nu bara Balaki rasi a xa gantanyi te Isirayilakae be, e xa subee don naxee baxi serexe ra kuyee be, e xa yene fan naba. 15 Wo xa mixi ndee fan biraxi Nikolasi xa pama xa xaranyi fɔxɔ ra. 16 Na kui, wo xa tuubi, xa na mu a ra n fama ne gere tide na mixie be n ma santidegema ra, naxan na n de i.»

17 «Tuli na naxan be, a xa a tuli mati Ala Xaxili Seniyeŋxi xa masenyi ra danxaniyatɔe pamae be. N «mana» donse noxunxi fima ne geeni mixi ma, a nun geme fiixe, xili neene sebexi naxan ma. Mixi yo mu na xili kolon, bafe na geme kanyi ra.»

18 A sebe Tiyatire danxaniyatɔe pama xa maleke ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Ala xa Di ra, naxan yae yanbama alo te, a sanyie luxi alo wure gbeeli raxunuxi: 19 «N wo xa fe rabaxi kolon, wo xa xanunteya, wo xa danxaniya, wo xa wali fanyi, wo xa tunnabexi, a nun wo naxan birin nabaxi a donxɔe ra naxan gbo dangi wo xa wali singee ra.»

20 «Kɔnɔ fe keren na na naxan mu rafanxi n ma wo xa fe ra. Wo bara a lu Yesabela, gine naxan a yete findixi namijonme ra, a xa xaranyi ti naxan n ma konyie ratantanma, alako e xa fe kobi raba, e xa subee don naxee baxi serexe ra

kuyee be. 21 N bara dije alako a xa tuubi, kɔnɔ a mu tinxi a yuge jaaxi masarade. 22 Na na a ra, n a rasoma ne jaxankate kui, a tan nun a yene raba booree, xa e mu tuubi. 23 N fama ne a xa die fan faxade. Na kui, danxaniyatɔe pama birin a kolonma ne a n tan nan mixi boje nun a sondonyi matoma, n tan nan e xa fe rabaxi sare ragbilenma e ma.»

24 «Kɔnɔ wo tan, Tiyatireka mixi donxɔe naxee mu na yi fe kui, naxee mu soxi Sentane xa gundo kui, n mu kote gbete doxoma wo xun ma kore. 25 Wo naxan soxoxi, wo na suxu gben, han n fama temui naxe. 26 Naxan na geeni, naxan n ma wali suxuma han a raponyi, n mangeya fima na kanyi nan ma, a xa sie yamari. 27 «A e yamarima sawuri wure daaxi nan na, a e kanama ne alo feje ibooma ki naxe», 28 alo n senbe soxoxi ki naxe n Baba Ala ra. N man subaxa looloe fima ne na kanyi ma.»

29 «Tuli na naxan be, a xa a tuli mati Ala Xaxili Seniyeŋxi xa masenyi ra danxaniyatɔe pamae be.»

3

Bataaxe danxaniyatɔe pama gbete be

1 A sebe Saradesi danxaniyatɔe pama xa maleke ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra, naxan Xaxili solofere yamarima, tunbui solofere suxuxi naxan yi ra:

«N wo xa wali kolon. Mixi joxɔ a ma a wo jipe na a

ra, kɔnɔ wo bara faxa. ² Wo naxa yanfa, wo xa wo bore ralimaniya, naxee na faxe kira xɔn, barima nde luxi wo xa wali ra n Marigi Ala be. ³ Wo xa ratu na masenyi ma, wo naxan masotɔxi, wo naxan mexi. Wo xa a ragata wo bɔɓe kui, wo xa tuubi. Xa wo mu wo ɓengi sa yi xɔn, n fama ne waxati nde kui wo mu naxan kolon, na fa findi terenna ra wo be alɔ muɓeti fa temui. ⁴ Kɔnɔ mixi ndee na Saradesi naxee mu nɔxɔxi fe ɓaaxi ra. Nee fama ne ɓereɗe n seeti ma, donma fiixe ragoroxi e ma, barima na nan findixi e xa wali sare ra.»

⁵ «Naxan na geeni, donma fiixe ragoroma a ma. N mu a xili bama simaya buki kui, n a xa fe falama ne n Baba Ala be a xa malekee ya xɔri. ⁶ Tuli na naxan be, a xa a tuli mati Ala Xaxili Seniyenxi xa masenyi ra danxaniyatɔe jamae be.»

⁷ A seɓe Filadelifiya danxaniyatɔe jama xa maleke ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Seniyentɔe nɔndi fale ra, Dawuda xa saabi na naxan yi ra, naxan naade rabima mixi mu nɔ a balande, naxan naade balanma mixi mu nɔ a rabide: ⁸ «N wo xa wali kolon. N a kolon wo senbe mu gbo, kɔnɔ wo bara n ma masenyi rabatu, wo mu n yanfa. Na kui, n bara naade nde rabi wo ya ra, mixi mu nɔma naxan balande. ⁹ N fama ne mixie sade wo belexe naxee a falama e yete be a Yuwifie, kɔnɔ e findixi

Sentane xa jama nan na. E na wule nan falafe. N fama ne e ra, e xa e magoro wo be, e xa a kolon wo rafan n ma. ¹⁰ Wo to n ma masenyi rabatu tun nabexi kui, n fan wo ratangama ne na waxati xɔrɔxɔe ma naxan fama dunja lide, a fa dunja mixi birin mato. ¹¹ A gbe mu luxi n xa fa. Wo naxa wo xa danxaniya beɓin, alako mixi yo naxa wo sare fanyi ba wo yi ra.»

¹² «Naxan na geeni, n a findima n Marigi Ala xa hoɗomɔbanxi kinki ra, a xa lu menni abadan. N nan n Marigi Ala xili nun n Marigi Ala xa taa xili seɓema ne a ma. Na taa findixi Darisalamu neene nan na, Ala naxan nagoroma kelife koore ma. N nan n xili neene fan seɓema ne a ma. ¹³ Tuli na naxan be, a xa a tuli mati Ala Xaxili Seniyenxi xa masenyi ra danxaniyatɔe jamae be.»

¹⁴ A seɓe Layodiseya danxaniyatɔe jama xa maleke ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra, naxan findixi Ala sago rakamali ra, a xa seede laxixe, Ala xa daalie daaxi naxan saabui ra: ¹⁵ «N wo xa wali kolon. Wo mu xinbeli, wo mu wolen. A xɔli n ma wo xa nate tongo, wo xa xinbeli, xa na mu a ra wo xa wolen. ¹⁶ Wo to fa luxi a tagi, wo mu wolen, wo mu xinbeli, n wo raboloma ne. ¹⁷ Wo bara a fala, «Bannamixie nan muxu ra, muxu hayi mu na fefe ma.» Wo mu a kolon a wo findixi tɔɔrɔmixie nan na,

a nun misikiinee, setaree, donxuie, nun mixi mageli. ¹⁸ N marasi naxan fima wo ma, wo xa xεema fanyi sara n ma, xεema naxan gbi baxi te ra, alako wo xa findi bannamixie yati ra. Wo xa donma fiixe sara n ma, wo xa na ragoro wo ma, alako wo xa ba tixi wo mageli ra, yaagi xa ba wo ma. Wo man xa ya seri sara n ma, alako wo xa fe igbe. ¹⁹ N nan n xanuntenyie nan xuruma, n e matinxin. Wo xa wakili, wo xa tuubi. ²⁰ N tixi naade ra, n na a konkonfe. Xa mixi nde n xui me, a naade rabi n be, n soma ne a xonyi, muxu fa muxu dege yire keren.»

²¹ «Naxan na geeni, a luma n seeti ma n ma kibanyi kui, alo n tan fan to geeni, n fa n magoro n Baba Ala seeti ma a xa kibanyi kui. ²² Tuli na naxan be, a xa a tuli mati Ala Xaxili Seniyenxi xa masenyi ra danxaniyatɔe namae be.»

4

Ala xa kibanyi ariyanna

¹ Na birin to dangi, n naxa ariyanna naade rabixi to kooe ma. N man naxa xui nde me, n nu bara naxan singe me. A senbe nu gbo alo sara. A naxa a masen n be, «I xa te bebiri, n xa fe masen i be naxan fama rabade.» ² Ala Xaxili Seniyenxi naxa n suxu keren na. N naxa kibanyi nde to ariyanna, mange magoroxi a kui. ³ A nɔre nu yanbama alo geme tofanyi mayilenxie,

senkui tofanyi nu na a xa kibanyi rabilinyi.

⁴ Kibanyi mɔxɔɔen nun naani nu na Ala xa kibanyi rabilinyi, fori mɔxɔɔen nun naani magoroxi e kui. Donma fiixe nu ragoroxi e ma, mange katanyi xεema daaxi nu saxi e xun na. ⁵ Seyamakonyi nun galanyi xuie nu minima kibanyi kui. Lanpui solofere nu dexema kibanyi ya i. Nee misaalixi Ala Xaxili kamalixi nan na. ⁶ Baa tinse fan nu na kibanyi ya i.

Nimase naani nu na Ala xa kibanyi rabilinyi, yae nu na e yatagi nun e kobe ma. ⁷ Nimase singe nu maniyaxi yete nan na, a firin nde nu maniyaxi ningeyɔre nan na, a saxan nde nu maniyaxi adamadi nan na, a naani nde nu maniyaxi xaruma nan na, naxan jere ma kooe ma. ⁸ Na nimase naani birin, gabutenyi senni nu na e ma. Yae fan nu na e be yire birin, e gabutenyie fari nun e bun ma. Kɔe nun yanyi e nu luma a fala ra,

«Marigi Ala seniyen,
Marigi Ala seniyen,
Marigi Ala seniyen.

A findixi Senbe Kanyi nan na naxan na xoro, to, nun tina.»

⁹ Na nimase naani nu fa Mange matɔxɔ, e mange binya naxan magoroxi kibanyi kui, e mange tantu, naxan jipe a ra abadan, ¹⁰ na fori mɔxɔɔen nun naani, e felenma bɔxi ma Mange ya i, naxan magoroxi kibanyi kui, e fa a batu

naxan jipe a ra abadan. E nu e xa mange katanyi ba e xun na, e nu e sa kibanyi san na, e nu fa a fala, ¹¹ «Muxu Marigi Ala, matoxoe, binye, nun senbe na i tan nan be, barima i tan nan se birin daaxi, i tan nan na birin janigexi, i tan nan na birin nagirixi.»

5

Buki nde rabife

¹ Na dangi xanbi, n naxa Ala to a xa kibanyi kui, buki nde nu na a xonye, sebeli tixi a kui nun a fari, a mabalaxi a balanse solofere ra. ² N naxa maleke senbema nde to, a a falama a xui itexi ra, «Nde noma yi buki rabide, nde noma a balanse bade a ma?» ³ Nimase yo mu nu na koore ma, boxi ma, xa na mu a ra boxi bun ma, naxan nu noma na buki rabide, a a kui mato. ⁴ Na kui, n naxa wa a gbegebe ra, barima nimase yo mu nu na, naxan nu noma na buki rabide, a a kui mato. ⁵ Fori nde naxa a fala n be, «I naxa wa, Yuda bonsoe xa yete, naxan findixi Dawuda bonsoe ra, a bara geeni. A tan nan noma na buki nun a balanse solofere rabide.»

⁶ Na temui n naxa Yexeyore to a tixi kibanyi nun na nimase naani nun na forie tagi. Na Yexeyore nu luxi ne alo a kon naxabaxi. Feri solofere nun ya solofere nu na a be, naxee misaalixi Ala Xaxili Seniyenxi kamalixi ra, naxan nu bara xee dunija yire birin ma. ⁷ Yexeyore naxa a maso Ala ra, naxan

nu magoroxi kibanyi kui, a fa buki rasuxu Ala yirefanyi xonye.

⁸ A to buki masoto, na nimase naani nun na fori moxoren nun naani, e naxa suyidi Yexeyore be. Kora nu na e birin yi ra, a nun surayi sase xema daaxi naxee rafexi surayi ra, naxan misaalixi seniyentoe xa Ala maxandie ra. ⁹ E naxa beeti neene nde ba, e nu a fala,

«I tan nan daxa yi buki tongode,

i tan nan daxa a balanse rabide,

barima i bara i yete ba serexe ra,

i bara adamadie xunsara Ala be i wuli saabui ra,

adamadi naxee kelixi bonsoe birin,

naxee xui birin falama,

naxee fatanxi jamane nun si birin na.

¹⁰ I bara na adamadie findi serexedube ra

muxu Marigi Ala be.

I bara e raso Ala xa mangeya niini bun ma.

E fama ne dunija yamaride.»

¹¹ Na temui n naxa maleke wulu wulu wuyaxi to, n naxa e xui me Ala xa kibanyi, na forie, nun na nimasee rabilinyi. ¹² E naxa a fala e xui itexi ra, «Yexeyore naxan baxi serexe ra, a daxa a xa senbe, bannaya, lonni, noe, binye, matoxoe, nun tantui soto.» ¹³ Nimase naxan birin na koore ma, boxi fari, boxi bun ma, baa ma, a nun daalise birin, n nee birin xui me ne, e nu

fa a fala, «Ματοχσε, binye, tantui, nun senbe na Ala be naxan magoroxi kibanyi kui, a nun Yexexyore be abadan.»
 14 Na nimase naani naxa a ratin, «Amina.» Forie naxa e felen boxi ma, e Ala nun Yexexyore batu.

6

Buki balanse

1 N naxa Yexexyore to buki balanse singe rabi ra. N naxa nimase nde xui me keli na nimase naani tagi. A xui senbe nu gbo alo galanyi. A naxa a fala, «Fa.» 2 Na dangi xanbi, n naxa soe fiixe nde to, xali suxuxi a ragima yi, mange katanyi saxi a xun ma, a fa siga xunnakeli kui, a man xa sa geeni.

3 A to buki balanse firin nde rabi, n naxa nimase firin nde xui me. A naxa a fala, «Fa.» 4 Soe gbeeli naxa mini. E naxa a ragima yamari a xa boresa ba dunija kui, alako adamadie xa nu e bore kon naxaba. Santidexema belebele naxa so a yi ra.

5 A to buki balanse saxan nde rabi, n naxa nimase saxan nde xui me. A naxa a fala, «Fa.» N naxa soe fore to. Sikeeli nu suxuxi a ragima yi ra. 6 N naxa xui nde me na nimase naani tagi, «Mengi kilo keren sare lanma loxe keren wali sare nan ma. Fundenyi maniyee kilo saxan lanma loxe keren wali sare nan ma. I naxa ture nun weni xun nakana.»

7 A to buki balanse naani nde rabi, n naxa na nimase naani nde xui me. A naxa a fala, «Fa.» 8 N naxa soe

burexe xinde daaxi to. A ragima xili ne «Faxee,» laaxira nu biraxi a foxo ra. Noe naxa so e yi ra dunija seeti keren xun ma a seeti naani ya ma, alako e xa mixie faxa santidexema ra, kaame ra, wuganyi ra, a nun sube xaaxexie ra, naxee na wula i.

9 A to buki balanse suuli nde rabi, n naxa mixie nii to serexebade bun ma, mixi naxee kon nu bara raxaba barima e nu birama Ala xa masenyi nan foxo ra, e findi a xa seedee ra. 10 E naxa a fala e xui itexi ra, «Marigi seniyenxi nondi fale, i buma han temui mundun fafe ra kiiti sade, alako muxu gbe xa joxo dunija mixie ma naxee bara muxu faxa?» 11 Donma kuye fiixe naxa so e birin yi ra. Mixi nde naxa a fala e be e xa mame ti sinden, han e walibooree nun e ngaxakerenyie xasabi xa kamali naxee lanma e xa faxa alo e tan.

12 A to buki balanse senni nde rabi, boxi naxa seren senbe ra, soe naxa iforo alo sunnun donma fore, kike naxa lu alo wuli, 13 tunbuie naxa bira boxi ma, alo foye belebele xore bogi rabirama ki naxe. 14 Koore naxa ba na, alo keedi makuntanma ki naxe a xa ragata. Geyae nun surie fan naxa keli e yire. 15 Dunija mangee, kuntigie, soori yareratie, bannae, senbemaee, konyie, nun lasirie, e birin naxa e noxun yilie kui a nun geyae gemee longori ra. 16 E nu fa a fala geyae nun fanyee be,

«Wo bira muxu ma, wo xa muxu nɔxun Ala ma, naxan magoroxi mange kibanyi kui, a nun Yexexeyore xa xone ma.» ¹⁷ E xa xone loxoe xungbe bara a li. Nde noma a yete ratangade na ma?

7

Ala xa jama

¹ Na dangi xanbi, n naxa maleke naani to, e tixi dunipa tunxui naani ra. E nu dunipa foye naani ratima, alako foye naxa mini boxi ma, baa ma, xa na nu sansie ma. ² N naxa maleke gbete fan to a kelife sogetede mabiri, Ala Nije xa tonxuma suxuxi a yi ra. A naxa a masen a xui itexi ra, na maleke naanie be, naxee nu yamarixi fe xone rabade boxi nun baa ra, ³ «Wo naxa wo belexe din boxi nun baa nun wuri bilie ra sinden, han muxu xa ge tonxuma sade Ala xa walikee tigi ma. ⁴ N naxa na walikee konti xasabi me, Ala xa tonxuma saxi naxee ma. E findi mixi wulu keme wulu tongo naani nun wulu naani nan na, kelife Isirayila bonsoe birin ya ma.

⁵ Mixi wulu fu nun firin Yuda bonsoe ya ma naxee matonxumaxi, mixi wulu fu nun firin Ruben bonsoe ya ma, mixi wulu fu nun firin Gadi bonsoe ya ma,

⁶ mixi wulu fu nun firin Aseri bonsoe ya ma, mixi wulu fu nun firin Nafatali bonsoe ya ma, mixi wulu fu nun firin Manasi bonsoe ya ma,

⁷ mixi wulu fu nun firin Simeyon bonsoe ya ma,

mixi wulu fu nun firin Lewi bonsoe ya ma,

mixi wulu fu nun firin Isakari bonsoe ya ma,

⁸ mixi wulu fu nun firin Sabulon bonsoe ya ma,

mixi wulu fu nun firin Yusufu bonsoe ya ma,

mixi wulu fu nun firin Bunyamin bonsoe ya ma naxee matonxumaxi.»

⁹ Na dangi xanbi, n naxa jama gbege to, naxan mu nu noma kontide, kelife si birin, bonsoe birin, xabile birin, nun xui birin. E nu tixi Ala xa kibanyi nun Yexexeyore ya i, donma kuye fiixe ragoroxi e ma, tugi fense suxuxi e yi. ¹⁰ E naxa a masen e xui itexi ra, «Kisi na muxu Marigi Ala be naxan magoroxi kibanyi kui, nun Yexexeyore be.» ¹¹ Malekee nu tixi kibanyi, forie nun nimase naanie rabilinyi, e naxa e yatagi rafelen boxi ma, e Ala batu ¹² yi fe fale ra, «Amina. Matoxoe, nore, lonni, tantui, binye, noe fanyi, nun senbe na muxu Marigi Ala nan be abadan. Amina.»

¹³ Na temui fori nde naxa n maxorin, «Nde na na mixie ra donma fiixe ragoroxi naxee ma? E kelixi minden?» ¹⁴ N naxa a yaabi, «N Marigi, i tan nan a kolon.» A naxa a masen n be, «Mixie nan e ra, naxee kelixi na jaxankate xungbe kui. E bara e xa donmae xa Yexexeyore wuli ra, na nan a toxi e xa donmae

fiixexi. ¹⁵ Na nan a toxi e tixi Ala xa kibanyi ya i, e fa a batu kɔɛ nun yanyi a xa hɔrɔmɔlingira kui. E na Ala xa niini bun ma, naxan magoroxi kibanyi kui. ¹⁶ Kaame nun ye xɔli mu e suxuma sɔnɔn, soqe nun kuye fure mu e tɔɔrɔma sɔnɔn, ¹⁷ barima Yexexyɔre naxan na kibanyi sɛeti ma, na nan fama e degede, a e xun ti kisi ye yire ra. Ala fama nɛ e yaye birin nafurukude.»

8

Buki balanse solofere nde rabife

¹ A to buki balanse solofere nde rabi, kuye naxa lu yen waxati tagi jɔndɔn bun ma. ² N naxa maleke solofere to, naxee nu tixi Ala ya i, sara solofere naxa so e yi ra.

³ Maleke gbete naxa fa, a ti serexebade fari, surayi sase xɛema daaxi nu na a yi ra. E naxa surayi gbege so a yi ra, a nun seniyentɔɛ birin xa Ala maxandie ra. A naxa na surayi gan serexebade xɛema daaxi ma Ala xa kibanyi ya i. ⁴ Surayi tuuri naxa te Ala ya i, a nun seniyentɔɛ xa Ala maxandie, kelife maleke belexe. ⁵ Maleke naxa surayi ganse tongo, a naxa serexebade te sa a kui, a fa a woli dunija ma. Galanyie naxa bula, xui naxa me, seyamakɔnyie naxa mini, bɔxi naxa serɛn.

⁶ Maleke solofere, sarae nu na naxee yi ra, nee naxa keli,

e xa sarae fe. ⁷ Maleke singe to a xa sara fe, balabalanyi nun te naxa goro dunija ma, e masunbuxi wuli ra. Bɔxi itaxunxi saxan na, na dɔxɔde saxan nde naxa gan. Wuri bilie itaxunxi saxan na, na dɔxɔde saxan nde naxa gan. Nooge xinde birin naxa gan.

⁸ Maleke firin nde to sara fe, geya xungbe, te naxan ganfe, a naxa sin baa ma. Baa itaxunxi saxan na, na dɔxɔde keren naxa findi wuli ra. ⁹ Baa nimasee itaxunxi saxan na, na dɔxɔde saxan nde naxa faha. Kunkuie itaxunxi saxan na, na dɔxɔde saxan nde fan naxa kana.

¹⁰ Maleke saxan nde to sara fe, tunbui dexexi belebele naxa bira. Xuree itaxunxi saxan na, na tunbui naxa bira na saxan nde ma a nun dulonyie ma. ¹¹ Na tunbui xili nɛ «Xɔnɛ.» Dunija ye itaxunxi saxan na, na dɔxɔde saxan nde to findi xɔnɛ ra, adamadi gbege naxa faha na ma.

¹² Maleke naani nde to sara fe, soqe, kike, nun tunbui itaxunxi saxan na, na dɔxɔde saxan nde naxa findi dimi ra. Nde naxa ba yanyi nun kɔɛ xa naiyalanyi ra.

¹³ Na temui n naxa xaruma nde xui me koore ma, a naxa a fala a xui itexi ra, «Naxankate na dunija mixie be, jaxankate na e be sara fe temui, maleke saxanyie fama naxee fede.»

9

Malekee xa sara fe dɔnxɔɛɛ

¹ Maleke suuli nde to sara fe, n naxa tunbui to bira ra bɔxi kelife koore ma. E naxa yili tilinxi naade saabi so a yi ra. ² A naxa na yili naade rabi, tuuri gbegebe naxa mini a kui alo te belebele tuuri han soge naxa makoto, kuye naxa idimi. ³ Tugumie naxa mini tuuri kui, e fa goro bɔxi ma. E nu bara senbe soto alo tali. ⁴ E nu bara yaamari soto a falafe ra e naxa din bɔxi nooge ra, nun se xinde, a nun wuri bili yo ra. A nu lanma e xa adamadie gbansan nan tɔɔɔ Ala xa tɔnxuma mu saxi naxee tigi ma. ⁵ E nu bara yaamari soto a falafe ra e naxa adamadie faxa, e xa e tɔɔɔ tun kike suuli bun ma. E nu mixi bunma ne alo tali. ⁶ Na loxɔee, mixie faxe xoli mawama ne na tɔɔɔe xa fe ra, kɔnɔ e mu nɔma faxade. Faxe xoli e suxuma ne, kɔnɔ faxe a makuyama ne e ra.

⁷ Na tugumie maniyaxi soe nan na, naxee rawalima gere kui. Mange katanyi xɛema daaxi nu dusuxi e xun na, e yatagie nu luxi ne alo mixie. ⁸ E xunsexɛ nu luxi ne alo ginɛe xunsexɛ. E jinyie nu luxi ne alo yete jinyie. ⁹ Wure makantase nu na e kanke ma, e gabutenyie nu xui raminima alo soori ragise xui, soe gbegebe naxan bendunma. ¹⁰ E xuli nu mixi bunma alo tali, na xɔne nu fa mixi tɔɔɔ kike suuli bun ma. ¹¹ E xa yarerati nu findixi na yili tilinxi xa maleke nan na, naxan xili nu falaxi Eburu xui «Abadon,» a nu

falaxi Gireki xui «Apoliyon,» na nan na ki «Yire Kanɛ.» ¹² Naxankate singe bara dangi, firin nan luxi.

¹³ Maleke senni nde to sara fe, n naxa xui nde me kelife serɛɛɛbade xɛema daaxi feru tunxun naanie ma, naxan na Ala ya i. ¹⁴ Na xui naxa a fala maleke senni nde be, sara nu suxuxi naxan yi, «Na maleke naani rabɛnin, naxee xirixi Efirati xure ma.» ¹⁵ Na maleke naanie nu na waxati yati nan mamɛma, alako e xa adamadi ndee faxa. Adamadie itaxunxi saxan na, e xa na dɔxɔde saxan nde faxa. E naxa fulun na wali xili ma.

¹⁶ Na soe ragi gali xasabi nu dangi miliyon keme firin na. N naxa na konti me. ¹⁷ Na laamatunyi kui n naxa na soee nun e ragie to. E kanke makantase nu mapingixi ne a gbeeli, a fɔɔɔe, nun a nerefunyi daaxi. Soe xunyie nu luxi alo yete xunyi. Te, tuuri, nun soda nu minima e de kui. ¹⁸ Dunija mixi itaxunxi saxan na, na dɔxɔde saxan nde naxa faxa na gbaloe saxanyi mooli ra: te, tuuri, nun soda naxan nu minima e de kui. ¹⁹ Na soee senbe nu na e de nun e xuli nan kui. E xuli nu maniyaxi bɔximase nan na, xunyi nu na a be naxan mixi tɔɔɔoma. ²⁰ Mixi naxee mu faxa na gbaloe saabui ra, e mu gbilen e xa wali kobie fɔxɔ ra. E nu jinnɛe nan batuma, a nun kuyee xɛema daaxi, gbeti daaxi, wure gbeeli daaxi, gemɛ daaxi, nun wuri daaxi, naxee mu nɔma se tode, naxee mu

nɔma fe mɛde, naxee mu nɔma jɛɛde. ²¹ Na mixie mu gbilen e xa faxa tife fɔɔ ra, e xa manduru walie, e xa fe jaaxie, nun e xa mupɛe xa fe fɔɔ ra.

10

Malekee xa buki lanmadi

¹ N naxa maleke senbema gbete to goro ra kelife koore nuxui kui. Senkui nu na a xunyi rabilinyi, a yatagi nu yanbama alo soqe, a sanyie nu maniyaxi te nan na. ² Buki lanmadi nu na a belexe, a rabixi. Maleke yirefanyi sanyi nu tixi baa fari, boore fan nu tixi xare ma. ³ A naxa a xui ramini senbe ra, naxan maniya yete xui ra. Galanyi solofere naxa a xui ratin. ⁴ Na galanyi solofere xui to mini, n nu wama na sebefe, konɔ xui nde naxa keli koore ma, a a fala n be, «Galanyi solofere xa masenyi noxon, i naxa a sebe.»

⁵ Maleke naxan sanyi nu tixi baa nun xare fari, a naxa a yirefanyi belexe itala koore ma, ⁶ a fa a kali Ala ra naxan jipe a ra abadan, naxan koore, boxi, nun baa daa, a nun e kui se birin. A naxa a masen a waxati mu fa dugundife sonon. ⁷ Maleke solofere nde na a xa sara fe temui naxe, Ala gundo fama ne kamalide alo a nu bara a masen a xa konyi namijonmɛe be ki naxe.

⁸ Na xui naxan nu bara woyen n be kelife koore ma, na man naxa a masen n be, «Siga, i sa buki lanmadi rabixi tongo naxan na maleke

belexe, maleke naxan sanyi tixi baa nun xare fari.» ⁹ N naxa siga na maleke yire, n fa a maxandi a xa na buki lanmadi so n yi ra. A naxa a fala n be, «I xa a tongo, a don. A xone rasoma ne i furi, konɔ a joxunma ne i de kui alo kumi.» ¹⁰ N naxa na buki lanmadi tongo maleke belexe, n naxa a don. A nu joxun n de kui alo kumi, konɔ a to n furi kui li, a naxa findi xone ra. ¹¹ Na temui a naxa a fala n be, «A lanma i man xa woyen Ala xili ra jamanee xa fe ra, sie xa fe ra, xui gbete falee xa fe ra, nun mange gbegbe xa fe ra.»

11

Taa seniyenxi nun seede firinyie

¹ Maleke nde naxa se maniyase wuri daaxi so n yi ra, a nu fa a fala, «Keli, i xa Ala xa horomobanxi nun serexebade maniya, i man xa batulae konti. ² I naxa yire maniya naxan na tande, barima si gbete fama menni nan tongode, e fa taa seniyenxi kana kike tongo naani nun firin bun ma. ³ N masenyi soma n ma seede firinyie nan yi ra, e naxan tima n xili ra xi wulu keren xi keme firin nun xi tongo senni bun ma, sunnun donma ragoroxi e ma. ⁴ Na seede firinyie misaalixi oliwi wuri firin nan na, a nun lanpui firin naxee tixi Daali Marigi ya i. ⁵ Xa mixi nde fa wa fe jaaxi rabafe e ra, te nan minima e de kui, a e yaxuie xa fe kana. Iyo,

xa mixi nde wama e t̄ōrofe, na kanyi faxama na m̄ōli nan na. ⁶ Senbe na e be koore balanfe ra, alako tune naxa fa e xa namij̄onme wali raba temui. Senbe na e be ye masarafe wuli ra, a nun fure jaaxi m̄ōli wuyaxi raminife dunija ma e wama a x̄on ma temui naxe.»

⁷ Na seede firinyie na ge e xa seeder̄ox̄oya ra, na sube naxan minixi yili tilinxi kui, na nan e gerema, a n̄o e ra, a e faxa. ⁸ E furee sama ne taa belebele malande, e Marigi banban wuri magalanbuxi ma dennaxe. Na taa maniyaxi Sodoma nan na, xa na mu a ra Misira. ⁹ Mixie kelima si, b̄ons̄oe, xui, nun jamane birin nan ma, e fa e fure matode xi saxan nun a tagi bun ma. E mu tinma mixi xa e ragata.

¹⁰ Mixie fama seewade dunija ma na mixi firinyie nan faxafe ra, barima na namij̄onme firinyie nu bara mixie t̄ōro. E se ndee fi e booree ma na seewe xa fe ra.

¹¹ Na xi saxan nun a tagi to dangi, Ala naxa nii raso e fate, e man xa ti e sanyie xun na. Naxan birin e to, e naxa gaaxu ki fanyi ra. ¹² Na seede naxa xui senbema nde me kelife koore ma a falafe ra, «Wo xa te han be.» E naxa te koore ma nuxui kui e yaxuie ya x̄ori. ¹³ Na temui, b̄oxi naxa ser̄en. Taa itaxunxi fu ra, na d̄ox̄ode fu nde naxa bira. Na b̄oxi xa ser̄enyi naxa mixi wulu solofere faxa, mixi d̄onx̄oe naxa kaaba, e fa Ala mat̄ox̄o, naxan na koore ma.

¹⁴ Naxankate firin nde bara dangi, a gbe mu luxi a saxan nde fan xa fa.

¹⁵ Maleke solofere nde to sara fe, xui itexie naxa mini koore ma a falafe ra, «Mangeya naxan nu na dunija ma, na bara findi muxu Marigi nun a xa Mixi Sugandixi gbe ra. A xa mangeya buma ne abadan.»

¹⁶ Na fori m̄ox̄on̄en nun naani, naxee nu magoroxi kibanyie kui Ala ya i, e naxa e felen b̄oxi ma, e Ala batu.

¹⁷ E naxa a fala, «Muxu bara muxu Marigi Ala Senbe Kanyi tantu, naxan nu na singe han to, barima i bara i senbe magaaxuxi ramini, i xa mangeya xa ti dunija. ¹⁸ Namanee nu bara x̄on̄o, k̄on̄o i xa x̄one bara e li, kiiti waxati bara fa. Na kui, mixi faxaxie makiitima ne, i xa konyi namij̄onmee e sare s̄ot̄oma ne, a nun seniyent̄oe, nun naxee gaaxuma i xili ya ra, dimedie nun forie. Naxee bara dunija kana, e fan xun nakanama ne.» ¹⁹ Ala xa h̄or̄om̄olingira naxan na koore ma, a naxa rabi, birin naxa Ala xa saate kankira to naxan na h̄or̄om̄olingira kui. Na temui seyamakonyie, galanyi xuie, b̄oxi ser̄enyi, nun balabalanyi belebele naxa mini senbe ra.

12

Gine, dimedi, nun sube magaaxuxi

¹ T̄onxuma belebele naxa mini koore ma. Soge nu na na gine nde rabilinyi, kike

nu na a sanyi bun ma, tunbui fu nun firin nu na a xun na alo mangɛ katanyi. ² A nu na gbelegbelefe tɔɔre kui, barima a nu na di barife a tɛgɛxi naxan ma.

³ Tɔnxuma gbete fan naxa mini koore ma. Sube magaaxuxi xungbe nde nu na, a gbeelixi alo tɛ, xunyi solofere nu na a bɛ, a nun feri fu. Mangɛ katanyie nu na a xunyi solofere birin fari. ⁴ Tunbui itaxunxi saxan na, a xuli naxa din na dɔxɔde saxan nde ra, a e woli bɔxi ma.

Sube magaaxuxi naxa keli, a fa ti ginɛ ya i naxan nu na di barife, alako a xa na diyɔre don. ⁵ Ginɛ naxa di xeme bari, naxan fama si birin yamaride a xɔɔxɔe ra. Ginɛ to di bari, na di naxa te Ala yire, a xa mangɛ kibanyi na dennaxe. ⁶ Ginɛ naxa a gi, a siga yire nde gbengberenyi ma Ala nu bara naxan yailan a bɛ, alako a xa balo menni xi wulu keren xi keme firin nun tongo senni bun ma.

⁷ Gere naxa mini koore ma. Minkayilu nun a xa malekee naxa na sube magaaxuxi nun a xa malekee gere, ⁸ kɔnɔ na sube mu nɔ Minkayilu nun a xa malekee ra. Na kui, sube magaaxuxi nun a xa malekee mu nɔ sabatide koore ma sɔnɔn. ⁹ E naxa na sube magaaxuxi xungbe woli bɔxi ma, a nun a xa malekee. A tan nan findixi na bɔximase fori ra, naxan xili Ibulisa, xa na mu a ra Sentane. A bara dunjpa birin madaxu.

¹⁰ Na temui, n naxa xui itexi me koore ma, a a falama, «Yakɔsi, kisi temui bara a li, muxu Marigi Ala senbe nun a xa mangɛya, nun a xa Mixi Sugandixi xa mangɛya bara fa, barima naxan nu muxu ngaxakerenyie kalamura muxu Marigi Ala ya i kɔe nun yanyi ra, na bara bira.

¹¹ Muxu ngaxakerenyie xutu sɔtɔxi a ma Yɛxɛɛyɔre wuli nun e xa seedejɔxɔya nan saabui ra.

E mu kankan e xa simaya ma, e mu gaaxu faxe ya ra.

¹² Na kui, koore nun naxee sabatixi naa, e xa jɛlexin.

Kɔnɔ jaxankate bara lu bɔxi nun baa ma, barima Ibulisa bara bira wo mabiri.

A xɔnɔxi barima a bara a kolon a temui gbege mu luxi a be kɔre.»

¹³ Sube magaaxuxi to a kolon, e bara a woli bɔxi ma, a naxa bira na ginɛ fɔxɔ ra, naxan na di xeme bari.

¹⁴ Kɔnɔ xaruma gabutenyi naxa lu na ginɛ bɛ, alako a xa tugan sigafe ra gbengberenyi ma, a luma balo ra dennaxe waxati saxan nun a tagi bun ma. Menni a nu bara makuya na bɔximase ra. ¹⁵ Kɔnɔ bɔximase naxa xure ramini a de kui, a xa ginɛ madula. ¹⁶ Na temui bɔxi naxa na xure ye min, sube magaaxuxi nu

bara naxan namini a de kui, alako a xa na gine rakisi. ¹⁷ Sube magaaxuxi to xɔnɔ na gine ma, a naxa siga na gine bɔnsɔɛ dɔnxɔɛ gereɛde, naxee Ala xa seriye rabatuma, e man la Isa xa seedeɔxɔya ra. ¹⁸ Na sube magaaxuxi naxa ti baa de ra meyenyi fari.

13

Sube naxan texi ye xɔra

¹ Na dangi xanbi n naxa sube magaaxuxi nde to te ra ye xɔra, feri fu na a xunyi solofere ma, mange katanyie dɔxɔxi na feri fu fari. Marasɔto xilie fan nu sebexi a xunyi ma. ² Na sube magaaxuxi nu maniyaxi barate nan na, a sanyie senbe nu gbo, a de nu luxi ne alo yete de. Na sube magaaxuxi naxa a senbe, a xa nɔɛ, nun a xa kibanyi lu sube boore yi ra. ³ Fi jaaxi to lu a xunyi keren ma, a naxa yalan. Na fi to mu a faxa, dunija naxa kaaba, e birin naxa bira a foxɔ ra. ⁴ Dunija mixie naxa tuubi sube magaaxuxi be, barima a tan nan nu bara nɔɛ so sube boore yi ra. E man naxa tuubi sube boore be, e nu a fala, «Nde maniya yi sube ra, nde nɔma a gereɛde?»

⁵ Na sube naxa nɔɛ sɔto a xa yete igboe masenyi nun marasɔtɔɛ fale ra. A naxa nɔɛ sɔto, a xa wali kike tongo naani nun firin bun ma. ⁶ A naxa Ala rasɔto, a Ala xili kana, a Ala xa hɔrɔmɔlingira

rasɔto, a nun naxee sabatixi koore ma. ⁷ A naxa nɔɛ sɔto alako a xa seniyeɛntɔɛ gere, a xa nɔ e ra. A naxa nɔɛ sɔto bɔnsɔɛ, si, xui, nun jamane birin xun ma. ⁸ Dunija mixi birin fama tuubide a tan nan be, naxee xili mu sebexi Yexexyɔre kɔn naxabaxi xa kisi buki kui kabi dunija folɛ.

⁹ Tuli na naxan be, a xa a tuli mati yi masenyi ra. ¹⁰ Konyiya ragirixi mixi naxan ma, a sigama ne konyiya kui. Santidegema faxe ragirixi mixi naxan ma, na kanyi fan faxama ne santidegema ra. Seniyeɛntɔɛ xa tun nabexi nun danxaniya kolonma na nan kui.

¹¹ Na dangi xanbi n man naxa sube magaaxuxi gbete to a tefe bɔxi bun ma, feri firin nu na a be alo yexee, a nu wɔyenma alo sube magaaxuxi. ¹² A nu na sube magaaxuxi singe senbe nan nawalife na ya xɔri, a a niya dunija mixi birin xa tuubi na sube magaaxuxi singe be, naxan xa fi jaaxi nu bara yalan. ¹³ A nu luma kaabanakoe belebele raba ra, han a te ragoro bɔxi ma kelife koore ma mixie ya xɔri. ¹⁴ A to na senbe sɔto, a naxa dunija mixie madaxu a xa kaabanakoe ra na sube magaaxuxi singe ya xɔri. A naxa a fala dunija mixie be e xa kuye yailan naxan maniya na sube magaaxuxi singe ra, naxan nu bara maxɔnɔ santidegema ra, kɔnɔ a mu faxa. ¹⁵ E to na kuye yailan, a naxa nɔɛ sɔto a xa a niya na

kuye xa woyen, mixi birin xa faxa naxan mu tuubima na kuye be. ¹⁶ A naxa yaamari fi, dimedie nun forie, bannae nun setaree, lasirie nun konyie, tonxuma xa sa e birin yirefanyi belexe ma, xa na mu e tigi ma, ¹⁷ alako mixi matonxumataree naxa sare so, e naxa sare mati. Na tonxuma findixi sube xili nan na, xa na mu a ra yi konti nan findixi xili ra. ¹⁸ Lonni na naxan be, a xa na konti kolon, barima a adamadi xa fe masenma. Na konti naxan findixi xili ra a findixi keme senni, tongo senni nun senni nan na.

14

Yexesyore nun a xa mixi rakisixie

¹ N to n ya rage, n naxa Yexesyore to a tixi Siyoni geya fari. Mixi wulu keme wulu tongo naani nun naani nu na a seeti ma, Yexesyore xili nun a Baba xili sebexi e tigi ma. ² N naxa xui nde me koore ma, alo xure xungbe, xa na mu a ra alo galanyi. A nu luxi ne alo mixie nan nu kora bonbofe. ³ E nu na beeti neene bafe mange kibanyi ya i, a nun na nimase naani nun na forie. Mixi yo mu nu noma na beeti matinkande, fo na dunija mixi wulu keme wulu tongo naani nun naani naxee xun nu bara sara. ⁴ E mu nu yene rabaxi gine ra, e nu seniyen. E birama na Yexesyore foxo ra yire birin. E xun nu bara sara mixie tagi, alako e xa findi Ala gbe nun Yexesyore gbe ra, alo

serexe singe naxan bama Ala be xe xaba temui. ⁵ E de mu nu wule falaxi, marakorosi yo mu nu e ma.

⁶ N naxa maleke gbete to a jere ra koore ma. Xibaaru fanyi nu na a yi ra dunija mixie be, si, bonsoe, xui, nun jamanane birin be abadan. ⁷ A naxa a fala a xui itexi ra, «Wo xa gaaxu Ala ya ra, wo xa a matoxo, barima a xa kiiti waxati bara a li. Wo xa wo igoro a be, naxan koore, boxi, baa, nun dulonyie daaxi.»

⁸ Maleke firin nde nu biraxi a foxo ra, a nu fa a fala, «Babilon belebele bara bira. Babilon bara bira, naxan jamanee rasiisixi a xa fe jaaxie ra.»

⁹ Maleke saxan nde nu biraxi e foxo ra, a nu fa a fala a xui itexi ra, «Xa mixi nde a igoroma na sube be, xa na mu a ra na kuye be naxan yailanxi a misaali ra, a fa sa li tonxuma na a tigi ma, xa na mu a belexe ma, ¹⁰ na kanyi fan Ala xa xone kolonma ne, a fa lu alo siisila naxan beere xoroxoe minxi. A fama tcorode te nun soda xora, maleke seniyenxie nun Yexesyore ya xori. ¹¹ Tuuri naxan tema na te xora a mu jonma abadan. Na mixie, naxee e igoroma na sube be, xa na mu a ra na kuye be naxan yailanxi a misaali ra, a fa sa li na sube xili tonxuma saxi e ma, na kanyie mu malabui sotoma koe nun yanyi. ¹² Seniyentoe xa tunnabexi nan na ki,

naxee Ala xa seriye raba-tuma, naxee danxaniyaxi Isa ma.»

¹³ N naxa xui nde me koore ma a falafe ra, «I xa a sebe a seewe na mixie be, naxee faxama Ala xa fe kui yakosi han dunija ranonyi.» Ala Xaxili Seniyenxi naxa a masen, «Iyo, nondi na a ra. E lan e xa e malabu e xa wali xoroxoe ma, e xa na wali sare soto.»

¹⁴ N naxa nuxui fiixe to. Daali nde nu magoroxi a fari, naxan maniya adamadi ra. Mange katanyi xema daaxi nu saxi a xun ma, warate xerexxi nu na a belexe. ¹⁵ Maleke gbete naxa mini horomolingira kui, a a fala a be a xui itexi ra, «I xa warate rawali, xe xaba, barima na waxati bara a li, dunija xe xa xaba. ¹⁶ Naxan nu magoroxi nuxui fari, a naxa warate rawali dunija ma, dunija xe naxa xaba.»

¹⁷ Maleke gbete naxa mini koore horomolingira kui, warate xerexxi nu na a belexe. ¹⁸ Maleke gbete, naxan nu te yamarima, a naxa keli serexebade yire, a a fala a xui itexi ra warate xerexxi kanyi be, «Warate xerexxi rawali, weni bogie xaba dunija, barima e bara mo.» ¹⁹ Na maleke naxa warate rawali, a fa dunija weni bogi birin ba, a e sa a sase kui Ala xa xone e maboronma dennaxe. ²⁰ Na wali naxa raba taa fari ma. Mixi wuli naxa na se sase rafe, a fili a ma han na wuli naxa ikuya kilo keme saxan na, a xa tilinyi fan soe de suxuma.

15

Maleke solofere nun gbaloe donxoe

¹ Na dangi xanbi, n man naxa tonxuma xungbe to naxan bara n de ixara. Maleke solofere naxa mini gbaloe donxoe solofere ra, Ala xa xone kamalima naxee ra. ² N naxa baa nde to, a luxi alo diyaman, a sunbuxi te ra. Mixi naxee nu bara no na sube ra, a nun na kuye naxan yailanxi a misaali ra, a nun a xili xa konti ra, e nu tixi baa fari, Ala xa korae nu na e belexe. ³ E nu Ala xa konyi Munsa xa beeti nan bama, a nun Yexeyore xa beeti, a falafe ra, «Muxu Marigi Ala Senbe Kanyi, i xa walie senbe gbo! E makaaba! Dunija Mange, i xa kira nondi na a ra, a man tinxin. ⁴ Marigi, nde mu gaaxuma i ya ra? Nde mu i xili matoxoma? I keren peti nan seniyen. Naman birin fama ne e magorode i be, barima i bara i xa tinxinyi makenen.»

⁵ Na to dangi, n naxa Ala xa horomolingira rabixi to koore ma, saate kankira na naxan kui. ⁶ Maleke solofere, toore donxoe solofere nu na naxee yi ra, e naxa mini horomolingira kui, serexedube dugi fiixe mayanbaxie ragoroxi e ma, beleti xema daaxi balanxi e kanke ma. ⁷ Nimase keren na nimase naani ya ma, a naxa tonbili xema daaxi solofere so na maleke solofere yi ra. Na tonbilie nu rafexi Ala xa xone nan na, Ala naxan jipe a ra abadan.

⁸ Tuuri naxa hōrōmōlingira rafe Ala xa nōrē nun a senbe xa fe ra. Mixi yo mu nu nōma sode hōrōmōlingira kui, fo tōrē solofere xa wali xa kamali naxee nu na maleke soloferee yi ra.

16

Tōnbili solofere

¹ N naxa xui xungbe nde mē, naxan kelixi hōrōmōlingira kui, a a falama malekē bē, «Wo siga, wo xa Ala xa xōnē tōnbili soloferee ifili dunija ma.» ² Malekē singe naxa siga, a sa a xa tōnbili ifili dunija ma. Na kui, fi jaaxi naxa mini mixie ma, na sube xa tōnxuma nu saxi naxee ma, naxee nu tuubima kuye bē naxan yailanxi a misaali ra.

³ Malekē firin nde naxa a xa tōnbili ifili baa ma. Baa naxa lu alō mixi faxaxi wuli. Nimase birin naxa faxa, naxee nu na baa ma.

⁴ Malekē saxan nde naxa a xa tōnbili ifili xuree nun dulongie ma. E fan naxa findi wuli ra. ⁵ N naxa malekē xui mē, naxan nu ye yamarima. A naxa a fala, «I tan naxan na to, i tan naxan na xoro, i tan naxan seniye, i bara kiiti tinxixi sa, ⁶ barima e nu bara seniye tōōe nun namijōnmē wuli ramini. I fan bara wuli so e yi ra, e naxan minma. A lanxi na ki nē.» ⁷ N naxa sēxēxēbade fan xui mē. A naxa a fala, «Iyo, Ala Senbe Kanyi, i xa kiiti birin tinxin, e findixi nōndi nan na.»

⁸ Malekē naani nde naxa a xa tōnbili ifili soge ma.

Soge naxa yaamari soto a xa adamadie gan a tē ra.

⁹ Wuyenyi jaaxi naxa mixie gan. E naxa Ala xili rasoto, naxan na tōrē birin nasanbaxi. E mu tuubi, e tondi Ala matōxode.

¹⁰ Malekē suuli nde naxa a xa tōnbili ifili na sube xa kibanyi ma. A xa mangeya naxa lu dimi kui, mixie naxa e nenyie xin jaxankate ma, ¹¹ e fa Ala xili rasoto, naxan na koore ma, e xa tōrē nun e xa fie xa fe ra. E tondi gbilende e xa wali kobie fōxō ra.

¹² Malekē senni nde naxa a xa tōnbili ifili Efirati xure xungbe ma. Na xure naxa xara, alako a xa findi kira ra mangēe bē, naxee fama kelife sogetede. ¹³ N naxa jinne seniye tōōe saxan to mini ra na sube magaaxuxi dē kui, na sube boore dē kui, a nun na namijōnmē wule fale dē kui. Na jinnee nu maniyaxi xuujēe nan na. ¹⁴ Sentanē xa jinnee nan nu e ra, naxee tōnxumae rabama, e man sigama dunija mangēe maxilide, alako e xa e malan, e xa gere so Ala Senbe Kanyi xa lōxōe xungbe ma.

¹⁵ «Wo bara a to, n fama tērenna nan na, alō mujeti a gbe wali rabama ki naxē. Sēwē na mixi bē naxan mu xima, naxan mu a xa dugi bama. Na kanyi naxa lu a mageli ra, alako a naxa yaagi.» ¹⁶ Jinnee naxa dunija mangēe malan yire nde naxan xili falama Eburu xui ra «Aramagedon.»

¹⁷ Malekē solofere nde naxa a xa tōnbili ifili kuye

ma. Xui xungbe nde naxa mini hōrōmōlingira kui Ala xa kibanyi mabiri, a a masen, «A bara ɲɔn.»¹⁸ Galanyi naxa bula, xui naxa mini, seyamakōnyie naxa mini, bōxi naxa sereŋ, naxan maniye mu nu raba sinden kafi dunija fōle.¹⁹ Na taa xungbe naxa kana alō se naxan giraxi dōxō saxan. Dunija taae birin naxa bira. Ala naxa ratu Babilōn taa gbe ma, a weni tōnbili fi a ma a xa Ala xa xōŋe mankanē min.²⁰ Surie nun geyae naxa lōe.²¹ Balabalanyi belebelee naxa keli koore ma, e bira mixie ma. A xōri keren binya kilo tongo saxan nun naani ɲōndōn. Mixie naxa Ala xili rasōtō na balabalanyi xa fe ra, barima na tōore nu gbo a gbe ra.

17

Babilōn xa kanē

¹ Na dangi xanbi, malekē keren naxan nu na na malekē tōnbili kanyi solofere ya ma, a naxa a fala n be, «Fa be, alako n xa langoe xungbe xa kiiti masen i be, na langoe naxan dōxōxi xure xungbee de ra.»

² Dunija mangēe nun na langoe ginē naxa fe kobi raba. E xa mixie fan naxa bira fe ɲaaxie fōxō ra han e naxa lu alō siisilae.

³ Na malekē naxa laa-matunyi nde masen n be. N naxa ginē nde to gbengberenyi ma, a dōxōxi sube gbeeli fari, marasōtō xilie nu sebexi naxan ma. Xunyi

solofere nu na a ma, feri fu tixi a xun ma.⁴ Na ginē nu maxirixi donma gbeeli tofanyi nan na, kōnmagore, belexerasoe, nun xurunde tofanyie nu na a yi ra naxee yailanxi xēema nun gēme tofanyie ra. Pōoti xēema daaxi suxuxi a yi ra, fe xōnxi seniyentaree nu na a kui, naxee misaalixi a xa wali ɲaaxi ra.⁵ Xili nde sebexi a tigi ma gundo daaxi: «Babilōn xungbe, yenēlae nun fe ɲaaxie nga.»⁶ N naxa na ginē to, a siisixi seniyentōee wuli ra, naxee nu findixi Isa xa seedee ra. N to a to, n de naxa ixara ki fanyi.

⁷ Na malekē naxa a fala n be, «Munfe ra i de ixaraxi? N fama ne yi gundo tagi rabade i be, yi ginē xa fe ra nun yi sube xunyi solofere nun feri fu kanyi xa fe ra a dōxōxi naxan fari.⁸ I sube naxan to, a nu na na, kōnō a mu na yakōsi. A fama ne tede yili tilinxi kui, a fa bōnō. Adamadi naxee xili mu sebexi kisi buki kui, kabi dunija fōle, e kaabama ne yi sube xa fe ra, barima singe a nu na, yakōsi a mu na, kōnō temui naxan sa fama, a man minima ne.»

⁹ Xaxilima nōma yi fahaamude: Na xunyi solofere misaalixi geya solofere nan na, ginē dōxōxi naxee fari.¹⁰ Nee man misaalixi mange solofere nan na. Suuli bara bira, keren na na, boore mu nu fa sinden. A na fa, a buma ne dondoronti.¹¹ Sube naxan nu na na, kōnō a mu na yakōsi, na mis-

aalixi mange solomasaxan nde nan na. A fan na na na mange solofere nan ya ma naxan fama bonode.

¹² Na feri fu i naxee toxi, nee fan misaalixi mange fu nan na, naxee mu nu mangeya soto sinden. E tan nun na sube, e fama mange nɔɛ nan sɔtode waxati keren nun ma. ¹³ E waxonfe birin lan. E e xa senbe nun e xa mangeya ragbilenma ne na sube ma. ¹⁴ E YEXEYORE gerema ne, kɔnɔ YEXEYORE nan geenima, barima a tan nan findixi marigie Marigi ra, mangee xa Mange. A xa mixi sugandixie, a xa danxaniyatɔee na a seeti ma. ¹⁵ A naxa a fala n be, «Na xuree i naxee toxi, na langoe gine dɔxɔxi xure naxee de ra, e misaalixi jamanee, bɔnsɔee, sie, nun xuiɛ nan na. ¹⁶ Na feri fu nun na sube, i naxee toxi, e na langoe gine xɔnma ne. E fama ne se birin bade a yi ra, e fa a ti a mageli ra, e a sube don, e a donxɔe woli te xɔra, ¹⁷ barima Ala nan a ragirixi e xa a waxonfe raba. E xa e xa mangeya ragbilen na sube ma, han Ala xa masenyi kamalima temui naxe. ¹⁸ Na gine i naxan toxi, a misaalixi dunija mangee xa mangataa xungbe nan na.»

18

Babilon birafe

¹ Na dangi xanbi, n naxa maleke gbete to goro ra keli koore ma. Nɔɛ xungbe nu na a yi, a xa nɔre naxa dunija iyalan. ² A naxa a fala a

xui itexi ra, «Babilon xungbe bara bira. Babilon bara bira, a bara findi jinnɛ xɔnyi ra, jinne seniyentaree nun xɔni raharamuxie luma dennaxe. ³ A kanaxi ne barima si birin bara bira a xa fe jaaxie foxo ra. Dunija mangee bara lu a seeti ma a xa wali kobi kui. Dunija yulee fan bara banna a waxonfe saabui ra. E birin luxi ne alo siisilae.»

⁴ N naxa xui gbete me keli koore ma a falafe ra, «N ma jama, wo xa mini a ya ma, alako wo fan naxa lu a xa yunubie kui, wo xa a xa toore fan soto. ⁵ A xa yunubie bara gbo a gbegebe ra. Ala bara ratu a xa tinxintareya birin ma. ⁶ Wo xa a xa wali sare ragbilen a ma dɔxɔ firin. A naxan nabaxi wo ra, wo xa na raba a tan fan na dɔxɔ firin. ⁷ A waxonfe xun to nu masaxi temui birin, wo fan xa a xa toore xun masa na ki, a xa sunnun, barima a a fala ne a bɔne kui, «Mange gine nan n na. Kaape gine mu na n na, n mu luma sunnunyi kui abadan.» ⁸ Na masenyi xa fe ra, a fama yi gbaloe tode lɔxɔe keren: faxe, sunnunyi, nun kaame. A ganma ne te ra, barima Marigi Ala Senbema nan a makiitixi.»

⁹ Dunija mange birin naxee bara bira a xa fe jaaxie nun a waxonfee foxo ra, e fama ne wade. E na a to a xa taa na ganfe, e sunnunma ne. ¹⁰ E lu yire makuye barima e gaaxuxi a xa toore ya ra. E nu fa a fala, «Naxankate na Babilon be. Naxankate na na taa xungbe

senbema be. A bara makiiti leeri keren bun ma.»

¹¹ Dunija yulee wama ne a xa fe ra, e sunnunma ne, barima mixi mu na naxan e xa kotee sarama sonon, ¹² kote naxan findixi xema ra, gbeti, gema tofanyie, dugi gese daaxi, dugi gbeeli, wuri fanyi, sili jinyi masolixi, wuri fanyi masolixi, yoxui, wure, gema xoxoxe, ¹³ donse joxunme, surayi mooli birin, labunde, weni, ture, farin fanyi, ningee, yexeee, soee, soori ragisee, nun konyie. ¹⁴ «I waxonfe birin bara makuya i ra, na se fanyie bara le i ma. I mu nee sotoma sonon.» ¹⁵ Yule naxee bannaxi a saabui ra, e fan luma ne yire makuye, barima e gaaxuxi a xa toore ya ra. E wama ne, e lu sunnunyi kui. ¹⁶ E nu a fala, «Naxankate na na taa xungbe be, naxankate na a be, naxan nu wama dugi fiixe, dugi gbeeli, xema, nun gema tofanyie xon.»

¹⁷ A xa naafuli birin bara kana na waxati kerenyi kui. Kunkui raperee nun mixi naxan birin kunkui wali nde rabama, e luma ne yire makuye, ¹⁸ e fa a fala e xui itexi ra na taa xungbe ganxi ya ra, «Yi taa, a maniye mu na.» ¹⁹ E fama ne xube masode e xunyi ma, e wa, e lu sunnunyi kui, e a fala, «Naxankate na na taa xungbe be, naxankate na na taa be kunkui kanyie bannaxi dennaxe. Na taa bara findi gbengberenyi ra na waxati kerenyi kui.»

²⁰ «Naxee na koore, wo xa jalexin na taa xa naxankate xa fe ra. Seniyentoe, Ala xa xerae, nun namijonmee, wo tan xa jalexin, barima Ala bara wo gbejoxo.» ²¹ Na temui maleke senbema nde naxa gema xungbe tongo naxan nu luxi alo se luxutase, a naxa a woli baa ma a falafe ra, «Babilon taa xungbe birama ne a jaaxi ra alo yi gema. Mixi mu a toma sonon.»

²² «I xa sigie mu mema sonon, naxee sama kora, xule, nun sara xui ra. Wali xui mu minima i xonyi sonon, maale din xui fan mu luma i xonyi sonon. ²³ Lanpui xa naiyalanyi mu toma i xonyi sonon. Futi xirimae xa jalexin xui mu mema i xonyi sonon, barima i xa yulee nu bara findi mixi xungbee ra dunija, i bara si birin natantan i xa fe jaaxie saabui ra. ²⁴ Namijonmee nun seniyentoe wuli bara mini i xonyi, a nun naxee kon bara raxaba boxi ma.»

19

Ala xa tantui

¹ Na to dangi, n naxa pama xungbe xui me koore ma a fala ra, «Ala tantu. Kisi, xunnakeli, nun senbe na muxu Marigi Ala be, ² barima a xa kiiti tinxin, a findixi nondi nan na. A bara langoe gine makiiti, naxan nu bara dunija ratantan a xa fe jaaxie ra. Ala bara a xa konyie wuli gbejoxo a ma.»

³ Nama man naxa a fala a firin nde, «Ala tantu. Babilon tuuri tema ne abadan.»

⁴ Na fori moxonen nun naani, nun na nimase naani naxa e felen boxi, e Ala batu naxan nu magoroxi kibanyi kui, a falafe ra, «Amina, Ala tantu.»

⁵ Xui nde naxa mini kibanyi, a falafe ra, «Ala xa konyie, wo xa won Marigi Ala matoxo, wo tan naxee gaaxu a ya ra, wo tan dimee nun forie.»

⁶ N naxa nama xungbe xui me naxan senbe gbo alo xure wundu xui, xa na mu a ra galanyi xui. E naxa a fala, «Ala tantu, barima Ala Senbe Kanyi, won Marigi Ala bara so a xa mangeya kui. ⁷ Won xa seewa, won xa jalexin, won xa a binya, barima Yexeyore xa futi xiri temui bara a li. A naxan doxoma, a bara ge a yete yailande. ⁸ A naxan doxoma a bara dugi fiixe tofanyi ragoro a ma, naxan misaalixi seniyentoe xa kewali tinxinie ra.»

⁹ Maleke naxa a fala n be, «I xa a sebe, jalexinyi na mixie be naxee maxilixi Yexeyore xa futi xiri malanyi.» A naxa a fala n be, «Ala xa nondi nan na ki.» ¹⁰ N naxa n xinbi sin a bun ma n xa a batu, konso a naxa a fala n be, «Ade, i naxa na raba. N fan findixi Ala xa konyi nan na alo i tan nun i ngaxakerenyi naxee bara la Isa xa seedejoxoya ra. I xa Ala nan batu. Isa xa seedejoxoya findixi namijonme xa masenyi xori nan na.»

¹¹ Na dangi xanbi n naxa koore to rabi ra, soe fiixe tixi na, a ragima xili Dugutege nun Nondi fale. A gere soma tinxinyi nan na, a kiiti sa tinxinyi kui. ¹² A yae nu luxi ne alo te, mange katanyi naxan yailanxi geme tofanyi ra nu dusuxi a xun na. A xili sebexi a ma, xili mixi yo mu naxan kolon bafe a tan na. ¹³ A xa dugi bundaxi wuli ra. A xili ne Ala xa Masenyi. ¹⁴ Koore soori gali nu biraxi a foxo ra e xa soe fiixee fari, dugi fiixe tofanyie fan nagoroxi e ma. ¹⁵ Santidegema xerpenxi nu minixi a de i, alako a xa jamanee gere, a xa e yamari sawuri senbema ra, Ala Senbe Kanyi xa xone xa kamali. ¹⁶ A sebexi a xa dugi xungbe ma, a nun a tabe ma, «Mangee xa Mange, marigie Marigi.»

¹⁷ N naxa maleke to, a tixi soge fari. A naxa a fala a xui itexi ra xoni birin be naxee nu na koore ma, «Wo fa Ala xa xunnakeli yire, ¹⁸ wo xa mangee sube don, a nun soori mangee sube, senbema sube, soee sube, soe ragie sube, lasiri nun konyie sube, dimee nun forie sube.»

¹⁹ N naxa na sube to, a nun dunija mangee nun e xa soorie. E birin nu malanxi alako e xa na soe fiixe ragima nun a xa soori gali gere.

²⁰ Soe fiixe ragima naxa na sube jaaxi suxu, a nun na namijonme wule fale, naxan nu bara mixie madaxu tonxumae ra, sube

xa tɔnxuma nu saxi mixi naxee ma, a nun naxee nu bara na sube xa kuye batu. Na firinyie birin naxa woli tɛ nun soda xɔɔra. ²¹ Santidegema naxan nu minima soe fiixe ragima dɛ kui, a naxa booree faxa, xɔnie fa e sube don.

20

Sentane raɲɔnyi

¹ Na dangi xanbi, n naxa maleke to goro ra kelife koore ma, yili tilinxi naade saabi nun yɔlɔnxɔnyi belebele nu na a yi ra. ² A naxa na sube magaaxuxi suxu, na bɔximase fori, naxan findixi Ibulisa ra, na nan na ki Sentane. A naxa a xiri, a xa lu na ki jɛ wulu keren bun ma. ³ A naxa a woli yili tilinxi kui, a naade balan, a tɔnxuma sa naade ma, alako a naxa mini sie madaxude han na jɛ wulu keren xa kamali. Na xanbi a lanma a xa fulun waxati dunkedi bun ma.

⁴ N naxa kibanyi ndee to. Mixi naxee magoroxi e kui, nee nu bara yaamari sɔtɔ e xa kiiti sa. N naxa mixie to naxee xunyie nu bara ba e dɛ i Isa xa seedenɔxɔya nun Ala xa masenyi xa fe ra. N man naxa mixie to naxee mu nu tuubi na sube nun a xa kuye bɛ, na sube xili mu nu sebexi e tigi ma, xa na mu a ra e bɛlexɛ ma. E nu bara keli faxɛ ma, e ɲiɲɛ, e yaamari raba Ala xa Mixi Sugandixi seeti ma jɛ wulu keren bun ma.

⁵ Boore mixi faxaxie mu nu kelixi faxɛ ma sinden, fo na jɛ wulu keren xa kamali.

Marakeli singe nan na ki. ⁶ Nɛlexinyi nun sɛniyenye na mixie bɛ naxee bara lu na marakeli singe kui. Saya firin nde mu nɔma e lide sɔnɔn. E findima nɛ Ala nun Ala xa Mixi Sugandixi xa sɛrɛxɛdubɛe ra, e fa yaamari ti a seeti ma jɛ wulu keren bun ma.

⁷ Na jɛ wulu keren na kamali tɛmɛi naxɛ, Sentane minima nɛ a xa geeli kui, ⁸ a siga dunɲa birin sie madaxude, alɔ Gogo nun Magogo, a e malan gere xili ma. E xasabi luma nɛ alɔ mɛyenye naxan na baa dɛ ra.

⁹ Sie kelima nɛ dunɲa yire birin, e fa Ala xa ɲama rabilin a xa taa xanuxi kui. Kɔnɔ na tɛmɛi tɛ goroma nɛ kelife koore ma, a fa e sɔntɔ. ¹⁰ Ibulisa naxan nu sie madaxuma, a tan bara woli tɛ nun soda xɔɔra, na sube nun na namɲɔnmɛ wule fale na dennaxɛ. E ɲaxankatama nɛ naa kɔɛ nun yanyi ra abadan.

¹¹ Na dangi xanbi, n naxa kibanyi xungbe fiixe to, Ala magoroxi a kui. Bɔxi nun koore naxa e gi a ya ra, e lɔɛ. ¹² N naxa mixi faxaxie to, forie nun dimee, e birin tixi kibanyi ya i. Bukie naxa rabi, boore buki fan naxa rabi naxan findixi kisi buki ra. Mixi faxaxie naxa makiiti e kewali ra naxan nu sebexi na bukie kui. ¹³ Mixi faxaxie naxee nu na baa ma, nee naxa keli. Mixi faxaxie naxee nu na aligiyama, nee fan naxa keli, e birin naxa makiiti e kewali ma. ¹⁴ Faxɛ nun aligiyama naxa woli tɛ xɔɔra, naxan findixi faxɛ

firin nde ra. ¹⁵ Mixi naxan birin xili mu nu sebexi kisi buki kui, e naxa woli te xɔɔra.

21

Koore neene nun boxi neene

¹ N naxa koore nun boxi neene to, barima koore nun boxi singe nu bara loe, baa fan mu nu na sonon.

² N naxa taa seniyenxi to, Darisalamu neene, naxan nu na gorofe keli koore ma Ala seeti ma. A nu rafalaxi a fanyi ra alo gine naxan sigama a xa mɔri ralande a xa futi xiri loxo. ³ N naxa xui senbema nde me kelife kibanyi yire, a falafe ra, «Ala xa horomolingira nan ya naxan tixi adamadie ya ma. Ala sabatima ne adamadie tagi, e findi a xa jama ra, a fan findi e Marigi Ala ra, a lu e tagi. ⁴ A e yaye birin bama ne. Faxe, sunnunyi, wa xui, nun toore mu luma naa sonon, barima na fe mooli naxee nu na singe ra, nee birin bara jon.»

⁵ Naxan magoroxi kibanyi kui a naxa a fala, «Yakosi, n bara fe birin masara.» A man naxa a fala, «A sebe, barima masenyi na a ra naxan findixi nondi ra, a mu kanama abadan.» ⁶ A naxa a fala n be, «A bara jon. N tan nan na fe singe nun fe donxo ra, a folo nun a rajonyi. Ye xoli na naxan ma, n kisi ye fima ne a ma, a mu sarama. Na ye misaalixi kisi nan na. ⁷ Mixi naxan geenima, a ke nan na ki. N bara findi a

Marigi Ala ra, a fan bara findi n ma di ra. ⁸ Kono mixi gaaxuxie, danxaniyata-ree, mixi jaaxie, faxetie, yenelae, mandurulae, kuye batuie, wule falee, e birin luma ne te nun soda xɔɔra. Na findima faxe firin nde nan na.»

⁹ Maleke nde naxan nu na na maleke solofere ya ma, tonbili solofere nu na naxee yi ra, mankanee solofere saxi e kui, a naxa fa n yire, a a fala n be, «Fa be, n xa Yexeyore xa gine masen i be, naxan xa futi fama xiride.» ¹⁰ A naxa n xaxili xanin geya xungbe itexi ma. Menni a naxa na taa seniyenxi masen n be, naxan findixi na Darisalamu ra, naxan nu bara goro kelife koore ma Ala seeti ma. ¹¹ Ala xa noore nu na a ma, a nu yanbama alo geme to-fanyi naxan maniyaxi diyaman na. ¹² A xa tete nu ite, naade fu nu firin nu na a ma, maleke fu nun firin nu tixi na naadee ra e makantafe ma. Isirayila bonsoe fu nun firin xili nu sebexi na naadee ma. ¹³ Naadee saxan nu na sogetede mabiri, naadee saxan nu na koola mabiri, naadee saxan nu na yire-fanyi mabiri, naadee saxan nu na sogegorode mabiri. ¹⁴ Taa tete nu tixi na geme safe fu nun firin nan fari, Yexeyore xa xera fu nun firin xilie nu sebexi e ma. ¹⁵ Maniyase xema daaxi nu na na maleke yi ra, naxan nu woyenma n be, alako a xa no taa, a naadee, nun a tete maniyade. ¹⁶ Taa kuye, taa igboja, nun taa iteya,

a birin nu lanxi kilo wulu firin, kilo keme firin, kilo moxɔɔɛn nan ma. ¹⁷ Maleke naxa tete fan maniya adama ki ma. Na naxa lan kanke ya tongo saxan nun senni ma.

¹⁸ Tete nu yailanxi geme tofanyi nan na naxan maniya diyaman na. Taa tan nu yailanxi xema xori fanyi nan na naxan tinse alo ye. ¹⁹ Taa tete nu tixi geme xungbee nan fari. Geme tofanyi moɔli birin nan nu na geme xungbee raxunmaxi. Geme xungbee singe raxunmaxi geme tofanyi nde nan na naxan xili falama yasipe, a firin nde raxunmaxi geme tofanyi nde nan na naxan xili falama safiri, a saxan nde kalisedone, a naani nde emerode, ²⁰ a suuli nde sarodonixi, a senni nde sarodone, a solofere nde kirosolite, a solomasaxan nde berili, a solomanaani nde topasi, a fu nde kirisopirase, a fu nun keren nde hiyasinti, a fu nun firin nde ametisite. ²¹ Tete naade fu nun firin nu yailanxi geme tofanyie nan na naxee na baa ma. Naade birin findixi geme keren nan na. Taa malande nu yailanxi xema xori fanyi nan na naxan tinse alo ye.

²² N mu Ala xa hoɔmɔlingira toxi taa kui, barima Marigi Ala Senbe Kanyi nun Yexexyɔɔɛ nan na hoɔmɔbanxi ra. ²³ Na taa hayi mu nu na soge ma, xa na mu a ra kike ma, alako a xa naiyalanyi soɔ. Ala xa noɔɛ nan findima a

xa naiyalanyi ra, Yexexyɔɔɛ findima a xa lanpui nan na. ²⁴ Sie jɛɛɛma a xa naiyalanyi nan kui, dunija mangɛɛ fama nɛ a binyade. ²⁵ Na taa naade mu balanma, barima koɛ mu soma naa. ²⁶ Sie fama nɛ Ala binyade naa, e a matɔɔɔ. ²⁷ Se seniɛntare yo mu soma naa, mixi naxan fe xɔnxi rabama nun mixi naxan wule falama, e fan mu soma naa. Mixi naxee xili seɛɛxi Yexexyɔɔɛ xa kisi buki kui, e gbansan nan soma na.

22

Ala xa kisi

¹ Na maleke naxa kisi xure masen n be. A nu tinse alo diyaman, a nu minima Ala nun Yexexyɔɔɛ xa kibanyi nan kui, ² a fa findi xure ra taa tagi. Kisi sansie nu tixi a de firin na, e nu bogi kike yo kike, sanmaya fu nun firin je kui. E burexe findixi seri nan na jamanee be. ³ Danke yo mu na soɔɔn. Ala nun Yexexyɔɔɛ xa kibanyi na taa kui. Ala xa konyie a xui rabatuma, ⁴ e a yatagi to, a xili seɛɛxi e tigi ma. ⁵ Koɛ mu soma naa, e hayi mu na lanpui nun soge naiyalanyi ma soɔɔn, barima Marigi Ala nan findixi e xa naiyalanyi ra. Ala xa konyie yaamari tima nɛ naa abadan.

⁶ Maleke naxa a fala n be, «Yi masenyi noɔndi nan a ra, a mu kanama. Marigi Ala, naxan namijɔnme xaxili rapɛɛma, a naxa a xa maleke xee alako a xa a masen a xa konyie be

naxan fama rabade waxati makorexi ra.»

⁷ Isa naxa a masen, «I xa a kolon, a gbe mu luxi n xa fa. Nelexinyi na mixi be naxan yi masenyi rabatuma, naxan sebexi yi Kitaabui kui Ala xili ra.»

⁸ N tan Yaya, n bara na fe birin me, n bara na fe birin to. N to na me, n to na to, n naxa bira na maleke bun ma naxan nu bara na fee masen n be, alako n xa a batu. ⁹ Kono a naxa a fala n be, «Ade, i naxa na raba. N fan findixi Ala xa konyi nan na alo i tan nun i ngaxakerenyi naxee findixi namijonme ra, a nun mixi naxee yi Kitaabui xa masenyi rabatuma. I xa Ala batu.»

¹⁰ Na dangi xanbi na maleke naxa a fala n be, «I naxa yi masenyi balan tonxuma ra sinden, naxan sebexi yi Kitaabui kui Ala xili ra, barima waxati bara makore. ¹¹ Tinxintare xa lu tinxintareya kui, seniyyentare xa lu seniyyentareya kui, tinxintoe xa lu tinxinyi kui, seniyyentoe xa lu seniyyenyi kui.»

¹² Isa naxa a masen, «I xa a kolon, a gbe mu luxi n xa fa, n man fama ne mixi birin xa kewali sare ra.

¹³ N tan nan findixi fe singe nun fe donxoe ra, a fole nun a raponyi ra. ¹⁴ Nelexinyi na mixi be naxee e yete seniyyenma, alako e xa kisi sansi bogi don, e man xa

no sode na taa kui naade ra. ¹⁵ Fe jaaxi rabae na taa fari ma, mandurulae, yensela, faxetie, kuye batuie, nun wule fale birin wule rafan naxee ma. ¹⁶ N tan Isa, n bara n ma maleke xee seederonxoya ra danxaniyyatoe jamae ma. N tan findixi Dawuda bonsoe sanke nan na, n tan findixi Dawuda bonsoe nan na. N luma ne alo subaxe looloe.»

¹⁷ Ala Xaxili Seniyyenxi nun gine naxan xa futi xirima, e birin a falama, «Fa.» Naxan na a me, na fan xa a fala, «Fa! Ye xoli na naxan ma, a xa fa. Naxan wama a minfe, a xa kisi ye tongo, a xa a min, a mu sarama!»

¹⁸ N tan Yaya bara findi seede ra mixi birin be naxee bara yi masenyi me naxan sebexi yi Kitaabui kui Ala xili ra. Xa a sa li mixi nde fama fe gbete nde sade yi masenyi fari, Ala nan fama toore sade na kanyi ma, alo toore naxan ma fe sebexi yi Kitaabui kui. ¹⁹ Xa a sa li mixi nde naxa woyenyi nde ba yi namijonme xa masenyi ra naxan sebexi yi Kitaabui kui, Ala nan fama kisi sansi ke bade a yi ra, a fa lu taa seniyyenxi fari ma, alo a sebexi yi Kitaabui kui ki naxe. ²⁰ Yi seede naxan seederonxoya baxi, a xa masenyi nan ya, a naxe, «Iyo, a gbe mu luxi n xa fa.» Amina. Marigi Isa, i xa fa!

²¹ Marigi Isa xa hinne birin na.